ALEXICACON
REV. PATRIS
FR. CANDIDI
BROGNOLI.

R.P.F. CANDIDI

BROGNOLI

BERGOMENSIS

ORDINIS MINOR. STRICT. OBSERVANT.

Concionatoris, ac Sacræ Theol. Lectoris Generalis.

ALEXICACON

HOC EST

DE MALEFICIIS, AC MORBIS

Maleficis cognoſcendis.

OPUS TAM EXORCISTIS, QUAM MEDICIS, ac Theologis, Confeſſariis, Parochis, Inquiſitoribus, ac in quacunque neceſſitate conſtitutis, utiliſſimum.

TOMUS PRIMUS.

VENETIIS, MDCCXIV.

Apud Nicolaum Pezzana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

SUMMO DEO OPTIMO MAXIMO

JESU CHRISTO DUCI NOSTRO

Regi Regum, ac Domino Dominantium.

COMMUNE est ferè omnibus librorum Auctoribus, ac Typographis sub tutela, ac patrocinio hujusce mundi Potentatuum sua opera, ac libros collocare, ut eos ab obtrectatorum calumniis tueantur. At quibus sub auspiciis lucem subire poterit hoc opus, in quo de Dei voluntate omnia gubernante: de spirituum malignorum scientia; potentia, ac malitia: de maleficis, eorumque pravis operationibus: de rebus naturalibus instrumentaliter in maleficiis concurrentibus: de variis morborum maleficorum Curationibus disputatur? Sub nullis utique felicioribus auspiciis hoc, inquam, opus substernere potero, quàm tuis, ò Summe Deus, qui es voluntas omnipotens, virtus benevolentissima, lumen æternum, incommutabilis ratio, summa Beatitudo: Qui es creans mentes ad te participandum, vivificans ad sentiendum, efficiens ad appetendum, dilatans ad capiendum, justificans ad promerendum, accendens ad zelum, fæcundans ad fructum, dirigens ad æquitatem, formans ad benevolentiam, moderans ad sapientiam; roborans ad virtutem, visitans ad consolationem, illuminans ad cognitionem; perpetuans ad immortalitatem, implens ad felicitatem, circundans ad securitatem: Qui es Deus Summus, Optimus, Maximus, Omnipotens, Sapientissimus, Misericordiosissimus, Justissimus, Secretissimus, Pulcherrimus, & Fortissimus: Qui es stabilis, incomprehensibilis, invisibilis omnia videns, immutabilis omnia mutans, immotus omnia movens, immortalis, illocalis, interminus, incircumscriptus, infinitus, immensus, inæstimabilis, ineffabilis,

inscrutabilis, indicibilis, & investigabilis, metuendus, atque terribilis, honorandus, atque timendus, venerandus, atque reverendus: Qui solus vivificas omnia, creasti omnia, ubique es, & ubique totus semper præsens, verè unus, nec in partes efficeris, quia totus totum tenes universum, totum imples, totum illustras, totum regis, & possides: quia (tu solus es potens Rex Regum, & Dominus Dominantium,) teste Paulo Apostolo: (tu solus habes immortalitatem, & lucem inhabitas inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest:) qui doces corda fidelium sine strepitu verborum: Qui attingis à fine, usque ad finem fortiter, ac disponis omnia suaviter: qui locis non distenderis, nec temporibus variaris. Cur ergo hoc opus mundi Potentatibus est innitendum, si omnes homines sunt? (Homo) autem, ait Job cap. 14. (brevi vivens tempore repletur multis miseriis, qui quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut umbra, & nunquam in eodem statu permanet?) Et si talis est, quomodo hoc opus sua auctoritate, ac potentia tueri, ac protegere valebit? Si ergo, ut docet Psaltes, (Bonum est confidere in Domino, quàm confidere in homine: Bonum est sperare in Domino, quàm sperare in Principibus,) mihi utique consultissimum erit, nedum hoc opus, ò mi Clementissime Deus, tuo Divino opitulante Numine confectum, sed meipsum totum tuæ Divinæ substernere protectioni, ut sub alis tuæ potentiæ ab adversariis tum visibilibus, tum invisibilibus, ac obtrectatoribus persequentibus tuearis. (Tu enim protector meus es, sicut & omnibus exquirentibus te in veritate:) nec ullus umquam ex his, qui in te confidunt, invenitur, qui intrà se non audiat te dicentem: (Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.) Sed ubi, ò Deus meus, nos protegis? In omni loco; nam ubique laquei, ubique decipulæ, in quas minus cogitantes impingeremus, nisi eas tua protectio interdum detegeret, interdum verò, nescientibus nobis, præcideret. Et quando nos defendis? In omni tempore; semper namque (Diabolus tanquàm Leo rugiens circuit quærens quem devoret,) à quo absque dubio vigilantes, aut dormientes discerperemur, nisi tu, ò refugium nostrum, nos undequaque circundares. Et à quibus malis tuearis? Ab omnibus utique tum mentis, tum corporis; nullumque; (nisi te adjuvante) peccatum, nullum morbum, aut adversitatem evadimus. Sed quo protegimur? Certè respectu, seu scuto benignitatis tuæ: Nam ut Rex potentissimus nos quasi in tuum cubiculum recipis, & ante oculos habes, ut à malis imminentibus tuearis. Abscondis nos in abscondito faciei tuæ, idest, respectu oculorum tuorum, qui vicem

1 ad Timoth. 6. n. 15.

Job c. 14. n. 1.

Ps. 117.

Eccl. 2. v. 13.

Genes. c. 15. v. 1.

1. Petri c. 5.

cem habent loci tutissimi à conturbatione hominum: Protegis nos in tabernaculo tuo à contradictione linguarum, ideò quasi in adytis templi sumus, licèt in mediis hostibus demoremur; & in die malorum protegis nos quasi in abscondito tabernaculi tui. Esque nobis, juxta Davidis effatum, (in Deum protectorem, & in locum refugii, ut salvos nos facias.) Verè vita nostra abscondita est in te, quam veluti in sinu tuo gestas, ne ab aliquo irrumpente lædatur. Et quo alio nos protegis? Profectò nonnisi armis gratiæ tuæ, & gladio, quo pugnamus, lucis tuæ, ac donorum tuorum mirabilium. Creas enim super omnem locum Montis Syon, idest, Ecclesiæ tuæ, qui sumus nos, ubi invocatus es, nubem gratiæ per diem, & fumum, ut ait Isajas cap. 4. & splendorem ignis per noctem (splendor enim sine fumo servatus est in diem æternitatis) ut nullum sit tempus, in quo tua nos protectio amabilis derelinquat. Tibi ergo, Clementissime Deus, tibi Benignissime Jesu jure meritò debetur hoc opus, in quo de tua Divina protectione peragitur. Tuo convenientissime Nomini est dicandum, in quo de ipsius virtutibus, ac mirabilibus operibus, nedum in Dæmonibus profligandis, & eiiciendis, ægrotis sanandis, debilibus roborandis, tribulatis sublevandis, sed nobis ipsis salvandis, & ab omni malo liberandis pertractatur. Hoc enim Nomen Jesu Pater tuus æternus tibi imposuit, Gabriel Angelus annuntiavit, Virgo Mater aperuit. Quòd si omne, quod vocavit Adam animæ viventis, ipsum est nomen ejus, qui, videlicet, singulis rebus convenientia nomina indidit, quantò magis quod vocavit Pater, à quo omnis sapientia promanat, ipsum erit nomen tuum, & tibi per omnia conveniet? Vocaris ergo Jesus, quod interpretatur Salvator, vel salus, quia tu Salvator, & salus nostra es; propter quam adoro te; propter hanc gratias ago, hanc expecto, hanc postulo, eam meis precibus, ac desideriis exquiro. Vocaris, Jesus, seù Salvator, ò Fili Dei dulcissime, quia peccata destruxisti: quia catenas, & vincula affectionum terrenarum, quibus vincti tenebamur, abstulisti: quia diabolum, qui mortis habebat imperium, vicisti: quia cælum aperuisti: quia corda Hominis ad te traxisti: quia inferno spolia detraxisti: quia universum mundum expugnasti: Vocaris Jesus, quia ab ignorantia, malitia, & infirmitate nos liberas, & sapientia, bonitate, ac fortitudine roboras. Tu enim factus es nobis sapientia à Deo, & justitia, & sanctificatio, & redemptio. Vocaris Jesus, quia hoc Nomen Sanctum tuum præcipuum nos liberandi à malis munus detegit, & universa tua nomina comprehendit. Nam si tu es Jesus, & simul Emmanuel, idest, nobiscum Deus, es qui velo-

Psal. 30. vers. 3.

citer ſpolia detrahis, & feſtinas prædari: Es admirabilis, Conſiliarius, Deus fortis, Pater futuri ſæculi, Princeps pacis. Hoc tuum Sanctiſſimum Nomen eſt Sol juſtitiæ refulgens omnibus timentibus eum, ut eos tanquàm viatores, ac peregrinos in ſemitam rectam, ducat, & perducat in viam ſalutis æternæ. Eſtque Bern. ſerm. de Jeſu. veluti oleum effuſum, ait D. Bern. Oleum enim ſicut lucet, paſcit, & ungit, fovet ignem, nutrit carnem, lenit dolorem, eſt lux, cibus, & medicina: ſic & hoc tuum Sanctiſſimum Nomen lucet prædicatum, paſcit recogitatum, invocatum lenit, & ungit. Hoc igitur ſit huic meo Alexicachon tutamen, ac veluti ſcutum, ſeù umbraculum die, noctuque, quo ab omnibus contrarietatibus protegatur: mihique ſit lux in oculis mentis, & corporis, mel in ore, in aure melos, in corde jubilus, ac in toto corpore medicina. Hoc tandem os meum reſonet, auris mea audiat, cor meum recogitet, vita quoque mea illi conſentiat, converſatio præferat, ut hac ſalute cumulatus ad illam perveniam ſempiternam, tuoque divino perfruar aſpectu, ubi cum Patre, ac Spiritu Sancto vivis, ac regnas in ſæcula ſæculorum. Amen.

Altiſſimi Nominis tui gloriæ ſitiens

Inter Minores minimus

Fr. Candidus Brognolus.

PRO-

PROLOQUIUM
IN QUO TOTIUS OPERIS
Difficultas, Neceſſitas, Titulus, Subjectum, & Diviſio explicantur.

§. I.

Difficultas.

VERE dictum à Salomone Eccl. 1. *Cunctæ res difficiles: non poteſt eas homo explicare ſermone.* Quod etſi omnium ſcientiarum profeſſores agnoſcant; ſpeciali tamen experimento ab iis comprobatur, qui de dæmoniis, ac maleficiis tractant; de quibus diſputare non unius eſt ſcientiæ, ſed plurium; quarum unaquæque hoc ſibi jure meritò tanquam fundum, & hæreditatem propriam vindicat. Etenim opus eſt nunc utranque Theologiam conſulere: modò recurrere ad Philoſophiam: ſæpè medicinam adire: aliàs quærere à Juriſprudentia, quid ſentiat; & à qualibet mutuari, quæ ad rem faciunt. Quod ſine labore improbo omnia vincente, & ſine perenni ſtudio omnia perſcrutante fieri non poſſe, certum eſt. Quare arduum opus me aggredi, ſentio, in quod cùm omnes illæ ſcientiæ confluant, omnium involvor difficultatibus. 1

Quaſnam putas patiuntur Theologi in eruenda, & enucleanda rerum ſupernaturalium notitia? quæ, quia ſunt ab omni materia defæcatæ, ingenii humani aciem fugiunt, & naturalis cognitionis conatus generoſiores prætergrediuntur: *Accedet homo ad cor altum*, ait David Pſal. 63. *& exaltabitur Deus. Accedet* inquam, ad ſublimes Theologiæ ſpeculationes, & ſupra omnem mundi altitudinem elevatus quaſi Aquila ponet in arduis nidum ſuum, ut divina contempletur; *ſed exaltabitur Deus* magnus humanam vincens ſcientiam; & puſillus homo admiratione perculſus poſt iteratas, & ſedulas ſpiritus acceſſiones cogetur exclamare cum Paulo Roman. 11. *O altitudo divitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei, quam incomprehenſibilia ſunt judicia ejus, & inveſtigabiles viæ ejus! quis eum cognovit ſenſum Domini?* 2

Nec minore cura fatigantur illi, quos morales vocant, in explicando jure poſitivo, divino, aut eccleſiaſtico. Cùm enim de die in diem mundus in deteriora flagitia ruat, & ætas omnis homines ferat prædeceſſoribus nequiores, mox datura vitioſiorem progeniem, tanta eſt humanæ malitiæ ſubtilitas, & tot novi, atque inauditi peccandi modi, hoc præcipuè ſæculo, in quod omnium vitiorum colluvies erupit, ut ſæpè bonum malum, & malum bonum appareat: quia bonum fæcibus apparentibus conſpurcatum, & malum concinnatum fucis, & adulterinis coloribus aliam ſui ſpeciem exhibent; nec poſſint perſpicaciores, & lyncei Doctorum oculi ſine ſubtiliſſimo 3

diſcre-

discretionis spiritu bonum defæcare, defucare malum, & judicare inter lepram, & lepram.

4 Quid quæso Philosophi rerum naturalium acuti indagatores? Nonnè de illis eò clariùs disserere videntur, quò propiùs possunt eas contemplari, cùm circumscribantur naturę cancellis? & tamen omnes ab initio nascentis Philosophię usque modò defecerunt scrutantes scrutinio, quandoquidem ne unius quidem muscę suis scrutationibus attingere, nec unius ex celebrioribus illis disputationibus, quæ inter eos circa causas, effectus, & principia naturalia ventilantur, certam, & infallibilem conclusionem tradere potuerunt; ità ut maneant omnia axiomata incerta, opiniones omnes probabiles, omnes quęstiones inextricabiles, etsi acriter in illarum resolutionibus assignandis subtili logomachia in scholis usitata hactenus in invicem decertarint.

5 Taceo de Medicis, qui solerti studio, longo labore, & multa experientia in curandis corporum morbis exercitati sępiùs hęsitant, sępissime hallucinantur; nec valent intricatas medicinę controversias absolvere: *cùm sit ars longa, vita brevis, occasio præceps, experimentum periculosum, judicium difficile*: ut suo effato docuit illorum coryphæus Hippocrates. Quod ideò primum esse voluit in suis Selectis, seù Aphorismis; ne quis ad illam artem accedens aliquam sibi certitudinem polliceretur; sed etiam in limine hęrens sciret, illam scientiam esse difficultatibus plenam, quę in conjecturis pręcipuè versatur.

6 Quid dicam de Jureconsultis, qui toti sunt in solvendis civilium quęstionum nodis, ut unicuique reddant, quod suum est? Sed quàm sint illi indissolubiles, testatur prodigiosa legum, statutorum, & sententiarum jus in diversa trahentium multitudo, quę talem parit confusionem, ut Judicibus difficile sit, in tanta rationum pro utraque parte pugnantium varietate circa quamlibet controversiam definire, quid statuendum; ne justitia periclitetur, aut pereat. Nec minus litigantibus periculosum, movere quęstiones; cùm unaquęque in partem affirmativam, & negativam probabiliter agitari, & dirimi possit.

7 Si ergo tot difficultatibus involvuntur harum scientiarum sectatores, quid dicam de me, qui in hoc opere stadium ingredior illis commune, & omnium instituta ex parte complector? Nonne fatendum est, me obrui tanta rerum difficilium multitudine, quę sermone, aut calamo explicari non possunt? Et certè tales sunt, ut in iis solvendis imparem me sentiam. Nec tamen mihi mens est, aliorum scripta ullo pacto carpere: Non enim sum melior patribus meis; neque quasi quemdam arbitrum sedere, qui libratis utrinque opinionibus decernat, quęnam dissentiant, & quę consentiant: cum veritate non mihi tantum tribuo. Sat est, si clarè, & methodicè meam fero sententiam juxta consilii mei rationem, quam, ut ingenuè aperiam, sic accipe.

§. II.

§. II.

Necessitas.

MOta est inter Exorcistas, & Medicos non contemnenda controversia, quam ortam esse ab inimico homine in agro Domini super seminante zizania, nemo non videt. Cùm enim nihil sit illi antiquius, quàm diris afficere maleficiis, noxiis vexare infestationibus, & sevę tirannidi subjectos detinere mortales, ne de tot animarum, & corporum possessione deturbetur, & illi servituti tyrannicę per opportuna remedia subducantur; artibus suis circumvenit quosdam ex Medicis, & ex Exorcistis nonnullos, firmiter utrisque persuadendo ad se tantùm hujusmodi morborum maleficorum cognitionem, & curationem pertinere. Ex quo Medici plerique cum non mediocri laborantium detrimento omnia ferè mala hominibus obviantia noxiis corporum dispositionibus, & rarissimè, vel nunquam diabolicis maleficiis attribuere consueverunt; & ideò si quem fortè veneficio infectum vident, non Ecclesiastica potestate; sed virtute Medica curandum esse, existimant. Exorcistę verò nonnulli falcem mittentes in messem alienam, maleficio vexatis varia vomitoria, potiones, lenimenta, suffitus, balnea, & alia hujusmodi temerè, & sine differentia proponunt cum maximo ęgrotantium periculo.

Quare à viris cordatis rogatus ut vellem, hanc dirimere controversiam, quę dissentientibus odii, invidię, & rixarum: maleficiatis prolixioris vexationis: & dęmonibus imperii dilatandi occasionem prębet: Nullum alium aptiorem litis componendę modum putavi, quàm si publico scripto demonstrarem: quęnam sint in cognoscendis, & curandis maleficiis partes Exorcistę, & Medici; ut sic pacato dissidio, & inita inter utrosque concordia salubriùs oppressorum saluti consuleretur, ideò de divina confidens gratia, ut aliquo modo par sim ferendo, varios consului Auctores, ex quibus diligenter selegi, quę ad propositum facere videbantur. Et ut pro destruendis maleficiis, ac dęmonibus ab obsessis corporibus eiiciendis inter tot varias exorcismorum formulas aliquid certi Exorcistis traderem, attentiùs, & maturiùs Exorcistarum Theologorum modernorum praxim oculis mentis, & corporis contemplans, egometque meorum superiorum mandato pluries Romę, Venetiis, Mediolani, Bergomi, aliisque civitatibus, oppidis, & vicis super Energumenos, ac maleficiatos manus imponens, eosque in virtute Sanctissimi Nominis Jesu à quacunque dęmoniaca vexatione liberari comperiens, tum theorica edoctus, tum experientia instructus varios in veteri exorcizandi modo adinveni errores, quibus rejectis, & posthabitis, faciliorem, certiorem, securiorem, ac magis sancto Evangelio consentaneam viam amplectens, ex omnibus prędictis has adornavi lucubrationes, quę per diuturnum laborem divino semper opitulante Numine, in istud opus excreverunt.

§. III.

§. III.

Titulus.

10 HUic verò operi ALEXICACHON nomen impono, quod malorum expulsorem significat, cùm rectiùs illi conveniat, quàm Apollini, aut Herculi, quos hoc Epigraphe teste Pausania, cęca notavit antiquitas. Quid enim fecit imberbis ille Citharędus, ut hunc titulum demereretur, nisi per se, & per barbatum suum filium Æsculapium mortales varia docere remedia, quibus corporis mala, ut sunt morbi, & venena propulsantur? Atque ideò in Deorum numerum relatus est, & peculiari cultu ab antiquis Medicis honoratus, qui observantię ergo varia medicamina, prę sertim illa, quibus venena curantur, alexicacha nominarunt. Sed nobiliori modo hoc pręstat iste liber, qui opportunis remediis majora mala depellit, nempe, maleficia, quę summa esse mala, quotidiano comperitur experimento.

His enim per Magos cęlum infici videtur, & astra obscurari, ignis attrahitur, turbatur aer, suscitantur venti, pluvię excitantur, lux obscuratur, tenebrę inducuntur, tempestates producuntur, fontes siccantur, mare agitatur, & terra motibus quatitur insolitis. His malefici solent pestem inducere, inferre famem, fructus perdere, pessundare fruges, messes aliò traducere, introducere sterilitatem, armenta perimere, disperdere greges, lac pręgnantibus tollere, impedire conceptus, animalia incantare, & varios super bruta inducere morbos. His quid non operantur in hominibus ministri Sathanę? Bona auferunt, honores tollunt, vires debilitant, sanitati nocent, sensibus illudunt, facultates naturales lędunt, membra distorquent, causant infirmitates, corpora agitant, mutant, transferunt, animam in passiones impellunt varias, viventes dementant, & vexant, dormientes somniis terrent, mortuos suscitare videntur: nec aliquid pręternittunt intentatum, quod libenter non exequantur in generis humani perniciem. Quidni ergo Alexicacus sit liber ingentia illa mala propulsans, quibus tota mundi machina laborat?

11 Sed quare semidęus ille Ares, seù Hercules tot veterum pręconiis celebratus, & è funebribus busticetis, in quibus vivus exarsit, translatus ad Cęlos, Alexicachus dictus est, nisi quia monstra toto orbe, robore invicto conquisita, felici pugna, feliciore victoria, felicissimo triumpho profligasse antiqui asseverarunt? Et quid iste liber se toto agit, nisi edocere, quomodo luctandum sit? *Non adversùs carnem, & sanguinem*, Anthęum Gigantem, Cacum flammivomum, tricorporeum Geryonem, & crudeles Centauros; aut adversus feroces bestias, serpentes ignitos, Apros terribiles, Leones hyrcinos, Hydras colubris, & capitibus pullulantes, Cervas aeripides, & tricipites Cerberos, quę omnia monstra materia fragili, carne, nempe, & sanguine constant; & ità facilè lassantur, & superantur: *Sed adversùs principes, & potestates* virtute, & auctoritate prestantes, ut ait Apost. Eph.6. *Adversùs mundi rectores tenebrarum harum*, quibus, cùm sit subjecta materia sublunaris; speciali tamen in peccatores data est dominatio: *Contra spiritualia nequitiæ in cælesti-*

lestibus, ſpiritus, nempè, incorporeos, & ſpirituales nequitias hominibus vafriores, quorum habitatio eſt, non in domibus luteis, ſed in aeris regionibus. Quare Alexycachon liber iſte nominandus, eſt, qui modum pręſcribendo, quo curantur maleficia, demonſtrat, quomodo dęmon qui in ſcripturis *malum* per antonomaſiam vocatur, utpote omnium malorum auctor propulſandus ſit, tota erronum cohors fuganda; principes, & poteſtates humiliandi; rectores tenebrarum harum ab hominibus expellendi; ſpirituales nequitię coercendę; & omnia monſtra cum ſuis monſtruoſis maleficiorum operibus in nihilum redigenda.

Undè Parochis, Exorciſtis, & aliis ſacroſanctę Eccleſię Miniſtris, quibus meum deſudat ingenium, libenter offertur à me. Cùm enim totam belli contineat rationem, & novam, immò vetuſtiſſimam, nempè, apoſtolicam pugnandi, vincendi, triumphandi de tot hoſtibus methodum oſtendat; innumeroſque Exorciſmariorum antiquorum ſcopulos, in quos facillimè, oportet, impingant Exorciſtę, niſi maxima polleant doctrina, & ſanctitate, aperiat, illis meritò offerendus eſt, qui ut alii Apollines, & Hercules dęmonibus toto orbe fugandis debent eſſe ſemper intenti. Atque ideò meritò Alexicachi expulſores malorum, & monſtrorum domitores cenſendi. Nam etſi Chriſtiani omnes, qui ſub Crucis vexillo Deo militant, dęmonem, & inferni monſtra debellare contendant; tamen hoc potiori ratione Parochis, & Exorciſtis competit, cùm illi, ut milites *occulta pugna* juxta D. Aug. in pſal. 54. *manus cum hoſte inſerant*. Iſti verò ut belli duces divina, & eccleſiaſtica armati poteſtate teterrimum adverſarium ſoleant impetere, ſternere, profligare publico certamine ſpectantibus Angelis, & hominibus. 12.

§. IV.

Subjectum.

CUm autem ordo in omnibus, ſed pręcipuè in doctrina tradenda ſit exactiſſimè ſervandus, ut omnis erroris, & obſcuritatis tollatur occaſio, lubet breviter pręfari, quid ſit maleficium juxta ethymologiam, & eſſentiam; ut ex eo pateat, quo ſenſu de illo toto opere diſputemus. 13.

Si ſpectes ad nominis ethymologiam, à malefaciendo dicitur. Et dupliciter ſumi poteſt. Vel generaliter, prout ſignificat malum alicui illatum, quod injuſtum, & voluntarium damnum importat (malum enim juſtè illatum non eſt malum ſimpliciter; ſed reſpectivè huic, aut illi; ſicut nec illud, quod infertur involuntariè, & pręter intentionem: ver. gr. cùm Judex ex imperitia malè judicavit: vel è domo aliquid ejectum eſt, quod nocuit; quamvis quaſi maleficium ſit, ut habetur *Inſtit. de obligat. quæ ex quaſi delicto*.) Et ita omne malefactum in genere dicitur maleficium, & mali omnes Malefici, ut habetur 26. *quæſtion. 5. cap. non liceat*, & *leg. Congruit. ff. de officio Præſ.* & *leg. Ita vulneratur. ff. ad leg. Aquiliam*, & *leg. ſi operis Cod. de pœnis*. Vel ſpecialiter in quantum ſignificat damnum injuſtum alicui illatum à dęmone per hominem: vel homine inſtante: Sic tribuitur omni actioni, quę ab aliquo pactum expreſſum, vel tacitum cum dęmone habente ejuſdem opera perficitur. Niſi

enim

enim intercedat pactum, & dęmon concurrat, non magis dicitur maleficium, quàm homicidium, furtum, & adulterium: Sic omnes tale pactum habentes,& talia operantes dicuntur Malefici per excellentiam ob insigne nocendi studium, & facinorum gravitatem; ut habetur *26.q.5.cap.nec mirum,& l.nemo C.de malefic.& mathem.* Et ità eos communiter appellat vulgus.

14 Quòd si ejus quidditatem, & essentiam respicias, *est Magiæ species, qua quis ope dæmoniaca alteri damnum parat.*

In qua definitione pro genere maleficium dicitur *Magiæ species.* Nam *magia* generalissimè sumpta, *est ars quædam mira, & insolita efficiens, non vi supernaturali, sed creata, quorum ratio sensum, & captum humanum superat.* Et dividitur in Naturalem, Artificiosam, & Diabolicam, quarum effectus procedunt primę quidem ex insita rebus natura: secundę ex humana industria: tertię ex malitia dęmonis. *Magia verò diabolica est facultas, qua vi pacti cum dæmonibus initi mira quædam efficiuntur.* Et complectitur quatuor species: Magiam specialem, Divinationem, Vanam observantiam, & Maleficium; quę suis locis definiuntur. Quare maleficium sub magia generalissimè sumpta continetur, sicut sub suo genere generalissimo species subalterna.

15 Differentia autem his verbis assignatur. *Qua quis alteri malum parat.* Etenim magia specialis quęrit tantùm effectus extraordinarii cognitionem, & operationem. Divinatio rerum futurarum, vel pręsentium, aut pręteritarum, sed arcanarum notitiam. Vana observantia commodum aliquod ex re,quę nec supernaturaliter eò pertinet:neq; naturaliter id pręstare potest. Sed maleficium damnum, & nocumentum alterius,dęmone concurrente, & invocante Malefico; in quo differt ab aliis speciebus. Non loquimur de maleficio in primo sensu: quis enim sufficiat totam ejus latitudinem explicare? Inanis labor, & periculosa pręsumptio tale quid aggredi: cum omnia essent adducenda, quę de vitiis tot editis voluminibus disputantur. Sed agimus de illo in secundo sensu, in quantum est magię species, ut hoc tractatu cuncta diaboli consilia, studia, conatus, & vires in nocendo dignoscantur, agnitęque refringantur, & tartareę acies tot modis insolitis hominibus insultantes, scilicet, per veneficia, incantationes, pręstigia, illusiones, & id generis artes, magicas revocentur in orcum ęterno igne ustulandę.

§. V.

Divisio.

16 HOc posito fundamento,totius ędificii symmetria declaranda venit, quę in duabus totius operis partibus pręcipuè enitescens, in cęteris etiam minutioribus observatur. Visum est enim opportunum, totam de maleficiis tractationem in duos secare tomos, quorum Primus de Cognitione Maleficiorum, Secundus de ipsorum Curatione agit: uterque in quatuor disputationes, seu libros suis distinctis numeris dividitur: & ambo junguntur, cùm unus sine altero non possit consistere. Quid enim nosse proficit maleficia, si curare non licet? Aut quomodo curari possunt, si non datur prius illa cognoscere?

Atque

Atque ità complectimur omnia, de quibus inter Exorcistas, & Medicos possunt oriri disputationes; quæ regulariter ad hæc duo capita revocantur, sicut hac ostenditur divisione: Quodnam sit Exorcistarum officium nempe; *Nosse non quidem socia conscientia*, ut loquitur Tertullianus *lib. de Anima*, ubi quærit: *An commorentur hic animæ post mortem, vel ab inferis commeent. Sed inimica scientia* fallaces, & artificiosas totius erroris malefici nexus; atque multiplices dæmonum, & mancipiorum ejus operationes, quibus corporum, animarumque saluti insidiantur. Tum remedia adhibere convenientia: *non*, ut idem prosequitur, *invitatoria operatione, sed dominatione expugnatoria*, quibus ii tolluntur errores, & spiritus immundi ab hominibus obsessis, ac cæteris ad homines spectantibus exire coguntur.

Quæ omnia mihi ex professo harum lucubrationum ventilabro dispellenda, veritatis, charitatisque velut chalibæo speculo ustulanda delegi, non virium ulla mearum fiducia; sed supremi Numinis auxilio præsumpto, à quo omnis sapientia, omne datum optimum, & omne donum perfectum, Deipara Sanctiss. favente, per quam cælestium gratiarum thesauri dispensantur, Beatissimo Francisco, ejusque Athleta S. Antonio à Padua, cæterisque Sanctis suppetias ferentibus, qui nostri curam divino nutu susceperunt, & sua dignitate, atque suffragiorum virtute beneficia promerentur æterna, & temporalia, quæ (sic exigentibus peccatis) nusquam aliàs consequeremur.

Appro-

Approbatio Theologorum nostræ Religionis.

ALexicachon R. P. F. Candidi Brognoli à Sarnico Sacræ Theologiæ Lectoris Generalis, ac Sanctissimæ Inquisitionis Vicarii in tota Diœcesi Bergomensi: seù Opus de cognoscendis, ac curandis maleficiis, ac morbis maleficis: Jussu Reverendissimi Patris Bonaventuræ Caballi Ordinis Minorum in Cismontana familia Observantium, & Reformatorum Commissarii Generalis: Nos ejusdem Ordinis, & instituti Provinciæ Reformatæ Brixiæ subsignati Theologi recognovimus, ac censuimus, opus esse solerti elaboratum industria, rerum varietate, atque ordine singulari, & suo titulo apprimè dignum: Cùm catholicum Herculem infernalium monstrorum domitorem, & Christianum Apollinem veneficorum depulsorem morborum ubique exhibeat; & nihil edoceat à sacris Orthodoxæ fidei Decretis alienum: aut à Christianis moribus devium. Ideòque dignum, quòd typis cedrinis procudatur. Quod testatum voluimus, ac debuimus die 5. Julii anno reparatæ salutis 1666. In Conventu Sanctæ Mariæ Pacis Alzani sub nostra manu, ac solito syngrapho.

Frater Joannes à Curtenova Sacræ Theologiæ Lector generalis, ac Provinciæ Pater.
Frater Leo ab Albenio Sacræ Theologiæ Lector, ac minister Provincialis Provinciæ Reformatæ Brixiæ.

Facultas Reverendissimi P. Commissarii Generalis.

Frater Bonaventura Caballus Ord. Min. Strict. Observantiæ Sac. Rituum Congreg. Consultor, & in hac Cismontana Familia Observant. & Reform. Commissarius Generalis, & Servus. Dilecto Nobis in Christo Patri Fratri Candido Brognolo à Sarnico Provinciæ nostræ Refor. Brixiæ Concionatori, Sac. Theol. Lectori Generali, ac Sanctissimæ Inquisitionis in tota Diœcesi Bergomensi Vicario. Salutem in Domino.

CUm juxta Apostolicas, nostrique Ordinis Constitutiones revisum, & approbatum fuerit quoddam Opus à te collectum, cujus titulus est (opus de cognoscendis, & curandis maleficiis, ac morbis maleficis.) Tenore præsentium ad salutaris obedientiæ meritum, facultatem tibi impertimur, quatenus servatis servandis illud Typis mandare possis, & valeas. Vale in Domino, quem & pro Nobis exora. Dat. Romæ in Ara cœli die 18. Septembris 1666.

Fr. Bonaventura Caballus Com. Gener.

Noi Refformatori dello Studio di Padoa.

COncedemo licenza à Nicolò Pezzana Stampatore, che possi ristampare il Libro intitolato *Alexicacon hoc est Opus de Maleficiis, & morbis Maleficis &c.* giusto l'esemplare stampato in questa Città nell'anno 1667.
Data li 5. Agosto 1714.

(*Carlo Ruzini Kav. Proc. Ref.*
(
(*Alvise Pisani Kav. Proc. Ref.*

Agostino Gadaldini Segr.

SUM-

SUMMARIUM

Brevissimè ostendens, quæ latissimè in toto hoc Opere pertractantur.

Tomo I. *Disputatione* I. *Agitur*.

De Dei	Sapientia Bonitate Providentia Potentia Justitia	in ordine ad mala vel	Prohibenda. Permittenda. Impedienda. Punienda.

Speculativè, & practicè pro Concionatoribus, ac Studiosis.

Disputatione II.

De Angelorum bonorum, & malorum.	Scientia. Potentia. Operatione.

Quid possint in	Cælo. Terra. Limbo. Purgatorio. Inferno.

De eorum variis apparitionibus, & terriculamentis.
Speculativè, & practicè pro Concionatoribus, & Studiosis.

Disputatione III.

De Magis, & Maleficis, eorumque operationibus.
De vitiis, ac virtutibus oppositis.
De omnibus scientiis prohibitis. De Magia naturali, ac diabolica.
De maleficiis somniferis, Amatoriis, ac Hostilibus.
Speculativè, ac practicè pro Concionator. Confessariis, & Exorcistis.

Disputatione IV.

De rebus naturalibus concurrentibus in Maleficiis: sive animatis, sive inanimatis.

De animatis tam rationabilibus, quàm irrationabilibus.
De inanimatis sacris, ac prophanis.
De abusu Sacramentorum, Sacramentalium, sacræ Scripturæ, ac Suppellectilis sacræ.
De Cabala pia, & sancta, ac de Cabala diabolica.
De Annulis, & imaginibus astronomicis.
Speculativè, ac practicè pro Concionat. Confessariis, ac Studiosis.

Tomo II. Disputatione I.

De Curatione diabolica, magica, ac superstitiosa.
De pœnis canonicis, ac civilibus debitis hujusmodi Malefactoribus, Magis, ac Maleficis Viris, Mulieribus, ac pueris.
Qualificantur eorum delicta.
Patefit quando adsit obligatio eos denuntiandi.
Latissimè de omnibus generibus, ac speciebus superstitionum.
Speculativè, & practicè pro Judicibus Inquisitoribus, Concionatoribus Confessariis, ac omnibus Studiosis

Disputatione II.

De medicina, ac multis remediis naturalibus in genere, & in specie.
De actione physica, sensibili, phantastica, ac intelligibili.
Quid possint in dæmones hujusmodi res naturales. Et qua actione in eos operentur.
Speculativè, & practicè pro Medicis, Exorcistis, ac Studiosis.

Disputatione III.

De Curatione morali, quæ fit per de-

Brog. Alexicachon.

ſtructionem ſignorum maleficii.
Hæc ab omnibus aliis Doctoribus admittitur, & approbatur.
Sed ab Auctore magis contrarium probatur, ac ſuadetur.
Cujus poſitio rationibus, & exemplis comprobatur.
De maleficio facto in matrimonio quando ſit perpetuum, vel temporale ad mentem aliorum Doctorum. Quando verò ſit tale ad mentem Auctoris.
Speculativè, ac practicè pro Exorciſtis, Confeſſariis, ac Studioſis.

Diſputatione IV.

De Curatione divina, quæ eſt à Deo, & à poteſtate Eccleſiæ.
Latiſſimè de Ordine Exorciſtatus.
De Virtutibus Fidei, Spei, ſeù fiduciæ in Deum, Charitatis, Fortitudinis, ac Prudentiæ in erroribus vitandis, ac rectis ſemitis eligendis.
De Jejunio, ac de Oratione ad Deum, Chriſtum, Mariam, & Sanctos.
De Dei Providentia, Bonitate, ac Veritate in ordine ad bona conſequenda.
De modo vero, certo, ſecuro, catholico, & apoſtolico eiiciendi dæmonia, curandi infirmos, ab inimicis ſe tuendi, aliaque bona à Deo impetrandi.
Speculativè, & practicè pro Concionatoribus, Exorciſtis, ac omnibus in Deum confidentibus.

HIC

HIC AUCTORES OMNES PROBATÆ, VEL IMPROBATÆ FIDEI,

Theologi, Jurisconsulti, Medici, Philosophi, Physiologi, Historici, aliarumque scientiarum, atque artium Professores, qui huic operi suam quoquomodo operam subministrarunt, serie Alphabetica recensentur.

A.

Abbas Cassianus.
Abbas Panormitanus.
R. Abenezra.
Ada.
Adrianus Papa VI.
Ætius.
Ægidius Carlerius.
Ægidius de Coninch.
Ægidius Trullench.
Æsculapius Medicus.
Agapitus Ugonus Inquisit.
Albericus.
Albertus Gandinus.
S. Albertus Magnus.
Albinus Flaccus.
Alcazar.
Alciatus.
Alcuinus.
Alexander Albertinus.
Alexander Alensis D. irrefrag.
Alexander Aphrodisæus,
Alexander Calamato.
S. Alexander Papa I. Martyr.
Alexander Papa II.
Alexander Papa VI.
Alexander Papa VII.
Alexander Trallianus.
Alexius Porrò.
Algazellus.
Allois Abbas.
Almainus.
Aloysius Bariola,
Alphonsus à Castro.
Alphonsus Mendoza.
Alphonsus Tostatus.
Amatus Lusitanus.
Ambrosius Calepinus.
S. Ambrosius Episcopus.
Ambrosius Lactantius.
Ambrosius Paræus Chirurgus.
S. Amphilochius Episcopus.
Amnianus.
Anna in Canticis.
Ananias Cannonista.
Anastasius Germon.
Anastasius Nicenus.
Annæus Robertus.
Andreas Cataneus.
Andreas Lauretanus.
Andreas de Vegas.
Angelus Raphael.
S. Anselmus Episcopus.
S. Antoninus Archiep.
Antoninus Diana.
S. Antonius Abbas.
Antonius Andreas.
Antonius de Butrio.
Antonius Gomez.
Antonius Hiquæus.
Antonius Mirandulanus.
Antonius Mizaldus.
Antonius Naldus.
S. Antonius à Padua.
Antonius Perez.
Antonius Quevedo.
Antonius de Sousa.

Antonius Torquemada.
Appollonius Thyanæus.
Apulæjus Platonicus.
Aquila.
Archidiaconus.
Archigenes.
Archimedes.
Aretas.
Aretinus.
Armilla.
Arnaldus.
Arnobius Rethor.
Arnoldus Carnotensis.
Arnulphus Lexoviensis.
Arnulphus Presbyter.
Arsenale Inquisitorum.
S. Athanasius Episcopus.
S. Audoenus Episc. Rhotomag.
Averroes Medicus.
Augerius Fererius Medicus.
Augustinus Barbosa.
Augustin. Dotta de Sarviliano.
S. Augustinus Episc. Hipponensis.
Avicenna Medicus.
Aulus Gellius.
Aurelianus Chronista.
Azo.

B.

BAlduinus.
Balthasar Paes.
Baptista Codroncus Medicus.
Baptista Porta.
Baptista Segna.
Barbatia.
S. Barnabas Ap.
Baretius de Baretiis.
Baronius Cardinalis.
Bartholomæus ab Angelo.
Bartholom. Castellus Medicus.
Bartholomæus Fajus.
Bartholomæus Ledesmus.
Bartholomæus Mastrius.
Bartholomæus Sibilla.
Bartholomæus Spineus.
Bartholomæus Ugolinus.
Bartholus Jurista.
Basilius de Leon.
S. Basilius Magnus Episcopus.
Basinus Inquisitor.
Beda Venerabilis.
Belochius.
Benedictus Brigæus.
Benedictus Justinianus.
Benedictus Pererius.
S. Bernardinus Senensis.
S. Bernardus Abbas.
Bernardus Aquilina.
Bernardus Botonus.
Bernardus Comensis.
Bernardus Luxemburgicus.
S. Birgitta.
S. Blasius.
Bochlesius.
Boetius.
Bonaventura Bellutus.
S. Bonaventura D. Seraphicus.
Bonifacius Papa VIII.
Bonifacius de Vitalinis.
Bongus.
Bordonus.
Breviarium Romanum.
Buccaferrus.
Bucerus.
Burcardus.
Bursæus.
Bursus.
Billius.

C.

S. CÆlestinus Papa.
Cælius Cripta.
Cælius Calcagninus.
Cælius Rodiginus.
Cedrenus.
Cesalpinus.
Cæsar Carena.
Cæsarius Cisterciensis.
Cæsar Eilterbacensis.
S. Cajus Papa, & Martyr.
Calpanius Poeta.
Campana.
Campanus.
Campegius.
Canus.
Capreolus.
Car ianus.
Carolus Bavius.
S. Carolus Borromæus.

Ca-

Carolus de Graffiis.
Carolus Magnus.
Carolus Oliverius.
Carolus Papa V.
Cartharius.
Caffiodorus.
Cedrenus.
Celfus.
Chronicum Fratrum Minorum.
S. Chryfoftomus.
Chieza Hiftoricus.
Cicero.
Cyrillus de Montano.
Cirvelus Draconenfis.
Citharædus.
Claudianus Poeta.
Claudius Cæfar.
Claudius Gerardus.
Clavis Regia.
S. Clemens Alexandrinus.
S. Clemens Romanus Papa I.
Clemens Papa IV.
Clemens Papa VII.
Clemens Papa VIII.
Claudianus.

Concilium:
Agatenfe.
Ancyranum.
Antiochenum.
Antifiodorenfe.
Araufícanum.
Aurelianenfe I.
Bracarenfe II.
Carthaginenfe IV.
Florentinum.
Gangrenfe.
Gerundenfe.
Laodicenfe.
Lateranenfe.
Lugdunenfe.
Mediolanenfe.
Maguntinum.
Nicænum.
Parifienfe.
Rhemenfe.
Romanum.
Tarraconenfe.
Toletanum V.
Toletanum VI.
Tridentinum.
Turonenfe.

Coccius Sabellicus.
Columella.
Cofmus Philiarchus.
Brogn. Alexicachon.

Conimbricenfes.
Conradus Monachus.
Corduba.
Cornelius à Lapide.
Cornelius Centarius.
Cornelius Gemma.
Conradus Vvimpina.
S. Cornelius Papa, & Martyr.
Crefpetus.
Crolandenfis Hiftoricus.
Cromerus.
Cumanus Epifc.
Cufpinianus.
S. Cyprianus Epifc. & Martyr.
S. Cyrillus Alexandrinus.
S. Cyrillus Hierofolymitanus.

D.

S. Damafcenus.
Damides.
S. Daniel Stylita.
Daniel Sennertus Medicus.
Decianus.
Decius.
Demetrius.
Democritus.
Defiderius Gandonius.
Diagora.
S. Didacus.
Didacus Canrera.
Didymus.
Dinamius Patricius.
Diodorus.
S. Dionyfius Areopagita.
Dionyfius Carthufianus.
Diofcorides Medicus.
Directorium Inquifitorum.
Difarius Medicus.
Dominicus Bannes.
Dominicus Soto.
Dororhæus Hiftoricus.
S. Drogo Hoftienfis.
Duuarenus.
Durandus.

E

Eclefia.
Ecchius.

S. Eligius Noviomensis Episc.
Elisæus Masinus.
Enchyridion.
S. Ephrem Syrus.
Epicurus.
S. Epiphanius Episcopus.
Equitius Abbas.
S. Erasmus Episcopus, & Martyr.
S. Evagrius Episc. Constantinop.
Euclydes.
Evemerus Tegeatem.
Eugubinus.
Evonimus Medicus.
Euripides.
Eusebius de Montano.
S. Eustachius Presbyter.
Euthimius Zigabonus.
Eutholomius Comes.
R. Ezra.

F.

Faber Faventinus.
Fabius Orator.
Fabius Paulinus.
Fazellus.
Federicus Jametius Medicus.
Felinus.
Felix Malleolus.
Felix Scripturista.
Ferdinandus à Castro Palao.
Ferdinandus Castanneda.
Ferdinandus Salandus.
Firmilianus.
Florianus Canalis.
Florimundus de Raymundis.
Fonseca Philosophus.
Fortunatus.
S. Franciscus Assisiates Seraph.
Franciscus Arias.
Franciscus Bordonus.
Franciscus Brunus.
Franciscus Cespedes.
Franciscus Fevardentius.
Franciscus Longobardus.
Franciscus Maria Guaccius.
Franciscus Pegna.
Franciscus Pelizzarius.
Franciscus Ribera.
Franciscus Robortel.
Franciscus Sala.
Franciscus Suarez.
Franciscus Titelmanus.
Franciscus Valesius Medicus.
Franciscus Valleriola Medicus
Franciscus Victoria.
Freitas.
Frusius.
Fulbertus.
S. Fulgentius Episc. Ruspens.
Fulgosus.
Fulgina Medicus.

G.

Gabriel Biel.
Gabriel Vasquez.
Gaguinus.
Galatinus.
Galenus Medicus.
Garzonus.
Geminianus.
Genebrardus.
S. Germanus Episcopus.
Giges Medicus.
Gilhausen.
Glossa Canonica.
Glossa Marginalis.
Glossa ordinaria.
Glycas Historicus.
Godefridus.
Graffius.
Granadus.
Gratianus Canonista.
Gregorius Lopez.
S. Gregorius Magnus Papa I.
S. Gregorius Nazianzenus Episc.
S. Gregorius Taumaturgus.
S. Gregorius Nissenus.
Gregorius Papa VIII.
Gregorius Papa XV.
Gregorius Pictorius.
Gregorius Presbyter.
S. Gregorius Turonensis Episc.
Gregorius de Valentia.
Gregorius Venetus.
Gretzerus.
Grillandus.
Grilenzonius.
Guido Briansonus.
Guido Medicus.
Guilhelmus Abbas.

Gui-

Guilhelmus Durandus.
Guilhelmus Neburg. Episc.
Guilhelmus Parisiens. Episc.
Guilhelmus Philiarcus.
Guilhelmus Vorilon.
Gutierez.

H.

HAymo.
Haliacensis Cardinalis.
Hector Baetius.
Heliodorus Historicus.
Henricus de Firmaria.
Henricus à Gandavo D. solemnis.
Henriquez.
Heraclitus.
Hercules Pharmacopularis.
S. Hermas Discip. Pauli Apost.
Herodotus.
S. Hieronymus.
Hieronymus Cardanus.
Hieronymus de Ferraria.
Hieronymus Menghus.
Hieronymus Mercurialis.
Hieronymus Pacchius.
Hieronymus Phalatus.
Hieronymus Savonarola.
S. Hilarion Abbas.
S. Hilarius Episcopus.
S. Hildegardes Virgo.
Hincmarus.
Hippocrates Medicus.
S. Hippolytus Martyr.
Hippolytus Marsilius.
Hippolytus Riminaldus.
Historia Ecclesiastica.
Hollenus.
Homerus.
Hombbonus.
Honorius Papa III.
S. Honuphrius Cardinalis.
Hostiensis Cardinalis.
Hubertinus Jurista.
Hugo Cardinalis Floriacensis.
Hugo de S. Victore.

I.

JAcobus Alvarez.
Jacobus Billius.
S. Jacobus Diaconus.
Jacobus de Grassiis.
Jacobus Menochius.
Jacobus Montanus.
Jacobus Pamelius.
Jacobus Simanchas.
Jacobus Sprenger.
Jacobus de Valentiâ.
Jamblicus.
Jametius Medicus.
Jansenius.
Jaquearius.
Jeremias Drexelius.
Ignatius Lupus.
S. Ignatius Martyr.
Innocentius Papa I.
Innocentius Papa III.
Innocentius Papa IV.
Innocentius Papa VII.
Innocentius Papa VIII.
Joachim Abbas.
Joannes de Anania.
Joannes Andraeas.
Joannes Azorius.
Joannes Bannus.
Joannes Bassolus.
Joannes Baptista Belhaverius.
Joannes Baptista Camelus.
Joannes Baptista Folengius.
Joannes Baptista de Lezana.
Joannes Baptista Possevinus.
Joannes Baptista Segna.
Joannes Bondinus.
Joannes Boetius.
Joannes Chalderinus.
Joannes Carthagena.
Joannes Cassianus.
Joannes Capeaville.
Joannes Clinopaeus.
S. Joannes Chrysostomus.
S. Joannes Damascenus.
Joannes Diaconus.
Joannes Dodo.
Joannes D. Scotus Subtilis.
Joannes Fantuzzius.
Joannes Fernelius Medicus.
Joannes Gailer.

Joannes Galeacius.
Joan. Gregorius Godelmannus.
Joannes Grivellus.
Joannes Gerſon.
Joannes de Horoſco.
Joannes de Imola.
Joannes Langius.
Joannes Lorinus.
Joannes Major.
Joannes Maldonatus.
Joannes Molinetus.
Joannes Neapolitanus.
Joannes Nider.
Joannes Papa XXII.
Joannes Franciſcus Picus.
Joannes à Royas.
Joannes de Rupeciſſa Medicus
Joannes Salas.
Joannes Sanchez.
Joannes Maria Scribonius.
Joannes Tagautius.
Joannes Turrecremata.
Joannes Vigerius.
Joannes de Vuax.
Joannes Zanger.
Joſeph Angles.
Joſeph à Coſta.
Joſeph Hebræus.
Joſeph Maſcardus.
Jovianus Pontanus.
S. Irenæus Epiſc. Hiſpalenſis.
Iſaac Abbas.
Iſidorus Abbas.
S. Iſidorus Epiſcop. Lugdunenſis.
Iſigonus.
S. Judas Thaddæus.
S. Ivo Presbyter.
Julianus Juriſta.
Julius Clarus.
Julius Cæſar.
Julius Papa II.
Julius Papa III.
Julius Paulus.
Julius Scaliger.
Julius Sirenius.
S. Juſtinus Martyr.
S. Juſtus Monachus.
Juſtus Lipſius.
Juvenalis.

K.

Kimmi.

L.

Actantius Firmianus.
Laertius.
Lambertus Bannes.
Landulphus Carthaginenſis.
Landulphus Carthuſianus.
Lapidarius.
Laurentius ab Anania.
S. Laurentius Juſtinianus.
Laurentius Peyrinus.
Laurentius Portel.
Laurentius Surius.
Lazarius.
Lazarus de Lancellottis.
Lælius Zecchius.
S. Leo Papa.
Leonardus Leſſius.
Leonardus Vairus.
Leonicus.
S. Leontius Epiſc. Cæſarienſis.
Leonus Spoletanus.
Levinus Lemnius Ziricæus.
Lippomanus.
Levius Hiſtoricus.
S. Linus Papa.
S. Lucas Evangeliſta.
Lucas Gauricus.
Lucius Papa III.
Lucretius Poeta.
Ludovicus Bannairolus.
Ludovicus Bloſius.
Ludovicus Dulcis.
Ludovicus Frois.
Ludovicus Gilhauſen.
Ludovicus Granatenſis.
Ludovicus à Paramo.
Ludovicus Richeamus.
Ludovicus Romanus.
Luyſius Legionenſis.
Lullus.
Lycoſthenes.
Lyndanus.

Ma-

M

MAcrobius.
Maguntinus.
Marcellinus Historicus.
Marcellinus de Pise.
Marcellinus Empiricus Medicus.
Marchinus.
S. Marcus Evangelista.
Marcus à Lisbona.
Marcus Marolus.
Marianus à Monticulo.
Marianus Socimus.
Marsilius Ficinus Medicus.
Marsilius Jurista.
Martinus de Arles.
Martinus Beccanus.
Martinus Delrius.
Martinus Navarrus.
Martinus Papa V.
Martinus Romanus.
Martinus Rulandus Medicus.
S. Martinus.
S. Matthæus.
Matthæus Stephanus.
Mathias Toringius.
Matthiolus Medicus.
Maximilianus ab Eynatem.
S. Maximus Episc. Taurinensis.
S. Martialis.
Mela.
Menander Poeta.
Mercado.
Mercurio Trimeg.
Mercurialis.
Mesues Medicus.
Metaphrastes.
Michael Medina.
Michael Montanus.
Michael Salonius.
Michius.
Milesius.
Missale Romanum.
Myrriades Pontus.
Molfesius.
Molina.
Munstreletus.

N

NIcandrus.
Nicephorus.
Nicolaus Empiricus.
Nicolaus de Lira.
Nicolaus Monachus.
Nicolaus Morellius.
Nicolaus Myresius Medicus.
Nicolaus de Orbellis.
Nicolaus Remigius.
S. Nilus Abbas.
Nugnus.

O

OCham.
Octavianus Medicus.
Oecumenius.
Ogglerius Medicus.
Olaus Magnus.
Orlandus de Ponte.
S. Optatus Episc. Milevet.
Orphæus.
Oribatius Medicus.
Origenes.
Osbertus.
Osuardus.
Ovidius Poeta.

P

PAcurius Phavorinus.
Pammachius.
Pandectarius.
Pandulphus.
Pannonimus.
Paraphrastes.
Paris de Puteo.
Paschasius Diaconus.
S. Paulinus Episcopus.
S. Paulus Apostolus.
Paulus Piacæsius.
Paulus Burgensis.

Pau-

Q

R

Sa-

S

T

V

Villamuntius.
Villegas.
Vincentius Belvacensis.
Vincentius Bonardus.
Vincentius Carrarius.
B. Vincentius Ferrerius.
Vincentius Filliuccius.
Virgilius.
Vivaldus.
Ulpianus Ulricus.
Umbertus Locatus.
Urbanus Papa VIII.
Vualfridus Strabus.

X

Xenophon.

Z

Zabarella Cardinalis.
Zaccharias Papa.
Zaccharias Vicecomes.
Zanardus.
Zanchinus.
Zonaras.

IN

IN TOMUM PRIMUM

PRÆFATIO.

CUM exacta rerum omnium ſcientia ex perfecta cauſarum, & principiorum cognitione ab hominibus comparetur; & nullus poſſit aliquid ſcire, niſi priùs illarum aſſequatur notitiam, ut docet Ariſtoteles I. *Poſter.* I. Non poſſumus accuratiùs ſuſceptam de maleficiorum cognitione diſputationem abſolvere, quàm perquirendo illorum cauſas; ut ſic opportuniùs agitata inter Exorciſtas, & Medicos controverſia, ad quos ſpectet illa cognoſcere, ſuis concluſionibus dirimatur. Quas certè difficile non erit adinvenire, ſi ſcrutemur: quid ſit maleficium, quod præter ea, quæ dicta ſunt in Proloquio *num.* 13. *&* 14. poſſumus ſic definire: ***Maleficium eſt prava operatio in corpore per virtutem dæmonis ex pacto tacito, vel expreſſo cum homine inito, & rerum naturalium applicationem, atque ejuſdem hominis ad ſuam malitiam explendam miniſterium, juſto ſemper, etſi occulto Dei permittentis judicio facta.*** I

I Maleficiorũ cognitio ſumitur ex cauſarum cognitione.

Quę habetur ex maleficii definitione. Maleficii cauſæ quatuor ſunt Deus. Dæmon. Maleficus. Res naturales.

Ex qua definitione, quæ clarè, & diſtinctè complectitur omnia ad ejus eſſentiam pertinentia, colligitur, quatuor cauſas ad maleficia patranda concurrere, quamvis diverſimodè, Deum, Dæmonem, Veneficum, & Res naturales. Quarum cognitio cùm potiſſimùm pertineat ad Theologum Exorciſtam, ut totius hujus primi tomi decurſu manifeſtè probabitur; ſequitur ad ipſum præcipuè, non ad Medicum ſpectare maleficiorum cognitionem.

Hic autem tomus in quatuor diſputationes, ſeù libros juxta quadruplicem illam cauſarum ſeriem dividitur, ut ſic omnibus pateat, Theologos circa maleficia judicium ferre debere, non Medicos, qui ſe ultrò in iis dijudicandis ingerunt, eò quòd opus maleficum ſemper naturæ tri-

buant;

Harum cognitio cum ad Theologum Exorcistam non ad Medicum spectet, ipsius quoque est, judicare de maleficiis.

buant; ejusque effectus referant principiis naturalibus: non tamen eadem permoti ratione. Nam si conditionem illorum, qui Theologis insultantes, hujusmodi judicium sibi arrogant, attentè consideres, videbis eos quasi ad quatuor classes revocari, & Alios non admittere primam causam, Deum: Alios secundam, Dæmonem: Alios tertiam, Maleficos: Alios quartam, Res naturales, ut signa. Ideò probandum venit, Deum permittentem, Dæmonem operantem, Maleficum cooperantem, & Res naturales ut signa ferè semper appositas, esse causas maleficiorum: Illasque divinas permissiones, operationes dæmoniacas, maleficas cooperationes, appositiones signorum theologici esse judicii, non medici. Quod peculiari disputatione de unaquaque causa demonstrabitur.

Divisio Primi Tomi.

Nã	In prima	De	Deo, ut causa permissiva	disputatur.
	In Secunda		Dæmone, ut causa efficiente	
	In Tertia		Malefico, ut causa cooperante	
	In Quarta		Rebus naturalibus, ut sunt causæ physicæ, vel morales.	

DISPUTATIONIS PRIMÆ
DE DEO, UT CAUSA MALEFICIORUM.
DIVISIO.

	Partes.	Capita.	Sectiones.	Articuli.
Deus maleficia	1. Antequam committantur.	1. Non vult, nec docet.	1. Immediatè.	Naturaliter. 1.
				Supernaturaliter. 2.
			2. Mediatè.	Per Angelos. 1.
				Per Homines. 2.
				Per Mortuos. 3.
		2. Prohibet.	1. Per semetipsum.	In veteri testamento. 1.
				In novo testamento. 2.
			2. Per suos deputatos.	Pontifices. 1.
				Conciliorum Patres. 2.
				Canonistas. 3.
				Patres. 4.
				Theologos. 5.
				Principes. 6.
				Philosophos. 7.
	2. Dum committuntur.	1. Quomodo permittat.	1. Pro materiali.	Concurrendo cum omnibus creaturis. 1.
				Cooperando cum qualibet creatura. 2.
			2. Pro formali.	Non concurrendo simpliciter.
				Non permittendo simpliciter.
		2. Quare permittat.	1. In ordine rerum in universo.	Quantum ad bonum substratum.
				Quantum ad bonum oppositum.
				Quantum ad bonum elicitum.
			2. In ordine rerum in Ob ficem.	Gloriam Dei. 1.
				Splendorem Ecclesiæ. 2.
				Bonorum profectum. 3.
				Malorum pœnam. 4.
		3. Quomodo impediat.	1. Per semetipsum.	In toto. 1.
				In parte. 2.
			2. Per Angelos.	Virtute naturali. 1.
				Virtute supernaturali. 2.
	3. Postquam commissa sunt, punit.	1. Maleficos.	1. Ordinariè.	Auctoritate publica. 1.
				Auctoritate privata. 2.
			2. Extraordinariè.	In Vita. 1.
				In Morte. 2.
		2. Consulentes maleficos.	1. Ad mala tollenda.	Publica. 1.
				Privata. 2.
			2. Ad bona consequenda.	Spiritualia. 1.
				Temporalia. 2.

DISPUTATIONIS I.

DE DEO, UT CAUSA MALEFICIORUM.

SUMMARIA.

DEUS est omnium rerum principium, & finis. 1

Hunc esse negant Athei quorum alii speculativi, alii practici. 2

Utrosque imitantur quidam Medici speculativè, & practicè. 6

Qui immeritò sibi maleficiorum cognitionem usurpant. 11

Omnia, quæ in mundo fiunt procedunt non à naturæ, aut fortunæ impetu; sed à Dei voluntate, vel Efficiente: ut Bona; vel Permittente: ut mala. 12

Ideò maleficia prodeunt non ab efficiente: quia Deus illa non operatur, nec mandat fieri.

Ergo à permittente, ut tota disputatione probatur; in qua ostenditur: Quomodo Deus se gerat permissivè in illis,

- Antequàm committantur.
- Dum committuntur.
- Postquàm commissa sunt.

ut tribus Capitibus palàm fiet.

Pars I. Antequàm committantur.

Dæmon semper malum sub specie boni proponit peccatoribus, ac maleficis, quibus magicam artem commendat, ut operantem miros effectus naturales: ac procedentem à Deo. 14

Quare multi sub illo prætextu magiam addiscunt, cujus fœtus sunt maleficia: quæ, ut tollatur larva diabolo, probatur duobus Capitibus, Deum illam non velle, nec docere; sed prohibere. 15

Caput I. Nec vult, nec docet.

Si ea Deus vult fieri, quæ docet facienda, sequitur velle magicas operationes, si magiam docet ut volunt magiæ defensores.

At falsum est, Deum magiam docere, ut toto capite probatur: ergo falsum est velle magicas operationes, & maleficia. 17

Ratio. Omnis sapientia à Domino Deo est, & cum illo fuit semper. Ecclef. 1.

At magia non est à Deo: quia illam non docet nec per se immediatè: Nec per alios mediatè, ut sequentibus sectionibus patefiet.

Sectio I. Immediatè.

Sicut duplex esse largitus est Deus homini: ita duplicem scientiam alteram naturalem, alteram supernaturalem communicatam vel per modum disciplinæ, & artis, vel per modum gratiæ particularis.

1. Naturalis communicata est primo modo Philosophis sublimioribus: Secundo modo Salomoni, & aliis.
2. Supernaturalis communicata est primo modo Justis omnibus: secundo modo Apostolis, & Theodicatis. 19

Quare si magia à Deo est, vel est naturalis; vel supernaturalis.

At neutra est horum. Non purè naturalis: Nec purè supernaturalis: ut sequentes articuli demonstrabunt.

Articulus I. Naturaliter.

Si considerentur magiæ opera potest dici naturalis, ac supernaturalis. Naturalis: quia omnia opera ejus non sunt simulata; sed aliqua vera, quæ perficiuntur vel virtute cælesti, ut probabile videtur: vel vir-

Se-

Articulus II. Quantum ad Bonum oppositum.

Ex malo, in quantum habet ordinem ad bonum oppositum, pulchritudo mundi consurgit, quia bonum ex malo clariùs agnoscitur, & ardentiùs amatur. 75

Quare si mala non permitterentur, hoc decore privaretur.

Quia non agnosceretur vitii deformitas, ac pulchritudo virtutis, non vitaretur vitium, nec coleretur virtus.

Ex quibus mala inveherentur, ac multa bona tollerentur. Ideò præstat, mala permittere.

Articulus III. Quantum ad bonum elicitum.

Ex malo, prout ordinem habet ad bonum, quod ex illo procedit, exsurgit decor Universi, quia ex malo prodeunt bona naturalia, ac moralia. 78

Ideò permittendum, ne tot bonis Mundus privaretur, quia absolutè melior est sine malis: Comparativè melior est cum malis.

Sectio II. Ex Ordine rerum in finem.

Providentia divina ex permissione malorum bona multa elicit, sine quibus ea non permitteret. 80

Quatuor principaliter numerantur quatuor articulis.

Articulus I. Ob Gloriam Dei.

In his permissionibus gloria Dei accedit. 81

Quia manifestantur Bonis, & Malis Dei Providentia, Sapientia, Misericordia, Bonitas, Justitia, Clementia, ac Potentia.

Articulus II. Ob Splendorem Ecclesiæ.

Ex permissione maleficiorum patefit, quàm potens sit Ecclesia in suis Sacramentis, Rebus sacris, Benedictionibus, & Exorcismis. Et quàm potentes sint ejus Ministri contra Dæmones. 82. & seq.

Articulus III. Ob Bonorum profectum.

Boni perferendo maleficia solent declinare à malo sive culpæ: sive pænæ, ac facere bonum, & crescere in virtute humilitatis, patientiæ, obedientiæ, ac charitatis. 86 & seq.

Probatur exemplo S. Mariæ Magdalenæ.

Articulus IV. Ob Malorum pænam.

Per permissionem maleficiorum mali à malis puniuntur, præcipuè Contumaces in Deum, Blasphematores, Irrisores Sacrorum, Direptores templorum, Immisericordes, ac Desperati. Vel ut resipiscant à suis sceleribus: Vel ut aliis sint exemplo. 89. & seq.

Probatur exemplo Saulis à dæmone obsessi.

Ex supradictis colligitur, quare Deus permittat, maleficia ab aliis exerceri, nempe maleficis, & ab aliis sustineri nempè maleficiatis.

Alii exercent, ne illorum impediatur libertas.

Alii sustinent vel ob peccata propria mortalia, vel venialia: Vel ob peccata aliena. Vel sustinent ut provocentur ad gratiam, & ad gloriam.

Utrique agunt, & patiuntur; Unde glorificatur Deus, & Ecclesia. Quare non mirandum si Peccatores ob mortalia: ac Justi ob venialia maleficiis vexantur, ac Pueruli ipsi innocentes ob peccata, vel probationem parentum.

Ca-

Part

Con-

Conclusio totius Disputationis.

Ex supradictis colligitur, ad Theologum, non ad Medicum spectare maleficiorum cognitionem, in quantum à Deo sunt, ut causa permissiva.

Nam ad illum pertinet maleficiorum cognitio, ad quem pertinet ejus causæ cognitio, ut ex Aristotele initio suppositum est.

Sed ad Theologum, non ad Medicum spectat cognoscere causam permissivam maleficiorum; cùm ejus sit, & non Medici.

Disputare de Deo permittente mala: de modo, quo permittit, de rationibus, quare permittit.

Judicare, an maleficia eveniant vel ad pœnam, vel ad probationem, vel ad alium finem.

Disponere maleficiis affectos ad emendationem, ad costantiam, ac conformitatem Dei.

Ergo ad Theologum, non ad Medicum spectat maleficiorum cognitio, ut ab illa causa procedunt.

Ideò ad Theologum recurrendum est.

DISPU-

DISPUTATIO I.
DE DEO,
UT CAUSA MALEFICIORUM.

PRINCIPIUM igitur disputationum nostrarum sumamus ab eo, qui principium, & finem non habet, quamvis sit principium summum, à quo omnia prodiere, Deo, nempè, optimo maximo. *Qui etsi ab initio*, ut ait Hugo Victorinus lib.1. de Sacram. p.3. c.1. *Sic notitiam sui in homine temperaverit, ut sicut nunquam, quid esset totum, potuit comprehendi: sic quia esset, nunquam prorsus potuit ignorari*. A quibusdam tamen non admittitur, qui non modò dubitant; sed etiam omninò negant, Deum esse; & ideò Athæi nominantur, quorum Alii speculativi: Alii practici dici possunt. 1 Deus est omnium rerum principium, & finis. Hunc esse, negant Athęi quorum.

§. I.

PRimi sunt illi, qui tantis cæcitatis tenebris offunduntur, ut etiam ipsa reclamante natura, & vi eidem quasi de industria illata, quod, ipsa duce, & magistra, ignorare non possunt, hoc se nescire fatentur; quamvis, ut aptissimè dixit S. Paulinus Epist.2. ad Severum Sulpitium: *Quod Deus est, hoc omnis anima videat: ad hoc mens nulla caliget: hoc etiam infidelium fides recipiat*. Alii speculativi.

Quæ anima Deum non videat, si intrà seipsam circumferat spirituales oculos ad illa circumspicienda, quæ Divinitatem intuentibus manifestant: cùm signatum sit super eam lumen vultus Domini, ut loquitur David *psal.4.* Quid est enim vultus ille, nisi juxta Augustinum *in psal.46.* demonstratio, qua utique tanquam perspicuo, ac evidenti signo ipsi impresso, & in intimis ejus essentiæ recessibus indito, Deus seipsum demonstrat, & manifestat? quæque non apparere solùm, nec tantùm resplendere asseritur, ut benè notat Chrysostomus; sed signari, ad denotandum; sic illam animis hominum inhærere, ut quasi impressa, & insculpta seipsam omnibus ostentet, & prodat: nec ab aliquo ignorari possit, nisi ab eo, qui oculos claudere, & malitiosa obstinatione seipsum excæcare voluerit? Ideò, ut anima in Dei notitiam devenire possit, non indiget prodire foras, & longiùs evagari; sed in seipsa consistere, seque attentiùs contemplari: quia, ut ait S. Athanasius orat. contra Idola: *Divinæ contemplationis vim, intelligentiamque possidet, ipsaque sibi ipsi ut via, & methodus quædam non aliundè; sed ex seipsa Verbi divini scientiam, apprehensionemque haurit, & percipit*. 2

§. II.

3 QUæ mens caligat ad Dei notitiam: *cùm insit illi facultas*, ut prosequitur idem Athanasius, *ex iis, quæ apparent, ejus cognitionem addiscere, rerum natura veluti literis per ordinem, & armoniam Dominum suum, conditoremque indicante, & altissima voce protestante: Bonus enim cùm sit Deus, & hominum amans, curatorque animarum, quas condidit; sed tamen invisibilis, & incomprehensibilis natura, & altior omnibus rebus creatis; ne homo in eo cognoscendo frustra laboraret, eo quòd ipse ex non ente ad essentiam prodierit: ille autem creatus non sit: ideò rerum naturam ita ratione instruxit, ut quamvis per naturam sit invisibilis, ex operibus tamen cognosci possit; cùm sæpè artifex, etiamsi in oculis non sit, ex operibus cognoscatur*. Hæc ille. Sic mundus manifestat eum, qui ipsum disposuit; factura suggerit illum, qui eam fecit; ipsa conditio ostendit, qui eam condidit, creatura indicat Creatorem. *Qui*, ut ait Mercurius Trimeg. in Pymandro cap.5. *per singulas orbis particulas ubique splendet, atque adeò se notum præstat, ut non intelligere modò; sed manibus etiam ipsis, ut ita dicam, liceat attrectare*: Nam undique nostris oculis ejus obversatur, seque obiicit, & inculcat imago; & nihil est in rerum natura, quod non aliquam præseferat Divinitatis imaginem.

4 Quæ deniquè fides infidelium Deum non recipit? seu *quisnam hominum*, ut utar verbis Arnobii lib.1. contra Gentes, *non cùm istius principii notione diem primæ nativitatis intravit, cui non sit ingenitum, non affixum; immò ipsi penè in genitalibus matris non impressum, non insitum, esse Regem, ac Dominum cunctorum, quæcunque sunt, moderatorem?* Quia, ut scribit Tullius lib.1. de legibus. *Nulla gens est neque tam immansueta, neque tam fera, quæ non habeat sine doctrina anticipationem quandam Deorum; & etiamsi ignoret, qualem habere Deum deceat, tamen habendum sciat?* Cùm enim non instituto aliquo, aut more, aut lege sit opinio constituta, maneatque ad unum omnium firma consensio, intelligi, necesse est, esse Deum, quoniam insitas ejus, vel potiùs innatas cogitationes habemus. De quo autem omnium natura consensit, id verum esse, necesse est. Cui concinit Simplicius in Epictetum c.38. q.1. *Omnes homines tam barbari, quàm Græci*, inquit, *tam infinito superiori tempore, tum nunc; quamvis alii aliis rationibus, Deum esse censent; & natura, non homines modò, sed & brutæ animantes, & stirpes, & lapides, & denique omnia, quæ sunt, pro sua quæque virili ad numen respiciunt*. Et tamen quod anima in seipsa videt, quod mens cernit in creaturis, quod fides in hominibus intuetur, hoc Athæi speculativi se deprehendere non posse, aut nolle dixerunt, quales fuisse Diagoram, Milesium, Theodorum, Cyrenaicum, Evemerum Tegetem, Protagoram, Euripidem, & alios, memorant; qui quantumvis philosophicas disciplinas profiterentur, tamen Davide teste psal.13. *Corrupti sunt, & abominabiles facti in studiis suis*. Quia, ut rectissimè dixit S. Cyprianus lib. de Idolorum vanitate: *Hæc est summa delicti, nolle cognoscere, quem ignorare non possis*.

§. III.

5 Alii Practici. SEcundi sunt illi, qui justo Dei in eos sæviente judicio, & inducente impietate sathanica in impietatis baratrum, & stolidissimam, ac quovis malo graviorem exitii voraginem corruerunt; ut si non habitu, actu saltem Deum esse inficientur. Certum est enim, ut eruditè notavit Alexander Alen. 1.p.qu.3. mem.2. *Hominem ignorare non posse Deum habitu, qui ipsi naturaliter inest impressus, quo in Divinæ Majestatis notitiam pervenire potest*. Et hoc præcipuè locum habet in iis, qui litteras profitentur: *Quippe, ut semel dicam*, ait Clemens Alexand. lib. ad Gentes, *hominibus maximè autem iis, qui versantur in doctrina, & litteris, instillatus quidam divinus influxus, qua de causa vel inviti fatentur, unum esse Deum ab interitu*

ritu alienum, & ingenitum. Idem docet S. August. tract. 106. in Joan. *Hæc est vis*, inquit, *veræ Divinitatis, ut creaturæ rationali jam ratione utenti non omninò ac penitus possit abscondi*. Actu tamen Deum ignorare posse, præsertim si secundùm inferiorem rationis partem, quæ in contemplandis creaturis versatur per peccatum; & secundùm superiorem per errorem à Deo aversus obscuretur; ut rectissimè asserit Athanasius loco supracit. *Humana namq. mens*, ait, *etsi ab initio vim sibi à Deo conditam habeat, qua Deum ipsum facilè cernere possit: si tamen corporalibus commerciis non immisceatur; neque ullam ex rebus extraneis admixtam habeat cupiditatem; sed sibi tota adsit, ut à principio condita fuit: aliàs suo merito in summam Divinorum prorsus oblivionem, & ignorantiam, ut pote si corporalibus voluptatibus obruatur, carnalibusque concupiscentiis scateat, & clausis oculis, quibus Deum contemplari poterat, effectisque sua imaginatione malis in iis sese agitet, & moveat in eaque sola obtutum habeat, quæ sensibus occursant*. Quibus verbis indicat, eos lumen sibi à primordiis inditum amittere, qui exuperantibus eorum peccatis, per quæ oculus intellectus excæcatur, usque adeò obtunduntur, ut naturalis vis, qua ad veri Dei cognitionem suapte ingenio submoveri poterant, per se minus sufficiens sit ad illam assequendam. Dum enim actibus frequentissimis repetitis eum ignorant; tandem in totalem ignorantiam cadunt, quæ eos in Athæismum detrudit, & in extremam deiicit impietatem: *Cùm*, ut ait S. Theodoretus in psal. 13. hæc verba Davidis explicans: *Dixit insipiens in corde suo. Fundamentum, & radix impietatis vitæ corruptela sit. Cùm enim seipsos intemperantiæ, atq. ferinæ vitæ addicunt, Dei memoriam à mente proiiciunt*. Tales sunt illi juxta Apostolum *ad Titum* 1. *& Roman.* 1. *qui confitentur se nosse Deum factis autem negant*; & cùm Deum cognoscant, non sicut Deum glorificant, aut gratias agunt; sed evanescunt in cogitationibus suis; & obscuratur insipiens cor eorum, dicentesque, se esse sapientes, stulti fiunt.

§. IV.

AD utrosque proximè accedunt quidam, quos Athæos mixtos jure dixeris, qui Deum partim speculativè, partim practicè negant. Speculativè, qui aliis rebus speculandis intenti à divinis cogitationibus mentem avertunt. Practicè; quia etsi exteriùs saltem rectum vivendi servent institutum; Deum tamen agnoscere, & debitis honoribus colere negligant; quorum numero se inserunt quidam ex Medicis (anxiè dico, quia cogit veritas) quos utroque modo ad hoc athæismi genus devenire experentia docet. (*Nec turbentur Medici devoti, ac probi: non enim eos suggillo; sed veneror, & colo.*) 6

6 Utroque imitantur quidam Medici.

Speculativè etenim eos ad athæismum paulatim declinare certum est; quia isti Medicis speculationibus semper occupati lapsu temporis insensibiliter Dei cognitionem ammittunt.

Speculativè.

Fatemur quidem, medicinæ scientiam, etsi prout est practica inter mechanicas artes numeretur, ut speculativam tamen in ordine artium liberalium quas homines profitentur, nobilem tenere locum; nec tam humano studio partam, & longa experientia conquisitam esse, quàm divina institutione communicatam: cum à Deo ipso creata sit, & quasi cæleste munus exhibita orbis habitatoribus, ut monet Sapiens *Eccles.* 38. & cecinit Perisalvus Poeta de Medicina, his versibus.

Artem aliam Deus, & rerum natura repertrix
Instituere sacram, quæ languida corpora morbo
Eriperent quovis propriæ reditura saluti
Hæc tibi si placeat, placet ars, quæ digna polito
Ingenio sapiat, quocumque humana sapit vis.

Quarè *sicut divinitùs accepta est, ita divinitùs exercetur*, ait Marsilius Ficinus *lib. 1. ad Thom. Valer. Physic.*

§. V.

7 QUod Ethnicorum disciplina commendat, cùm non solùm illustrissimos Philosophos Platonem, Aristotelem, Democritum, Thymæum, & alios non ignobiles in hac arte scripsisse: Non solùm excellentissimos Principes, ut Hermetem, Mesue Regis Damasci nepotem, Avicennam Cordubæ Dominum, & Cybelem minoris vetustissimæ Phrygiæ Regis filiam: Non solùm potentissimos Reges, Saborem, & Gigem Medorum, Sapidem Arabum, Mithridatem Ponti, & Apim Ægyptiorum illam meditari, & exercere nequaquam dedignatos fuisse, commemorat; Sed etiam semidæos scientia medica excelluisse asserit, quales Æsculapium, & Herculem ferunt, quorum primus Medicinæ fuit peritissimus: secundus pharmaca multa adversus venena, & serpentum morsus invenit: Immò Deos ipsos cæteris eminentiores, Apollinem, nempè, & Mercurium, quos prisci, ut auctores, & fautores tam nobilis artis, & scientiæ hominibus proficuæ singulari honore prosequebantur.

§. VI.

8 IDipsum illustriori auctoritate, & commendatione Religio christiana confirmat. Quæ primò à divinis scripturarum oraculis hujus scientiæ professores colere docet, non impio, & sacrilego honore, ut Ethnici, qui aliàs Paeonem in medica arte doctissimum, à cujus nomine Paeonia herba nomen sumpsit, post obitum in Deorum numerum retulerunt; Et ne otiosius esset, constituerunt Deorum Medicum; Sed culto debito iis, qui à Deo edocti, & longo studio exculti de universis hominibus benè merentur. Tum Apostolos, & apostolicos viros veneratur tanquam à Domino missos in orbem, non ad tollendas solùm animarum infirmitates; sed etiam ad curandos corporum morbos juxta insignem potestatem, & admirandam virtutem *Lucæ* 9. ipsis gratis exhibitam; atque ab eis diversimodè ore, tactu, umbra applicatam ægrotantibus. Insuper Angelos hujus artis opus exercentes, & ad curandos infirmos speciali gratia deputatos suscipit: ut Raphaelem unum ex septem, qui astant ante Dominum, qui modò medicinæ theoriam docet, dum virtutes piscis enumerat, sive ad fugandos dæmones; sive ad tollendam oculorum albuginem: Modò practicam exercet, dum utrumque Tobiam, & Saram sanat fumo cordis particulæ super prunas positæ, & unctione felis oculis applicati. Deniq. Christum Dominum Æterni Patris filium adorat, cæcis visum, surdis auditum, claudis motum, leprosis munditiem, languentibus sanitatem, mortuis vitam verbo, tactu, luto, modisque admirandis restituentem tanquam humani generis Medicum, ut seipsum in Synagoga Nazaret *Lucæ* 4. *&* *Isaiæ* 61. verbis probat, & profitetur.

§. VII.

9 ATtamen, ut sunt hominum ingenia ad malum proclivia, & cujusvis rei quantumvis bonæ datur usus, & abusus; sæpiùs evenit, medicinam divinitus institutam, & divinitùs exercendam, artemque sanctè traditam, & ab iis, qui sanctitatis amantes sunt, piè administratam, à quibusdam ex ejus professoribus non sancto, & pio, sed profano, & impio modo tractari: quia dum toti sunt naturæ operibus considerandis, & sui ipsius, & naturæ auctoris obliviscuntur, atque ita paulatim ad atheismum ultimum, & horrendum errantis, & excæcati ingenii præcipitium dilabuntur. Quis magis sui ipsius obliviscitur, quàm qui Animæ immortalitatem negat? Et tamen hoc faciunt quidam ex Medicis, ut Galenus, qui in hoc inferiori mundo nihil putavit immortale, & divinum contineri; à quo si hujus assertionis causam scisciteris, videbis nimiam naturalium operationum speculationem hunc illi errorem instillasse. Nam in libro, quẽ conscripsit: *Quod animi mores sequantur corporis tẽperamentũ*, fatetur, persuadere sibi non posse, in homine aliquã partẽ immortalẽ esse, qualis à Pla-

Platone rationalis statuitur: cùm videat in phreneticis, & reliquis deliria patientibus lædi mentem mutato corporis temperamento; & mortem inferri extincto calore nativo: quasi calor nativus sit ipsius animæ substantia; alioquin ignorare se ejus essentiam. Cujus sententiæ putat, fuisse Hippocratem; & ideò in anima præter hujusmodi calidum generationi, & corruptioni obnoxium, nihil immortale inspexit.

Ab his non dissentire videbatur quidam in tota ferè Lombardia Medicis valdè notus hoc nostro ævo, qui in suis publicis prælectionibus animæ immortalitatem negare non verebatur, suisque discipulis hunc instillare errorem, animam nempè, simul cum corpore interire; licèt cujusdam protestationis, seu potiùs inanis distinctionis, ut dicunt, concinnaret fuco, asserendo, videlicet, se hæc ut philosophum sentire: ut catholicum verò se quicquid Sancta Mater Ecclesia docet credendum credere: quasi verò duos haberet intellectus, unum, quo opinioni erroneæ adhæreret: alterum, quo veritati catholicæ assentiret. Pari modo isti Deum negant, quia continua mentis occupatio circa physicas, & medicas operationes in humanis corporibus, in quibus rara, & insolita naturæ prodigia visuntur, summam ejus potentiæ, & virtutis opinionem inspirat, quæ eò magis crescit, quò in dies prodigiosiora cum animi stupore cernuntur. Unde sensim sine sensu decrescit Divinæ potentiæ fides; & semper decrescendo penitùs evanescit. Et è contra virtus naturæ quasi summa concipitur, ideò tanquam potentissimæ operatrici ea dantur, quæ à Deo omnipotente singulari providentia in salutem hominum perficiuntur; atque ita non Deus, sed Dea natura, ut mirabilium operatrix agnoscitur ab ejus cultoribus, qui illam pro Deo substituere non verentur, quasi summum aliquod numen, à quo omnia mira procedunt.

§. VIII.

PRacticè verò se athæismi erroribus infectos testantur, cùm in medicinę praxi morbos omnes semper naturæ, nunquam Deo tribuunt, ut videre est 10 Practicè.
in morbis maleficis, in quibus dijudicandis, & curandis facilè seipsos immiscent, & Theologos exorcistas, quibus insensi sunt, ab hujusmodi cognitione, & curatione longiùs arcent, quasi mittant falcem in messem alienam. Si enim rationem attendas, quarè hanc sibi cognitionem, & curationem asciscant: videbis non esse aliam, nisi quia putant nullum extare morbum, qui à causa supernaturali, aut supernaturaliter agente procedat; sed omnes credunt à naturæ deficientis erroribus provenire. Unde maleficos morbos negant à Deo, Dæmone, aut malefico diabolica virtute operante inferri posse: Quia Deum negant; & Deum negantes negant etiam extare Dæmones, & maleficos; cùm iisdem rationibus, quibus Deum à se abiiciunt, Dæmones quoque, & maleficos reiicere, necesse sit. Sed illos ad peccantes, & ad pravas, noxiasque temperamenti, & corporis dispositiones referunt: & tanquam effectus naturales naturalibus remediis tollendos esse contendunt: atque de facto suis pharmacis tollere nituntur. Quare sæpiùs Theologos irrident, qui Deo, Dæmoni, & maleficis tribuunt ea, quæ, ut ajunt, natura sola facit, & operatur, atque sacramenta, res sacras, benedictiones, exorcismos, totamque divinam, & ecclesiasticam potestatem in talium morborum curationem applicant, quos isti Physici putant sola vi lapidis, herbæ, ossis, aut similium quisquiliarum sanati posse, & debere.

§. IX.

11 Medici immeritò sibi maleficorum cognitionem usurpant.

AT immeritò hanc morborum maleficorum cognitionem, & curationem quasi scientiæ medicæ opus sibi vindicant, & perperam usurpant Theologorum Exorcistarum officium, cùm falsissimo nituntur fundamento; nempè nullum exta-

re Deum, Dæmonem, & maleficum; & ideò nullum morbum ad illos referendum esse; cujus fallitatem ostendere facilè possem, si athæismi errores eruere, & Athæistarum dogmata veritatis arietibus destruere mens esset; sed quia illud instituti nostri ratio non patitur; paucosque esse Medicos putem, qui ea de causa sibi maleficorum morborum cognitionem tribuant, quòd Deum, & causam supernaturalem extare non credant; ideò ad Medicos illos, cæterosque sermonem convertimus, qui ex divinarum scripturarum auctoritate, universalis Ecclesiæ oraculis, sacrorum Conciliorum canonibus, Sanctorum Patrum doctrina, Philosophorum consensu, moribus, & institutis omnium nationum, naturæ ipsius instinctu Deum noverunt, & Dæmones, maleficosque esse fatentur.

12 Hoc enim immobili, & firmo posito fundamento dicimus, Deum morborum maleficorum causam esse, non efficientem, sed permissivam.

Omnia, quæ in mundo fiunt, procedunt. A Dei voluntate.

Constans est enim Theologorum sententia, omnia, quæ in mundo fiunt, evenire non quodam fluctuantis naturæ impetu, aut fortuito causarum concursu, ut aliàs censuerunt Democritus, Heraclitus, & Epicurus *de grege porci*, teste Lactantio *lib.1. de ira Dei c.9. &* 10. Sed infallibili Dei gubernantis voluntate. Cùm enim ad eum pertineat, non solùm res secundùm substantiam producere; sed etiam dirigere in suum finem juxta divinam rationem, in eo quasi in summo omnium principe constitutam, sequitur omnia ejus imperio esse subjecta, nihilque fortuitum, aut casuale ab hominibus fieri posse, quod vel efficientis: vel permittentis ejus voluntatis finibus non circumscribatur.

Efficiente, ut bona.

Efficit omnia bona, nec est aliquod bonum in rerum natura, quod tanquam manans è fonte rivulus ab ejus incomprehensibili bonitate non oriatur: cùm initium, incrementum, & consummationem det operibus bonis, quæ intantum bona sunt, inquantum ab eo sunt, atque sacris ejus influxibus plus, minusvè participant.

Permittente: ut sunt mala.

Permittit aliqua mala, ut testatur Amos Propheta cap.3. *Si erit malum in civitate, quod non fecerit Dominus*: quia ad justitiam ejus spectat inducere mala pœnæ, quibus impiorum petulantia coerceatur: Et ad ejus providentiam omnes singularum causarum defectus permittere: ut sunt mala culpæ, quæ ab hominibus perpetrantur. Nam sic disponit omnia suaviter, hoc est, ununquodque secundùm convenientem naturæ suæ modum, scilicet, naturalia naturaliter, & necessariò: libera verò liberè: libertati enim suarum actionum relinquendi sunt homines, qui à suæ creationis primordiis liberum arbitrium acceperunt: ut communis omnium Theologorum schola testatur.

Maleficia prodeunt non ab Efficiente.

Quare, cùm maleficia, quæ dæmones, & eorum affeclæ quomodocunque nuncupentur, vel seipsis; vel rerum naturalium adminiculo in dies malitiosè operantur, inter bona connumerari nequeant; sed in malorum serie supremum locum teneant; non ad Dei voluntatem efficientem: sed ad permissivam referenda sunt; & per consequens eorum causa non efficiens, sed permissiva dicenda est.

§. X.

13 Quia Deus illa Non operatur nec mandat fieri.

ET certè, si eorum tantùm causa efficiens est, quæ ipso vel operante, vel mandante fiunt, ut omnis schola testatur, quis audebit asserere maleficas operationes ei tribui debere, cùm eas nec per se faciat: nec ab aliis fieri velit? Quomodo enim per se maleficia facere, magicisque operationibus se immiscere poterit is, qui seipso summè bonus cùm sit, bona novit, mala non novit notitia approbationis? idest, mala culpæ facere non novit: quia cùm sit bonus per essentiam, non potest ullo modo ad malum declinare. Ideò sicut non potest non esse beneficus, ita non potest esse maleficus, neque maleficia quoquomodo operari. Estò concursum suum non deneget, dum perficiuntur, hunc præstat, dum actionibus coo-

cooperatur humanis, prout physicæ sunt, non ut malitiosæ: quod postea latiùs explicabitur. Sed quomodo per alios fieri velle poterit, cùm Divina ejus Voluntas in eo, & in nobis semper feratur in bonum tanquam in proprium objectum? In seipso quid vult, nisi seipsum? Si enim est summum bonum, nec aliud datur majus bonum, seipsum necessariò vult: nec aliud velle potest. Unde citissimo impetu voluntas illa primariò, ut ait Scotus *in* 1. *sent.* tendit in supremam, & infinitam bonitatem, quæ totum ejus implet affectum, & terminat amorem. In nobis quid aliud petit, quàm bonum? Et quid vult, quod non redoleat bonitatem? nam ut ait Paulus 1. *Thessal.* 4. *Hæc est voluntas Dei sanctificatio nostra*: quæ omnia peccata excludit, & lato sinu complectitur virtutes, & opera bona, quibus homo per quotidiana gratiæ incrementa propiùs accedit ad summum bonum. Ideò ea non vult, quæ bonitati, & sanctitati adversantur: ut sunt omnia peccata, & maleficia.

Quare, cùm illa non faciat, nec fieri velit, sequitur, Eum maleficia permittere, ut totius disputationis contextu demonstrabitur, ostendendo: Quomodo ut causa permissiva se gerat antequam committantur: Dum committuntur: Et postquam commissa sunt. Nam antequam committantur, non vult, sed prohibet: Dum committuntur, permittit, vel impedit. Postquam commissa sunt, castigat, & punit: Quod tribus partibus palàm fiet.

Sed à permittente, quomodo permissivè se habeat? Antequam committantur? Dum committuntur Postquam commissa sunt.

PARS PRIMA.

Antequam committantur.

14 EA est humani generis hostis proditoria consuetudo, cùm homines ad malum conatur impellere, nunquam illud revelata facie exhibere: sed semper contegere simulata boni specie, atque ementitis titulis adornare, ut sub specioso velamine amorem sui ingerat, non horrorem. Novit enim, omnes malum fugere, bonum appetere; neminemque, ut monet philosophicum axioma 1. *Ethic.* in malum intendentem operari: Ideoque fucatum boni simulacrum, sub quo malum delitescit, intuentium oculis offerre solet, ut sic faciliùs desipientes decipiantur.

Dæmon semper malum sub specie boni proponit.

Hoc videre licet in tanto peccantium numero, in quo nullus est, qui aliter in scelera prolabatur, quàm sub vana, & fictitia larva boni apparenter convenientis. Quid prima fronte speciosius, quàm cæteris præesse, bonis affluere, potiri deliciis, optatis perfrui voluptatibus, & lætam inter opiparas conviviorum mensas vitam ducere? Et tamen sub apparenti illo fuco miseri homines ad superbiam, avaritiam, luxuriam, gulam, cæteraque flagitia invitantur, & propelluntur à dæmone, qui eadem arte quos prodigos vult, liberales esse suadet: quos optat iracundos, docet esse magnanimos: tenacitatem appellat parsimoniam: vindictam generositatis nomine cohonestat: & vitium virtutum coloribus adumbratum obtrudere non cessat iis, qui in malorum abyssum præcipites ruunt: ut benè admonet D. Gregor. lib. 10. Moral. c. 16. in c. 12. Job.

Peccatoribus.

15 Eundem deceptorium morem observat, cùm Magos, Incantatores, & universam Maleficorum turbam dementare, & ad maleficia incitare desiderat. Non enim maleficas proponit actiones tanquam maleficia; sed ut miras, & insolitas naturæ operationes ostentat. Neque artem, qua peraguntur, vult esse magicam; sed occultam scientiam, & dignam, quæ ab iis, qui sublimiori spiritus acumine vigent, addiscatur. Unde plures ex hominibus nimis creduli hanc artem perdiscere, & illas exercere operationes contendunt. Quis enim nolit, artem maleficii adipisci, quæ mira, & insolita docet? Quis non aveat modum scire, quo naturales producuntur effectus sua excellentia, & dignitate communem mortalium captum prætergredientes? Qui non quærat

Maleficis Quibus magicam scientiam commendat.

Quam multi addiscunt.

admiranda naturæ secreta, & abscondita ejus penetrare mysteria? Immò artem illam tanquam è cœlo dilapsam amplectuntur, magicasque operationes, non ut à cacodæmone prodeuntes: sed ut à Deo bonorum omnium auctore profectas suscipiunt & venerantur, qui eas se velle testatur, cùm ipse modum doceat, quo fieri debent: Ita coram me se jactabat quidam Magus, de quo infra *disp. 3. n. 507. & n. 546.*

16 At jactationes has non modò fallaces, & falsas, sed Deo injuriosas eleganter ostendit Origenes apud Euseb. *lib. 7. præpar. evang. cap. 9.* Nam si ars magica, mirabiliumque horum operum scientia ab eo tanquam à volente, & docente procedit (ut isti volunt) sequitur, eum maleficii esse auctorem, & causam: cùm maleficium sit horrendus magiæ fœtus, & magicarum artium abominanda propago, ut ostendimus supra *in Proloquio n. 14.* Quo quid injuriosius Divinæ Majestati? Quapropter, ut homines isti Sathanæ traditi discant, non blasphemare, detrahamus huic malo larvam, & ostendamus Deum maleficia non velle; sed prohibere: quod duobus capitibus explicabitur.

Cujus fœtus maleficia sunt quæ Deus non vult, nec docet sed prohibet.

CAPUT I.

Non vult, Nec docet.

17 Si ea Deus vult fieri, quæ ipse docet facienda, fatendum est, eum velle magicas operationes, & per consequens maleficia, si magicam scientiam docet, ut vaniloqui, & blasphemi isti Jactatores asseverare non erubescunt. Sed quia falsissimum est, quod asserunt, falsum etiam est, quod infertur; Ideò ut Divinæ Majestatis honorem ab hujusmodi blasphemiis vindicemus, ostendamus toto hoc capite, scientiam illam perniciosam à Deo Doctore non procedere. Ex quo colligere licebit, nec ejus operationes velle.

Cùm Deus non velit magicas operationes, neque vult maleficia. Neque à Deo Doctore procedat.

Omnis equidem Sapientia à Domino Deo est, & cum illo fuit semper, & est ante ævum, ut ait Sapiens Jesus Sirach *Ecclesiast. 1.* In quo enim erit, nisi in eo, qui est immensa omnium perfectionum abyssus? Nam si omnes, quæ in creaturis elucent, nobiliori modo in Creatore reperiuntur, cùm scientia, sive certa cognitio sui, & aliorum una ex primoribus inter creatas reputetur, asserendum est, eum certissimam, & clarissimam sui, & omnium, quæ sunt, & esse possunt, scientiam eminenter possidere, ut unanimi consensu omnes fatentur Theologi, à quibus vocatur scientia simplicis intelligentiæ. Sed à quo erit, nisi ab eo, cujus scientia non est acquisita per species intelligibiles inhærentes, nec certis coercita limitibus, nec mutationi obnoxia, nec successione comparata, nec nuda, & inefficax; Sed essentialis, infinita, invariabilis, unica, & efficacissima? A quo enim ea, quæ sunt per participationem, quàm ab illo, qui est per essentiam? *In eo autem fuit semper, & est ante ævum:* cùm sit essentialiter Sapiens. Ideò sicut ab æterno essentiam habet, quæ successiones, & mutationes non admittit: ita ab æterno sapientia prædìtus est, quæ nullo clauditur termino. Sed ab eo est in tempore; cùm, ut prosequitur Filius Sirach: *Effudit illam super omnia opera sua, & super omnem carnem secundùm datum suum.* Non tantùm, quia in tot proprietatibus, virtutibus, & operationibus variis uniuscujusque creaturæ voluit elucescere multiformem suam sapientiam; sed etiam quamlibet suo modo fecit ejus esse participem secundùm mensuram donationis divinæ, & propriæ capacitatis. De hac Scot. in 3. dist. 14. per totam.

Scientia Dei quomodo differt à scientia humana?

Quare omnis scientia, quæ in creaturis reperitur sive obscura, quæ in animantibus lucet: sive clara, quæ viget in hominibus: sive certa, quæ splendet in Angelis, ab immenso, & perenni illo fonte manare non cessat. *Deus scientiarum Dominus est,* ait Anna in Cantico 1. *Regum c. 2.* Sed inter tot scaturientia undique scientiarum flumina, quæ Divina Sapientia effundit in homines, scientia magica sola fluere non comprobatur: neque enim illam edocet aut per se: aut per alios, Mediatè: aut Immediatè. Quod sequentes sectiones declarabunt.

Magia non est à Deo, quia illam non docet. Nec per se immediatè, Nec per alios mediatè.

SECTIO I.

Immediatè.

SIcut Deus duplex esse hominibus contulit; ita duplicem scientiam largitus est; Naturalem unam, supernaturalem alteram. Prima se ad omnes rerum naturalium causas, effectus, & proprietates extendit. Secunda notitiam tradit eorum, quæ naturæ vires superant: ut sunt omnia, quæ gratiæ, & virtutis divinæ auxilio fiunt. Utraque verò à spiritu sapientiæ, communicatur immediatè, vel per modum disciplinæ, & artis: vel per modum gratiæ particularis. 18

Deus largitus est homini duplicem scientiam. Aliam Naturalem aliam supernaturalem.

§. I.

NAturalem primo modo antiquos Philosophos Platonem, Aristotelem, & similes docuit, qui quamvis acutissima ingenii acie cuncta lustrarent, & continuæ spiritus occupationi intenti sublimes volverent animo cogitationes; atque diversorum Auctorum libros non cessarent nocturna versare manu, versare diurna, ut rerum omnium etiam abditissimarum, quæ in orbe sunt, notitiam consequerentur; tamen solo spiritus acumine, continuo studio, & lectione non interpellata ad scientiarum apicem pervenire non potuerunt: sed particulari sapientiæ divinæ thesauros naturæ absconditos revelantis illustratione opus fuit, quæ virtutem intelligendi naturalem augeret, ut meritò dixerit Clemens Alexandrinus in stromat. *Dei dono Judæis legem, philosophiam Gentibus communicatam fuisse*. Quod probat ex illo dicto Davidis *psal.93. Qui docet hominem scientiam*. Secundo modo Salomonem erudivit, ut de se ipso *Sapientiæ 7.* testatur dicens: *Ipse dedit mihi horum, quæ sunt, scientiam veram; ut sciam dispositionem orbis terrarum, & virtutes elementorum: initium, & consummationem, & medietatem temporum, & cæt. anni cursus, & stellarum dispositiones: Naturas animalium, & iras bestiarum, vim ventorum, & cogitationes hominum, differentias virgultorum, & virtutes radicum; & quæcunque sunt absconsa, & improvisa didici: omnium enim Artifex docuit me sapientia*. Ita etiam latè tradit Franciscus de Pitigianis in 3. Scoti dist. 14. q. 3. art. 3.

Naturalis cõmunicata est. Primo modo Philosophis.

Secundo modo Salomoni & aliis.

§. II.

SUpernaturalem verò hominibus tradit. Primo modo Justis, qui divina luce donati crescunt quotidiè in scientia Dei, hinc operante Divino spiritu sapientiæ illos majora, & majora edocente: Illinc cooperante homine, qui toto conamine spiritus humani fertur in secreta cælestia. Nam, ut rectè sapiens ait *Proverb. 4. Justorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectam diem*. Quamdiu enim in mortalis peregrinationis viis, & rectis sanctitatis, & justitiæ semitis ambulant in ænigmate, & non per speciem: tamdiù in lumine Dei lumen æternum contemplantur primò obscuriùs, tum clariùs, dein perspicacissimè; sicut ii, qui ab obscura luce surgentis auroræ ad clarum lumen ascendentis solis; & ab illo ad splendorem meridianum stantis jubaris mundi progrediuntur. Secundo modo Apostolis, & apostolicis viris, qui subitò divina luce respersi omnium scientiarum plenitudinem acceperunt. Tum Theodicatis omnibus qui sæcularium litterarum prorsus expertes, divinæ sapientiæ lumine naturalium, & supernaturalium rerum rationes subtiliùs, & profundiùs penetrarunt, quàm illi, qui longo tempore, & assiduo studio sese litteraria palæstra exercitarunt: ut constat de S. Didaco, ac de Beato Ægidio socio Seraphici P. S. Francisci, ac de aliis pluribus hominibus idiotis, qui rerum divinarum maximam à Deo receperunt cognitionem sine ullo disciplinæ, vel artis exercitio: ut habetur ex Chronicis Ordinis Minorum. 19

Supernaturalis communicata est. Primo modo Justis omnibus.

Secundo modo Apostolis & Theodicatis.

Qua-

Ideò si magia à Deo est, vel est Naturalis vel Supernaturalis.
Neutra horum est.
Non purè Naturalis, nec purè Supernaturalis.

Quare si scientia magica à divina sapientia flueret, vel esset naturalis; vel supernaturalis; cùm nulla alia detur species, quæ à perenni illo fonte scaturiat; atque uno, aut altero modo suis professoribus communicatur; Unde cùm non sit neque omninò naturalis, neque omninò supranaturalis: neque uno, vel altero modo tradatur, sequitur, ab illa non procedere: ut sequentibus articulis enucleabimus.

ARTICULUS I.

Naturaliter.

20 Si considerentur magiæ opera potest dici Naturalis vel Supernaturalis.

CUm ex fructu arbor dignoscatur, ut monet Christus *Matthæi* 12. non possumus certiori modo judicium ferre de scientia magica: An sit naturalis, quam ejus opera considerando. Si enim naturalia sunt, & communem naturæ facultatem non excedunt, quis negabit, naturalem esse scientiam? Si verò supernaturalia, & vires naturales excedentia deprehendantur, quis concedet esse naturalem? At utrunque in illa reperitur, ita ut magiam utroque possis vocitare nomine.

§. I.

Naturalis, quia ejus opera.

VIs naturalem? Certum est non omnia magorum opera esse simulata, & apparentia; sed aliqua vera, & naturalia. Sæpissimè quidem nudam solùm repræsentant imaginem rerum; Illudunt enim sensibus, & fallunt spectantium oculos, qui nimis creduli, & superstitiosi rebus illis exteris admirandis facilè capiuntur. Quare, cùm multa eorum opera falsa sint, ut potè ab impostoribus conficta, vel nimium credulis persuasa, & à Vulgi vanitate, & levitate credita, pluries totam scientiam magicam, ut vanam, falsam, & impostricem condemnarũt; inter quos Plinius multis in locis, præcipuè *lib.* 30. *c.* 2. Sed sæpè realiter, & secundùm existentiam talia opera fieri, non est dubitandum; cùm ex sacris litteris, & probatis historiis naturales, & veri effectus à magis produci comprobentur. Possunt enim opera naturalia, hoc est, ex causis merè naturalibus, & non à substantiis separatis dependentia perficere duplici virtute: Cælesti: aut Terrestri. His enim duobus modis illos operari, asserit Hermes Trimegistus apud Augustinum *lib.* 8. *de Civit. Dei cap.* 23.

Aliquæ vera sunt.

Quæ proficiscuntur à Virtute.

§. II.

21 Vel cælesti.

VIrtute cælesti mira, & vera fieri posse videtur, & probatur, si Mercurium illum audire velimus ex duplici fundamento. Altero, quòd virtus cælestis licèt non formaliter, tamen virtualiter, & eminenter est virtus omnium elementorum, & mixtorum, eorumque omnium efficaciam in seipsa complectitur. Altero, quòd multa fieri possunt plurium naturalium causarum concursu, quæ unius solius vim, quamvis efficacem excedunt. Ex quibus infertur nil obstare, ex mente ipsius, in imagine, vel statua, vel annulo astrologico fabricatis, & compositis ad certam stellarum dispositionem, & influentiam inesse virtutem, & efficaciam ad aliquos effectus, ad quos producendos causarum multitudinem concurrere, necesse est. Et similiter adhibitis certis, & paucis seminibus, quæ sunt causæ naturales, sub certo astrorum situ, & concursu stellarum subitò opus exurgere posse, quod aliàs longiorem temporis moram, & plurium causarum concursum requireret. Si enim aliquæ causæ naturales convertere possunt aliquam materiam in aurum, aut serpentem, quare influentia cælestis opportunè adhibita, omnium

nium

nium aliarum causarum vicem supplere non poterit? Quòd confirmatur ex historia à Damide, ut refert Cælius Cripta, Jarcham Indorum principem annulos septem stellarum septem nominibus præsignatos fabricasse, quibus opera mira edebat; eosque Apollonio Thyanæo dono datos, in eo juventæ nitorem longius conservasse, cum diebus singulis singulos annulos gestaret secundum dierum, & planetarum nomina. Sed quia uterque tam dator, quàm acceptor fuerunt Magorum antesignani, subjungamus annulum Gygis magici artificii egregium opus, quem gestatum vertebat intrà digitum, cùm nolebat videri; Naturalem enim fuisse, censet D. Gregor. Nazianz. *in Monog.* Et annulos ferreos ad certam stellarum positionem fabrefactos, qui vulgò gestantur ad quasdam ægritudines depellendas. Nec imagines astronomicas reiiciunt Philosophi nonnulli in curatione morborum, ut Marsilius Ficinus, qui illas numerat inter medicamenta, sicut Victoria *Relect.12. de Magia*, non dubitandum esse, censet, aliquid insigne, & singulare, & præter communem ordinem naturæ, seù rerum contingere posse ad certum situm, & ordinem astrorum adhibitis paucis rebus naturalibus. Sed prædicta positio quoad id, quod astruit de imaginibus, & figuris astronomicis, à nobis ut superstitiosa, ac periculosa infra improbatur *d 4.n.782.& 786.& 10.1.d.2.in fine ante conclus.nu.294.& sequent.*

§. III.

Virtute autem terrestri mirabilia fieri certò asserere possumus. Esse enim in naturalibus terræ rebus virtutes admirandas, quas pauci hominum norunt: quia nec sensu possunt comprehendi, nec ratione aliqua investigari, quæ si vel natura, vel arte jungantur, insolita opera, & inusitatos effectus producere queunt: quis dubitat, cùm hoc natura ipsa demonstret? Quot putas, sunt ejus miracula? Si lapides spectes; magnes ferrum attrahit, & illud affricatum aliud allicit, Undè pro miraculo refert August. 21 *de Civit. Dei cap.4.* se vidisse annulum ferreum à magnete dependentem, & trahentem secundum, & illum tertium usque ad certum numerum, quasi catena contexeretur. Lapis molaris, qui in Tigride reperitur delatus feras coercet, auctore Aristotele *lib. de mirabilib.* Montes duo sunt juxta flumen Indum, quorum unus ferrum attrahit, alter respuit. Si herbas, & arbores: Dictamum sagittas expellit è cervis; Chelidonia visum restituit; herba pici feras aperit: frondes quercus serpentes necant; folia platani abigunt vespertiliones; fagus viperas percussas occidit; Erynchium capræ sumptum ore totum gregem sistit; ficus alligatos tauros mansuescere facit: si aves: Galgulus visu sanat ictericum; Gallus gallinaceus terret Leonem; Aquilæ pennæ cæteris mixtæ illas absumunt; pavonis caro nescit putrescere. Si pisces: Remora flatibus agitatam navem firmat; lepus marinus visu, aut tactu plures necat. Si animalia: Lupus raucedinem per visum ingerit; Hyenæ umbra canes mutos reddit: torpedo icta manum, corpusque torpefacit; testudo, & struthiocamelus visu ova excludunt; lupinas fides si jungas agninis, illæ dissiliunt. Si homines: aniculæ lippientibus oculis pueros fascinant; menstruatæ visu speculum vitiant; lyncei homines vident abdita in terræ visceribus; plures osculo, & contactu morbos tollunt; septimus mas strumas, seù scrufulas sanat; ut ferè nihil sit in rerum natura, lapidum, herbarum, arborum, animantium, volatilium, piscium, quod aliqua speciali virtute non sit præditum; quæ si agnosceretur, proculdubio per ejus applicationem mirabilia fierent. De quibus integrum librum scripsit Aristoteles, qui inscribitur: *De admirandis auditionibus*, quanquam eum nonnulli ascribant Theophrasto. Plinius etiam *lib.2. histor. natur.* Proclus *in lib. de sacrificio, & magia* S. Albertus Magnus *lib.2. Mineralium tract.2.cap.1.11 & 17.* Fracastorius *in lib. de sympathia*, & Ficinus *lib.4. Theologiæ Platonis, c.2.* multa prodiderunt. Si ergo tot sunt naturalium rerum virtutes occultæ mirabilium effectrices, quare negabimus, magos mi-

22 Vel Terrestri.

mira opera naturalia posse efficere, si illas planè perfectas habeant, & eas optimè sciant ad usum accommodare?

§. IV.

23 Sed non purè naturalis.

At magorum scientia non esse purè naturalem, sed potiùs præternaturalem; & prodigiosam patet ex hoc, quòd non viribus naturæ, & naturalibus causis, sed potestate aliqua immateriali, & virtute se parata nituntur. Quamvis enim in suis operibus nonnunquam utantur, seu potiùs abutantur facultate solùm naturali; tamen sæpissimè aliquos producunt effectus, qui per causas naturales effici non possunt: sed necessariò ad causam, & naturam intellectualem, & ad aliquas substantias separatas, quæ occultè cum eis operantur, referendi sunt. ver.gr. Dare responsa de occultis, puta, thesauris deperditis; statuas è ligno, aut altera materia compingere, eisque nullo extrinsecùs impellente motum imprimere progressivum; arboribus, aut rebus inanimis loquelam tribuere, ita ut quæstiones de variis rebus propositis solvant; indicare ea, quæ in remotissimis regionibus geruntur; ea, quæ clausa sunt, repentè patefacere; se, & alios ex hominum conspectu subitò subducere; & alia hujusmodi peragere, quæ nisi ab intellectu proficisci non possunt, & quidem humano præstantiore, atque excellentiore. Quorum exempla plura narrat Philostratus *lib.6.c.3.*

Quia effectus producit superantes causas naturales.

Non operatur modo naturali.

Insuper non operantur modo naturali, scilicet, per causas naturales: cùm enim volunt illa mira perficere, certis quibusdam vestimentis induuntur, ducunt lineas, describunt figuras, pingunt characteres, certas voces, & verba pronuntiant, adhibent invocationes, obtestationes, comminationes, sacrificia, prostrationes corporum, & alia hujus generis, quæ per se nec vim habent naturalem illos producendi effectus; nec materiam præparandi ad illos producendos, aut recipiendos: ut docet Benedictus Pererius *lib.1.de magia c.4.*

Acquiritur modo extraordinario, & non naturali.

Præthereà neque illam scientiam acquirunt naturaliter, hoc est, per modum disciplinæ, & artis, nempè per speculationes, libros, & præceptores; sed quadam traditiva, quam qui habent, statim inusitatos illos effectus producunt: ut videre est in multis, qui cùm sint penitùs ignari, & litterarum expertes; tamen illa operantur, quæ sublimioribus imbuti disciplinis nec tentare, nec cogitare quidem auderent. Quare cùm illa magica nec naturaliter acquiratur, nec operetur per causas naturales; nec opera intrà limites naturæ conclusa, sed excedentia producat, sequitur scientiam purè naturalem dici non posse, sed potiùs prodigiosam, & præternaturalem, & per consequẽs non fluere à sapientia divina ut naturales disciplinas edocente: ut latè probant D.Thom. *lib.3.contra gentes c.104.* Alph. à Castro de *justa hæret.punit. à c.13.usque ad 17.* & *Angl.in 2.qu.unica de arte mag.ar.2.*

Ideò ut scientia naturalis à Deo non procedit.

ARTICULUS II.

Supernaturaliter.

24 Magica scientia videtur supernaturalis, si spectes.

Quid ergo scientiam hanc magicam supernaturalem vocabimus? Quidni, cùm multa primo intuitu illud suadere videantur, opera, operans, operatio, finis?

§. I.

Opera.

Si enim scientiarum magicarum spectes opera, similia videntur operationibus à gratiis gratis datis, quas vocant, procedentibus. Nam quid tribuitur scientiis magicis, nisi actiones mirabiles supra causas naturales edere? Et quid gratiis gratuitò datis, nisi opera perficere supra naturæ facultatem? Si ergo istæ sunt supra-

pranaturales, quare non illæ? Differre quidem videntur in hoc, quod aliquæ gratiæ dantur totam naturæ creatæ excedentes facultatem, etiam Angelorum, & Dęmonum: opera verò magiæ, naturæ fines non prætergrediuntur. Attamen fatendum est, aliquas esse gratias, quæ angelicam, & dæmoniacam potestatem non superant; ut sunt genera linguarum, & gratia sanitatum 1. *Corinth.* 12. Cùm boni, & mali spiritus omnes linguas norint, & morbos curare valeant, quarum actiones actionibus magicis poterunt comparari.

2. Si professores harum scientiarum consideres, etiamsi sint perditis moribus, forsitan hanc gratiam à Domino acceperunt. Nam nihil prohibet, homines etiam pessimos talibus donari gratiis, cùm ad publicum bonum, non ad particularem utilitatem concedantur. Nonne operarii iniquitatis multas virtutes facere, ut dicitur Matthæi 7. vers. 22. Charitate privati montes transferre secundùm Paulum 1. *Cor.* 13. & scelerati quædam miracula edere possunt, quæ boni facere sæpè non possunt? ut affirmat D. Aug. *lib. 83. qq.* Quod exemplo Balaam, & Caiphæ confirmatur, qui ambo prophetaverunt, quamvis hic esset Simoniæ, avaritiæ, invidiæ, aliorumque vitiorum sordibus inquinatus: ille ariolus, idolatra, & cultor dęmoniorum. Professores.

3. Si modum attendas, quo operantur, nihil apparet, quod non redoleat sanctitatem. Orationi enim vacant: nomina Dei varia proferunt: Angelorum diversorum implorant auxilium: Sanctos in Cœlo regnantes invocant: scripturæ sacrę verba adhibent: signo crucis multoties repetito utuntur: & iis, qui ad illos accedunt, injungunt orationes, eleemosinas, peregrinationes, visitationes altarium, sacrosanctæ missæ celebrationes, & alia pia, & religiosa opera; ex quibus colligere licet, ab iis nihil nisi sanctè fieri. Quæ omnia quidam Magus, cùm ei ex mandato Reverendissimi P. Inquisitoris cujusdam Civitatis Lombardiæ suadere contenderem, ut magicam detestaretur artem, obiiciens mihi ajebat: ***Quomodo suadebis mihi artem detestari magicam, si quicquid in ea geritur, totum redolet sanctitatem?*** Modum.

4. Denique si finem operum respicias, videtur optimus, & saluberrimus, nempè, hominem sanare longa infirmitate detentum, consolari mœstos ob amicorum ægritudinem, certiorem facere de rebus perditis, injuria passum sublevare, tollere impedimenta, quæ inter conjugatos generationi liberorum obstant, patientem deliria reducere ad sanam mentem, adducere pluviam terræ arescenti, aut subducere nimis madidæ, tempestates sedare, & alia hujusmodi peragere, quæ bona esse quis neget? Sed esto magicis artibus eorum professores in malos fines utantur, nonne etiam suis donis abutuntur, qui habent gratias gratis datas? Si enim mali sunt, ut dictum est, quare ad malum finem eis uti non poterunt? Finem.

§. II.

At iisdem rationibus scientiam magicam non esse supernaturalem, nisi impropriè ideòque nec à divina procedere sapientia, probatur. Sicut iisdem præfatus Magus convictus, & confusus, sed non conversus, confessusve remansit. 25 Iisdem rationibus probatur, non esse super naturalem nempe.

1. Opera enim magica cum operibus gratiarum eadem non sunt. Non enim præstigia cum veris miraculis sunt confundenda. Sed esto sint similia in quibusdam verbigratia in sanitatis restitutione: An sola illa opera faciunt similia? Sed quàm multa dissimilia? Tempestates ciunt, sterilitatem inducunt, pestes excitant, traducunt messes, greges perimunt, immittunt ciniphes, & bruchos, inducunt morbos, dolores, mortem ipsam, quæ nullo modo competunt gratiis gratis datis. Quàm multa verò impossibilia? ut sunt illæ imprecationes, & minæ, quibus utuntur. Imprecantur enim damna, & infortunia, & minantur, quod deponent sidera, cœlum vertent, solem retrocedere facient, ut narrat Porphirius ***Epist. ad Anebonum Ægyptium apud Benedictum Pererium lib. 1 de magia cap. 5.*** & varii summi Pontif. qui varias contra hujusmodi operationes ediderunt const. de quibus infra num. 45. Ex operibus

2. Ope-

Ex operantibus. 2 Operantes verò quinam? Mali, inquies. At per malos Deus miracula operatur? Esto edant aliquando propter reverentiam Christi nominis, quod in iis peragendis interponunt *Matthæi* 7. cùm subest necessaria occasio ad dilatationem fidei, & Religionis amplificationem; non tamen hoc habitualiter habent: nam sublata necessitate, aut opportunitate nulla ad talia opera superest in eis facultas, ut docet Scotus *in* 3. *dist*. 25. & Aretin. ibi *d*. 13. *qu*. 2 *ar*. 8. Magi verò operantur ex habitu quandocunque volunt. Unde constat, parem non esse rationem.

Ex modo operandi. 3 Quid dicam de modo, quo agere consuevere? Orare videntur, sed dæmonem adjurant. Dei proferunt nomina, sed incognitæ significationis, ut ait idem Porphirius *loco cit*. Angelos vocant, sed malos. Sanctorum suorum implorant auxilium, sed spirituum damnatorum. Scripturam sacram adhibent, sed detortam in sensus alienos. Signo crucis utuntur, sed non, ut oportet, formato. Pia opera aliis imperant, sed ut maleficia tegant. In iis enim quanta incongruitas, & dissonantia? Vim collocant, ut ait Pererius *lib*. 1. *c*. 8. in verbis ignotis, falsis, apocriphis, absurdis, nihil cohærentibus: In certis diebus, & horis; ad certum stellarum situm; sub certo numero crucium, orationum, candelarum; & certa corporis positura: In tali carta, talis coloris, talis figuræ talibus characteribus impressa: In observantiis superfluis, & indifferentibus radendi pilos, telam nunquam lotam induendi, spargendi capillos, pedem unum denudandi, & vestes discingendi; quibus omnibus ad suam operationem eliciendam opus esse, ita asserunt, ut si unum desit, totus operantis conatus irritus, & supervacaneus evanescit: quasi verò gratuita Dei dona subiiciantur humano artificio, & certis numeratis, & ridiculis observationibus: aut ad determinatum tempus, occasionem, & cæremonias restringantur; ita ut si minimum deficiat, nihil fiat.

Ex fine operandi. 4 Tandem quis horum finis? An gloria Dei, & salus animarum? Nequaquam; sed lucrum, curiositas, voluptas, vindicta, & hujusmodi vitia. Qui enim ad tales operarios accedunt, atque eorum opera expetunt, variis passionibus ducuntur. Hic ditescere vult, & quærit pecunias, atque divitiarum copiam. Ille prodigiosa intueri desiderat, pugnantem Hectorem cum Achille, aut alia monstra portentosa: ex hoc dicitur hæc scientia prodigiosa ob varia prodigia, quę operatur. Alius æstuantis libidinis facibus uritur. Alter furore, & indignatione contra inimicum percitus spirat minas, & cædes, quibus satisfacere volens Magus subdolus è suo depromit penu, & scientia magica sua maleficia, quibus Deum novis irritat sceleribus, & proximũ variis vexat malis. Quare ex his finibus probatur illa opera à gratia non oriri.

Quibus adde, dona Dei gratuita, seu gratias gratis datas non possideri per artem, & disciplinam ad præceptorum modum; quia, ut Paulus ait 1. *Cor*. 12. *omnes gratias operatur unus, atque idem spiritus dividens singulis prout vult*. Quinimò in nostra esset potestate acquirere gratias, sicque gratis non communicarentur, & per consequens gratiæ non essent gratiæ. Magica verò scientia à Magis traditur suis discipulis, qui eorum præcepta secuti, eadem, quæ Magistri, operantur.

Ideo ut talé à Deo non procedere. Cùm ergo nec naturalis, nec supernaturalis sit scientia: neque modo naturali, aut supernaturali comparetur, asserendum est à sapientia divina non procedere, quæ immediatè naturales, & supernaturales scientias modo utroque superiùs explicato se ipsa edocere solet, quos vult spiritualibus favoribus ampliare. Videamus ergo, an per alios mediatè illam tradat hominibus? quod sequens sectio declarabit.

SECTIO II.

Mediatè.

26

Deus non se ipso solo, sed etiã per alios docet scientiam. Divina sapientia non se sola clamitat in plateis, ut loquitur Filius David Salomon sapientissimus *Proverb*. 1. mittit insuper servos, & ancillas suas cum excelsa prædicatione vocare insipientes ad comedendum panem vitæ, & intellectus,

ctus, & bibendum vinum mixtum aqua sapientiæ salutaris, quoties mortales erudit in lege Dei, & docet scientiam sanctorum per prædicatores, quorum alii sunt cælestes: alii terrestres: alii inferi, nempè, Angeli, homines, & mortui. Cùm enim ubique dominetur, quotquot reperiuntur in cælo, terra, inferis, creaturæ intellectu, & bona voluntate præditæ, divinæ ejus scholæ sunt alumnæ; & iis ad libitum utitur ad sublimem suam doctrinam omnibus propalandam. Quare si per alios scientiam magicam hominem edocet, utique ministerio vel Angelorum; vel Hominum; vel Mortuorum, Quod, an verum sit? sequentes articuli elucidabunt. Per Angelos Homines Mortuos.

ARTICULUS I.

Per Angelos.

§. I.

Nihil est, quod Magi, ut suam scientiam extollant, tantoperè jactitent, quàm eam esse effectum bonorum Angelorum, quos antonomasticè vocant spiritus. Estque vetus impostura Platonicorum, Jamblici, Porphirii, Plotini, Procli, & Juliani Apostatæ. Nec deest apparens ratio, quæ talibus jactationibus faveat. Si enim creduntur mali Angeli malis hominibus suum impendere obsequium: Si flectuntur precibus, & sacrificiis ut ad libitum, & votum impiorum mirabilia operentur: Si præstant sanitatem, & alia bona collata mortalibus, quare boni etiam suam virtutem non communicabunt; aut flecti se sinent; aut sanationes conferent, cùm sint ad benefaciendum propensiores, & potentiores ad agendum? An non Raphael Angelus, ut rationi exemplum superaddatur, juvenem Tobiam docuit mirabilem piscis ab eo capti virtutem, cujus cordis particula posita super carbones omne dæmoniorum genus fumo extricabat, & fel unctos oculos sanabat ab albugine? Si unus ex primoribus Angelis hæc charitatis ministeria exhibere non dedignatur, quare alii non idem præstabunt, illi præcipuè, qui sunt inferiorum ordinum? 27 Magi suam scientiam ab Angelis profectam. Probant Ratione. Exemplo.

§. II.

Plausibile dictum, sed captiosum. Fateor, potentes esse Angelos, charitate flagrantes, ad benefaciendum propensos, suamque aliquando potentiam communicare, flecti precibus, & oblationibus bonorum operum, conferre sanitatem, & similia beneficentiæ officia exhibere mortalibus, cùm Deo præcipiente mittuntur: ut latè docet D. Bonavent. *in 2. sent. d.* 10. *&* 11. & communiter omnes Patres, & Theologi. Sed nego, bonos Angelos magorum esse præceptores, & cooperatores in operibus faciendis, quæ non fiunt per causas naturales. Malos esse concedo. 28 Angeli Magorum præceptores non sūt boni, sed mali.

1. Quomodo enim coluntur illi spiritus à Magis? Adorationibus, sacrificiis, & summi honoris actibus, qui ad Divinitatem solam pertinent: quod proprium solùm esse dæmonum, quis neget? Divinam etenim æqualitatem, quam à primordio suæ creationis assequi non potuerunt, aliqua ex parte consequi cupiunt, homines decipiendo. Boni autem, absit, ut hujusmodi committerent crimen, qui, cùm sint per gratiam impeccabiles, nec unum minimum quidem defectum admittere valent: immò non solùm tales honores sibi fieri non optant; sed vehementer adversantur: undè *Apocal.* 19. unus ex istis Joannem prohibuit volentem eum adorare: *Vide, ne feceris*, inquit, *conservus tuus sum, & fratrum tuorum habentium testimonium Jesu, Deum adora.* Ut benè observat etiam Joseph Angles *in* 2. *q. de Arte mag. ar.* 2. *diff.* 5. Probatur ex modis quibus coluntur.

2. Sed quomodo evocantur? Precibus, & orationibus inanibus, & ridiculis libamen- Evocantur.

mentis, & suffimentis, verbis barbaris, & nihil planè significantibus, quæ omnia ita observare necesse est, ut si quid omissum fuerit, nunquam comparentes videbis. Sunt enim quædam (ut isti volunt) quibus avertuntur, & fugantur; quædam, quibus oblectantur, & alliciuntur: Hæc autem ridicula, & vana licèt cadant in dæmones, qui talia dementatos homines docuere. Quis tamen in bonos Angelos cadere audeat asserere?

Coguntur. 3. Quòd si spiritus illi evocati venire noluerint, ut crebriùs fit, post iteratas invocationes solent Magi illis minari quædam impossibilia; immò planè absurda, ut apud Eusebium *lib. 5. de præparat. evang.* docet Porphirius. Qui si adfuerunt dicto obedientes, illis imperant, & cogere putant, ne indè discedant, eosque includunt vel loco, vel vase, vel annulo, vel statua. At homines talem non habent potestatem, ut minis, coactione; & imperio uti possint in bonos Angelos: Secùs in dæmones, qui se cogi à Magis, simulant; cùm tamen id voluntariè faciant, ut decepti homines tantam vim, atque auctoritatem magicam admirantes, faciliùs dæmonum laqueis vinciantur.

Includuntur. 4. Quæris, quare evocentur, & includantur? Fortè ad Dei gloriam, & proximorum salutem? Immò ad inferendum aliis exitium, ad patranda adulteria, homicidia, furta, infanticidia; & invehenda varia mala in orbem: à quibus omnibus Angeli boni abhorrent; nec talia perpetrantibus cooperari ullo modo possunt; sicut nec modo, quo peraguntur, multis, nempe, mendaciis, deceptionibus, fallaciis, quibus ipsi se immiscere non possunt, cùm sint in gratia confirmati, ac in statu, quo peccare non possunt.

5. Denique spiritus magici omnia faciunt ad ostentationem, aut maleficium; Ideò cùm apparent, sæpissimè in regia se exhibent pompa coronis redimitos, vestibus aureis, & gemmatis amictos, longa aulicorum caterva stipatos, ut aliàs S. Martino: atque ad varia flagitia hominibus inferenda solicitant, ut odium in totum genus humanum conceptum exsatient. Boni è contra nunquam pompaticè procedunt; multò minùs ad mala incitant; sed potiùs provocant ad bona, quia charitate ducuntur erga nos, & zelo pro gloria Dei. Ut eruditè docet D. August. scribens *ad Fratres in Eremo*. Ex quibus omnibus evidentissimè patet, artes magicas à bonis Angelis nec doceri, nec practicari.

Ideò magia non traditur à Deo per bonos Angelos.

ARTICULUS II.

Per Homines.

§. I.

29 Datur magia licita, & honesta, quæ res natur. debito modo applicat.

CErtum est, magiam aliquam honestam, & licitam ab hominibus edoceri, quę singulares virtutes in rebus naturalibus latitantes, mortalibus ignotas cognoscit, & applicat: agentia, & passiva suo loco, & tempore componit; & sicut opus est, temperat, effectusque producit inusitatos, quorum ratio videtur incomprehensibilis. Hoc enim nomen magiæ præcisè, & absolutè sumptum significat; & in hac significatione primitùs usurpatum pro arte, & facultate hujusmodi rerum effectrice, quæ pars est secretioris, & absconditioris philosophiæ; & pro exactiore arcanorum conditione, quæ cœlorum & siderum cursu, & influxu, sympathiis, & antipathiis rerum singularum observatis, debito modo res rebus applicat, & mirifica quædam hoc pacto perficit, quæ causarum ignaro præstigiosa, miraculosa, & auxilio dæmonum facta videntur: ut benè tradit Benedictus Peterius *lib. 1. de Magia c. 3.* Aristoteles, *lib. de admirandis auditionib.* S. Albertus Magnus, Plinius, Proclus, & alii supra relati *n. 22.*

Dividitur in Naturalem, & Artificialẽ. Hæc autem est duplex: Naturalis una, Artificialis alia, prout effectus ejus ascribuntur, vel insitæ rerum naturæ; vel humanæ industriæ. Et utraque rursum bifariam dividitur. Nam Naturalis secatur in Divinatricem, & Operatricem. Ar-

Artificiosa in Mathematicam, & Præstigiatoriam; quarum præceptores innumeri sunt, tot nempe, quot de scientiis physicis, mathematicis, & medicis libros edidere. Videamus modò, an inter illas scientiæ magicæ locus detur.

§. I.

Naturalis circa occultas rerum naturalium virtutes effectrices rerum mirabilium versatur: & nunc abdita, & futura conjectat: nunc miros effectus producit, prout divinatrix, aut operatrix est. Si abdita, & futura prædicit, hoc aliquando certò, aliquando conjecturaliter facit. Certò prædicit quæcunque dependent à causis necessariis, & ab aliis nequeunt impediri: ut sunt motus Cœlorum, Eclypses, conjunctiones astrorum, & hujusmodi. Conjecturaliter præscit ea, quæ non necessariò eveniunt; sed ut plurimum; quia possunt ab aliis causis impediri, ut sunt pluviæ, grandines, tonitrua, tempestates, & similia; ut latè describit Petrus Binsfeldius *Comment. super C. de Maleficis, & Mathem. not.* 10. 30 Naturalis est vel Divinatrix, vel Operatrix.

Si verò effectus producit varios, hoc semper via naturali, applicando activa passivis perficit. Et si quid producitur, nunquam virtutis naturalis fines excedit, ut videre est in physicis, & medicis operationibus.

Quare magica scientia inter illas computari non debet, quamvis divinatrix, & operatrix sit. Quomodo differat magia diabolica à magia naturali sive ut divinatoria?

Si enim divinat, non ei sufficit, ea, quæ ex causis dependent infallibilibus, prædicere; sed ulteriùs progrediendo prænuntiare se jactat ea, quæ sunt omninò liberè futura: ut sunt omnia, quæ absolutè à libera voluntate Divina, aut humana dependent; & quæ omninò, & propriè sunt futura contingentia: ut sunt mutationes Regnorum, gubernationes Provinciarum, successiones Principum, actiones, & cogitationes futuræ hominis, quarum præcognitio vel Dei est: vel à Deo, ut ipsimet fatentur Gentiles Xenophon. *lib.* 4. *de dictis, & fact. Socratis*, Apollonius Thyanæus *in orat. ad Domitianum*, Julianus Apostata apud Amnianum, Pacuvius, & Phavorinus apud Aulum Gellium, *lib.* 4. *c.* 5. Sic præfatus Magus supra *nu.* 24. cùm Chiromantiæ, & Metoposcopiæ arte præditus esset, se per inspectionem linearum tum manuum, tum vultus, futura, quæ pendent à libero arbitrio, & à divina Providentia posse certitudinaliter præscire, prætendebat: puta quam mortem, quæ pericula, quę infortunia, & alia id generis quis esset subiturus. De quo errore cùm rationibus à me fuerit convictus, se illum abjuraturum paratum præstitit.

Si verò operatur, non se continet intrà naturæ limites, nec causas naturales adhibet (etsi hoc faciat aliquando) sed ordinariè sola voce, & verbis utitur, quæ cùm ex se non habeant aliam vim, quàm significandi, vel quodammodo afficiendi auditum, non possunt esse causa tot prodigiorum, quæ ab ipsis producuntur; ut supra dictum est. Sive ut operatrix?

§. II.

Artificiosa mira perficit per humanam industriam, sive mathematicè, sive præstigiatoriè agat. Cùm mathematicè laborat, nihil efficit, quod rerum naturæ repugnet; quinimò indiget naturalium causarum subsidio, & debita loco, & tempore applicatione: Nititur enim principiis geometricis, arithmeticis, & astronomicis, quibus res insolitas, naturam imitantes producit; inter quas Antiqui apud Aulum Gellium *lib.* 10. *c.* 12. memorant, & pro certo confirmat Phavorinus Philosophus, Architæ Pythagorici columbam ligneam libramentis suspensam, & aura spiritus inclusa, atque occulta concitam, & volantem: Archimedis Sphæram tradit Cicero *lib.* 1. *Tusculan. disp. & lib.* 2. *de natura Deorum*, omnium cœlestium orbium conversiones suis motibus clarissimè, perfectissimeq. repræsentantem: manum ferream naves onerarias ad se adducentem: specula na- 31 Artificialis est, vel Mathematica, vel præstigiatoria.

ves comburentia, ut refert Zonaras in vita Anast. Imp. machinas Romanos Syracusam obsidentes propellentes: Leonis Imperatoris aviculas aureas cantantes: Severini Boetii metalla mugentia: Æneas angues sibillantes: aves simulatas dulcissimè cantilantes; homines æreos buccinantes. Et moderni jactant triremem argenteam parisiensem, quam remiges ejusdem naturæ impellebant, sistebant, & retroagebant: Aquilam Æneam Caroli V. volantem per aerem: hydraulica, & horologica artificia, quæ intuentes rapiunt in stuporem. Cùm præstigiatoriè agit, ludicra, & deceptoria vocari potest. Ejus enim effectus tales non sunt, quales extrinsecùs apparent: ut sunt ea, quæ à circulatoribus, funambulis, & agyrtis, immò animalibus longo usu edoctis fiunt. Nam in iis omnibus nihil est, quod naturam superet; cùm hujusmodi præstigia sola agilitate pedum, & manuum instrumentis ad hoc confictis, & longa praxi, usuque perficiantur. Etsi incantationibus patrari credantur, quod non negamus aliquando præstigiatorum malitia evenire, cum præstigiis naturalibus dæmoniaca inducunt, ut sic spectantium admirationem magis excitent.

§. III.

32 Magia maleficorum etsi in aliquo sit similis iis omnibus: tamen ab omnibus differre probatur.

At magica scientia majora tentat, & perficit. Sua enim mathesi edit prodigia artificii; Statuas enim ligneas, æreas, aut ex simili materia conflatas movere facit, & loqui: ut fertur de capite æneo apud Alb. Magnum, quod maxima spectantium admiratione articulatè loquebatur; quod Guilhelmus Parisiensis. Medina, & alii credunt, humano factum esse artificio. Sed cùm humana industria hucusque non pertingat: nec humana patiatur ratio, ut res inanimata vocem humanam ad libitum interrogantium respondendo, emittat: quia hæc vitam, & respirationem in loquente, & perfectissimam vitalium organorum cooperationem & discursum quendam loquentis requirant: quæ omnia huic capiti deficiebant; videtur potiùs dicendum, si caput loquebatur, ille in capite loquebatur, qui in statuis idolorum oracula fundebat, qui solus cacodæmon fuit. Notum enim est, simulacra vocis propriæ expertia fuisse, ut habetur ps. 134. *Simulacra Gentium argentum, & aurum, &c. os habent, & non loquentur, &c. neque enim est spiritus in ore ipsorum*. Idem existimandum de ulmo quadam, quam memorat Philostratus *lib. 6. c. 5.* jussu Vespesionis, qui Princeps erat Gymnosophistarum apud Æthiopes, voce quidem clara, & distincta; sed tenui admodùm, & quasi fæminea salutasse Apollonium; aliaque id generis plura arte magica fieri, narrat Pererius *lib. 1. de Magia*. Quod à virtute aliqua naturali haberenon possunt: quia vel animatæ sunt: vel non? ut benè argumentatur D. Thomas *lib. 3. contra Gentes cap.* 104. Si animatæ sunt: unde habent formam substantialem, quæ est principium vitæ in omnibus viventibus? unde sensum, sine quo vita esse non potest? An à magico artificio? Sed semper remanent insensibiles, nec amittunt formam substantialem, quam priùs habebant. Manet enim æs, lignum, argentum, &c. ergo non recipiunt formam aliquam substantialem, quæ sit principium vitæ. Si verò inanimatæ, & insensibiles sunt: quomodo seipsas movent? cùm inanimata hoc facere non valeant, ut monet Philosophus 7. *Pphysic.* ergo ab aliquo motore extrinseco, & vivente; & non à virtute cælesti, aut naturali. Ita suis præstigiis ampliora, & portentosiora facit, quàm artificiosa præstigiatrix; Non enim agilitate pedum, & manuum, aut longo usu solùm utitur; sed illusionibus per mutationem objecti, medii, & organi: ut infra explicatur *disp. 2. hujus tomi n. 283.* ideoque scientia prodigiosa, & portentosa nuncupari solet. Quare inter utrasque artificiosas scientias numeranda non est; alioqui locoscorsum reponenda.

Ideò à Deo per homines non edocetur.

Ex consequenter, cùm nec naturalis, nec artificiosa sit scientia magica, certissimum est, illam à Divina Sapientia per homines non edoceri; Et si qui sunt, qui illam profitentur, alio Doctore, & Magistro, quàm divina Sapientia eos erudiri, necesse est.

A R-

ARTICULUS III.

Per Mortuos.

SI fides aliqua magicis jactationibus esset adhibenda, suam Magos scientiam à mortuis mutuari, crederemus; cùm profiteantur, se eorum animas evocare posse; ex eis multa cognoscere, quæ sunt occultissima, & per eas effectus miros operari. Sed quàm verum sit, scrutandum est tantisper: Si enim mortuorum animæ necromanticis illis Doctoribus obediunt, & eorum operibus se immiscent: Vel hæ sunt, quæ in cœlum receptæ æterna beatitudine perfruuntur: Vel quæ expiatoriis ignibus purgantur: Vel quæ æternis flammis addictæ pœnas æternas luunt. Quæ omnia explodere facile est. 33

33 Magi jactant se animas evocare, à quibus suas discunt magicas operationes. At falsum est quia Neq. Beatæ illas docent.

Beati quidem ad juvandos in suis necessitatibus mortales Deo mandante, & propria ducente bonitate, è cœlo in terram liberè descendere valent: ut sæpiùs plures Sanctos visos fuisse, Ecclesiastica refert Historia: & Patres, Ambrosius *serm.90. de Passione S. Agnetis*. August. *lib. de cura pro mortuis c.17*. Hieronym. *contra Vigilantium*. Gregorius *lib.4. Dialog. c.12.* Cæterique Ecclesiæ Doctores in suis monumentis recensent. At invocationibus, & evocationibus magicis adduci quis credat? Nam rationes, quæ ad falsum convincunt de Angelis cœlestibus, eædem in Beatorum animabus locum habent. Et tamen tam impudens est perditorum hominum audacia, ut suas disciplinas omni digna execratione à Sanctis traditas ostentare non erubescant; suosque libros nominibus Adæ, Abelis, Enoch, Abrahæ, Pauli, Cypriani, & aliorum mendaciter insignire, quasi auctores fuerint doctrinæ in eis contentæ.

§. I.

AN fortè Animæ, quæ sunt in Purgatorio manus præbent auxiliatrices iis maleficiorum consarcinatoribus, & docent modum, quo opera malefica sunt concinnanda? Quasi verò aut isti imperium habeant super illas: Aut illæ exire è loco possint, in quo purgantur? Sed esto, peculiari gratia exeant; ut docet Aug. *lib. de cura pro mortuis c.16.* An mala operari, & malis cooperari poterunt? Quis hoc audeat asserere? Animæ enim, quæ sanctæ sunt, & ad petenda vivorum suffragia, non ad damna cuiquam inferenda venire consueverunt: ut benè tradit Petrus Thyræus *lib.1. de apparit. spirituum*. 34

34 Neque purgatorii ignibus applicatæ.

Probabiliùs asseri posset de damnatis. Profitentur enim isti novi Mercurii petasati, puta, caducæi potentissimi ope se ex orco animas posse revocare; eorum præsertim, qui flagitiosè vixerunt, aut violenta, aut mala morte periere. Nam illæ quasi in dæmonum conversæ naturam, eorum malitiam in hominibus decipiendis conantur imitari. Hoc asserit inter Ethnicos Porphyrius lib.2. de abstinentia animalium. *Tales, inquit, sunt animæ mortuorum, quæ vitiis oppletæ è corpore migrarunt; conflictantur enim etiam tunc iræ, & concupiscentiæ perturbationibus, & in naturam conversæ dæmonum, similes illorum redduntur noxiæ, ac turbulentæ in varias se vertunt formas, ac modò conspicuas se oculis præbent, modò recondunt, & ita eludunt aciem tum intuentium, tum etiam cogitantium.* Et alibi. *Prava anima, quæ corpus suum violenter reliquit expoliata ad hoc ipsum deinde admovet, ibique moras trahit. Unde nonnunquam visæ sunt lamentari*, Idem confirmat inter Christianos Tertullianus *lib. de Anima*, ubi de inferis, & defunctorum evocatione disserit. *Publica jam litteratura*, inquit, *quæ animas etiam justa ætate sopitas, etiam proba morte disjunctas, & prompta humatione dispunctas, evocaturam se ab inferorum incolatu pollicetur.*

§. II.

35 Neque damnatæ inferno inclusæ.

NOn tamen credendum est, damnatorum animas, etiam dæmonibus adjuvantibus, exire posse ex teterrimo carcere, in quo in æternum justa Dei sententia detrusæ sunt. Nam nulla vi inde possunt efferri, nisi mandante Deo, ut de pluribus refert D. Gregorius *in suis Dialogis variis locis*. Quod fusiùs patet infra *disp. 2. hujus, n.375*. Non est tamen credibile, id concedere Necromantis; hi enim artem necromanticam per se infamem, & toties in scripturis reprobatam approbarent, fideque dignam redderent apud homines; & per consequens sibi ipsis contradicerent; quo quid absurdius?

Quarè, si quæ apparuisse circumferuntur Magorum, & Necromantorum ministerio, non illas, sed dæmones ipsas repræsentantes fuisse, existimandum est: quod aliàs prolixiùs suo loco explicabitur.

Conclusio Capitis.

36 Ergo magia non est à Deo, sed à Dæmone.

ERgo (ut huic capiti finem tandem imponamus) non à divina sapientia scientiæ magicæ prodiere, & consequenter maleficia: quia cùm maleficium sit species magiæ, sub qua continetur tanquam inferius sub suo superiori, nemini in logicis mediocriter scienti est ignotum, id dici antecedens, magia verò consequens: Sicut ergo à positione antecedentis ad positionem consequentis tenet consequentia, posito, nempè, maleficio, poni magiam: sic à destructione consequentis ad destructionem antecedentis pariter valet consequentia: Si Deus non vult scientias magicas voluntate antecedenti, & approbativa, pari modo non velle maleficia: Quod eo magis, ac magis ostendit, quò pluries in divina scriptura prohibet opera Maleficorum, minatur contra illos pœnam mortis, varia præbet remedia contra dæmoniacas vexationes, instituendo ordinem Exorcistatus, dando Apostolis, & Ecclesiæ potestatem dæmones eiiciendi, fidem nobis, & alia spiritualia dona conferendo ad opera sathanica destruenda: non ergo maleficia sunt à Deo ea volente immediatè, vel mediatè; sed à dæmonibus, qui artis magicæ auctores sunt, non naturalis illius, quæ ex occultis rerum naturis, & causis, viribusque proficiscitur; sed diabolicæ ab omni ratione, & veritate vacuæ, fallacis, & noxiæ, fraudibus, & maleficiis implicatæ, & propterea infamis, abominandæ, & ex universa hominum societate eliminandæ.

Ut probatur. Ratione multiplici.

Gentilium confessione. Hoc fatentur ipsi Gentiles, pro quibus unus sufficiat Porphyrius, qui libr. de Responsis sic ait: *Non solùm felicem conversationem suam; verùm etiam quibus rebus gaudeant, & quibus alligentur Dii hominibus significarunt. Ad hæc quibus rebus cogantur, & quæ sibi afferenda sint, & quos dies vitare oporteat, & in quibus locis ipsi versentur, & omninò nihil est, quod ab ipsis Diis homines non didicerint*. Hoc docent communiter Patres, inter quos Lactantius lib.2. Divinar. Instit. *Eorum*, ait, *inventa sunt Astrologia, & Aruspicina, & Auguratio, & quæ dicuntur oracula, & Necromantia, & Ars magica; & quicquid præterea malorum exercent homines, vel palam, vel occultè*. Hoc denique afferunt scripturæ sacræ, quæ severissimis legibus, & sub severissimis pœnis omnem magiam prohibent; ut sequenti capite elucidabimus.

Patrum consensu. Scripturæ auctoritate.

CAPUT II.

Prohibet.

37 Deus omnia peccata odit

SI Deus optimus maximus, *non Deus volens iniquitatem est*, ut monet David psal. 5. *Si non habitat juxta eum malignus, neque permanent injusti ante oculos ejus, si odit*

si odit omnes operantes iniquitatem, perdit omnes, qui loquuntur mendacium, & virum sanguinum, atque dolosum abominatur; non dubium est, omne maleficium summè habere exosum, ut testantur tot prohibitiones sub gravioribus pœnis mortalibus variis modis propositæ tam Per semetipsum, quàm Per suos deputatos: ut duabus sectionibus palam fiet.

& per consequens maleficia.

Quæ fieri prohibet Per semetipsum. Per suos deputatos.

SECTIO I.

Per semetipsum.

QUoniam, dum hujus corporis ergastulo noster clauditur spiritus, Deum non possumus oculis intueri corporeis, intellectu conspicere, voluntatemque ipsius intelligere, nisi per res sensibiles teste Apostolo *Roman.* 1. *Invisibilia ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur*. Ideò suam nobis aperit voluntatem in scripturis sacris, ubi quædam prohibet; quædam præcipit: concedit aliqua, suadetque nonnulla, ut testatur D. Gregorius *in moralib.* Suadet, inquam, perfecta, concedit media, præcipit bona, ac prohibet mala: præcipuè magiam, & maleficia tum in Veteri, tum in Novo testamento: ut sequentes articuli demonstrabunt. 38

Deus suam nobis aperit voluntatem in scripturis sacris maleficia prohibendo.

In Veteri & novo testamento.

ARTICULUS I.

In Veteri testamento.

AUdiamus illum cum majestate loquentem in veteri testamento, in quo non solùm omnem Magorum, & Ariolorum consultationem prohibet: ut Levitici 19. *Non declinetis ad Magos, nec ab Ariolis quid aliquid sciscitemini, ut polluamini per eos*. Sed insuper ultimo supplicio percuti jubet Exodi 22. *Maleficos non patieris vivere*. Et Levitici 20. *Vir sive mulier, in quibus pythonicus, vel divinationis fuerit spiritus, morte moriantur, & lapidibus obruent eos*. Quinimò ulteriùs ira excandescente divina seipsum ultorem tanti sceleris profitetur: Levitici eod. cap. 20. *Anima, quæ declinaverit ad Magos, & Ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi sui*. Quod iteratò inculcat Deuteronomii 18. *Nec inveniatur in te, qui lustret filium suum, aut filiam ducens per ignem: aut qui Ariolos sciscitetur, & observet somnia, atque auguria: nec sit Maleficus, & Incantator: neque qui pythones consulat, nec divinos, &c. omnia enim hæc abominatur Dominus, & propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu suo*; Ideò debitas scelerum pœnas vindice Deo tulisse Saul, Ochoziam, & Manassem legimus 1. *Paralipom.* 10. 4. *Reg.* 1. & 2. *Paralipom.* 33. 39

In veteri testamento prohibet accessum ad maleficos.

Puniri jubet

Ipsemet punit.

Quod si subitæ illius vindictæ rationem quæris, audi Philonem in lib. de Specialibus legibus: *Non sinit noster Legislator procastinari Veneficorum supplicia; sed absque mora vult exigi, quòd dilatio noxiis opportunitatem peccandi præbeat, cæteris metum afferat, existimantes, quicquid illorum vitæ accedit, suæ securitati decedere; Idcircò sicut viperas, scorpios, aliasque venenosas bestias, priusquam mordeant, aut saucient, aut omninò se commoveant, sine mora ad primum aspectum occidimus, præcavendo naturalem eorum malitiam priusquam noceant. Eodem modo etiam homines plectendi sunt, qui cùm sint animalia rationalia, nihilosecius à nativa mansuetudine in ferinos mores degenerant, & pro delectamento habent lædendi quotquot possunt licentiam*. Hæc Phil.

Ratio ex Philone.

ARTICULUS II.

In Novo testamento.

40 Magiæ, ac maleficiorum prohibitiones in novo testamento non sunt irritæ. Sed ratæ manent.

QUamvis in Novo testamento magia, & maleficia verbis non prohibeantur expressis; nihilominus implicitè in eo prohibita censentur. Hujusmodi enim prohibitiones: *Non declinetis ad Magos: Maleficos non patieris vivere*, & aliæ hujusmodi non sunt de jure positivo legis veteris, sicut leges cæremoniales onerosæ; sed explicant jus divinum, & naturale: ut subtiliter observat Suarez *de Religione lib.2. de Superstitione c.17.* ideò in novo testamento non sunt irritæ; sed permanent adhuc in suo robore. Qua de re Christus Salvator mundi, ac Legislator Discipulos suos animadvertens dixit. *Matth.5. Nolite putare, quoniam veni solvere legem, aut Prophetas: non veni solvere, sed adimplere.* Cùm enim Apostoli audierint Dominum quædam nova præcipientem, dubitare cæperunt: utrum vellet legem solvere, & aliam novam legem introducere; & quia hæc dubitatio volvebatur in cordibus eorum, prævidens hoc Dominus præoccupavit eos, ponens solutionem dicendo: *Nolite putare*, nec in errorem incidatis, *quoniam veni solvere legem. Non veni solvere*, idest cassare legem: cum *psal.*88. per Prophetam dixerim: *Neque prophanabo testamentum meum, & quæ procedunt à labiis meis non faciam irrita. Sed adimplere*, idest perfectè implere in meipso, & in aliis eos docendo, quæ necessaria sunt ad suum ultimum finem consequendum.

Probatur ex verbis Legislatoris.

§. I.

41 Præcepta legis laciniosa sunt soluta.

QUapropter concedamus quidem, circuncisionem, sacrificia, purificationes, neomenias, cæremonias, umbras, & tabernaculorum præcepta, quibus Hebræorum populus gravatus erat, fuisse per novam legem irrita, & cassa. Erant enim legis præcepta universa sexcenta, & tredecim, affirmativa ducenta, & quadraginta octo: Negativa verò trecenta sexaginta quinque, ut observat Abulensis *in c.1. Ruth. q.*24. Guilhelmus Parisiens. *lib. de fide, & lege c.*1. Galatinus *lib.*11. *cap.*4. Rabbi Moyses Ægyptius *lib.3. perplexor. cap.56.* & Paulus Burgensis 1. *par. Scrutinii dist.*8. *cap.9.* idcircò jure meritò lex vetus à D. Petro *Act.*15. appellatur jugum grave: Sicut è converso à Salvatore nostro *Mat.*11. jugum legis novæ suave dicitur, ac onus ejus leve: quia est verbum abbreviatum, testantibus Isaia 10. & Paulo *Roman.*9. Sive ut Tertullianus legit *lib.4. contra Marcionem c.1. & 16. decisus sermo*: quod ille sic explicat, quia compendiatum est novum testamentum, & à legis laciniosis oneribus expeditum.

Moralia tamen rata manent ut prædicta.

Attamen moralia legis veteris præcepta non esse per legem novam irrita, & cassa, fatemur procul dubio: immò respectu horum non distingui duplex testamentum: ut sæpè monet D. August. *lib. de spiritu, & litera cap.*14. *& lib.*10. *contra Faustum c.*2. *& tract.3. in Joannem, & in psal.*73. Quod etiam docet S. Leo *de Jejunio septimi mensis serm.7. & serm.14. de passione*, ubi ait: *Quæ utrique testamento erant congrua, nulla esse commutatione variata*: Idcircò *abbreviatus, atque perfectus sermo evangelicus dicitur*: ut ait Hieronymus, *quoniam pro cunctis laciniosæ legis cæremoniis dedit præceptum brevissimum dilectionis, & fidei*. Sic etiam Scotus in 4. sent. apertè docet, præcepta judicialia veteris legis non manere in se, sed in æquipollenti quantum ad finem: cæremonialia non manere in se, sed in suis significatis, quia umbra transiit, & veritas successit, moralia autem legalia manere juxta verbum Christi: non veni solvere legem, sed adimplere: quia Decalogus simpliciter manet, sed perfectiùs exponitur, quàm Judæi intelligant.

§. II.

§. II.

Quare omnia illa præcepta legis veteris : *Non declinetis ad Magos . Maleficos non patieris vivere*, & alia id generis supra relata , cùm sint moralia, non sunt in novo testamento soluta, & expedita; sed abbreviata tantùm, & ad duo præcepta dilectionis Dei, & proximi reducta. Dum enim præcepit, unum Deum super omnia diligendum toto corde, tota anima, tota mente, ac totis viribus: Proximum verò sicut se ipsum, quis non videat consequenter prohibere, ad maleficos accedere, qui docent , Deum abnegandum, dæmonem adorandum, Christum blasphemandum, Deiparam contemnendam , suscepto Baptismatis sacramento renunciandum; aliaque id generis facinora perpetranda? Proximis verò innumera propè damna inferenda, quæ omnia sunt pœnitus dilectioni Dei, & proximi opposita, atque contraria? Propterea ipsemet Legislator: ut habetur *Apoc.* 22. admonet Episcopos, Rectoresque Ecclesiarum, ut hujusmodi hominum pessimorum fæcem eiiciant, & segregent ab Ecclesiis veluti canes indignos, & bestiales dicens: *Ego sum primus, & novissimus, principium, & finis*. Deinde subdit: *Foris canes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis servientes, & omnis , qui amat, & facit mendacium. Ego Jesus misi Angelum meum testificari vobis hæc in Ecclesiis*. Volens autem universo terrarum orbi pœnam ab eis solvendam in futuro sæculo promulgare , capite antecedenti ait: *Timidis, & incredulis, & execratis, & homicidis, & veneficis , & idolatris, & omnibus mendacibus pars illorum erit in stagno ardenti igne , & sulphure; quod est mors secunda*. Si autem supremus ipse vivorum, ac mortuorum Judex pœnas indicit tum spirituales temporales, nempe, à fidelium congregatione segregationem, aliasque formidabiliores, quibus Ecclesiarum prælati hujusmodi maleficorum scelera compescere debent : tum æternales, quibus ob sua opera perversa malefici percellentur in orco; quis apertè talia maleficorum crimina, ut prohibita jure naturali, ac divino, censenda non asseveret: cùm pœna culpam, & culpa alicujus præcepti transgressionem præsupponat? 42

Sed abbreviata & reducta ad duo præcepta dilectionis Dei, & proximi.

Ideò Legislator monet Maleficos ab Ecclesia segregandos in hoc sæculo.

In futuro puniendos Pœna Ignis, Pœna sulphuris.

Quid ad hæc nostri sæculi semi saducæi philosophantes : qui (ut hæc obiter dicam) omnia suo cerebro metientes, putant , maleficia nil aliud esse, quàm somnia , fictiones , & meram phantasiam eorum qui maleficio imputant naturales effectus, quorum essentiæ sunt occultæ ? Ad quid ergo tot divinæ prohibitiones, & punitiones, si maleficia non dantur? Anne somniabat Deus , cùm hæc prohibebat; aut fingebat crimina, quæ esse non possunt? Seu phantasia ductus pœnis afficiebat innoxios, cùm maleficos occidi imperabat? Sed *Divinæ auctoritati*, ait August. lib. 10. de Civ. Dei cap. 31. *humana cedat infirmitas*; cùm sacris potiùs inhærendum sit dogmatibus, quàm philosophicis; & plus tribuendum Spiritus sancti revelationi, quàm erroneis humanæ rationis suggestionibus. 43

Obiter contra non admittentes maleficia.

SECTIO II.

Per suos.

At non seipso tantùm Deus invehitur in maleficos, & odium, quo maleficia prosequitur, in sacris litteris voluit esse testatum : Etiam suorum voce præconum, qui tanquam Angeli apocalyptici missi sunt cum tuba, & excelsa prædicatione idem annuntiat omnibus habitantibus in terra. Quis nolit auscultare loquentem Deum per os Sanctorum? os, inquam, non ora ; omnium enim una est vox, unus sensus, unus consensus in prohibendis, & damnandis maleficiis. (Parcat Lector, si hæc prolixiori stylo prosequimur :) quia hoc est, ut terrean- 44

Deus maleficia vetat, & puniri jubet per suos quasi per septem Angelos apocalipticos. Pontific.

Conc. Par. Canon. Pa-tres. Theolog. Princip. Philos.

reantur ad maleficia proclives, & confundantur humana æquè ac divina auctoritate novi saducæi, atque obstruatur omne os loquentium iniqua. Quod per septem articulos præstabitur.

ARTICULUS I.

Pontifices.

Pontifices varias edidere Constit. contra Maleficos. Clemens Roman. Joan. xxii. Inn. viii. Alex. vi. Leo x. Adr. vi. Greg. xv. Sixtus v. Urb. viii.

45 PRimi sunt illi, quos etiam in Ecclesia ministros voluit esse primarios, quorum labia custodiunt scientiam; & ex quorum ore lex requirenda est. Hi enim varias adversùs maleficam pravitatem edidere Constitutiones. Clemens Romanus *lib.2. Constit. Apostolicarum c.8. & lib.5. cap.2.* jubet, de maleficio convictos repelli, vitari, & capite damnari. Joannes XXII. *in Constitut. super illius specula*: Excommunicatione, & aliis pœnis eos ferit, tanquam dæmonis adoratores. Innocentius VIII. *in Constitut. summi desiderantes*: meminit de incubis, de succubis, abortibus, segetum extinctione, coitus impedimentis, & aliis sceleribus, quæ explicat, & detestatur. Alexander VI. *in Const. cum acceperimus*: & Leo X. *in Constitut. Honestis petentium*: Similiter condemnat veneficos Galliæ Cisalpinæ. Adrianus VI. *in Constitutione Dudum uti nobis*: post enarratos illorum nefandos excessus pœna mulctari vult. Idem statuit Gregorius XV. *in Constitutione Omnipotentis Dei* adversùs maleficia, seu sortilegia committentes. Sed ante ipsum Sixtus V. Constitutionem edidit adversùs exercentes Astrologiæ judiciariæ artem, & alia quæcunque divinationum, & incantationum genera, quæ incipit: *Cæli, & terræ*. Quæ anno 1631. alia Constit. Urbani VIII. quæ incipit *Inscrutabilis*: roborata fuit extensivè ad alia cum gravioribus pœnis.

ARTICULUS II.

Conciliorum Patres.

Patres varia contra Maleficos edidere decreta. In Conciliis Cartag. Ancyr. Agath. Antisio. Parif. Laodic. Mogunt. Mediol. Trident.

46 EAdem cæteri catholicæ Ecclesiæ Episcopi suis decretis in Conciliis Generalibus, & Provincialibus statuunt; quos audire necesse est, ne tanquam Ethnici, & publicani à fidelium communione arceamur.

Carthaginense IV. trecentorum quatuordecim Episcop. *c.89.* præcipit incantationibus servientes à conventibus ecclesiasticis separari. Et *cap.9.* Exorcistas quotidiè energumenis manus imponere. Quod confirmat Ancyranum *lib.6. c.7.* Idemque statuit Agathense *lib.8. in Decreto Ivonis*. Antisiodorense *cap.4.* vetat ad sacrilegos aspicere. Parisiense divina, & humana auctoritate puniendos esse, declarat. Mitto Laodicenum *cap.36.* Moguntinum *cap.*101. Mediolanense 1. & alia plura, quibus subjungo novissimum Tridentinum *sess.*4. præcipiens Episcopis coercere juris, & arbitrii pœnis torquentes verba sacræ scripturæ ad superstitiosas, impias, & diabolicas incantationes.

ARTICULUS III.

Canonistas.

Canonist. auctoritas plurimi facienda.

47 POntificibus, & Episcopis tanquam superioribus Angelis adhærent Canonistæ ipsorum interpretes, quorum auctoritas plurimi facienda est; cùm ex decretis ecclesiasticis, sanctorumque Doctorum testimoniis depromatur. Notæ sunt pontificiæ Sanctiones in Decretalibus consignatæ circa veneficia; præcipuè, ubi *de frigidis, & maleficiatis* agitur. Sic Gratianus 33. *q.1. c. Si per sortiarias*, hortatur maleficio laborantes ad remedia ab Ecclesia proposita confugere. *Et 26. q.5.* & præcipuè *c. nec mirum*. Sic S. Isidorus *lib.8. Ethimolog. c.8.* Necromanticorum,

rum, & Hydromanticorum ethymologiam aperit, Magorumque describit facinora. Quibus astipulantur Archidiaconus, Bernardus de Botono, Joan. à Turrecremata, S. Ivo Carnotensis in suo Decreto, Abbas Panormit. Burchardus, & alii omnes *in Rubric. & Titul. de Sortilegiis*.

ARTICULUS IV.

Patres.

SEd lubet Ecclesiæ Patres audire: Quid ita detestantur in suis scriptis, quàm maleficia? ut S. Irenæus *lib. contra Valentinum*: Hieronymus *in vita Sancti Hilarionis*: Chrysostomus *de fato serm.* 7. & alii, quos longum esset recensere: Unus sufficiat Augustinus, *qui in libris de Civit. Dei* 8. *cap.* 9. 19. *cap.* 10. & 11. 18. *cap.* 16. 17. 18. docet, omnia Magorum miracula doctrina, & opera dæmonum fieri, & mathematicam divinatoriam magicam, ac alias ejus generis artes vitandas esse à Christiano tanquam noxias, ac nugatorias. *Superstitiosumque*, ait lib. 2. de doctrina christiana, *quicquid institutum est ab hominibus ad colenda idola, aut creaturas: vel ad consultationes, & pacta quædam significationum cum dæmonibus placita, atque fæderata, qualia sunt molimina magicarum artium, ad quod genus pertinent omnes ligaturæ, atque remedia, quæ medicorum quoque disciplina condemnat; sive in præcantationibus: sive in quibusdam notis, quas characteres vocant: sive in quibusdam rebus suspendendis, atque ligandis, & cæt.* Quæ sententia refertur etiam in corpore juris 26. *q.* 5. *c. nec mirum*.

48 Patres Spiritu Sancto inspirati locuti sunt.

ARTICULUS V.

Theologos.

PAtres sequuntur Theologi omnes, & voce unanimi maleficia condemnant: Sive scholastici: ut Alexander Alex. 2. *par. qu.* 43. D. Thomas *contra Gentiles lib.* 3. *cap.* 1. & 2. 1. *part. qu.* 114. & 2. 2. *quæst.* 92. & 93. D. Bonaventura, Richardus Major, Scotus, Durandus, Thomas de Argentina, Antonius Andreas, Guilhel. Vorillon, & communiter omnes *in* 4. *sent. d.* 34. Henricus Gandarensis *quodlib.* 5. *qu.* 33. Cajetan. *tract.* 12. *tom.* 2. ac S. Antoninus *par.* 2. *tit.* 12. *cap.* 1. Sive positivi: ut Alphonsus Tostatus, & alii omnes postillatores super caput 7. Exodi, ubi agitur de Magis Pharaonis, Alphonsus à Castro *lib.* 1. *de justa hæreticorum punit. c.* 15. Sive Summistæ, ut Henriquez *lib.* 12. *de Matrim. cap.* 8. Sylvester *ver. Maleficium q.* 7. & 8. Tabiena *verb. Impedimentum* 12. *vers.* 9. Fumus *ver. Maleficium*. Angelus *in verb. superstitio*, Rosella *ver. impedimentum v.* 13. Jacobus de Graffiis *in decis. aureis c. de maleficiis*. Lessius, Sanchez, Suarez, & communiter omnes qui de superstitione, etiam de maleficiis tractare consueverunt, quorum naturam, speciem, gravitatem, pœnas, & cætera latè explicant.

49 Maleficos, & maleficia condemnant Theologi omnes.

Scholast. Positivi, Summistæ.

ARTICULUS VI.

Principes.

ET quia ordinatione divina *Prover.* 8. Reges regnant, & legum conditores justa decernunt, missi sunt adhuc Principes, qui jure Cæsareo, & imperialibus constitutionibus maleficia vetant, & puniunt.

50 Principes maleficia vetant, & puniunt.

In Codice enim Justiniani de maleficis, & mathem. primò commendantur, ac præmio digni censentur, qui maleficos deferunt. *L. nullus*. Secundò ad illorum accusationem quilibet admittitur, sicut & in criminibus hæresis, & læsæ Ma-

Christiani.

Majestatis *L. Quicunque*. Tertio suspecti nulla suffragante quæstioni subiici jubentur, confessi, vel convicti equuleo torqueri, ungulisque sulcantibus lacerari *L. Quicunque*. Et bestiis obiici. *L. Multi*. Etsi jam invaluerit consuetudo, ut igni comburendi tradantur, fortasse propter sexum fœmineum. Denique sub pœna capitis omnibus prohibetur, aruspices, ariolos, ac mathematicos consulere. *L. nemo*. Nec eis suffragatur dignitas personæ. Licèt enim de lege communi excusentur à tormentis personæ in dignitate constitutæ: ut Doctores, Equites aurei velleris, Decuriones, Capitanei militum, officiarii Principum, Rectores Civitatum, & similes dignitate fulgentes: ut docent Franciscus Brunus *de indiciis, & tortura 2. par. q. 3.* Marsilius *in pract. crimin. in §. Expedita à num. 27.* Julius Clarus *lib. 5. sent. §. fin. pract. crimin. q. 64.* Excipiuntur tamen crimina maleficorum, ut extat *in tit. C. de malefic. & Mathemat. L. Etsi excepta*. Sicut etiam crimen læsæ Majestatis. *L. Nullus. C. ad leg. Juliæ Majest.* Et proditio patriæ, Civitatum, aut Principum, & similium, *L. Desertorem. §. His, qui ad hostes. Et L. Proditores. ff. de re milit.*

51 Ethnici.

Nec mirum, Imperatores christianos has edidisse sanctiones contra maleficos, cùm Ethnici etiam gladio ultore in illos ad suarum legum præscriptum animadverterent. *Cur enim*, ait August. lib. 8. de Civit. Dei. cap. 19. *ista plectuntur severitate legum, si opera sunt numinum colendorum*? An fortè illas leges Christiani instituerunt, quibus artes magicæ puniuntur, secundùm quem alium sensum, nisi quòd hæc maleficia perniciosa esse non est dubium? Unde tempore ecclesiasticæ persecutionis sæpè sub hoc titulo Christiani gladio, igne, tormentis cruciabantur, quia insimulabantur magiæ, & incantationum. Sed de hujusmodi pœnis latissimè tom. 2. disp. 1. p. 1.

ARTICULUS VII.

Philosophos.

52 Maleficia damnantur A Philosophis A Medicis.

Denique concors est omnis melioris notæ Philosophorum sententia, quos juxta Clementem Alexandrinum Deus naturalem scientiam docuit, sicut & Medicorum, non solùm dari maleficia, quod antiqui Mercurius Trimegistus *in Pimandro*, Plato *lib. 11. de legibus*, Proclus, Apulæjus, Porphirius, & alii plures ratione dictante concesserunt; sed etiam ab omnibus debere reprobari: ut suis scriptis testantur Joannes Fernelius *de abditis rerum causis*, Baptista Codroncus *de morbis venef.* Daniel Sennertus *de morb. à venef. inductis*, & alii, quos supersedeo enumerare, cùm secundùm Augustinum supra citatum *lib. 2. de doctrina christiana cap. 19.* Magicam artem Medicorum quoque disciplina condemnet.

His omnibus concordat vox omnium populorum.

Quare tot Sanctorum vocibus, quasi tubis angelicis excitata innumerabilis hominum utriusque sexus multitudo variis temporibus, & in diversis mundi plagis maleficia execratur, & maleficos ultimo supplicio puniendos clamat, quorum vocem audiendam suadet effatum illud commune: *Vox populi, vox Dei*.

PARS SECUNDA.

Dum committuntur.

53

Hominis malitia talis est, ut neque legibus coer-

Eccequibus modis homines à maleficiis avertere Deus satagit, sævioribus nempè edictis tum divinis, tum civilibus, quæ justas maleficis pœnas infligunt, non solùm temporalis ignis, qui citò reos redigit in favillam: sed etiam æterni, cujus flamma cruciat, non solvit in cinerem; sed devorat, & depascit corpora, & animas in inferno. Attamen excæcati homines nec legibus coercentur, nec terrentur pœnis; immò omni timore postposito suave jugum Dominicæ legis con-

frin-

fringunt, ut teterrimæ se subiiciant tyrannidi diabolicæ servitutis: Et potiùs seligunt illicitis vacar emaleficiis, quàm operibus bonis. Quot enim maleficorum examina quotidiè deprehenduntur, qui incantationibus, veneficiis, & artibus magicis inaudita mala committunt, quæ Deus aliquando fieri permittit: Aliquando impedit, prout concursum suum aut dat; aut denegat? Tunc enim Voluntas divina permittit maleficia, quando tanquam causa universalis concurrit, ut fiant: Tunc impedit, quando non concurrit; & utroque modo se gerit, dum committuntur: quod tribus capitibus explicabitur, ostendendo: Quomodo ea permittat: Quare permittat: & Quomodo impediat?

ceatur, ne que pœnis terreatur. Sed provolvitur ad maleficia. Ideò ostenditur Quomodo permittantur Quare permittantur. Quomodo impediantur?

CAPUT I.

Quomodo Deus maleficia permittat?

CUm Deus maleficia suum denegando concursum permittit, observandum est, maximam esse differentiam secundùm quod duo repetire datur in quolibet malo, seu maleficio: Alterum actionem substratam malitiæ, in quantum est ens, & quid positivum: Alterum malitiam ipsam, & deformitatem, qua formaliter talis actio mala est, & mala vocatur. Nam ad actionem illam substratam concurrit, non autem ad malitiam. Quare secundùm illos duos respectus videndum, quomodo Deus dicatur maleficia permittere Pro substrato, seu pro Materiali: & quomodo Pro per se significato, seu pro Formali? Quod sequentibus declarabitur. 54

In permissione maleficii duo concurrunt Actio substrata malitiæ, Malitia ipsa, Id est materiale, & formale peccati.

SECTIO I.

Pro materiali.

MAla, ac maleficia, quæ in dies fieri conspiciuntur, Deus dicitur permittere pro substrato, seu pro materiali; quatenus concursum suum non denegat; 55
sed tribuit omnibus, cùm scelerati, & malefici operantur, sine quo operari non liceret. Cùm enim sit omnium rerum, quæ cœli ambitu continentur, causa universalissima, actualissima, & immediata, ut docet D. Bonaventura *in primo sent. dist.* 45. *art.* 1. *q.* 2. & universi Theologi, certum est, illum in totam substantiam, & totum effectum earum, etiam sine cooperatione alterius causæ particularis, influere; Concurrendo cum omnibus creaturis: Cooperando cum qualibet causa secunda: ut duobus articulis patefiet.

Deus cùm sit causa omnium rerum universalis, influit in totã substantiam, & effectum. Concurrendo cum omnibus creaturis Cooperando cum qualibet causa secunda.

ARTICULUS I.

Concurrendo cum omnibus creaturis.

DEus cum omnibus creaturis operantibus cooperatur, & concurrit tam intrinsecè, & immediatè, ut sine concursu illo nihil in universa mundi machina fieri posset, omnesque creaturæ cælestes, terrestres, & inferæ inani torpentes otio ne minimum quidem effectum producere valerent. 56

Concurrit tam intrinsecè ut sine ejus concursu nihil fieri posset In Creaturis In Cælestibus.

§. I.

ASsumamus pennas sicut columbæ, & præpeti volatu ascendamus in montem Domini ad cælestem contemplandam Civitatem, quam lætificat fluminis impetus: quid videbimus in Beatis ejus civibus, qui inebriantur ab ubertate domus Dei, & potantur torrente voluptatis, nisi summam cum Deo unionem per actus bea-

beatificos visionis, amoris, & possessionis interminabilis, quibus ita Divinæ Majestati adhærent, ut ab ea separari per aliquod peccatum nequeant? Unde putas, procedit illa impossibilitas ad peccandum? An fortè, quia non habent liberum arbitrium, ut possint velle bonum, & malum, & operari justitiam, aut iniquitatem? Sed quis dubitat, illos libera præditos esse facultate, & per consequens potentiam habere remotam ad peccandum? Non tamen peccant, nec peccare possunt ullo modo: quia eorum voluntas proximè prævenitur à causa superiore, nempe, à voluntate divina eam determinante ad unum oppositum, nimirum, ad actum beatificum visionis, & dilectionis divinæ, ad quem Deus continuè concurrit, & agit; nec vult agere, & concurrere ad actum oppositum, scilicet, peccaminosum, ideò non possunt ampliùs peccare: quia cessare non possunt ab iis actibus beatificis: ut subtiliter probat Scotus *in 4. sent. d. 49. qu. 6.* ac D. Bonav. loco citat.

§. II.

57 Inferis. DEscendamus nunc in Infernum viventes, ne mortui deveniamus in hunc locum tormentorum: Quàm horrenda dæmonum sors, & quàm deplorandus status damnatorum, cùm super utrosque pluat Dominus laqueos, ignem, sulphur, & spiritum procellarum; & turbati timore horribili desperatæ salutis æterno torqueantur supplicio, in quo positi quid agunt, quàm Deum ultorem scelerum continuis lacescere conviciis, & excrescente superba malitia, nova crimina veteribus addere: ita ut non possint, aut peccatorum fructuosè pœnitere; aut actum meritorium elicere bonum? Quæris, cur illam impossibilitatem habeant ad pœnitendum, & benè merendum? Certè non ex privatione liberi arbitrii, cùm illa facultas in eis insit, & per consequens potentia remota ad utrumque, sed ex defectu propinquæ. Operativum enim non est in potentia propinqua ad operandum, nisi quando nihil extrinsecum deficit, ut operetur. Extrinsecum autem principaliter requisitum est divina voluntas concurrens cum causa secunda ad omnem effectum, tanquam causa universalis, actualis, immediata, quæ ex decreto divinæ Justitiæ non vult cum illis concurrere ad actus pœnitentiæ, & dilectionis divinæ: quia sunt in termino, & extra omnem merendi statum. Quare de potentia Dei ordinaria impossibile est eis peccata deflere: aut quid simile operari, quo possint ad Deum accedere, à quo finali sententia irrevocabiliter sunt separati, & flammis æternis addicti: ut latè docet Scotus *loco citato*.

§. III.

58 Terrestribus. REgrediamur ab his extremis in terram viventium, quæ ab utroque aliquid participat, quia media est; possunt enim ejus habitatores, & converti, & perverti, operari bona cum Beatis, & mala cum damnatis peragere: quia quocunque se vertant, vel bonum, vel malum; eò se Deus convertit suo concursu, à quo non determinantur ad unum oppositorum, cum ad utrunque libero se possint ferre arbitrio; nec magis ad unum compellantur, quàm ad aliud. Si ad bona se vertunt, operatur cum illis, & suo concursu naturali, & supernaturali gratia, teste Paulo Philipp. 2. *Deus est, qui operatur in vobis velle, & perficere pro bona voluntate*. Si ad mala, & maleficia se convertant, omnibus ordinariè cooperatur, non gratiæ auxilio; sed concursus naturalis ministerio. *Omnia enim* secundùm Joannem c. 1. *per ipsum facta sunt*. Qualis autem sit iste concursus, quem in maleficiis impartitur Deus, patebit in sequenti articulo.

A R-

ARTICULUS II.

Cooperando cum qualibet causa secunda.

DEus maleficia pro materiali dicitur permittere, cum non impedit causam secundam suum actum physicum producentem, ei suum subtrahendo auxilium; sed unà cum ea cooperatur, suum illi impertiendo influxum, & concursum Generalem, Indifferentem, & Purum. Unde in malorum, ac maleficiorum permissione rutilanti Soli meritò comparatur. Sol, ut mundi oculus omnes ejus partes è summo cœlorum lustrat, cum omnibus generaliter lucem infundit, & calorem, quibus omnes sublunares creaturæ vegetant, sentiunt, generant, moventur, & agunt; Deus, ut primum principium generalem suum concursum, & influxum omnibus creaturis impartitur: quia omnes ab illo dependent homines præcipuè in triplici dependentia, nempè, in esse, vivere, & operari. In esse, quia illud, quod est tale participativè, est ab eo, quod est tale essentialiter, cùm ergo omnes sint entia per participationem, quis neget, omnes dependere à Deo qui est ens per essentiam? In vivere; quia, cum à Deo sint, propter Deum, & in Deo esse debent; sicut entia, quæ cùm sint ab alio, sicut à causa efficiente, sunt propter aliud, sicut propter finem; In operari; quia cùm causæ secundæ in omnibus causæ primariæ subjectæ sint, ab illius actione dependent, sine qua ne minimum quidem digitum movere possunt. *In eo enim*, ait Paulus Actuum 17. *vivimus, movemur, & sumus*: Ex quo, per quem, & in quo sunt omnia. Quare, cùm sic dependeant ab illo primo principio, necesse est, ut existentiam, vitam, & motum mutuentur ab ejus concursu, qui ordinariè eis non denegatur; sed communicatur abundè, sicut & cæteris creaturis, dum quolibet momento cooperatur omnibus actionibus, quæ ab iis quoquomodo fiunt. Undè talis concursus verè dicitur generalis. Eodem enim concursu, quo Deus cooperatur cum cælestibus sphæris, ut moveantur: aere, ut agitetur: mari ut æstuet: terra, ut germinet: herbis, ut crescant: avibus, ut volent: piscibus, ut natent, animalibus, ut moveantur: eodem concurrit cum hominibus, ut operentur, sive bonum, sive malum; cùm in iis omnibus agat ut causa universalissima. 59 Cuilibet causæ secundæ operanti cooperatur Deus suum influxum impertiendo.

§. I.

SOl omnibus sublunaribus æqualem confert lucem, quæ tamen pro diversa rerum conditione varia operatur. Aliæ vegetant; aliæ crescunt: aliæ sentiunt: induratur lutum, liquescit cera, & hujusmodi. Deus æquali concursu cooperatur cum omnibus creaturis; quia ab illo, tanquam à primo principio dependent. Etenim *in omni ordine essentialiter uno, oportet, quòd omnia illius ordinis reducantur ad unum aliquod, à quo dependeant secundùm rationem illius ordinis*, teste Aristot. 10. Metaph. puta, secundùm rationem causalitatis; alioquin non esset ordo per se unus. Quare, cùm omnium entium sit ordo essentialis per se unus, necesse est, in ipsis dari unum ens, quo omnia secundùm realem ordinem essentialiter dependeant: quod aliud non est, quàm Deus Opt. max. à quo omnia essentiam, vitam, & operationem sortiuntur mediante illius concursu, qui, ut ab illo tanquam à primo principio procedit, indifferens est, & indifferenter tribuitur omnibus hominibus; sed determinatur ab unoquoque juxta proprias inclinationes: cùm eodem concursu, quo quis brachia movet, ut proximum percutiat, possit porrigere eleemosynam. Unde quando concurrit cum Veneficis, non illos impellit ad maleficia peragenda suo concursu, quo, utpote indifferenti uti possent ad bona præstanda, si malitia sua non excæcarentur. 60 Indifferentem.

§. II.

61 Purum. Sol denique puram rebus sensibilibus exhibet lucem, quæ etsi omnia illustret, & æqualiter diffundatur super amœnas hortorum areolas, & lutuosas paludes, aut fætentes lacunas, non tamen sordescit. Deus purum largitur concursum mortalibus, quamvis enim ad mala, & maleficia peragenda à peccatoribus determinetur, non tamen infert, aut contrahit malitiam: quia ad actiones illas, inquantum sunt entia positiva, ut generalis causa concurrit: non verò inquantum malæ sunt, & defectuosæ, ut mox dicemus.

62 Ideò dicitur maleficia permittere pro materiali, inquantum illū influxum omnibus largitur. Ratione cujus non debet dici maleficia velle, nisi impropriè. Quapropter concludendum est, Deum dici mala permittere, & maleficia, prout generalem, indifferentem, & purum illum concursum maleficis non denegat, per quem sic concurrendo non magis influit in maleficium, quàm in naturalem aliam hominis operationem, motum bestiæ, aut arboris alicujus augmentum. Attamen per hunc concursum generalem, indifferentem, & purum non est asserendum, nisi impropriè, Deum velle maleficia dicendo: Deus vult hunc vexari à dæmone: voluntas Dei est, ut talis persona sit maleficiata, ac vexetur à dæmone: hæc vexatio est à Deo, & similes locutiones quorundam spiritualium hominum, sed simplicium: sunt enim impropriæ hæ locutiones. Nam actiones, & passiones, & cujuscunque generis operationes attribuuntur causis propriis, & immediatis, & non universalibus: Combustio namque igni, & non cælo attribuitur; etsi cælum ad combustionem concurrat: Deus sua generali permissione, & concursu non ut causa particularis, & propria; sed ut causa universalis, & indifferens concurrit ad maleficia, ideò ei attribui non debet talis vexatio. Sol, & homo concurrunt ad generationem hominis: non tamen homo dicitur filius solis. Deus, & Leo concurrunt ad generationem Leonis; non tamen est dicendum: Deus generat leonem, sed Leo. Denominatio enim actionis non fit à causa universali, & indifferente, sed à causa propria, & particulari.

63 Ex quibus omnibus patet manifestè summa Dei dignatio, qui ut causa universalis, indifferens, & pura, concurrere non detrectat cum conjuratis hostibus, & dæmonum mancipiis in illis eisdem actibus, quibus Majestatem suam tam graviter offendunt. Maxima è contra hominis malitia, qui continuo Dei concurrentis beneficio existens, vivens, & operans, sine quo non posset nec moveri, nec vivere, nec existere, non veretur illo abuti ad peccata committenda; quibus suum benefactorem provocat. De qua detestanda ingratitudine justè conqueritur per Prophetam Isaiam *c.43. Servire me fecisti in peccatis tuis, præbuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis*. Quia non lubens, sed dolens cum peccatore materialiter concurrit.

SECTIO II.

Pro Formali.

64 Deus maleficia pro formali dicitur propriè permittere. Non concurrendo ad malitiam. Non cohibēdo malitiosā operationem. Quamvis maleficia, ac mala pro substrato, seu materiali sumpta Deus dicatur permittere, cum qualibet creatura ad actum physicum, ac positivum concurrendo, ac cuilibet causæ secundæ suum influxum, ac concursum generalem, indifferentem, & purum impertiendo; Attamen cum actio malefica à substrato malitiæ non denominetur, sed formaliter ab ipsa voluntatis malitia, ac deformitate nomen sumat, Deus dici non potest propriè maleficia, ac mala permittere ad actum physicum, & materialem concurrendo, & cooperando; sed non concurrendo ad malitiam, ac deformitatem: Nec cohibendo, ac impediendo actionem maleficam: ut duobus articulis notum fiet.

A R-

ARTICULUS I.

Non concurrendo.

65 SAnè non mirandum, quòd Deus dicatur concurrere ad maleficia pro materiali sumpta: cum illa actio malitiæ substrata sit ens reale, & quid positivum, consequenter quid bonum nuncupandum. At maleficium pro formali sumptum nil aliud est, quàm deformis malitia, seù malitiosa deformitas. Quis autem nesciat, totam illam actionis peccaminosæ malitiam, cùm non habeat causam efficientem, sed deficientem, ut loquitur Augustinus *lib.12. de Civit. Dei cap.9.* non posse procedere à Deo; cum ipse sit summè bonus: nec possit in aliquo deficere; nec malè operari, nam posse peccare, & posse deficere pro eodem à D. Augustino accipiuntur. Quam veritatem tanquam evidentem confitetur D. Paulus Roman.9. dicens: *Nunquid iniquitas apud Deum? Absit.* ac David psal.5. *Quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.* Sed provenire ab homine, qui natura fragilis, & convertibilis ad bonum, & ad malum relicto bono prava sua voluntate ad malum fertur, vel à Dæmone, ut latè probatur art.2.

Deus cùm nō concurrat ad malitiam, à qua denominantur maleficia, dicitur ea permittere non concurrendo.

§. I.

66 LIcèt enim Deus concurrat ad actionem positivam substratam malitiæ, non tamen potest dici simpliciter, ac propriè concurrere ad maleficia, seù ad quæcunque alias actiones malas: quia actio mala non denominatur formaliter à re positiva substrata; sed à malitia, & deformitate voluntatis, à qua procedit, quæ in iis actibus humana est, vel diabolica, & non divina. Ita non potest Deus dici simpliciter, ac propriè maleficia permittere concurrendo, ac influendo; sed non concurrendo, nec influendo ad malitiam, idest, non volendo malitiam, seu nullum faciendo actum volitionis respectu malitiæ. Ratio est: quia concurrendo, non permittit solùm id, ad quod concurrit; sed etiam illud vult. Si enim non vellet, non concurreret. Unde quia concurrit ad actionem illam positivam maleficii, illam vult: & quia vult, sequitur non simpliciter, ac propriè illam permittere: cùm simplex permissio nullum habeat actum directum voluntatis efficacis. Non concurrere autem ad aliquid, idem est, quod illud non velle, seù nullum facere actum voluntatis respectu illius: sic non volendo, nec approbando illud propriè, ac simpliciter dicitur permittere. Quare cùm Deus ad malitiam non concurrat, à qua denominatur actio, sequitur, quòd illam, quando fit, non vult, nec approbat; & cùm non velit, nec approbet, simpliciter, ac propriè illam permittat. Quod eruditè docet etiam Franciscus Suarez part.2. tract. de Angelis lib.8. cap.20. num.3. ubi loquens de dæmoniacis obsessionibus, ac vexationibus, quibus homines à dæmone affliguntur, ait: *Sicut facultas tentandi non est ex positiva Dei ordinatione; sed ex permissione: ita hæc potestas nocendi in ordine ad talem finem, (scilicet peccatum) tantùm est ex permissione divina, supposita naturali potestate, quam dæmon ad nocendum habet: est enim in utraque licentia eadem ratio.* Et infra exponens sententiam Divi Anselmi lib.1. *Cur Deus homo cap.7.* asserentis hujusmodi pœnas à dæmone inflictas nunquam fieri Deo jubente, sed tantùm permittente ait: *Quando pœna est tantùm ad probationem, & exercitium, licèt supponat generalem statum naturæ lapsæ, cùm tamen non supponat proprium reatum talis pœnæ ex proprio, ac personali peccato contractum, non est à Deo volente, ac jubente, sed permittente: quia non habet intrinsecè illam æquitatem justæ punitionis, & vindicationis.*

§. II.

§. II.

67 Probatur ex Joanne.

HOc magis, ac magis probatur ex cap. I. Joan. ubi ait: *Sine ipso factum est nihil*. Quid enim significatur per illud *nihil*, nisi peccatum, ac malitia actionum, quæ fiunt sine Deo volente, & approbante, ut exponit Origenes *tom. 2.* Quæ malitia, seù *peccatum nihil est*, idest, *non ens: quia si ens esset, à Deo factum esset, qui omnium entium est causa prima, & generale principium; sed quia non est ens, à Deo factum non est. Et si factum est*, ut supponit Evangelista, *à dæmone, vel ab homine factum est, qui illud faciendo defecerunt: cùm facere sit entium, deficere non entium. Nec defecerunt solùm; sed non entia facti sunt* (moraliter loquendo:) *quia qui peccat, facit non ens*, idest, *peccatum: & fit non ens*, idest, *peccator: quia peccatum in suo formali non est quid reale; sed deordinatio, deformitas, & pura privatio ordinis, conformitatis, & rectitudinis ad suam regulam*. Undè rectè S. Augustinus, ac D. Bonaventur. in Joann. cap. I. sic legunt: *Sine ipso factum est nihil*, idest, *peccatum, quia peccatum nihil est: & nihil fiunt homines, cùm peccant*. Quocirca à Sapiente Regina Hester *cap. 4.* vocantur non entia, cùm dicit: *Ne tradas Domine sceptrum tuum his, qui non sunt*. Unde & Verinus Poeta canit his versibus.

Peccatum est deforme malum transgressio legis
Divinæ, & citiùs dixeris, esse nihil.

Quare cùm maleficia pro formali sumpta sint non entia, seù nihil, ac puræ privationes rectitudinis, Deus dici non potest simpliciter, ac propriè illa permittere concurrendo, volendo, & approbando; sed non concurrendo, non volendo, non approbantur per actum positivum volitionis.

ARTICULUS II.

Non cohibendo.

68 Deus dicitur propria maleficia permittere, quatenus non cohibet actioné malitiosam.

VErùm cùm nihil in rerum natura videatur evenire posse, quod illud Deus non velit, & si illud velit, quod etiam non approbet, & non cohibeat, nova oritur difficultas, ac ratio dubitandi: An Deus dicatur maleficia permittere, ea cohibendo, vel non cohibendo?

Pro cujus difficultatis explicatione sciendum ex Scoto *in I sent. distinct. 47.* Guilhelmo Vorill. Tatareto, & aliis Scoti sectatoribus, In omni Dei permissione tria involui.

§. I.

In permissione concurrunt scientia Dei.

PRimum est scientia: Deus enim prævidet, & scit, quòd fiunt mala, puta, maleficia; Si enim nesciret, non diceretur permittere. Sicut Prælatus, dum ignorat, quòd subditus malum facit, non dicitur permittere eum malum facere; sed cùm scit, & non prohibet, nec impedit.

§. II.

Non velle.

SEcundum est non velle, mala fieri, idest, non velle illa vel approbare: vel cohibere; & impedire. Nam actus divinæ voluntatis Primò vel accipitur per modum volitionis; & sic dicitur volitio. Secundò aut per modum nolitionis, ut dicatur nolitio; & ambo sunt actus positivi ad modum duorum contrariorum in nobis; sed in Deo sunt unicus actus voluntatis simplicis; & est ibi differentia tantùm ratione objectorum. Tertiò vel accipitur, ut signetur per modum nonvolitio-

tionis. Et dicitur non volitio actus puræ negationis, nihil ponens. Unde nolitio opponitur contrariè volitioni, sicut odium, & amor. Non volitio verò contradictoriè opponitur volitioni.

Ad propositum autem propriè loquendo Deus habet velle respectu bonorum; & habet nolle respectu malorum, quæ ex toto cohibet, & impedit, ne fiant. Sed habet non velle, idest, nullum habet actum volendi respectu malorum, quæ permittit. Unde communis est non velle, quàm nolle: quia est respectu malorum tantùm, quæ omninò cohibet, & impedit. Sed non velle est respectu tam malorum, quæ omnino cohibet, quàm eorum, quæ permittit: quia tam respectu istorum, quàm illorum nullum habet actum volendi. Idcircò quemadmodum album, & nigrum sunt contraria; sed album, & non album sunt contradictoria; Et non album communius est, quàm nigrum: quia omne nigrum est non album; sed non omne non album est nigrum: quia rubeum est non album, nec tamen est nigrum. Ita dicendum est de actibus divinæ Voluntatis: Nam si Deus haberet simplex nolle, ne hoc malum, puta, maleficium fieret, nunquam posset fieri: quia illud cohiberet, Hoc autem non habet respectu malorum, quæ evenire permittit; sed habet non velle, idest, non habet aut velle: aut nolle: vel dicamus sub aliis verbis: ea non approbat concurrendo ad formalitatem ipsorum, ut probatum est præcedenti articulo: nec cohibet, illa impediendo, ne eveniant: sic propriè dicitur permittere maleficia, licèt illa non velit fieri; idest licèt illa non approbet per actum positivum volitionis: nec cohibeat per actum positivum nolitionis.

Tertium est quoddam velle, quo vult, se non velle mala fieri, nempè, aliquod velle divinum reflexum super hujuscemodi non velle. Quodam velle reflexum.

Et illa permissio tria dicit in Deo: unum in intellectu, videlicet, scientiam, & duo in voluntate, scilicet, non velle; & velle non velle, idest, velle non approbare, nec cohibere.

§. III.

69 EX quo patet evidenter, quòd cùm in maleficiorum permissione in non concurrendo, & non cohibendo non reperiatur aliquod velle, vel nolle: & in concurrendo junctum sit velle concurrere, Deus dicendus est simpliciter mala, & maleficia permittere, non quando concurrit; sed quando non concurrit, & non cohibet, seu non impedit actionem malitiosam, circa cujus malitiam nullum rectum habet actum volendi.

Quamobrem concludendum est, Deum mala permittendo, ut tot maleficia, quæ quotidie Malefici patrant, nullo modo illorum esse auctorem, nec cooperatorem malitiæ; ideoque nec posse dici, nisi impropriè, Deum maleficia velle, licèt ea permittat. Sicut quando quis suffocatur in aquis: vel cadit in puteum: vel occiditur ab homine, non dicimus, Deum hæc velle, aut operari, quamvis illa permittat concurrendo ad actionem physicam, ut causa universalis; sed dicimus, hunc ex inadvertentia cecidisse: illum ex inertia fuisse suffocatum: alterum ex malitia inimici occisum; semper in causas secundas proximas, & particulares effectus reducentes. Sic vexationes diabolicæ non sunt Deo tribuendæ nisi permissivè, quamvis Deus earum sit causa universalis: cùm potius per voluntatem signi manifestetur Deus, quantum est ex parte sua velle oppositum, nempe, liberationem à maleficio, & à quacunque dæmoniaca vexatione: cùm spiritualia tradiderit remedia, quibus hujusmodi destruuntur dæmoniacæ operationes, dæmones expelluntur, & fideles eum fiducialiter invocantes à quacunque vexatione dæmoniaca liberantur, ac præservantur. Solùm ergo dæmonem, vel hominem mali causam esse nemini est ambigendum, qui talento optimo, nempè, generali, indifferenti, & puro illo concursu in suam perniciem abutitur, quamvis tam liberaliter illo donatus sit à Patre familias, ut eo utatur ad salutem: Et ideo tanto graviùs esse plectendum, quanto ingratiùs suum benefactorem offendit. Et ita non est auctor nec cooperator maleficiorum.

CAPUT II.

Quare Deus maleficia permittat?

70 Deus maleficia permittit ob bona inde prodeuntia. Ex ordine rerum In Universo, & in Finem.

CUm ex maleficiorum permissione tot mala quotidiè humano generi inferantur, quibus indistinctim videmus innocentes cum noxiis involvi: cur Deus, qui est pitissimus, benignissimus, ac clementissimus non impedit, nec cohibet; sed permittit ea in dies hominibus inferri? Nonne satius esset, talem denegare permissionem, quàm illam concedere etiam limitatam? Respondit S. Bonav. *in 1 sent. dist. 47. qu. 3.* hoc ordinatissimè fieri propter bona, quæ ex illa procedunt sive ex ordine rerum in Universo; sive ex ordine rerum in finem: ut sequentes sectiones declarabunt.

SECTIO I.

Ex ordine rerum in Universo.

71 Malum per se mundo. Perfectionem non infert. Fœditatem infert. Tamen confert occasionaliter ad perfectionem ejus accidentalem secundùm ordinem ad bonum Substratum, Oppositum, Elicitû.

ET certè hoc exigere illum ordinem, patet ex eo, quòd mala ad Universi conferant complementum, inquantum illorum permissionem consequitur bonorum aggregatio, per quam rerum universitas perficitur. Verum quidem est, malum neq. per se, neque per accidens facere ad perfectionem, & decorem essentialem Universi; Illud enim per se confert ad perfectionem alicujus totius, quod est pars constituens ipsum; vel causa alicujus perfectionis in ipso. Et quia malum non est pars Universi, cùm non habeat naturam substantiæ, neque accidentis; sed privationis tantùm; nec etiam per se causat aliquod bonum; ideò per se non potest conferre ad illius pulchritudinem; immò potiùs infert fœditatem, cùm sit privatio boni, & pulchri secundùm S. Dionysium. Quarè Deus, qui bonus, & summè perfectus meliora, & perfectiora facere consuevit, sine malis mundum creavit ab initio: & mundus ante peccatum erat in bonitate perfectus juxta illud Genes. 1. *Vidit cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona.* Quod ratio ipsa docet: quia illud pulchrius, & melius est, quod minus malo miscetur, & purius in bono consistit. Veruntamen in confesso est, malum ad Universi accidentalem perfectionem, & decorem occasionaliter conferre, inquantum conjungitur alicui bono, quod est de ejus perfectione: ut patebit, si consideremus ordinem, quem habet ad triplex bonum Substratum, Oppositum, & Elicitum.

ARTICULUS I.

Quantum ad bonum Substratum.

72 Bonum substratum malo est natura defectibilis, & libera.

PRimò enim malum, ac maleficium ordinatur ad bonum, quod ei substernitur, nempè, naturam defectibilem, quæ, ut talis est, Universum decorat, & perficit. Quis enim negat, magnum accedere illi decorem ex eo, quòd sicut reperiuntur creaturæ liberæ natura defectibiles, nempè, homines, quibus, cùm Deus dederit libertatem arbitrii, quo liberè possunt bonum, & malum agere, debuit permittere, ut, illis agentibus ex præscriptio naturæ suæ, possent operari, ne illa libertate privarentur: quia ad ejus providentiam spectat, ut unaquæque creatura naturæ suæ relinquatur, nec semper impediatur in suis officiis obeundis? *Providentia*, ait S. Dionysius c. 4. de divin. nomin. *non destruit naturam, sed conservat.* Et Augustinus lib. 7. de Civit. Dei c. 30. *Administratio universitatis est, ut Deus sicres conditas administret, ut eas agere proprios motus sinat.*

§. I.

HÆc autem libertas est summum bonum naturæ intellectualis, ex quo tanquam è fonte rivuli alia bona scaturiunt, omnes nempè virtutis actiones, & omnia opera meritoria, quæ à mundi exordio facta sunt, & fient usque in finem. Cur enim actiones sunt virtutis; & quarè mercedem merentur temporalem, aut æternam: nisi quia liberæ factæ sunt: nisi quia homines suo arbitrio, & libertati relicti fuere? quia si fuissent amara necessitate compulsi ad illa peragenda, nec actiones virtuosæ essent: nec opera meritoria; cùm virtus coacta non sit virtus, sed servitus: Et operibus necessariò factis nulla debeatur remuneratio: ut eruditè docet D. Bonav. *in 2. dist. 25 art. 2. q. 1.* Quantum ergo, putas, pulchritudinis confert Universo illa libertas, ex qua tanta fluit bonorum abundantia, ut nec cogitatione comprehendi possit?

73 Libertas est summum bonum naturæ intellectualis.

Ex qua prodeunt plura bona.

Quarè si mala non permitterentur, tollerentur à mundo naturarum diversitas, & ab homine libertas: Sublata libertate, bona liberè facta: Sublatis bonis, merita: Sublatis meritis, præmia, & remunerationes. Ut è contra, posita libertate sequuntur bona libera: ex bonis liberis procedunt merita, ex meritis honor, gloria, corona in hoc sæculo, & in futuro; Ideo necessarium fuit, ut divina Providentia homines non cogeret, sed fineret unumquenque spontè ferri vel ad bonum, vel ad malum; ne si malum non permitteretur, & amoverentur naturæ defectibiles, subtraherentur tot gradus bonitatis, & pulchritudinis ab Universo: ut benè testantur D. Bonav. *loco cit.* Guilhelmus Vorillon. *ead. dist.* D. Bernardus *de lib. arb.* Pelbartus *to. 1. Rosar. ver. Permissio* §. 4. & communiter omnes Patres, & Theologi.

Ideo ne tollatur illud bonum, ex quo tot bona procedunt, permittenda sunt mala.

§. II.

QUod si ex illa libertate sequantur etiam plura mala (quæ totaliter non consumunt bonum, in quo sunt tanquam in subjecto; sed grave damnum inferunt) non tamen æquiparanda sunt bono communi naturæ intellectualis, & rationalis, nempè libertati arbitrii, & electionis, ex quo tot particularia bona procedunt; Et ideò ut bonum illud naturæ conservaretur, permittenda fuere mala: ac maleficia; quia bonum universæ speciei præferendum est bono singularium, quod accidentalibus iis malis imminuitur: *sicut majus, & diviniur est*, ait Aristoteles 1. Politic. c. 2. *bonum unius civitatis acquirere, & conservare cum præjudicio aliquorum civium, quàm civibus velle consulere cum damno universæ Civitatis*. Sic in creatione animæ rationalis, quia naturæ ordo exigit in universo, Conditorem naturæ appetitum naturæ adimplere; cum illa in fœtu hominis animam appetat rationalem, ut hujusmodi appetitui, qui est de perfectione ordinis Universi fiat satis, in ultimo instanti perfectæ corporis organizationis Conditor naturæ creat animas, etsi earum plures esse damnandas, certò sciat: quia bonum commune speciei bono privato individuorum est præferendum, ut tradit D. Bonavent. in 2. d. 32. a. 3. q. 2. Quare præstat, divinam Providentiam mala, & maleficia ad interitum quorundam individuorum permittere; quàm illa impediendo totius speciei libertatem vel impedire, vel retardare: cùm mala permittendo, ab illis homines avocare studeat, & ad bona provocare propositis præmiis, & suppliciis. Dignitas enim æterni præmii tanta est, ut abundè sufficiat ad inflammandos affectus ad omnem virtutem, & sanctitatem: Pari modo supplicia æterna, si benè perpendantur, satis sunt ad sceleratos ab omnibus flagitiis deterrendos, ut benè monet Horatius *Epistol. lib. 1. epist. 17.*

74 Nec obstat, quod ex illa libertate sequuntur mala quia totaliter non consumant bona: Nec sunt æquiparanda bono communi naturæ. Sic Deus creat animas, licet sciat, plures esse damnandas.

Oderunt peccare boni virtutis amore
Oderunt peccare mali formidine pœnæ.

ARTICULUS II.

Quantum ad bonum oppositum.

75 Ex malo inquantum habet ordinem ad bonum oppositum pulchritudo mundi consurgit. Quia bonum ex malo. Clariùs agnoscitur.

SEcundò malum habet ordinem ad id, quod est ei oppositum, nempè, bonum, in quo non parum auget pulchritudinem, & perfectionem Universi, quæ ex illa oppositione consurgit, inquantum per eam bonum, & clariùs agnoscitur, & ardentiùs appetitur. Hanc enim Deus stabilivit diversitatem in hoc mundo, ut unicuique rei contrarium aliquod sive in naturalibus, sive in moralibus assignatum videatur.

In naturalibus calor, & frigus: humidum, & siccum: tenebræ, & lux: ignis, & aqua: motus, & statio: vigiliæ, & somnus: sanitas, & infirmitas: tempus, & æternitas: immensitas, & circumscriptio: infinitum, & finitum: serenum, & tempestas admiranda varietate, & justa ordinatione opponuntur.

In moralibus malum bono adversatur, contemptus honori, penuria abundantiæ, ignominia gloriæ, paupertas copiæ rerum, corruptio integritati, tristitia gaudio, displicentia voluptati, & odium amori. Denique virtutes, & vitia inter se mira contrarietate concertant, ut verè dictum sit à Sapiente *Eccles.* 33. *Contra malum bonum est, & contra vitam mors: sic & contra virum justum peccator. Et sic intuere in omnia opera Altissimi. Duo contra duo; & unum contra unum.* Ex quibus oppositionibus sicut gratior, & pulchrior resplendet facies Universi: ita doni pulchritudo ex mali deformitate clariùs patet intuentibus: ut monet philosophicum effatum lib. 2. de cœlo, & mundo: *Opposita juxta se opposita magis elucescunt.*

§. I.

76 Ardentiùs amatur.

NEc clariùs patet solùm intellectui; sed etiam ardentiùs appetitur à voluntate; Nam carentia boni, & indigentia ipsius auget appetitum, præcipuè quando quis caret aliquo modo eo, quod aliàs habuit. Quanta ansietate viator, ut alter Job rursum post tenebras sperat lucem surgentis auroræ, & solis orientis? Aut quantis affectuum ardoribus infirmus exardet ad sanitatem toties concupitam? Non minori desiderio homo fertur in bonum, cùm malo opprimitur. Malum enim ærumnis, anxietatibus, dispendiis, & afflictionibus plenum eum provocat ad bonum commodis, consolationibus, & deliciis affluens ardentiori studio sectandum, & conquirendum, ut conquisitum inveniatur, retineatur inventum, & retentum possideatur. Nec est ei aliquid pulchrius, aut gratius, quàm si post malum anxiè toleratum, tandem bono diu desiderato, solicitè conquisito, gaudenter invento, & suaviter retento gaudere deliciosè possit.

Consideremus unum, quem à spiritu immundo Deus permiserat obsideri, de quo *Matthæi* 8. *& Marci* 5. Ecce hic miser habitabat in monumentis, quo quid magis homini exosum? ita furiis agitabatur, quòd neque catenis quisquam poterat eum ligare, quoniam sæpè compedibus, & catenis vinctus dirupisset catenas, & compedes comminuisset; ita sævus, quòd nemo poterat eum domare: nec poterat transire per viam illam. Hic videns Jesum à longè cucurrit, adoravit eum, & clamans dæmon voce magna dixit: *quid mihi, & tibi Jesu fili Dei Altissimi. Adjuro te per Deum, ne me torqueas.* Sed ecce Salvator Mundi illius hominis miserans eum liberavit à dæmone; quem cùm vidissent incolæ illius regionis sedentem, vestitum, & sanę mentis prædicantem in Decapoli, quanta sibi fecisset Jesus, obstupebant, & admirabantur omnes. Sed unde hæc admiratio? Cur priùs non admirantur videntes eum furiis agitari, viventem habitare cum mortuis, humanitate prædictum bestialem præseferre sævitiam, ac naturaliter ad bonum propensum seipsum lapidibus concidentem, sibique alia mala inferentem? Nonne hæc potiùs miranda? Cur igitur nonnisi, cum à dæmone liberum, quietum, sanum,

num, pacificum, & tranquillum conspiciunt? Dicamus ergo, ex bono adepto post tot mala perpessa hanc ortam admirationem. Quid mirabilius, quàm hominem insanæ mentis illicò sanam possidere mentem? Quid gratius, ac jucundius, quàm sævum, & crudelem, se totum mox exhibere mitem, humilem, pacificum, ac mansuetum: priùs Jesu præsentiam ægrè ferentem, & abhorrentem: ac de adventu ejus conquerentem; de hinc illius statim aspectum gaudenter appetentem, ac sequelam conquirentem? Unde tam subitanea mutatio? Ex malo utique recenter passo bonum oppositum ab eo cæpit clariùs agnosci, ardentiùs appeti, & suaviùs retineri, eoque dono meliùs, ac perfectiùs uti.

§. II.

Si ergo nullum daretur malum, cujus oppositione bonum tam clarè agnoscitur, tam ardenter amatur, quanto decore mundus privaretur? Sic enim nec vitii deformitas, nec pulchritudo virtutis possent ab hominibus percipi; & per consequens nec vitari vitia, nec virtutes coli: quæ si darentur in mundo, quantis, putas, malis deturparetur? quanta bonorum seges, qua jam ditatur, & perficitur, illi deesset? Certè innumera: cùm impossibile sit intellectu assequi opera omnia bona, quæ ex horrore vitii, & amore virtutis processere. Quare conveniens est à Deo mala, & maleficia permitti, ne mundus talem, & tantam bonorum patiatur jacturam, per quæ nova quotidie recipit decoris, & perfectionis incrementa.

77 Si mala non permitterentur, mundus hoc decore privaretur.

Ideo præstat mala permittere.

ARTICULUS III.

Quantum ad bonum elicitum.

Tertiò malum habet ordinem ad bonum, quod ex illo procedit: & sic confert ad decorem Universi. Nam ex eo, quòd aliqui malè operantur, multa bona eliciuntur. *Nunquam*, ait Drexelius de conformat. Voluntatis lib. 1. cap. 2. §. 1. *Bonitas illa infinita tantam in Orbe malitiam permitteret, nisi majora inde bona eliceret, & reperta ad perniciem verteret ad salutem. Permisit Deus fraternam invidiam in Josephum innocentem sævire, sed quanto id bono permisit, non solùm parentum, & fratrum, sed totius Ægypti? Permisit Deus insontem David ab impio Saule gravissimis injuriis exagitari; sed Davidis, totiusque Regni hebræi bono maximo. Permisit Deus Danielem iniquissimè accusatum in Leonem voraginem præcipitari, sed grandi Danielis ipsius, & plurimorum bono. Deus enim*, ut ait S. August. in Enchyridion c. 11. & 17. *nullo modo sineret aliquod malum esse in suis operibus, nisi adeo omnipotens esset, & bonus, ut benefaceret etiam de malo.* Unde ex malis bonum producitur Naturale: ut patet ex eo, quòd sine corruptione unius non potest esse alterius generatio: mors muscæ est vita araneæ: & si non esset occisio ovis, aut alterius animalis, non esset vita Lupi, aut Leonis. Idem dicendum de Morali. Nam si nulla esset culpa, nulla daretur pænitentia: si nulla esset pæna, nulla reperiretur patientia: Tolle calamitates, non erit fortitudo: tolle injurias, non apparebit humilitas: tolle peccata, nullum erit bonum misericordiæ per remissionem; nullum bonum justitiæ per punitionem. Si aufers sævitiam tyrannorum, ubi gloria martyrum? persecutiones peccatorum, ubi Justorum merita? Si malum in mundo non erit, non erit humilitas, non temperantia, non misericordia, non justitia punitiva; exultabunt ergo constantia, perseverantia, longanimitas, quæ in illo ferendo præcipuè enitent; amandabuntur omnes virtutis actiones: ut charitatis, obedientiæ, resignationis, quæ in calamitatibus, & exterorum bonorum privatione, in infirmitatibus, & doloribus corporis, in angustiis, & vexationibus spiritus vel tolerandis, vel amovendis exercentur; cessabunt orationes publicæ, & privatæ, eleemosinæ, & ope-

78 Ex malo prout ordinem habet ad bonum, quod ex illo procedit, exurgit decor Universi

Quia ex malo procedunt Bona Naturalia. Moralia.

opera utriusque misericordiæ, jejunia, abstinentiæ, mortificationes, castigationes voluntariæ ad hunc finem susceptæ. Denique non dabitur gratia, non gloria pro tot operibus bonis; & sic nec inspirationes, excitationes, & motus illi primi, quibus peccator afficitur; nec justificationis miranda beneficia; nec augmenta gratiæ quæ ex actionibus laboriosis circa mala procedunt; nec ultima Beatitudo, & corona justitiæ, quæ reposita est pœnitentibus, & justis patientibus. Quod attentè considerans Jacobus Billius Anthol. sacr. cecinit.

Quis, bona quot nobis, quot morbus commoda secum
Afferat adveniens, commemorare queat?
Fastus abit, cadit ambitio, fugit ardor habendi:
Cum ludis fugiunt turpia verba procul.
Angitur ob noxas mens irrequieta priores
Nec liber sceleri cursus, ut ante datur.
Ergo (breve ut faciam) sic sano corpore vive
Victurum, ut spondes, cum malè corpus habet.

§. I.

79 Ideò permittendum, ne tot bonis privetur mundus.

Vide ergo, quantam pateretur mundus jacturam ex defectu malorum: & è contra malis suppositis quanta bonorum aggregatione ditatur: atque ex eo collige, quàm conveniens sit, mala permitti, quæ occasionaliter illi tanta conferunt bona, ex quibus ejus decor, & pulchritudo ita consurgit, ut etiam etsi melior esset sine malo intensivè: quia tunc esset magis simile summo bono, in quo nihil est mali; tamen melior est, & pulchrior extensivè cum malo: quia clarius bonus elucescit ex malo, & magis ipsum bonum probatur. Quare etsi absolutè mundus sine malis excedat mundum, qui nunc est; comparativè tamen mundus cum malis est melior: quia bona, quæ ex malis eliciuntur, prævalent bonis, quæ corrumpuntur à malo.

Qui absolutè melior est sine malis Comparativè melior est cum malis.

§. II.

Sed quamvis nulla alia subesset ratio hujus assertionis, quàm sola D. N. Jesu Christi Passio, nonne plusquam sufficiens esset huic veritati stabiliendæ? Quot enim bona ex illa, tanquam ex perenni fonte in totam Universi machinam, & in omnes ejus habitatores hactenus promanarunt, promanant indies, & promanabunt in sæculum sæculi? Mundus abundantissimè locupletatur, cum ejus habitatores sive cælestes Ecclesiæ triumphantis, sive terrestres militantis, sive inferi patientis tot gaudent gratiarum donis ex tam copiosa redemptione abundanter effluentibus, ut jure exclamare possimus cum D. Gregorio, immò cum tota Ecclesia: *O felix culpa, quæ talem, ac tantum meruit habere Redemptorem*. Quorum omnium orbis pateretur dispendium, si malum permissum non fuisset; Et ideo convenientissimè ex ordine rerum in Universo mala, & maleficia permittenda sunt, ut bonis illis verè magnis, verè immensis summam pulchritudinem, & consummatam perfectionem consequatur. Hanc veritatem confirmat Origen. apud Gloss. *Num*.22. ubi plura adducit.

SECTIO II.

Ex ordine rerum in finem.

80 Providentia divina ex permissione

Simul etiam concedenda sunt ex ordine rerum in finem; cùm ex tali concessione multa bona elicere soleat Divina Providentia, sine quibus ea non concederet, inter quæ Gloria Dei, Ecclesiæ splendor, Bonorum profectus, & ma-

& malorum pœna, ut potiora computantur: ut totidem articulis explicabitur.

malorum multa bona elicit.

ARTICULUS I.

Ob Gloriam Dei.

MAgna equidem gloria ex malorum, ac maleficiorum permissione Majestati ejus accedit. Quamvis enim in seipsa non possit augeri, cùm sit infinita; tamen in nobis nova suscipit incrementa, cùm magis ac magis divinæ ejus perfectionis oculis nostris manifestentur, ut in iis permissionibus, in quibus pro palam fiunt Providentia, quæ maleficia moderatur, & ordinat: *Dæmones enim* ait August. lib. 18. de Civit. Dei cap. 18. *non omnia, quæ volunt facere possunt, nisi quantum illis divina ordinatione conceditur*. Sapientia, quæ ex illis tot bona elicit, ut ipse Aug. afferat in Enchyrid. loc. cit. *Nullo modo sineret Deus aliquod malum esse in suis operibus, nisi sciret de malo elicere bonum*. Justitia, quæ per illa delicta hominum castigat, ut testatur S. Leo sermone 19. de Passione; *Dignatur ait suos, aut corrigere disciplina, aut exercere patientia*. Misericordia, quæ maleficos *sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum*, ait Apostolus Rom. 9. *ut ostenderet divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ*. Clementia, quæ tot injurias patitur: Unde S. Chrysost. illam admirans ait; *Quæ enim humana clementia divinæ æquiparari potest*. Bonitas, quæ hominem liberum liberè agere finit, ut monuit Jesus filius Sirach *Eccles. c. 15.* dicens: *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilii sui*. Sed præcipuè Potentia, quæ attingit à fine, usque ad finem fortiter: quæ talis est, quòd *sola Dei nomine invocato* ait S. Gregorius Nazianz. or. 1. *dæmones contremiscunt*. Quid autem fortius, quàm fortes ipsos compescere, & sua potentia vim coercere eorum, qui principes, & potestates, mundique rectores vocitantur? Quod facit quoties aliquid dæmonibus permittit in maleficiis exequendis, legem ponendo, & statuendo modum, quibus tali permissione uti debeant; ita ut nihil aliud moliri possint; etsi non deficiat animus ad majora aggredienda: aut potentia ad perficienda, ut agnoscat universa hominum multitudo, quàm potens sit ille, cujus ordinationi resistere nemo potest & sub quo curvantur, qui portant orbem: Job testante c. 9.

81 In his permissionibus gloria Dei accedit: quia manifestantur. Providentia. Sapientia Justitia. Misericordia. Clementia. Bonitas. Potentia.

Quapropter talia permittendo evadit gloriosior coram non solùm bonis; sed etiam malis; illis præcipuè, qui nihil aliud existere asseverant, quàm quod oculis corporeis patet, negantes spiritus, dæmones, Angelos, Deum ipsum. Ipsa etenim illos convincit experientia: quia, cùm tot insolitos maleficiorum effectus, & portentosa dæmonum operationes vident, aliquid spirituale, magnum, & efficax supra corporalia confiteri coguntur. Nec potest efficaciùs Athæorum error convinci, quàm malefica operatione; ita ut jure appellare possimus maleficiorum permissionem Athæismi confutationem, & Divinæ occasionem gloriæ, cujus splendor sic inimicorum oculos perstringit, ut seipsam etiam invitis obtrudat, & manifestet.

Bonis, & malis.

ARTICULUS II.

Ob splendorem Ecclesiæ.

SImilis splendoris accessus fit Ecclesiæ sanctæ Dei, & ejus ministris; ita enim omnibus patefit, qualis, & quanta sit Ecclesia, quæ Sacramenta administrat ita efficacia; res sacras adhibet tam sanctas; benedictionibus, & precationibus utiturtali vi præditis, ut quod Medicorum turba cum suis compositionibus, evacuationibus, & operationibus in tanta remediorum differentia facere non potest, unius sacramenti, & sacræ precationis virtute perficiatur.

82 Ex permissione maleficorum patefit, quàm potens sit Ecclesia in suis Sa-

cramentis, Rebus sacris, Benedictionibus Exorcismis,

§. I.

NEc mirum: Nam cùm sancta Ecclesia sit sponsa Christi, qui ipsius est caput, & sponsus, ipse per passionem, & mortem suam totam à dæmonibus nocendi hominibus sufficienter abstulit facultatem: ut dicitur *Joan.* 12. *Nunc princeps hujus mundi eiicietur foras*. Quod testatur etiam Paulus ad Colos. 2. dicens *expolians principatus, & potestates:* Dæmones, nempè virtute ac potestate privando, & expoliando, eorumque opera destruendo: ut habetur 1. Joan. c. 3. *In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli*. Quam potestatem dæmones eiiciendi, eorumque opera dissolvendi Christus suis Apostolis communicavit, cùm eos ad prædicandum misit *Matthæi* 10. *Marci* 3. *& Lucæ* 9. *Tunc enim dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut eiicerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem*. Quam postea *Lucæ* 10. jam eis concessam manifestavit dicens: *Ecce dedi vobis potestatem calcandi super Serpentes, & scorpiones, & super omnem potestatem inimici*. Hanc verò toti contulit Ecclesiæ *Marci ult*. dicens: *Signa autem eos, qui crediderint hæc sequentur. In nomine meo dæmonia eiicient*. Unde, quæ tantùm erat pulchra, ut Luna, electa ut Sol, quid mirum, si facta sit terribilis, ut castrorum acies ordinata?

§. II.

83 Quàm potentes ejus ministri contra dæmones.

HAnc potestatem confert suis ministris ecclesiasticis in ordine exorcistatus. Nec iis tantùm; sed omnibus in nomine Jesu credentibus, ac confidentibus à Deo communicatur, ut ait Chrysostomus *in psal*. 103. *&* 125. cum hac tamen differentia. Quod Exorcistæ ex officio dæmonibus imperare valent; & præcepta nomine Jesu interposito ab eis facta, vim, & efficaciam habent ex opere operato dæmones expellendi, nisi ponatur obex vel ex parte ministri, vel obsessi: ut dicetur infra *tom*. 2. *d*. 4. *nu*. 504. *& seq*. Inde S. Justinus Martyr de virtute christianæ Religionis disserens ait: *Nos, qui in Crucifixum credimus dæmonia cuncta, spiritusque malignos adjurantes sub potestate nostra eos habemus subditos*. Cæteri verò Christi fideles per fidem in Christi nomine, & opus operantis, dæmones expellunt, & in fugam vertunt, eorumque opera destruunt, ac dissolvunt: Ideo meritò Ecclesia hac potestate munita terribilis ut castrorum acies ordinata est dicenda.

84 Videas ergo quanti pariter faciendi sint ejus ministri, qui per præcepta in Nomine Jesu facta maleficia solvunt dæmonesque coercent. An aliqua in mundo potestas reperiri poterit huic æquiparanda? Reges potentissimi cum suis exercitibus, & innumera militum manu ab uno dæmone vertuntur in fugam. Tota dæmonum caterva ab uno Exorcista fugatur; imbecillis homuncio potentes spiritus ita subiicit, ut eos ad sordidissima, & abjectissima ferenda deiiciat: Atque ita omnibus innotescit, Ecclesiam esse Dei sponsam: quæ Divina Potentia, quam à sponso accepit, & suis ministris communicat, inimicis invitis, licèt & frementibus dominatur.

§. III.

85 Hic splendor non reperitur in synagogis.

HUjus gloriæ splendorem invidentes Dæmonis synagogæ per suos symmistas, quasi per alios Pharaonis Magos sæpissimè attentarunt, maleficia curare, & liberare energumenos; sed quo exitu, novit christianus orbis. Idem enim illis accidit, quod Septem Scævæ filiis, qui Paulum exorcizando imitabantur, de quibus *Actuum* 19. nempè: Vanus labor, frustra adhibitis suis adjurationibus è cerebro confictis: Contemptus, insultante dæmone, & clamantes nihil sibi timendum ab illis: Confusio, ridentibus, & subsannantibus populis, qui assiste-

sistebant: Et quod pejus est, vulnera, ad quæ effugienda fugam arripere coacti sunt. Unus pro omnibus sufficiat Lutherus hujus sæculi Novatorum antesignanus, qui illa omnia expertus est, cùm ministrorum Ecclesiæ simia in sacrario Vuittembergensi dæmonem exorcismis è suo, puta Evangelio novo de promptis voluit expellere. Etenim irrisiones & insultus dæmoniacos, iterata, & repetita verbera, summas angustias, & alvei profluvium perpessus suo malo didicit, non usurpare ampliùs ea, quæ sunt catholicæ potestatis, & ridiculum suis fautoribus auctoritatis Lutheranę spectaculum prębuit, ut narrat Staphylus oculatus testis, tunc Lutheri sectator, posteà Ecclesiæ catholicæ filius *in absoluta responsione contra Smidelinum*.

Ut patet exemplo Lutheranæ.

ARTICULUS III.

Ob bonorum profectum.

NEc minor est sanctorum profectus ex illa permissione procedens. Solent enim maleficia sanctè, & innocenter ferendo, implere omnem justitiam, quæ in duobus præcipuè consistit: Declinare mala, & bona facere. 86

Sancti perferendo maleficia solent declinare à malo sive Culpæ, sive Pœnæ.

§. I.

PRimum certum est sive culpas consideres: sive pœnas peccatis debitas. Nam quoad culpas eò diligentiori studio illas vitare contendunt, quo per maleficia in seipsis experiuntur, quanta, & quàm dira sit dæmonum tyrannis, qui corpora torquentes in animas acriùs sæviunt; & ideò se à peccato custodiunt, ne ad servitutem illam intolerabilem redigantur. Immò à minutioribus offensis satagunt abstinere, majori conatu piis operibus incumbendo. Quantum autem ad pœnas peccatis, quorum culpæ per pœnitentiam deletæ sunt, debitas, nullum est efficacius remedium Divinam placandi Justitiam, & satisfactorio opere solvendi, quæ ei debentur, quàm mala, & maleficia tolerare ad præscriptam virtutis, & ad divinæ Voluntatis normam. ***Datur talis potestas dæmonibus***, ait Chrisostomus hom. 41. in Act. Apost. ***ut meliores, & modestiores boni efficiantur; & ut pœnas peccatorum nostrorum hìc dantes, puri ad Dei conspectum migremus.***

§. II.

Æquè certum est, per hanc tolerantiam bona ab ipsis perfici, cùm facilem ad omne genus virtutum viam sternat: Ad Dei timorem; quia cùm se vident hujusmodi dęmonis exercitio subjectos ignorant, utrum odio; an amore digni sint; & ita cum timore, & tremore salutem operantur: Ad humilitatem veram; Nam ipsis manifestatur, quàm exilis sit eorum in virtute profectus, & quàm misera humana conditio, quæ tot infirmitatibus obnoxia est: Ad patientiam, dum dolores corporis, & animi angustias æquo ferunt animo, non solùm volentes, sed & gaudentes pati pro Christi nomine: Ad obedientiam; quæ se ordinationi divinæ, etsi repugnante carne, submittunt: Ad Charitatem; Nam quanto longiùs à sensibilibus recedunt, tanto propiùs accedunt ad spiritualia: & amorem proprium extinguentes, divinum suscitant in semetipsis: Ad zelum, quo accenduntur ad frequentanda sacramenta, revocantur ad res divinas, & afficiuntur ad mysteria salutis: Denique ad meritorum, & gratiæ Dei cumulum, qui in dies nova suscipit incrementa. 87

Facere bona, & crescere in virtute Timoris Dei. Humilitatis. Patientiæ.

Obedientiæ Charitatis Zeli.

Cumuli gratiæ.

§. III.

HAnc veritatē cōprobare potest Sāctissima illa mulier, quæ fuit in civitate peccatrix Maria Magdal. Videas hāc mulierē totā peccatis implicatā, criminibus ob- 88

Probatur exemplo B. Mariæ Magdalene.

obvolutam, mundanis deditam deliciis, concupiscentiis carnalibus addictam, luxuriæ inquinamenta solicitè conquirentem, cunctisque vanitatibus, vitiisque universis intendentem. Hæc, ut cognovit, quòd Jesus accubuisset in domo Simonis leprosi, statim amore currit saucia, pedes beatos ungere, lavare fletu, tergere comis, & ore lambere: nec sistit; sed ipsum Redemptorem, quoquò se vertit, pro suo posse sequitur: adstare non timet cruci: sepulchro inhæret anxia: truces nec horret milites. Sed unde tam vehemens in Christum amor? Quid Magdalenam traxit ab immundiciis ad puritatem? A carnalibus concupiscentiis ad charitatem divinam? A mundanis deliciis ad veras consolationes, cælestesque delectationes? Quid eam impulit, ut vitam illam desereret deliciis affluentem; Christumque mundi Salvatorem toto suo corde, affectu, ac studio sequeretur? Scio, quòd dicent aliqui: Patrem superni luminis, cùm Magdalenam aspexerit, flammas in eas excitasse amoris; geluque solvisse pectoris: *Pater enim*, ait S. Augustinus tractat. 26. in Joannem cap. 6. *trahit ad filium eos, qui propterea credunt in Filium, quia eum cogitant Patrem habere Deum*; sed quia, & ipse Christus trahit, teste eodem Augustino, dicamus cum D. Gregorio homil. 33. in Evangelia: *Christus eam per misericordiam traxit intus, qui per mansuetudinem suscepit foris*. Verùm esto hæc fuerit causa attractiva: quodnam objectum motivum, & inductivum, à quo, ut pote odibili, noxio, & pernicioso potuerit excitari, ac moveri, ut declinaret ab eo tanquam malo, vel causa mali, & bonum faceret tam honestum, utile, ac delectabile? Dira utique tyrannis diabolica, vexationes, torsiones, afflictiones, quibus à septem dæmoniis continuò affligebatur, hæ fecerunt Magdalenam à malo declinare, ac bonum facere, ut causæ impulsivæ inductivæ, & excitativæ. Nonne hæc est illa Maria Magdalene, de qua D. Marcus cap. 16. ait: Christum septem dæmonia ejecisse?

Quæ ob liberationem à dæmoni is declinavit à malo, ac bonum fecit.

§. IV.

AN fortasse dices cum Divo Gregorio *loco supracitato* per septem dæmonia universa vitia designari, ideòque septem dæmonia Mariam habuisse: quia universis vitiis plena fuit? Sed esto verum sit in sensu tropologico: Audiamus D. Lucam, qui in suo Evangelio cap. 8. non loquitur in sensu morali, sed litterali ejusque verba litteraliter intelligenda sunt. Postquam enim præcedenti capite Mariæ Magdalene ingressum ad Christum in domo Farisæi, pedum ablutionem, tersionem, unctionem, ac peccatorum remissionem enarravit, illicò immediatè subjungit altero capite hæc verba: *Et factum est deinceps, & ipse iter faciebat per Civitates, & Castella prædicans, & evangelizans regnum Dei: & duodecim cum illo, & mulieres aliquæ, quæ erant curatæ à spiritibus malignis, & infirmitatibus*. Ibi enim apertè non in sensu morali, sed litterali loquitur de dæmonibus mulieres quasdam obsidentibus, quæ à Jesu liberatæ fuerunt. Quænam autem essent hæ mulieres, immediatè subjungit. *Maria, quæ vocatur Magdalene, de qua septem dæmonia*, quorum caput fortasse erat Asmodæus illam ad carnalia inducens, *exierant, & Joanna uxor Chusæ procuratoris Herodis, & Susanna, & aliæ multæ, quæ ministrabant ei de facultatibus suis*. Quasi dicat Evangelista: Unde, putas, hæ mulieres viam peccati, ac vanitatum reliquerunt, ac Dominum Redemptorem tanto affectu secutæ ei de suis facultatibus ministraverunt? Quia eas à dæmonum tyrannica obsessione, ac iniqua redemerat vexatione. Quid ergo mirum, si Deus maleficia, ac dæmoniacas vexationes permittat, cùm faciant sanctos, ac justos declinare à malo, ac proficere in bono?

A R-

ARTICULUS IV.

Ob malorum pœnam.

SEd in iis permissionibus malorum pœna clariùs enitescit. Maleficia etenim exercentur ab iis, qui se dæmoni devoverunt, & nocent ut plurimùm iis, qui suis peccatis iram Dei concitarunt. Cùm soleat divina Justitia temporali castigatione in homines animadvertere in hac vita, ne in alia æternis ignibus illos addicere cogatur. 89 Per maleficiorum permissionem mali à malis puniuntur.

Quare Malefico permittit maleficiis illos vexare; ejusque ministerio utitur, sicut Judex carnificis opera, ut illorum scelera puniat. *Jure Deus*, ait Drexelius, *per hos*, idest maleficos, *punit, per quos tam variè offenditur*. Hinc nascentem ex superbia contumaciam, qua Deo, & parentibus non obeditur: Libidinem eorum, qui se in cænoso carnis, & intemperantiæ luto coinquinant: Atroces in Deum, & Sanctos blasphemias: Imprecationes malas, & horribiles execrationes: Irrisiones sacrorum mysteriorum, & sacramentorum abusus: Direptionem templorum, & rerum sacrarum depilationes. Immisericordias in pauperes. Desperationes in adversis, & his similia sæpè per maleficia ulciscitur; quia peccata sunt atrociora, quæ majora scandala pariunt; vel ut resipiscant, & resipiscentes pœnas vitent æternas, paratus semper eos ad pœnitentiam recipere, etiamsi pactis, & conventis diabolo se manciparint: Vel si in peccatis permaneant, cæteris sint exemplo sectandæ justitiæ, & iniquitatis deserendæ. Vel ut resipiscant. Vel aliis sint exemplo.

§. I.

HUjusmodi punitiones, ac tormenta expertus est in seipso primus ille Rex Israel Saul, qui cùm obedientiæ præceptum sibi à Samuele impositum fuerit transgressus, seque in malo præbuerit contumacem, à spiritu nequam exagitari cæpit, qui non tantùm in corpore eum affligebat; sed, quod pejus est, invidiæ stimulis ita cruciabat in mente, quòd levius sibi videbatur dæmoniacas sustinere vexationes, quàm Davidem benè habentem ab omnibus dilectum, laudatum, & exaltatum intueri. Quod testatur Divus Bernardus *de Domo interiori cap.42.* dicens: *Saul Davidis musica à morbo liberatus hastam in eum invidia agitatus emisit; maluitque à spiritu nequam torqueri, quàm Davidem omnibus carum cernere*. Quale enim remedium suo malo opportunius invenire poterat, quàm præsentem habere Davidem cithara tam percutientem, qua melodia, simul ipsius additis devotis ad Deum precibus, ut notat Lyranus, refocillabatur, & leviùs habebat? *Recedebat enim ab eo*, ut habetur 1. Regum 16. *Spiritus malus*. Nihilominùs, quòd David ob virtutis suæ insignia ab omnibus honoraretur, laudibus extolleretur, ac præconiis exornaretur, tam ægrè ferebat Saul, ut cunctorum oblitus beneficiorum nisus sit illum lancea configere cum pariete. Cujus inhumanitatem considerans Chrysost. hom.1. de Davide, & Saule ait: *Crudelem illum, & inhumanum nihil horum flexit; sed ad hæc omnia cæcus, invidiæ permittens animum, conatus est illum è medio tollere*. Quis autem non fateatur, hoc illi à justo Judice permissum in suorum pœnam peccatorum, ut qui à peccatis surgere non curabat, remedium quoque repelleret, quo se à pœna, dæmone nempè obsidente eximeret ejusque sathanicas evaderet vexationes? sicque cæteris saltem esset exemplo sectandæ pœnitentiæ, vitæque pravæ, ac improbæ funditùs relinquendæ: & ita ex illius punitione eliceret Deus aliorum correctiones. 90 Probatur exemplo Saulis à dæmone obsessi.

§. II.

§. II.

91 IN iis tamen maleficiorum permissionibus Deus misericordia justitiam temperat; Nec enim omnes reos punit (si eos pœniteat) nec omnes relinquit impunitos: Sic punit justè, ut misericorditer salvet: Sic misericorditer parcit, ut obduratum puniat. Unde S. August. lib. 1. de Civ. Dei c. 12. *Si omnes remanerent in pœnis justæ damnationis, in nullo appareret misericors gratia redimentis*: Rursum. *Si omnes à tenebris transferrentur in lucem, in nullo appareret severitas ultionis*. Ideò perpolitè Jacobus Billius *Anthol. sacr.* cecinit.

Judicium humanum, quod falli sæpè necesse est
Non semper recipit regula justitiæ.
At Domini in cunctis æqua est, veraxque potestas
Aspectum cujus nulla remota latent.
Talis laudetur Judex, timeatur, ametur
Qui verè justus permanet, atque bonus.
Adversos revocans, conversis cuncta remittens
Atque malis veniam dando, bonos faciens.
Non ergo audacter mens veri nescia culpet,
Quod placuit summi Judicis arbitrio,
Sed subdat sese justo ignorantia Regi
Qui nunquam quæ sunt non bona velle potest.

92 Hæc, & similia ex maleficiorum permissione bona procedunt, quæ Deus sua Providentia elicit consequenter. Quapropter licet colligere juxta duplicem illum ordinem rerum in Universo, & in finem, quare Deus alios maleficia exercere, alios maleficia perpeti permittit. Primi exercent: quia illorum libertatem impedire non vult. Secundi patiuntur: quia vel castigat peccata, aut propria, sive mortalia, sive venialia: aut aliena. Vel ad majora provocat, virtutes, nempe gratiam, & gloriam. Denique utrique agunt, & patiuntur: quia ex illorum actionibus, & passionibus bonis, & malis suam, & Ecclesiæ gloriam manifestat. Unde mirandum non est, si non solùm nocentes, & peccatores; sed etiam innocentes, & justos maleficia attingant, & vexent. Illi enim ob peccata mortalia rei sunt: Isti ob venialia: Cùm nullus sit, qui quotidie in illa non prolabatur, testante Sapiente Proverb. 24. *Septies in die cadet justus, & resurget;* quorum unum solum sine justitiæ divinæ præjudicio morbis gravioribus; immò ipsa possessione dæmoniaca puniri potest: ut innotuit in Abbate Cassiano propter leviculam iram *apud Cass. Coll.* 7. In Religioso ob tepiditatem, & distractionem *in vita S. Bernardi lib. 2. cap.* 21. Et in quadam Religiosa propter gulam præcipitem, & levem *apud S. Gregorium lib* 1. *Dialog. cap.* 4.

Ex his colligitur cur Deus permittat maleficia.
A maleficis exerceri.
A maleficis sustineri.
Adultis.

§. III.

93 IDem dicendum est de pueris, & infantulis, quibus potissimùm veneficia nocent; quia ætas illa imbecillior est ad resistendum, incautior ad cavendum, & incapacior ad accusandum, & revelandum. Hoc enim sinit Deus; Vel ut parentes puniat, si mali sunt: aut ut probet, si boni, ait Augustin. *lib. 21. de Civit. Dei cap.* 14. Vel ut infantem, si baptizatus sit, à peccatis præservet, & ad cœlum rapiat, antequam malitia mutet intellectum ejus. Si verò non sit baptizatus: Vel ne graviorem ei damnationem imponat propter actualia peccata, quæ commissurus erat, si viveret: Vel ut peccatum originale puniat, propter quod solum mortem merebatur.

Puerulis.

§. IV.

§. IV.

SEd quamvis in utrisque adultis, scilicet, & puerulis peccata non reperirentur, aut merita; justè tamen posset permittere illos maleficiis affici non ad punitionem, aut remunerationem: sed ad suam gloriam; quæ, cùm maximum bonum sit, omni creaturarum malo anteponenda est, & nulli malo postponenda. (Quod maximè Exorcistis, & Parochis attendendum est; & obsessis, maleficiatis, & ægrotis ab ipsis insinuandum) Hoc probat dictum Christi Joan. c. 9. de illo cæco nato, dum Discipulis suis causam sciscitantibus, cur natus esset cæcus: videlicet, an propter peccata propria, vel parentum? Respondit: *Neque hic peccavit, neque parentes ejus; sed ut manifestentur opera Dei in illo*: nempè omnipotentia Dei, ejus sapientia, ac bonitas, dum Christus ab eo cæcitatem abstulit, ac perfectum illi visum contulit; ut benè explicat Euthymius Zigabonus *in Bibliotheca V. V. Patrum*. Quod magis, ac magis comprobavit ipse Christus *Joan.* cap. 14. dicens: *Quodcunque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, ut glorificetur Pater in Filio. Si quid petieritis me in nomine meo hoc faciam*. Quasi dicat: Si in vestris infirmitatibus, tribulationibus, ac necessitatibus me invocaveritis: exaudiam vos, quia sic Deus Pater eas vobis permittit, ut vobis invocantibus me, nomen meum honoretur, ac glorificetur, dum ea, quæ justè, ac fiducialiter petitis, gratiosè vobis conceduntur, ac liberaliter communicantur.

CAPUT III.

Quomodo Deus impediat maleficia?

IN iis tamen maleficiorum permissionibus cavendum est, ne prava illa opinio in animum irrepat, omnimodam tùm dæmonibus, tum maleficis tribui potestatem; ita ut possint laxatis habenis prorumpere in omne opus maleficum: aut quos volunt magicis artibus impetere. Quamvis enim malefici potestas liberior dæmonis potestate relinquatur; ampliorque illi, quàm huic concedatur permissio: quia dæmon valdè potens, & humano generi infensissimus: homo infirmus, & ad ardua aggredienda debilis; tamen uterque coercetur à Deo, dum alia mala impedit: alia moderatur: impedit plurima, quæ attentare vellent: moderatur permissa, quæ exercent. Quod facit tam per Seipsum, quàm per Angelos, ut sequentibus articulis palàm fiet. 94

In maleficiorũ permissione datur potentia magna dæmoni, major homini. Utraque coercetur à Deo dum alia impedit, alia moderatur. Vel per seipsum: Vel per Angelos.

SECTIO I.

Per Seipsum.

SI in aliqua Civitate providi Gubernatoris est, probos tueri, & ad honores & opes evehere; & improbis non dare licentiam grassandi; sed eos coercere; ad virtutem compellere; ne pessimi quique impunè aliis injurias inferant, & probi cives ab eis jaceant oppressi, non est dubitandum ad justam Dei Providentiam pertinere in hoc mundo, iniquorum impetus frangere, & invalescenti ponere fræna improbitati: cùm non sit æquum, amicos ejus usquequaque pati, & totas ferre vexationes ab improbis suscitatas: nec inimicos omnimodè sævire, & totam posse implere malitiam. Ideò nec omnia permittit Dæmoni: nec omnia denegat. Si omnia permitteret, quis hominum à tali, & tanto inimico maneret illæsus, qui potentia armatus, & invidia ardens totum citò perderet genus humanum; & universum mundi ordinem susque deque verteret? *Cùm constet*, ut benè docet S. Bernardinus serm. 6. de Miser. perfect. art. 2. cap. 3. *Dæmonem velle, quod pejus potest*, 95

Deus Dæmoni, & maleficis nõ omnia permittit: non omnia denegat.

Ratio permissionis denegationis.

test, si ejus potestas esset quoad omnia libera, & soluta, ineffabili modo sine omni ordine, & mensura subverteret totum statum inferiorum. Si verò Deus omnia denegaret, violentum videretur conatibus ejus semper obicem ponere, & impedire penitus actiones illius, cui dedit liberi arbitri facultatem. Quare alia denegat: alia permittit.

96 Et idem præstat Maleficis, qui se diabolico ministerio mancipartunt: cùm nec illos omninò impediat; nec eis permittat omnia maleficia exequi, ad quæ Dæmonis suasione, & propria voluntate impelluntur. Non omninò impedit, ne voluntatis libertatem semel traditam impediat; sed sicut liberos creavit, ita liberè peccare sinit. Non omnia permittit, nè in profundum malorum seipsos præcipitendent, & in alios nimis desæviant. Sæpè impedit, & aliquando permittit, ut sic appareat sapiens, & multiformis illa Providentia, quæ ita eorum malitiæ modum imponit, ut neque omnia exequantur maleficia, quæ vellent: nec majora faciant, quàm quæ permittuntur. Quod præstat; tùm maleficia attentata impediendo: tum permissa moderando; iis enim duobus modis illorum frangere, & retardare vires consuevit In Toto, vel In Parte, ut sequentes articuli declarabunt.

Unde impedit utrumque In Toto: In Parte.

ARTICULUS I.

In Toto.

97 Dæmon cani ligato comparatur.

Vidisti rabidum canem ferreis innexum catenis: nunc insilit in prætereuntes; sed retinetur à catena: nunc incautos mordere tentat; sed virga prohibetur à domesticis, qui per jocum sæpissimè illum irritant clamoribus, & percussionibus, ut latrantem, spumantem, stridentem dentibus, & toto corpore irascentem, sed incassum videant. *Talis est dæmon*, qui secundùm Augustinum sermone 197. de tempore, *alligatus tanquam canis innexus catenis in domo Domini latrare potest, solicitare potest, mordere omninò non potest, nisi, qui se illi mortifera securitate conjunxerit*: cùm ad hoc creatus videatur, ut sit lusus Dei, & Sanctorum, teste Psalmista ps. 103. *Draco iste, quem formasti ad illudendum ei.* Quis non irrideat insilientem, sed impeditum? Ingenii vires acuit, rabiem excitat, vires exerit omnes, omnia molitur, & tentat, nunc dolis, & occultis tentationibus; nunc aperto marte, & publicis concertationibus, ut insolita maleficiorum genera invehere possit in orbem; sed frendeat, & fremat, quantum voluerit, laborat, & laborabit in vanum. Quid enim agere poterit obsistente sibi virtute Divina: vel non concurrente ad diabolicos conatus? cùm utroque modo impediatur, & ligetur à Deo positivè, & negativè.

§ I.

98 Resistentes positivè.

An fortiùs, & strictiùs ligari potest, quàm Divina virtute? Nam si in creaturis quanto aliquid est magis actuale, unum, immobile, & universale, eò causaliùs, & efficaciùs operatur: cùm magis actuale minùs habeat de potentia, sive possibilitate: magis unum minùs dissipatas vires: magis immobile minùs instabilitatis, & debilitatis: magis universale minùs de limitatione. Quàm potens erit Deus, qui est ens actualissimum, in quo nihil est de entitate, aut proprietate materiæ, ens unum non solùm unum, sed maximè unum; immò, ut ait S. Bonaventura *in 1. sent.* omnimoda unione unitissimum: Ens immobile, quod aliquid recipere non valet: ens universalissimum: in quo eminenter congregantur omnes virtutes activæ, & productivæ rerum, & consequenter, quanta erit ejus potentia? Certè summa, infinita, perfectissima, & talis, cui resistere nemo potest. Quid ergo canina Diaboli malitia proficiet in suis maleficiis, si ab illa impediatur: cùm universa potentia creata huic comparata sit radius ad orbem solarem,

rem, gutta ad oceanum, arenula ad totius terræ molem; immò aliquid minus, nec minus solùm, sed minimum: nec minimum tantùm, sed nihil? Nonne ridiculum se præbebit imbellis creatura, si velit obniti omnipotenti Deo, rumpere non catenam ferream, sed potentiam infinitam, & tentare impossibilia contra stimulum calcitrando?

§. II.

99 Non cooperante negativè.

SEd non minùs frustrà laborabit, si Deus suum subtrahat concursum, vel ab eo: vel à rebus naturalibus, quibus utitur in suis maleficiis concinnandis: cùm enim omnes causæ secundæ à prima dependeant; & sine ejus influxu nec operari, nec esse possint, si illa non influit, nullum possunt producere effectum, aut actionem externam admittere. Unde si à Dæmone applicentur, quid illi manebit, nisi confusio? Ecce meditetur nova maleficia, ut hominibus noceat; intellectum habeat subtilissimum ad illa invenienda: voluntatem ad exequenda propensissimam; virtutem maximam ad præparanda, & perficienda; sed nec intelligere, nec velle, nec agere quidquam poterit, si Deus non concurrat. At dimittatur liber in suis potentiis: inveniat intellectus: voluntas impellat: virtus exeat ab agente tàm subtili, tam voluntario, tam potente: tentet maleficia, ut solet, applicando activa passivis: ecce ignis, aer, aqua, terra, mineralia, omnia reptilia, vegetativa, sensitiva pro palàm sunt. Utatur, abutatur eis, ut voluerit. Quid post hæc? Operam perdet, & risum movebit. Applicabit ignem, sed non comburet: Aerem, sed non aget: Aquam, sed non humectabit: Terram, sed nihil producet. Mineralia, sed virtute carebunt: Cœtera omnia, sed viribus erunt destituta. Res de se alterabiles non concipient calorem, aut frigus, aut humidum, aut siccum, aut alias exteras qualitates: si tam ab activis, quàm à passivis Deus suum subtraxerit concursum; atque ita dupliciter illudetur à Deo non concurrente cum illo, vel rebus applicatis; nec poterit quantumvis minimum producere, etsi omnem moveat lapidem, & totam verset industriam.

§. III.

HAnc autem dæmonis potestatem Deus alligare cæpit non quoad tentandum; sed quoad seducendum, & vexandum ab origine mundi immediatè post Luciferi peccatum. Nam sicut, cùm superba ejus mens propriæ excellentiæ cupiditate intumescens, à Deo aversa ad seipsam conversa est, utriusque sapientiæ supernaturalis practicæ, nempè, ac speculativæ jacturam fecit: quia practica, quæ est causa efficax amoris Dei, totaliter fuit ei ablata; & speculativa multùm diminuta, cùm in statu damnationis non noverit tot mysteria supernaturalia, quot agnovisset, si in cognitione beata extitisset: ut docet Augustinus *lib.9. de Civit. Dei cap.21.* Sic ob superbiæ peccatum meritò cæpit à Deo cohiberi ejus potestas, ut non posset ea omnia perficere, quæ vellet. Nam licèt post peccatum integra remanserint ejus naturalia quantum ad fundamentum, & quoad substantialia; non tamen quantum ad libertatem omnium operationum, & executionum earum. Quod perlucidè testatur Alexander Alensis part.2. quæst.100. mem.2. art.2. *Licèt ex prima, ait, potestate sibi data possent dæmones super hujusmodi creaturas ex ordine naturali; tamen in pœnam peccatorum eorum, & bonum hominum cohibetur eorum potestas.*

100 Hæc potestas cæpit ligari post Luciferi peccatum.

§. IV.

ITa dæmonem delusum legimus Exodi 7. & 8. Mittitur Moyses à Deo ad Pharaonem, datur ei virga miraculorum operatrix, ut suam confirmet missionem, stu- 101 Probatur exemplo.

stupente illo Principe, & tota ejus Curia: nunc illam convertit in colubrum: nunc aquas ad tactum ejus mutat in sanguinem: aliàs è Nili flumine innumeras educit ranas; sed ecce eadem præstant Magi Pharaonis, concertantibus adhuc ipsis cum Moyse in tertio signo deficiunt, nec possunt Cinifes excitare. Quid tria illa prodigia Mosaycorum æmula, quàm tres saltus ipsius canis Deo permittente, & catenam laxante longiorem, quam retrahit in tertio signo? Quò non se vertit Dæmon superbia inflatus propter præcedentia signa, quibus parem cum Deo, ut videbatur, potentiam ostentabat? Quid non tentat, ut Ciniphes possit producere, nunc reales, nunc apparentes, qui anteà produxerat ranas, virgasque, & aquas mutaverat in alteram formam? Sed nihil proficit, quia virtute divina, sive obsistente, sive non concurrente impeditur, quam ejus ministri coguntur fateri dicentes: *Digitus Dei hic est*.

§. V.

102 Per passionē Christi totaliter ablata, sed respectivè.

PEr passionem verò, crucem, ac mortem Jesu Christi ablata est sufficienter Dæmonibus hujusmodi nocendi hominibus facultas: ut Veritas testatur *Jo.*12. dicens: *Nunc judicium est mundi: nunc princeps hujus mundi eiicietur foras*. Quid est enim per mortem Christi principem mundi eiici, nisi potestatem à Dæmone auferri; qui tenebrarum harum princeps nuncupatur? Quod probant sequentes Patres prædicta verba Christi exponentes S. Cyrillus Alexandrinus ait: *Habuit quidem prius Dæmon per tyrannidem principatum in totū genus humanum, & dominatum crudeliter exercuit in omnes. Atqui virtute mortis Christi, & Sanguinis confracta est illius potestas, & sublata potentia; & quos injustè detinuit captivos, justè perdidit*. Hilarion Monachus in eadem verba loquens in persona Christi ait: *Nunc morte mea fiet, ut dominatum in homines omninò amittat Diabolus, qui peccato primorum parentum in omnes acerbissimè principabatur*. Et subdit: *Quis igitur ad hanc mentionem non lætetur? non gratias agat continuè pro liberatore?* Joannes Maldonatus in dicta verba: *Perindè*, inquit, *ac si dicat, deturbabitur de possessione sua, eiicietur ex arce sua. Ejectus foras dicitur, non quòd in mundo non sit, & in multis etiam non dominetur; sed quòd quantum in Christo fuit, ejectus fuerit, ita ut si homines vellent, nihil prorsus in ipsos haberet potestatem*. Quod & Apostolus *ad Coloss. cap.*2. apertè docuit: *Expolians*, ait, *principatus, & potestates, traduxit confidenter palàm triumphans illos in semetipso*. Hac de causa S Joannes ep.1. sua canon. cap.3. ait: *Apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli*. Unde S. Hieronymus super illud Psal.91. *Exaltabitur sicut unicornis, &c.* ait; *Dominus in cornibus crucis ventilavit inimicos, ibi confudit diabolum, & omnem ejus exercitum. Christus quidem erat crucifixus in corpore, & verè crucifigebat dæmones*. Et S. Leo in sermone de Passione Domini. *Clavi illi, qui manus Domini, pedesque transfoderant, perpetuis Diabolos fixere vulneribus; & sanctorum pœna membrorum inimicarum fuit interfectio potestatum*. Quod apertè testatur etiam August. *serm.*197. *Venit Christus, & alligavit Diabolum*.

§. VI.

103 Ob honorem SS. Nominis Jesu.

QUam efficaciam, ac virtutem dæmones cohibendi, ac religandi, eorumque opera totaliter dissolvendi Deus Pater Sanctissimo Jesu Christi Nomini communicavit. Audiamus ejus præconem Paulum Apost. ad Philippenses cap.2. *Christus*, ait, *humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis*. Sed quid meruit Christus pro tam difficili, exactaque obedientia, ac pro morte tam dura, dira, ac ignominiosa? Scimus meruisse, deleri *quod adversus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis*, illudque tulisse ut ait Apost. ad Coloss.1. de medio, crucique affixisse, nobis donando omnia

nia delicta, paradisi januam aperiendo, gratiamque ac gloriam obtinendo. Verùm quid tam difficili conflictu sibi ipsi acquisivit? An erunt tot labores, ac dolores vani, ac vacui pro seipso? Dicamus ergo, præter sui corporis glorificationem, sibi meruisse nomen, *quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genuflectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum; & omnis lingua confiteatur, quia Dominus noster Jesus Christus in gloria est Dei Patris*. Ideoque voluit Deus, quòd per hujusce Nominis Sanctissimi virtutem, & efficaciam hominibus Dæmones subiiciantur, ab eisque confringantur, ac religentur. Quod benè experientes septuaginta duo discipuli *Lucæ* 10. reversi sunt cum gaudio dicentes magistro suo: *Domine etiam in nomine tuo dæmonia subiiciuntur nobis*. Et ipsemet Christus Ecclesiæ suæ sponsæ cùm Dæmones eiiciendi tradidit potestatem ait: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eiicient*. Ut significaret: quòd non per purum actum voluntatis humanum, puta, per dissensum voluntatis à dæmonis obsessione, & ejus vexatione homines sunt præservandi; aut liberandi, ut docere volunt quidam moderni Exorcistæ; sed per actum intellectus, & voluntatis prout per fidem, ac confidentiam elevantur in Deum, ac nituntur virtute, & efficacia Sanctissimi nominis Jesu: ut infra latiùs docebimus *tom.2. disp.* 4. ubi *de Prud. in err. vit.*

§. VII.

QUare proculdubio dicendum Dæmonis potestatem ante Christi adventum tam respectu animæ, quàm corporis pro illis duntaxat fuisse alligatam, atque pœnitus ablatam, qui Deum, ut Creatorem, Conservatorem, & Adjutorem suum fidelissimum in omnibus suis necessitatibus invocabant, & agnoscebant, ad illumque toto corde, & fiducia in suis tribulationibus confugiebant. Ut enim monuit David *psal.*90. & latè infra disp. ult. ubi de fiducia in Deum: qui habitat in adjutorio Omnipotentis Dei, non in propriis confidens viribus; sed totam suam spem constituens in Domino, hic permanet, & commoratur in defensione Dei altissimi; & liberabitur ab incursu, & dæmonio meridiano, cadent à latere ejus mille, & decem millia à dextris ejus: Super aspidem, & basiliscum ambulabit, & conculcabit infernalem leonem, & draconem. Cujus rationem reddit ipse Deus per eundem Prophetam dicens: *Quoniam in me speravit, liberabo eum, protegam eum, quoniam cognovit nomen meum*. 104 **Sed pro his, qui in Domino confidunt.**

§. VIII.

SEd præcipuè post Christi passionem, ac mortem, per quam Sanctissimum Jesu nomen sibi acquisivit, nemini est ambigendum, funditus esse eversam dæmoniacam potestatem ut supra diximus, ac totaliter ablatam pro eis, qui in hoc Sanctissimo Nomine suam constituunt fiduciam: ac ita firmiter huic adhærent fundamento, ac propugnaculo, quòd sine ulla hæsitatione credunt, ac confidunt, se hujusmodi auxilio, ac patrocinio fore à quacunque dæmoniaca deceptione, seductione, ac vexatione animæ, & corporis liberos, atque securos. Quod benè testatur S. Athanasius orat. I. contra Arianos. *Omnes* ait, qui *legitimè in Christum fiduciam habent, pedibus conculcant eum, qui hæc verba dicebat* Isaiæ 14. *In Cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum*. Nam fides, ac fiducia inhæsitans in Sanctissimo Nomine Jesu collocata est remedium, ut ait ipsamet Veritas *Marci ult.* quo Dæmones fugiunt à nobis, serpentes tolluntur, venena non nocent, & infirmitates recedunt. Unde benè ait S. Petrus Ravennas; *Hoc est nomen, quod dedit cæcis visum, surdis auditum, claudis gressum, ac cursum, sermonem mutis, vitamque mortuis, & etiam totam diaboli potestatem de obsessis corporibus effugavit*. Idcircò Dæmon adversus hosce Christicolas, ut canis insurgere, latrare, ac solici- 105 **Præcipuè in virtute SS. nominis Christi.**

tare potest, ut eos inducat ad diffidentiam de divina protectione, qua possit sibi via aperiri ad vexandum illos; sed vani erunt latratus, inanes solicitationes, irritus omnis furor, & vacuus cunctus labor: quia ex promissione Dei, (cujus verba sunt ita vera, quòd potiùs cælum, & terra transibunt, quàm ipsa inania reddantur) assistet eis divina protectio, & scuto circumdabit eos veritas ejus, qua ab omni incursu, infestatione, ac vexatione dæmoniaca liberi, securi permanebunt, ac illæsi consistent per gratiam in conspectu Dei. Quod animadvertens etiam Jacobus Billius suis Anthol. cecinit his ver.

Contra istos nihil potest dæmon.

Cùm canis est mordax, hunc tu compesce catena
Irritus illius tum furor omnis erit.
Tum frustra sese huc vertet, se vertet & illuc
Dum tibi semper ab hoc cura sit esse procul
Sic Sathanam Christus tam duro compede vinxit
Jam nullum ut sævo lædere dente queat.
Id modò, dum quisque tam caveat, ne stultus ad illum
Tendat & æternæ sit sibi causa necis.

ARTICULUS II.

In Parte.

106 Dæmon nihil potest sine licentia divina.

QUòd si maleficia absolutè impedire nolit; sed aliqua permittat; adhuc in illa permissione Dæmonis cohibet potestatem; cùm illam limitare solet. Certissimum est enim, Cacodæmonem quantalibet potentia præditum, & ductum malitia nullo modo posse hominibus in aliquo nocere sine permissione divina. Nam quomodo sine illa in creaturas rationales sævire poterit, qui sine illa ipsas ratione carentes attingere non audet, nec expulsus humanis corporibus in porcos intrare? Quod quidem observavit S. Athanasius in vita S. Antonii. *Si super porcos*, ait, *potestatem non habent, multo magis dominium nullum habent contra homines factos ad imaginem Dei*. Quare nihil Dæmon attentare præsumit, nisi à Deo obtineat facultatem, quæ semper moderata conceditur à Divina Providentia: ut patet in Job: *Ecce in manu tua est, veruntamen animam illius serva*. Unde S. Augustinus *lib.1. de Civit. Dei* apud Alensem part.2.q.43. art.2. ait: *Dæmones non omnia, quæ volunt, facere possunt, nisi quantum illis divina ordinatione conceditur, cujus plena judicia nemo comprehendit, nemo reprehendit*. Et ut verbis propriis ipsius Augustini utar. *Firmissimè*, inquit *credendum est, omnipotentem Deum omnia posse facere, quæ voluerit, sive vindicando, sive præstando: nec Dæmones aliquid operari secundùm naturæ suæ, potentiam; quia & ipsa angelica natura est, licèt proprio sit vitio maligna; nisi quod ille permiserit, cujus judicia occulta sunt multa, injusta nulla*.

§. I.

107 Si aliud tentat coercetur à Deo. Moderante malitiam dæmoniacam.

QUòd si malitia impellente aliud moliatur præter id, quod concessum est, cohibetur à Deo, qui post concessam licentiam Dæmonibus, & maleficis non sinit tanquam spectator otiosus suos agere ad libitum motus; sed malitiam dæmoniacam, & humanam moderatur, & ordinat. Moderatur, ne plus valeat, quàm recta occultæ Providentiæ ratio exigit, per quam ei termini constituuntur, quos præterire non potest, ut valeat malè agere cum talibus loco, tempore, & circumstantiis contra tales, & determinatas personas: cum hisce tentationibus sic, aut sic intensis, & non ultra. Quam veritatem aliquoties expertus sum in diversis Energumenis, dum enim Dæmon graviter vexaret eos, Dæmonem interrogavi dicens: *Cur ingressus es corpus istius Creaturæ Dei?* Qui respondens ait: *Ingres-*

Ingressus sum, ut eam occidam. Ego autem subjunxi: *Cur hucusque non occidisti?* Qui respondit: *Non occidi, quia fui impeditus*. Ego verò addidi: A quo fuisti impeditus? Ipse autem: *Ego fui impeditus ab eo, qui me est potentior*. Ego autem præcepi, ut ipsemet pro sua confusione illius nomen explicaret, sed ipse dixit: *Nonne cognoscis Factorem tuum!* Ordinat insuper. Etenim si omnia, quæ sunt ab ipso, teste Apostolo *Roman.* 13. ordinata sunt: nullum malum, aut maleficium permittitur sine ordine, non solùm in finem bonum, de quo supra; sed etiam in seipso: quia perversas hominum voluntates jam seipsis præparatas, & determinatas ad malum Deus sic dirigit; ut quamvis non causet in eis malitiam, nec operi malitioso cooperetur, ut dictum est; modum tamen imponat malitiæ, & permittat ad illud potiùs peccatum ferri, quàm ad aliud. Et cùm in aliud fertur, potiùs cùm tali circumstantia, quàm cum altera. Et hoc est, quod vult August. lib. de Gratia & libero arb. cap. 21. cùm dicit: *Existimo operari Deum in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates quocunque voluerit, sive ad bona pro sua misericordia, sive ad mala promeritis eorum, judicio utique suo, aliquando aperto, aliquando occulto, semper autem justo*. Quare, etsi dæmonibus maleficia exercere permittat; tamen hoc ita temperatè facit, & cum tali moderatione, & ordine, ut hostis ille ferox nihil exequi possit, nisi prout illi permittitur, & non prout vult; Ideò ligatus dicitur, non quòd funibus, aut ferreis vinciatur catenis; sed quòd ad placitum tentare non permittatur, ut docet August. lib. 20. de Civit. Dei c. 8. *Alligatio Diaboli est*, inquit, *non permittere exercere totam tentationem, quam potest, vel vi, vel dolo ad seducendos homines, in partem suam cogendo violenter, fraudulenterve fallendo*. Et ita Deus per seipsum maleficia impedit; ex quo dæmones, & malefici non possunt omnia mala peragere; sed illa solùm, quæ ab eo permittuntur; & eo modo, quo permittuntur.

ordinante malitiam humanam.

§. II.

SEd qua ratione permittantur aliqui sæpè maleficio affici, nonnulli raró, alii verò nunquam, hoc difficillimum est, determinare. Si tamen mihi fas sit pro 108
ingenii mei parvitate, ac imbecillitate aliquid statuere: Præterea, quæ supra de permissione divina ex ordine rerum in Universo, & in finem, hìc aliqua subiiciam ex parte maleficiatorum.

Cur maleficio afficiantur Alii nunquam, Alii sæpè Alii rarò Nunquam maleficio afficiuntur, qui in Deo perfectam habent fiduciam.

Si enim maleficiandi sint catholici verique, ac boni christifideles, quibus impræsentiarum loquor, & ad quos hic meus dirigitur labor, Vel plenam, ac perfectam in Deo habent fiduciam, ac præcipuè in virtute Sanctissimi Nominis Jesu: vel in protectione Beatiss. Dei Genitricis Mariæ: vel suorum Custodum Angelorum: vel Sancti alicujus, puta Sancti Francisci, aut D. Antonii à Padua, vel alterius Sancti, quorum meritis, ac intercessione firmiter, ac sine ulla dubitatione, se continuè à quacunque Dæmonis obsessione, vexatione, ac ministrorum ejus infestatione securè defendendos, ac protegendos, credunt. Hi cùm nihil timeant, nullumque in se neque minimum admittant timorem, liberi proculdubio ab omni dæmoniaco incursu, illæsique conservantur: quia ubi nullus est timor, ibi maxima in Deo confidentia, quæ provenit ex amore, & charitate in Deum, quæ foras mittit timorem. Ubi verò maxima in Deo confidentia, ibi firma, ac indubitata Dei protectio: ut latè probatur infra *tom. 2. disp. 4.* Ideoque pro his in toto est alligata, immò totaliter ablata dæmonis potestas. (Hic loquimur de rationis usum habentibus: Nam pro carentibus, eorum parentes, vel curam habentes supplere debent.)

§. III.

109 Probatur auctoritate. HAnc veritatem eruditè docet S. Bernardus in psal. 90. super illa verba: qui habitat etcæt. *Beatus*, ait, *planè qui sic habitat in adjutorio Altissimi: quia in protectione Dei Cœli commorabitur. Quid ei nocere poterit eorum, quæ sub Cœlo sunt, quem Deus Cœli protegere, & conservare voluerit? Porrò sub cœlo sunt quæcunque nocere possunt; sub cœlo sunt aereæ potestates: sub cœlo præsens sæculum nequam, & caro adversùs spiritum concupiscens. Optimè igitur est: In protectione Dei cœli commorabitur: ut nihil eorum, quæ sub cœlo sunt, timere possit quisquis protectionem ejus habere meruerit*. Hanc fidem in Christum maximè commendat etiam ille magnus Antonius relatus à Delrio lib. 6. Disquis. magic. cap. 2. sect. 3. dicens: *Magna dilectissimi adversùs Dæmonem arma sunt vita sincera, & intemerata in Deum fides*. Hanc docuit S. Hermam Pauli Discipulum ejus Angelus Custos, qui sub forma Pastoris diu cum eo habitavit, ut ipse refert tom. 1. Bibliothecæ Veterum Patrum lib. 2. mandato 12. Exemplo. *Quicunque*, ait *fide pleni sunt resistunt Diabolo, & ille recedit ab eis: quia non habet locum intrandi*. Cujus fidei virtutem in seipso expertus est S. Ambrosius Episcopus, cui, ut memorat S. Paulinus *in vita ejus*, nullus unquam Magus, aut maleficus nocere potuit ob firmissimam in Deum fiduciam. Mortua nanque Justina Imperatrice Arriana cùm Innocentius Magus in quæstionem raperetur, inter tormenmenta fassus est, Angelum Ambrosii Custodem suum esse tortorem; nam viva Imperatrice ejus jussu se nocte intempesta sub Templi tectum ascendisse, & sacrificasse dixit, ut Ambrosium infamem, invisumque faceret Plebi; nihilominus amorem in hunc virum, & fidem catholicam magis ac magis effloruisse: Missos etiam à se Dæmones, qui Ambrosium necarent; sed iis ultra ædium fores progredi non licuisse. En quibus excubiis Deus illos defendat, qui omnem in se solo collocant fiduciam! En quomodo potestas Dæmonis ligatur, & totaliter cohibetur pro his, qui firmiter in Christum credunt, ac in ejus protectione suam collocant fiduciam!

§. IV.

110 Sæpe, qui diffidunt de divina protectione. SI autem debilem, ac imperfectam in Deo habeant fiduciam, timore, oportet, concutiantur, quo dubitent, se à Dæmone vexandos; Quò enim decrescit in eis confidentia, eò crescit, & augetur de Dæmone timor, ac tremor, & per consequens à Deo protegente magis derelinquuntur, atque tyrannidi diabolicæ ampliùs subiiciuntur, nisi præserventur ob aliquam aliam devotionem. Quod eruditè docet Lactantius Firmianus *lib. 2. Divin. Instit. Nocent*, ait, *dæmones quidem iis, à quibus timentur, quos manus Dei potens, & excelsa non protegit*: quasi dicat: Qui timent Dæmones, diffidunt de divina protectione, & per consequens manus Dei illos non protegit: & tunc quid mirum, si Dæmones illis prævaleant, ac noceant: cùm deferente, ac recedente divina protectione relaxentur eorum frena, ac malefaciendi potestas non ita strictiori cohibeatur retinaculo? Propterea nos omnes admonet S. Theodorus Studita dicens: *Si dæmones nos viderint perduelles, cedent oppugnationi; sin verò formidolosos, arcum tendent*.

§. V.

111 Probatur auctoritate divinæ scripturæ. QUam veritatem sæpiùs testantur divinæ scripturæ. Videas Petrum, aliosque Discipulos existentes in navicula *Joan. 21.* cùm ad hos venerit Jesus, putaverunt phantasma esse: & præ timore clamaverunt: statimque Jesus locutus est eis dicens: *Habete fiduciam: ego sum, nolite timere*: ac si diceret: Si fiduciam habebitis, illa fo-

illa foras mittet timorem. Quod audiens Petrus excusso omni timore misit se in mare, & ambulabat super aquas, ut veniret ad Jesum; sed videns ventum validum timuit; & cùm cæpisset mergi clamavit dicens: *Domine salvum me fac*. Quem Jesus manu apprehendens ait illi: *Modicæ fidei, quare dubitasti?* quia modicam habuisti fiduciam; ideo non mirum, si dubitasti: quia dubium de damno, ac malo sustinendo provenit ex diffidentia de divina protectione: sic dixit aliàs Jesus Discipulis suis Matthæi 16. *Quid cogitatis intrà vos modicæ fidei, quia panes non habetis, & Marci 4. Quid timidi estis? nec dum habetis fidem?* Non enim loquebatur de fide habituali, quæ est una ex tribus virtutibus theologicis: nec enim ista carebant Discipuli; sed de fide actuali, ac fiducia, qua quis credit, ac confidit in Dei protectione, quæ in aliquibus major, in aliis minor reperitur: de qua fusius *tom.2. disp.4. ubi de fiducia in Deum*. Quæ fiducia secundùm quòd major, vel minor est, sic magis vel minùs foras mittit timorem. Quod apertè docuit Filius Sirach *Ecclesiast.24. Qui timet Dominum, nihil trepidabit, & non pavebit, quoniam ipse est spes ejus. Timentis Dominum beata est anima ejus. Ad quem respicit, & quis est fortitudo ejus? Oculi Domini super timentes eum, protector potentiæ, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, & umbraculum meridiani, deprecatio offensionis, & adjutorium casus, exaltans animam, & illuminans oculos, dans sanitatem, & vitam, & benedictionem*. Qui ergo magis de divina confidunt protectione, minùs dæmoniacas timent vexationes: qui verò minùs in Domino confidunt, magis deiiciuntur, ac dæmoniacas pertimescunt infestationes: ac per consequens juxta eorum diffidentiam, ac timorem digni sunt ut à Deo relinquantur, ac diabolicæ saltem quoad corpus tradantur potestati. Unde sapientissimè nos docet S. Leo serm.1. quadrag. dicens: *Si nos erigimur, illi corruunt: Si nos convalescimus, illi infirmantur, remedia nostra eorum plagæ sunt: quia curatione nostrorum vulnerum vulnerantur*. Ergo à contrario sensu sequitur, ut nobis dejectis illi erigantur, nobis infirmantibus illi convalescant, & plagæ nostræ illorum sint remedia, & nostris vulneribus illorum vulnera curentur. Sic dixit Angelus Hermeti, ut habetur in Bibliot. Veterum P.P. tom.2. mand.7. *Diabolum ne timeas; timens enim Dominum, dominaberis illius: quia virtus in eo nulla est*. Et ibidem Mand. 12. *Nolite timere diabolum, quia in vobis potestatem non habet*. Et paulò infra. *Minas illius in totum timere nolite, sine virtute enim sunt, sicut hominis mortui nervi*. Quid ergo mirum, si aliqui, licèt boni Christifideles, varias sæpè patiantur Dæmonum obsessiones, vexationes, atque infestationes, cùm sint nimis timidi, ac consequenter modicæ fidei, ac diffidentiæ magnæ; ideoque mereantur aliqualiter à Deo derelinqui quoad corpus, ac sub Dæmonis potestate affligi, atque torqueri?

§. VI.

112 Si verò maleficiandi sunt infideles, vel hæretici, vel schismatici, aut pessimi Christiani: cùm hi sint Dæmonum partiales, & asseclæ, ejus præceptis, ac suasionibus obsequentes, dicere possumus; cùm Dæmones procertò sciant, hos sui esse juris, impræsentiarum eos rarò vexare in corpore, quos perfectè possident in anima in æternum simul cum corpore torquenda in orco, & affligenda: ut testatur etiam Leonar. Vairus *lib.3. de Fascino c.7*. Quam veritatem fassus est quidam dæmoniorum princeps nomine Beelzebub in Galia apud Oppidum Laudunum, ut refert Bartholomæus Fajus Regius in Senatu Parisiensi Consiliarius, ac Inquisitionum Præses in suo Energumenico. *Dum enim*, ait, *Bursius Billius Cathedralis Ecclesiæ Canonicus quandam Nicolam Energumenam exorcizaret, pluribus Hæreticis præsentibus, à prædicto dæmone, qui eam obsidebat, quæsivit Exorcista: Cur tot vafris Hæreticis omissis simplicem Catholicam adorsus esset? Plecteres, respondit Dæmon, tibi morigeros?* Sinit tamen Deus dæmones juxta

Raro qui per peccatum voluntariè dæmoni stant subjecti.

Hi tamen maleficiis expositi sunt ad maleficorum vota.

Brogn. Alexichacon.

 juxta

juxta maleficorum, quibus servire non dedignantur, vota, sævire in eos, quibus ipsi affligendis, vel excæcandis maleficia concinnarunt: nisi Deus prohibeat ob aliquod bonum publicum, vel privatum. Nam hujusmodi peccatores licèt rarò à Dæmone vexentur in hac vita, ut magis torqueantur in alia; habet tamen potestatem Dæmon, ut illos torqueat; ut testatur August. *adversùs Manichæos* apud Alex. Alens. p.3. q. 100. m.5. ar.1. dicens: *Diabolus potestatem habet in eos, qui præcepta Dei contemnunt*. Quare Deus maleficorum, ac Dæmonum potestatem non cohibet in toto; sed in parte tantùm, vel ne videatur in maleficis totaliter liberi arbitrii impedire facultatem; sed derelinquere in manu consilii sui: Vel quia maleficiandi, qui sunt iniqui, ac pessimi ob suam nimiam à Deo aversionem nullam in Deo fiduciam elicere queunt. Quare sicut malefici non omnes homines suis afficere contendunt maleficiis: sic Dæmones non omnes suis affligere, ac torquere vexationibus permittuntur.

SECTIO II.

Per Angelos.

113 Angeli mandante Deo maleficia. Aut impediunt Aut solvunt.

NEc solùm Deus seipso hoc præstat; sed etiam Angelorum ministerio, qui si ad Dei præceptum maleficis conatibus sua virtute resistant, non solùm tardius, & languidius fieri; immò evanescere certum est. Duplici enim virtute, qua pollent, illos aut impediunt, aut solvunt; præcipuè Spiritus illi beati, quibus Orbis cura commissa est, & hominum custodia demandata: ut eruditè docet Alexander Alens. *par.2. q.*100. *mem.2. art.9.* Etenim, cùm omnis Dæmonum turba, quæ cælo deturbata est, non sit baratro conclusa, sed plures ex illis, ut post Petrum *in sua Canon.2. cap.2.* docet S. Bonaventura *in 2. dist.6. art.2. q.1.* in aere isto caliginoso vagentur, quorum studium omne est, ciere tempestates, excitare ventos, & turbare omnia inferiora; nec non mortales vel ad vitia impellere: vel variis vexare calamitatibus per maleficia, & artes magicas, vi utriusque virtutis Naturalis, & Divinæ coercent: ut duobus articulis patefiet.

Virtute naturali Virtute Divina.

ARTICULUS I.

Virtute Naturali.

114 Difficile est determinare, quomodo Angelus unus sit alio naturaliter fortior.

PRopriam unicuique subesse virtutem nemo dubitat; sed quomodo unus Angelus alterum Dæmonem compescere, impedire, & expellere possit, non patet. Nam quoad naturam difficile est in uno majorem deprehendere virtutem, quàm in alio: cùm enim sint spirituales, & incorporeæ substantiæ, non est facile hominibus corporeis sensibus alligatis majoris, vel minoris potentiæ, & virtutis gradus eis assignare; & ideo difficillimum est, ostendere: quomodo unus naturaliter sit alio potentior. Etenim talis est, aut secundùm intellectum: aut secundùm voluntatem: aut secundùm aliquam aliam virtutem agendi illi à Deo naturaliter inditam: ut benè dubitat P. Joannes Marius Scribonius *in sua Theandria disp.15. q.6.* qui sequ. modo discurrit.

§. I.

115 An secundùm Intellectum.

SEcundùm intellectum quomodo potest esse major capacitas à parte naturæ in intellectu unius, quàm in intellectu alterius, cùm sint nudi, & puri spiritus? Etenim intellectus eorum nec adjuvatur, aut retardatur à sensibus, quia sensus non habent: nec ab objecto, quia species inditas, & concreatas habent à principio suæ creationis: nec à facultate intelligendi, quia intelligunt sine discursu (ut ait ip-

ait ipse.) Unde quomodo naturaliter unus intellectus illorum est potentior, aut acutior alio? Dices: Deus nonnullis statim à principio instillavit majus donum scientiæ: aut ipsi per gratiam adepti sunt posteà majus lumen cognitionis in objecto beatifico, unde plura cognoscere possunt: Respondeo plura cognoscere non statim est Dæmones expellere; immò actio intellectus creati nihil efficit extra intellectum cognoscentis. Quapropter cùm simplex cognitio nihil efficiat extra intellectum, etiamsi unus Angelus haberet majorem scientiam naturaliter, quàm alius, non posset sola virtute intellectus Dæmonem expellere.

§. II.

Nec minor est difficultas ratione voluntatis: quia nulla voluntas creata quicquam ponit in effectu extra se per suum velle, cùm sit actio immanens, quæ non transit ab agente in actum externum; sed semper remanet in ipso agente ad intra, ut ait Aristoteles 9. Metaph. *Actus agentium sunt in patiente benè disposito*; ita ut nulla causa agere possit absque accommodata passi ad agens aptitudine. Quænam autem aptitudo potest esse passi exterioris ad voluntatem interiorem Angeli, ut per illam solam nunquam egredientem ad extra Angelus agere possit? Prætereà si Angelus ageret per solam voluntatem extra se, ageret quantum vellet: quia si solum velle sufficeret; & sola voluntas esset potentia satis efficax ad agendum extra se quicquid vellet, posset infinitum agere; quia posset infinitum velle: cùm intellectus, & voluntas sint potentiæ illimitatæ. Et sicut quicquid potest esse, potest & intelligi (cùm ens in tota sua latitudine sit objectum intellectus) ità quicquid potest intelligi, potest & appeti. Quod primum consequens, cùm sit falsum, falsum est etiam, quòd sola voluntate agat, & operetur extra se sine adminiculo alterius virtutis. Ratio enim, cur non possit facere quicquid vult, est, quia eadem non est potentia faciendi, quæ volendi: cùm possit multa velle, quæ non potest efficere, quia potentia ejus est terminata, & limitata, licèt illimitata, & indeterminata sit potentia voluntatis. Insuper si sola voluntate posset Angelus agere extra se, cùm unus æque habeat voluntatem, sicut & alius, & æque indeterminatam & illimitatam, nunquam Bonus malum sola voluntate posset expellere: quia malus posset obstinatè velle ibi remanere. Et si voluntas de se sola esset efficax, nunquam à Bono posset excradi? Non enim est voluntas angelica, sicut humana; cùm hæc mutetur; illa pertinax sit in suo velle; & ideò cùm æquè illimitata sit voluntatis unius potentia, sicut & alterius, sequitur; Angelum sola voluntate Dæmonem expellere non posse. 116 An secundùm Voluntatem?

§. III.

Quare cùm neque ratione intellectus, neque ratione voluntatis unus Angelus alium expellere queat, dicendum, in eis præter hujusmodi potentias intellectivas dari aliam potentiam motricem executivam, seu virtutem agendi naturalem distinctam ab intellectu, & voluntate, cujus actio non est immanens in ipso Angelo, sed transiens, ac constituens suum objectum, nempè, motum in rerum natura, sive in esse vero, & reali; supponitque existentiam rei motum subeuntis: ut sustinent Henricus Gandavensis *Quodlib.* 13. *q.* 6. Aureolus apud Capr. *in* 2. *d.* 7. *q.* 2. *a.* 1. Godephredus *Quod lib.* 1. *q.* 4. & alii apud Conimbricenses *in lib.* 2 *de Cœlo cap.* 5. *q.* 7. Qua potentia Angelus non solùm potest movere seipsum; sed etiam alia à seipso distincta, sive spiritualia, sive corporalia, ad quæ hujusmodi potentia se extendit. 117 An secundùm virtutem aliam agendi?

Hæc autem major in Angelis assignatur, prout majoribus vel minoribus donis naturalibus à Deo fuerunt insigniti: ut benè docent Doctores mox citandi.

§. IV.

118 Resolvitur affirmativè unum alium cohibere.

PRopterea unanimis est Theologorum sententia, unum Angelum hujusmodi naturali virtute alio fortiorem esse; & sic per illam Bonum posse coercere, & expellere malum. Quod locum non habet in omnibus omninò Angelis; sed tantùm in superioribus respectu inferiorum. Superior enim in natura potest extrudere inferiorem: non autem inferior superiorem: ut Angelus infimæ Hierarchiæ non potest coercere, & expellere Dæmonem, quisuit, vel fuisset ex suprema, vel media Hierarchia. Hoc docet S. Augustinus *lib.83. qq. q.79.* S. Thomas *in 3. par. q.43. art.2. ad 3. & q.109. art.2. & 3. de Potentia Dei q.6. art.10.* Albertus Magnus, & Dionysius Carthus. *in Lucam c.11.* Cassianus *collat.8.cap.14.* Joannes à Turrecremata *in qq. evangel. qu.1. domin.3 quadrag.* Franciscus Victoria *in Relect. de Arte magica num.22.* Joseph Angles *in 2.sent. 1.part. qu. de ead. materia ar.5.* Benedictus Pererius *lib.1. de magia cap.5.* ac Petrus Binsfeldius *de Confession. malefic. dub.3. concl.10.*

probatur auctoritate.

119 Ratione.

Ratio est, quia rerum subordinatarum debent quoque actiones adinvicem esse subordinatæ: ut patet in corporibus cælestibus, quorum motibus, & actionibus actiones, & motus corporum inferiorum quemadmodum & ipsa corpora subiiciuntur. At cùm inter Angelos alii aliis sint in naturalibus subordinati, utique superiores super inferiores potestatem habere, nemini est ambigendum. Hinc Angeli tutelares, & custodes ordinis superioris potestate naturali, nedum supernaturali à suis valent clientibus arcere Dæmones inferioris potestatis: Et præsides Provinciarum frequenter impediunt, ne Dæmones inferiores nocumenta inferant certis locis, agris, fructibus, arboribus, cæteris bonis ad usum hominis spectantibus, & ordinatis.

ARTICULUS II.

Virtute Divina.

120 Virtute divina dæmones coercentur.

IDeo dicendum, non naturali solùm virtute Angelos Dæmonibus imperare ad maleficia impedienda; sed etiam virtute Divina; qua cùm omnes polleant, minimus inter illos totam Dæmonum catervam in fugam vertere potest: quia per gratiam consummatam major est illis data prælatio, quàm præsidentia Luciferi, aut aliorum quoruncunque, & hoc modo tam superiores, quàm inferiores diabolicos impediunt conatus; ut probatur ex facto Sancti Michaelis (in cujus pervigilio hæc exaramus) *Qui*, ut refert S. Judas in sua Canonica, *dum disputans altercaretur cum Diabolo de Moysi corpore, non est ausus judicium inferre blasphemiæ sed dixit: Imperet tibi Deus.* Ubi vides, non virtute naturali, sed divina illum cohibuisse, nempè, interpositione divini nominis; atque ex parte Dei interposuisse imperium.

Ab Angelis.

§. I.

121 QUòd si arguas, hunc Dæmonem fortasse fuisse Luciferum, qui Angelorum primus, & cæteris spiritibus eminentior natura fortior erat Michaele, ideo istum divinam interposuisse auctoritatem, cùm potentia naturali illi esset inferior.

Respondebimus sic supponi, Luciferum fuisse simpliciter Angelum primum, quod non liquet. Concedimus quidem fuisse primum inter rebelles spiritus. Negamus tamen, fuisse primum absolutè omnium spirituum: cùm scriptura Ezechielis 28. vocet eum Cherub. *Tu Cherub. extentus, & protegens*, ex quo sequitur non fuisse sim-

simpliciter primum, cùm ordo Cherubim, ex quo sua culpa cecidit, non sit supremus ordo, sed Seraphin; Et S. Augustinus *in lib. qq. veteris testam.* Principem multorum, non omnium: *Lucifer*, inquit, *erat quasi princeps multorum, inter quos clarior erat, quorum societate ad impium descendit certamen.* Sed quia intricata hæc quæstio variè agitatur, ne altercemur pro dæmone contra Angelum, concludamus, solitos spiritus beatos, cùm tartareas potestates in maleficiis, & cæteris hujusmodi compescere volunt, uti divina potestate, & virtute supernaturali, qua illas ità coercent, ut ligatæ videantur. Sic Raphael Archangelus junioris Tobiæ ductor Asmodæum septem virorum homicidam in desertis superioris Ægypti religavit. Sic in Apocalypsi *cap* 20. Alius Angelus de Cœlo descendens habens catenam in manu sua apprehendit Draconem, & ligavit eum, ut non seducat ampliùs gentes. Sic quotidiè in orbe Custodes Angeli solent impetus Dæmonum, & maleficorum impedire, vel retardare, ne quid attentent contra Dei voluntatem. Quod eruditè docet Rupertus Abbas super Judicum caput 5. *Angeli*, inquit, *manentes in ordine, & cursu suo pro hominibus pugnant, cùm Dæmones in nos insurgentes fugant, & terrent. Suo enim ministerio*, ait, Beatus Laurentius Justinianus de spirituali animæ resurrect. *Dæmones arcent, ne ad libitum noceant. Quis quæso, nisi angelico esset fultus auxilio, tam immanissimorum hostium valeret superare rabiem, effugere laqueos, tentationes vincere, fraudesque detegere? Custodia siquidem sua vias nostras sepiunt, ne in petram scandali spirituales animæ impingamus pedes.*

§. II.

Quæ superna virtus, cùm non solùm Angelis; sed etiam Sanctis à Deo concedatur, asserendum est, potentem illum hostem necessariò cedere, si illorum æquè, ac Angelorum auxilium diabolicis machinationibus impediendis, aut solvendis interveniat. Quamvis enim tota hominum vis, utpotè inferior, dæmonum potestati æquiparari nequeat; tamen cùm naturæ gratia accedit, superior evadit; ita ut Sanctorum minimus ope fretus Divina universas dæmonum cohortes procul expellere; nec non in nihilum redigere quicquid maleficis artibus tentare præsumunt, ut longa tot sæculorum in tot Sanctis experientia docuit. 122 A Sanctis.

Extat luculentum exemplum apud Vincentium Beluacensem lib. 12. cap. 11. Speculi histor. de Sancta Justina, quam cùm quidam Scholasticus nomine Acladius in Antiochia ardenter amasset, eam sibi uxorem petiit, quæ cùm respondisset Christo cælesti Sponso se esse desponsatam, volebat eam per vim rapere; sed cùm non potuisset iratus abiit ad Cyprianum Magum, & promisit ei duo talenta auri, & argenti, si Justinam Virginem per maleficia caperet. Qui per magicas artes vocavit dæmonem, & ait illi: *Amo Virginem de Galileis, potes eam suadere, & adducere mihi?* Qui promisit ei dicens: *Accipe hoc medicamentum, & sparge circa domum, & ego superveniens paternum sensum ei iniiciam, & statim obediet mihi.* Cùmque Cyprianus ita fecisset, Sancta Virgo tertia noctis hora surgens ad orationem, sensit impetum dæmonis, signavit se, & domum suam signo Crucis, & dæmonem exufflavit. Qui veniens ad Cyprianum confusus, & cur Virginem non adduxisset requisitus ait: *Vidi quoddam signum, & tabui.* Iterum per artem magicam alium dæmonem fortiorem vocavit, qui ex simili modo fecit, & similiter ei accidit; tandem vocavit ipsum diabolum patrem dæmonum, & ait illi: Quæ est infirmitas vestra? Victa est ab una virgine omnis virtus, & gloria tua: Respondit ille: *Nunc adducam eam tibi ad desiderium corruptionis, tu tantùm paratus sis.* Tunc diabolus in specie virginis ad Justinam intravit, & sedens super lectum ejus dixit. *Hodie missa sum à Christo ad te vivere tecum in castitate. Multum autem te video vexatam abstinentia.* Sancta Virgo dixit: *Merces autem multa, labor verò modicus.* Dixit ei Diabolus: *Deus in paradiso benedixit Adam, & Evam dicens: Crescite, & multiplicamini, &c. Puto ergo, quòd si in virginita-* 123

ginitate permanserimus, judicium incidimus, quia verbum Dei contemnimus. Tunc, Virgo turbata surrexit, & per spiritum sensit quis esset qui ei loquebatur, & signo crucis se signans diabolum exufflavit, qui sicut cera à facie ignis liquefactus non comparuit, sed ut famam Justinæ pollueret, & Cyprianum; necnon Acladium deludens suam potentiam jactaret, ad Cyprianum venit sub forma Justinæ, quem cùm vellet osculari, Cyprianus putans eum esse Justinam dixit: *Benè venisti Justina omnium fœminarum decora*. At dæmon non ferens etiam nomen ejus, sicut fumus evanuit. Undè Cyprianus ampliùs anxiatus iterum dæmonem vocavit, qui Acladium apparenter mutavit in passerem, qui cùm in altum volasset super lignum propè Justinæ fenestram, mox ut Virgo eum vidit, non passer, sed Acladius tremens stetit angustiatus nimis, quia nec fugere poterat, nec descendere, nec salire, sed miserta ejus Justina ne caderet, & creparet, eum per scalam deponi fecit, & ut à tanta insania cessaret, ne quasi maleficus juxta leges periret, admonuit. Quare dæmon Cypriano confusus apparuit, qui dixit ei: *Et tu quoque victus es, sicut & cæteri tui subjecti? At quomodo victi estis ab una Virgine Christiana? Dic mihi, quæ sit virtus victoriæ ejus*. Qui respondit: *Dicere tibi non possum: vidi quoddam terribile signum, & tabui. Si autem virtutes illius signi vis discere, jura mihi per virtutes meas te nunquam à me discedere*: Qui cùm jurasset, ait ille: *Vidi signum Crucifixi, & tabui, & sicut cera à facie ignis fluxi*. Cui dixit Cyprianus: *Ergo Crucifixus major te est?* Qui respondit: *Etiam major est omnibus, quia per ipsum mundo misertus est Deus, & sive Angeli transgressores, sive homines Dei desertores adducuntur ab Angelis ante faciem Christi Crucifixi, ibi sic accipiunt sententiam ignis inextinguibilis in æternum cruciandi*. Tunc Cyprianus ait: *Ego debeo festinare amicus fieri Crucifixi, ne talem pœnam incurram*. Ille respondit: *Jurasti mihi per virtutem, quam nemo pejerare potest*: Cyprianus ait: *Contemno te, & omnes fumigantes virtutes tuas, sed & meipsum denego, meque consignans dico: Gloria tibi Christe: dæmon recede à me*. Abiit ergo diabolus confusus, ac Cyprianus ad Christum perfectissimè conversus simul cum Justina post multa tormenta perpessus ab Eutholomio Comite Orientis, quibus perferendis fortes, ac in fide constantes extiterunt, *tandem jussu Claudii Cæsaris Nicomediæ decollati sunt*. Hæc Beluacensis. Ex quo videas, quomodo canis ille infernalis non solùm Deo, & Angelis expositus est ad illudendum, sed etiam Civibus Sanctorum, & Domesticis Dei, qui illum non baculo, sed virtute divina penitus deterrent à maleficiis exercendis.

§. III.

NEc tantùm Sanctis Dei virtus assistit ad Dæmones profligandos, immò etiam
124 omnibus fidelibus: quia etsi major dæmoni concedatur facultas nocendi
A Fidelibus. malis, & præcipuè insigniter sceleratis, qui se voluntariè per peccatum dæmoni conjungunt, ut notat Augustinus *serm. 197. de tempore*: à quibus divina Justitia debitas scelerum pœnas exigit; tamen non nisi temperatè, & restrictè permittitur ei contra bonos aliquid attentare; ita ut eis facilè sit, non solùm ferre patienter; sed & alacriter, ut majora gratiarum dona Dei auxilio consequi mereantur. *Fidelis enim Deus est*, ait Paulus 1. Cor. 10. *qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis; sed faciet cum tentatione proventum, ut possitis sustinere*. Immò si in ipsis molestiis diabolicis toto corde, vera fide, ac firma fiducia ad Deum confugiunt, liberationem, ac evasionem petentes, præcipuè ob honorem Sanctissimi Nominis Jesu, ac per merita, & intercessionem Beatissimæ Virginis Mariæ, Sanctorum Angelorum, ac Beatorum eo modo, quo docebimus infra *tom. 2. disp. 4.* ab omnibus vexationibus diabolicis liberantur, illæsique, ac inoffensi permanent, ac conservantur. Quare in omnium potestate est, se disponere ad eliciendos actus fidei, ac fiduciæ in Deum, ut docetur *to. 2. d. 4. p. 2.* qua huic cani facillimè illude-

re

re valeant; ut multi fecerunt irritantes, irridentes, exprobrantes ejus imbecillitatem, quæ talis est, ut nihil possit: vel si quid potest, non nisi concedente Deo, qui evenire mala non permittit, nisi ut majora bona eliciat: ut supra *præcedenti cap.* demonstratum est.

PARS TERTIA.

Postquam commissa sunt.

125 Tanta est maleficorum in peccando licentia, Providentia divina nulla esse videatur. Quæ tamen aliquando castigat post peracta peccata.

ETsi Magis, & Maleficis magna pro suo arbitratu peccandi licentia concedatur, & tanta, ut eorum plerique in omnia scelera præcipites laxatis ferantur habenis, quasi nulla sit Numinis providentia, quæ rerum humanarum curam gerat: aut si aliqua subindè appareat, ejus vim scelerati effugere videantur. Tamen non ita quiescit, & latitat, quin sæpiùs gravibus suppliciis in eos animadvertendo se prodat, suasque injurias jamdiù toleratas ulciscatur; ut omnes intelligant, Divinam Providentiam excubare rebus humanis, ejusque dispositiones ignotas, sed justas neminem posse prætergredi, quin pro qualitate meritorum, aut supplicia referat, aut præmia.

Sed quia non solùm peccant, qui faciunt maleficia; sed etiam qui consentiunt facientibus; ut sunt illi, qui ad eos recurrere solent, & auxilium Dæmonis implorare non erubescunt; ideò eorum iniquitates condignis castigationibus visitat. Quamvis enim præcipuam omnium peccatorum vindictam futuro sæculo reservet, quando justitias judicabit, & æquam faciet meritorum, aut demeritorum compensationem; tamen in hoc sæculo sæveriores immittendo pœnas, testatur interdum, quàm graviter Majestatem ejus offendant, qui diabolicam opem, & ministrorum inferni operam quærunt, ut ex illis omnes reputent, gravia post hanc vitam eis manere tormenta, qui in ista tam atrociter à justitia vindice puniuntur.

Tum maleficos, Tum eorum Consultores.

At quia de pœnis hisce delictis à jure civili, & canonico statutis latè pertractatur *tom.2.disp.*1. Ideò hanc veritatem probare libet in hac tertia disputationis parte exemplis potiùs, quàm aliis demonstrationibus, doctum Lectorem ad ea remittendo. Cùm enim plus moveant exempla juxta commune effatum, clariùs iræ Dei magnitudinem declarabunt, quæ illos insequitur, qui maleficia vel operantur: vel quærunt, nempè Maleficos, & ipsos Consulentes; ut sequentia Capita palàm facient.

CAPUT I.

Puniente Maleficos.

126 Quàm grave peccatum sit maleficium, quod omnia peccata videtur comprehendere; nec ulla pœna condigna castigari potest.

SI criminis gravitas pœnæ gravitate commensuranda est. *Deuter.*25. ut juxta mensuram delicti sit plagarum modus. *cap. Non afferamus* 24. *qu.*1. *cap. Sicut dignum de homic. & cap. Felicis de pœnis in 6. & L. perspiciendum ff. de pœnis. L.*1. *§. Sed & qui ff. de abigeis.* Quæ pœna tam atrox poterit reperiri, quæ maleficii crimine, in quod omnia crimina concurrere videntur, non sit longè inferior? Nam quid peccant homines in Deum, aut proximum, quod Malefici non exequantur? Immò quænam sunt illorum peccata, quæ horum scelera æquare aliquo modo possint?

§. I.

DEum omnium Creatorem, & opificem unum, & trinum contemnunt, abnegant blasphemant, maledictionibus prosequuntur. Christo, ejusque meritis, mor-

morti, passioni, æternæ hæreditatis juri, pretioso ejus sanguine acquisito, fidei catholicæ, baptismo, & Ecclesiasticis Sacramentis renuntiant: crucem venerabilem conculcant: Sanctissimum Christi corpus in Eucharistia sumptum aliquando, & in ore retentum in terram nefariè expuunt, & calcibus premunt; Beatissimam Virginem Deiparam, Sanctosque regnantes in cælis horrendis afficiunt contumeliis; atque ad antiquum humani generis aduersarium deficientes seipsos perpetuo ejus servitio devovent, & ut strictiori vinculo ei devinciantur, in damnatorum, mortisque perpetuæ libro nigerrimo ad hoc parato, nomina, & syngrapha propria manu apponunt, stigma suscipiunt carni inustum, jurejurando mandatis ejus se obstringunt: in pignus fidei datæ capillos, unges, & quod horribilius est, semen proprium offerunt. Insuper in forma, & specie fœdissimi, & fætentissimi hirci immutatum, ut Deum re, & verbis adorant, ad eum candelas piceas accensas in manibus tenentes complicatis genibus accedunt, turpissimumque ejus anum (proh pudor!) summa cum reverentia ore sacrilego deosculantur. Denique ut Deum consulunt, frequenter invocant, ejusque gloriam, honorem, & regnum omni studio promovere conantur: ut multis exemplis comprobatur à Nicolao Remigio *de Dæmonolatr.* plur. locis.

§. II.

127 Nec sibi ipsis meliores esse quis credat? Nam contumelia afficiunt propria corpora nunc adulteria committendo: nunc se cum matribus, cum filiabus, & parentibus promiscuè commiscendo; sæpius stupris, sodomiam cum sexus ejusdem homine commissam superaddendo; sæpissimè cum jumentis coeundo: & quod detestabilius est, cum dæmonibus succubis: aut incubis carnalium peccatorum spurcitiis se inquinando, peccantes non tantùm contra publicam honestatem, & sexum; sed etiam contra speciem, & genus, ut tradit Binsfellius *de Confess. Malefic. concl.* 5. Animos verò idolatriis, sacrilegiis, apostasiis, perjuriis, blasphemiis, sortilegiis, maleficiis, aliisque scelerum sordibus inquinant; ita ut omnium facinorum tetræ colluvies, & abominandæ sentinæ videantur.

§. III.

128 Sibi ipsis nequam cui boni esse poterunt, & non potiùs mali, cùm fascinationibus, incantationibus, & aliis maleficiis omnes insequantur, morbos ignotos, & naturalibus remediis incurabiles immittant, inducant famem, pestem, dissensiones, & publica mala, quibus complures pereunt; sed præcipuè infantes interficiant, opprimant, confodiant, è cæmeteriis exhumatos, & ex sepulchris erutos, & in Synagogam facinariorum deportatos dæmoni offerant, capite manibus, pedibus abscissis truncum decoquant, lixent, assent, comedant, & devorent, pinguedinem detractam ad diversa conficienda maleficia conservent; & ne quid malitiæ desit; in animalia, ac vegetabilia, ipsaque insensibilia sæviant, & grassentur?

Quali ergo pœna scelerum omnium hoc epitome condignè puniri poterit; Etiamsi omnia tormentorum genera coacerves, quibus unquam tyrannicus furor exarsit in sontes; cũ sic coacervata uni ex his criminibus plectendo non sufficiant? Para virgas, sterne aculeos, furcas erige, acue gladios, rogos accende, ignes excita, versa fervens oleum, liquatum plumbum infunde, exere singula tormentorum genera, ure, seca, vexa quantum volueris, quantum poteris, quid illa omnia ad transfugium ad dæmones, & magicam apostasiam, quæ universa complectitur scelera, quibus singulis puniendis humana justitia hæc omnia adhibere consuevit? Quare Divina elucet misericordia non solùm cùm maleficia tanta permittit; sed etiam cùm illa in hac vita castigat, sive Ordinariè puniat; sive Extraordinariè; ut sequentes sectiones docebunt.

Ideò misericors Deus sic illos gravè punit in hoc mundo sive Ordinariè, sive Extraordinariè.

S E-

SECTIO I.

Ordinariè.

ORdinariam criminum pœnam solvunt malefici, cùm Divina ordinatione per homines morte violenta mulctantur: Solet enim Deus eos longo tempore tolerare, ut convertantur à viis suis pessimis. Quod si id facere abnuerint, permittit incidere in manus hominum, ut sub acie gladii positi, & expositi flammis urentibus, resipiscant.... 129

129 Ordinaria pœna mulctātur Malefici, cum divina ordinatione morte violēta puniuntur.

§. I.

PRimum docet Paulus *Roman.9.* cùm dicit: *Deus volens ostendere iram, & notam facere potentiam suam sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum.* Nam etsi de omnibus peccantibus hoc verum sit; tamen meliùs in insigniter scceleratis, ut sunt Malefici, comprobatur; in quibus sustinendis potentiam, iram, & misericordiam propalàm ostendit. Quæ potentia sustinere potest peccatores? *Peccatum sicut pondus immensum ita portantes aggravat*, ait Chrysostomus homil. 19. in Matthæum, *ut nullus reperiatur in orbe, qui illud portare valeat, præter eum, qui portat omnia verbo virtutis suæ.* Cœli, etsi ære fusi videantur, ut ait *Job* 37. inclinantur tamen sub Lucifero, & Angelis apostaticis. Mare ingentes naves sustinet; non sustinet Ægyptios, qui descenderunt in profundum quasi lapis, ut cantant hebreæ mulieres *Exodi* 15. Terra, cui moles ædificiorum incumbit, dehiscit sub pedibus Core, Datan, & Abiron. *Num.26.* Homines robustissimi, qui humeris maxima gerunt pondera, fatigantur sub sarcina peccatorum: *Iniquitates meæ sicut onus grave gravatæ sunt super me*, ait robustissimus David *ps.* 37. Solus omnipotens peccantes sustinet; sed quàm ægrè, testatur ipse, dum per Prophetam Jer.23. de peccatoribus conqueritur: *Vos estis onus mihi, dicit Dominus.* Ubi Liranus ait: *Onus importabile propter peccatorum vestrorum pondus.* Sed non minùs Divina innotescit ira in illa tolerantia. Si enim quos diligit, castigat; quos odit peccare sinit, & si castigatio primos si fortè segniùs in via Dei ambulent, ad exactiorem vitæ rationem revocat, provocatque ad ferventiùs percurrendas justitiæ semitas: Tolerantia secundis est occasio vitæ laxioris; quia prosperitate excæcante in nova peccata prolabuntur; deterioresque indies evadunt, qui fortè disciplinam reciperent, si paterno pœnæ temporalis flagello corriperentur. *Unde*, ut ait Bernardus, *tunc maximè Deus irascitur cùm non irascitur*: Quod attentè considerans ille devotus Poeta suis *Anthol.Sacr.* cecinit.

Solet Deus tolerare illos longo tempore, ut convertantur.

Cum datur injusto peccandi optata potestas
Ut mala mens prave quod cupit, efficiat.
Ira Dei magna est, qua multos sic quoque punit
Ut quibus exultant criminibus, pereant.
Crescit enim occulto cum longo pœna reatu
Ausibus illicitis si nihil obstiterit.
Et magis erranti ne parcant flagra timendum est,
Quàm ne non fiat, quod voluisse nocet.

Quare D. Augustinus de vera Innocentia ait: *Divina bonitas ideò irascitur in hoc sæculo, ne irascatur in futuro, & misericorditer temporalem exhibet severitatem, ne æternam ultionem inferat.* Et quia semper pax, & veritas obviant sibi, misericordia, & justitia se invicem osculantur, ut habetur *psal.*84. misericordiam testatur, dum sustinet in multa patientia reos: quia si ira omnem misericordiam excluderet, non exerceret patientiam; ergo cùm patitur miseretur: & eo magis miseretur, quòd patientia illa non una est; sed multa; atque ii, quos sustinet, ad majo-

rem

rem devenere miseriam. Quis enim miserior status, quàm esse vasa viæ apta in interitum? Vasa, inquam, nihil aliud se totis continentia in potentiis spiritus, in facultatibus animæ, in membris corporis, quàm peccata, quæ iræ Dei causa sunt; quia Deum ad iram provocant, materiamque ardendi præbent igni inextinguibili.

§. II.

130 *Permittere incidere in manus hominum.*

SEcundum testatur experientia: Nam illi, qui virtutis amore non flectuntur, formidine pœnæ converti solent; & quos tempore longioris tolerantiæ inspirationes, exhortationes, interiores motus, solicitationes bonorum; & Sanctorum exempla ad pænitentiam trahere non potuerunt, finalis sententiæ irrevocabilis ordo commovet. Quot enim obstinati homines, qui toto vitæ curriculo nunquam de salute cogitarunt, cùm se vident morti adjudicatos, serio recogitant omnes annos suos in amaritudine animæ, & in corde contrito; atque ad Deum redeuntes, à quo fuerant semper aversi, finibus misericordiæ excipiuntur! Ideò Maleficos, quos ad pænitentiam Deus miserando revocare non potest, vocat irascendo. Permittit enim illos incidere in manus hominum, qui sive Auctoritate Publica: sivè Privata illos gladiis, & ignibus adjudicant; ut sic pœnæ tantis sceleribus debitæ breviori, & leviori supplicio expientur: ut duobus articulis patefiet.

Qui in illos animadvertunt, Auctoritate Publica, Auctoritate Privata.

ARTICULUS I.

Auctoritate Publica.

§. I.

131 *Ad punièdos Maleficos tenentur Judices Ecclesiastici, Politici. Jure Divino Ecclesiastico Humano.*

NEmini dubium est. Ecclesiasticos, Politicosque Judices Dei esse ministros, & administros Divinæ justitiæ, cùm à Domino potestatem acceperint; propter quam Dii frequenter nuncupantur. Et primi quidem gladio spiritus, quod est verbum Dei. Secundi gladio materiali, ut monet Paulus *Rom.* 13. debent in sontes animadvertere; præcipuè in Maleficos. Ad quod tenentur speciali jure Divino, ecclesiastico, humano, ut sic Christiana Respublica communi peste liberetur, & publici hominum hostes igne, & ferro aboleantur, ut latè ostenditur infra *to.2.disp.*1.*nu.*45.*& seq.* Ideò Deus suum libenter Judicibus impertitur auxilium, ut justitiam exercere, conatusque maleficos eludere valeant, si ritè suo fungantur officio, ut exemplis probat Sprenger *in malleo malef.p.*2.*q.*1. Nam si excæcantur avaritia, trahantur ambitione, ferantur crudelitate, divino destituuntur favore, & diabolicis exponuntur incursibus: Immò si curiositate ducantur suas persolvunt pœnas, ut Judex ille, de quo Cumanus Epis. & Sylvester Prieras, qui volens experimentum facere, an ea, quæ vulgò de Magis circumferuntur, vera essent, facta conventione cum muliercula, & egressus ex urbe, intrà cujus mænia se quidquam posse facere subdola Maga negabat, vidit in agro dæmonem multa stipatum turba Magorum, qui ejus jussu in Judicem irruentes ita verberibus exceperunt, ut postea decimaquinta die cum aliis comitibus diem obierit.

Judices, si mali sunt, prævalet cōtra eos dæmon.

§. II.

132 *Si boni sunt, Deus illos protegit ad maleficos puniendos.*

QUòd si pietatem, firmitatem fidei, confidentiam in Sanctissimo Nomine Jesu, & justitiæ zelum præseferant, cùm procedunt in Maleficos, Deus non tantùm consuevit illos sua luce perfundere, ut è tantis difficultatibus eruantur, quibus à dæmone communiter involvuntur, decernantque inter opacas

cas litigiorum tenebras ab illo spiritu nequam excitatas, quid justitiæ, & æquitati conveniat; sed etiam eis tanquam justitiæ suæ administris Maleficos tradere; immò quasi manu ducere puniendos. Cùm enim neque Judices de illis cogitant, nec sibi Malefici timent, secreta eorum scelera Divinæ ope potentiæ, & mediis extraordinariis revelantur, ut omnes sentiant invisibiliter operantem eum, qui reddit unicuique secundùm opera ejus. Hoc testantur tot utriusque sexus Malefici mandante utroque tribunali ignibus adjudicari, quorum si capturam, processum, & condemnationem examines, clarè Deum perspicies operantem, qui etiam miracula facit, ut illi in Judicum cognitionem deveniant.

Quod toties accidit, quoties Eucharistia Sanctissima super prunas posita, aut Christi è cruce pendentis imago sagittis, gladiis, & lanceolis percussa sanguinem emisere; qui cohiberi non potuit, donec re patefacta sacrilegi traditi fuere justitiæ ministris: vel cùm perstitere immobiles, & ità Ecclesiæ, aut aliis sacris, profanisque locis conclusi, ut patentibus januis post gyros, & circuitus exitum nunquam invenire potuerunt, Deo invisibiles compedes iniiciente, quoadusque visibilibus, & ferreis irretiti ad tribunalia ducerentur: ut pluribus exemplis ostendit Delrius *lib.3. Disquis. Mag. p.1. & lib.5. per totum, & in malleo malefic.* sparsim. Tum per se occulta providentia.

§. III.

Sic suo spiritu homines urget ad Magos in flagranti delicto repertos, aut maleficia exercere deprehensos in judicio accusandos, & deferendos nulla habita sanguinis, consanguinitatis, affinitatis, & amicitiæ ratione. Quo in genere laudem meretur Rusticus Trevirensis relatus à Sprengero *in suo malleo par.2.q.1.cap.13.* qui cùm filiolam octennem Magam comperisset, eò quòd post aquam in scrobem effusam, & bacillo turbatam aliquorum verborum submurmurando prolatorum virtute, pluviam dedisset in condictum horti locum, atque ab ea tacere nescia didicisset, hoc, & similia à Matre fuisse edoctam, post dies aliquot invitatum se ad nuptias simulans, utramque nuptiali modo exornatam currui imposuit, & in vicinum oppidum deductas tradidit Judici, ultimo supplicio crimina expiaturas. 133 Tum per homines instinctu particulari.

§. IV.

Immò ipsummet cogit dæmonem vilissima sua mancipia prodere, & quasi ducere ad magistratus capitali sententia punienda. Quod ille lubens exequitur, cùm de hominum miseriis, calamitate, & interitu gaudeat. Sic cuidam Opilioni, ut habetur *in Chron. Fratr. Min. S. Franc. p.2. lib.4. cap.19.* postquam dæmonis arte multa perfecerat mira, tandem ei sub forma mercatoris apparuit dæmon nonnullas tradens vaccas, ut eas ad nundinas duceret vendendas, debitam, illi, si venderet, promittens solvere mercedem. At vix pervenit ad locum, quòd ecce vaccarum verus dominus, à quo fuerant furtim à dæmone sublatæ, qui illis agnitis ut furem apud Judicem accusavit ductorem, qui cùm mercatorem, à quo eas acceperat, ut de veritate testaretur, non invenisset, ipse de delicto convictus morte damnatus pro servitutis mercede à dæmone suo Domino furcam recepit. 134 Tum per dæmones coactione singulari.

Nec ipse solus dæmon; sed & Magos aliquando urget, detegere contubernales, crimina propalare, & indicare secreta stigmata, ac facinora, quibus Magi deprehendi possunt. Sic hoc nostro ævo cùm quidam malefici, ut felicis recordationis Sanctissimum Urbanum VIII. è medio tollerent, licèt incassum, maleficia concinnassent, unus ex illis totum patefecit crimen, contubernalesque detexit, qui omnes pœnas tanto sceleri debitas Romæ publicè solverunt. Aliquando ita excæcat, ut ipsi quasi ultrò se prodant in Judicum ferè oculis maleficia exercentes. Sicut ille, qui Venetiis damnatorum in triremibus animas promissa libertate, &

tæ, & decem aureis pro unaquaque numeratis emebat, emptasque addicebat dæmoni consentientibus venditoribus, qui proprio sanguine notato chirographo venditionem ratificabant; & postea ab emptore certo veneno necabantur: ut refert Villamontius supplicii ejus spectator *lib. 1. Itinerarii cap. 33.*

§. V.

135 Denique illi in more positum est, infallibilem promittere liberationem, si eos in manus Judicum devenire contigat. Unde eò libentiùs se judicio exponunt, quò promissionibus confidunt diabolicis: ut Eom famosus ille Magus, qui damnatus in Concilio Rhemensi, cùm duceretur ad mortem, sæpiùs terram pede proterens dicebat, quasi eam compellaret: *Terra findere*. Teste Guilhelmo Neuberg. *lib. 1 hist. Angl. cap.* 18. Quare Judicibus summoperè cavendum est, ne hujusmodi humani generis pestes punire negligant, aut dissimulent. Cùm enim sint à Deo constituti ad vindictam malorum: & gladium acceperint ad peccata publica, privataque ulciscenda, ut habetur *ex L. Congruit. de off. Præsidis*, severioribus pœnis in illos animadvertere debent; cùm eorum scelera directè, & immediatè Divinam offendant Majestatem, & Dei optimi Maximi indignationem provocent, ut justè nobis irascatur. Si secùs faxint, & nimis lenes, remissos, & negligentes se præbeant, sciant se apud Deum conscios esse ejusdem delicti, & apud homines fautores magorum haberi: ut latè probat Delrius *Disquis. Magic. Anacephaleosi monit.* 3. tenerique ad restaurationem damnorum, quæ per eorum conniventiam, aut negligentiam subditi patiuntur; ut habetur *c. 1. de off. Judic. delegat.* & DD. ibidem *L. Congruit. de off. Præsidis*.

§. VI.

136 *Principes ad idem tenentur Qui præstiterit meretur Gratiã apud Deũ, & Laudem apud homines.*

Eadem Principes manet obligatio, qui cùm Divinam Majestatem repræsentent, Divinas injurias non negligere, aut remittere; sed ulcisci debent, ut thronus eorum à Domino stabiliatur. Unde qui zelo ducti Diaboli partiarios in virga ferrea regunt, & debitas de magis, & maleficis pœnas sumunt, apud Deum gratiam, & apud homines laudem consequuntur. Sic Jehu, dum zelum exercet pro Domino, & Sacerdotes Baal insigniter magos ad unum trucidat; atque Jezabelem veneficiis, & abominationibus famosam præcipitat de fenestra, exponitque canibus devorandam, regno potitur usque ad quartam generationem longiori tempore illud possessurus, si eodem zelo vitulos aureos Jeroboam abstulisset. Sic anno 1383. Allobrogum Comes (dum castrum Ovi Neapoli obsideret Dux Andegavensium) rogatus à prædicto Duce; an oblatio cujusdam Magi esset acceptanda, qui arcem tradere paratus erat eadem arte, qua illam in manu Caroli Pacifici dederat, petiit, magum ad se mitti, qui cùm venisset, eademque spopondisset, carnifici traditum capite feriri jussit, nunquam se commissurum, protestatus, ut tam strenuis militibus, & belli ducibus exprobraretur, Carolum sine infamia, & artibus vetitis debellare non potuisse; sed sibi spem in Deo, & Dei virtute collocatam esse.

Per utrosque cùm puniuntur Malefici convertuntur plerique.

Atque iis, & similibus modis operarii iniquitatis meritas scelerum pænas recipiunt, qui aliquandò squalore carceris fracti: vel viso rogo perterriti piis Confessariorum monitis acquiescunt; & dæmoni renuntiantes ad Deum convertuntur, à quo singulari miserentis clementiæ beneficio, temporali igne expiati ignibus æternis eripiuntur: ut latiùs manifestabitur infra *tom. 2. d. 1. n. 71. vers. Tertio.*

A R-

ARTICULUS II.

Auctoritate Privata.

PRivata auctoritate magorum, & maleficorum scelera ulciscuntur hi omnes, qui non gladio publico, cùm non sint Magistratus: sed ultore gladio, ira, & furore commoti, ut personæ privatæ utuntur. Quod etsi Deo volente non fiat, qui omne homicidium prohibet; non tamen sine ejus providentia evenire, compertum est. Cùm enim sic dirigat humanas voluntates, quæ proprio impetu feruntur in malum, ut quamvis non det illis malitiam; attamen det illis ordinem, sicut superiùs demonstravimus: permittit sæpiùs, plures sævire in maleficos, ut per illos scelera eorum puniat, sicut aliàs per Philistæos, Babylonios, alienigenasque nationes ob desertæ Religionis, & cultus divini neglecti crimen vindictam sumebat de Judæis. Eorum autem alii incogitantes: alii cogitantes maleficis cruciatus, vulnera, & mortem ipsam inferunt. 137 Maleficos puniunt hi, qui ultorem gladium accipiunt, & ex odio, furore, aut alia occasione interficiunt.

§. I.

PRimi sunt illi, qui nihil minus cogitantes, quàm de hujusmodi hominum colluvie aliquos ex iis occidunt, sive delatos in nubibus: sive in arboribus congregatos: sive intromissos in cameras: sive aliena forma transformatos. Vvalones duo, ut refert Delrius *Disquis. magic. lib.5. sect.3. anno* 1587. ad pontem Nuleti propè Caletum, dum stant in præsidio sub vesperam, vident sub nigram nubem advolare, & in ea sibi audire videntur confusas multorum voces: Unus ex eis audacior librat archubuziam in nubem, & ecce ex ea ante pedes mulier nuda femur trajecta duplici vulnere cadit. Alius ab eodem relatus bombardam gerens, & deambulans extra municipium obsidetur à corvis, & picis obstrepentibus in arbore propè viam, sclopum collimat, & deplodit, unam percutit certo ictu, quæ de ramo, ut videbatur decidebat, reperit solam clavem ferream de cingulo muliebri collapsam, carpit, agnoscit, domum petit ejus, ad quam pertinebat; invenit matrem familias glande latus ictam. Alii similiter feles, & cattos in arbore congregatos, & clamantes: aut ingressos in cameras, & saltitantes vident. Alii obvios habent lupos, & feras similes, quæ illos invadere tentant; ii sclopum laxant, aut ense spiculis, & hastis feriunt invadentes, & statim pro fele, aut lupo homo, aut mulier, puta, saga, aut malefica in eisdem partibus sauciata, in quibus fera vulnerata fuit, jacere deprehenditur. Alii incogitantes.

His jungendi, qui sagarum mysteria ignorantes, eorum morti sæpiùs occasionem præbuerunt. Ægrorat paterfamilias, ut refert Auctor Dæmonom. *lib.3. cap.2.* longaque infirmitate detentus, & doloris impatiens quærit quoquomodo sanitatem; adducitur Magus, qui negat se posse morbum tollere, nisi transferat in filium adhuc lactantem, assentitur genitor; intereà nutrix de salute infantis solicita fugit, & nutricium inter ulnas bajulando aliò asportat; sanatur ægrotus, sed non comparente puero Magus substituitur, eadem infirmitate correptus interficitur à dæmone.

§. II.

SEcundi sunt illi tum inimici, tum amici, qui de magis vindictam sumpsere. Inimici tot sunt, quot homines in universo: Nam cùm manus eorum sint contra eos, acriùs prosequuntur qui gravem ab illis patiuntur injuriam. Hic videt suos agros depopulatos, segetes grandine percussas, armenta quotidiè pereuntia arte vicinæ maleficæ: Ille conqueritur, domum incendio conflagrare, & opes omnes flammis absumi maleficio magi cujusdam sibi noti. Alius videt dilectum unigenitum longo languore tabescentem, quem malis artibus saga immisit. Villa cum circumja- 138 Alii cogitantes, & ex professo Inimici qui variè à maleficis vexati illos occidunt.

centibus agris tempestate horribili quatitur: Provincia tota peste devastatur. Regnum patitur sterilitatem in omnibus finibus suis: auctores tot maleficiorum diligenter quæruntur, & inveniuntur. Quis possit justum dolorem non sentire, aut reprimere exurgentem iram? Ideò tales gladio perimunt, tradunt ignibus, suffocant flammis, præcipitant ex tectis, lapidibus obruunt, suspendunt arboribus, raptant per saxa, tribulos, sentes, atque diverso mortis genere afficiunt, ut privatas, publicasque injurias ulciscantur.

Amici consulentes ipsos.

Quid dicendum de amicis? Annè benevolentius se erga illos gerunt? Audi signa amicitiæ. Consulentes illos accedunt variis de causis; sed præcipuè ut incognita, aut futura addiscant: Ea est enim hominum mens, velle scire quæ ventura sunt; ideoque à pseudoprophetis, qui se omnia præscire profitentur, sciscitantur, quæ sit eorum sors, ita tamen, ut ab eis spectent prospera omnia, Judæorum more, qui veros Dei Prophetas compellabant iis verbis Isaiæ 30. *Dicite nobis placentia*. Si secus, infausta omnia minantur, pro remuneratione accipiunt ictus, vulnera, mortem. Et ne antiqua referamus exempla, Petrus Leonus Spoletanus occasionem mortis Laurentio Mediceo, & sibi ipsi præcipitationem in puteum præbuit. Astrologus quidam futuram mortem prædicens Joanni Galeacio Duci Mediolanensi, & sibi longiorem pollicens, ejus jussu strangulatur. Lucas Gauricus Joannem Bentivolum Bononia expellendum prædicit, mandante violento Principe, ex alta trochlea suspensus fune quinquies quassatur, aliique multi egregiè vapulant, præcipitantur, & pugionibus confodiuntur.

§. III.

139 Magi, & eandem artem profitentes.

Sed quis posset credere, Magos Magis insidiari ejusdem domini mancipia, & similis artes professores? Attamen hoc videas in judiciis, in quibus maleficus contubernales accusat; eisque confrontatus coram convincit de maleficiis; Et extra judicia, dum certant inter se aliquando ludicra, aliquando funesta pugna: Ludicra ex invidia: Si enim figulus figulo invidet, & fabrus fabro, cur non magus mago? Ut Pragæ accidit in Curia Vvenasesiai Imperatoris Zythone præstigiatore insigni cum Bavaricis ludionibus contendente, quis eorum ludibria artis majora spectantium oculis explicaret. Funesta ex odio, & ferali inimicitia, cùm alter alterum conatur impedire, nec à proposito desistere vult. Cujus rei duo exempla notatu digna subjiciam ex Delrio *lib. 2. Disquis. magic. qu. 30. sect. 1.* qui auctores citat, ex quibus illa mutuatus est.

Quæ omnia variis exemplis probantur.

In Diversorio publico quidam Germaniæ præstigiator hospitis famulum petentibus reliquis convivis decollavit; cùm autem rursus vellet ei caput imponere, animadvertit adesse alium magum, qui eum impediebat: rogat iteratò, ne hoc faciat, repulsam passus in mensa lilium crescere facit, cui cùm caput, & flores amputasset, concidit absque capite de mensa magus, qui impedierat, & alter imposito priùs capite famulo, ex urbe aufugit, ne propter homicidium à Magistratu puniretur. Simile quid accidit in Anglicanæ Reginæ aula, dum magi jucundum exhibituri spectaculum paciscuntur singularem necessitatem una in re sibi invicem parendi. Prior jubet alterum per fenestram respicere, quod dum facit, ecce cervina ex capite cornua enascuntur: cornutus post sannas, & ludibria tolerata evanescentibus cornibus atrocem meditatur vindictam: Pingit carbone hominis in pariete effigiem, quam subire alteri imperat, qui mortem sibi cernens imminentem, horrore percussus rogat, & deprecatur, ne faciat: urget alius conventa, subit ergo coactus, paries dat locum ingredienti; sed ingressus nusquam posteà comparuit occisus à dæmone, qui corpus alicubi in speluncam, aut locum desertum asportavit. Sic lupus lupum devorat, ne infestantium greges numerus multiplicetur, & eo modo juxta Dei permissionem hominum hostes ab hominibus castigantur.

SE-

SECTIO II.

Extraordinarie.

PRæter ordinaria divinæ Justitiæ maleficos punientis acta, alia dantur extraordinaria, cùm miseros, & perditos homines, in quibus nulla spes emendationis effulget, tradit puniendos non ampliùs hominibus, sed dæmonibus, qui tanquam teterrimi, & sævissimi carnifices sententiam contra eos latam executioni demandant. Certum est enim, Deum seriùs vindictam de peccatoribus sumere; neque ad illam devenire, nisi quasi coactum, excrescente nimis scelerum, & sceleratorum numero. 140 Deus non punit homines pœna extra ordinaria. Nisi crescente numero.

§. I.

SIngula scelera graviter Majestatem ejus offendunt; sed quia misericors est, non statim punit delinquentes; sed dissimulat peccata hominum propter pœnitentiam, ait Sapiens *Sap.* 11. Immò quamvis multiplicata reiterentur; tamen tolerat, donec ad certum numerum æterni ejus consilii decreto præfixum, & determinatum pervenere; quem si accedentibus novis sceleribus prætergredi contingat, justa de illis exigit supplicia, eò graviora, quò tardiùs inferuntur: ut testatur D. Greg. *lib.* 25. *Mor. cap.* 2. dicens: *Peccatorem tanto sequitur districtior sententia, quanto peccanti ei magna est patientia prorogata: quia divina severitas eò iniquum acriùs punit, quò diutiùs pertulit.* Quare cùm magorum scelus quodlibet sit in uno multiplex quædam colluvies, & repullulascens hydra scelerum, quo magis humana excrescente malitia augetur, eò citiùs mensuram implet, & iram divinam provocat ad hunc cumulum iniquitatum accumulatis pœnis castigandum. Scelerum.

§. II.

SCeleratorum verò turba multiplicatur, & canceris instar insensibiliter serpit, cùm atrociora flagitia in omnium oculis per peccata impunita manent. Cùm enim exempla plus moveant, quàm verba, fatendum est, prava impiorum opera esse cæteris irritamenta malorum. Nam si fortè aliqua reverentia tenentur humana, ne publicè peccare audeant: cùm vident scelera manere sine ultione, tunc postposito omni timore fiunt deteriores: quia & aliorum exemplo, & propria inclinatione feruntur in præceps. Ideo ne maleficorum horrendæ abominationes aliis sint incentiva peccati, si semper impunè exercerentur, Deus graviores maleficis pœnas immittit, ut stultu pereunte sapiens astutior fiat; & sublatis de medio impiis reliqui ab hujusmodi sceleribus deterreantur. 141 Sceleratorum.

Quarè illos tradit manibus dæmonum puniendos, ne diutiùs vivendo tolerati majora aggravatis maleficiis supplicia sibi accersant; & damna facto, & exemplo majora proximis, & Reipublicæ universæ inferant; qui potestate accepta ita in illos sæviunt In Vita, & in Morte, ut jure dixerit, maleficos esse omnium miserorum miserrimum genus: quod sequentes articuli comprobabunt. Ideo cùm nulla spes effulget emendationis, tunc Deus eos satanæ tradit, qui illos vexat In Vita In Morte.

ARTICULUS I.

In vita.

AUdiamus peccatores pristinæ vitæ calamitates, & labores anxiè toleratos quamdiù vitali vescebantur aura, in inferno cum ejulatu deflentes: *Lassati sumus* ajunt 142 Sic malefici puniuntur in

vita, ut nullam habeant requiem Die Nocte.

ajunt Sap. 5. *in via iniquitatis, & perditionis, & ambulavimus vias difficiles*. Et meritò: serviebant enim Diis alienis, qui non dabant eis requiem die, ac nocte. Nam hac justa animadversione punitur peccator apud Jeremiam *cap. 16.* qui Deo vivo, & vero cum summa requie servire renuit, dæmoni diro, & crudeli tyranno servire cogatur. Quod clariùs patebit in maleficis, si eorum diurnos, atque nocturnos labores consideremus.

§. I.

Dic quia vitam ducunt Indigentem.

Quis labor diurnus, vitam ducere omnibus bonis destitutam, & affluentem malis, ut potè indigentem, infamem, & miseriis cumulatam?

Indigentia maleficorum comes est individua. Nam etsi deus ille alienus, cui serviunt, montes aureos polliceatur; possitque illos ditare, cùm noverint thesauros absconditos in terra, & in mari; tamen non præstat, quod promittit; vel quia non potest: vel quia non vult, Deo obsistente, & avaritia ejus impediente; unde hoc hominum genere nihil egenius. Si divites sunt, depauperantur. Si pauperes, nunquam ditantur. Quòd si ab eo importunè divitias petant, raro paucas, & veras accipiunt: ut plurimum apparentes, quæ repositæ in arcam in fimum, folia sicca, & hujusmodi quisquilias conversæ reperiuntur. Quod multis exemplis confirmat Remigius testis oculatus *lib. 1. Dæmonolatriæ cap. 4.* quorum sequentia referam: Sennel armentaria Duzæ 1. Kalend. Octobr. 1586. accepta à dæmone, ut sibi videbatur, pecunia, gestiens domum properè redit, eam ut numeret: sed excusso sacco, nihil nisi testas, & carbones reperit. Catarina Metensis Duzæ pridie Non. Novemb. 1586. Succerdam. Joanna à Banno 3. Non. Julii 1585. cùm nummum aureum charta involutum in via reperisset, ut dæmon eventum prædixerat, atque eum marito cupidè ostentaret, advertit tandem non sine pudore pro auro nactam se calculum ferrugineum, qui etiam contactu primo facilè in frustra dissiliret. Alii arborum folia, fimum equinum: Alii cornuum frusta, ac cætera hujusmodi vilissima pro nummis adinvenerunt. Omnia hæc ille ex actis judiciariis se judice exceptis, cujus exempla libens usurpo, quia fide publica Notariorum, qui judiciis interfuere, sunt contestata. Quandoque vana inveniendorum thesaurorum spe oblectantur, quos cùm quærere incipiunt, aut metu exanimantur: aut præfocantur à dæmone; vel à terra absorbentur, quorum exempla referuntur à Theveto *L. prima C. de Thesauris*; & à Cedreno *lib. 8. Cosmogr. cap. 1.* Aut cùm laborare permittuntur instigante dæmone, deprehenduntur à Judicibus.

Exemplis probatur.

§. II.

Vel modos addiscunt præstigiosos, & periculis expositos, quibus paupertati subveniant. Sic mendicus quidam, qui puerum morbosum, & fasciis involutum summa cum defatigatione humeris gestabat, comprehensus, fassus est, non puerum; sed dæmonem fuisse, qui sibi promisisset, omnes se ad eleemosynas ei conferendas pellecturum quandiu sic circumferretur. Alius similis mercis bajulus dæmonem in figura homuncionis suis omnibus membris aptissimè formatis in cavea inclusum circumostentans similiter præstigium confessus est. Mulier Esligentis anno 1546. ventrem gerebat totam faciem obtegentem, & tumescentem in decem palmos; in quo à circumstantibus lectum audiebantur galli cantantes, gallinæ coccinantes, anseres strepentes, balantes oves, latrantes canes, grunnientes porci, præstigium etiam à Matre confictum lucri causa fassa est. Alia in Burgimbreyssia, ut narrat Gerson *lib. de examinat. doctr. lit. O. in fine*, asserebat, se unam de quinque fæminabus à Deo compassivè missis ad redimendas animas de inferno, peccata occulta manifestabat, extases patiebatur; & sub specie de-

cie devotionis, & revelationum fingebat mirabilia; tandem post multos deceptos, cùm torqueretur, veritatem confessa est, omnia prædicta se cupiditatis occasione finxisse, ut nutriri posset hoc modo, & paupertati suæ subvenire. Quarè dæmon non solùm promissas divitias non elargitur; sed quod pejus est, vitam aufert, cùm sic miseros tradit in manus Judicum: aut squalidos, inopes, egentesque relinquit.

§. III.

An infamia similis poterit reperiri ei, qua laborant hæc mundi repudia, & peripsemata, cùm pejoris sint ipsis carnificibus conditionis? Isti ministri sunt justitiæ, & quamvis ad commune hominum consortium non admittantur; tamen nulli timori sunt, nisi malis; cùm sciant omnes, nihil eos nisi jussos à magistratibus attentare posse: nec potestatem habere aliam, quàm justas Judicum Sententias in reos latas executioni demandandi: Illi verò ministri sunt sathanæ, quorum non solùm conversationem; sed etiam occursum omnes ita horrent, ut si fortè eos habent obvios, statim solo visu fascinati, immò siderati ingenti terrore corripiuntur: cùm credant, neminem quantumvis innocentem, & justum tutum esse à maleficiis. Quarè alios videas vertere facies: alios declinare à via: alios retrocedere, & fugere, ne videant, aut offendant illos misantropos. 143 Infamem.

§. IV.

Sed heu quàm magnis involvuntur miseriis. Si è suis latebris aliquando, exigente necessitate, foras prorumpunt in publicum, non audent neque oculos elevare: aut rectà homines aspicere; sed capite demisso procedentes, & semper aliquid submurmurantes vultu apparent ferociore, qui efferatam illorum barbariem intuentibus apertè testatur: pallor faciem, tremor membra, timor animum occupant; obversatur semper eorum oculis, & menti facinorum memoria: horrent conspectum eorum, quibus nocuere: nec possunt Judicum, & Magistratuum minimorum etiam justitiæ ministrorum conspectum sustinere. Quoties enim eos adventantes prospiciunt, statim se ad furcam, aut rogos mittendos arbitrantur. Si verò domi clausi remanent, quod ferè semper consueverunt; quia latebras amant, & lucem oderunt, ne veniant opera eorum ad lucem, cruciantur à dæmone in mente, & in corpore. Mens enim furiis continuè agitatur: corpus sæpissimè vapulat ex contusione membrorum deformatum, squalidum, ac languidum apparet exercitio nusquam interrupto: solent semper volvere in animo modos, quibus nocere possint, præscriptumque à Sathana homicidiorum, infanticidiorum, & id generis scelerum numerum adimplere; minis, & maledictionibus insectari eos, de quibus ulcisci desiderant: conficere venena, pharmaca, unctiones, pulveres: & maleficia concinnare. Qua diurna vita quid laboriosius? 144 Miseriis cumulatam.

§. V.

Neque nocturna felicior est. Dum enim cæteri in suis lectulis quiescentes blandos capiunt somnos, membraque defessa sopore reficiunt, lucifugæ istæ noctuæ errant, ut suos pulveres immittant, infantes furto auferant, suspensos eruant è patibulis, educant è fossis sepultos in cæmeteriis, aut quid simile diabolicum moliantur. Quòd si à suis magisterulis vocentur ad nefarios cætus, quos noctis silentio celebrare consueverunt, obedire, necesse est. De quo labore dicetur aliàs, cùm de illis erit sermo, ut sunt causa maleficiorum. An requies aliqua poterit reperiri in talibus exercitiis diurnis, nocturnisque, & non potiùs labor ingens, & molestia summa? 145 Nocte Qua persistunt, Vel ad sua maleficia explenda, vel ad suos Conventus.

ARTICULUS II.

In Morte.

146 Si mors peccatorum pessima, Pejor maleficiorum, quia diabolus ipsis apparet.

MOrtem peccatorum pessimam esse docet Psalmographus Psaltes *psalm.* 33. Qualis ergo erit magorum, & maleficorum mors, quæ vitam tam abjectam, infamem, & miseram terminat, nisi abjectionis, infamiæ, & miseriæ consummatio? Iis enim horrendè, & citò apparet Divinæ executor sententiæ, ut dicitur *Sapientiæ* 6.

§. I.

Horrendè terribili morte eos absumens. Probatur multorum maleficorum morte.

HOrrendè: quia horrenda morte eo operante, vel solicitante necantur. Alii sub ultore gladio cadunt: Alii urentibus flammis concremantur: Alii sub populi ferocientis indignatione pereunt, ut dictum est. Sic Zoroaster Magiæ inventor tandem à dæmone, quem importunitàs solicitabat, igne succensus, & fulgure tactus interiit. Simon Magus in aerem sublevatus, & ex eo præcipitatus fractis cruribus cum ignominia, & dolore exhalat animam. Cynopes, Prochorus, Zaroes, Arphaxat nobiles magi exitu infelici extinguuntur *apud Abdiam lib.* 6. Duo magi volentes Christianorum machinas incantare, primi illis interficiuntur, ut narrat Guilhelmus Tyrius *lib.* 8. *belli sacri cap* 15. Alius, dum omnes ad unum miliare serpentes in quandam foveam cogere nititur, ab uno ingenti, & annoso in eum insiliente necatur. Anus Saga apud Polidorum Virgilium coram omnibus à dæmone abripitur. Ziro famosus Wenceslai præstigiator ad extremum ab eo in corpore, & anima de medio hominum tollitur, teste Dubravio *lib.* 23. *hist. Bohem.* Faustus nobilis magus in Germania tandem à cacodæmone lecto extractus strangulatur, inversa in tergum facie, domoque tota concussa, & penè eversa. Alius relatus à Pico *lib.* 5. *de Prænot.* dum curioso Principi pollicetur, se Trojæ expugnationem, & Achillis cum Hectore certamen exhibiturum, à dæmone, vivus ablatus nusquam ampliùs comparuit. Pluresque alii quantuncunque renitentes, gementes, vociferantes, & auxilium implorantes ab eo sub forma nigerrimi Æthiopis apparente arripiuntur, ad muros alliduntur, in frusta discerpuntur, violenter rapiuntur, & per aera spectantibus, & stupentibus omnibus, qui aderant, tandiùque raptatos aspicientibus, quandiù naturali oculorum acie subsequi poterant, secum aliuc asportantur.

§. II.

147 Citò quia immatura morte tolluntur.

CItò apparet; dum immatura, & inexpectata morte tolluntur. Nam etsi dæmon longam sæpiùs vitam promittat, tamen miseros deceptos sæpiùs convenit, monet de pacto, transactum tempus conventionis initæ testatur, & quicquid opponant in contrarium, præfocat; cadaverque raptatum vel asportat; vel contusionibus, membrorumque contorsionibus deformatum defert. Et ut scias invisibili potentia dæmonis infelicia hæc mancipia ita constringi, ut neque possint pœnas effugere debitas, nec vitare infernalis carnificis manus, multi ex eis ultro sibi mortem inferunt, cùm audiunt, sibi ab eo parari necem, ut desperatione præveniant horrendam hanc asportationem: Sicut Palumbus præsbiter fecit, ut Vincentius Belvacens. *lib.* 25. *histor. cap.* 29. & S. Antonin. *par.* 2. *summæ hist. tit.* 16. *cap.* 7. *§* 4. referunt, qui temporibus Henrici tertii Romæ magicam artem exercebat. Ad eum enim, cùm semel juvenis locuples, & nobilis accessisset, qui sponsalitium annulum Veneris statuæ ludendo inseruerat, & ab eo tempore illudebatur à dæmone quoties cum uxore, quam recenter desponderat,

Confirmatur exemplis.

congre-

congredi conabatur, dedit ei compositam epistolam dicens: vade tali hora noctis ad compitum, ubi quatuor viæ conveniunt, & stans considera omnes prætereuntes; sed cave, ne loquaris, eique trade epistolam, qui alios subsequetur. Fecit ille, quod jussum fuerat, viditque tacitus multos utriusque sexus prætereuntes lætos, tristes, equites, pedites; & inter illos mulierem in habitu meretricio veste ita tenui, ut penè nuda appareret virgam gerentem auream, mulam inequitantem, gestusque exequentem impudicos: Ultimum Dominum turbæ ex asse smaragdis, & unionibus superbo terribiles in eum oculos exacuentem, & perquirentem causas viæ. Huic epistolam offert, quam cùm legisset dæmon brachiis in cœlum elevatis exclamavit: *Deus omnipotens quandiu patieris nequitias Palumbi presbiteri?* nec mora satellites misit, qui annulum extorquerent à Venere reluctante. Quod cùm didicisset Palumbus, ex clamore illo ad Deum directo intellexit, sibi præsignari finem dierum: quocirca omnibus membris ultro truncatis miserabili pœna defunctus est, confessus coram populo Romano inaudita flagitia. Sic anno Domini 1667. dum hoc opus Venetiis erat sub examine, ut typis ederetur, quæsivi à quodam Presbyro Concive illius Doctoris Magi de quo infra num. 507. & 520. an adhuc viveret ille Doctor Jurisperitus, qui putabatur, Magus, qui respondit: *Puto, quòd adhuc vivat, sed jam diù illum non vidi, quia semper manet clausus cathenis vinctus, nudus, totus pilosus, totaliter mente captus: Cùm enim quadam die cum aliquibus suis sociis extra Urbem profectus ad dæmones convocandos circulum faceret necromanticum, aliquem commisit errorem contra artem suam, ex quo dæmones in eum insurrexerunt, ac fustibus ita ceciderunt in toto corpore, & maximè in capite, ut semimortuus à sociis in domum suam vix asportari potuerit, ex quibus percussionibus totaliter amisit nedum usum rationis, sed etiam sensuum interiorum, ita ut quocunque animali irrationali pejor evaserit:* Hæc ille, quod pluries illi prædixeram, cùm mense continuo quotidiè, ut ad sanam mentem rediret, rogabam, & obsecrabam. Hæc sunt ordinaria, & extraordinaria divinæ Justitiæ acta, quæ perficiuntur tum ab Hominibus: tum à dæmonibus, ex quibus colligere licet, non sic permitti scelera maleficorum, quin subinde pœnis insolitis, & horribilibus suppliciis ira vindice puniantur.

CAPUT II.

Consulentes Maleficos.

SI æquitati consonum est, ut ejusdem sceleris conscii simili pœna plectantur, ut 148
habetur *L. Jubemus, §. œconomus c. de sacrosanct. Eccles.* justum est maleficorum Consultores, qui socii sunt criminis, etiam participes esse punitionis; suoque malo discere, quàm graviter supremum Numen offendant, qui ad dæmonem, suosque ministros recurrere non verentur. Infideles sunt, si talem ejus oraculis, & responsis fidem adhibeant, quasi verax sit, & omnisciens, omniaque putent ex ejus nutu pendere: hoc est enim concupitam ei tribuere Divinitatem. Idololatræ, si eum sacrificiis, oblationibus, atque aliis supremi cultus honoribus prosequantur, creaturæ deferentes quod ad solum Creatorem pertinet. Hæretici, si Deum confitentes, aut ipsum putant non sufficienter posse ipsorum necessitatibus subvenire: aut non abundè consulere, & providere hominibus; cùm illos malis concuti finit; nec bona confert, quibus carere videntur. Malefici, si quoquomodo cum operatiis sathanæ pactum ineunt, aut operationibus ipsorum. Denique inobedientes Deo, & Ecclesiæ, si contra tot prohibitiones superius allatas *nu. 39. & sequent.* aliquo pacto diabolicam opem implorant; Ideo justam Dei merentur iram, cùm ad ejus hostem accedunt: sive ut Mala tollat: sive ut Bona conferat: quod sequentibus sectionibus demonstrabitur.

Qui maleficos consulunt, & ad illos accedunt, puniuntur: qui sunt Vel Infideles, Idololatræ, Hæretici.

Malefici Inobedientes Quoquomodo ad illos accedant, hoc est Vel ut à Malis liberentur Vel ut Bona consequantur.

SECTIO I.

Ad mala tollenda.

149 Dum malis premimur ad Deum confugiendum.

SI malis undique premimur in hoc mundo tum publicis, tum privatis, à quo auxilium expectare debemus, nisi ab eo, qui est refugium nostrum, & virtus, adjutor in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis? Ipse enim solatur afflictos, laborantes reficit, sanat ægrotos, pereuntes salvat, solvit compeditos, elisos erigit, peregrinantibus vehiculum, naufragantibus portum, lassis requiem, æstuantibus umbraculum, languentibus vires præbet, tempestates quietat, æstes sedat, famem pellit, bella pacat, dissidia componit, obsidiones solvit, calamitates aufert, tribulationes tollit, & cuncta dissipat maleficia; Ideo ad ipsum recurrendum esse toties scripturæ docent, ipsaque convincit ratio. Nam si omnia mala Deo permittente eveniant, certum est, ne ullum minimum quidem sine divino ejus nutu auferri posse. Quare ab eo pendet, illa immittere, & emittere, cùm ipse solus occidat, & vivere faciat; percutiat, & sanet: mortificet, & vivificet: deducat ad inferos, & reducat; sicut sæpiùs Prophetæ testantur.

150 Quarè illi, qui ad dæmonem confugiunt spe vana deluduntur? Graviter Deum offendunt. Gravioribus malis se involvunt Quo. quomodo accedant Sive pro malis Publicis, Sive pro malis Privatis.

Quàm lugenda est ergo hominum excæcatio, qui cùm se malis obrui sentiunt, confugiunt ad dæmonem, à quo liberationem sperant; sed justo Dei judicio vana spe deluduntur. Neque enim æquum est, ut qui Deum derelinquentes, Majestatem ejus, virtutemque abnegant, & proterunt, assequi permittantur ea, quæ à conjurato ejus hoste expectant, in cujus clientelam se conferunt: *Domine* ait Propheta Jeremias cap. 17. *omnes, qui te derelinquunt, confundentur, recedentes à te, in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum.* Quòd si illa assequantur aliquando gravioribus involvuntur malis. Dæmon enim mercator est tenacissimus, qui nullam vult pati jacturam; nec aliquid sibi deperire lubens sustinet. Ideo cùm rogantes ab aliquo malo liberat: vel malum temporale in alios transfert: vel in atrociora mala spiritualia ipsos præcipitat; quod clariùs patebit, si modum, quo mala sive Publica, sive Privata tollere consuevit, duobus articulis subsequentibus consideremus.

ARTICULUS I.

Publica.

151 Cùm publica mala sint innumera hoc in solo Bello quod omnia complectitur demonstratur.

TOt publicis exagitantur calamitatibus status omnes politici, ut si eas enumerare quis velit, longum opus texere, necesse sit. Ideo brevitatis causa totam probationem ad solum bellum revocemus. Cùm enim cuncta mala complectatur, ex illo colligere facile erit, quid de cæteris sentiendum sit. Conficitur verò vel prœliis, vel obsidionibus, in quibus si dæmonis auxilium peti contingat, gravem Deo inferri injuriam nemo non videt: cùm ejus sit evertere acies, pavorem immittere, perturbare ordines, fugare exercitus, obsidiones solvere, dare victoriam, & totum bellum perficere prout vult; ut potè qui Deus Sabaoth, & Dominus exercituum vocitetur. Et ideo, etsi aliquando exitus pugnæ det in manus dæmonis, cui permittit suam exercere potestatem in eos, quos in conflictu, peccatis profligatorum id exigentibus, perire statuit; tamen ut plurimum talem non concedit facultatem; sed recurrentes ad dæmones stragibus variis expugnat, donec omninò consummentur.

§. I.

§. I.

NOtum est Saul exemplum 1. *Regum cap.* 28. ut videas manum Dei invisibiliter percutientem eos, qui ope dæmonis victoria potiri volunt, dum trepidans ob ingentes Philistinorum copias y Pthonyssam accedit. Et ecce irruentibus inimicis fugatur Israel, fortiores exercitus gladio pereunt, occiduntur ejus filii, & ipse desperatione correptus proprio ense seipsum confodit. Huic affine Maxentii factum, qui ad gerendum bellum contra Constantinum se comparans, etsi omnem locum, & civitatem Romam ingenti armatorum multitudine ultra centum millia munivisset; tamen machinis præstigiarum magis confidebat, ait Eusebius *in vita Constantini lib.* 1. *cap.* 31. quàm robore exercitus, aut benevolentia subjectorum. Unde confidentia vana delusus, & à Constantino territus, fugatusque cum equo, & armis insignibus in fluvium Tyberim se dedit præcipitem, cujus vorticibus devoratus miserè periit; corpus dein extractum ab urinatoribus, & sectum caput, summæque hastæ affixum illustria fuere Constantinianæ victoriæ monumenta, & notissima signa divinæ vindictæ subitò felici congressione consumentis, quicquid instruxerat malefici sceleris longa molitio. Ita Henricus Rex Svetiæ magicis artibus supra modum deditus post plures victorias reportatas, tandem ab Ostane superatus. Federicus Stuphius, qui se Federicum secundum mentiebatur, cùm ex magica pecunia parasset exercitum ab Rodulpho Hasburgensi victus, captus, & concrematus. Hadingus à magis instructus; sed à Curetibus profligatus, variisque cladibus affectus, & victus mæroris magnitudine seipsum suspendio publicè necari jussit. Illustria sunt exempla vindicis iræ Dei in eos, qui freti vana spe fallaciis Dæmoniorum, & responsis maleficorum innixi seipsos prælio commisere. 152 Infelici exitu præliorum.

§. II.

NEc feliciorem belli exitum sortiuntur, qui in obsidionibus magica incantatione, dæmonisque maleficio pro armis utuntur. Ferdinandus, ut narrat Jovianus Pontanus *lib.* 5. *de bello Neapol.* arcta obsidione premebat quandam arcem ab Andegavensibus occupatam; & defectu aquarum propè ad deditionem compulerat; obsessi magicis artibus imbres elicere ausi sunt: nam Crucifixi imaginem maledictis prosecuti in mare execrabundi immiserunt, cælo, mari, terrisque tempestatem imprecati; & asino præ foribus Ecclesiæ constituto cecinere funestum carmen, & posteà injectam Eucharistiam in os ejus vivum eodem loco humavere. Iis horrendis sacris vix dum perfectis aer obnubescere incæpit, mare agitari, dies medius offundi tenebris, & pluvia prorumpere è nubibus, imbresque tam validi, ut saxa, torrentesque undequaque prolapsos diffunderent; & ità Rex, qui in sola siti potiundi oppidi spem collocaverat, obsidionem solvere coactus est. Andegavenses posteà Regno Neapolitano penitus expulsi, horrendi illius sceleris pænas luerunt. 153 Obsidionum cùm fiunt ope dæmonum.

§. III.

QUid dicam de iis, qui belli pericula ope magica evadere tentarunt? Nonne illorum liberatio fuit aut mortis, aut exitii causa vel sibi, vel iis, quos habuere cariores? 154 Vitantium pericula belli per incantationem.

Ita Gremozilao Bohemiæ Duci contra Uratislaum Ducem Lucentium ad bellum procedenti saga jusserat, ut primùm qui obvius fieret, occideret, atque utrasque aures abscissas in pera reconderet: moxque gladio inter priores equi pedes cruce in terra facta, & deosculata fugam maturaret, aliter eum periturum populique partem cum eo interrituram prædixit. Quod dum facit, effugit incolum is,

lumis, sed domi uxorem, quam valdè amabat interemptam carentem auribus, pectusque confossam reperit, ut refert Æneas Sylvius *in hist. Bohem.*

Confidentium incantatis armis. Eadem sors illos manet, qui, ut se reddant in bellis, & certaminibus invulnerabiles, arma certo ritu incantant: Vel ferunt interulam lineam horrendis imaginibus inscriptam, quam vocant camisciam inferni: Vel filacteriis, hoc est conservatoriis utuntur, (de quibus omnibus latè infra *tom.2.disp.1.num.*170. & 288.) Hos namque videas audacter se committere periculo, & pugnis miscere, atque dilabi e manibus inimicorum; sed tandem deserià dæmone, præcipuè quando sunt in statu pessimo lethalis culpæ: ut Germanis hæreticis Galliam invadentibus, & à Duce Guisio strenuè debellatis accidit. Sic quendam Satellitum ducem Salodiensem agnovi, qui cùm hujusmodi interula esset amictus, ut vulgò fatebatur, pluries ab hostibus suis tormentorum bellicorum laxatis in eum rotis igneis globulis percussus, virtute diabolica servatus est illæsus; sed tandem anno Domini 1644. cùm denuò inimici ejus ipsum invasissent, in eumque scloppulos suos laxassent; sed incassum, cùm adhuc illæsus permaneret, securi eum percussere, cujus ictibus mortem cum vita commutavit: quia pactum cum dæmone non erat de præservatione à securi; sed dumtaxat à bellici tormenti igneis globulis. Denique divinæ Justitiæ iram sustinere coguntur omnes illi, qui in publicis calamitatibus pestis grassantis, exundantium imbrium, siccitatis nimiæ, & id generis à dæmone auxilium petere non reformidant, ut tot testantur historiæ, quas hic referre longum esset, & tædiosum.

ARTICULUS II.

Privata.

155 Ut in publicis, ita in privatis malis ad Deum confugiendum. CUm orbis universus pluribus conquatiatur malis; nec sit in eo status aliquis, qui in diversis calamitatibus non sit obnoxius: An eorum quilibet, qui in mundo versantur, ab illis liber erit, cùm testetur Job 14. Hominem natum ex muliere, & brevi viventem tempore repleri multis miseriis? Hoc sibi satis experientia comprobat; Nemo enim adeò felix est in hac vita, qui molestiis, & doloribus externis & internis non subiiciatur, à quibus se liberare nequit, nisi ad eum confugiat, qui dixit psal.49. *Invoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me.*

Qui secus facit. Quòd si alium quærat liberatorem, opemque postulet ab alio homine, puta à parentibus, cognatis, amicis, incassum laborabit, quia *Vana salus hominis*: ut ait Psalmista psal.19. Si verò confugiat ad dæmonem, à Deo plectetur, & dæmone, à Deo puniente, & à dæmone illudente.

§. I.

Punitur à Deo. PUnit Deus transfugas illos: ut in Rege Ochoziæ patet 4. *Regum* 1. qui cùm cecidisset per cancellos cœnaculi sui in Samaria misit ad consulendum Beelzebub Deum Acharon: an posset convalescere, & ab infirmitate, qua detinebatur, liberari, mandante Angelo, Hellas mortem Regi minatur, nuntios alloquens, & post ultricibus flammis consumptos duos quinquagenarios cum suis militibus, ipsi Regi sententiam mortis à Deo ultore pronuntiat his verbis: *Hæc dicit Dominus, quia misisti nuntios ad consulendum Beelzebub Deum Acharon, quasi non esset Deus in Israel, à quo posses interrogare sermonem: Ideò de lectulo, super quem ascendisti, non descendes; sed morte morieris.* Quod factum est. Graviora scelera videbis in Manasse. Nam præter idololatriam introductam in Israel, aliaque mala, quæ 4. *Regum* referuntur, magiæ operam dabat, sciscitabatur responsa ab Ariolis, observabat auguria, & pythones, aruspicesque multiplicabat, ut faceret malum coram Domino, & irritaret eum. Audi jam severiores pœnas non solùm im-

impio Regi; sed universo Regno intentatas: *Quia fecit Manasses Rex Juda*, ait Dominus 4. Reg. 21. *abominationes istas pessimas super omnia, quæ fecerunt Amorrhæi ante eum, & peccare fecit etiam Judam in immunditiis suis; propterea hæc dicit Dominus Deus Israel, Ecce ego inducam mala super Jerusalem, & Judam, ut quicunque audierit, tinnient ambæ aures ejus, & extendam super Jerusalem funiculum Samariæ, & pondus domus Jacob, & delebo Jerusalem, sicut deleri solent tabulæ, & delens vertam, & ducam crebrius stylum super faciem ejus*. Regis autem peccatum tam ipse, quàm posteri ejus luerunt, ita ut placari Deus non potuerit pietate Josiæ, ut dicitur 4. *Regum c.* 23. Exemplis cõprobatur.

§. II.

NEc minus exitialis fuit Magorum consultatio Numæ Pompilio, Tullo Hostilio, Neroni, Valeriano, Licinio, & Juliano Apostatæ inter Ethnicos; & inter Christianos Heraclio, aliisque Græcis, Ferrando Flandrensi Comiti, Guilhelmo Juliacensi, Federico Austriaco, Vvenceslao Bohemo, & aliis, qui horrore præsentiæ dæmonum correpti, & spectris perculsi paucis post diebus objerunt; aut crebras perpessi calamitates ob vanam in dæmoniacis responsis confidentiam miserrimo exitio periere. Quos recensent Plutarchus in Numa, Dionysius, & Livius *lib.* 1. Plinius *lib.* 30. *Nat. hist. c.* 1. Petrarcha lib. 4. rer. memorand. c. 1. 2. & 3. Svetonius, Nicephorus, Claudianus, & alii. Neque privatis solùm impunè cessit; sed etiam regnis universis. Cur enim Chananæorum populi suis sedibus pulsi fuere, & omninò deleti ab Israelitis? Cur excisa urbs Ninive? Cur tot minæ intentatæ Jerusalem à Prophetis? Nonnè ob magicas consultationes, & operationes maleficas? ut dicitur *Deut.* 18. *Nahum* 3. *& Michea* 5.

§. III.

QUòd si aliquando non puniuntur à Deo Magorum, & Maleficorum Consultores; tamen semper à dæmone illuduntur, qui lucrum aliquod sibi ex iis comparare, & animæ, corporique nocere studet: cùm ejus odium in homines nunquam impleri, aut remitti possit. Si enim non permittatur ea facere, quæ rogant homines; sed impediatur à Deo, tunc saltem peccatum hoc præcedentibus addit; & ita animæ nocet, cui mortem assiduè inferre molitur, etiamsi non detur corpus interimere: Vel in desperationem ægros, & in necessitate positos conatur adducere, ut sic corpora cum animabus miserè pereant. Si verò permittatur malum auferre, ita est ejus liberalitas, ut boni nihil ulli hominum præstet, nisi cum æquali damno. Quare cùm virum morbo liberat transfert in mulierem: Si senem sanat, adolescentem percutit: Si à Patre aufert languorem, filio illum tribuit. Si sortem Magus non transtulerit in alium, ipsemet necatur: vel ingens vitæ discrimen subit. Undè plures ex iis in seipsos, vel in liberos coacti sunt, morbos transferre, quia non poterant in alios: Sicut illi accidit, de quo Auctor Dæmon *lib.* 3. *c.* 2. qui, cùm quartana gravissimè vexaretur, nec suadente Mago vellet, vel inimicis, vel servo dare, consensit in Magum ipsum transferri, qui febre oppressus interiit. Aliàs morbos tollit, sed cum majori damno: ut in Virgine obsessa patet apud Greg. *lib.* 1. *Mor. c.* 9. quæ opera Magorum ab uno dæmone liberata: à septem, vel sex dæmonum millibus uni succedentibus vexata fuit. Sæpius tollit ad tempus, quo elapso gravior morbi vis redit, ut quotidiana docet experientia. Si verò sanat absolutè, alia infert mala cognatis, amicis, vel bonis exteris. Cùm enim semper nocere velit, certò tenendum, nullis blanditiis, aut cultu placari, aut definiri posse; & tunc graviora hominibus damna moliri, cùm se amicum, & benevolum fingit, hostis est, homicida est. Ideò in omnibus etiam cùm dona, & bona confert, timendus est: nec aliquod cum ipso, vel ejus 157

mi-

ministris commercium inire licet sine summo utriusque salutis corporalis, & spiritualis discrimine, ut latè probabitur *tom.2.*

SECTIO II.

Ad Bona consequenda.

Plures bona appetũt summo desiderio.

Ideò toti sunt in illis acquirendis.

Augendis.

Si illa à Deo non accipiũt, à dæmone requirunt; sed exitu infelici.

Sive petant Spiritualia.

Sive petant Temporalia.

158 SIcut omnia malorum genera homines exhorrent, ita ardentissimo desiderio bona appetunt; immò nihil appetunt naturaliter, nisi sub ratione boni. Ad hoc enim facultas appetendi eis data est, ut ferantur in suum bonum, & debitam consequantur perfectionem, quæ ita inexplebilis est, quandiu in hoc mundo versantur, ut quamvis sibi diversa conquirendo sensim congeriem bonorum struant, qua imaginantur se fore beatos; tamen nemo illorum in hac vita suas sistit appetitiones; sed semper ad alia, & alia se extendit; atque obtenta augeri exoptat. Hinc est, quod is, qui congessit honores, quærit divitias, quibus obtentis sectatur voluptates, & omnium molestiarum vacuitatem: Deinde in singulis eorum appetit crescere, & se miserum putat, cùm ad suæ concupiscentię voluptatem non pervenit. Nam agitur ardenti, & nunquam quiescenti studio, bona appetita consequendi. Quod ita augetur in hominibus, ut plures omnibus modis viam sibi parent ad ea obtinenda, quæ appetitum exsatiant. Et cùm vident labore humano juxta communem Dei providentiam illa acquiri non posse, flectere si nequeunt Superos, Acheronta movere, atque à dæmonibus illa requirere consueverunt; sed quo exitu sive Spiritualia: sive Temporalia petant, sequentes articuli declarabunt.

ARTICULUS I.

Spiritualia

Non gratias quærunt, ut Deo acceptabiliores, sed Signa Prophetias, Revelationes, Extases, quibus fiant apud populum honoratiores Quæ cum à Deo non obtineant, à dæmone requirunt.

159 SPiritualia bona sectantur plures ex iis, qui se divinis ministeriis addixerunt; non illa quibus homo fit in dies Deo gratior; sed quibus apud homines honoratior evadit. Nam divinæ incrementa gratiæ, & solidarum virtutum, humilitatis, patientiæ, charitatis, obedientiæ, & hujusmodi progressum non quærunt; sed gratuita dona prophetiæ, revelationum, extasum, & mirabilium operationum, per quæ Sancti honorem, & gloriam etiam nolentes consequuntur. Nihil enim est, quod homines revereantur impensiùs, quàm sanctitatem, quæ si in aliquo signis, & prodigiis elucet; statim ab omnibus colitur, & habetur in pretio. Et quia *omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, & descendens à Patre luminum*, ut monet S. Jacobus in epist. canon cap.1. multi spirituales, quos vocant, spiritu superbiæ ducti, cùm illa dona à liberaliter largiente Deo non obtinent, à dæmone impetrare contendunt, ut sic videantur ab hominibus. Quorum optatis satisfacere volens Angelus ille tenebrarum, mira in eis operatur. Alii simulato spiritu prophetico, quo agitati quædam futura prænuntiant: Alii jactant suas revelationes circa fidei mysteria: Alii extases patiuntur tales, ut nulla vi neque defixis sub ungues accubus ad se redire compelli possint. Alii tolluntur in aera: Alii stigmata ostentant: Plures miracula operari videntur, præcipuè circa ægrotorum sanationes.

Hæc falsa esse probantur ac puniuntur à Justitia Divina Ecclesiastica Civili.

§. I.

SEd hæc omnia tandem falsa comprobantur, atque à Justitia divina, ecclesiastica, & civili cum digna animadversione puniuntur. Balaam, & Prophetæ Baal nobiles magi gladio cadunt. Maximilla, & Quintilla prophetissæ Montani suspen-

suspendio necantur. Maneti vivo pellis ex corticatione tollitur. Begardi, Dulcinistæ, Beguinæ, & Lollardi ignibus cremantur. Illuminati eodem supplicio plectuntur in Hispania. Munzerus, & plures Anabaptistæ vario mortis genere tolluntur de medio, ut refert Delrius *lib.4. Disquis. Mag. c.1. q.3. sect.2. & 3.* sicuti tot prophetantes fanatici, & impudentissimi Sycophantæ, qui ex omnium sectarum hodiè Ecclesiam infestantium fœtida colluvie prodeuntes tanta de Ecclesia mox adimplenda prædixere, quæ ætas, eventusque falsa, & ex cerebro conficta comprobarunt. Et inter catholicos plures perpetuo carceri, vel ignibus adjudicantur, inter quos in novo orbe Franciscus à Cruce, doctus Theologus, ac Theologiæ professor catholicus, ac pius diù habitus, qui in Peruvia à muliercula quadam prophetante deceptus, se Regem, Pontificem, Legislatorem, & Redemptorem futurum jactitabat: Sanctitatem super Angelos, & Sanctos sibi concessam, & unionem hypostaticam oblatam; sed non admissam fuisse, dicebat: miracula innumera, & magna se fecisse asserebat; multa prophetabat erronea, in quibus obstinatè persistens flammis adjudicatus, post promissi à dæmone cœlestis ignis in Inquisitores grassaturi frustra adventum expectatum in cineres redactus est: ut narrat Joseph à Costa *de Noviss. tempor lib.2. cap.11.* Exemplis declaratur.

In veteri verò orbe Hieronymus Savonarola post prophetias tantas de Ecclesiæ reformatione, de conversione Turcarum, & Maurorum, de prosperitate Florentinorum statim adimplendas, quas falsas esse, eventus coarguit, Apostolico judicio condemnatus, concrematus est.

§. II.

Hos viros insigniter deceptos sequuntur mulierculæ pariter deceptæ Virgo Cæsaraugustana, quæ anno 1585. pseudostigmata Christi ostentabat, raptusque frequentes ex pacto cum dæmone inito patiebatur. Magdalena à Cruce famosa Saga Cordubensis, quæ totam Hispaniam tanto tempore sua ficta sanctitate, prædictionibus, revelationibus, & miraculis falsis dementavit. Et Candensis Virgo longo tempore pietatis operibus vacans, quæ superbiæ spiritu inflata se parem Virgini Deiparæ credidit, nec aliud deesse, quàm fæcunditatem virginitati conjunctam: quam gratiam cum diù petiisset, & obtinuisset, ut ipsa putabat, utero intumescente, & adveniente partus tempore acutis doloribus toleratis pro prole humana copiosam vermium horridorum, villosorum, & fætentium multitudinem effudit. 160

Quamplures aliæ simili exitu etiam hoc nostro ævo variis Italiæ urbibus suam fictam comprobarunt sanctitatem; inter quas de unica tantùm quædam referam, cujus operationum fui testis oculatus, ejusque acta judiciaria post illius condemnationem diligenter perlegi. Hæc Catharina nomine à Valletellina anno Domini 1642. cùm jam ab aliquibus annis ad Vallemcommunicam Brixiensis Diæcesis transmigrasset, se varias, ac quotidianas dæmoniorum sibi sub variis formis apparentium, & ab oratione retrahere tentantium habere visiones, quam plures à Deo recipere revelationes; cum Christo infante quotidiè conversari, ac colloqui, qui unà cum illa alternatim *Ave Maria* recitabat, post Sacratissimi Corporis Christi sumptionem extasim pati, aliaque hujusmodi mira se operari jactitabat; præcipuè asserebat se duodecim annorum spatio non alio cibo, aut potu nutritam fuisse, nec posse impræsentiarum nutriri, quàm augustissimo corporis Christi Sacramento; quod ter, aut quater in hebdomada sumebat. Hæc ab omnibus tum Sæcularibus, tum Religiosis, etiam doctis, & piis suspiciebatur, ut sancta: beatos ac felices se credentes, qui eam poterant videre, alloqui, ejusque se commendare orationibus. Quamplures diversorum oppidorum obnixè precabantur, ut ad suos pertransiret lares, ibique suam figeret habitationem existimantes sub protectione hujus novellæ Sanctæ sibi omnia prospera eventura. Ipsemet Brixiensis felicis

licis memoriæ Vincentius Justinianus Prælatus doctus, pius, ac devotus illam ad se venire jussit, quæ magno nobilium tam virorum, quàm mulierum comitatu, armatorum custodia Brixiam profecta, subitò accurrit innumerabilis populorum multitudo, qui eam venerabantur profundè, & si non poterant illius vestes tangere, saltem coronas suas, rosariaque porrigebant, ut aliquid sanctitatis illius per contactum in se reciperent, ac genuflexi benedictionem suppliciter petebant, quæ oblita, quòd mulier esset, magno fastu eos dextera manu elevata benedicebat. At Episcopus vir utique prudentia, ac sapientia exornatus, ut eam vidit post aliquas interrogationes, ex consilio etiam aliquorum piorum Theologorū illam ad locum; unde discesserat, remeare præcepit. Quare cùm sequenti anno meorum superiorum mandato pro concione habenda tempore quadragesimali in ea Parochia, ubi prædicta tunc temporis morabatur, fuerim destinatus; & in domo ejusdem probi viri, apud quem ipsa diversabatur aliquot dies fuerim hospitatus; vix in eam oculos conjeci, quòd ex oculorum motibus, ex corporis gestu, incessu, capitis circumvolutione: deindè ex verbis ejus inconstantibus, vanis, mendacibus, non benè sonantibus: tandem ex ficta, & apparenti dumtaxat humilitate, aliisque pluribus indiciis mulierem illam fictionibus tantummodo esse refertam comprehendi; quod rei probavit eventus. Nam cùm Parochus, me sic suadente, aliquot dies eam, ut probaret, à sumptione sacratissimi corporis Christi prohibuisset, timens subdola mulier nomen Sanctitatis amittere, secum detulit ad Ecclesiam particulam hostiæ non consecratæ, qua, dum Parochus nonnullis aliis Christifidelibus eucharisticum panem ministrabat, posita sibi in ore super linguam, annuit alteri mulieri sibi proximæ, ut videret, quid hoc esset? Quæ respondens, esse particulam sacramenti. Illicò ficta Sancta subjunxit, sibi ab Angelo Dei hujusmodi hostiæ particulam administratam esse in contemptum Parochi eam communicare prohibentis. Quæ res ubi delata fuit ad Reverendiss. P. Inquisitorem, informatione habita, & formato processu, variis delictis obnoxia inventa est, ficta dumtaxat, & simulata sanctitate refulgens; prædictaque omnia non nisi esse figmenta: ut clariùs infra *disputat. sequenti num* 289. quosdam in humeris, & lateribus impressos habens characteres, qui postea evanuerunt, quorum simulacra ponuntur *disput. 3. num.* 525. ut de hæresi suspecta decennio carceribus condemnata est, quibusdam aliis pœnitentiis injunctis eo tempore adimplendis. Ex his videas quomodo Deus non patitur has illusiones, ac fictiones diu perseverare; sed tandem absconditam impietatem utrique magistratui pun iendam revelat, & exponit. Quorum enim ipse non est auctor, justus est ultor.

ARTICULUS II.

Temporalia.

161 Ostenditur misera sors illorum, qui à dæmone postularunt.

TEmporalia bona appetunt illi, qui de mundo sunt, & de mundo loquuntur, & quos mundus audit, ut honores, divitias, voluptates; quæ etsi vera bona non sint, tamen ut bona reputantur, & per fas, & per nefas conquiruntur, non humana tantùm industria; sed etiam ope diabolica. At quàm infeliciter, exitus sæpiùs demonstravit.

§. I.

Honores.

HOnores si tandem mundanos assequuntur, anxietates, indignationes, æmulationes, occasionesque continuas timendi, appetendi, solicitandi, & vindicandi inveniunt. Nullum enim mare majoribus agitatur motibus, quàm ambitiosi animus: Nullæ culpæ graviores tùm propter exemplum, tùm propter damnum, quàm magistratuum: Nulla major peccandi licentia, & impunitas: Nul-

Nullum munus laboriosius; Nullus status ita curis expositus, quàm eorum, qui sunt in dignitatibus constituti. Quòd si arte magica ad illas ascendunt, ut fieri potest: cur enim illæ artes non poterunt, quod ambitio, simonia, & similes corruptelæ ut plurimùm assequuntur? Iram Dei super se inducunt, nisi seriò resipiscant: ut Theophilus, qui post Vicedomini dignitatem auxilio dæmonis recuperatam continuis lacrymis errorem suum diluere non cessavit, quousque Sanctissima Deipara opitulante in gratiam divinam rediit. Sed non semper permittit Deus, ambitiosos iis artibus ad honores pervenire; immò sæpiùs dæmoni illudendos tradit, qui inani temporalis principatus Ecclesiasticæ præfecturæ, aut similis dignitatis spe eos pascens, tandem ex prætensis honoribus in summam præcipitat ignominiam. Sic Stuphius fictus Imperator Federicum se simulans vivus concrematus est. Baro de Rais Britannus apud Monstreletum *lib.2.hist.cap.*248. similiter deceptus, vulgi fabula fuit: Plures ex magis pro regalibus ornamentis coronam papyraceam, sceptrum ligneum in palum efformatum, vestem pice illitam, dæmonumque figuris variegatam, illustre palatium rogum nempe, flammis corruscantibus ardentem, aliquos nobiles, scilicet, adjectos carnifices, & tot stipatores, quot spectatores suorum suppliciorum consecuti sunt; ut verissimum sit, quod ait Dominus 1.Regum c.2. *Qui me contemnunt, erunt ignobiles.*

§. II.

Isdem periculis se exponunt divitiarum studiosi. Cùm enim laboribus, curis, molestiis, innumerisque peccatis divitiæ acquirantur, & conserventur, non dubium est, suos tandem possessores desideriis vanis, & nocivis irretitos demergere in interitum, ut Paulus docet 2.*ad Timotheum cap.*3. Quòd si arte dæmoniaca coacervantur, citiùs eos ad extremam adigunt indigentiam. Etenim dæmonis divites depauperantur, pauperes nunquam ditescunt; & ut plurimùm illuduntur fictitiis nummis, qui nihil aliud sunt, quàm fimus, calculi ferruginei, & cornuum frusta, ut diximus supra *nu.*142. Aut thesauris absconditis in arcis, & scriniis omni nummisinatum aureorum, argenteorum, æreorum genere refertis; sed qui à nigerrimo cane incubante, terribilique latratu accedentes arcente solerti vigilia in penetralibus terræ custodiuntur; Quos si cupiditate metum pellente quis tollere tentet, statim ruente terra in specu tumulatur: Sicut Mago Germanico Græculo Macriano Priori Margollinæ, & pluribus aliis accidit, ut supra dictum est *loc.cit.* 162 Divitiæ.

§. III.

Nec melior fortuna versat eos, qui blanditiis voluptatum deliniti magicis artibus dæmonem evocant, ut optatis thalamis potiantur, & mulieres, quas depereunt, in sui amorem pelliciant. Quantis enim modis vexentur à dæmone quis valeat enumerare? Nam aliquando se offert sub specie lepidæ, & liberalis formæ puellæ, quæ vultu, gestu, ornatu invitat ad horrendos amplexus, qui corpus enervant, animum brutescere faciunt, rationis lumen extinguunt, mærorem inferunt, & surdo flagello miserum vexant hominem: aliquando sub eadem forma assumit bestiæ cadaver. Et sic delusit militem, de quo Guilhelmus Paris. *par.ult.de Univer.* qui, cùm se formosa virgine potitum putaret, invenit se in amplexu cadaveris bellvini tabe soluti fœdissimè jacentem. Aliàs mulieres adamatas repræsentat etiam defunctas, ut amatores impuros ad desperationem adducat: sicut cadavere assumpto puellæ Philinium nominatæ cum Macate se commiscuit, qui à spectro se videns delusum, nec ignominiam ferre valens, paulò post mortem sibi conscivit, ut prolixiùs narrat Phlegon *lib.de mirib.* Aliàs mulierem mentitus, & se amore captum juvenis alicujus formosi simulans, venereorum cupidine allicit, & 163 Voluptates.

cit, & voluptatibus explet, ut possit devorare. Quod factum est, urgente Apollonio, lamia, quæ Menippo nubere volebat, ut narrat Philostratus *lib.4.cap.5.* Sæpiùs sub eadem larva se hominibus offerens, miseros enecat, cùm ad explendam libidinem se præparant, ut accidisse narrat Siffridus præsbiter *in Chronico anno* 1260. Adolescenti cuidam in Misnia, qui ut suis potiretur amoribus, in locum ædium solitarium deductum à mago, dum manum porrigit dæmoni sese offerenti sub imagine puellæ, quam adamabat, ab eo parietibus illiditur, & miserabilem inmodum necatur, cadavere tanto impetu in magum projecto, ut semianimis longo tempore jacuerit.

Ex quibus omnibus apertè colligitur, Deum sic magicas, maleficasque operationes permittere, ut tamen sæpissimè acuat diram iram in lanceam, zelumque accendat contra maleficos, & eorum Consultores, quos variis pænis affectos publico exponit spectaculo, ut cæteri eorum exemplo discant, omne commercium cum dæmone, & ejus fæderatis tanquam detestandum, & noxium, vitare, & abominari.

Conclusio Disputationis primæ.

164 Ex dictis colligitur. Ad Theologum, non ad Medicū spectare maleficiorū cognitionem in quantum à Deo sunt ut causa permissiva.

HIs fusiùs enarratis, quibus constat, Deum permittere maleficia modo divinæ bonitati convenienti, & ob rationes legitimas, superest, ut præsenti disputationi colophonem imponamus, concludendo; Ad Theologos Exorcistas, non ad Medicos spectare morborum maleficorum cognitionem, inquantum sunt à tali causa permissiva. Ad quam conclusionem asserendam evidenti ratione compellimur, quæ talis est: Ad illum spectat maleficiorum cognitio, ad quem spectat, illorum causam cognoscere, sed ad Theologum, non ad Medicum spectat cognoscere causam morborum maleficorum permissivam, ergo ad Theologum, non ad Medicum spectat illorum cognitio.

Quia ad Theologum spectat cognoscere.

Quis non concedat, cognitionem alicujus rei pertinere non posse ad alium, quàm ad illum, cujus est causas ejus cognoscere, cùm, sicut initio disputationis probatum est, perfecta rei cognitio ex perfecta causæ notitia dependeat; nullusque valeat perfectam illam notitiam assequi, qui ejus causas, & principia, immò effectus, passiones, operationes, & essentialia concomitantia perfectè non norit?

Maleficiorū causam permissivam.

Sed quis non fateatur, cognitionem causæ permissivæ maleficiorum, quæ depromi debet, non ex Hippocratis Aphorismis, assertis Galeni, aut aliis Medicorum placitis; sed ex sacris litteris, definitionibus Ecclesiæ, & Theologiæ scientiæ dogmatibus, non ad Medicum pertinere: Sed ad Theologum, cujus partes sunt: Disputare de Deo maleficia non volente, sed prohibente, & permittente: de rationibus, quare permittit: de mediis, quibus impedit, & aliis hujusmodi, quorum notitia necessaria est morbis illis dignoscendis inquantum ab illa causa procedunt: Judicare, an ad pœnam; an ad probationem; an ad alium finem Deus permiserit evenire alicui. Denique maleficio effectos ritè disponere, vel ad emendationem si ob peccata illis morbis puniri, dignoscat. Vel ad constantiam, si virtutes probare judicet; sed præcipuè ad actus fidei, & confidentiæ in magnitudine divinæ Bonitatis, & Clementiæ, in virtute Sanctissimi Nominis Jesu, persuadendo ægroto, Deum quantum est ex parte sua semper paratissimum esse, omnibus benefacere, invocantibus eum suum impertiri auxilium, velle maleficia destruere, & à quacunque dæmoniaca vexatione liberare, si etiam ipse maleficiatus ritè se disponat, & firmiter credat, & absque ulla hæsitatione sanitatem se obtinere, confidat. In quib. omnib. Medicus se immiscere non debet, si intrà Medicinæ theoricæ, & practicæ cancellos velit se continere. Quare, cùm judicium Theologi in morbis maleficis dignoscendis requiratur, illum convenire debent maleficiis affecti, cùm ad eum pertineat, maleficiorum causam agnoscere, de illa judicare, & convenientia adhibere remedia, ut Deo auspice pristinæ sanitati

tati restituatur. Et ad illum iis morbis affectos Medici mittere tenentur; nisi ingenti se scelere, & reatu contaminare velint. Scelus est, Deo, Ecclesiæ, & ejus ministris injuriosos esse, ut sunt ipsi quoties hanc sibi assumunt provinciam curandi morbos maleficos. Nam quæ major injuria inferri Deo potest, quàm ejus gloriam tollere, quæ etsi in omnium malorum permissionibus appareat, præcipuè tamen in maleficiis elucet: cùm ex hujusmodi malis providentia, sapientia, misericordia, cæteræque ejus perfectiones clariùs manifestentur, ut dictum est, & per consequens Divinæ Majestati externa gloria major ex illis accedat? Ideo scelus est, hanc ei gloriam velle detrahere, cujus se zelotem esse in scripturis tam sæpè testatur, præcipuè Isaiæ 42. *Ego Dominus, & hoc est nomen meum, & gloriam meam alteri non dabo*. Quod faciunt quicunque obsessiones, & maleficia, ex quibus ipse glorificatur, non admittunt; sed ad causas naturales referunt. Quæ gravior offensa Ecclesiæ Sanctæ Dei, cujus auctoritas maximè manifestatur, dum virtute sacramentorum, rerum sacrarum applicatione, & benedictionum, exorcismorumque efficacia cohibentur dæmones, pelluntur morbi, solvuntur maleficia, sanantur ægroti, & tot prodigia in sanandis energumenis, & maleficio affectis perficiuntur? Nam sic detrahitur ei summum decus, quo super judaicas, & hæreticas synagogas extollitur. Quod damnum majus ministris ejus infertur, quàm ipsorum potestatem eis eripere velle; quæ maximè manifestatur; dum dæmonibus imperantes, superbiam eorum calcant, virtutem enervant, malitiam frænant, & opera dissolvunt? Sic enim videmus Apostolos gaudentes ad Christum accedere, eo quòd ipsis spiritus invisibiles subiiciebantur. Nec immeritò. Quæ enim dignitas major, quàm Angelis quamvis malis tamen natura, scientia, & potentia eminentissimis imperare? quam tollere conantur illi, qui maleficia negant, contumeliam superaddentes sacris scriptoribus, Pontificibus Summis, Doctoribus Ecclesiæ, immò utriusque juris professoribus, pluribus Medicis, & omnium nationum Christianarum hominibus, qui communi consensu maleficia esse docent, & illorum curationem ad Ecclesiam, & Ecclesiasticos ministros pertinere asseverant.

Sed nec minor est reatus, quem sibi asciscunt. Si enim cuilibet culpæ æqualis pœna debetur, cogitent, qualiter affici debeant illi, qui tam ingentis sceleris se reos 165
constituunt apud Deum, cujus vindicem manum aliquoties sentiunt in hoc mundo, ut de seipso fatetur Baptista Codroncus insignis Medicus Imolensis *in suis libris de morbis veneficis, & veneficiis*. Etenim, cùm Medicorum more tales morbos neque verisimiliter esse, crederet, placuit vindici Deo, in hanc ejus incredulitatem animadvertere, & in ejus filia, quæ ut lepida ardentiùs à Patre amabatur, eum punire. Nam permisit, illam iteratis vicibus venefico morbo vexari, à quo liberari non potuit, quicquid ipse, cujus res agebatur, suis pharmacis obniteretur è contra; donec repertis pluries signis maleficis, & sacro igne combustis; validioribusque ut ipse ait, per Exorcistam peritum adhibitis auxiliis, Dei beneficio absque ullo remedio naturali convaluit. *Quod quidem veneficium*, subjungit ille lib. 1. cap. 8. *fortasse Deus permisit, ut in mea puella experirer, quod in aliis parum credebam veritatis habere*: Ex quo castigatus à Deo medicam incredulitatem deposuit, & christianam credulitatem assumpsit, ut pluribus ipse declarat. Ideò Medicorum est, ut hæc scelera, & pœnas iis debitas devitare possint, maleficio affectos Theologis Exorcistis consignare; & sic dare gloriam Deo, cujus opera revelare, & confiteri honorificum esse, Raphael, quem Angelum Medicum possumus nominare, *capite* 1. utrique Tobiæ contestatur.

DISPUT. II. DE DÆMONE DIVISIO.

Partes. Capita. Sectiones. Articuli.

Disputatio II. De Dæmone, ut causa maleficiorum.

- 1. Ejus scientia.
  - 1. Ex parte subjecti.
    - 1. Innata.
      - Cita. 1.
      - Perfecta. 2.
      - Firma. 3.
    - 2. Acquisita.
      - Speculativa. 1.
      - Practica. 2.
    - 3. Communicata.
      - Ab Angelis. 1.
      - A Dæmonibus. 2.
  - 2. Ex parte Objecti.
    - 1. Præteriti.
      - Secundùm species universales. 1.
      - Secundùm species immobiles. 2.
    - 2. Præsentis.
      - Corporalis. 1.
      - Spiritualis. 2.
    - 3. Futuri.
      - Falsi. 1.
      - Veri. 2.
- 2. Ejus potentia.
  - 1. In infimas creaturas.
    - 1. Existentes.
      - Elementa. 1.
      - Mixta. 2.
    - 2. Vegetantes.
      - Realiter. 1.
      - Apparenter. 2.
    - 3. Sentientes.
      - Imperfectas. 1.
      - Perfectas. 2.
  - 2. In medias creaturas.
    - 1. In Spiritum.
      - In Intellectum. 1.
      - In Voluntatem. 2.
      - In Memoriam. 3.
    - 2. In Animam.
      - Vegetativam. 1.
      - Sensitivam. 2.
    - 3. In Corpora.
      - Quoad Substantiam. 1.
      - Quoad Quantitatem. 2.
      - Quoad Qualitatem. 3.
      - Quoad Relationem. 4.
      - Quoad Actionem. 5.
      - Quoad Passionem. 6.
      - Quoad Ubi. 7.
      - Quoad Situm. 8.
      - Quoad Quando. 9.
      - Quoad Habitum. 10.
  - 3. In Superas creatur.
    - 1. Beatos.
      - Angelos. 1.
      - Sanctos. 2.
    - 2. Patientes.
      - Pueros limbi. 1.
      - Animas Purgatorii. 2.
    - 3. Damnatos.
      - Dæmones. 1.
      - Homines. 2.
- 3. Ejus malitia.
  - 1. Omnes volunt maleficia.
    - 1. Superiores.
      - Imperando. 1.
      - Cogendo. 2.
    - 2. Inferiores.
      - Superbiendo. 1.
      - Invidendo. 2.
  - 2. Omni loco volunt maleficia.
    - 1. Publico.
      - Igne. 1.
      - Aere. 2.
      - Aqua. 3.
      - Terra. 4.
    - 2. Privato.
      - Sacro. 1.
      - Prophano. 2.
  - 3. Omnibus modis volunt malefacere
    - 1. Inchoantes maleficia.
      - Apertè. 1.
      - Occultè. 2.
      - Mixtim. 3.
    - 2. Continuantes maleficia.
      - Die. 1.
      - Nocte. 2.
    - 3. Perficientes maleficia.
      - In omnibus. 1.
      - In Singulis. 2.

DISPU-

DISPUTATIONIS SECUNDÆ

De Dæmone, ut causa Maleficiorum.

SUMMARIA.

DEus in homines est summè beneficus.
Qui scit, potest, & vult omnibus benefacere. n.168
Quia habet prudentiam ad inveniendum : potentiam ad exequendum : bonitatem ad volendum ; Ideo causa efficiens est omnium bonorum.
Dæmon in homines est summè maleficus.
Quia maleficia inchoat ineunte mundo: ea prosequitur in omnibus locis mundi:& consummat in omnibus habitantibus mundum. Ideo causa est efficiens omnium maleficiorum. 170
Quare tribus partibus tractatur:
In prima de Dæmonum scientia in adinveniendis maleficiis.
In secunda de eorum potentia in illis exequendis.
In tertia de illorum prava voluntate in eis appetendis.

Partis I. De Dæmonis scientia in adinveniendis.

SUMMARIA.

Dæmon ab initio suæ creationis à Deo acceperat Sapientiam speculativam, & practicam, & utramque magnam. 173
Practica per peccatum totaliter est ablata.
Speculativa per peccatum multum est diminuta.
Ideò sola scientia naturalis remansit intacta; quæ inferior est sapientia supernaturali; sed superior, & major omni scientia humana: utcunque consideretur.

Sive Ex parte Subjecti. Cap.1.
Sive ex parte Objecti. Caput 2.

Caput I. Ex parte Subjecti.

Homo cæteris animantibus est præstantior.

1. Relatione ad prototypum.	4. Loquendi facultate.	7. Societate.
2. Corpore.	5. Vita.	8. Potentia præcipuè intelligendi.
3. Anima.	6. Dominio.	

Per quam acquirit scientiam ex propria speculatione; ex longitudine experientiæ: & ex Magisterio aliorum. 174.
Sed inferior est Dæmonibus, quibus cedit.
In scientia Innata, Acquisita, & Communicata, quæ est in eis, ut docetur tribus sequentibus sectionibus.

Sectio I. Innata.

Diabolus est verè Dæmon, idest, sciens. 175
Homo est æqualis Dæmoni in hoc, quia est intellectu præditus. Sed est inferior Dæmone, quia ab initio intellectus Hominis est ut tabula rasa; sed intellectus Dæmonis est omnium rerum informatus; ex quo differunt in scientia, quæ in Homine est Tarda, Imperfecta, & Mobilis : Sed in Dæmone est Cita, Perfecta, & Immobilis, ut tribus articulis patefiet.

Articulus I. Cita.

Homo incipit scire, cùm incipit ratione uti. 176
Cùm non utatur in utero matris per novem menses : Nec extra ute-

rum per infantiam.
Vix utatur in pueritia.
Parumque utatur in adolescentia.
Angelus autem citam habet scientiam,
Quia ab initio recepit divinum lumen, species concreatas omnium rerum: & exercitium liberum intellectionis.
Ideo soli comparatur. 177

Articulus II. Perfecta.

Homo in pleno intellectus exercitio habet scientiam exiguam: quia non omnes habet scientias: non duas perfectas: nec unam summè perfectam. Habet opinionem ferè: quia latent illum essentiæ rerum; earunque differentiæ; atque externis accidentibus innititur.
Patiturque errorem ordinarium ex parte Objecti: Medii: Speciei: Sensus: Phantasiæ: Intellectus: Modi cognoscendi. 178
Angelus nihil horum patitur; sed eminet sive amplitudine scientiæ, qua omnia novit: Sive præstantissimo modo sciendi omnia intrinsecè, ac distinctè. 179

Articulus III. Firma.

Hominum scientia effluit per diuturnam ab actu sciendi cessationem: per perturbationem phantasiæ: ac per nimiam sensuum petulantiam. 180
Dæmonis scientia nihil tale sustinet: quia intellectus non cessat ab intellectione: nec sensui, aut corpori est alligatus; sed permanet semper; nec deperdi potest, nisi per potentiam Dei absolutam. 181

Conclusio Sectionis.

Ab initio Dæmon scientia inflatus Magiam docuit. Homo didicit: Ex homine Deus fieri volens morsu pomi.
Cùm Doctor fallax formam propriam exuit, induit alienam Maleficus serpentinum assumpsit exuvium. 182
Doctrinam tradidit, Deo multipliciter injuriosam.
Homini, generique humano perniciosissimam. 183
Discipula verò curiosa videndo pomum. Malè credula credens Dæmoni. Decepta sibi, ac posteris mortem inducens doctrinam amplexa est. 184

Sectio II. Acquisita.

Datur in Homine scientia acquisita ex experientia, per novorum singularium speculationem: ac per practicam novorum effectuum notitiam.
Multò magis in Dæmone, qui cognitione illum in utraque præcedit tam speculativa, quàm practica, ut sequentes articuli demonstrabunt. 185

Articulus I. Speculativa.

Homo cum difficultate scientiam acquirit in generali ob corruptionem in sensu: & in speciali ob speculationem cujusque objecti. 186
Angelus facilè: quia scientia innata est donatus: à sensu, & corpore est liber; & facile intelligens, & actu eliciens.
Ideo crescit scientia ex notitia singularium contingentium: quæ fit secundùm Scotum per acquisitionem specierum singularium. Secundùm verò D. Bonavent. per applicationem universalium.
Utcunque fiat, per illam proficit in cognitione speculativa, experimentali, & acquisita. 188

Articulus II. Practica.

Homo experimentis crescit in scientia practica.
Dæmon magis crescit: quia experientia Dæmonis magis est certa, universalis, & longa. 189
Hominis verò incerta, particularis, & brevis.
Ideo magnitudo ejus explicari difficile potest. 190

Con-

Conclusio Sectionis Secundæ.

Hac scientia experimentali utitur Dæmon ad magicas artes in totum mundum invehendas. Per hanc enim didicit mala, quæ afferuntur Hominibus: Hominum inclinationes; & modum, quo se gerere debeat. 191

Hac instructus in totum mundum quærit auditores curiosos, avaros, &c. tentat ut serpens variè, ac pollicetur omnia, ipsam quoque Divinitatem.

Et sic Homines decipit, ad se trahit, excultisque magia utitur ad maleficia. 192

Sectio III. Communicata.

Homo acquirit scientiam à seipso, & ab aliis.

Idem accidit Dæmonibus, qui eam acquirunt communicatam ab Angelis bonis, & malis, ut duobus articulis notum fiet. 193

Articulus I. Ab Angelis.

Boni, & mali Angeli dissimiles sunt in voluntate: sed similes in intellectuali natura. 194

Boni docent: Mali docentur: cùm Boni malis revelant mysteria aliis annuntianda, ac mandata executioni mandanda. 195

In quibus revelationibus, si finem spectes, apparet Dei Sapientiæ dispositio: Si verò modum attendas, apparet Dei Providentiæ ordo. 198

Articulus II. A Dæmonibus.

Homo à Doctioribus instruitur discendo: ab æqualiter doctis illuminatur conferendo.

Dæmon à Superioribus edocetur: & cum æqualibus confert, & communicat.

Magna similitudo inter utrorumque locutionem. 200

Sicut inter Angelos superior inferiorem loquendo compellat: & inferior superiorem, & æqualis æqualem.

Ita inter Dæmones. Unde unus alium instruit, & sic in scientia proficiunt. 201

Conclusio Sectionis Tertiæ.

Per illam scientiam communicatam superiores Dæmones inferiores docent nova maleficiorum genera: Inferiores verò consulunt superiores in dubiis occasionibus.

Ita astutiores facti imperium diabolicum dilatant per majorem numerum peccantium, & Magorum, & maleficiorum. 202

Caput II. Ex parte Objecti.

Quò forma est spiritualior, eò est capacior.

Ideo Homo capacior est in cognitione rebus inanimis, plantis, animalibus.

Dæmon Homine, cum ejus se extendat ad Præterita, Præsentia, & Futura, ut sequentes Sectiones demonstrabunt. 203

Sectio I. Præteriti.

Oblivio, prout opponitur recordationi cadit in Dæmones, qui sic stulti dicuntur ab Ecclesiaste.

Prout verò dicit specierum deletionem cadere non potest in illos.

Quia intellectus species habet universales, & firmas, ut sequentibus articulis explicabitur. 204

Articulus I. Secundùm species universales.

Prodigiosa est memoria Hominis, quæ omnium species recipit per quinque sensus continuò. Receptas conservat inconfusè. Conservatas exhibet promptè. 205

Prodigiosior memoria dæmoniaca: quę est sinus capacissimus omnium rerum: Thesaurus immensus omnia con-

In his tamen sæpè hallucinantur conjectando.

Quia Deus multa agit præter naturæ ordinem.

Homo verò contra facit, quàm antea facere statuerat.

Non tamen cessant prædicere futura etiam mentiendo, ut sibi arrogent quandam Deitatis speciem. 227

Infirment testimonia Prophetarum.

Et capiant, ac decipiant faciliùs curiosos. 228

Conclusio primæ partis.

Si ergo Dæmones vigent triplici acumine, & scientiam habent innatam, acquisitam, & communicatam, quæ se extendit ad præterita, præsentia, & futura. 229

Nihil mirum, si tam sagaces sunt, & acuti in adinveniendis variis maleficiorum generibus, quibus tot, tantaque & tam mira operantur, quæ in secunda Disputationis parte examinantur.

DISPUTATIO II.

De Dæmone, Ut Causa Maleficiorum.

166 Aliqui Medici negant esse dæmones.

EXPEDITIS iis, quæ ad Deum, ut causam maleficiorum permissivam spectant, aggredimur modò de iis, quæ ad Dæmonem tanquam causam eorum efficientem pertinent, disputare; quia illam non admittunt quidam ex Medicis, quos novos saducæos verè dixeris, nihil in orbe agnoscentes, quàm quod oculis corporeis exhibetur. Illi etenim, si non Deum, saltem dæmones, & maleficos dari negant; atque dæmoniacas, & maleficas operationes, quæ in obsessionibus, & maleficiis visuntur, non ad spiritus invisibiles, & eorum asseclas; sed ad causas naturales, præcedentium Medicorum more, referre consueverunt.

Hoc de sui temporis Medicis testatur Origenes, cùm *tract. in Matth. c.* 17. hæc verba Patris auxilium à Christo postulantis pro filii lunatici curatione elucidat: *Domino miserere filio meo, quia lunaticus est, & male patitur. Medici loquuntur, quæ volunt; quia nec immundum spiritum arbitrantur: sed corporalem aliquam passionem. Et dicunt, humida moveri in capite secundùm aliquam compassionem ad lumen lunare, quod humidam habet naturam. Nos autem, qui Evangelio credimus, dicimus hanc compassionem immundum spiritum operari. Observat enim quædam schismata Lunæ, & sic operatur, ut ab observatione Lunæ pati homines, mentiatur; & per hoc culpabilem Dei creaturam ostendat.* Hæc ille.

§. I.

167 Similis erroris notam illis inurit Psellus platonicæ sectæ philosophus, qui in *libro de Dæmonibus* refert, se familiariter conversatum cum quodam Marco vitam solitariam agente in Chersoneso Græciæ contermina, & multa cum illo de dæmonum natura contulisse, ut pote qui priùs magicis studiis adhæserat, & abjuratis postea erroribus, christianas amplexus fuerat disciplinas. Nam in illo libro loquens de Dæmonum mirandis operationibus, quæ in arrepticiis cernuntur, huic Marco obiicit in hunc modum: *Sed ego*, inquit, *ò Marce recentiora quædam sapere nos Medicorum Sectatores adducunt, asserentes, passiones hujusmodi non esse effectus dæmonum; sed humorum, vaporumque malè se habentium. Itaque pharmacis, & dieta, & non carminibus incantantium, expiationibusque curare, hæc aggredi solent. Tunc Marcus respondit: Nihil mirum est, hæc Medicos dicere, qui nihil noverint præter sensum; sed corporibus tantùm incubuerint cognoscendis. Illa fortasse decebat malorum humorum putare incommoda, capitis, somniferam gravitatem, atræ bilis angustias, phrenesis deliramenta, quæ lavacris, potionibus, vel vacuationibus, vel emplastris sedare consueverunt. Inspirationes autem, occupationesque, quibus, qui obsessus est, agere nihil potest, non intellectu, non phantasia, non sensu; aliud verò est, quod movet, atque ducit. dicitque insuper quæ non noverit occupatus; & futura nonnunquam prædicit: quo inquam pacto dicemus, has esse erraticas materiæ motiones?* Ita Marcus.

§. II.

IN hoc etiam modernos ſugillat Binsfeldius Epiſcopus Azotenſis, & Trevirenſis ſuffraganeus eruditiſſimus in Theologia. Nam *in ſuo tractatu de Confeſſionibus malefic. prælud.* 1. ſic ait: *A Philoſophorum, & antiquorum Medicorum falſa, & impia opinione non videntur noſtris temporibus etiam aliqui phyſici eſſe alieni, qui ferè omnia, quæ dæmonum operatione circa hominem aguntur, ut contingit in energumenis obſeſſis, maleficis, & incantatoribus, referunt in humores melancholicos, complexionem corruptam, perturbatam phantaſiam, aliaſque cauſas naturales; & fortaſſe etiam cum ſuperioribus animo verò ſentiunt, neque eſſe dæmones, neque infernum; ſed omnia ſimul cum corpore interire, licèt verecundia, & timore impediti non prodant. Quam impiam doctrinam aliqui etiam Itali, & phyſici ex philoſophia quorundam Ethnicorum hauſerunt noſtris temporibus.* Sic ille. Quapropter non verentur tales maleficiorum cognitionem ſibi arrogare, cùm puros eſſe morbos naturales credant; nec à dæmonibus poſſe procedere, quos non eſſe niſi in opinione vulgi ſibi perſuadent; majorem fidem adhibentes Democriti, Alexandri, Simplicii, Averrois, & Ariſtotelis commentis, atque Simoniacorum Doziteanorum, aliorumque Ethnicorum, & Hæreticorum erroribus, quàm cæleſtibus Chriſti, & Apoſtolorum oraculis, ac certiſſimis Eccleſiæ, Conciliorum, & Patrum dogmatibus, quibus nos Sanctiſſimis diſciplinis eruditi adhærentes dicimus: Extare dæmones, & eos malis, & maleficiis hominibus inferendis continuè invigilare.

§. III.

ET certè diſſimiles ſunt Dei, & dæmonis mores, & varia utriuſque ſtudia erga homines. Deus variis illos proſequitur beneficiis, boniſque innumeris mundum replet univerſum; cùm nihil ei deſit eorum, quæ requiruntur in ſummo benefactore, ut velit, ſciat, & poſſit benefacere; quia præditus eſt bonitate ad volendum: Sapientia ad inveniendum: & potentia ad exequendum, cùm ſit infinitè potens, perfectè ſapiens, & ſummè bonus: & ut bonus velit; ut ſapiens ſciat: ut potens valeat bona facere ad ſuam voluntatem. 168 Deus in homines ſummè beneficus qui omnibus benefacere. Scit Poteſt Vult.

Quid non vult, ut benefaciat, cùm ſit ſummè bonus, immò ſummum bonum omnia bona continens, & complectens, omnia efficiens; & conſervans, omnia trahens, & terminans: Quia in eo omnium entium perfectiones præexiſtunt: ab eo omnes creaturæ dependent in eſſe, & operari: ad illud omnia tendunt; idque appetunt ſuo modo, ut principium, quo creantur: ut auxilium, quo conſervantur: ut terminum, quo quietantur? Quare juxta boni naturam, quæ eſt ſui ipſius diffuſiva, ut docet D. Dionyſ *de div. nom. c.* 3, vellet ſeipſum ſummè diffundere, & totum ſe communicare; ſed quia nihil ad extra reperitur capax infinitæ illius communicationis, & diffuſionis, ſe tantùm effundit per varia bona creaturis collata, quantum unaquæque diſpoſita eſt divinæ communicationi majori, vel minori recipiendæ. Quia habet Bonitatem ad volendum.

Quid non invenit, ut diverſimodè ſua teſtetur beneficentam: cùm ſimplici, & invariabili ſuæmet eſſentiæ intuitu inveniat diverſa bonorum genera, varias gratiarum ſpecies, multiplices donorum modos, quæ eis loco, & tempore, & circumſtantiis confert opportunis, prout in variis ordinibus conſtitutæ nobiliorem, aut demiſſiorem locum occupant? 169 Prudentiam ad inveniendum.

Quid non exequitur, ut facto probet bonam, & beneplacentem voluntatem; notaſque faciat in populis adinventiones ſuas; cùm nihil impoſſibile; ſed omnia poſſibilia, immò facilia ſint; eò quod potentia ejus infinita materia præexiſtente non indigeat: non operetur in tempore: non utatur alterius adminiculo; ſed momentanea operatione vocet ea, quæ non ſunt, tanquam ea, quæ ſunt; & in- Potentiam ad exequendum.

ſimul

simul res velit, & faciat. Undè in creaturis magna, & multa operatur; & tam magna, & multa, ut illorum magnitudinem, & multitudinem nec ipsæ creaturæ explicare possunt, quæ capere possunt.

§. IV.

170 Dæmon in homines sùmè malefi-cus.

DÆmon è contra non cessat malefacere, ultra ordinaria mala, quibus orbis opprimitur, innumera invehere maleficia. Quod tam obstinatè præstat, ut totas malitiæ vires, universos scientiæ astus, omnes potentiæ nervos intendat operibus maleficis inchoandis, prosequendis, & consummandis; ut novis calamitatibus extera bona dissipet: novis infirmitatibus afficiat corpora; & novis iniquitatibus animas deducat ad interitum.

Qui maleficia inchoat ineunte mundo.

Inchoat maleficia ineunte mundo in ipso Paradiso, in quo malis omnibus aditum præbuit. Cùm suis cuniculis primos parentes gratia, & immortalitate donatos à felici statu dejecit in mortem, quæ in omnes homines pertransiit; & in peccatum primum, quod transfusum in posteros fons est cænosus, & fœtidus eorum omnium, quæ postea commissa sunt, & committentur in finem. Sed quomodo illa mala tum culpæ, tum pœnæ introduxit nisi per maleficium primò in orbe visum, cum vel apparentem serpentis formam induens: vel loquens occultè per ventum, & naturalem serpentem, Evam blandissimis deceptam promissis ad vetitum pomum edendum induxit?

171 Prosequitur in omnibus mundi locis.

Prosequitur in omnibus mundi locis creaturas inficere maleficiis, quotum vim nulla effugere potest. Non ignis ardore, qui tepescit: Non aer puritate, quæ corrumpitur: Non terra stabilitate, quæ movetur: Non venti impetu, qui cohibetur: Non mare agitatione, quæ pacatur: Non fluvii cursu, qui præpeditur: Non herbæ viriditate, quæ arescit: Non arbores humore, qui desiccatur: Non animalia ferocitate, quæ mitescit: Non aves volatu, qui retardatur: Non corpora compage, quæ destruitur: Non membra suis nexibus, quæ dissoluuntur: Non intestina suis claustris, quæ aperiuntur; Non ossa suis medullis, quæ penetrantur: Non viscera suis recessibus, qui patent: Non potentiæ sua efficacia, quæ impeditur: Non organa suis meatibus, quæ obstruuntur: Non sensus sua vivacitate, cui illuditur: Non spiritus sua subtilitate, quæ obtunditur: Non anima suis actionibus, quæ variis obvoluuntur obstaculis; quia nihil est in tota rerum amplitudine tam distans, quò illa non perveniant: tam intimum, quod non penetrent: tam velox, quod non assequantur: tam subtile, quod non attingant: tam efficax, quod non enervent: tam altum, quod non deprimant: tam grave, quod non attollant; tam forte, quod non infirment: tam unitum, quod non dissolvant: tam integrum, quod non dividant: & tam difficile, quòd non exequantur.

§. V.

172 Consummat in om ibus habitantibus mundum.

DEnique consummat opera malefica in tot maleficorum millibus, qui se totos ejus ministerio devoverunt; & in tanta hominum multitudine, qui maleficiis vexantur. Sic enim & ministros habet, & subditos. Ministros, qui in nullo sibi complacent, quàm in malis, ad ejus præscriptum perpetrandis, cùm teste Paulo 2. *Timoth.* 3. captivi teneantur ad ipsius voluntatem. Subditos, qui ut pristinam assequantur sanitatem, summo illi honore, & variis submissionibus exhibitis, suam necessitatem, & ejus in subveniendo potentiam ad eum recurrentes, profitentur; ita ut si non æqualem, saltem similem cum Deo auctoritatem habere videatur.

Quia habet scientiam ad invenienda.

Quare sicut Deus causa est omnium bonorum, quæ in mundo sunt; ita dæmon causa est efficiens omnium maleficiorum, & architectus eorum eximius, eò ad ma-

malefaciendum, & nocendum promptior, quò scientia; potentia, & malitia armatus scit, potest, & vult maleficia operari, sicut tota hac disputatione probabimus: In qua Primò de ejus scientia in eis adinveniendis. Secundò de ejus potentia in exequendis. Tertiò de ejus malitia in appetendis, & procurandis, tribus partibus tractabitur; ut illa causa efficiente maleficiorum plenè cognita, faciliùs ad ultimum definire possimus, ad quem maleficorum effectum, & morborum cognitio spectet: Medicum, vel Theologum Exorcistam?

Potētiam ad exequenda. Malitiam ad appetenda. Ideò omniū maleficiorum causa est efficiens.

P A R S P R I M A.

De scientia Dæmonis circa maleficia.

MAGNA, & eminenti Sapientia donatum fuisse dæmonem in faustis suæ 173
creationis primordiis testatur Ezechiel c.28. cùm illum alloquitur dicens: *Tu signaculum similitudinis plenus sapientia, & perfectus decore*. Sicut enim per eximiam donorum varietatem, qua inter creaturas, ut sol inter astra, eminebat, decore induerat eum Dominus, ita repleverat Sapientia supernaturali Speculativa, qua Divinam Majestatis gloriam, & varia supernorum operum mysteria cognosceret: Practica, qua Deum super omnia amaret, & ei inseparabiliter adhærere posset; sed superba ejus mens propriæ excellentiæ cupiditate intumescens, utriusque jacturam fecit, cùm à Deo aversa ad seipsam conversa est. Nam practica ei totaliter est ablata; cùm sit causa efficax amoris Dei. Speculativa verò diminuta; cum in statu damnationis non noverit tot misteria supernaturalia, quot agnovisset, si in cognitione beata extitisset: ut docet August. 9. *de Civit. Dei c.21*. Quare cùm non possideat amplius sapientiam, quæ Dei sapida est scientia, sola scientia naturalis integra remansit in illo, sicut & cætera dona naturæ. *Dæmones*, inquit D. Dionysius cap. 4. de div. nom. *non omninò exortes boni sunt, quia & sunt, & vivunt, & intelligunt; estque in eis quidam desiderii motus*. Quæ quamvis sapientiæ supernaturali comparata multis partibus sit inferior; tamen longo intervallo superior est omni creata scientia, quæ in hominibus reperitur, sive illam Ex parte subjecti: sive Ex parte objecti consideres: ut sequentib. capitib. demonstrabitur.

Dæmon ab initio suæ creationis acceperat. Sapientiam Speculativam Practicam. Practica totaliter est ablata per peccatum. Speculativa multum diminuta. Sola naturalis remansit integra. Quæ inferior est supernaturali sapientia. Superior omni scientia creata. Ex parte Subjecti. Objecti.

C A P U T I.

Ex parte subjecti.

FAteor, eximiam esse hominis scientiam, & maximam cognitionis ipsius naturalis perfectionem, per quam cæteris præstantior est animantibus. Sicut 174
enim inter illa præminet in relatione ad prototypon, quia factus est ad imaginem Dei: corporis compositione, cui statura recta, & os sublime datum est, cælumque tueri jussum, & erectos ad sidera tollere vultus: In anima, quæ separata adhuc vivit: In loquendi facultate, qua singulos cum consilio, & judicio effert sermones: In vita, quia capax est non solùm præsentis; sed etiam æternæ. In dominio, cùm ei data sit potestas in omnia, quæ moventur in mundo: Et in societate, quam solus individuam retinet, cùm sint aliorum sodalitia vaga. Ita illis naturæ excellentia præeminet, eò quòd cætera rationis expertia; ipse verò mentis, rationisque compos, & potentia intellectiva sit præditus, per quam nunc attentè considerat omnia, quæ sunt rerum natura; quarum species acquirit; acquisitas retinet: retentas profert è memoria, tanquam ex promptuario expeditissimo. Nunc variarum rerum cognitionem ex longitudine experientiæ adipiscitur, quæ eò major, quò certior est, & efficacior intellectui informando. Nunc plura distinctè, & citò addiscit à Magistris; ad quorum notitiam nisi confusè, & maximo

Homo cæteris animantibus præstantior.

Præcipuè intelligendi facultate, per quam acquirit scientiam. Propria speculatione. Longitudine experientiæ. Magisterio aliorum.

Sed inferior est dæmonibus quibus cedit. In scientia, Innata, Acquisita, Communicata. mo cum labore pervenire non posset. Quorum triplici illo modo informatus valdè magnarum rerum omnium cognitionem attingit; ut testantur tot Viri doctissimi, quos verè naturæ genios possumus appellare: ut potè qui tam perfecta, & universali rerum naturalium notitia pollent, ut nihil ipsos latere videatur. Sed quid tota hæc humana scientia diabolicæ comparata? Quæ, ut colligitur ex Magistro Sent. in 2. triplex est: Innata, Acquisita, Communicata; Ob quam homo dæmoni cedat, necesse est, ut sequentes sectiones declarabunt.

SECTIO I.

Innata.

175 Diabolus verè dæmon, id est, sciens. Quid habet homo naturalis scientiæ, ut possit contendere cum dæmone, qui juxta nominis ethymologiam verè sciens dicitur? (Id enim sonat verbum illud *dæmon*) eò quòd rerum omnium cognitione ita est informatus, ut totus sciens, aut universa scientia videatur. Nam etsi aliquo modo possint æquiparari in eo, quòd uterque intellectu præditus potest omnium entium finitorum ac determinatorum notitiam assequi sine aliqua limitatione; tamen in hoc differunt, quòd in suis considerati primordiis, ille vacuum habet intellectum omnium rerum specie, cùm sit tanquam tabula rasa omnium formarum capax, sed omnium expers, teste Arist. 3. *de Anima*: iste plenum omnium rerum formis, & imaginibus, quæ à Deo creante cum eo concreatæ sunt. Unde homo tarda, Angelus cita, homo imperfecta, Angelus perfecta: Homo mobili, Angelus immobili scientia potiuntur; quod totidem articulis declarabimus.

Quia scientia In Homine Tarda, Imperfecta Mobilis. In Dæmone Cita Perfecta Firma.

ARTICULUS I.

Cita.

§. I.

176 Tarda scientia hominis. Et quidem si tunc homo incipit scire, quando incipit ratione uti, nonnè tarda est ejus scientia, cùm non habeat rationis usum, nisi seriùs? Quamvis enim anima rationalis intellectu, & voluntate prædita ab initio corpus ejus informet; tamen ita carneæ moli immergitur, ut nisi post plures annos non possit emergere. Unde sive materni uteri repagulis sit inclusus, sive exclusus, non differt ab animantibus; quia deterioris videtur esse conditionis; quia illa recenter nata sciunt quærere necessaria: hic verò super faciem terræ projectus adminiculis indiget alienis, & juxta se positis mammis noverit potiùs flere, quàm sugere. Quòd si involuta illa anima incipiat tandem se ab iis carneis involucris expedire tantisper per aliquos rationales actus, tam longo tempore præpeditur, ut parum, immo ferè nihil judicii, & rationis appareat in suis moribus, juxta sapientis illud dictum Prov. 22. *Stultitia colligata est in corde pueri*.

Ea non utitur. In utero Extra uterum, in infantia. Parum in pueritia.

§. II.

177 Angeli sciētia cita, quia ab initio recepit Divinū lumen, species concreatas rerum. Ex opposito cita est, & velociter prorumpens dæmonis scientia; ad quam non studio, vel disciplina per temporis intervalla profecit; sed percepit divinitus ab exordio suæ creationis. Etenim eo ipso tempore, quo conditus est, recepit à Deo modum intelligendi nobilissimum per influentiam divini luminis impressi in speciebus, & similitudinibus rerum omnium in ejus intellectu concreatis, ut testatur D. Bonav. *in* 2. *d*. 3. *ar*. 2. *q*. 1. Scotus *ibi q*. 10. & cæteri Theologi. Et ideò jure meritò Soli illum possumus comparare. Sicut enim statim ac exit in

in oriente paret uſque ad occidentem, & eodem tempore incipit oriri, & lucere; nec datur aliquod ſpatium inter ortum ipſius, & productionem actus lucidi, qui eſt lux diſperſa per totum hemiſpherium: Ita Angelus eodem momento, quo cæpit eſſe, cæpit, & intelligere, & ſcire; nec aliquod intervallum reperire datur inter momentum creationis intellectus, & momentum, quo cæpit actu intelligere, cùm unum aliud conſequatur. Quare cùm abſoluta rationalis creaturæ perfectio, quoad naturam ſpectat, in abſoluta animi virium exercitatione conſiſtat, & intelligentiæ, & amoris actus maximam in illa præſtantiam præſeferat: ejuſque defectus deforme vitium cenſeatur, quis non videt, quantum homo ſit dæmone inferior; cùm ille longo tempore ſit expers, iſte ſtatim compos ſcientiæ: ut verè de eo dicere poſſimus illud Eccleſiaſtici 17. *& Diſciplina intellectus replevit illos; creavit illis ſcientiam ſpiritus, ſenſu implevit cor illorum, & mala, & bona oſtendit illis, & cæt. addidit illis diſciplinam, & cæt. magnalia honores ejus vidit oculus illorum.* Exercitium liberum intellectionis.

ARTICULUS II.

Perfecta.

§. I.

SEd demus homini plenam ſui ipſius poteſtatem; vires ejus ſuam incipiant aſſequi perfectionem; & omnia habere in promptu, quibus protinus ſuas valeant exercere operationes: intelligentia ejus, quæ eſt prima animæ vis, & facultas non ampliùs iis vacet ornamentis, quæ ejus excellentiam plurimùm augent; ſed variis rerum formis, & imaginibus, quæ ſcientiam pariant, informetur: An ſcientia illa dæmoniacæ erit æquiparanda in perfectione? Quis unquam hoc dixerit, ſi conſideret, qualis ſit intellectiva dæmonis acies, & quanta humanæ mentis imbecillitas? Homo exiguam de rebus aſſequitur cognitionem, plus ignorat, quàm ſciat; ſi aliqua ſcientia eſt peritiſſimus, in aliis eſt imperitus; quòd ſi duobus vacat, neutram capit; ſi multis, in omnibus cæcutit; ut ſit veriſſimum triviale illud: *De quolibet aliquid, de toto nihil.* Sed & eorum, quæ ſit in una ſola diſciplina quàm debilis cognitio? Illum latent non eſſentiæ ſolùm; ſed ipſæ quoque propriæ rerum differentiæ: externis tantùm accidentibus innititur. Et ea, quæ novit, probabili tantùm ratione novit; neque ſcit ex cauſis, ſed effectibus. Quare in omnibus ferè plus opinionis habet, quàm ſcientiæ; Immò errorem ſæpiſſimè patitur in iis, quæ noſſe ſe, putat: non dico ſolùm in ſpiritualibus; ſed etiam in ſenſibilibus; qui ſuboritur, ut docet Ariſtotel. 3. *de Anima* ex parte Objecti, quando propter ſimilitudines aliud pro alio ſumendo, decipitur: Medii, cùm radius viſualis, aut ſpecies ſenſibilis immutatur: Speciei, quando repræſentat res aliter, quàm ſint; aut eſſe, quæ non ſunt: Senſus, quando læſus eſt, aut aliqua prava infectus diſpoſitione: Phantaſiæ, cùm organa depravata ſunt: & in ſuis functionibus præpedita: Intellectus cognoſcentis, cùm unum ad aliud ordinat componendo, & dividendo, vel errat circa differentias rerum: Modi cognoſcendi, quando fallitur circa principia demonſtrationis; aut neſcit falſam à vera diſcernere propoſitionem. 178 Homo in pleno intellectus exercitio. Scientiam exiguam. Opinionem ferè. Errorem ordinarium.

§. II.

AT nihil horum contingit in intellectu angelico, qui generoſo volatu fertur in rerum cognitionem abſque ulla deceptione. Quare ſive amplitudine ſcientiæ, ſive præſtantia modi ſciendi cæteris antecellit? Omnium enim rerum naturalium notitiam, camque perfectam attingit, cùm illam hauriat non 179 Angelus nihil horum patitur; ſed eminet.

Amplitudine scientiæ præstantissimo modo sciendi. ex effectibus, aut experimentis; sed ex propriis cujusque rei causis, & principiis per claram, & ostensivam demonstrationem. Nec est aliquid tam sublime in essentia, tam efficax in operatione, tam insigne in proprietatibus, quod ejus cognitionem prætergrediatur: omnia assequitur supera, media, ima, quæ capacissimo sui intellectus sinu complectitur; nec tamen ea confusè; sed distincto, & perspicuo considerat intuitu: ut testantur Alexand. Alens. 3 *p.q.*24. D. Bonav. Scotus, ac cæteri Theologi *in* 2. *sent.*

ARTICULUS III.

Firma.

§. I.

180 Hominum scientia effluit, & deperditur. DEnique dæmonis scientia firmitate, & immobilitate hominis scientiam superat. Humana facilè effluit, immò omninò amittitur Modò per diuturnam ab actu sciendi cessationem. Nam sicut assidua exercitatione habitus scientifici acquiruntur; sic & longa deperduntur cessatione. Unde non recordantur senes eorum, quæ in juventute didicere: nec homines gravioribus occupati negotiis, quibus gerendis omnimodè mens avertitur, speculativarum disputationum, quæ aliàs in schola probè callebant. Aliquando perturbatione phantasiæ, & perversione sensuum interiorum: ut sæpè accidit litteratissimis, in quibus post diuturni morbi agitationem eorum memoria effluit, quæ anteà optimè noverat. Communiter propter nimiam sensuum petulantiam: ut experiuntur voluptatibus dediti. Torpet enim spiritus, & mens hebescit propter crassiores spiritus, qui illam præoccupant, & puriores scientiarum species confundunt, & delent: Sicut halitus, qui expolitam speculi superficiem ita inficiunt, ut imagines subducantur.

§. II.

181 Dæmonum scientia nihil tale sustinet, Sed permanet semper, nec deperdi potest. Nisi per potentiam Dei absolutam. NIhil autem horum dæmoniaca patitur; cùm intellectus dæmonis nec cesset ab intellectione: nec retardetur à sensu: nec impediatur à corpore, quia corporeis vinculis absolutus; nullumque cum sensibus habens commercium, consummata, & perpetua contemplatione suis actibus intentus perseverat. Undè sicut naturaliter illam scientiam non acquisivit; ita neque naturaliter potest amittere. Si enim habitus sunt difficilè mobiles à subjecto, habitus illi scientifici infusi intellectui angelico non possunt deperdi, cùm non habeant causas naturales ipsorum corruptivas, ut infr. *num.*44. nisi Deus obscuret intellectum: aut inditas substrahat species, quod non facit: *sine pænitentia enim sunt dona, & vocatio Dei,* ut testatur Apost. *ad Roman.* 11.

Conclusio Sectionis primæ.

182 Dæmon ab initio magiam docuit Adam, & Evam. QUapropter ex innata illa scientia tam cita, tam perfecta, & tam firma Angelus ille pessimus intumescens; quia juxta apostolicum effatum 1. Cor. 8. *scientia inflat*, hominem docere voluit ab initio, quem noverat scientia Inferiorem. Et homo de sua tarda, & imperfecta, & parum firma scientia conscius spontaneum se præbuit discipulum huic magistro ab ipsis mundi incunabulis. Sed quam, putas, illi doctrinam tradidit, nisi magicam; artesque superstitiosas, & maleficas? Si enim *magia*, ut communiter definitur, *est ars, & facultas diabolica efficiens mira, & insolita ratione quadam incognita, & occulta; sed fallaciter, & noxiè.* Nonnè tunc magiam Adam, & Evam edocere studuit

Qui voluerũt fieri Dii. cùm illis tradidit artem, qua ex hominibus Dii fierent vetitum pomum manducando?

cando? Nam quid mirandum magis, & insolitum, quàm hominem Deum fieri? Quid tam fallax, quàm velle persuadere morsu unius pomi talem posse fieri transmutationem? Quid tam noxium, quàm divinitatem promittere, & universam morte afficere posteritatem?

§. I.

Sed juvat, doctorem intueri, & auscultare doctrinam; ideòque adire paradisum voluptatis, ubi primò cathedram posuit. Doctor Fallax est; Propriam enim formam exuit, induit alienam; quia malitiæ contegendæ studet versipellis ille hostis; & aptis utitur instrumentis ad effectum cautiùs assequendum, astutissimo, scilicet, animante vero illius simulacro, qui nunquam tentationis caput finit emergere, ne dignoscatur. Maleficus est, & ideò serpentinum potiùs assumit exuvium, quàm alterius, quia animal noxium est, reptile, & vitæ hominum insidians. Ex cortice dignosce venenum intus latens, quod simul cum verbis infundit: ut quibus Deus promisit vitam, æternam inferat mortem. Doctrina verò, quam Serpentino sibilo in aures auscultantis instillat, Deo injuriosa, & homini perniciosissima est; sed fallaciis contecta, & plena maleficiis. Non audet pro palam Deum erroris insimulare, ne injuriosa blasphemia discipulam terreat; sed interrogativè quasi tentando Doctrinam cautè explicat Genes. cap. 3. *Cur præcepit vobis*, inquit, *ut non comederetis ex omni ligno paradisi?* Ecce mendacium impudens docentis: Pro eo, quod dixerat Deus, *tantùm de ligno scientiæ boni, & mali ne comedas*, subjungit, *ex omni ligno paradisi* observa modò multiplicem blasphemiam. Probat, Deum esse invidum, qui eos eximio velit bono privare: *Scit Deus, quòd si comederetis ex eo, aperientur oculi vestri*, ut benè docet Rupertus Abbas *lib. 3. de Trinit. & operib. ejus cap. 7.* dicens: *Hoc utique volebat intelligi, quod claritatem omnis Sapientiæ, divinitatem quoque, & omnium scientiam Deus invidens homini, tale lignum interdixit*. Arguit eum esse mendacem: *Nequaquam moriemini*. Deorum inducit pluralitatem; & infinitatem illi detrahit, dum fingit, creaturam Creatori posse æquiparari: *Eritis sicut Dii*. Denique Divinam includit Sapientiam intrà metas intellectus creati: *Scientes bonum, & malum*, ità ut nullum proferat verbum, in quo divinam non lacessat Majestatem.

Doctor Fallax Maleficus.

Ejus doctrina Deo injuriosa.

§. II.

Sic tegere conatur malum ex illa doctrina toti humano generi impendens duplici prætextu, submovendo, scilicet, metum pœnæ, cùm dicit: *Nequaquam moriemini*: & bona pollicendo, cùm addit: *Eritis sicut Dii scientes bonum, & malum*. Sed nè fallacia in utroque possit deprehendi, sic ambiguè loquitur, ut verba ejus in duplici sensu sumere liceat. Illud (*non ex omni ligno*) potest, inquit Tostatus, interpretari, *ex non omni ligno*, ut mendax mentiri non videretur: ac si ex universali faceret particularem *Nequaquam moriemini*, sensum duplicem capit, *nunquam moriemini, & non moriemini subitò*. *Aperientur oculi vestri*, vel ad cognitionem: vel ad propriam videndam ignominiam. *Scientes bonum, & malum*, bonum per privationem; malum per experientiam. *Eritis sicut Dii*, vel ut Deus verus: vel Angeli: vel ut dæmones, qui omnes Dii appellantur; & sic arte veteratoria malum boni apparentia contegit, ut cautiùs decipiat.

183 Homini perniciosa.

§. III.

Vidisti Doctorem, audisti Doctrinam, considera Discipulam maleficiatam, Evam nempè, curiosam, & malè credulam mulierem, quæ doceri se patitur ab

184 Discipula Curiosa Malè credula Decepta.

ab hoste tam vili, & sub tam horribili specie: creditque se unius pomi morsu Deum posse fieri, unde his maleficis artibus decepta manum extendit ad fructum prohibitum, carpit, gustat, offert Marito, & januam aperit malis omnibus, quæ in totam ejus posteritatem inundarunt. Ideò jure meritò illam arguit Jacobus Bill. *anthol. sac.* his versibus.

Eva parens, quònam tua mens abscesserat, angui
Aures pestifero cum patuere tuæ?
Quis furor, ut vetitâ legeres ex arbore pomum,
Quod generi invexit tam mala multa tuo?
Vos Evæ soboles, vos Evæ audite nepotes,
Quæ fuit, & vobis, & mihi causa necis.
Angui aditus omnes præcludite: nanque parenti
Obfuit, huic facilem quòd dedit ipsa fidem.

Quod iis fallaciis, & maleficiis fallax, & maleficus dæmon prætendebat; qui ideò mendax, & homicida ab initio vocatur à Christo. *Joan.* 8. Ex illo fonte cætera prodiere maleficia. Quod enim præstitit in omnibus sæculis, quàm quod initio peregit? ut patebit clarius, si ejus acquisitam scientiam consideremus, quæ dedit progressum maleficiis, sicut innata principium.

SECTIO II.

Acquisita.

185 Dæmon excedit hominem in sciētia acquisita. Speculativa. Practica.

PRæter scientiam illam innatam, certum est dari etiam in dæmonibus acquisitam ex longitudine experientiæ, secundùm quam multa cognoscunt. Tum per novorum singularium speculationem: Tum per practicam variorum effectuum, & eventuum notitiam. Si enim hæ in homine reperiuntur, cur non etiam in dæmone, qui illum in utraque cognitione multis præcedit parasangis?

ARTICULUS I.

Speculativa.

186 Homo cum difficultate sciētiam acquirit. In generali. Ob corruptionem in sensu.

MIrandum sanè, quomodo humana scientia quotidiana suscipiat incrementa per acquisitionem specierum, per quas homo singularium rerum assequitur cognitionem. Quanto enim corporis, & animæ labore comparetur, norunt qui litteris sedulò vacant. Corpus vigiliis, studiis, & exercitationibus scholasticis fatigatur continuis: Anima aggravatur à corpore, quod corrumpitur, ait Sapiens *Sap.* 9. Et intellectus multa cogitans deprimitur ab inhabitatione terrena. & à phantasmatibus variis, quæ ità eum avertunt, & impediunt, ut vix, ac ne vix quidem etiam integris sensibus, & sano corpore liceat ei aliquid speculari.

§. I.

SEd vacet ab iis fatigationibus, & liberè incumbat cognitioni objecti alicujus: vide, quæ requirantur: Primò species ejus sensibilis appellare debet ad sensuum externum: indè ad internum progredi, ut fiat species phantastica, seù phantasma, cùm nihil recipiatur in intellectu, nisi in se, vel in suo simili fuerit priùs in sensu, ut ait Arist. *in lib. de sensu, & sensibili*. Ulteriùs procedere ad intelle-
In speciali. ctum agentem, qui suo lumine speciem illam illustrat, & depurando à conditioni-
bus

bus individuantibus elevat, transfertque de ordine ſenſibilium, & materialium ad ordinem intelligibilium, & ſpiritualium, producendo ſpeciem intelligibilem, in qua communis natura differentiis exuta individualibus repræſentatur. Denique pervenire ad intellectum poſſibilem, qui etſi ab agente non diſtinguatur realiter, ſecundùm Scot. in 2. d. 16. vel nec etiam formaliter, ut dicit D. Bon. *in* 2. *d*. 24. *a*. 2. *q*. 4. Sed dicat tantùm quandam differentiam ratione ſuæ operationis; tamen cùm illo in unam completam operationem, vel actum intelligendi inſeparabiliter convenit, ut recipiat ſpeciem intelligibilem ab intellectu agente: informatus ſpecie intelligibili intellectionem producat, productamque intellectionem, quæ eſt actio immanens, in ſe recipiat. Quòd ſi unius objecti ſpecies, qua ejus cognitio comparatur tantis ſinuationibus, & meatibus accedit ad intellectum, quàm difficile erit homini univerſalem inſerere ſcientiam, quæ ex tot tantarumque rerum notitia plena conſurgit? Et tamen magna fit in dies intellectui humano novæ cognitionis acceſſio: Concipit omnium rerum genera, gradus naturarum, & rationes univerſales à ſingularibus, à materia ſenſibili, à loco, & tempore abſtractas, eaſque per ſe contemplatur: Inquirit rerum cauſas, effectus, & proprietates, & de omnibus judicat: Fingit animo, quod lubet, & alios in mente meditatur mundos, atque iis conceptionibus, inquiſitionibus, & fictionibus variis, mirum, ad quam ſcientiæ perfectionem attingat, ut videmus in unaquaque profeſſione, in qua plures Docti ſunt in admirationem. Ob ſpeculationem cujuſque objecti.

§. II.

187 Quòd ſi homo, quamvis tot impedimentis præpeditus, talem acquirit ſcientiam, quid de Angelo ſtatuendum eſt, cùm ſcientia non inſerta ſed innata donatus expeditè operetur, & intelligat? Nec enim carnea maſſa circumdatur, nec organis alligatur corporalibus, nec avertitur à ſenſibus, nec recurrit ad phantaſmata, nec laborat in iis ab omni materia reſecandis; nec incumbit in eis transformandis, & tranſmutandis, ut ex ſenſibilibus fiant intelligibilia; ſed ſicut intellectu agente omnium rerum ſpecies aſſequitur, abſtrahit, & elicit; ita paſſibilis illas abſtractas imprimit, & impreſſas indelebiliter conſervat; Quæ, quia nullo neceſſitudinis vinculo cum phantaſmatibus copulantur, ſunt magis luminoſæ, & univerſales, quàm ſpecies intelligibiles abſtractæ ab hominibus; ideoque nobiliorem, & excellentiorem generant cognitionem. Etenim intellectus innatis omnium rerum univerſalium ſpeciebus illuſtratus promptiùs ſuos elicit actus, & eiiciendo proficit in ſcientia; quæ magis, ac magis augetur ex facili, & continua rerum notitia, noviſque experimento contingentium effectuum. Siquidem certum eſt, dæmones multa ſcire, cùm res in eſſe proveniunt, quæ neſciebant antequam evenirent; quia ſpecies eorum intelligibiles non ducunt in cognitionem rerum, niſi ut habent eſſe determinatum. Unde tunc futura contingentia incipiunt eſſe illis nota, cùm jam præſentialiter determinantur per eſſe; nam antea erant ignota, cùm eſſe nondum habebant, ut docent Alex. Alenſ. 3. *p*. *q*. 24. Angelus *in* 2. *d*. 4. *q*. 6. & communiter omnes Theologi *in* 2. *ſent*.

Angelus facile ſcientiã acquirit quia ſcientia innata donatus.

A ſenſu & corpore liber.

Facile intelligens, & actus elicens.

Ideo creſcit ſcientia ex notitia ſingulari um contingentium.

§. III.

188 Si autem quæras, quomodo ſingularia cognoſcant: An per ſpecies innatas, an per acquiſitas non eſt facilè determinare. Scotus namque *in* 2. *ſent*. *d*. 3. *q*. 11. putat, Angelos ſive bonos, ſive malos in rerum ſingularium notitia per ſpecies quaſdam à rebus ipſis acceptas poſſe proficere; quia etſi omnium quidditatum ſpecies habeant concreatas, per quas neceſſaria, & naturalia, puta, diſtincta objecta, & diſtinctas eſſentias rerum agnoſcere queunt; non tamen ſpecies omnium ſingularium contingentium; ideoque neceſſarium eſſe, ab ipſis ſingularibus per intellectum

Quod ſit Secundùm Scotum.

Per acquiſitionem ſpecierum ſingularium.

agentem species abstrahere; easque recipere in intellectu possibili, ut ad illorum notitiam perveniant; cùm per quidditates universales res singularis contingens cognosci non possit. At D. Bonav. *in 2.d eadem par.2. art.2. qu.1.* asserit utrosque tam bonos, quàm malos posse quidem recipere novas species ex rebus de novo creatis, si Deus aliquas perduceret; non tamen ex singulatibus jam existentibus, & productis; atque ideo eos necessaria cognoscere per species innatas universalium; Singularia verò, & contingentia per earundem specierum applicationem, atque appropriationem; eo quòd unica species, quæ naturam specificam immediatè repræsentat, refert etiam mediate omnia illius naturæ individua possibilia, & omnia accidentia, quæ individuis naturaliter contingere possunt, ver. gr. species universalis, quæ humanam naturam immediatè repræsentat, similiter refert omnia singularia illius naturæ, omnes, scilicet, homines. Quare ad hoc ut cognoscant singularia, non requiri speciem singularem abstractam; sed sufficere applicationem universalis speciei: quæ tunc fit, cùm Angelus considerando, & aspectum dirigendo super hujusmodi speciem, eam singularibus appropriat, & appropriando componit; atque eo modo ejus producit notitiam, non per unam conversionem tantùm; sed per tot conversiones, quot sunt ea, quorum notitiam vult acquirere.

Secundùm D. Bon. per applicationem universalium.

Nihilominus quomodocunque intelligant singularia, & contingentia sive per acquisitionem specierum illa repræsentantium: sive per applicationem universalium, quas illi appropriant, certum est, eos nova singularia, & contingentia agnoscere, & per consequens proficere in cognitione. Cùm enim singularia quotidiè in mundo producantur, quotidiè etiam augetur eorum cognitio speculativa, experimentalis, & acquisita, quæ concreatæ, & innatæ conjuncta miram confert dæmoni scientiam, qui ideo in omnibus eminet facultatibus, quas homines profitentur; nec est aliquis etsi peritissimus in theologicis, philosophicis, ac liberalibus scientiis, cæterisque artibus inferioris notæ, qui illi possit æquiparari, cùm omnes vincat rerum cognitarum universalitate, sicut omnibus præit nobilitate naturæ, eminentia spiritus, & subtilitate intelligentiæ.

Utcunq. fiat. per illam proficit in cogni. tione. Speculativa, Experimentali, Acquisita.

ARTICULUS II.

Practica.

§. I.

189 IDem asserendum est de practica ejus scientia, quæ ex variis rerum effectibus procedit. Solent enim peritiores quique in quavis facultate ea, quæ theoricè, & speculativè norunt, in praxim reducere: ut fieri videmus quotidiè ab his, qui physicas, mathematicas, & medicas scientias profitentur; & sic applicatione quarundam singularium virtutum, quæ sunt in rebus naturalibus, quæque plurimos latent, agentia, & patientia suo loco, & tempore; atque ut opus est, invicem componere, & temperare ad inusitatos effectus producendos. Quibus experimentis, quis valet explicare, quantam assequantur rerum cognitionem, cùm cogantur omnes fateri, nec speculativam scientiam sine practica, nec practicam sine speculativa suam posse attingere perfectionem? Quæ si simul in uno cohæreant, peritissimum evadere in sua facultate. Ideò asserendum est, dæmonem crescere quotidie in scientia, quia practicè expetitur, quæ speculativè cognoscit. Et eò magis quò ejus experientia & universalior, & certior, & longior est humana.

Homo experimentis crescit in scientia practica.

Dæmon magis; quia ejus experientia. Certior Universalior, Longior.

Quàm sæpe hallucinantur homines in suis practicis operationibus, & experimentis; quia occultas rerum naturalium vires ignorant; vel illas debitè applicare nesciunt, ut quotidie accidit in scientiarum candidatis, qui post studia sub doctissimis Magistris, etiam sub felici exitu consummata, non norunt cum totis suis specula-

Experientia hominis. Incerta.

tio-

tionibus illa reducere in praxim, quæ neophyti practici sciunt facili negotio exequi: ut videre est in recenti Medico, & pharmacopola. Sed quamvis omnia perspecta habeant, norint practicare, & speculari: hoc in una, aut altera scientia locum habet; nec enim humani vis ingenii talis est, ut ad omnium scientiarum theoriam, & practicam æqualiter se possit extendere. Detur tamen hoc per impossibile: quàm brevis est illa experientia, quæ tam citò evanescit, & tam brevi vita terminatur. Particularis. Brevis.

§. II.

190 AT dæmon, sicut ea, quæ novit, certò cognoscit, ita quæ reducit in praxim, certissimo eventu operatur; cùm omnium naturalium vires perspectas habeat, & perfectissimè sciat illas applicare, temperare, miscere debitis loco, tempore, circumstantiis, ut desideratum assequatur effectum. Quod illi commune est in omnibus facultatibus, quas acutissimi amplitudine ingenii in seipso complectitur, non ad sæculum unum, aut alterum; sed ad omnem sæculorum seriem, ad ejus experientia, sicut vita, protenditur, ut docet magister sent. in 2. quem communiter sequuntur omnes Theologi. Quare facile est judicare, quantum crescat in scientia practica æquè ac speculativa. Fingamus aliquem in una facultate, qui vivat nestoreos annos; vel eò amplius mille, vel duo mille, quo tempore assiduè, & sedulò incumbat speculationibus: vacet practicis: & nihil intactum relinquat in utroque, quod intelligere, & exequi non moliatur. Deus bone, quale prodigium scientiæ humanæ! Quid ergo credendum est de dæmone, qui æternitate donatus vitam vivit longissimam, & per tot annorum curriculum certis eventibus, & demonstrationibus ad omnium scientiarum theoricarum, & practicarum cognitionem pervenire perhibetur?

Conclusio Sectionis secundæ.

§. I.

191 CErtè impossibile est, scientiæ ejus acquisitæ magnitudinem explicare, qua ab initio mundi usque modò utitur ad maleficia per magicas artes in universas nationes invehenda:

Per illam enim experimento didicit: Primò quanta, & quàm gravia mala inferantur hominibus. Nam etsi creaturis nocere cupiat universis; tamen majori ardet desiderio, hominem ad ultimum exitium perducendi, quem ut videt variis oppressum calamitatibus, morbis, & angustiis, totam acuit ingenii aciem in adinveniendis diversis maleficiorum modis, quibus nova mala veteribus addat. Tum exploratas habet hominum inclinationes, affectiones, desideria, appetitus, machinas, quibus fortiores convelluntur; & artes, quibus deiiciuntur imbecilliores; quæ ad malum inducentia; & quæ retrahentia; & sic pro diversa illorum cognitione variè eos sollicitat, aggreditur, impugnat, & superat. Insuper experitur, quomodo seipsum transformare debet nunc in Angelum lucis: nunc tenebrarum, modò terrendo, modò consolando, aliquando minitando, aliquando pollicendo prout sperat, se victoriam reportaturum: ut clarè docet Augustinus *lib. Soliloq. cap.* 17. Hac scientia experimentali utitur dæmon ad magicas artes in totum mundum invehendas.

§. II.

192 HIs instructus experimentis circuit, totum mundum quærens quem devoret; Et si forte Evam aliquam curiosè aspicientem, & ardenter prohibitum appetentem pomum reperit; Si, inquam, offendat quempiam ex hominibus vel curiosè tentantem aliquid elicere ex diversa herbarum, & mineralium applicationes vel sectantem absconditas scientias; vel ira percitum contra inimicos: vel divitias, honores, Hac instructus in totum mundum quærit curiosos auditores.

voluntates anxiè desiderantem: statim assumit serpentis formam astutus præstigiator, & ut serpens repit, serpit, spiris se complicat, volutat, & tranat, ut decipere possit incautos. Statim timorem conatur depellere: *Nequaquam moriemini*. Tum montes pollicetur aureos, & scientiam ostentat sublimem *scientes bonum, & malum*. Denique vitam curis, & solicitudinibus vacuam, alienam à malis, bonis omnibus affluentem, beatam, & Divinæ similem: *Eritis sicut Dii*, conversantes cum Diis, & Diis similes, omnia scientes, omnia operantes, omnia ad libitum consequentes.

Tentat ut serpens. Pollicetur omnia. Ipsam divinitatem.

Quæ etsi præstare non possit; tamen iis pollicitationibus ad suam trahit voluntatem miseros illos, qui, ut scientiam assequantur occultam, potitis gaudeant deliciis, & divitias expectatas acquirant, voluntarios se exhibent servos infenso huic hosti; qui posteà omnibus magicis artibus excultos, & maleficiorum executores constitutos, ad innumera compellit mala toto orbi inferenda, ut conceptum in totum genus humanum odium quodammodo exsatiet. Sic in omnibus populis sese Doctorem exhibet fallacem, & malefaciendi avidum: Sic doctrinam tradit fraudulentem, & noxiam: Sic docet excæcatos homines, qui curiositate, odio, amore, appetitu vario ducti per fas, & nefas optatis perfrui desiderant. Huic progressui addit cumulum, ut patebit, si tertiam ejus scientiam consideremus, quæ est.

Sic homines decipit, ad se trahit. Excultisque magia utitur ad maleficia.

SECTIO III.

Communicata.

193 Non solùm seipso scientiam acquirit homo, & suis studiis ad majorem progreditur rerum cognitionem; sed etiam aliorum instructione, qui illum citò clarè, & methodicè edocent ea, quæ non nisi tardè obscurè, & confusè posset addiscere. Hinc tot magisteria, & discipulatus in unaquaque professione. Idem accidit dæmonibus, qui præter scientiam innatam, & acquisitam, novam possident tum à bonis, tum à malis Angelis communicatam: ut sequentibus articulis palam fiet.

Sicut homo acquirit sciētiam à seipso, & ab aliis, ita dæmones eam acquirūt Communicatam Ab Angelis, A Dæmonibus.

ARTICULUS I.

Ab Angelis.

194 Etsi maximum sit inter utrosque dissidium ob dissentientes voluntates, quæ illis rectæ sunt, & ad Deum conversæ, in istis distortæ, & aversæ à Deo; tamen inter se conveniunt in uno, nempè, in similitudine intellectualis naturæ, quæ in omnibus eadem est; immò boni malis coutuntur, cùm ex Divinæ præcepto Majestatis aliqua illis revelant; & tunc alii docent, alii docentur; & isti discunt, quæ ab aliis revelantur: Discentesque crescunt in scientiæ cognitione ab iis, quæ manifestantur à Docentibus. Ita August. lib. 2. super Genes. cap. 17. *Spiritus mali*, inquit, *quædam vera de temporalibus rebus noscere permittuntur partim subtilitate sensus, partim experientia temporum, partim à sanctis Angelis, quod ipsi ab omnipotente Deo discunt jussu ejus revelantibus*. Quod ait etiam D. Bernardinus lib. 1. serm. 10. de cultu latriæ: *Dæmones*, inquit, *nonnulla revelant aliena doctrina, cùm justo Dei judicio permittente addiscunt aliquid ab Angelis bonis*.

Boni, & mali Angeli dissimiles in voluntate, similes in intellectuali natura. Boni docent, mali docentur, cùm boni malis revelant.

§. I.

Revelationes autem illæ omnes ad duo capita revocantur. Vel enim manifestantur mysteria: Vel mandata notificantur: ut patet illustribus exemplis in scriptura relatis.

195 Quoad mysteria communis est Sanctorum Patrum sententia, Deum per se ipsum imme-

immediatè non apparere; aut revelare secreta; sed per spirituum bonorum ministerium, qui ideò Angeli vocitantur, quia tanquam Divinitatis legati mittuntur significandis ejus voluntatibus, vel dæmonibus; vel hominibus. Cujus duplicis ministerii usum videmus in uno Balaam, qui ab utrisque aliàs divina didicit secreta: *Numer.* 22. Adverte, illum antequam discedat domo, instructum à dæmone. Solicitatur à Regis Moabitis ministris, ut illum conveniant: Negat se profecturum, nisi post consultum Dominum, quod iteratò repetit, cùm in procinctu est sacrificandi. An putas, verum Deum intelligebat? Non; sed dæmonem ut sentit Procopius apud Glossam, & Liranus refert ex mente aliorum. Quod conijcere licet ex eo, quòd homo erat perditissimus, ariolus, idolatra, & augurijs deditus, maximumque habens cum dæmonibus commercium, ad quos evocandos impia offerebat sacrificia, profanis ritibus adhibitis: ut habetur 2. *Petri c.* 2. *epist. Judæ, & Apoc. c.* 2. Quare idem dæmon Dei personam sustinens; ideoque Deus in hoc loco vocatus, ei suggessit mysteria, quæ de Christo: de stella oriunda ex Jacob: de vastatione Gentilium, & felicitate Judæorum prophetavit, ut plures existimant *apud Tostatum q.* 5. *in* 22. *Numer.* Hæc autem è seipso non acceperat; cùm impossibile sit dæmoni, divina penetrare secreta, & cognitione sublimia assequi mysteria, quæ in imo Dei pectoris latent; sed ab Angelo, qui jussus à Deo hæc omnia illi manifestaverat. Vel mysteria aliis annuntianda.

§. II.

NEc quenquam movere debet: infidelem idolatram, & divinatorem Magum à Deo revelationem accepisse, cùm Sybillæ antiquæ, Pharao, & Nabuchodonosor Reges simili gratia donati fuerint. Neque Deo, & dæmoni eandem 196
attribui apparitionem, cùm multa Deo tribuantur, quæ per hos spiritus peraguntur. Neque factam esse ministerio dæmonum revelationem; cùm conveniens videatur, ut sicut justis per Angelos suam manifestat voluntatem; ita per dæmones eandem notificet impiis, & peccatoribus. Considera modo Balaam accedentem ad Balaac: Ecce occurrit ei in via Angelus bonus, qui illum primò detinet, posteà dimittit; sed diversus ab eo, qui ei ante discessum apparuerat. Patet ex iis, quæ in occursu facta narrantur. Si enim idem erat, quare modo se opponit illi eunti ad Balaac? Immò vult illum occidere, *quia perversa est via tua, mihique contraria* cùm ante discessum facultatem ei fecisset illum adeundi Regem? Insuper quomodo mandat, ne aliud dicat, quàm quod ipse est ei præcepturus (loquens in futuro) & non potiùs quæ præceperat (in præterito) cùm idem mandatum dederit posteà, quod fuerat ei ante impositum? Quare dicendum est, duos fuisse Angelos eandem revelationem annuntiantes. Primum malum, qui illam à Deo acceperat non immediatè, sed mediatè per Bonum. Secundum verò bonum Angelum, qui immediatè illuminatus à Deo, primò per dæmonem, posteà per seipsum divinam huic Prophetæ intimavit voluntatem. Sic testatur P. Thyr. *de appar. dæm.*

§. III.

QUantum ad mandata non est dubitandum, illa hominibus denuntiari per dæmones ab Angelis instructos; ea præcipuè, quæ peccatorum punitiones spectant. Sicut enim sententia Judicum à Ministris humanæ justitiæ lictoribus intimatur; sic cùm agitur in tribunali divinæ Justitiæ de supplicio ab aliquo peccatore sumendo, æterni Judicis decretum ab Angelis notificatur dæmonibus, qui illud postea executioni demandant, ut patet *Apoc.* 7. ubi *Angelus habens signum Dei vivi*, quem bonum esse, certum est, *clamat quatuor Angelis, quibus datum est nocere terræ, & mari, & arboribus:* quod quatuor esse dæmo- 197 Vel mandata executioni mandanda.

nes communiter D. D. asserunt, ne cuiquam nocumentum inferant, quoadusque signati sint servi Dei. Sic cùm in pharaonicam obdurationem Deus tot plagis animadvertebat, voluntas ejus per Angelos declarabatur; qui juxta imperata exequebantur ea, quæ referuntur in Exodo. Dæmones enim fuisse plagarum Ægyptiacarum executores testatur David psal. 77. *Misit in eos iram indignationis suæ, indignationem, & iram, & tribulationem, immissiones per Angelos malos.*

§. IV.

198 In his revelationibus. Si finem spectes apparet sapientiæ Dei dispositio.

IN quibus revelationibus, si finem spectes, miram deprehendes Sapientiæ dispositionem: Si modum; admirabilem Providentiæ ordinem.

Finis est adimpletio Divinæ voluntatis, quæ à Deo Angelis manifestata, per Angelos dæmonibus revelatur: vel ad confusionem: vel ad executionem. Ad confusionem: cùm revelantur mysteria pro salute hominum adimplenda: Vel Sanctorum gloria, justitia, sanctitas, ut rubore suffundantur, videntes Deum tot mirabilia operari pro hominibus, quos summo odio prosequuntur; & homines divina gratia adjutos sedes obtinere gloriosas, è quibus ignominiosè fuere depulsi. Ad executionem, cùm ab Angelis revelantibus præcepta divina, etiam inviti, & rebelles tanquam ministri punctualiter adimplere compelluntur. Quid verò sapientius, quàm bonitatis effectus dæmonibus patefacere, quibus sua se culpa indignos reddidere: Et inimicorum opera exequi, quæ Deus perfici desiderat? Nam quomodo admirabilis illa Sapientia apparet in facto Patriarchę Joseph, quem odio, & inimicitia Fratrum addictum morti, & devotum diris, per ipsum illud odium, ipsasmetque inimicitias è carceribus sustulit ad palatia, è servitute evexit ad imperium: ex ignominia vocavit ad gloriam, & coronas: Eodem modo in quotidianis commendatur ordinationibus circa justos, quos diversis à dæmone permittit urgeri tentationibus, & crescente patientia, & charitate, abundantiori gratia in hoc sæculo perfundantur; & in futuro gloriam mereantur ampliorem. Quam permissionem significat Angelis, qui illam postea dæmonibus annuntiant, ut ad divinæ voluntatis præscriptum adimpleatur.

§. V.

199 Si modum attendas, manifestatur Dei providentiæ ordo.

MOdus verò si attendatur, suavem spirat Providentiæ ineffabilis ordinem. Non enim fiunt hæ revelationes per mentis illustrationem, sicut accidit in Prophetis; sed sola, & nuda prædictione, eo modo, quo quis alteri suam revelat voluntatem; & ideo non sunt opera gratiæ perficientis, & elevantis naturam; sed misericordiæ, aut justitiæ. Misericordiæ, si ordinentur ad bonum ejus, cui fit revelatio, & prædictio: Justitiæ, si punitionem alicujus spectent. Quare summa Dei providentia in hoc enitet, quòd secreta cælestia aliter revelantur amicis; aliter inimicis. Illorum enim, qui sunt in gratia, perficitur, & elevatur intellectus per revelationem: Istorum verò, qui sunt in statu damnationis, intellectus nihil tale patitur; sed nudam recipit prædictionem rei revelatæ. Quod confirmat D. Thom. *in 2. d. 7. qu. 2. art. 5. ad 3.* cùm ait: *Revelationem à superioribus Angelis dæmonibus factam non esse per modum illuminationis; ita ut lumen intellectuale eorum vigoretur per applicationem claritatis luminis angelici, sed per modum locutionis; cum illis cognitiva quædam exponuntur modo, quo priùs non exponebant.*

A R-

ARTICULUS II.

A Dæmonibus.

HOs cælestes pedagogos infernales æmulantur, superiores, nempè, dæmones, qui inferiores minus eruditos multa edocent. Cùm enim sint inæquales & conditione, & scientia, in qua alter alteri præstat, unus alium instruit tanquam Magister Discipulum; immò etsi æquales; plura sibi invicem communicant. Neque enim quoad naturalia pejoris sunt conditionis hominibus, qui à Doctioribus varias recipiunt instructiones; & cum æqualiter Doctis frequenter conferunt de his, quæ didicere. 200

Dæmon à superioribus docetur. Cum æqualibus confert, ac communicat.

§. I.

INter utrosque autem magna est in loquendo convenientia. Nam ut homo interiores mentis conceptus soli Deo pervios, & nulli alteri perspectos per locutionem externam declarat iis, quos alloquitur; & ad illos declarandos utitur rebus, quæ in illo ab aliis dignoscantur, puta, vocibus, & signis sensibilibus, per quæ annuntiat ea, quæ aliter ab iis sciri non possent; Ita dæmon per locutionem internam mentis cogitationes manifestat alteri dæmoni, qui eas seipso non posset cognoscere; cùm solius Dei sit, mentes intueri; atque illas exprimit per ea, quæ unus de alio naturaliter valet agnoscere; cum hac tamen differentia: quòd homo sensibilibus signis utitur, Angelus insensibilibus: Homo indiget medio, per quod locutio deferatur ad audientem, Angelus nullo; quia locutio ejus est actio spiritualis, & intellectualis: Homo cum tempore loquitur, Angelus in instanti: Denique hominis locutio movet auditum actione, quæ est per necessitatem naturæ aerem impellendo usque ad aures auscultantis; Angeli locutio tota dependet ex voluntate loquentis; & tria tantùm exigit, ut perficiatur, nempè, Conversionem luminis angelicæ intelligentiæ super speciem, de qua vult loqui: Voluntatem manifestandi alteri Angelo suum conceptum, seu intentionem cogitationis, ut vocat D. Basilius: & Innuitionem luminis intelligentiæ ad rem, quam vult manifestare, quæ aliàs nutus nuncupatur. Quare sicut homo postquam verbum aliquod actu intelligendo, & cogitando in mente formavit, potest etiam in imaginatione formare signum, & voce proferre sonum, qui est expressio, & manifestatio illius verbi in mente concepti; ita Angelus post verbum aliquod intelligendo, & cogitando in mente formatum, eadem mente formare potest, & format intelligibile signum, per quod illud verbum alteri Angelo exprimit, & manifestat. Et sic unus alteri loquitur; talis enim signi intelligibilis formatio, & per tale signum intellectionis, & cogitationis expressio locutio Angelorum dicitur: ut docet D. Bonavent. *in 2. dist. 10. a. 3.* & Glossa confirmat *in illud Pauli 1. Cor. 13. Si linguis hominum loquar, & Angelorum*, dicens: Angelos loqui aliquibus nutibus, aut signis non sensibilibus; sed intelligibilibus.

Magna similitudo inter utrorumque locutionem.

§. II.

QUod cùm frequentissimè faciant dæmones *Non lingua opus habentes*, ut ait D. Damasc. *lib. de fide Orthod. c. 3.* Verùm citra sermonis adminiculum cogitationes suas, & consilia inter se communicantes, quis neget illos in cognitione proficere ex his, quæ ab aliis didicerunt? Idem enim de illis asserere licet, quod de Angelis, inter quos mutuam videmus communicationem, qua superior inferiorem, inferior superiorem, æqualis æqualem loquendo compellat. Sic Superior Angelus, qui Zachariæ 1. & 6. & *ipse stabat inter myrtheta* equo insiliens 201

Inter Angelos unus alium loquendo compellat. Superior inferiorem.

siliens ruso, alios mittit inferiores Angelos sedentes in equis variis, & rufis: *Ite*, inquit, *perambulate terram*; quia superioris est, cùm agitur de mysteriis Divinæ Providentiæ, seu de rationibus divinorum operum, inferiores instruere; cùm ipse plura cognoscat in Deo. Unde illos dicitur illuminare, inquantum veritatem manifestat, qua eorum perficitur intellectus. Sic Angeli isti inferiores missi post terræ perambulationem visa narrant Superiori, & dicunt: *Perambulavimus terram, & ecce omnis terra habitatur, & quiescit*. Non per modum illuminationis; inferior enim superiorem illuminare non potest; sed per modum cujusdam significationis, per quam conceptus suos exprimunt. Sic æquales mutuò quærunt *apud Isaiam cap.63. & psal.23. Quis iste, qui venit de Edom? Et quis est iste Rex gloriæ?* Unus enim alterum illuminat, inquantum illuminatio omnem significat agnitæ veritatis manifestationem, juxta illud Pauli *Ephes.5. Omne, quod manifestatur lumen est*. Sic denique omnes qualiscunque sint ordinis superi, medii, inferi, suas cogitationes, & occulta cordium ex libero uniuscujusque arbitrio dependentia aliis patefaciunt, quæ in eorum notitiam venire non possent, nisi ipsi manifestarent. Quare si spiritus illi beati de omnibus loquuntur in invicem, & loquentes se mutuò instruunt per illam conceptuum significationem, non dubium est, quin idem dæmones præstent, ut rebus suis consulant.

Inferior superiorem.

Æqualis æqualem.

Omnesque suas cogitationes aliis patefaciunt. Inter dæmones unus alium instruit, sic proficiunt in scientia.

Conclusio Sectionis Tertiæ.

202 Ideo per illam scientiam communicatam Superiores docent inferiores consulunt superiores circa nova maleficiorum genera.

Hinc est, quòd superiores inferiores docent varios tentandi modos, diversa maleficiorum genera, novas artes occultas, & magicas, quas ipsi posteà homines edocent. Inferiores superiores consulunt, & ab eis sciscitantur, quid facto opus sit in dubiis occasionibus, ut in futuris contingentibus, in quibus cognitio connaturalis, aut acquisita non sufficit. Omnes verò suas inventiones in invicem communicant ad imperium diabolicum longè, lateque propagandum. Neque suo fraudantur intento. Etenim per illam communicationem pejores, & callidiores facti, plures suæ subiiciunt dominationi; cùm nullus ferè sit, qui crebris tentationum machinis ab ipsis adhibitis exagitatus non cedat libenter; immò omnes ferè eant in occursum; & nulla expectata tentatione ultrò se prodant. Quod testatur non solùm prodigiosa illa peccantium multitudo, qui se ultroneè diabolicæ mancipant servituti; sed etiam numerosus exercitus magorum, ariolorum, veneficorum, incantantium, sagarum, strigarum, lamiarum, pythonissarum, & aliorum maleficorum, qui strictiori vinculo subjectionis, & secretiori obsequii singularis pacto sese dæmonibus devoverunt. Ex quibus omnibus dæmoniacum conflatur imperium; ad quod tuendum, prorogandum, & conservandum maligni spiritus omnes intendunt nervos ingenii, qui cùm triplici acumine scientiæ vigeant, ex speciebus sibi concreatis, ex longitudine experientiæ, & ex aliorum revelatione, ut dictum est, novas quotidie excogitant artes magicas, novos fallendi modos, nova genera maleficiorum, per quæ totum mundum malis exagitant infinitis.

Ita astutiores facti imperium diabolum dilatant.

CAPUT II.

Ex parte objecti.

203 Homo est capacior in cognitione.

Tanta est spiritus humani capacitas, & tam magna ingenii amplitudo, ut nullis limitibus circumscribatur. Nam si eò angustior, & minus capax est aliqua forma, quò magis est materialis; eò verò capacior, & amplior, quò est elevatior, & spiritualior, quis non videat, spiritum hominis quoad capacitatem ad plura se extendere, ut se perficiat, quàm cætera sensibilia, quæ

quæ in mundo sunt; cùm sit spiritualis forma minus materiæ alligata? Res inanimæ, ut saxa, earumque formæ, quia maximè materiales sunt in se quietæ, & mortuæ manent; nec aliquid extra se ad suam perfectionem acquirendam moliuntur. Plantæ, quarum forma est magis elevata, suum quærunt, attrahunt, immutant, & distribuunt alimentum; sed quale sit, nec norunt, nec sentiunt. Animalia, quia forma eorum nobilior est, proficua, & noxia cognoscunt; atque illa inquirunt; aut rejiciunt; Verùm tota eorum notitia strictis limitibus continetur; ad sensibilia enim, & corporalia solùm se extendit. At homo anima rationali, seù mente præditus capacitatem habet non limitatam; sed illimitatam, quæ se ad omne intelligibile extendit; quia intellectus hominis, ut subtiliter tradit Scotus *in Prolog. sentent.* habet naturalem inclinationem ad recipiendam cujusque objecti cognitionem; & quodlibet objectum sive creatum, sive increatum: sive sit ens reale, sive ens rationis, potest esse terminativum nostri intellectus; quatenus actus ipsius terminatur ad hujusmodi objectum, illudque cognoscit non per propriam speciem ipsius; sed per speciem ab altero impressam. Unde ejus capacitas in cognoscendo est aliquo modo infinita; non tamen tanta, ac intelligentia separatorum spirituum, Angelorum, scilicet, & dæmonum, qui cùm sint formæ simplices, & magis elevatæ supra omnem materiam, quàm homines, qui corporibus alligati plus ab ea dependent, non solùm habent vim intelligendi majorem triplici acumine subtilem, ut superiori capite demonstratum est; sed etiam ampliorem capacitatem, qua se extendunt ad omnia objecta Præterita, Præsentia, & Futura, ut totidem sectionibus explicabitur.

Rebus inanimis. Plantis. Animalibus. Dæmon capacior homine cùm ejus, scientia se extendat ad Præterita. Præsentia Futura.

SECTIO I.

Præteriti.

Quid præteritorum spirituales illas mentes effugere potest? Fateor, in illas cadere oblivionem, prout opponitur recordationi, inquantum ipsorum intelligentia actione sua non convertitur super ea, quorum reminisci tenentur. Nam beneficiorum sibi à Deo collatorum, ex odio, quo eum prosequuntur, recordari nolunt; & suæ salutis immemores detrectant ea actualiter recolere, quæ ad illam quoquo modo conducunt. Sic enim præcipites feruntur ad malum plena, & totali animi conversione, ut inhabiles omninò sint, & incapaces salutiferæ alicujus recordationis, quæ si fortè in mentem veniret, statim à sua malitia repelleretur. Quare in hoc stulti dicuntur à Glossa super illud Ecclesiast.4. *Melior est puer pauper, & Sapiens Rege sene, & stulto*. Quod exponitur de dæmone, qui alibi à sapiente eadem fatuitatis nota inuritur, cùm dicit Ecclesiast. 25. *Tres species odivit anima mea, pauperem superbum, divitem mendacem, & senem fatuum, & insensatum*. Cui enim conveniunt tres illæ notæ, quàm illi, qui *pauper* est, omnibus gratiæ donis spoliatus; sed in tantum superbus, ut divinam appetat similitudinem? *Dives*, & omnia regna mundi promittens; sed mendax, qui nihil promissorum valet exhibere? *Senex*, cùm ab initio mundi formatus vitam vivat longissimam; sed *fatuus, & insensatus*, ut qui ab eo tempore ne unius quidem boni à Deo accepti memoriam recolere, & ad illud intelligentia se convertere voluerit; sed inhabilis permansit propter suam in malo obstinationem, & malitiam ad qualiscunque boni recordationem?

204 Oblivio, prout opponitur recordationi cadit in dæmones.

Ideò stulti dicuntur ab Ecclesiaste.

At oblivio, quæ homini accidit per specierum deletionem, in dæmonibus reperiri non potest; cùm memoria eorum intellectiva post lapsum tot speciebus intelligibilibus informata sit, quot à Deo receperat ante lapsum. Quamvis enim in eis non sit memoria specierum sensibilium conservatrix; quia potentias non habent sensitivas, & per consequens nec species sensibiles, & phantasticas, quas reci-

Oblivio prout dicit specierum deletionem non potest cadere in illos.

Quia intellectus habet species Universales, & Firmas.

recipere, & conservare valeant, tamen in illis reperitur memoria intellectiva, in qua non tantùm species innatæ; sed etiam ex contingentibus per intellectum agentem acquisitæ conservantur tàm Universaliter; ut omnes insint: tam Firmiter, ut nec deleantur, nec naturaliter deleri possint.

ARTICULUS I.

Secundùm species universales.

§. I.

205 Memoria hominis prodigiosa, quæ omnium species recipit continuè per quinque sensus.

PRodigiosum sanè divinæ potentiæ opus memoria hominis, quæ omnium rerum species recipit, receptas conservat, & conservatas exhibet ad ejus placitum. Quis enim sinus capax tot, & tam variis speciebus recipiendis, quæ continuo quasi fluxu per quinque exteriores sensus, tanquam per longos quinque atriorum ductus in sensum communem influunt: indè ad intellectum progrediuntur; & deinceps recipiuntur in illa capacissima potentia, in qua omnia visa, audita, olfacta, gustata, & tacta; omnes phantasiæ, imaginationes, & sensationes; omnia intellecta, volita, & amata; omnia, quæ excitarunt amorem, odium, desiderium, & cæteras animi passiones: omnes actiones, cogitationes, verba, colloquia, conferentiæ: omnia denique quæ unquam in sensum, & mentem toto vitæ ejus curriculo venerunt cum suis circumstantiis, proprietatibus, accidentibus, formis, figuris, & aliis adjacentibus, quasi in amplissimo palatio indifferenter admittuntur? Quis thesaurus immensus continens opes, & divitias infinitas, nempè, tam varias species, quæ in eo repositæ sic conservantur, ut unicuique sua particularis statio assignata esse videatur? Etenim una aliam non impedit, nec cum alia miscetur, nec quoquomodo imminuit; sed separata, & distincta manet cum suis circumstantiis, quasi comitibus individuis miro ordine collocata: ita tamen ut aliæ aliis firmiùs inhæreant, prout profundiùs infiguntur, & sæpiùs renovantur. Quale promptuarium omnia exhibens, ex quo species illæ depromuntur ad libitum tam citò, ut statim ac aliqua sermocinando, vel ratiocinando indiget homo, nulla interposita mora exhibeatur, quamvis ab eo tempore, quo primùm introducta est, nunquam fortasse fuerit avocata?

Receptas cõservat in confusè.

Conservatas exhibet promptè.

§. II.

206 Prodigiosior memoria dæmoniaca, quę est sinus capacissimus omnium. Thesaurus omnia conservans. Promptuarium omnia exhibens.

SEd mirabilius opus angelica memoria quæ ex natura sua sinus est capacissimus omnia recipiens, thesaurus immensus omnia conservans, promptuarium indeficiens omnia exhibens, quo à mundi primordiis usque modò vel intellectu assecuti sunt dæmones: vel aliorum relatu didicerunt; quorum numerum, magnitudinem, excellentiam, claritatem, certitudinem infinitam propemodum esse, quis ibit inficias? Miramur homines eminentioris litteraturæ, qui per totam vitam oleum, & operam impenderunt in comparanda omnium scientiarum, & artium notitia, in evoluendis omnium disciplinarum libris, in consulendis Doctoribus, in unaquaque professione celebrioribus; eò quòd post tam longa studia, lecturas continuas, sedulas conferentias; speculationes ordinarias, & publicas, privatasque exercitationes scholasticas mentem gerere videntur omnium rerum cognitione refertam; quam si explicare contingat in suis discursibus, tanta, & tam magna è suo penu depromunt, de quacunque re sciscitentur, ut auscultantes rapiant in stuporem. Et tamen quid totus ille scientiarum cumulus diabolicę scientię comparatus, nisi arenula ad montem? Cum Doctristi diversas quidem rerum species in mente teneant; sed paucas; & exiles: dæmones verò multas, & magnas possideant; sed tam multas, ut omnium rerum multitudinem exęquent; cùm nulla

Quia species hominis. Paucæ. Exiles. dæmonis. species. Multę. Magnæ.

res

res specifica tota mundi universitate reperiatur, qualiscunque sit, cujus species in intellectu eorum non sit congenita, aut requisita; tam magnas, ut majores specificè dari non possint; cùm uniuscujusque rei specificæ essentiam, causas, principia, effectus, antecedentia, concomitantia, consequentia, unaquæque clarissimè, & perfectissimè repræsentent. Hoc testantur D. August. *super Genes. 2.1. & 4.* D. Bonav. *in 2. d. 3. ar. 2. q. 1.* Scotus *ibi quæst.* 10. ac D. Thom. 1. *p. q.* 55. *ar.* 2.

ARTICULUS II.

Secundùm species immobiles.

SEd nè putes in tanto specierum numero, quæ per tot sæcula vel innatæ, vel comparatæ fuerunt à dæmonibus, aliquam posse effluere; aut quoquomodo præterlabi ex eorum memoria; cùm omnes indelebiliter fixæ inhæreant, quando semel sunt receptæ. 207

Species in dæmonibus receptę indelebiles sunt.

Hoc dæmonum status, memoriæ qualitas, & specierum natura requirunt.

Hoc requirit.

§. I.

DÆmones enim non sunt obnoxii corruptioni; sed incorruptione donati: Ideò species, & habitus in eis semel recepti nunquam deleri possunt naturaliter; cùm juxta philosophicum effatum 4. de Anima tex. 4. *Quicquid recipitur, per modum recipientis recipiatur.* Ut constat in cœlo, in quo accidentia sunt ipsi naturæ coæva, quia subjectum est incorruptibile. Et certè nullum accidens in aliquo subjecto corrumpi potest, nisi per subtractionem virtutis conservativæ: aut per introductionem accidentis incompossibilis cum primo accidente: aut per aliquam corruptionem factam circa subjectum. Quæ tria in dæmonibus locum non habent, in quibus virtus conservativa substrahi non potest, cùm ab aliqua virtute creata exteriori non dependeat: species sibi invicem in eadem potentia non repugnent; cùm, qua ratione plures simul esse possunt, eadem possunt esse simul in numero quantuncunque magno: Et potentiæ corruptione aliqua dissolvi nequeant.

Dæmonum status.

§. II.

MEmoria insuper organo corporeo non est alligata; & ideò nec senescere: nec corrumpi potest. Cùm enim virtutes animæ, ut fatetur Arist. *lib. 1. de Anima*, non deteriorentur; neque potentia sensitiva unquam inveterascat ratione sui; sed solùm ratione organi, cui annexa est; undè Senex si haberet oculum juvenis, æquè perspicuè prospiceret, ac ipse juvenis, sequitur, memoriam dæmoniacam nec debilitari; nec in conservando posse deficere; cùm ab omni organo corporeo sit libera, & longè sensitiva vegetior. 208

Memoria qualitas.

§. III.

SPecies denique naturaliter insitæ sunt indelebiles. Quod enim naturale est, est pariter indelebile: nec solùm insitæ; sed & aliæ, quas incorruptibiles esse patet, eò quòd omne, quod corrumpitur: aut corrumpitur, quia habet contrarium: aut quia componitur ex contrariis: aut quia est in aliquo ex contrariis composito: quæ omnia, cùm non reperiantur in illis speciebus rerum cognitarum, sequitur deleri non posse; sed profundè, & inseparabiliter inhærescentis in memoria dæmonum permanere.

Specierum natura.

Quan-

Ideo præterita tenent. Universaliter. Firmiter. Quanta ergo illorum scientia, qui præterita memoria tenent tam universaliter, ut omnium recordentur: tam firmiter, ut nullius oblivisci possint?

SECTIO II.

Præsentis.

209 Homo cæcutit circa. Præsentia Spiritualia. Corporalia. Dæmon cognitionem possidet. Corporaliū. Spiritualiū.

SIcut oblivio circa præterita non cadit in intellectum dæmonum; sic nec ignorantia circa præsentia, in quibus, mirum est, quantum homo cæcutiat. Nam etsi acutissimo sit ingenio, & maxima rerum cognitione præditus; tamen multa sunt, quorum causas diligentissimè investigatas reperire non potest: Spiritualia sua subtilitate aciem ejus fugiunt: Corporalia illum sua quantitate retundunt; & utraque etiam quotidiana intellectionis ejus superant facultatem. Non sic dæmones, qui tam Corporalium, quàm Spiritualium notitiam possident: ut sequentibus articulis palam fiet.

ARTICULUS I.

Corporalis.

210 Quæ in mundo sunt obvia homo difficilè cognoscit.

ARduum, & operosum est etiam, quæ de mundo videntur minùs difficilia, magisque obvia, perfectè cognoscere. Nam, ut ait Sapiens Jesus filius Sirach Ecclesiast. 1. *Altitudinem cæli, latitudinem terræ, & profundum abyssi quis dimensus est*, nisi dæmon, qui à summo cælorum in profundum illius abyssi depulsus universas orbis partes dimensus est: ut ei aliàs argutè respondit unus ex heremi accolis?

Solus dæmon dimensus est. Altitudinem cæli.

Cœlorum cognitio maximæ difficultatis, & laboris est hominibus; cùm tanta altitudine nos superent; & tam longè distent à mortalibus, quibus per unicum sensum, oculos nempè corporales patent; quos toties falli contingit vel propter tantam intervalli longinquitatem: vel summam velocitatem cœlestis motus: vel pravam affectionem medii, aut potentiæ visivæ: vel vitium instrumentorum astronomicorum. Unde tanta opinionum varietas inter Philosophos, quorum omnium facilè Princeps Aristoteles *lib. 2. de cælo* fatetur ingenuè, se rerum cælestium non scientiam exquisitam; sed opinabilem notitiam tenere; & cogi se sæpiùs probabilius duntaxat argumentis, & conjecturis uti; quia manifestis certisque rationibus destituitur.

§. I.

211 AT facilis est illa cœlorum cognitio dæmoni; qui suo subtilissimo intellectus acumine quocunque excellentissimo Astronomo perfectiùs illos globos metitur, ac considerat; ideòque perfectè, & absque ullo dubio cognoscit, quæ sit cælorum natura, magnitudo, ordo, differentia, varietas, numerus. An cælum sit natura quædam simplex; an composita ex materia, & forma. Utrum materia cælestis, & terrestris sit eadem, an diversa. Sitne cælum animatum, an inanimatum. Num sua vi moveatur à seipso, an extrinsecus ab Angelo assistente. Unde judicari debeat eorum dignitatis præstantia. Quare non omnes eodem motu circumaguntur; sed alii uno, alii pluribus, alii paucioribus. Quæ sit vis, & potentia singularum stellarum in elementa, metalla, stirpes, & animantes. Quinam effluxus, & effectus dimanent ex variis astris ad diversas, & dissitas mundi regiones. Quantus sit stellarum numerus. Quare planetæ interdum sunt terræ viciniores: interdum remotiores: nunc stationarii: nunc directi: nunc retrogradi; & quis rerum motus in eccentricis, & epyciclis. Undè illæ maculæ in sole

le animadversæ, quæ tamen non eundem retinent situm; sed assiduè locum mutant; & nunc pauciores, nunc plures apparent; Et an corpori solari inhæreant; an circum illud ut parvæ stellæ in epyciclis moveantur. Undè quatuor stellæ parvæ, quæ circa sidus Jovis notatæ sunt; & nunc ipsum sequuntur, nunc antecedunt, nunc omnes, nunc aliæ non apparent. Quare Sidus Veneris crescit, & decrescit instar Lunæ; curvatur enim in cornua, dimidiatur, & impletur; & aliquando fit multò altius sole, aliquando multò demissius. Quare corpus Lunæ veluti spongiosum, & floccis quibusdam constans variis locis intercisum: An detur sphæra aere superior, ubi vigeat ignis elementaris. Quæ sint ventorum aerem ventilantium origo, progressus, & defectus. Quomodo fulgura, fulmina, & tonitrua formentur; atque tanto fragore perstrepant: Liquescant nubes, & deferantur: Generentur grandines, nives, procellæ, tempestates, & aliæ meteoricæ aeris impressiones, quæ omnia hominibus, ut plurimum sunt incognita. Nam *quæ in cœlis sunt*, ait Sapiens *Sap.9. quis investigabit?* Sed dæmoni notissima, ut potè scientia perfecta prædito, cujus primas partes Astrologia, sive notitia rerum cælestium sibi vindicat, cùm sit natura ejus omnium præstantissima, & usu, & possessione nobilissima.

§. II.

PAri indagine omnia terrestria rimatur, & novit. Nam *difficilè æstimamus*, ait Sapiens in eodem loco, *quæ in terra sunt, & quæ in prospectu sunt invenimus cum labore*. Ipse verò facilè cognoscit, quia latitudinem terræ dimensus est, & dimetitur quotidiè: ut fatetur apud Job 1. *Circuivi terram, & perambulavi eam*; sed sicut monet Petrus, 1.*Petr.cap.5. tanquam leo rugiens circuit quærens, quem devoret*. Dimetiendo verò videt totam elementi hujus magnitudinem, circumferentiam, situm, cuncta naturæ miracula incompertæ rationis; in naturæ majestate penitùs abdita contemplatur; & creaturas omnes considerat, quæ sunt, & moventur super faciem terræ. Cur in diversis terris harum quædam sunt calidæ, aliæ frigidæ, lentæ, friabiles, leves, ponderosæ, pingues, macræ, pullæ, gilvæ, flavæ, albicantes, rubescentes, varii saporis, & odoris, variisque rebus gignendis accommodatæ. Quomodo sub eodem climate alia loca sunt deserta, alia fertilissima; non omnium omninò rerum; sed quarundam, quæ potiùs crescunt in uno solo, quàm in alio; & transplantatæ nonnisi renitente natura oriuntur, & maxima adhibita cura, quasi dimidiata tantùm virtute fruuntur. Undè tot virtutes in saxis, lapidibus, montibus, ver. gr. in Magnete, quæ ferrum attrahit, & acum nauticam sua vi tacta eatenus agitat, quoad illa directò spectet Septentrionem. Undè tot pretiosæ radices, & infinita florum, herbarum, arborum varietas; atque proprietates insidentes aliquando in flore, aliquando in foliis, aliàs in radice, nunc in trunco, sæpè in corticibus, fibris, capillamentis, & medullis. Quæ sit in culicibus, muscis, vermiculis, apibus, ciniphibus, & insectis aliis velocitas, motus, sensuum acrimonia, & multiplex sagacitas, organorum dispositio, subtilitas, virtus ad totius animalculi completam formam, & functiones congruentes. Hæc enim non sunt interiùs confusa, & uniformia; sed discreta, & impermixta, diversi temperamenti, facultatis, usus formæ, connexionis, situs; sed tenuitatis invisibilis, humanæ industriæ incomprehensibilis.

212 Latitudinem terræ.

Quæ in avibus colorum pigmenta, pennarum pulchritudo, vocum diversitas, acuta, & longè penetrans vocalitas in exiguo corpusculo. Quæ in singulis animantibus vis, qua locis congruentibus, figura, & colore accommodis formantur, & crescunt ossa, cornua, dentes, ungues, pili, crustæ, cutis, glabra; sed magis qua tot mira peraguntur, cùm applicantur in morborum curationibus. Denique quomodo humana corpora formentur, cum tanta ossium diversitate, varietate musculorum, nervorum nexibus, arteriarum ductibus, subtilitate membra-

branarum, interna medullarum sinuatione, sanguinis abundantia; calore continuè humidum depascente, & distributione spirituum vitalium, & animalium. Insuper qua ratione crescant, & vegetentur alimenti transmutatione in succum optimum, & chyli in sanguinem purum, in semen prolificum, & lac variæ concoctum ad conservationem individui, vel speciei propagationem. Præterea qualiter sentiant, moveantur, operentur; præcipuè tria principalia viscera, cerebrum, cor, & hepar, quæ per totum corpus extenduntur, & in singulis ejus partibus quodammodo existunt, atque sensum, motum, pulsum, & nutritionem perficiunt. Iis adde, ut Augustini verbis utar lib.14. de Civit. Dei cap 24. *Quare hominum quorundam naturæ multum cæteris dispares, & ipsa raritate mirabiles, quædam, ut volunt, de corpore suo facientium, quæ alii nullo modo possunt, & audita vix credunt. v.g. ad libitum flere: sudare; extra se rapi: aures movere, vel ambas simul, vel singulas: cæsariem deponere, & revocare ad frontem: algere in sole: calescere in umbra: voluptate perfici inter flagella: fugare serpentes: solo tactu, afflatu, osculo varia curare vulnera: & alia id generis peragere.* Quæ omnia ignorant homines etiam doctiores, à quibus si petas tot prodigiorum naturalium rationes, statim confugiunt ad qualitates occultas, quas, mirum est, quomodo deprehenderunt, si sint occultæ: aut si occultæ sint, quomodo sciunt, hæc mira ab his fieri: Dæmones autem apprimè callent, & sua sagacitate intuentur.

§. III.

213 Superest ima mundi pars duplex, nempè, abyssus terræ, marisque mortalibus impenetrabilis, & invisa. *Nam profundum abyssi quis dimensus est*, quis, inquam, *novit ea, quæ in terræ penetrabilibus latent*? Cur fossilia non uno loco omnia produci, sed diversis diversa? Alibi enim saxum gigni, alibi cretam, alii rubricam: Qua via metalla gignantur, ferrum, æs, plumbum, stannum, argentum, & aurum? Quomodo formentur gemmæ tot colorum varietate fulgentes, & tam diversis præditæ virtutibus? Unde tam variegata diversitas sita in marmoreis, jaspideis, porphiditicis, & alabastrinis, lapidibus? Unde tot fontium perenni cursu scaturientium origo, & cùm tam diverso motu, & differentibus effectibus? Alii calidi, alii frigidissimi sunt, qui interpellatim fluunt; quia fluxum, & refluxum maris imitantur: qui cum sint gelidi, immersas faces extinguunt, & extinctas accendunt; ut in Dodone: qui comburunt expansas vestes super aquas frigidas, ut in Illyriis: qui lignum convertunt in petram durissimam: qui liquidum bitumen fundunt, & cætera: Unde pluribus locis flammæ continuò erumpentes; præcipuè in montium summitatibus; qui quamvis continua ferè nive tegantur, & rigeant glacie nunquam dissoluta; tamen fumant, & ardent igne perpetuo è terræ visceribus prorumpente, ut in Vulcano, & Vesuvio: in quibus quale alimentum, quæ materia, quam depascitur?

Profundum abyssi.

§. IV.

214 Quis pariter penetravit profundum abyssi Maris? In quod, ut ait David psal. 106. *qui descendunt in navibus facientes operationem in aquis multis, viderunt opera Domini, & mirabilia ejus in profundo*. Vident quidem universi maris salsedinem contra naturam illius elementi, sed causam non penetrant. Vident continuum fluxum, & refluxum inundantium aquarum non fortuito impetu; sed cursu, & æstu ordinato; & tamen causâ assignare non valent. Vidêt fœcunditatem prorsus admirabilem; eamque variis locis variam; Non enim in quavis parte maris quævis genera piscium reperiuntur; sed quædam in Australi: quædam in Septentrionali: Et hæc cum tanta diversitate, ut natura in eis ludere videatur. Etenim nihil ferè est in terra vel rerum naturalium, vel artificiatarum, quæ illa non imi-

imitetur in aquis. Mare suas habet stellas, arbores, herbas, reptilia, aves, equos, lupos, animalia, pisces volantes, & natantes; quin suos homines, & mulieres, tritones, & syrenes; immò suos monachos rasos, & mitratos episcopos, ut non solùm cum terra varietate, & multiplicitate contendere; sed etiam illam superare videatur. In quibus omnibus quantæ sint innatæ virtutes, unus testatur Semipedalis pisciculus Echeneis, seu Remora vocitatus limacæ magnæ similis, qui adhærendo solùm absque alio labore navem ingentem licèt ventorum vi, cursu feratur citatissimo, stare cogit (quicquid sentiat in contrarium Leonard. Vairus de Fascino) ut prætoria navis Antonii Actiaco bello experta est; quorum omnium causas nesciunt, quamvis oculis pateant. Vident denique innumerabilem ibi specierum, & formarum multitudinem, quarum singulæ omnes partes internas, & externas decentissimè formatas habent. Quæ structuræ elegantia non solùm cernitur in piscibus; sed in ipsis etiam testis, quibus Conchæ teguntur, & involvuntur; Harum enim pulchritudo est divinæ artis specimen admirabile. *Tot ibi colorum differentiæ*, ait Plinius lib. 9. c. 33. *tot figuræ planis, concavis, longis, lunatis, in orbem circumactis, dimidio orbe cæsis, in dorsum elatis, levibus, rugatis, denticulatis, striatis, vertice muricatim intorto, marginem in mucronem emisso, foris effuso, intus replicato tum distinctione virgulata, crinita, crispa, canaliculatim, pectinatim divisa, imbricatim undata, cancellatim reticulata, in obliquum, in rectum expansa, densata, porrecta, sinuata, brevi nodo ligatis, toto latere connexis, ad plausum apertis, ad buccinam recurvis; nitor & puritas in plerisque incredibilis, omnia vincens auri, & argenti metalla, nisi longissimo ævo non obsolescens.* Hactenus Plinius. Sed undè sit illa varietas, nesciunt: præsertim cùm fiat absque semine informi, & elemento seminales omnium rationes in se continente.

§. V.

At illa omnia dæmones vident; cùm præcipuè in locis maritimis habitent, ut ait Job *cap.* 40. loquens de Behemot ipsorum principe, quem, dicit, dormire in secreto calami, & locis humentibus, atque circumdari à salicibus torrentis. Et Christus confirmat *Lucæ* 11. cùm asserit: *Spiritum immundum ambulare per loca inaquosa, ut quærat requiem.* Atque ita omnia terræ, & maris profunda norunt, divitias in mari immersas, auri atque argenti fodinas, unionum, & gemmarum latibula, & thesauros absconditos. Cùm enim sint incorporei interpositione corporum non impediuntur; sed celeritate motus, & acrimonia sensus omnium corporalium objectorum notitiam assequuntur, dum altitudinem aeris, latitudinem terræ, & profundum maris dimetiri contingit. 215

ARTICULUS II.

Spiritualis.

Quidni corporalia perspecta habeant dæmones, cùm etiam spiritualia oculis eorum pateant. Animæ, scilicet, quæ cùm sint spiritus corporibus alligati à solutis spiritibus facilius, & in seipsis, & suis operationibus agnoscuntur? Et quidem in anima vegetante arborum, virgultorum, herbarum, florum latentes rationes, & totius formæ structuram considerant. In sentiente occultam fabricæ corporeæ dispositionem: Cujusque animantis rationem sensuum, imaginationum, appetituum, instinctuum, morum, & vitium omnium cum suis objectis, instrumentis, actionibus, & peculiaribus operandi modis. In rationali non solùm structuræ corporis, & sensuum rationes; sed etiam facultates intelligendi, volendi, & recordandi, per quas totum mundum, & 216

Anima patet dæmonibus in operationibus Vegetativis. Sensitivis.

Rationalibus.

res

res omnes corporeas in seipsa fingit, omnibus utitur, vel fruitur ad suum commodum; omnes retinet; & cùm opus est, in usum profert. Insuper ejus operationes etiamsi occultæ sint, & spirituales, à dæmonibus facilè conspiciuntur, quia ut censent Scotus in 2.d.9.q.2.ad 1.& in 4.d.10.q.9.ad 3. Durandus, & Ocham, spiritus spiritualia queunt agnoscere, ut sunt cogitationes, & affectiones cordis; sed eo modo, quo mox explicabitur.

Ut sunt Cogitationes, & Affectiones.

§. I.

217 VErùm nanque est, Deum esse scrutatorem cordium, ut sacræ inculcant scripturæ Jeremiæ 7. *Pravum est cor hominis, & inscrutabile, quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor, & probans renes*. 1. Paralipomenon capit. 28. *Omnia enim corda scrutatur Dominus, & universas mentium cogitationes intelligit*. 3. Regum 8. *Tu nosti solus cor omnium filiorum hominum*. Psalm. 43. *Nonne Deus requiret ista? ipse novit abscondita cordis*. Job 4.2. *Scio, quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio*. Matthæi 9. *Et cum vidisset Jesus cogitationes eorum*. Actuum 1. *Tu Domine, qui corda nosti omnium*. Romanorum 8 *Qui autem scrutatur corda, scit, quid desideret spiritus*. Et Hebræorum 4. *Discretor est cogitationum, & intentionum cordis, & non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus*. Immò fatemur, hoc illi soli convenire præcipuè quatuor de causis. 1. quia ipse solus eas universaliter, & simul expedibiliter novit: 2. Solus cognoscit eas ut Judex: 3. Soli cognoscere competit ex propria perfectione: 4. Soli sibi ipsi usque ad universale judicium eorum reservat cognitionem. Et ideò Angelos, & dæmones naturaliter non posse directè cognoscere cogitationes, & affectiones, quæ à voluntatis libertate dependent, prout solis intellectus, & voluntatis terminis continentur. Quia sicut Deus voluntati creaturæ rationalis largitus est dominium, cui nulla potentia præsidet nisi divina; sic ejus cognitioni dedit conscientiæ secretum, cujus profunda non penetrat, nisi Divina sapientia. Quòd docent plures ex Patribus. Augustin. *lib. de Ecclesiast. dogmat. cap.* 80. *& lib. 2. Retract. capit.* 30. Hieronym. *in 9. Matth.* Ambros. *in 1. ad Cor. c.* 2. *& lib. 1. de off. cap.* 14. Chrysost. *lib.* 1. *cap.* 19. S. Cyrillus Alex. *lib. 2. in Joan. cap.* 19. D. Bonav. *in* 2. *d.* 8. & communiter Theologi.

Deus solus cognoscit cogitationes cordis. Quatuor modis.

§. II.

218 ATtamen in hoc conveniunt, Angelos aliquo modo cognoscere: aliquo modo non cognoscere cogitationes, & affectiones illas, quamvis in assignando modo variis concertent inter se altercationibus, quibus omissis, asserimus: Illos viribus naturæ de facto non cognoscere futuras cogitationes; neque præsentes quoad omnes earum circumstantias: neque quoad respectum singularem, quem habent ad objecta singularia: neque quantum ad affirmationem, & negationem; utrum assentiant, vel dissentiant: & in quem finem dirigantur: neque liberas prout sunt in intellectu, & voluntate. Tamen posse venire in earum notitiam prout sunt in effectu, vel interno, vel externo; Nam per actum, & effectum externum, ut per locutionem, & operationem, signa faciei, & immutationem vultus; prætereà per actum interiorem; nempè, motus phantasiæ, & appetitus, qui exurgunt in parte inferiori animæ absque voluntatis deliberatione non solùm Angeli boni, & mali; sed etiam homines possunt volita, & cogitata cognoscere. Sicut peritus Medicus, ait S. Bonav. loc. citat. ex pulsu, & vultu novit animi habitudines: ut hominem morti esse propinquum, tristari, amare, aliisque passionibus agitari. Quare utroque modo indirectè illa cognoscunt scientia non certa: sed conjecturali: ut idem Augustin. docet lib. 2. de Genes. ad litt. cap. 17. & lib. de Divinat. cap. 5. *Dæmones*, ait, *aliquando hominum dispositiones*

Angeli, & dæmones directè eas non cognoscunt.

Indirectè cognoscunt.

More Medicorum in corporibus. Ipsi in spiritualibus ferè omnia norunt.

spositiones non solùm voce prolatas; verùm etiam cogitatione conceptas, cùm signa quædam ex animo exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiscunt. Idipsum tradit D. Hieron. in cap. 15. Matth. explicans illa verba: *De corde exeunt cogitationes &c. Non debemus*, inquit, *opinari Dæmonem occulta cordis rimari, sed ex corporis habitu, & gestibus æstimare quid versemur intrinsecùs*.

§. III.

SEd inhærendo comparationi à Seraphico Doctore allatæ addere possumus, quòd sicut solent Medici tribus potissimùm signis ægritudinem interiorem corporis deprehendere, Dignosticis, Cognosticis, & Prognosticis. Prognosticis cognoscunt futura, ut ex diversis antecessionibus febrem obventuram. Dignosticis latentia sub cute ulcera, & vitia in intimo pectore existentia: Cognosticis ea, quæ jam passus est æger ex diversis corporum dispositionibus. Sic & dæmones cùm acutiore mentis acie polleant, ex signis antecedentibus, concomitantibus, & subsequentibus deprehendunt penè omnia, quæ versantur in intellectu. Cùm enim intellectus humanus ita strictè in hac vita sit sensibus alligatus, ut nihil sine illis possit intelligere; vixque quicquam cogitare, quin fiat aliqua mutatio in sensu saltem interiori: Et voluntas sic appetitui conjuncta, ut ejus operationes in eum redundent conjunctione quasi inseparabili: dæmones, qui rimantur omnes nutus nostros, omnes phantasmatis, & imaginationis species, omnia spectra memoriæ, omnes motus appetitus, inde possunt experiri, quæ recipimus, quæque respuimus. Antecedentia saltem cognoscunt ex hominis phantasmate. Subsequentia ex memoria, seu reminiscentia sensitiva, aut aliquo alio nutu. Concomitantia autem, seu præsentia licèt non possint ex vivacitate intellectus comperire; ex affectibus tamen, aut signis affectus conantur perscrutari. Quod sæpè assequuntur propter subtilem, & acutam intellectus notitiam, quo clarè colligationes sensus, & intellectus; atque appetitus, & voluntatis in cogitationibus, & affectionibus efformandis agnoscunt. Quamvis sæpissimè non veniant in talem cognitionem cogitationum, vel quia speciali Dei providentia eis occultantur: vel quia ipsi ex inadvertentia eas non observant: vel quia invidia, ira, & malitia obcæcantur, ut non videant quæ aliàs videre possent. *Obscurent illos tenebræ, & umbra mortis*, ait Job. 3. Quæ tenebræ nihil aliud sunt, quàm ignorantia secundùm Gregor. 4. *Moral. c.* 10. & umbra mortis, quàm oblivio. 219

219 Ex Antecedentibus. Concomitantibus Sub sequentibus.

Propter colligationem Intellectus, & imaginationis. Voluntatis, & appetitus.

Si non cognoscunt, procedit Ex divina voluntate. Inadvertentia. Excæcatione.

SECTIO III.

Futuri.

ULterius adhuc progreditur dæmonis intellectiva facultas. Non enim solùm ad præterita, & præsentia se extendit; sed etiam ad futura; In quibus prædicendis ab initio totus fuit. Hinc tot in orbe oracula futurorum prænuntia, quæ ab illo edebantur. Aliquando per idolorum Sacerdotes, vates, aruspices, & cæteros idolorum ministros insigniter magia imbutos. Aliàs per mulieres pythonico spiritu afflatas, & horribili commotas agitatione, quando ex obscura aliqua scrobe per loca pudenda, & fœtida responsa dabant. Sæpè per statuas, tripodes, quercus, ulmos, & arbores fatidicas Diis consecratas, ex quibus voces prodibant humanæ similes: ut dodonea quercus apud Antiquos famosa testatur. Sed illa, communiter Falsa: aliquando Vera: ut sequentibus articulis demonstrabitur. 220

220 Diabolus totus fuit ab initio in futuris prædicendis variis modis. Ex quibus Communiter falsa. Aliquando vera prædicebat.

ARTICULUS I.

Falsi.

221 FAlsitas, & ambiguitas oraculorum, prophetiarum, & prædictionum, quæ à dæmone fiunt, experimento comprobata est in nobilissimo, & clarissimo apud Græcos futurorum præcone Apolline Delphico, quem in suis divinationibus sæpissimè mentitum fuisse, fatetur Porphyrius lib. de oraculis. *Exquisitam*, ait, *futurorum cognitionem non hominibus modò; sed multis etiam Deorum incomprehensibilem esse. Unde interrogati mentiuntur nonnumquam, sed non sponte; solent enim præmonere, se tunc vera respondere non posse; homines tamen ex amentia perseverant urgere, & cogere eos, ut respondeant.* Deinde concludit: *Manifestum*, inquit, *jam fecimus, unde falsitas ad Deorum oracula subrepat.* Hæc ex Porphirio Eusebius *lib.6. de præpar. evang. cap.*4. qui *lib.*5.*c.*10. refert, Oenomaum quendam apud Græcos tum philosophia, tum eloquentia nobilem responsis Apollinis sæpè delusum diligenter collegisse quàm plurima ejus oracula; eaque ut vana, futilia, & falsa confutasse.

Falsitas oraculorum ipsis Ethnicis comprobata.

Ambiguitas in responsis ordinaria.

Ambiguitas verò sentiebatur, cùm res ipsi erat non cum ignaris, & simplicibus, quibus audacter, & palam mentiebatur; sed cum prudentioribus, & doctioribus, qui fucum facilè deprehendere poterant. Nam tum exili sono ita perplexè, obscurè, & ambiguè respondebat, ut, aut vix intelligeretur; aut in utramque partem responsa interpretari poterant; atque ita quomodocunque res accideret, laudem consequebatur, si pro consultoris voto; si è contra, prætexebat ignorantiam, atque stuporem interrogantis, qui mentem respondentis non intellexerat; ut patet in responso Cræso Regi reddito:

Perdet Cræsus Halym transgressus maxima regna.

Per quod sive vinceret, sive victus esset, semper veritatem dixisse videbatur.

§. I.

222 RAtio ipsius falsitatis, & ambiguitatis, quæ adhuc in suis prædictionibus maleficis semper observatur, est dæmonum ignorantia, qui etsi possint prævidere, & præscire futura, quæ ex causis necessariis oriuntur; non tamen contingentia, quæ causam habent indeterminatam. Et quidem non est ambigendum, ut eruditè docet D. Bonav. *in* 2. *dist.*7. *q.*4. quin futura illa, quæ habent causam determinatam, & infallibilem ad eorum esse producendum, certitudinaliter agnoscant, ver. gr. Cælorum motus, planetarum ortus, & occasus, Solis, & Lunæ eclypses, in quibus est determinatio, & omnis impedimenti remotio. Cùm enim hujusmodi futura habeant in suis causis necessariò determinatis esse determinatum, infallibile, & necessarium, necessariò ab eis cognosci possunt juxta Philosophum 2. Metaph. *Sicut res se habet ad esse, ita ad cognosci.* Nam si hæc norunt homines ingenii acumine, & solertia illis inferiores, quid spiritus illi clariorem, & certiorem nacti causarum notitiam? Quòd si futura illa habent causam, ut plurimum determinatam, & infallibilem; sed fallibilem aliquoties ob multiplex impedimentum, quod eis accidere potest, illa etiam cognoscunt quatenus rerum superiorum, & inferiorum naturas apprimè calent; non tamen certitudinaliter, sicut priora. Sed neque de utrisque certam omnimodè habent scientiam, si comparentur ad causam superiorem Providentiam, nempè, divinam; quia ignorant, an causæ talium futurorum sint à superiore impediendæ, ut de facto contigit temporibus Josue, Ezechiæ, & Christi Domini, cùm sol stetit, retrocessit, & obscuratus est.

Ratio falsitatis, & ambiguitatis ignorantia futurorum. Futura contingentia cognoscunt. Alia certitudinaliter. Alia minus certè.

§. II.

AT futura contingentia, quæ causam habent indeterminatam, & fallibilem, certitudinaliter præscire non possunt: ut sunt omnia, quæ dependent à voluntate humana, quæ indeterminata, & fallibilis est. Indeterminata, quia potest moveri ad opposita: Fallibilis, quia volenti aliquid perficere, multa possunt occurre impedimenta. Quare non datur eis in earum cognitionem certam devenire; immò ne ipsis quidem beatis mentibus, & spiritibus angelicis, qui liquidò cernunt, & clarissimè vident Deum; possidentque perfectissimam cunctarum rerum naturalium scientiam. Nam certò scire futura non queunt, nisi in Deo: vel per Deum. In Deo, qui cùm sit speculum voluntarium ea manifestat illis prout vult. Per Deum verò revelantem, & singularem notitiam impertientem pro libito suæ voluntatis. Ratio hujus rei est, quia cognitio creaturæ pendet ex re; quando igitur res incerta est, & in se, & in sua causa, creatura non potest eam certitudinaliter nosse, aut præscire. Divina autem cognitio non pendet ex re; sed omnia, quæ novit, secundùm modum suæ veritatis novit. Et quia veritas ejus est certissima, certissimè cognoscit futura contingentia; Et sicut certissimè novit, certissimè potest illa revelare. Ideoque hæc præcognitio futurorum vel Dei est, vel à Deo. Quam veritatem præter mox citandos Patres, Gentiles ipsi fatentur: ut Xenophon. *lib.4. de Dict. & fact. Socrat.* Apollonius Thyanæus *in Orat. ad Domitianum*. Julianus Apostata *apud Amnianum lib.5.* Pacuvius, & Phavorinus *apud Aulum Gellium lib.14.c.5.* qui docent, cogitationes soli Divinæ Naturæ perspectas cæteros latere. 223 Alia conjecturaliter.

§. III.

QUòd si illa, quæ ex humani arbitrii libertate dependent, cognitionem dæmonum fugiunt, quanto magis ea, quæ absolutè pendent ex divina voluntate; cujusmodi sunt supernaturalia mysteria, nec non gubernationes Regnorum, mutationes rerum publicarum, & Principum consilia, quorum corda, cùm in manu ejus sint, commutat ut lubet. Sicut enim ea, quæ sunt in homine, nemo videt nisi spiritus hominis; sic neque ea, quæ Dei sunt, nisi spiritus Dei; vel cui voluerit Deus revelare, ut ait D. Paul. 1. *Corinth.* 2. Testantur Patres, Athanas. *in lib. quæst. Sacræ Script. ad Anthiorum principem qu.*27. Damascen. *lib.2. fidei orthod. cap.4. & lib.3. cap.16.* Origen *libr.4. Periarc. cap.* 2. Tertull. *lib. Apolog. contra gent.* D. August. *lib. de Divinat. dæmonum, & lib.2. super Genes. cap.17. & lib.5. & 9. de Civit. Dei.* B. Isidorus *lib. de summo Bono cap.12.* B. Gregor. *lib.28. Moral. cap.6. & S. Thomas lib.3. contra gentes c.154. & q.16. de malo a.7.* ac Theologi omnes in 2.

ARTICULUS II.

Veri.

INter tot falsa, quæ dæmon effutit circa futura contingentia, si aliqua vera prænuntiat, non provenit ex aliqua cognitione, quam de illis habeat, cùm in solo Deo reperiatur, aut in iis, qui ab illo sunt edocti, & inspirati; sed ex pluribus aliis causis. 224 Si vera aliquando dæmones prænuntiant Hoc provenit

Aliquando ex vaticiniis Prophetarum, & à revelationibus factis Sanctis Dei futura divinat, & præscit. Cùm enim accuratius perpendat, quid vaticinia illa prædicunt, & prædicant, ex veris sæpe futura calet, non cognitione propria, sed suffurata, ut loquitur Tertullianus *in Apologetico cap.22. Disputationes*, inquit, *etiam Dei*, Ex revelatione prophetiarum.

& nunc Prophetis concionantibus excerpunt, & nunc lectionibus resonantibus carpunt. Ita & hinc sumentes quasdam temporum sortes æmulantur divinitatem, dum furantur divinationem. Hoc pacto tam multa de fidei arcanis, Christi ortu, & miraculis, idolatriæ eversione, & similibus olim prædixere Poetæ, & Philosophi, vel quia libros Prophetarum legerant: vel quia ab illorum doctrina, ministerio dæmonum futura præcognoverant.

§. I.

225 Ex revelatione facta per Angelos.

ALiàs ex revelatione particulari ipsi facta per Angelos, ut docent August. *lib. de Divin. dæmon. cap.6.* Isidorus *lib.2. de Summo bono cap.12.* & S. Bernardinus *lib.1. serm.10. de idolatriæ cultu.* Justo enim judicio permittitur aliquid scire, quod potest aliis manifestare, antequam illud executioni demandet. Nam hac sæpè dolosa cautela utitur, ut ante prædicat, tale quid eventurum, quod antea se facturum proposuit. Sic poterat prædicere, filios Job certa die perituros, decipiendum Achab, Exercitum ejus profligandum, pestem cessaturam, morbum, aliaque mala, quæ Deo permittente, & ipso efficiente regnis, provinciis, civitatibus, & hominibus accidere solent.

Ex aliena doctrina.

Aliquoties ex aliena doctrina, nempè, ex Clandestinis Conciliis, verbis, scriptis, & signis hujusmodi; sicut ex præparatione causatum, aliarumque rerum, quæ ad gerendum aliquid debent concurrere, ex quibus tum publicas, tum privatas hominum deliberationes non solùm præsentes; sed etiam futuras solertissimè conjectando addiscere potest, tum aliis revelare. Et sic consuevit ob incomparabilem sui motus celeritatem, quæ in longinquis locis; remotisque regionibus geruntur, ea referre iis, qui longissimè absunt: ut Apollonio Thyanæo, cui Ephesi prædicanti mortem Domitiani annuntiavit ea ipsa hora, qua Imperator ille necabatur. Quare exclamando: *Percute tyrannum,* statim populo propalavit, à quo fatidicus reputatus est.

Ex acumine intellectus.

Sæpè ex acumine intellectus, quando considerat, ad quid affectio inclinetur humana; vel quæ sint illam impellentia, aut retrahentia. Optimè enim novit appetitus sensitivi dispositionem, & causas, quæ illam inducere possunt. Hinc est, quòd vera sæpiùs de actibus humanis prænuntiat, eo quòd voluntas secundùm dictam dispositionem movetur; & plures sint, qui illius inordinatos motus sequuntur, quàm qui resistant. Adde, quod ex externis operibus intelligit, quæ sit interior dispositio juxta illud Christi Domini *Matthæi 7. A fructibus eorum cognoscetis eos;* atque ita ex signis, quæ tam interiùs, quàm exteriùs apparent, occultas hominum cogitationes tum præsentes, tum futuras coniiciendo perspectas habet.

§. II.

226 Ex longo, & multa experientia.

SÆpissimè ex multa experientia tot millium annorum incredibili mentis solertia, & perfecta rerum omnium naturalium absolutaque scientia, quæ eum ad præscienda, & prænoscenda futura callidissimum, & sagacissimum faciunt.

In his tamen sæpè hallucinantur conjectando.

In his tamen omnibus aliquando hallucinatur; quia Deus multa solet agere præter communem naturæ ordinem, & generalem, ordinariamque providentiam. Dæmon ipse exequi non potest, prohibente, & impediente Deo ea, quæ ante facere constituerat, ut latè ostensum est supra *d.1. n.97.* Homo facit, quàm antea facere cogitaverat, facturusque erat suo ingenio, & arbitratu: vel divinitùs gratia Dei incitatus: vel seipso permotus, & suo invitatus arbitrio, quod, cùm liberum mutabile, & flexibile sit ad omnia, nonnunquam extraordinaria quadam ratione operatur.

Non tamen cessat prædicere futura etiam

Nec tamen cessat, futura prædicere, & mendacibus responsis homines dementare versipellis ille veterator.

Primò, ut sibi atrogет quandam divinitatis speciem, ut docet S. Bernardinus loco

loco cit. de idol. cult. Tale enim est superbi illius spiritus genium, in omnibus Dei æmulum se præbere; præcipuè, ut ait Tertullianus *in Apolog. loco cit. nu.55.* cùm divinandi munus assumit; quia præcognitio futurorum solius Dei est, qui omnia videt in sua æternitate, quæ, cùm sit simplex, toti tempori coexistit, & ipsum concludit; ideoque unico intuitu fertur in præterita, præsentia, & futura tanquam præsentia. Quare cùm dæmon futura nititur prædicere; tunc verè divinam sectatur similitudinem; & quærit Deus reputari: ita Isaiæ 41. ***Annuntiate, quæ ventura sunt in futurum & sciemus, quia Dii estis vos.***

mentiendo. Ut sibi arroget quandam deitatis speciem.

§. III.

SEcundò ad infirmandum prophetarum fortissimum testimonium, ex quibus christianæ fidei veritas comprobatur. Nam prophetia, quæ est futurorum à libertate arbitrii pendentium prædictio, manifestum est signum divinitatis. Quare non poterat meliùs illa veritas comprobari, quàm per Prophetas, qui suis prædictionibus mysteria longo tempore antequam fierent, Orbi manifestarunt. Non enim poterant seipsis ad illorum pervenire cognitionem, quæ omnem mortalium facultatem longè excedit, & vim intelligendi infinitam postulat; sed inspiratione mentis illius infinitæ, cui vi propria hæc prænotio competit; ut testatur Petrus epist.2. cap 1. ***Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed Spiritu Sancto inspirati locuti sunt Sancti Dei homines.*** Unde tot divinitatis testimoniis illa fides stabilita est, quot prophetiæ ejus mysteria annuntiantes in utraque lege naturali, & scripta præcessere. Ideoque testimonia illa irritare volens dæmon, & ipse prædicere futura conatur, ut diabolica, & falsa prophetia divinam, & veram aut omninò destruat: aut dubiam reddat.

227 Infirmet testimonia Prophetarum.

§. IV.

TErtiò ad capiendas curiosorum animas, qui maximè expetunt, futura prænoscere, ut colligitur ex D. Justino *in Apolog. contra Gentes*, & Augustino *lib.4. de Trinit. cap.17.* Sunt enim multi novarum, & innovatarum rerum, atque adeo incomprehensibilium avidissimi, quibus non tam cordi est, vera nosse, quàm videri vulgo ea scire, quæ summi Philosophiæ Antistites nescire se confitentur. Unde ad intelligendum hebetes, & infirmi ad judicandum se facilè credulos exhibent dæmoniacis prædictionibus, præcipuè cùm ea audiunt, quæ audire volunt, atque ideo à dæmone faciliùs capiuntur, & decipiuntur; quia seipsos in laqueos præcipites dant, à quibus se liberare nec possunt, nec volunt; quia placent, & delectant; ut verè dicatur à S. Cypriano tract.4. de Vanitate Idolorum: ***Nequissimi spiritus***, inquit, ***sub statuis, & imaginibus consecratis delitescunt. Hi afflatu suo Vatum pectora inspirant, extorum fibras animant, avium volatus gubernant, sortes regunt, oracula efficiunt, falsa veris semper involvunt; ut ad cultum sui cogant: Nec aliud illis studium est, quàm à Deo homines avocare, & ad superstitionem sui ab intellectu veræ Religionis avertere; cùm sit ipsis pænale, quærere sibi ad pænam comites, quos ad crimen suum fecerint errore participes.***

228 Capiat, & decipiat faciliùs curiosos.

Conclusio primæ partis.

SI ergo dæmon triplici scientiæ acumine viget, quæ tripliciter extenditur ad omnia præterita, præsentia, & futura, quid non poterit in adinveniendis maleficiis, & variis artibus, quibus innumera inducit mala? Cùm enim perspicacissimè agnoscat cælorum motus, stellarum influentias, planetarum conjunctiones, elementorum mixtiones, virtutes lapidum, operationes 229

metallorum, qualitates mixtorum, herbarum vires, animalium proprietates, hominum temperamenta, occultas, & admirandas rerum omnium facultates, eorumque inter se sympathiam, vel anthipatiam: Insuper quomodo invicem applicari, & temperari debeant: Quo tempore opus sit ad tempestivè operandum: Quid prætensos effectus impedire, retardare, vel juvare possit: Prætereà seligere materiam, cui naturalis insit facultas alterandi, frigefaciendi, calefaciendi, nec non aperiendi, obstruendi, dividendi, trahendi, evacuandi, & urendi: Denique quid mixtis, plantis, animantibus, hominibus obesse, vel prodesse possit, & alterationes, morbos, cruciatus, mortem ipsam, aut alia quævis nocumenta inferre: quid mirum, si spiritus tam sagax, & subtilis in maleficiorum inventionibus tot, tanta, & tam mira operatur? quæ sequenti parte videbimus.

PARTIS SECUNDÆ

De Dæmonum potentia in exequendis Maleficiis.

SUMMARIA.

Se-

quæ

crea-

creaturas infirmas, & medias, sed etiam in superas sive Beatas: sive Patientes: sive Damnatas; videlicet Paradisi, Purgatorii, & Inferni; ut tribus sectionibus explicabimus.

Sectio I. Beatas.

Articulus I. Angelos.

Articulus II. Sanctos.

Sectio II. Patientes.

Articulus I. Pueros Limbi.

Articulus II. Animas Purgatorii.

Sectio III. Damnatos.

Arti-

PARS SECUNDA.

De Potentia Dæmonis in exequendis maleficiis.

QUemadmodum dæmones peritissimos quosque scientiæ, & cognitionis præstantia superant; ita fortioribus potentiæ, & virtutis robore supereminent; cùm teste Job *cap.*41. Non sit potestas, quæ comparetur eorum potentiæ super terram. Neque enim superveniente peccato imminuta est; sed post peccatum integra remansit; & eadem, quæ à Creatore summo in eorum primordiis naturæ angelicæ indita erat: ut docet Gregorius illa verba explicans libr.34. Moral.cap.16. *Potestas dæmonis*, inquit, *super terra cunctis eminentior perhibetur: quia etsi actionis suæ merito infra homines cecidit, omne tamen humanum genus naturæ angelicæ conditionem non transcendit.* Quod ibi Glossa confirmat: *Omnia dæmon humana superat, etsi meritis Sanctorum subjaceat; quamvis enim internæ felicitatis beatitudinem perdiderit, naturæ tamen magnitudinem non amisit, cujus adhuc viribus humana omnia superat.* 230 *Quanta sit potentia dæmonis.*

Hanc autem naturalem potentiam nacti, si Deus annuat, & quoad executionem non impediat, varios operantur effectus: Alios veros: Alios apparentes. Veros, cùm vires ipsorum non superant; quos producunt actione: altera immediata, quæ immediatè ab eis proficiscitur, videlicet, per motum localem, quo corpora moventur secundùm locum: altera mediata, quæ motionem localem ab ipsis factam consequitur, nempè, per applicationem causarum naturalium, & compositionem agentium cum passivis. Apparentes, cùm effectus vires supergrediuntur; vel non permittuntur à Deo. Tunc enim perstringunt oculos, & sensibus illudunt spectantium, vanam obiiciendo imaginem, quæ effectum desideratum repræsentat; & ita ad præstigia confugiunt, ne eorum impotentia detegatur: atque utroque modo varia maleficia opere exequuntur, quæ per scientiam adinvenerunt, cùm potestatem jactitent se habere in omnes creaturas vasta mundi amplitudine comprehensas Infimas, Medias, Superas, ut triplici capite declarabitur.

Per hæc producunt effectus. *Veros.* *Apparentes.* *Et varia maleficia in Creaturas, Infimas, Medias, Superas.*

C A-

CAPUT I.

In Creaturas infimas.

231 Æqualis potentia naturalis Angelorum, & Dæmonũ in res corporeas.

COmmunis est Doctorum omnium sententia, æqualem esse tam Angelorum, quàm dæmonum respectu rerum corporearum, & materialium à natura inditam potestatem; quia horum inferiorum materia tum bonis, tum malis subjecta est. Hoc enim naturalis rerum ordo exigit, ut inferiora superioribus subjaceant; & quæ ex natura sua conditionis sunt humilioris, pareant eis, quæ nobiliorem sunt sortitæ naturam, & sublimioris operationis altiorem gradum obtinent. Quare cùm natura corporalis sit infra spiritualem, tanquam quid imperfectius sub perfectiori, æquum est, ut illi subdatur. Utrumque docet S. Augustinus, à quo cæteri mutuati sunt, *lib.83.qq.q.79.* Ubi asserit, qualescunque res, quæ oculis corporalibus patent, angelico subjici principatui: *Unaquaque res visibilis in hoc mundo*, inquit, *habet potestatem angelicam sibi præpositam*. Quod repetit *lib.3. super Genes. ad lit.* Ideòque non solùm ratione præditas; sed etiam ea carentes: ut sunt omnes illæ, quæ infimum locum tenent in hac creaturarum serie, cælum, elementa, mixta, plantas, animalia angelico, ait, subdita esse imperio. Idem de dæmonibus quoad sublunaria docet *lib.3.de Trinit.c.4.* in hæc verba: *Mali Angeli præponuntur potestate rebus visibilibus, & illis utuntur privato jure aliquando*. Quod privatum jus non est aliud, quàm potestas naturæ secundùm Alex. Alens. *par.2.q.112.mem.2.ar.2.*

In has dæmones mira operantur. Sive Existentes, sive Vegetantes, sive Sentientes.

Quare multa facere possunt sive realiter, sive apparentur præter solitum naturæ cursum, omnem artis conatum, & humani captum ingenii in omnibus inferioribus sublunaribus, quæ aliquo esse gaudent, sive Simplici, sive Vegetativo, sive Sensitivo, ut tribus sectionibus manifestum fiet.

SECTIO I.

Existenter.

§. I.

232 Quid non possunt dæmones in res existentes.

MUlta dixi, non omnia. Neque enim putandum, dæmones ita naturæ inferiori dominari, ut ea peragere possint, quæ lubet: ut benè docet August.lib.3.de Trinit.cap.8. *Non ideò putandum est*, inquit, *istis transgressoribus Angelis ad nutum servire hanc visibilium rerum materiam; sed Deo potiùs, à quo hæc potestas datur, quantum in sublimi, & spiritali sede incommutabilis judicat*. Nam certum est, dum utuntur motu locali, qui est immediata eorum operatio transiens, non posse, ut ait S. Thomas *q.16.de Malo.ar.8.* & *lib.3.contra Gentes cap.*108. destruere, aut subvertere universum; quia pars non potest plus toto; Cùm ergo sint partes universi, non habent vim, & potestatem in illud. Nec pervertere ejus ordinem, & leges à summo opifice positas infringere; cùm ordo sit ejus bonum. Nec perturbare, vel suis locis commovere principales ejus partes, ex quibus ejus constat integritas; aut earum tollere connexionem, & subordinationem, & per consequens conservationem, quæ est ordinis, & connexionis causa, & finis. Nec cælum sistere; aut ejus motum agere in contrarias partes. Nec totum elementum aliquod ex uno loco in alium transferre. Nec vacuum introducere: cùm tollat connexionem, & subordinationem omnium partium mundi. Nec causare infinitum ullum actu. Neque corpus quantalibet velocitate movere in instanti. Neque cùm corpora distant, efficere, ut unum in aliud agat; quia movens, & mobile debent esse simul. Neque illud transferre ab uno extremo ad aliud, non

Per motum localem.

trans-

transmisso medio. Neque ut duo corpora sint simul in eodem loco: vel unum simul in duobus locis: vel ut unum penetret dimensionem alterius: ut latè docet Firmilianus epist.5. ad D. Cyprianum, & D. Thom.q.9.disp.q.16.a.10.

§. II.

SI verò alteratione, & varia activorum cum passivis applicatione utantur, non possunt aut aliquid creare ex nihilo, cùm sit infinitæ virtutis, & dæmonis motus, & operatio non possint in nihilo recipi: Aut ex quolibet facere quodlibet: Aut quovis instrumento, vel causa quemlibet effectum gignere: aut formam aliquam substantialem, vel accidentalem immediatè producere: Aut producere sive præviis alterationibus, & dispositionibus: Aut producere in instanti, & quantumlibet parvo tempore: Aut quamlibet rem naturalem immediatè in quamlibet aliam transmutare etiam adhibendo causas naturales: Aut pervertere, & immutare ordinem, qui est inter formas, & dispositiones rerum naturalium, ut possint posteriores inducere, non introductis prioribus: Aut extremas, non inductis mediis. Denique directè impedire, ne agens naturale habens omnia requisita ad agendum non agat. Quamvis indirectè impedire possit: ut ponendo aliquid inter agens, & passum, ut latè docent Alexander Alensis 2. parc. quæst. 45. Div. Bonaventur. S. Thomas, ac communiter Theologi in 2. Iis exceptis multa, & mira perficere possunt utroque modo in omnibus creaturis inferioribus, quæ esse Simplex habent: ut sunt Elementa, & Mixta: quod sequentes articuli docebunt.

Per alterationem, & applicationē causarum.

Quid possunt In Elementa In Mixta?

ARTICULUS I.

Elementa.

234 SIcut intelligentiæ non per media aliqua instrumenta; sed immediata operatione orbes cælestes movent; Sic dæmones elementa omnia secundùm partem immediatè movere possunt, in singulis talia operando, quæ fidem superare videntur. Ignis, qui sua levitate sursum fertur, & semper tendit in altum, quasi in suum centrum, nec in hac mundi parte inferiori hærere vult, nisi materiæ inhæreat, vi diabolica ex sublimioribus aeris partibus dimittitur, & mittitur in certas domos, possessiones, animalia, quæ suis flammis resolvit in cinerem: ut accidit Job 1. *Cecidit ignis de cælo, & tactas oves, puerosque consumpsit.*

Dæmones movent elementa.

Ignem.

§. I.

AQua perenni scaturigine in fontibus defluens: Rivi è montium Supercillis ruentes in proximas valles: Torrentes concitatiore cursu in ima undequaque prolapsi: Fluvii validiore impetu pergentes in mari virtuti dæmoniacæ cedere coguntur. Nam antiqui fontes venis exsiccatis fluere desinunt, & novi recenter è saxis educti terras diluere incipiunt. Rivi cessant: Torrentes pereunt: Amnes sistunt: Flumina pellunrur in caput; ita ut retrò fluere videantur. Quod accidisse temporibus Heronianis, refert Plinius *lib.2. cap.*103. Vel apertis meatibus, novisque aquis additis prosilientes è canalibus suis vicinas terras occupant: arena valles implent: arbores radicitùs evellunt: domos, pontes, ædificia diruunt, & innumeros aquis præfocant: ut hoc nostro ævo anno 1634. accidit Valli communicæ Brixiensis Diœcesis. Annoque 1646. Vallibrembanæ, ac Serianæ Territorii Bergomensis; quas vastationes, ac ruinas ope dæmoniaca factas esse, ex aquarum inundantium repentino impetu, aliisque circumstantiis, facile suspicari potuit. Denique in paludosis locis; & lacunis, & aliis receptaculis aqua cre-

Aquam.

crebrò corrumpitur, lethalesque vapores emittit, ex quibus aeris corruptio, morbi pestes; plurium mors, & multa sine numero mala oriuntur.

§. II.

235 Terram. TErra, quæ suo librato pondere in medio orbis pendula, & immobilis consistit vi diabolica. Aliquando magnis motibus, si non tota, tamen in suis partibus concutitur; vel immisso vehementi quoppiam spiritu in cavernas, & subterraneos meatus; vel agitato vehementissimè aere, qui in eis concluditur. Sic enim in variis regionibus excitantur terræmotus, quibus ædificia susque deque corruunt, & suis ruinis plurimos involuunt. Aliàs diversis hiatibus viscera pandit, & dehiscens non domos solùm sed integras civitates cum suis habitatoribus absorbet, & devorat. Sæpè montes demitti; colles extolli, rupes scindi, saxa agitari sentit. Nunc nimio calore aduritur: nunc diluitur crebrioribus aquis: modò constringitur frigore: modò spiritu in visceribus intercluso dilatatur, variosque patitur motus à dæmone, qui illam circuit, & perambulat.

§. III.

236 Aerem. AEr, qui imbecillem ad resistendum, ad recipiendum verò qualitates diversas facilem vim habet, majores experitur virtutis diabolicæ effectus, quasi hæc vacua mundi pars, quæ à justo, & vindice Deo pro domicilio aliquibus dæmonibus assignata est, teneatur ab eis pro regno, & imperio. Ibi excitare possunt fulgura, tonitrua, & similia meteora, quæ postquam longo fragore, & horrendo strepitu terruere mortales, in agros, vel alia loca ad libitum immittuntur. Ibi formant grandines, quæ è summo aere in loca inferiora vibratæ, arbusta, fruteta, & omnia vegetantia floribus, & foliis spoliata, varièque percussa arescere faciunt. Condensant nubes calidis fætas vaporibus, & ignibus micantes. Concitant horribiles tempestates, & procellas, quæ aerem turbant, fluctus maris agitant, & terram tremere faciunt. Ibi nunc fræna laxant ventis, & nimbis, qui insanis flatibus vastant agros, evellunt arbores, turres deiiciunt; & quicquid inferiùs eminet; ut patet *Job cap.* 41. cujus filios, & filias cadentis domus ruinis oppressere. Nunc erumpentes revocant, & tacentia ponere flabra cogunt; immò modò placidos; modò vehementiores dant: vel omninò vinciunt, & retinent, ne flatus emittant: ut videtur *Apocal.* 7. Ubi quatuor Angeli super terræ angulos positi ventos impediunt nè spirent super terram: quos esse dæmones Clemens Roman. *lib.* 4. *Recognit.* Hieronym. *in* 7. *Isaiæ*, August. *lib.* 5. *contra Julianum cap.* 3. & Strabus *in Apocalypsim* censuere. Ibi excitant tenebras, cùm volunt, & ubi volunt; ita ut dies media noctem videat, cum facile sit obscurissimas nubes adunare, quas lucida solis acies penetrare non valet, illas ex vaporibus, fumisque in sublime elatis cogunt, & condensant; & cùm lubet, solvunt in imbres, & pluvias. Ibi cometas crinitos, & caudatos serpentes ignitos, capras salientes, dracones volantes, & alia variæ formæ phænomina accendunt, quæ aspicientibus terrorem, & horrorem incutere solent. Ibi emittunt pluviam, non aquæ solùm; sed etiam sanguinis, frumenti, ranarum, bovum, & vitulorum, similiaque præstant prodigia motu vaporum, quos ex terra, aqua, mineralibus aluminosis, & nitro commixtis excitant, vel valido vehementioris venti spiritu. De quibus latè 26 q. 5. *can. Nec mirum, & L. multi, verbo. Elementa turbare.* Quibus leg. accedit Constitutio Innocentii VIII. quæ incipit: *Summis desiderantes*, & communis omnium DD. Sententia.

§. I V.

DEnique sicut eodem motu locali corpora ex uno loco in alium transferre possunt, pari modo res præsentes è conspectu hominum subducere, subitò aliò traducere, & eadem arte immobilia movere, atque efficere, ut statuæ, vel aliæ res inanimatæ ambulent, & incedant more hominum: ut factum est in Tripodibus lapideis, & pincernis æreis, qui apud Jarcham Gymnosophistarum Principem, Apollonio præsente, ut refert Philostratus *apud Pererium de Magia lib.* 1. *c.* 4. in convivio per se movebantur, & more famulorum ministrantium mensis pocula & fercula quævis suo loco & tempore præbebant. Quare nemo mirabitur, si consideret, quanta sit virtus dæmonum motiva, quæ in superioribus major est, in inferioribus minor. 237

237 Alia mira possunt agere motu locali.

ARTICULUS II.

Mixta.

NIhilò minùs egregia operantur per aliam actionem, quæ motum localem consequitur, nempè, per rerum alterationes, seu mutationes, aut actiones causarum naturalium, quas invicem applicant, & temperant. Sunt nanque singulares quædam virtutes effectrices incredibilium operum, ut posteà explicabitur suo loco, quæ etsi hominibus occultæ sint; tamen dæmonibus sunt notissimæ, per quas possunt aliorum agentium actiones, aut omninò impedire, aut producere citiùs. Impediunt verò dupliciter, indirectè, & mediatè: Aut adhibendo causam contrariam, quæ alicujus causæ vim impediat: ut adamantem, ne magnes ferrum attrahat: Aut celeriter, & violenter movendo aerem interjectum, quo impeditur actio naturalis, ne se in objectum insinuet: quomodo solemus moto aere abigere fumum, ne noceat oculis. Sic aliàs eorum opera factum est, ne difflueret aqua, quam Tuscia Vestalis cribro portabat in testimonium castitatis, & flamma Jovis Apameni templum absumeret, aut exureret capillos servi Tullii. 238

238 Dæmones per applicatione causarum naturalium aliorum actiones impediunt.

Indirectè, Vel per causam contrariam; Vel movendo aerem.

§. I.

SEd illa operatio præcipuè in mixtis enitet, in quibus si agens tardius suum producat effectum, citiùs properabit, modò dæmon suam adhibeat operam. Et hoc modo non dubium est, quin inter opera per applicationem facta non sit annumeranda metallorum transmutatio. Nam si arte Chymica tot mira homines operantur, quid ille non poterit? Certum est enim, Chymicam, quæ est philosologiæ fœtus, posse unum metallum facere simillimum alteri: ferrum æri, & æs auro, & argento; Idque clariùs apparet in gemmis: Extrahere id, quod in aliquo potentia continetur, per vim ignis, & ad perfectionem adducere. Ex metallis, gemmis, & plantis spiritus subtilissimos educere. Metalla depurare, segregare, & perficere. Conflare lapides, & trasmutare viles in nobiliores, aquam elicere, vegetare ignem, multasque facere compositiones, & separationes alias utiles, & lucrosas. Aurum potabile reddere, quo nihil utilius ad sanandum, ad alendum, & ad vitam prorogandam. Denique ex aspersis pulveris aurei quibusdam ramentis aurum multiplicare; vel ex non auro aurum producere. Quamvis enim hæc ultima Chymica operatio à quibusdam denegetur; nullam tamen rationem philosophicam, vel necessariam, vel admodum probabilem afferunt, qua demonstretur, rationem chymicam efficiendi verum aurum esse impossibilem: quod non est hujus loci examinare. 239

239 Vel producunt citiùs.

An Chymica operatio aurum verum producere possit.

§. II.

§. II.

240 Attamen, ut hoc obiter dicamus. Unde repugnat talis transmutatio? An ex parte materiæ? Sed apta est alterari, corrumpi, & perduci ad formam præstantiorem. An ex parte modi? Sed fit per decoctionem naturalem ignis, qui decoctionem naturalem caloris naturalis proximè imitatur. Etenim si obiicias, nihil eorum, quæ fiunt à natura, posse fieri ab arte, hoc falsum est; cùm multa animalia, aliæque res opera, & ministerio artis non secùs generentur, ac à sola natura. An quia aurum naturale producitur virtute caloris cælestis, chymicum verò efficitur à calore igneo, qui cùm multum inter se differant, non possunt eundem effectum producere? At similiter falsum est, duos illos calores specie distingui: & experientia docet, quædam animalia utroque calore similiter generari: ut videtur in Cayro Ægypti, ubi ex ovorum multis centuriis in furnis collocatis solo calore ignis pulli excluduntur: ut refert Julius Scaliger *in suis Exercitationibus contra Cardanum exercit.23.* Vel ut narrat Vinc. Beluacensis *Specul. natur. lib.16. cap.168.* hujusmodi ova stercore involuunt, & sabulo cooperiunt: sicque debito tempore sine fotu gallinæ complentur, & eis extractis testæ finduntur, & pulli prodeunt.

§. III.

241 Et ut hoc addamus, nonnè multarum rerum causæ naturales latent? de quarum numero illa esse potest. Nonne calor ignis vim habet transformandi metalla per varias alterationes? Et calor nativus cibum transmutat in carnem? Nonnè ars gignere potest vespas, scarbæos, crabrones ex cadaveribus, & stercore animalium? immò & scorpiones, ex herba, quæ basilicus dicitur, quæ viventia sunt excellentiora metallis? Nonne aurum ex auripigmento fieri posse, & factum fuisse sua ætate testatur Plinius *lib.33.cap.4.*? Nonne fornax in pullis Cayri edendis uteri supplet vicem? Cur non etiam terra in auro edendo? Nonne videmus vermiculos multos mutari in volatilia, ut potè muscas? Et tamen reptile, & volatile plusquam specie differunt. Nonne ars, sicut natura, exhibet sal, bitumen, atramentum? Denique nonne in Scotia ex putridis navium fragmentis gignuntur anates? Si tam mirabilem effectum aqua exhibet, quid ignis, cujus major est vis in agendo? Cur ergo alia transmutatio, quæ facilior ipsis, fieri non poterit? Quòd si homines studio, & industria ad illam transmutationem pervenire non possunt, quamvis innumeri in ea strenuè, sed frustra laboraverint; non tamen sequitur, fieri omninò non posse. Multi errarunt, quia facilè peccatur in iis, quæ ab ignis operatione dependent; sed aliqui non errarunt, qui de facto verum aurum effecerunt: ut videre est apud Delrium, qui hæc fusè prosequitur *lib. 1.c.5.q.1.Disquit.magic.*

§. IV.

Sed demus, nullum adhuc chymicum hujusmodi effectum producere potuisse; attamen hunc efficere poterit dæmon per applicationem naturalium agentium. Si enim per illam res inanimatas, & animalia imperfecta quæcunque ex putrefactione nascentia teste Scoto *in 2.dist.7.* producere, & virgas in serpentes commutare potest; ut accidit coram Pharaone. (Nam veras virgas fuisse, statim declarabitur) multò faciliùs poterit metallum unum in aliud eadem applicatione commutare; quia longè minor est metallorum differentia, quàm inanimi, & animati. Poterit ergo materiam nummismatum, scilicet, corpus metallicum producere applicando activa passivis per modum naturalis, & artificiosæ productionis;

nis; cùm possit producere insecta viventia, quæ metallis omnibus sunt perfectiora: Quod etiamsi possit, vel non facit: vel facere non permittitur. Si hoc ei liceret, suo arbitratu quosque vellet, ditare posset; & sic potentissima illecebra homines ad se adigere. Nam quid non mortalia pectora cogit auri sacra fames? Virg.

§. V.

His operationibus physicis circa res inanimatas annectendæ sunt apparentes, & præstigiosæ, quæ à dæmonibus fiunt, cùm sensibus illudunt, & cujuslibet rei figuras repræsentant modo, quo infra explicabitur. Nam sicut periti pictores, & sculptores varias rerum figuras ex materiis sibi subjectis effingunt; & interdum tales, ut à naturalibus nihil differre videantur; quod uvæ Zeuzis ab avibus appetitæ, & rostro petitæ probant, teste Plinio *lib.35.cap.*10. Ita dæmones ex aere condensato, vel alia quavis materia exhibere valent cujuslibet rei formas, palatia mira arte fabricata, aulas magnificè ornatas, hortos pulcherrimè virentes, scrinia auro, & argento repleta, nummos ad oculum sinceros, magnam vini copiam, dapes delicatissimè conditas, pretiosa ornamenta, variegatas vestes, uniones, margaritas, & immensas divitias; Sed pro palatio Scrobem, aut cavernam: pro aula tuguriolum: pro hortis sentes, & vepres, pro auro fimum equinum; pro argento calculum ferrugineum: pro nummis folia desiccata: pro vino, & dapibus fumum: pro ornamentis,& unionibus meras quisquilias reperiri comprobant, qui hujusmodi illusionibus delectantur.

242 Quas operationes apparentes efficiant. In Elementis. Mixtis.

SECTIO II.

Vegetantes.

Quàm grata terræ facies cùm primùm summus Mundi Conditor pulsis inundantium aquarum molestiis, quæ totam ab initio operuerant, jussit aridam apparere, & germinare herbam virentem, & facientem semen suum, lignumque pomiferum fructus juxta genus suum producens! Statim namque deposita lugubri veste, hilari induta est, & tam jucunda circumdata varietate, ut nihil gratius spectantium oculis offerri possit. Quam potentiam cacodæmones æmulari conantur, dum sua vi operantur plures effectus in Vegetabilibus alios Reales: alios Apparentes, ut sequentes articuli comprobabunt.

243 Dæmones in Vegetantib. miros producunt effectus Alios Reales, Alios Apparentes.

ARTICULUS I.

Reales.

Reales quidem producunt, vel per motum localem: vel per alterationem, ut supradictum est de iis, quæ fiunt in creaturis inanimatis.

244 Reales producunt.

§. I.

Primò modo facillimè transferre possunt ab oriente in occidentem, & è quavis alia mundi parte in quamvis aliam herbas, flores, fructus, & arbores: immò messes, & fructus alienos pellicere, & aliò traducere, ut exemplis confirmat D. August. *lib.* 8. *de Civit. Dei cap.*19. ubi adducit illud Virgilii 8. *Eclog.*

Atque Satas aliò vidi traducere messes.

Sed faciliùs solent illa perdere ad inducendam sterilitatem; quod variis præstant modis.

Res Perdent'do.

modis. Nam ventos vel excitant vehementiores, qui ex arboribus fructus præcoces decutiunt; ipsas arbores eradicant; segetes solo æquant: arbusta, legumina, virgulta, flores campestres, montanos, hortenses prosternunt; vel eos ita compescunt, ut non amplius aerem ventilent; sed stent immoti; unde statim putrescere incipiunt omnia, & pestilente qualitate concepta emori. Inducunt grandines variæ magnitudinis, quæ in floribus, foliis, fructibus nihil intactum relinquunt. Gelu educunt, quo uruntur omnia, cùm florere incipiunt. Tempestates ciunt, quæ segetibus, vineis, & arboribus frugiferis gravia inferunt damna. Nubes nunc continent, ne pluviam immittant, & ecce omnia arida deficiente succo, & materia pingui, quæ è terra madida educitur: modò laxant, & solvunt in insolitos imbres, qui non sensim è sublimi stillant, nec in minutissimas guttas dissecti, & velut cribrati blando illapsu terras aspergunt; sed simul & confertim præcipitant; unde liquescit pinguis, & oleosa materia, ex qua vegetantia nutriuntur, quæ nimia humiditate putrescunt. Unde Ovidius *lib. 3. de amore* cecinit.

Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam
Deficiunt læsi carmine fontis aquæ.
Ilicibus glandes, cantataque vitibus uva
Decidit, & nullo poma movente fluunt.

Hoc enim causant dæmones à maleficis invocati hujusmodi carmina, seu verba ex initio cum dæmone pacto recitantibus. Denique diversas locustarum, bruchorum, murium, erucarum, & similium animalculorum species emittunt, quæ agros depopulantur, & vastant; atque sata, olera, fructus, ipsaque interdum gramina, radicesque omnes absumunt. Quod testatur supra allegatus Pontifex Innoc. VIII. quem sequuntur Theologi Aug. *lib. 8. de Civit. Dei c. 19.* Isidorus *lib. 8. Ethymolog. c. 9.* S. Th. *in 2. d. 7. & 8.* Sylvest. *in summ. verb. maleficium.* Alph à Castr. *lib 2. de justa hæret. punit. c. 15.* Jaquerius *in flag. Fascinar.* & alii alibi. Consentiunt Jurisperiti Bartolus, Angel. Azo. Salycetus, Godefr. *in L. eorum C. de malef. & Mathem.* Bonifacius de Vitalis in tract. de maleficiis *in c. de sortileg.* Joan. ab Anan. *in c. 1. de sortileg.* Paul. Grilli *lib. 2. q. 6.* Petr. Greg. Tolosan. *in syntagm. juris universi c. 11. n. 12.* & alii apud Binsfel. *Com. de malef. & mathem. in L. Eorum. q. 4.*

§. II.

245 Transmutando. Difficilius plantas, virgulta, & arbores transformant in aliud. Nec tamen illa deest malignis spiritibus potestas: ut patet ex transmutatione virgarum in serpentes facta à Magis Pharaonis. Scio, plures ex Patribus scriptis suis prodidisse, prodigia illa magica non fuisse veros, & naturales effectus; sed tantùm apparentes, & simulatos. Ut Rabanus *super Exo. 7.* Rauclinus *de verbo mirifico*, & alii. Veruntamen solidior, & probabilior opinio est, hos serpentes fuisse naturales; iisdem enim verbis Scriptura *Exodi* 7 memorat virgam Aaron, & virgas magorum fuisse conversas in serpentes: Ergo si ille Aaron fuit verus serpens, pariter & illi magorum veri erant serpentes. Insuper nonne virgas Magorum devoravit virga Moyses, seu Serpens unus alios Serpentes? Si ergo non fuere veri serpentes, quomodo devoravit? Sed cur fraudem Moyses non detexit? Nec enim verisimile est, Deum in re tam gravi illum decipi passum fuisse. Denique cur non potuere Magi sciniphes producere in tertio signo, si veros sciniphes producere non conabantur? Nonne ex illo conatu intelligitur verè, & non in specie tantùm eos duo priora signa fecisse? Asserendum ergo, veros fuisse serpentes, sicut illos simpliciter serpentes vocat Scriptura, cui hæc opinio magis congruit, quam etiam tenent Augustinus *lib. 3. de Trinit. cap. 7. & 8. & lib. 83. qq. qu. 79.* S. Theodoretus *in quæst. Super Exodum q. 18.* D. Thom. *in 24. Matthæi, & p. part. q. 110. art. 4.* D. Bonavent. *in 2. sent. dist. 7. p. 2. ar. 2. qu. 2.* Lyranus, Tostatus, Burgensis, & alii recentiores.

§. III.

§. III.

NEque putandum est, hoc factum fuisse per suppositionem verorum serpentum, & subtractionem virgarum tam subtiliter, & subitò à dæmone factam, ut non adverterent Ægyptii; atque ita virgas in dracones conversas dici, non rei veritate, sed opinione hominum; quia vera, & realis fuit conversio, ut putant isti Doctores, per quam ex veris virgis veri serpentes prodierunt. Sunt enim animalia insecta, & imperfecta, quæ diabolus ex putridis virgis brevi tempore producere potuit, applicando illis invisibiliter quædam agentia naturalia nobis incognita ad illum effectum eliciendum potentissima, & efficacissima, & exiguo tempore peragendo, quæ Solis calor multis diebus perfecisset. Neque tamen eadem est Moysis, & Magorum operatio. Ille enim miracula, illi miranda faciebant. Transmutant virgas in serpentes; sed Moyses serpens alios devorat. Aquas mutant in Sanguinem; sed rursus non possunt, ut Moyses, sanguinem in aquas mutare. Producunt ranas; sed illas auferre non possunt. Majora efficiunt animalia; sed deficiunt in minoribus, nec possunt facere sciniphes, aut se ab ulceribus liberare. Quare tanto illustrior est Moysis victoria, quanto humilior hostium prostratio, qui cogente veritate, se victos esse fatentur, dum dicunt: *Digitus Dei hic est*. 246 Producendo.

§. IV.

SEcundo modo per alterationem, & applicationem causarum naturalium possunt dæmones producere flores, fructus, plantas, & arbores. Sicut enim Agricola mediante semine jacto, terra germinante, & aqua irrigante, segetes crescere facit: Sic dæmon adhibendo causas naturales florum, & plantarum productrices, varios flores, & diversas plantas educit, non immediatè, sed præviis alterationibus materiæ ante dispositæ. Nam inter formas, & dispositiones ad formam ordo in rebus naturalibus datur, quem ipsi pervertere non possunt; & quò formæ sunt nobiliores, eò plures, & difficiliores præparationes requirunt. Ideoque dispositiones ad formam plantæ necessarias, & brevi tempore introductas præmittunt; & sic plantas, arbuscula, & arbores è sinu terræ sursum protrudere, radicibus firmare, ne ventorum flatu deiiciantur, vestire duris corticibus, stipitem sursum vehere, dividere in ramos, fibris ligare, religare in nodos, frondibus ornare, & onerare fructibus solent. Sicut videmus sæpiùs hortulanos fructus colligere solito maturiores, & citiùs, quàm anni statio, & tempus patiantur; quia particulari adhibita diligentia varia applicant, quæ retardantem naturam, & non satis properantes arbores urgent ad ultimum conatum producendum; quæ omnia citiùs, & expeditiùs posse facere dæmones in comperto est. 247 Vel per alterationem. In rebus varias dispositiones inducendo.

ARTICULUS II.

Apparenter.

SEd non semper in vegetantibus reales producunt effectus; sed sæpissimè apparentes tantùm eliciunt, cùm solitis utuntur præstigiis, quibus homines fallunt. Sic paucarum horarum spatio arbusculum è mensa excrescere, arbores frondiferas, & fructiferas germinare, & flores omnis coloris, odoris, & formæ enasci faciunt; atque hortum amœnissimum mox oculis spectantium exhibent, in quo herbæ vario decore terram vestiunt; consita omnium arborum genera poma ostentant: virgulta multiplici nexu vias sepiunt: flores suis formis continuis, diffectis, cornutis, caudatis, alatis, rostratis, diffusis, suis foliis simplicibus, triplicibus, 248 Dæmones sæpiùs producunt effectus apparentes Rebus tribuendo Esse.

 bus,

bus, quadruplicibus, multiplicibus convolutis replicatis crispantibus explanatis fimbriatis: suis coloribus candidis, flavis, sanguineis, purpureis, hyacinthinis, pallescentibus, rubescentibus, auratis, virgatis, stellatis, gemmatis, oculos pascunt, & odoratum delectant spectantium. Denique singulæ partes ad elegantiam dispositæ, & mira varietate inter se conformatæ, ita ut nulla arte possit quid melius, & accommodatius inveniri, in admirationem rapiunt. Sed hortos Tantali vides mox tabescentes, arescentes, evanescentes: quia cuncta fumus, illusio, & præstigium.

Motum. Loquelam. Eodem modo plantis, & arboribus motum, & loquelam tribuere visi sunt aliquando; non quòd more hominum inanimata loqui possint: sed quia sermones articulatos, & humanis similes maligni spiritus in aere formant; ut confirmatur narratione Philostrati, relati à Benedicto Pererio *lib.1. de Magia cap.4.* qui asserit, arborem ulmum humana voce salutasse Apollonium jussu Vespesionis Gymnosophistarum Principis, cùm apud illum diversaretur. Nec mirum si in arboribus præstigia peragant, cùm primum præstigium, quo totum periit humanum genus in arbore scientiæ boni, & mali sint operati.

SECTIO III.

Sentientes.

249 Dæmones sentientium præstigiosam formam variam induunt. SEntientium alia sunt imperfecta, ut insecta, & reptilia: alia perfecta, ut volatilia, & terrestria animalia, & in utraque dæmones potestatem exercent. Nam præstigiis assueti formas illorum præstigiosè induunt, cùm variè se transformant, & diversorum animalium assumunt simulacra: ut sæpè fecerunt cùm impavidos Christi Athletas circumeuntes, ut ait Paulus *Hebræor.* 11. in melotis, & & pellibus caprinis, egentes, angustiatos, afflictos, quibus dignus non erat mundus, in solitudinibus errantes, in montibus, speluncis, & cavernis terræ iis terriculamentis, & vanis phantasmatibus à proposito deterreri conati sunt: ut Antonios, Pachomios, Hilariones, cæterosque eremi accolas, quos sæpiùs circumdabant personatorum dæmonum exercitus, lugendo, nescio, an ridiculo spectaculo. Quis non lugeat infelicem horum spirituum sortem, qui seipsos deploranda metamorphosi transfigurant in porcos, asinos, & id generis animalia bruta? Quis non rideat, spiritus natura super creaturas omnes elatos degeneri fæditate reformatos? Videas vespertiliones, muscas, sciniphes, corvos, vultures crocitantes, aves fuligine horridas capite in rostrum acuminato, pedibus aduncis, unguibus firmis, & acutis, collo oblongo, oculis scintillantibus, & importuno volatu circunquaque aerem infestare. Videas Satyros tripudiare, pilosos saltare, onocentauros sibilare, girare serpentes, coaxare ranas, simias ludere, & gesticulari; atque insectorum vermiculorum, & scarabæorum diversissimas formas, quibus terra scatet undique perstrepere, & personare. Videas leones rugientes, ululantes lupos, equos hinnientes, mugientes boves, asinos rudentes, latrantes canes, oves balantes, grunientes porcos, capras salientes, & bruta hujusmodi horribili fragore reboantia, & tot hostes in deformi proceritate, vel statura pygmea Sanctos illos aggredientes rostro, rictu, dentibus, calceis, ungulis, cauda spiculata, proboscide; sed frustra, cùm nec vestem solùm tangere liceat prohibente illo, cujus Nomen invocatum lauratas has phalanges statim in fugam convertit.

Cùm apparent in cœtu maleficorum. Nec meliori pompa inter amicos procedunt; cùm ex sagarum uniformi confessione discamus, in conventibus diabolicis, ubi se videndos præbent sub aliqua sensibili specie, non alia, quàm felum, vitulorum, & caprarum apparere; principemque inter ipsos dignam assumere sua dignitate formam, hirci, nempè, aspectu fædi, atri, horridi, & fœtentis: ut suo loco dicemus.

His

His præstigiis adde veras, & reales operationes tam circa Animalia Imperfecta quàm circa Perfecta, quas sequentes articuli repræsentabunt.

ARTICULUS I.

Imperfectas.

§. I.

IMperfectorum productio per applicationem rerum activarum cum passivis nullo negotio fit à dæmonibus, ut docet August. *lib.3. de Trinit. c.7.* Inde tot examina locustarum, bruchorum, muscarum, erucarum, lumacum, vermium, murium, ranarum, bufonum, & similium bestiolarum, quæ ipsis operantibus statim nascuntur. Cùm enim ex putrefactione naturaliter prodeant, nemini dubium est, quin etiam sæpiùs actione dæmoniaca producantur. Præcipuè cùm illi hominum hostes in aliquam regionem sterilitatem, & famem inducere volunt; Nam confestim erumpunt illæ agrorum pestes, quorum in terram se abdunt, & germina, radicesque corrodunt. Aliæ in ipsis leguminibus natæ totam medullam absumunt, toto cortice exteriùs apparente relicto: Aliæ repentè super olera quicquid viride est, depascunt: Aliæ agmine facto per aerem volitant, & in agros se demittunt, in quibus omnia devastant, & depopulantur. Quia, licèt illarum productio prætet communem naturæ ordinem facta quantum ad producentem, & moventem agentia naturalia ad suum effectum mirabilis sit; tamen supposita productione, nihil mirum si noxia sunt agris, cùm id conveniat ipsarum naturæ. Indigent enim nutrimento aliquo, etsi imperfectiora sint, & ex putredine orta; vel ut loquitur Aristoteles 7. *Metaph. tex.23.* quasi à casu. Ideò præcipitanter feruntur in id, quod sibi ex natura convenit, fructus, nempè, adhuc teneros, & folia recenter nata, quæ maximo hominum damno contaminant, & depascunt.

250 Producunt dæmones imperfecta sentientia Infecta producta per alterationem.

Hæc autem Deo permittente, & dæmone operante communiter accidunt, qui à se productos illos infestantium bestiolarum exercitus ducit, & congregat per motum localem, quò vult; dimittitque, ut dux suos milites, in certas regiones, & provincias; immò pellit in singularem quendam agrum, prout Divinæ decreto Justitiæ variis pœnis homines afficiendi sunt. Ita aliàs Ægyptiorum vastavit agros: Israelitarum agris pepercit, ut dicitur psal.77. *Et dedit erugini fructus eorum, & labores eorum locustæ.* Nam à dæmonibus has agrorum vastationes factas fuisse, testatur Idem subjungens: *Immissiones per Angelos malos.* Et confirmant S. Augustinus, & Cassiodorus in illa verba.

Per motum localem.

§. II.

QUæ omnia locum habent in serpentibus, & aliis insolitis monstris, cùm quibus potiùs, quàm aliis feris serpentis antiqui familiaritatem ineunt, non natura; sed permissione divina ob fraudem, qua primi parentes fuere delusi super serpentis imagine: ut censet S. Augustinus *lib.11. de Genes. ad lit. cap.* 28. Videas aliquando eductos è latebris miræ magnitudinis angues ferò trahentes corpus immensum, sibilantes, & exceptantes trifidam linguam, squammis horrescentes, tumidum corpus plicantes, & cogentes in orbem, quærentes quem, mortifero veneno inficiant: quales Babylonicum & Epidaurieum litteræ sacræ, & profanæ describunt. Aliquando monstra horrenda tecta corio lacertæ, oculis scintillantibus, lingua flammea, mammis prætumidis, bifidis brachiis, cauda nodosa, & aculeata, ore hiante, & præacutis dentibus armato venenosum trahere

251 Reptilia serpentes miræ magnitudinis.

spiritum ex imo, quo omnis vicinia infestatur. Hujus rei exemplum refert Vincentius Belvac. Specul. Histor. lib. 9. cap. 74.

Monstra horrida. *Erant duo Magi Zaroes, & Arphaxath apud Æthiopes in Civitate, quæ dicitur Nadabis ludificantes populum, & Regem ejus nomine Ægyptum, dicentes se esse Deos, qui inter alia mira, quæ faciebant, imperabant serpentibus, ut percuterent, & ipsi cantando curabant; ideoque curare putabantur, quia à læsione cessabant, curam ergo hominum Deus gerens, Matthæum Apostolum contra hos misit. Qui ingressus Urbem cæpit detegere præstigia eorum. Prædicante autem illo venit, qui dixit Magos illos cum singulis draconibus advenire. Erant autem dracones galeati, flatusque eorum flammifero ardore emanabat, sulphureas spargebant auras naribus, quorum ardor homines interficiebat. Tunc consignans se Apostolus cæpit exire securus. Mox autem ut venerunt ambo dracones ante pedes Apostoli obdormierunt. Et ait Apostolus Magis: Ubi est ars vestra? si potestis excitare eos. Ego nisi rogassem Dominum Jesum Christum, omnem furorem, quem in me exercuistis, in vos retorqueret. Conabantur illi arte magica excitare eos, nec poterant omninò. Tunc Apostolus conversus ad dracones ait: In nomine, & virtute Jesu Christi adjuro te spiritus, cui omnes dracones in potestate dedit, ut excites eos, & cum mansuetudine redire facias ad locum suum, ita ut nullum lædant. Ad hanc vocem elevantes caput serpentes ire cæperunt, & apertis portis egressi Urbem nusquam comparuerunt. Magi verò Zaroes, & Arphaxath à facie Matthæi Apostoli aufugentes de Æthiopia in Persidem profecti sunt.*

Simon autem Cananæus, & Judas Zelotes Appostoli Jesu Christi cùm per revelationem Spiritus Sancti regionem Persidis fuissent ingressi, invenerunt ibi dictos duos Magos, cum quibus variis habitis certaminibus coram Vvaradac Rege Babyloniorum, de quibus Belvacensis loco citato cap. 78. tandem c. 80. ait, quòd *illi Magi trahi contra Apostolos fecerunt multitudinem serpentum, ut in eos sævirent: Sed Apostoli venientes impleverunt pallia sua de serpentibus, & miserunt in Magos dicentes: In nomine Domini nostri Jesu Christi non moriemini, sed morsibus eorum attrectati mugitum dabitis dolorum vestrorum. Quod & factum est. Cæperuntque Magi ululare sicut lupi. Rex autem & omnes dicebant Apostolis: Permittite eos, ut moriantur ab eis. At illi responderunt: Nos missi sumus à morte ad vitam reducere, non à vita in mortem præcipitare. Oratione autem facta dixerunt serpentibus: In nomine Domini Nostri Jesu Christi ad loca vestra redite, & omne venenum, quod in his Magis effudistis, vobiscum auferte. Majores autem cruciatus passi, cùm universi serpentes iterum morsibus edebant carnes eorum, ut venena sua tollerent, sugentes sanguinem eorum: unde per triduum nec edere, nec bibere, nec dormire illis possibile fuit, sed sola vociferatio doloribus exorta incessabilis extitit, donec ab Apostolis corporali sanitati restituti sunt.*

Quid autem communiter sunt hæ noxiæ serpentum productiones, quàm diaboli opera, qui serpens antiquus dictus, & monstrum horrendum, infame, ingens serpentibus, & monstris delectatur! quamvis sæpiùs cùm apparent, meræ sunt illusiones: Sicut enim realiter hæc potest producere, ita apparenter repræsentare.

ARTICULUS II.

Perfectas.

252 Dæmones non possunt res perfectas producere per applicationem. EX imperfectis ad perfecta deveniamus, quæ per applicationem agentium ad passibilia, certum est, dæmones non posse producere. Licèt namque virtute propria queant in materiam veras inducere formas artificiales; non tamen naturales, quæ non producuntur nisi à Conditore naturæ, vel ab ipsa natura operante per modum naturæ. Et quidem si *nihil dat; quod non habet*, teste Aristot. 7. *Metaphys.* quomodo dabunt naturalem corporibus formam, qui nec genere, nec specie conveniunt

cum

cum corporibus? Insuper corpora indigent semine ad hanc productionem apto; quia præparatio materiæ ad formas animantium perfectorum dependet à virtute seminali ex formatrice, quæ non tantùm primarum qualitatum mixturam recipit; sed præterea exigit perfecti animantis cooperationem, ut aliquod animal perfectè formetur, sicut docent Philosophi.

§. I.

Sed quamvis animalia non possint producere per applicationem; tamen per motum localem multa possunt in illis operari; cùm ex suo ordine naturali illi subjecta sint, sicut alia materia inferiorum, v. g. Ea deferre ex uno loco in alium, quo modo sæpiùs visi sunt dracones, vituli, boves per aera volantes. Movere mirabili quadam ratione, ita ut agant ea, quæ sine intelligentia, & rationis usu minimè fieri posse videantur, ut patuit aliàs in serpente Epidauro Romam advecto; sed quasi volente, intelligente, & dante quædam signa rationis, & divinitatis apud Philostratum *lib.5.cap.15*. Educere ex cavea, & adigere in quem volunt locum: ut lupos ex sylvis in certum ovile, & gregem; unde nonnisi gravi illata strage revertuntur. Velocitatem, aut tarditatem eis in cursu tribuere: ut fiebat in Circensibus equis secundùm Arnobium *lib.1.* Hieronymum *in vita Hilarionis*, & Cassiodorum *lib. 3. epist.51*. Retinere immobilia; ita ut nec retrocedere, nec ulterius progredi possint quovis stimulo incitata. Vel currentia incitare tam validè, ut sequentes illa assequi non possint: quod sæpiùs accidit in vexatione ferarum, & leporum. Hoc apertè vidi Anno 1647. Romæ in equulo cujusdam Numularii, quem emerat ad trahendum currum, in quo licèt nullus appareret defectus, nihilominus ac si cæcus esset, caput allidebat parietibus, vel alteri rei sibi obviæ, quando auriga impellebat, ut progrederetur, ille se retrahebat, ita ut nec stimulus, nec virga illum urgeret, nec habena cohiberet, quare illius Dominus suspicans, quòd fortasse esset maleficio affectus, me rogavit, ut viderem quid esset, quòd talia insolita operaretur. Cùm ergo ad illius domum accessissem, præcepi, ut coram me extra stabulum adduceretur equus, deinde omnia illi præstiti, quæ tradidi in Manuali Exorcist. par.3. numer.767. ac sequent. ac traduntur infra tom.2. disput.4. ac statim equus à quacunque molestia diabolica liber evasit, habenæque, ac stimulo, aliisque ab auriga instrumentis adhibitis obedientiam præstitit. Spiritus etiam, & humores in corporibus ad diversas inferendas infirmitates concitare solent. Partium compages, & connexiones disiungere, atque distrahere, unde acerbissimi sequuntur cruciatus. Denique subire corpora, eaque præfocare, præcipitare, discerpere, & variis modis trahere in interitum: ut factum est in grege porcorum apud Gerasenos. *Matth.5.* 253

Tamen per motum localem possunt Eas Deferre, Movere.

Educere.

Velocitatem, aut tarditatem tribuere.

Retinere.

Membra discerpere, & præcipitare.

§. II.

Major est difficultas; An suis operationibus possint illis tribuere loquelam, & intelligentiam, quam soli homini competere, omnes fatentur. Et certè non desunt exempla locutionum ope diabolica simulatarum in animalibus apud Gentiles. Nam geminæ columbæ Dodonis, sicut & quercus illa famosa *apud Sophoclem in Trachino, & Lucianum in Micyllo*, Equus Achillis *apud Homerum Illyad.19.* Canis Simonis Magi *apud Clement. Rom. in Itinerario* loquaces introducuntur. Sicut opere angelico Asina Balaam *Numer. 22.* Ita rationis, prudentiæ, & providentiæ vestigia reperiuntur in multis animalibus non solùm ordinariè, quæ cernitur in leonibus, cervis, arundinibus, & aliis avibus, in piscibus, & omnibus ferè animalibus, quæ tam solertes norunt, noxia fugere, commoda quærere, pericula devitare, vario astu sequentes deludere, pullos educare, & id generis alia, quæ animam rationis 254

compotem redolent; sed etiam extraordinariè in canibus, & equis circulatorum, qui aptissimis suis motibus, & gesticulationibus insolitis loco, tempore, rebus personis accommodatis videntur audire, discernere, & ratiocinari: ut patet de illo Elephante hoc nostro ævo ducto per Italiam, qui pugnabat ense, laxabat rotas, & alia hujusmodi præstabat ad nutum, & ad præcepta Domini sui, ex quibus videbatur intelligere, ac ratione uti.

§. III.

255 Non possunt loquelam, aut intelligentiam tribuere.

HÆc autem solo instinctu naturali fieri posse quis asserat? cùm concedendum sit, hæc mira ab agitante, & gesticulante dæmone posse peragi; Non quòd loquelam, aut intelligentiam tribuere possit eis convenientem eo modo, quo in hominibus reperiuntur; sed quia voces formantur ab eo, vel in corpore; vel extra corpus. In corpore quando apta sunt organa, & viventia instrumenta, qualia sunt in Picis, corvis, Psittacis, & hujusmodi loquacibus brutis. Extra corpus, quando vivens propriis organis caret ut asini, equi, boves. Locutio in primis est actio vitalis ipsius animalis; quo tanquam organo dæmon utitur. In secundis verò tota tribuitur Angelo verba formanti in aere, qui medium est, & instrumentum vocis formandæ, cujus respectu intellectualis est: cùm prima nesciant, quid dicant: secunda nesciant, quid dicatur; & ideo ab humana locutione ab homine ratione utente mediante lingua, aliisque organis huic muneri à natura dicatis, formata, omninò differt.

§. IV.

256 ITà actiones illæ ordinariæ animalium non à prudentia; sed ab instinctu naturali prodeunt; cùm *prudentia*, quæ ex Aristotele 6. Ethic. *est habitus faciens nos promptos ad eligendum media alicui fini proportionata*, non detur in brutis, quæ in suis actibus nec media, nec finem cognoscere possunt; atque ideo casu, & fortuitò operantur; quamvis instinctum naturæ particularem sequendo, finem generalem speciei consequantur, quem Deus unicuique indidit; sed qui ab unoquoque ignoratur. Extraordinariè verò dæmoni agitanti debent assignari, qui per illa bruta eas peragit actiones, quas ipsa facerent, si ratione, & intelligentia prædita essent; Unde à dæmone ex instituto: A brutis fortuitò producuntur. Nec alio modo iis cooperantur, quàm instrumenta, quæ ab artifice applicantur operibus artificiosè sebresaciendis.

CAPUT II.

In Creaturas Medias.

257 Homo est medium creaturarum.

Accedit Spiritu ad Angelos, Corpore ad Bruta. Anima ab utrisque participat.

VErè medium tenere locum in admiranda omnium creaturarum serie homines comprobantur, si compositionem eorum consideres. Constant enim spiritu, suis potentiis intellectus, voluntatis, & memoriæ prædito, qui est superior Animæ pars: Anima suis facultatibus apprehensivis, & appetitivis ornata, quæ est pars inferior: Corpore suis membris instructo, quod est infimum in illa mirabili structura: Spiritu accedunt ad Angelos ab omni materia defæcatos, cùm idem habeant esse, & operari. Corpore devolvuntur ad bruta in materia, & carne immersa, cum illarum instar vegetent, sentiant, moveantur. Anima ab utroque extremo participant, cùm in organis ejus corporis spirituales, & sensibiles insimul edant operationes. Ideoque tenentur omnes inferiora deserere, quærere superiora, ut jux-

ut juxta apostolicam Pauli doctrinam 1. ad Tessal.5. *Integer spiritus vester; & anima, & corpus sine querela in adventu D. N. Jesu Christi servetur*. Nam dæmones toto conatu illos à superioribus avertere, & ad inferiora trahere contendunt, atque ita ad ipsum infernum, duplicem in illos exercendo potestatem: naturalem unam: moralem alteram: Naturalis est, quam à natura sortiuntur, quæ, cùm in eis sit nobilior, perfectior, & elevatior rebus omnibus corporeis, illos evehit super homines, qui corporei sunt, & materiæ sensibili alligati. Moralis illa, quam homines eis voluntariè concessere, quando libertate rejecta filiali, semetipsos tradiderunt tyrannicæ eorum servituti. Unde duplici illa potestate armati quid non moliuntur suis maleficiis, ut ipsis noceant; præcipuè si per peccata ab ipsis captivi teneantur? Nam permissione divina ea, quæ volunt, liberiùs exequuntur in eorum Spiritum, Animam, & Corpus: ut tribus sectionibus declarabitur.

In eum dæmones habét duplicem potestatem Naturalem, Moralem. Secundùm quam maleficiis tentant multa In Spiritum Animam, Corpus.

SECTIO I.

In Spiritum.

§. I.

SI vera esset Priscillianistarum opinio, qui putabant, à malo Deo, sed dæmone corporibus animas disseminari, ut refert Severus Sulpicius *lib.2. Sacræ Historiæ*, non dubium est, quin dæmones in illas omnimodam haberent potestatem. Sed quia catholicè scimus, animas non à malo Deo, qui esse non potest, sed à bono; non ab Angelis, sed ab ipso summo Opifice; non ante corpora, sed in corpore; non ex traduce; sed ex nihilo creari, infundi, ac corpori uniri; ideò dicimus, solum Deum Animæ humanæ posse illabi. Ipse enim solus est intimus menti humanæ, & solus ea superior: ut benè docet S.Bonavent. *in 2, d.8. par.2. a.1. qu.2.* Quare solus illam implet, & in ea intimè operatur, intellectum illustrando, voluntatem movendo, & memoriam excitando suis illapsibus: Vel generali, qui est intima ejus præsentia ad creaturas, dum illas movet ad operationes liberas, aut naturales. Vel Speciali, qui est concursus ejus ad opera supernaturalia, & meritoria, atque ad ultimam dispositionem ad gratiam. 258

Deus solus potest illabi in Animam. Illapsu, Vel Generali, vel Speciali.

§. II.

DÆmon verò, etsi corpus humanum subintrare, & vexare queat; non tamen illabi in animam ut Deus: aut existere, ut Anima. Non illabi, quod solius est Factoris, ut docet August. lib. de Ecclesiast. Dogmat. cap.81. tom.3. *Dæmones*, inquit, *per energicam operationem non credimus substantialiter illabi animæ; sed applicatione, & oppressione uniri: illabi autem menti, illi soli possibile est, qui eam creavit, qui natura subsistens incorporeus capax est suæ facturæ*. Non existere, ut Anima; Etsi enim sint simul in corpore; non tamen eodem modo: Sed Anima per modum informantis: Dæmon verò per modum assistentis, sive obsidentis. Anima simul cum corpore, in corpore, & in essentia corporis, ut essentia est; Dæmon simul cum corpore, & in corpore; sed non in essentia corporis, ut essentia est. Quid ergo dices? Potest operari spiritus ille nequam in spiritu humano, qui est pars animæ superior? Certè in triplicem ejus potentiam, Intellectum, Voluntatem, & Memoriam virtutem exercet. Potest enim primum instruere, secundam allicere, tertiam juvare, excitando cogitationes: provocando affectus: procurando, accommodando; aut commovendo, & perturbando species: ut tribus art. ostendemus. 259

Dæmon non potest illabi in animam ut Deus. Nec esse in corpore, ut Anima. Potest tamen in triplicem ejus potentiam. Intellectum, Voluntatem, Memoriam.

ARTICULUS I.

In Intellectum.

§. I.

260 Deus tantùm immittit principaliter cogitationes in Intellectû.

SOlius Dei est, ut principaliter agentis, & efficientis in intellectum cogitationes immittere, & illas in ejus intimis generare: quia solus sufficientem habet virtutem respectu talis effectus; ut docet D. Bonav. *loco citat.* Dæmon verò non potest illum producere; quia si illi esset possibilis, mentem humanam semper in malum impelleret; & sic homo nunquam à pravis cogitationibus desistere valeret; quod falsum est. At quamvis non queat ut causa principaliter agens cogitationes immittere, hoc tamen potest ut causa excitans, & impellens; cùm respectu talis effectus sufficiente virtute prædictus sit. Immò sicut Angelorum hæc quasi propria sunt munia, in homines sanctos, & optimos immittere cogitationes, & virtutes excitare; Ita dæmonum hoc singulare officium, mortiferis suggestionibus, (quæ nihil aliud sunt, quàm pravæ cogitationum immissiones) ad vitia urgere, ut pater in Juda, qui suggerente, & impellente dæmone) Christum tradidit. *Joan.* 13. *Cùm diabolus misisset in cor, ut traderet eum Judas.* Nam mittere in cor nihil est aliud, quàm cogitationes instillare. Et experimur ipsi quotidie tot noxios cogitatus, quibus incitante dæmone provocamur ad malum; quia indefessò, & continuo studio spiritui nostro insidiatur.

Dæmon eas immittit ut excitans.

§. II.

261 Duplici modo. Per sensus.

DUplici autem via intellectum adoritur, sensus, nempè, & appetitus; cùm tota ejus interior operatio circa utrunque versari videatur.

Ex parte sensus suas illusiones tanquam per fenestras immittit: quia *cùm nihil sit in intellectu, quòd priùs non fuerit in sensu*, teste Aristor. lib. de sensu, & sensibilibus, quandiu spiritus in ergastulo corporis retrusus manet, hostis primò species rerum affingit exterioribus sensibus, & obtrudit oculis spectra, & obiicit in phantasmate, in quo tanquam speculo omnium rerum similitudines repræsentantur. Undè idem nobis accidit, quod ei, qui ante oculos speculum habet ita potentiæ visivæ alligatum, ut eos aliò contorquere non possit. Nam sicut iste non se potest impedire, quin videat imagines in speculo repræsentatas; ita cùm phantasma sit tanquam speculum potentiæ cogitativæ semper alligatum, quod assiduè menti nostræ obversatur, & in eo diversæ rerum formæ, & species obiiciuntur, prout assiduè ab exterioribus sensibus, vel ab alia causa subministrantes repræsentantur, non potest fieri, quin spiritus illud consideret, & contueatur, cùm in tenebroso carnis ergastulo nihil videat: vel si quid videt, alio non possit cernere lumine, quàm sibi utriusque sensus ope subministrato. Et ita ex objectis speciebus sequitur cognitio in intellectum per quencunque sensum immissa: ut benè testatur etiam S. Bernardinus lib. 3. serm. 2. cap. 4.

262 Exemplo comprobatur.

Cujus veritatis etsi plura exempla referre possem eorum, qui hujusmodi tentationibus diabolicis vexati ad me confugerunt, ut sibi opportuna remedia adhiberem, unicum tantùm referam scitu dignum. Anno Domini 1664. Venetiis Adolescentula annum ætatis quartumdecimum agens filia cujusdam viri utique sicut fortunæ bonis ditati, ita morum gravitate, prudentia aliisque bonis qualitatibus ornati, hæc cùm sui effigiem in speculo magno in cubiculo existente contemplaretur, & aliqualem complacentiam de sua pulchritudine haberet, sæpiùs hujusmodi operationem repetebat, tandem dæmon in speculo apparuit sub specie Juvenis pulcherrimi effigiem illius amplectentis, & osculantis, cujus facti cùm ipsa

magnam

magnam perciperet delactationem se totam in tali contemplatione addicebat, quare dæmon seipsum ei patefecit dicens se esse dæmonem Deorum principem, qui eam valdè amore prosequebatur, sed si & ipsa vellet ei placere, opus erat, ut crederet non esse alium Deum, quàm ipsum dæmonem, nec crederet in Christum, cæteraque fidei dogmata abnegaret, quæ omnia absque ulla animi advertentia, ac consideratione adimplevit, prout sibi versipellis insinuarat; sed interim superveniens ipsius mater mulier utique prudens atque devota eam interrogavit, cur tandiù se detineret in contemplatione illius speculi, & quænam essent illa verba, quæ versus speculum submurmurabat, cui licèt difficulter ob secretum dæmoni promissum, tamen tacere nescia omnia patefecit, quare mater illam reprehendit, abscondit speculum, & admonuit, ne amplius talia præstaret. Tunc filia in tantum incidit mærorem, & tristitiam, quòd die, noctuque lacrymis, ac fletibus detinebatur, nec poterat præ dolore somnum, vel cibum capere dicens, se fidem negasse, nec amplius credere in Deum, ac sub dæmonis potestate totaliter existere, ac propterea nihil sibi manere, quàm infernum; accurrerunt amici, & consanguinei alii dicentes esse humorem melancholicum, alii humores matricales; ideòque accitus fuit Medicus omnium Medicorum Venetiis existentium quoad ætatem facilè princeps, qui statim multis pharmacis adhibitis, emissione sanguinis sæpiùs repetita, cibi maxima abstinentia adolescentulæ indicta, ut humorem compesceret peccantem, omnia præstitit incassum; ita ut adolescentula, quæ priùs unicum habebat seductorem torquentem in anima, cæpit habere duos tortores affligentes unum intrinsecùs in spiritu, nempè dæmonem, alterum extrinsecùs in corpore, scilicet Medicum, qui ad talem, ac tantam eam perduxerat debilitatem, ut vix posset in lectulo dimoveri. Tandem cùm Medicus adhuc repetere vellet medicamina, ac sanguinis emissionem, Confessarius dictæ filiæ ejus Genitori consuluit, ut me advocaret, ad quam ut vix accessi, agnovi in ea esse dæmonem talia operantem, ideòque Medicum esse admonendum, ut saltem quinque dies, vel sex expectaret, donec meam functionem exercerem, proptereà præcepi, ut cibis delicatis, ac vino generoso reficeretur, sequenti die eam feci è lecto surgere, tertia die ad Parochialem Ecclesiam, quæ propè eorum palatium extat, accedere, ac Sanctissimis Sacramentis Confessionis, & Communionis refici, quarta die operi manuali incumbere, sicut & sequentibus diebus: quotidie orationi jugiter esse intentam, actus fidei, spei, & charitatis eliciendo, & contemptus in dæmonem proferendo. Transacta autem quinta die venit Medicus, cui practicè ostendi præsentibus ejus Genitoribus, nec non patruo, ejusque uxore piis, atque devotis, eam esse à dæmone obsessam, idcircò non corporalibus, sed spiritualibus remediis esse liberandam, ac roborandam. Itaque Medicus cessavit eam invisere, ego verò meum prosecutus munus per exercitium diversorum actuum theologicorum, Sacramentorum frequentiam, voluntariam ipsius præsentationem coram Reverendissimo P. Inquisitore S. off. ad quem accessit nomine ipsius prædictus ejus Patruus, qui missò R. P. Commissario omnia præstitit coram me, quæ necessaria æstimabantur: tandem per objurgationes frequenter à me dæmoni factas, àc præcepta in Nomine Jesu sæpiùs repetita, continuam Patris, ac Matris ipsius solicitudinem, ac diligentiam in ea ad executionem præceptorum meorum impellenda, perfectè sanitati restituta est.

Ex quo videas, quomodo versipellis dæmon per sensus tanquam per fenestras deceptionem immiserat in intellectum, illam ad Deum, ejusque fidem catholicam abnegandum inducendo.

§. III.

Similiter ex parte appetitus sensitivi Diabolus facilè potest cooperari, determinatum cordis notum, humores singulares, & passiones varias excitando, 263 Per appetitum.

quæ

quæ causa sunt, quòd homo aliquid imaginetur, & cogitet; Nam ex illis passionibus in appetitu excitatis subsequitur, intentionem sensibilem, seu speciem ad principium apprehensivum deductam magis ab homine percipi: quia, ut ait Philosophus lib. de somno, & vigilia c.2. *Amantes modica similitudine in rei amatæ apprehensionem moventur; & illud, quod proponitur imaginationi, judicant prosequendum*. Nam illud homini aliqua passione detento videtur esse bonum, ad quod per passionem inclinatur. Hinc est, quòd multi operante dæmone variis cogitationibus ita torquentur, ut vix die, noctuque conquiescant; illi præcipuè, qui alicujus effrænatæ passionis furiis agitantur: ita enim cogitationibus rei amatæ verb. grat. addicti sunt, ut si parumper averti contingat, revertantur citiùs in idipsum.

Hoc experientia comprobatum est in quodam Presbytero Bergomensi, qui ab omnibus simplicibus, & ignaris suspiciebatur ut sanctus: hic præ nimio amore, quo diversas suas filias spirituales adolescentulas etiam satis pulchras prosequebatur, in plures prolapsus est errores, de quibus convictus, ac spontè confessus anno Domini 1662. in aula Palatii Episcopalis coram Eminent. ac Reverendissimo D. D. Cardinali Gregorio Barbadico Episcopo Bergomi, ac Reverendissimo Patre Inquisitore generali S. Officii, assistente Excellent. D. Vicario Prætorio, ac cæteris, ad quos spectat, præsentibus vocatis Presbyteris multis, & aliquibus omnium Religionum Regularibus condemnatus est, prout infra. Quorum errorum, ut alii discant eos evitare, summarium hic subiiciam ex actis publicis Sanctæ Inquisitionis extractum.

Art. I. *Conventus, ac Congregationes faciebat mulierum secretò, ne aures Superiorum notitia perveniret, à quibus vocari posset.*

Art. II. *Sæpiùs solus cum sola clauso ostio manebat.*

Art. III. *Docebat modum orandi passivè, idest, manere genuflexum non eliciendo aliquem actum intellectus, vel voluntatis, scilicet actus theologicos Fidei, Spei, Charitatis, vel morales, etiam meritorios, qui fiunt per intellectum, ac voluntatem.*

Art. IV. *Prohibebat meditari Passionem Christi.*

Art. V. *Dixit, quòd quærere humilitatem, patientiam, aliasque virtutes est impedimentum in via Dei, ac murus, qui separat à Deo.*

Art. VI. *Dixit, quòd anima à Deo ad se tracta non indiget aliquo genere mortificationum.*

Art. VII. *Dixit, non esse resistendum diabolicis tentationibus.*

Art. VIII. *Docuit quandam Salutationem Angelicam.*

Art. IX. *Laudavit Pelaginos Valcamonicæ eo tempore, quo sciebat aliquos eorum esse carceribus mancipatos Brixiæ, ac fuisse in manibus eorum inventum librum continentem propositiones hæreticales, & erroneas.*

Art. X. *Dixit, quòd securi erant de sua salute illi, qui obediebant ejus præceptis, & observabant ipsius documenta.*

Art. XI. *Prohibuit suis Sectatoribus confiteri peccata Regularibus: & aliquibus præcepit, ut ei soli confiterentur.*

Art. XII. *Dixit, quod tactus carnales inter hominem, & mulierem non sunt peccatum in illis, qui ad perfectionem pervenerunt.*

Art. XIII. *Præcipiebat suis filiabus spiritualibus, ut aliæ emitterent tria vota, scilicet, obedientiæ, paupertatis, & castitatis, aliæ duo, aliæ unum.*

Art. XIV. *Conversans cum mulieribus prædictis solus cum sola tactus carnales committebat.*

Art. XV. *Dixit se nunquam tetigisse, aut osculatum fuisse aliquam mulierem vetulam.*

Prædictus Presbyter à Superioribus in Tribunali S. Inquisitionis.

Pri-

Primò, *fuit condemnatus ad clausum manendum in aliquo Monasterio per triennium cum obligatione recitandi semel in hebdomada Vesperas mortuorum, ac tertiam partem Rosarii.*

Secundò, *fuit exilio demandatus à sua patria absque limitatione temporis, ita quòd non possit ei appropinquare spatio decem milliarium, reservando Sancto Officio facultatem alterandi hujusmodi pænitentias.*

Tertiò, *fuit ei præceptum impositum severè non ampliùs faciendi hujusmodi congregationes, nec assumendi directionem personarum, ac præcipuè mulierum.*

Quartò, *fuit condemnatur ad abjurandum tanquam vehementer suspectus de hæresi, & specialiter abjuravit articulum septimum, & duodecimum.*

Mulieres verò ejus filiæ spirituales, ac sectatrices, quæ erant circiter 24. nulla fuerunt publicè pœna mulctatæ, quia cùm mihi onus formandi inquisitionem contra prædictum Presbyterum fuisset impositum, tempus gratiæ proposui eas invitans ad spontè comparendum, quæ spontè coram me comparuerunt deponentes contra se, & alios id, ad quod per leges tenebantur, ideòque liberæ à quacunque pænitentia publica evaserunt.

Videas modò benignè Lector, quibus decipulis dæmon capiat incautos, eorunque intellectum per appetitum effrænatum in errores inducat detestabiles.

§. IV.

At licèt utraque via, nempe per sensus, & appetitum sensitivum possit dæmon in intellectum cogitationes introducere; non tamen valet eum compellere ad cogitationes malas simpliciter: quia voluntas potest imperare intellectui, ut aliò se convertat, nempe ad contemplationem Divinorum, quibus intellectus non facilè à pravis cogitationibus per spiritum nequam immissis distrahitur. Sic enim experimur in nobis, quòd nonnunquam apertis oculis prætereuntes vel non videmus, vel videre non attendimus propter fortem imaginationem, vel spiritus attentionem. Quare non facilè dæmoniacæ suggestiones obtruduntur iis, qui in bonis occupantur; sed ociosis, qui primæ cogitationi obversanti inhærent.

264 Neutro modo potest impellere ad cogitationes pravas.

In hoc est laudanda quædam Adolescentula Diœcesis Bergomensis, quæ nuper hoc anno 1664. habitum tertii Ordinis Sancti Francisci suscepit, cui aliquoties dæmon apparuit modò diurno, modò nocturno tempore sub specie nunc unius Juvenis etiam consanguinei, nunc alterius, qui eam diligebat, tentans, ac eam alliciens ad carnaliter peccandum, ac coeundum, plures actus immundos in conspectu ejus gerens; sed ipsa semper stabilis, & inconcussa mansit in fide, ac fiducia in Deum eum invocans, ac dæmonem contemnens, qui tandem illam graviter percussit, ac laceravit in mamillis, pectore, cruribus, quæ hoc anno mense Novembris Bergomi ad me confugit omnia prædicta enarrans coram suo Confessario, quam sacris benedictionibus munivi, ac documenta, quibus facilè hujusmodi dæmonem Asmodæum in fugam verteret, ac de eo victoriam referret, tradidi. Quam veritatem etiam in me ipso sæpiùs expertus, præcipuè anno 1648. Dum enim Paduæ in Conventu S. Caroli occupatus essem in componendo, & scribendo Manuale Exorcistarum, ac præsertim doctrinam de fide, ac fiducia in Deum collocanda, ut typis ederem contra diabolicas phalanges, serpens infernalis me suis stimulis urgebat, ut oculum dextrum mihi eruerem, ac deinde Deum magna fide, ac fiducia deprecarer, ut illum mihi restitueret; quòd si vera esset illa doctrina, quam scribebam, utique Deus illum restitueret, sic postea hujusmodi miraculum pro testimonio meæ doctrinæ referre valerem; ac de hac re ita vehementer meos sensus exagitabat internos, ut quoties manu scalprum librarium sumebam, toties hujusmodi renovabat tentationem: ac si nollem dictum oculum

eruere

eruere, saltem acumine gladioli pupillam illius oculi leviter tangerem. Ego autem virtute Sanctissimi Nominis Jesu hujusmodi diabolicas technas tanquam fumum divino favente Nomine disperdebam.

§. V.

266 An possit immittere scientiam? Majora adhuc aggreditur in intellectu. Non enim solùm cogitationes excitat; sed etiam scientiam infundere simulat, & æmulatur: ut videmus in Idiotis, qui arte dæmoniaca statim fiunt periti. Potest enim versipellis Doctor artes, & scientias aliquas suos edocere fideles, si Deus permittat, non tantùm voce sensibili, cùm visibiliter apparet, & loquitur; sed etiam interna suggestione, locutione, & manifestatione sui conceptus. Nam nihil illi faciliùs, quàm tùm exteriùs velocissimè formatis simulacris in aere ita phantasiæ proponere spectanda ea, quæ docere vult, ut spiritus, quasi in speculo uno intuitu cuncta conspiciat. Tùm interiùs spiritum sensitivum expurgare ab humoribus densioribus, & expeditiora reddere interni sensus organa, undè expeditior nascitur intellectio. Insuper apta ad hoc tribuere pharmaca, & adhibere medicamenta agentium naturalium, & sic velocissimè ingerere, quæ interiùs vult à discipulis concipi, & retineri: ut sæpè accidit in Anabaptistis hæreticis, & ordinariè in Magis, & maleficis, qui in instanti ab illo accipiunt ea, quæ successivè, & in tempore forent addiscenda. Sic in vita S. Norberti cap. 27. apud Surium 6. Jun. legitur, Idiotam quemdam Sacræ Scripturę subitò peritissimum reddidisse. De his legendus Delrius Disqu. Mag. *lib. 2. qu. 24. ver. Quintò*.

§. VI.

267 Omnis tamen illa cognitio non illuminatio, nec purgatio intellectus; sed potiùs illusio, & infectio dicenda est. Non enim tendit ad Deum; sed malum finem respicit. Neque solùm tenebras mentibus offundit humanis; sed etiam non rarò à recto mentis statu deiicere solet. Spiritus enim illi excitati imbecilles sunt, & impuri, miserosque homines non doctos faciunt, sed fanaticos. Ideò si semel hos discipulos tenebrarum ad veram lucem venire contingat, statim tota hæc profana peritia, & scientia diabolica evanescit; pristinæque ignorantiæ docti illi subitanei restituuntur: ut experimento probant. qui relicta magia, & hæresi, catholicam veritatem amplectuntur. Hoc evenisse incomperto est Romæ anno Domini 1647. dum ibi commorarer, pervenit illuc quidam puer annos circiter octo ætatis habens cum suo Magistro Religioso cujusdam Religionis, quos ego vidi: qui quidem puer publicas theses proposuit disputandas continens totam philosophiam, ac theologiam universam D. Thomæ quas dicavit Summo Pontifici felicis recordat. Innocentio X. easque publicè defendit in Ecclesia Minervæ præsentibus multis Cardinalibus, Episcopis, Prælatis, Theologis, Religiosis, ac cujuslibet conditionis, ac status hominibus, qui omnes hujusmodi puerum ut prodigiosum admirabantur, post quarum defensionem multis à Cardinalibus donariis acceptis unà cum suo Magistro è Roma honorificè discessit. At cum Lauretum pervenisset, & quidam Prælati in magnam Ecclesiam Lauretanam eum adduxissent, observarunt, quòd nec aqua benedicta frontem absterfit, nec signo crucis christianorum more se munivit, ac tandem dum in sanctissimam ædiculam Beatissimæ Virginis introducere vellent, illicò Dæmon illum se possidentem prodidit, voces clamorosas emittendo; Magister verò illius aufugit, qui cùm à Ministris Sanctæ Inquisitionis quæreretur, seipsum voluntariè ex alta turri præcipitem dedit. Puer verò dæmoni abrenuntians totam illam scientiam à dæmone infusam amisit, ac pristinæ ignorantiæ restitutus in quodam Conventu piorum Religiosorum inclusus sub magistro catholico, ac pio educatus vitam in me-

melius commutavit. Ex quo patet, quòd illius pueri sciêntia in publica Ecclesia Minervæ patefacta non fuit habitus acquisitus, vel infusus, sed potiùs dæmonis illusio, seù fanatica conspersio, atque infectio. Contra quam vanitatem fusè scripsit Cirvelus *lib. de supest. part.3. cap.*1. ac Joan. Baptista Segnius *de opuscul. cap.*8.

ARTICULUS II.

In Voluntatem.

§. I.

AT in Voluntatem dæmon non tam liberam assecutus est potestatem. Non enim potest illam movere tanquam principium intrinsecum, quod solius Dei est illam creantis: sed tanquam principium extrinsecum. Quod contingit tripliciter. Primò per illecebras appetitus sensitivi. Tanta est enim illius cum voluntate connexio, ut potentia concupiscibilis pars voluntatis videatur. Undè difficile est, unam ab alia secernere in delectationibus sensitivis, & determinare: an voluntas consenserit, an non. Secundò per excitationem cogitationum. Quamvis enim intellectus, & voluntas sint distinctæ potentiæ distinctos habentes actus; tamen ita sunt connexæ, ut una agente, alia similiter agere videatur; cùm semper ad actum voluntatis concurrat intellectus, ex cujus cognitione movetur ad volendum. Tertiò per boni delectabilis, & apparentis objectionem. Objectum enim movet potentiam; & potentia sine objecto moveri non potest. Quare cùm dæmon valeat movere appetitum sensitivum per motionem sanguinis, spirituum, & humorum: cogitationes immittere per irritationem sensus, & appetitus sensitivi: & objectare speciem boni delectabilis, & convenientis per ministerium sensuum, & phantasiæ, potest etiam movere voluntatem, & affectiones excitare, non efficienter, & principaliter agendo: sed subministrando ea, quibus tanquam lenociniis demulceri valet. Quod testatur D. August. *lib.*83. *qq. loquens de dæmone. Serpit*, inquit, *hoc malum per omnes aditus sensibiles, dat sese figuris, accommodat coloribus, odoribus se subiicit, infundit saporibus. Quod nihil aliud est, quàm ex his illicitis delectationem in animo provocare*. Quare sicut in materialibus ille dicitur ignem accendere, qui pabulum igni ministrat, & ei aliquid combustibile applicat; ita in spiritualibus dæmon dicitur malas accendere in voluntate affectiones, cùm sensui, appetitui, & concupiscentiæ, seù perversæ libidini pabulum offert objectorum carnalium, & terrenarum affectionum; ferveréque facit sanguinem; aut humores movet, ut voluntas ad concupiscentiam provocetur. Hoc probavit in seipso Bergomi anno Domini 1657. quidam Juvenis Mercator ætatis annum agens circiter 22. qui vexabatur à spiritu succubo, qui mihi enarravit, jam ab aliquot mensibus sibi noctu in cubiculo cùm in lectulo stratus expergefactus jaceret, dæmonem apparuisse sub specie cujusdam adolescentulæ pulcherrimæ, quam ipse amore prosequebatur, quam videns exclamavit, sed dæmon ei statim silentium indixit, asserens se esse Adolescentulam, quam ipse amabat, illucque migrasse, quia à matre fuerat percussa alapa, idcircò se indignatam è domo aufugisse, & accessisse ad invisendum suum dilectum. Ipse autem benè novit illum non fuisse Teresiam, sed dæmonem aliquem familiarem, nihilominus post diversas collocutiones, & aliquos amplexus secum concubuit, ac post concubitum eum admonuit se non esse Adolescentulam, sed dæmonem ipsius amatorem, qui die, noctuque ei ut socium se præberet, ac coiret, sic aliquot menses prosecutus est, donec à Deo per meum ministerium totaliter liber evasit, ac de peccatis suis pœnitentiam egit. En quibus pedicis dæmon Juvenem traheret in nassam.

268 Non potest movere voluntatem dæmon ut principiû intrinsecum, sed ut extrinsecum, & hoc per Illecebras affectus sensitivi, Immissionem cogitationû, Delectabilis objectionem.

§. II.

§. II.

269 Non tamen ei potest necessitatẽ imponere cùm semper libera maneat.

HIs tamen artibus non valet dæmon voluntati necessitatem imponere. Sive enim excitatis imaginariis illusionibus: sive passionibus inflammatis: sive objectis amabilibus, aut odibilibus propositis, semper libera manet, & sui actus domina. Evicerit dæmon sensum utrumque internum, & externum, nondum rationem perstringit. Sed esto rationem occupaverit per objecta in potentia cogitativa repræsentata, adhuc voluntatem cogere non potest. Mænia urbis, & portas occupavit, nondum invasit arcem. Ostentat afforis delicias, & divitias, remanens præforibus sensuum non pervertit mentem. Actu allicitivo demulcet voluntatem, non tamen extorquet actum ejus elicitivum; Nam ejus est facultatis elicere, vel non elicere; consentire, aut dissentire. Potest quidem moveri simplici apprehensione; non autem cogi plena determinatione. Semper sui juris est, & liberè potest respuere, quæ sensus, & ratio dictant: quæ appetitus; & concupiscentia offerunt: quæ dæmon & ejus ministri repræsentant. Nam nihil est tam in potestate voluntatis, quàm ipsa voluntas: ut benè dixit Augustinus *lib. 1. de Retract. cap* 22.

ARTICULUS III.

In Memoriam.

§. I.

270 Potest dæmõ memoriam juvare, ac debilitare.

DEnique in memoriam intellectivam dæmon suam conatur exercere virtutem, eam vel fortem: vel debilem reddendo; non quidem immediatè operando scilicet in illa; aut altera, sed mediatè scilicet operando in memoria sensitiva. Nanque pro statu isto istæ potentiæ sensitivæ subserviunt intellectivis, ut intellectus nisi actu intelligere valeat, nisi phantasia phantasietur circa phantasma tali objecto intellecto accommodatum. Phantasia autem ad hoc ut operetur, indiget speciebus phantasticis. Hæ autem in memoria sensitiva veluti in quodam penu conservantur, ex quo promuntur, quando iis operari volumus. Et quò promptiores hæ ex penu sensitivo promuntur, eò faciliùs, & promptiùs etiam memoria intellectiva suas correspondentes spirituales imagines depromit; ac sic promptè præteritorum aliàs à nobis cognitorum recordamur. Si ergo dæmon vult memoriam sensitivam fortem reddere speciebus vel recipiendis: vel retinendis, reddit illam ampliorem, & tenaciorem utroque modo; quo utitur in suis operationibus, scilicet, motu locali, & applicatione agentium naturalium. Nam vel impedimenta motu locali tollit, scilicet, humiditatem nimiam, propter quam species concreditas fluere, & dilabi, necesse est. Vel applicatione juvantium remediorum moderatam siccitatem inducit, ob quam imagines rerum profundiùs imprimuntur, & impressæ longiùs remanent.

§. II.

271 HIs addè dispositionem organi, quod ita adaptat, ut aptius sit ad recipiendum, & retinendum. Talem puto fuisse memoriam Athalidæ apud Laertium lib. 8. *in vita Pythagoræ*. Talem Apollonii Tyanæi, quam laudat Suidas.

Quòd si illam potentiam debilitare, aut omninò tollere desiderat, contrariis utitur modis, & sic intentum consequitur. Talis fortasse fuit oblivio Simonis Thuruaii Angli, de quo Delrius lib. 2. Disq. Mag. qu. 24. Hic cùm esset dialecticus acutissimus, & artium liberalium Parisiis professor magni nominis, plenior scien-

ta,

tia, quæ inflat, quàm charitate, quæ ædificat, temerè in Scholis, & palam non est veritus jactitare, se scire totam Christi legem, & improbando eam posse annihilare sed ita subita oblivione percussus fuit, ut primarum litterarum ~~oblitus nec~~ Dominicam orationem pronuntiare, nec alphabetum legere sciret. Quod factum esse, Deo sic volente, nemini est ambigendum.

Cum tamen non possit dæmon spiritui humano illabi, nec sufficienter in illius potentiis operari, quamvis sit ipse spiritus, sequitur, eum non posse homines reluctantes ad peccatum impellere: aut in peccato detinere. Unde si sagæ, Magi, & malefici præcipites feruntur ad maleficia, hæc lubenter faciunt. Voluptates, deliciæ, divitiæ, res omnes sensibiles promissæ, vel oblatæ eos incitare possunt, cogere non possunt. Si obstinato animo perseverant in maleficiis perpetrandis, voluntariè perseverant. Suggestiones, consilia, pacta, & alia hujusmodi obstinationem possunt fovere, non causare. Pæniteant seriò, Deo reconciliabuntur etiam renitente diabolo. Plus enim potens est Deus in benefaciendo, quàm dæmon in malefaciendo. Et plus paratus est Deus benefaciens homines in gloriam introducere, quàm dæmon malefaciens detrudere in gehennam. *Cum tamen non possit illabi animæ, nec potest efficienter in ejus potentiis operari: nec ad peccatum impellere reluctantes.*

SECTIO II.

In Animam.

QUamvis unica sit hominis Anima, duæ tamen solent assignari ejus portiones, scilicet, Superior, quam spiritum vocamus, in qua tres illæ potentiæ resident nullo organo corporali alligatæ, de quibus locuti sumus. Et Inferior, quam nominamus Animam, quæ dicitur ab animando, in qua virtutes vegetativæ, & sensitivæ continentur. Et ita, sicut vegetativa triplici ornata est facultate: nutriendi: augendi: & generandi: Sic sensitiva tum apprehensivis exterioribus, & interioribus: tum appetitivis concupiscibilibus, & irascibilibus prædita est; in quibus omnibus dæmon diversa agere potest, si à Domino concedatur, vel locali, vel applicativa operatione: ut duobus articulis palam fiet. 272 *Anima dicitur ab animando, quæ duas continet vires Vegetativam Sensitivam In utraque operatur dæmon.*

ARTICULUS I.

Quoad Vegetativam.

ET primò quidem potentias vegetativas adoritur, quarum actus, aut impedit, aut juvat. 273

Quoad Nutritivam.

§. I.

IMpedit nutritivam, non solùm è bestiarum rumis, & nutricum mammis lac eliciendo, mulgendo, & exsiccando, ex quo fœtum marcescere, necesse est; sed etiam cibi in ventriculo recepti solvendo digestionem. Nam stomacho relaxato, ejus viribus in astrictione sitis dissolutis concoctio reliquorum ciborum impeditur, qui semicocti, & semicrudi stomacho excidunt. Unde oritur cruditas morborum omnium Mater, ut ait Galenus *lib.1. de cibis boni, aut mali succi*; quæ quamvis ordinariè procedat, vel ex nimia ciborum quantitate, ut docet Franciscus Valeriola *locorum communium lib.2. cap.6.* vel ex eorum qualitate contumaci: vel ex varietate simul assumpta, teste Disario Medico *apud Macrobium lib.7. Saturnal.cap.4.* & Socrate: vel ex eo, quòd justum deest intervallum ad perfectam concoctionem: Extraordinariè tamen diabolica operatione causatur. *Nutritivam impedit variis modis. Præcipuè Solvendo stomachum; unde morbi.*

fatur. Ubi verò introducta est, Chylus, aut succus, qui ex cibis conficitur, est crudus, seu malignè à stomacho confectus, & inquinatus potiùs, quàm concoctus: Ex illo chylo non potest in Epate sanguinis officina confici probus sanguis; sed vitiosus, quia secunda concoctio, ut ajunt Medici, non potest emendare primam: Ex vitioso sanguine non fit proba nutritio, sed necesse est, vitiosum existere corporis temperamentum, & morbis obnoxium. Nam tertia concoctio, quæ in poris minutissimis toto corpore agitur, ubi sanguis parti cuilibet alendæ assignatur, & ultimò disponitur ad ejus formam suscipiendam, non potest emendare secundam. Hac ratione per cruditatem totius corporis temperamentum sensim mutatur, & depravatur. Venæ per totum corpus impuro, & multis humoribus pravis permixto sanguine replentur, qui tractu temporis putrescunt; & tandem data occasione per laborem, æstum, frigus, ventum, &c. in graves, periculosas, & mortales febres accenduntur. Fumi in caput emittuntur, unde nebulæ, tusses, asthmata, aliaque pulmonis mala; Viscera pravis humoribus, & materia febrili replentur, dum partim in biliosos: partim in flegmaticos succos cibi convertuntur. Denique in ventriculo obstructiones, inflationes, tormina, morsus, lancinationes causantur; atque ita corporis, & animi functionibus læsis, quotidiè vita decrescit, tabescunt artus ex defectu nutritionis; & tandem longa inedia miser homo perire cogitur. Nec hic sistit demoniacæ virus malitiæ: Sepiùs enim caninam famem inducit, quæ qualicumque ciborum multitudine compesci non potest; immò quò largiùs manducatur, & bibitur, eò magis esuritur, & sititur, toto corpore internè pallente, & situm æthiopicæ cutis obducente, donec omninò deficiat. Quorum omnium plures sæpissimè variis temporibus hujusmodi molestiis affecti ad me confugerunt, qui divino suffulti auxilio à quacunque diabolica vexatione liberi remanserunt. Hujus rei testes oculati fuerunt parentes, ac consanguinei cujusdam Pueri, qui anno Domini 1665. mense Julii, dum Venetiis existerem, fame canina, vel lupina ita afficiebatur, quòd licèt à mane usque ad vesperas incessanter manducasset, numquam saturari poterat; sed continua macie extenuebatur. Maternus Avus D. Filippus Brasius meus familiaris præsentibus pueri parentibus, ac consanguineis hæc mihi enarravit: quare illis à me benè instructis in fide, ac confidentia in Deum, ac potestate à Deo, & ab Ecclesia mihi tradita, præcepi dæmoni, ne puerum fame afficeret, deinde admonui Avum, ut ipse puerum interrogaret: an esuriret, vel non: qui statim respondit: minimè. Deinde latino Idiomate præcepi dæmoni, ut iterum puerum fame vexaret, & immediatè monui Avum, ut idiomate vulgari puerum interrogaret, ut supra, & ipse illicò, respondit juxta præceptum à me dæmoni factum: quas interrogationes negativè oppositas septies, vel decies repetii, & Puer semper, respondit Avo interroganti, prout ego dæmoni præceperam. Tandem præcepi dæmoni, ne ullam amplius operationem in puero exerceret, qui Deo favente perfectæ sanitati restitutus est.

Caninam famem immittendo.

Alii ita à dæmone affecti sunt, quòd spreto cibo naturali ad nutritionem apto, terra, carbone, corio, & similibus ad nutritionem ineptis vescuntur, eaque magno desiderio inquirunt. Sic anno 1658. quidam homo Diœcesis Bergomensis annos natus 35. toto corpore pallens, variosque in stomacho, ac cæteris corporis membris dolores ferens coram me à sua Uxore ductus fuit, quæ mihi asseruit, eum nolle cibos aptos ad nutritionem sumere, sed terram, & carbonem, ideoque spatio unius mensis magnam carbonis sportam manducasse; quod etiam ipse affirmabat dicens, se majori gusto carbonem, ac terram manducare, quàm cibos lautos; qui favente Deo ab hujusmodi dæmonis vexatione liber evasit. Sic quædam Adolescentula quindecim annos nata ex parentibus divitibus Bergomatibus majori gustu manducabat corium cathedrarum, quàm lautos cibos.

274 Quòd si nutritionem juvare desiderat, nec potestas, nec industria, nec varia phar-

pharmaca digestioni proficua illi desunt, ut hine cruditatem à stomacho, putredinem è venis, obstructiones viscerum, superfluitates juncturarum, & totius corporis humores supervacaneos tollere valeat: Illinc ex cibis chylum facere naturæ convenientem: ex chylo probum sanguinem; ex bono sanguine bonam totius corporis nutritionem; ex bona nutritione bonum temperamentum, & debitam humorum proportionem, atque symmetriam, tam secundum qualitatem, quàm secundum quantitatem, ex quibus longævitas, & extrema senectus procedunt. Quod vidi apertè adimpleri Venetiis anno 1662. in quadam Adolescencula vidua à dæmone obsessa, quæ nullo alio cibo vescebatur, quàm ovis putridis, quorum quotidie comedebat plusquam septuaginta, & ita conservabatur pinguis, atque robusta. Sed statim ac coram me fuit adducta præcepi dæmoni, ne ullam amplius operationem in ea exerceret: sic immediatè non amplius ova putrida, sed cibos ordinarios, quibus alii familiæ suæ vescebantur, comedere cæpit, ac tandem à dæmone libera permansit.

Eandem nutritivam juvat multipliciter Præcipuè Tollendo superfluitates à stomacho chylum bonum faciendo.

Alio modo dæmon adjuvit nutritionem in quodam Homine Bergomensi à Gandino, qui mihi enarravit se biennio à dæmone variis tormentis in corpore fuisse vexatum, sed præcipuè se ab hominum consortio aufugere coactum, in nemoribus se abscondere compelli, ita ut mense Novembris anni 1665. quadam nocte è domo sua aufugisse, ac se abscondisse in quadam specu in nemore supra Gandinum sito, nemine sciente, ubi mansit sexdecim diebus sine ullo cibo, ac toto illo tempore bis tantùm bibisse parum aquæ in fundo cujusdam Cisternæ, in quam descendebat noctu tempore obscuriori manibus, ac pedibus ad similitudinem pecudum per nemus progrediens, die verò semper absconditus manebat in illo specu; tandem divino auxilio suffultus cæpit se esse hominem cognoscere, ac recitavit coronam D. N. Jesu Christi, cujus adjutorio ad se reversus domum suam petiit, ac manducavit. Iterum autem anno 1667. huc illucque per nemora discurrebat, ac diebus 24. sine cibo, ac potu absconditus permansit, in quodam specu tandem inventus à suis filiis coram me ductus, ac in fide, ac confidentia in Deum instructus facto dæmoni præcepto de egressu, à dæmoniaca tyrannide liber discessit. Ex quo manifestè apparuit, dæmonem in eo nutritionem juvasse, cùm tot diebus manserit sine cibo.

Sed circa hanc facultatem juvandam progreditur in ulteriùs, præcipuè in sagis, & mulierculis, quibus utitur ad incautos sub specie pietatis decipiendos. Sexum enim fæmineum, ut potè imbecilliorem dæmoniacis operibus aptiorem esse, docet experientia. Nam sibi somnia fingit, quæ credit vera; quia passionibus admodum acribus, & vehementibus abundant. Citiùs imaginatur, & ægrius, ac seriùs ab imaginatione recedit; cùm sit naturæ humidioris, & viscosioris, & humidum facilè commoveatur, & varias recipiat figuras. Dæmoniacas suggestiones ut plurimùm habet pro divinis, & eò magis, quò talibus suggestionibus, visionibus, & revelationibus famam aucupatur, & nomen. Præterea mulieres sunt vagæ, garrulæ, criminatrices, cerebrosæ, avaræ, lascivæ, & laudis appetentissimæ, ideoque eis quasi instrumentis Cacodæmon utitur in suis fallaciis concinnandis.

Intereà verò, quæ in eis operatur, ut pro sanctis ab omnibus reputentur, efficit, ut aliæ multorum mensium inædiam ferant: aliæ nihil omninò manducent, nec alio cibo utantur, quàm Sanctissimo Sacramento; quòd si semel recipere omiserint, videntur velle exhalare animam: si sumpserint, vegetiores, & alacriores apparent corpore benè sano, forti, nec ulla macie tentato, etiamsi jejunæ persistant, nec aliud cibi prægustent; quare suspiciuntur, & laudantur à pluribus, præsertim ab aliis mulierculis, vel sacerdotibus simplicioribus, qui vana illa specie decepti non advertunt vitiligatoris antiqui præstigia, quem, certum est, sagas illas dupliciter nutrire posse. 275

Conservat personam ita ut homo sine cibo vivat duobus modis.

Primò interiùs in corpore: Vel per humorem flegmaticum crudum, lentum, atque

Primo modo Per humo-

atque viscosum, quo naturalis calor (præsertim si debilior sit) utitur, donec totus absumatur; qui humor, aut à morbo præcedente residuus, aut ab alia causa procedens, aut à dæmone causatus sufficiens est pabulum calori illi, & consequenter vitæ aliquo tempore sine alio cibo prorogandæ. Vel per materiam aliquam subtilem, & pituitosam ex summa cerebri humectatione provenientem, quæ à capite descendit in stomacum, & interea cedit, & servit corpori in alimentum. His enim duobus modis, aut uno ex iis toto eo tempore, quo saga à cibis abstinet, quicquid expiratur, vel diffluit à corpore continuo ab hoc humore in alimentum converso restituitur. Nec alio alimento opus est, quandiu uterque hic humor durat. Sic reperti sunt plures abstemii ab omni cibo, & potu naturaliter. Unde non mirum si operatione diabolica quidam sunt non manducantes, neque bibentes; cùm ei facilè sit pravas illas corporis affectiones excitare, quæ pabulum cædunt, & convertuntur.

[Margin: rem flegmaticum. — Vel Per materiam subtilem.]

Secundò exteriùs præbendo prætensis illis sanctis, aut cibos delicatissimos, qui semel in die, vel rariùs accepti sufficiunt ad vitam conservandam: ut sunt confectiones ex rebus succulentis elicitæ; aut pharmaca, & radices, quæ gestatæ longo tempore famem repellunt; ut fertur de herba scythica, & alia hyppice nominata, quæ teste Matthiolo per duodenos, & ampliùs dies famem, sitimque tollunt. Quem effectum etiam apud Indos habere herbam Coca tradunt, qui de iis Nationibus scripsere. Hæc autem invisibiliter potest nutritor subdolus administrare; & nutriti fallaces ab eo accipere, aliis vel dormientibus, vel non advertentibus. Sic creditur fecisse cum illa ficta beata, de qua supra *disp.1.n.160*.

[Margin: Secundo modo Exteriùs eis præbendo cibos delicatissimos.]

Nam fassa est in judicio, se antequam Ecclesiam peteret ad sacram sumendam Eucharistiam, domi priùs benè manducasse, ac bibisse: quis autem illi cibos subministrasset, tacuit. Tali modo conservabatur illa, de qua narrat B. Prosper infra to.2. disp.4. par.3. ubi de Eucharistia.

Quoad Augmentativam.

§. II.

276 Sic augmentativa facultas potestati diabolicæ subdita est; eamque ut præcedentem vel impedire, vel juvare potest. Et certè si naturali virtute Gigantes, & Pygmæi nascuntur, quare non vi diabolica, cùm dæmones per motum localem omnia possint (si à Deo sinantur) quæ naturaliter fieri queunt? Hoc clarè probaretur, si vera esset quorundam Patrum opinio Clementis Alex. Justini *in utraque Apologia*, Tertull. *lib. de Habitu mulìebri*. Ambrosii *lib.1. de Noe, & Arca cap.4.* & aliorum, qui censuerunt Gigantes ante diluvium ex dæmonum, & mulierum concubitu generatos fuisse, de quibus dicitur Genesis *6. Videntes filii Dei filias hominum, quòd essent pulchræ, sumpserunt sibi uxores*; sed quia spirituales Angelos esse, Scriptura sacra testatur Psal.103. *Qui facit Angelos spiritus*. Et Lucæ 24. *Spiritus carnem, & ossa non habet*. Nec non Ecclesiæ sententia definivit in simbolo Nyceno, ubi Deum creatorem visibilium, & invisibilium pronuntiat: Et in Conc. Later. sub Innocentio III. cujus verba habentur *in c. Firmiter credimus de summa Trinit. Creator omnium visibilium, & invisibilium: & spiritualium, & corporalium, qui sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam, spiritualem, & corporalem; angelicam videlicet, & mundanam: ac deinde humanam quasi communem ex spiritu, & corpore constitutam*. Consentitque communis Doctorum sententia. Dicendum est, dæmones per seipsos Gigantes, aut pigmæos generare non posse; Esse tamen in eorum potestate (si à Deo sinantur) ut illi, qui generantur, vel communem staturam excedant; vel ad illam non perveniant, ut sic gigantes; vel pygmæi procreentur. Nam possunt suis artificiis tam viris, quàm mulieribus majorem voluptatem afferre, & illam augendo, semen abundan-

[Margin: Augmentativam Vel Impedit, Vel Juvat. Ita ut nascantur, Vel Gigantes, Vel Pygmæi. — Sive in copula viri, & mulieris.]

dantius, crasius, calidius, & spiritibus affluentius elicere; præsertim si utrique sint calidioris, & robustioris naturæ, multoque abundantes semine, ex quo corpora proceriores staturæ formantur. Sicut è contra, ablata voluptate calorem, & crassitudinem spiritus seminalis dissipare, semenque liquare, & frigefacere, ex quo filii nascuntur pumiliones. Quæ si operari valet in copula viri, & mulieris, idem præstare potest, cùm rem veneream habet, vel ut succubus cum viris: vel ut incubus cum mulieribus: ut patebit, si modum attendamus, quo circa facultatem generativam in copula tum humana, tum diabolica operatur. Vel dæmonis incubi, & mulieris.

Quoad Generationem.

§. III.

Certum est in copula humana etiam licita dæmones quandoque intervenire, & suis maleficiis generationem raro juvare: at cùm hoc faciunt, malo fine faciunt. Quod facilè credendum est de quadam muliere uxore cujusdam Sutoris Bergomatis, quæ anno Domini 1654. ad me confugit dolens de sua miseria, & paupertate, quia aliquoties pepererat uno partu duos filios, sic brevi tempore vigintiquatuor filios pepererat, quos cùm modicas unà cum marito possideret facultates, nisi cum maxima difficultate enutrire poterat. Quæsivi ab ea, an aliquem dolorem, vel gravitatem in corpore sentiret, respondit se in summitate unius coxæ propè matricem sentire veluti pilam gravem. Præcepi dæmoni, si fortasse ipse causaret talem gravitatem, illicò discederet ab eo loco, qui immediatè se prodidit mutando se de loco ad locum. Propterea post debitam instructionem in fide, dæmonià me facto præcepto de discessu, statim à tali molestia libera permansit; nec amplius geminos concepit filios. Sæpissimè verò impedire, & alterare solet. Quod ipsos posse, ratio clarè manifestat. Potestas enim eorum major est omni potestate creata; Si ergo opere humano potest aliquis fieri potens, vel impotens ad carnalem copulam, quare non diabolico? Sic variis modis ei impedimenta ponere consueverunt. Aliquando enim efficiunt phantasmate, seu spectro interjecto; aut aliquo alio medio interposito, ne corpora mutuò appropinquare valeant. Aliquando unum alteri exosum reddunt, imaginationem turbando. Et quamvis separati se ament ardentissimè; tamen statim ac sunt in prospectu, alter alterum vel fugit, vel aggreditur calce, pugnis, unguibus, morsu; quasi hostem infensissimum. Aliàs efficiunt, ut personæ, corpora, & generationis organa appareant horribilis formæ, vel fœditatis intolerandæ: Sæpè spiritus vitales intercipiunt, & sic impediunt seminis decisionem: vel si non impediunt, illud exsiccant, & subtrahunt. Sæpissimè ligant, coarctant, abscondunt, retrahunt, & adimunt: vel de facto, vel apparenter instrumenta generationi dicata; aliisque modis, quos videre est apud Casistas. Potestatem exercent circa vim, & actum potentiæ generativæ; quia actus ille fœdus cùm sit; & ut plurimùm conjungantur homines libidinosè, ideò plus dæmonibus permittitur in eo, quàm in aliis. Quod monet sapienter Raphael, dum Tobiam compellat metuentem, ne idipsum sibi eveniret, quod aliis septem viris junioris Saræ, quos Asinodæus interfecerat non in convivio, sed in lecto. *Audi me*, inquit, *cap.6.* (utinam etiam omnes audirent conjugati) *& ostendam tibi, qui sunt, quibus prævalere potest dæmonium. Hi sunt namque qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum à se, & à sua mente excludant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem dæmonium super eos.* Horum omnium plures prædictis maleficiis affecti variis temporibus ad me confugerunt, qui etiam divino favente auxilio ab hujusmodi dæmoniacis vexationibus liberi evaserunt. Sed de his latè *infra disp.3. hujus tomi nu.657 & sequentibus.*

277 Generativam raro juvant.

Sæpè impediunt. Interveniunt in copula humana etiam licita. Variis modis.

In his præcipue qui sunt libidinosi.

278 Habent copulam. Similiter certum est, dæmones cum Maleficis rem veneream habere. Nam etsi incorporei sint, & puri spiritus, possunt tamen corpus ex aere, vel alia materia compactum formare, calefacere, movere, & per illud copulam exercere: sicut omnium Doctorum sententia, & omnium sæculorum experientia comprobatur; ita ut illud negare impudentiæ videatur, ait S. August. *lib. 15. de Civit. Dei capit.* 23. Insuper ad libitum sexum ementiri queunt; & tunc se viris sub specie fæminæ subiicere: nunc fæminis sub specie viri superjacere, atque ita modò se incubos, modò se succubos exhibere: ut memorat etiam Innocentius VIII. *in Bulla contra maleficos, quæ incipit: Summis desiderantes*. Quamvis inter illos sexus discretio non reperiatur, ex qua utraque copula aliqua proles suscipi potest: Non quòd virtute propria, & ex propria substantia, sicut homines, & animalia generare, aut concipere possint: Ex seipsis enim semine proprio carent, quod est substantiæ corporeæ viventis pars, & residuum cibi concocti, & optimè digesti; ideo illud aliunde mutuantur, prout variè incumbunt; aut succumbunt.

279 Cum mulieribus, ut incubi. Si incumbunt ut viri, procurant semen, aut quod homines emisere pollutionem patientes: aut quod ipsi succubendo ex hominibus susceperunt. Susceptum verò his duobus modis ea, qua sunt, agilitate, deferunt. Delatum in suo calore prolifico quantumvis sit subtilis, & ardens, ac facilè dissipabilis, conservant; & conservatum in momento, quo mulier ad concipiendum apta est, matrici infundunt: muliebrique semini commiscent: ex qua commixtione in fæmineo utero facta aliqua proles nasci potest, ut benè affirmant Arnobius *lib. 5. contra Gentes*, Alexander Alens. *p. 1. qu.* 78. D. Bonavent. D. Thom. Scotus, Durandus, Gabriel, & Paludanus *in 2. d.* 8. Martinus de Arles, Franciscus Valesius Medicus, & Delrius *lib. 2. disquis. mag. quæst.* 15. Quæ proles si sequatur, dæmon incubus genitor dicendus non est; quia generare, præsupponit animam vegetativam, & nutritivam, quam ille non habet; & sic operationes ejusdem animæ habere nequit. *Nam cujus non est potentia, ejus etiam nec est actus*, ait Arist. *lib. de somno, & vigil. & 9. Metaph.* Neque proles filius, aut filia dæmonis nominanda est: sed ejus hominis, cujus semine abusus est dæmon: ut rectè observat D. Thomas *quodlibeto* 5. *art.* 8. *ad* 6. Quia verè generat sibi simile, & speciem propagat propriam, non aliam. Sic susceptos, & natos fuisse antiquos Semideos, Merlinum, Lutherum, pluresque alios, dicunt.

280 Cum hominibus, ut succubi. Quòd si succumbunt, & possint in assumpto corpore semen in corpus organicum commutare, ut perficiatur tota corporis fabrica: supplere continuam animæ vegetantis in fætu alendo operationem: & alia id generis præstare, quæ matres faciunt, poterunt etiam succubæ concipere. Quòd si non possunt omnia illa peragere, ut probabile est; nec etiam concipere poterunt. Ideò dicendum est, filios ex matre succuba natos, vel suppositititios alterius fœminæ partus: vel proles ementitas esse censendos: ut patet in puerulis, qui ex succuba, ut dicitur, nati, vagiones vocantur, semper vagientes, lacte insaturabiles, macilenti, & ponderosissimi: Nam post aliquot annos evanescunt.

Quæ omnia etsi vera sint, & ex ordinario Sagarum, & maleficorum cum dæmone coitu possibilis sit generatio secundùm Theologorum placita eo modo, quo diximus; tamen communiter non fit: cùm dæmon non homines generare; sed horrendis spurcitiis fædare contendat, ut animas certiori involvat exitio, & corpora injuria afficiat fædiore, ut ex sequentibus exemplis planè constat.

In primis anno Domini 1649. Venetiis quidam ex mandato Illustrissimi, ac Reverendissimi D. D. Nuntii Apostolici me rogavit, ut exorcizarem quamdam mulierem obsessam, quæ sequenti die me invisit ad januam Conventus Sancti Bonaventuræ induta habitum sororum tertii Ordinis Sancti Francisci, sed valdè lautum, vanum, & exuberantem, quæ pariter obnixè me rogavit, ut illam à dæmoniacis vexationibus liberarem, erat mulier satis pulchra, triginta quinque circiter ætatis annos habens, sed admodùm vana; Nam mihi quærenti: quas vexationes dæmon illi infre-

inferret, respondit: Sunt circiter decem, & octo anni, quibus dæmon sub forma viri abutitur carnaliter corpore meo, etiam dum vivebat maritus meus, tunc enim illi in lectulo soporem gravem immittebat, & interim ipse me carnaliter cognoscebat, sicut quotidie facit, cum quo veluti cum proprio marito ego semper conversor, ac loquor, qui ad Deum blasphemandum me inducit, me sæpius defert noctu extra domum ad concumbendum cum viris Magis, & maleficis. Quam cum exorcizare cæpissem in ejus habitatione, ex verbis ipsius planè agnovi illam habere cum dæmone commercium, nec tantùm implicitum, sed explicitum consensum dæmoni præstasse. Nam imprimis mihi dixit ex parte dæmonis sui Amasii, quòd si volebam illam à Dæmone liberare, servare deberem modum exorcizandi antiquum, faciendo illas interrogationes, quas tradit Rituale Romanum, & Flagellum dæmonum Hieronymi Menghi, deinde quærerem à dæmone signa maleficii, quæ in quodam cranio humano facta erant, & tandem jecur illius piscis in vestigarem, quo usus fuit Tobias junior, qui illud posuit super carbones vivos ad dæmonem expellendum è Sara uxore sua: addidit autem, si hæc, & alia, quæ dæmon præstanda indicaret, ipse tandem recederet, & liberam eam relinqueret. Cui respondi, mihi opus non esse instrui à diabolo de modo, quo à viris, ac mulieribus fidelibus, ac Dei amicis est expellendus. Interim ipsa, quæ cum illo dæmone familiaritatem habebat, illi diceret, ut ipse, qui est spiritus, ac faciliter maria pervagari, ac perlustrare potest, vadat ad capiendum illum piscem, ac Venetias deferat ad forum piscarium, ad vendendum, quod postea, si mihi justum, ac decens judicatum fuerit, ibo ad sumendum illud jecur, & de illo faciam quicquid juxta catholicam praxim mihi opportunum videbitur. At ipsa subridens tacuit rogans, ut iterum eam inviserem, cùm ab ea fuerim vocatus. Cui varia dedi monita de pœnitentia agenda, & de aliis remediis spiritualibus adhibendis, ut è diabolica potestate, qua in anima, & in corpore detinebatur, se eriperet. Cùm autem altera vice ab ea fuerim vocatus in domum cujusdam Pictoris, ubi ipsa morabatur, ancilla illius Pictoris Mulier simplex, ac timens Deum me admonuit, ut caverem, quia illa erat Saga, quæ se ungebat, ac deinde nuda à dæmone extra domum ferebatur; cùm ergo ad cubiculum illius pervenissem, interrogavi, si monita mea adimplesset, quæ respondit, dæmonem sibi obstitisse, ac noluisse, quòd ea adimpleret. Ex quo apertè agnovi illam cum dæmone incubo commercium habere, nec me quæsivisse, ut à dæmone liberaretur, sed ut me in perditionem trahere conaretur; sed illam sua fefellit opinio.

Anno verò 1650. cùm Bergomum reversus essem, me vocavit mediante suo Confessario quædam Adolescentula, quæ mihi enarravit, se à spiritu incubo sub forma cujusdam Religiosi, quem diligebat, aliquandiù singulis noctibus comprimi, nec posse ab ejus violentia liberari, quamvis fortiter restitisset, ac multas pro tali liberatione pænitentias egisset. Ego autem instruxi eam ad actus fidei, ac confidentiæ in Deum eliciendos, aliaque præstanda, quæ traduntur *in Manuali Exorcist. par. 3.* nec non *tom. 2. hujus operis disputat. 4. num. 920. & sequentibus*, ac maximè præcepi, ut ipsamet dæmonem incubum detestaretur, opprobriisque, ac contumeliis acriter illum insectaretur; Ego verò post actus fidei ab ea elicitos, cubiculum, ac cubile, illamque sacris benedictionibus munivi, necnon præcepi, ut in eodem cubiculo, lampade accensa, in alio lectulo manerent duæ aliæ ejusdem Congregationis mulieres ætate graves, ac maturæ, animo invictæ, ac intrepidæ, quarum dum una dormiebat, altera genuflexa super lectulum vigilaret, & observaret Sororem à Dæmone vexatam, si aliquem motum ore, vel oculis, vel corpore umquam gereret, & tunc sine mora, excitata socia dæmoni In Nomine Jesu præciperet, ut recederet, ac Juvenem vexatam traherent super terram, ac tres simul genuflexæ recitantes psalmum *Miserere mei &c.* disciplinam facerent, deinde Litanias Beatissimæ Virginis recitarent. Ante ergo mediam noctem sequentem prædictis observatis venit Dæmon incubus, sed non visus à muliere vigilante cæpit comprimere Amasiam, quæ compressa aliquos motus ore, ac facie 281

 egit,

egit, ac vocem tenuem lamentabilem emisit; tunc mulier vigilans excitata socia, metu procul ambo acceperunt Adolescentulam vexatam, ut traherent è lectulo super terram, sed dæmon fortiter illam tenebat, illæ trahebant, sed dæmonis violentiam superare nequibant: tandem una earum memor moniti à me sibi dati: In Nomine Jesu dæmoni præcepit, ut recederet, qui statim aufugit, ipsæ verò tres statim adimpleverunt, quæ sibi à me fuerant imposita. Sequenti autem die ego profectus ad domum earum, auditis, quæ sibi evenerant, iterum animum adjeci, & excitavi eas ad fortiter contra dæmonem dimicandum, ac denuò sacris benedictionibus vexatam, nec non cubiculum, ac cubile munivi, præcepta dæmoni imposui, ne amplius ad illam accedere auderet. Quare sequenti nocte venit adhuc dæmon, sed ingressus ostium non est ausus ad lectulum accedere, quem vidit Adolescentula habentem formam illius Religiosi, quem diligebat, sed ipsa invocans nomen Jesu illum in fugam vertit: Ego verò iterum innovavi monita, ut supra. Tertia verò nocte venit adhuc dæmon, sed invisibiliter aliquos dumtaxat leves strepitus in cubiculo gerens: tandem totaliter eam deseruit, ac ipsa divino favente auxilio imposterum perfectè libera permansit.

282 Tandem anno 1664. dum Venetiis moram traherem, ad me accessit quidam Canonicus Vicarius Generalis cujusdam Episcopatus terræ firmæ consilium petens pro sequenti casu. In quodam Monasterio quarundam Monialium est quædam Monialis jejuniis, & abstinentiis valdè dedita juxta tamen suam propriam voluntatem, & non secundùm Majorum beneplacitum: Insuper valdè curiosa tenendi, & legendi libros profanos tractantes de transmutationibus factis à Circe Maga, aliisque Magis; nec non à Diis antiquorum Gentilium de hominibus in bestias, in aves, in serpentes, in spiritus, & hujusmodi. Observata ab antiquo humani generis hoste inclinatione prædictæ Religiosæ quadam nocte ei apparuit sub specie Juvenis pulcherrimi, illique admiranti de tali apparitione dixit: *noli timere soror mea carissima: nonne tu es illa Monialis, quæ maximopere diligis jejunium, eique te toto animo dicasti? Scias ergo, quòd ego sum Angelus, qui vocor jejunium, & veni ad te, ut tibi gratias referam, ac pari amore tibi correspondeam; aliàs eram filius cujusdam Regis, at cùm in mea adolescentia, in qua etiam me nunc contemplaris, valdè diligerem jejunium, eique toto pectore me dedissem, pater meus hoc ægrè ferens me acriter reprehendebat, ego verò nihili faciens ipsius reprehensiones in mea persistebam voluntate, quare ipse contra me indignatus, ac furore repletus me è domo ejecit: at Dii, quos colebam, hujusmodi non ferentes contemptum mihi illatum, me collegerunt, & in Angelum transmutarunt, nomenque mihi impositum est Jejunium, cum hoc privilegio, ut quandocunque mihi libuerit, assumam meam pristinam formam adolescentis, sicuti me vides, qui nunquam senescam, agilitate sum præditus, ita ut in tempore imperceptibili ex una ad alteram mundi partem me transfero, invisibiliter vado, & præcurro, visibilem dumtaxat meis amatoribus me exhibeo, propterea, cùm à Diis fuerim admonitus te amorem tuum in me collocasse, nunc ad te veni, ut tibi gratias agam, unà tecum maneam, ac tibi in omnibus ad tuum beneplacitum inserviam, idcircò cùm longum iter hac nocte, ut ad te pervenirem, fuerim executus, tecum hac nocte in lectulo tuo quiescam, si tibi libuerit: nec timeas meam societatem, quia amator sum castitatis, ac pudicitiæ.* Ex hujusmodi locutione, ac discursu Monialis valdè læta, & illecta cùm exultatione illum secum in lectulo recepit; sed ipse illam non tetigit prima nocte, secunda nocte cæpit in signum gratitudinis, & amoris eam amplecti, & osculari, tandem cum ea die, noctuque coire non cessavit, monens, ne umquam Confessario, vel alteri creaturæ hoc patefaceret, ei jugiter inserviebat, per monasterium, ac per hortum assiduè comitabatur, fidum socium, ac servum se illi præbens; tandem anno 1664. cùm Jubilæum fuerit publicatum dicta Monialis tacta dolore cordis intrinsecus totum factum Confessario manifestavit, qui ei persuasit ut extra Confessionem res gestas Reverendissimo Vicario generali illius Episcopatus

notas

notas faceret, ut ipse opportuna valeret remedia ei adhibere, ut ab hujusmodi dæmonis commercio liberari posset. Qui postea Venetias petens me invisit in Conventu S. Bonaventuræ à me quærens, quodnam securum remedium esset adhibendum, quem adhortatus fui, ut meum Manuale legeret, ac maximè tertiam partem cap.4. art.4. ubi *de dæmone obsistente*, eique enarravi casum supra relatum de illa, quæ fuerat à dæmone incubo an.1650. totaliter liberata.

Ex supradictis exemplis facilè colligi potest, quomodo dæmon sæpiùs sexum ementitur, nunc se viris sub specie fæminæ subiiciendo, ut patet ex exemplo relato num.110. & aliis infra describendis: nunc se fæminis sub specie viri superjacendo, ut ex dictis constat; atque ita se modò incubum, modò se succubum exhibere, ut sic homines tandem in perditionem ducat.

ARTICULUS II.

Sensitivam.

Vegetativæ animæ sensitiva succedit, quæ pariter in omnibus suis facultatibus sive apprehensivis, sive appetitivis dæmonum subditur potestati. 283 Operatur dæmon in potentiis sensitivis.

Quoad sensus apprehensivos.

§. I.

IN appræhensivis enim sensibus tum exterioribus, tum interioribus quid non operatur, sive homines vigilent: sive dormiant; sive extra se rapiantur in extasim extraordinario somno? In apprehensivis.

Cùm vigilant, utriqꝫ sensui spiritus illi nequam illudere solent externo, & interno.

Externo quidem visus, auditus, gustus, odoratus, & tactus illusio duobus modis accidit. Primò cùm extrinsecus varia sensibilia obiiciuntur non vera, hoc est, non talia, qualia videntur; sed solæ illorum imagines, & simulacra. Vel propter variationem aliquam ex parte objecti apparentem: ut contingere solet cùm candela adipe serpentino compacta exponitur, ex cujus luce paleæ videntur serpentes. Vel propter pravam aliquam affectionem organo illatam, ut cùm externa rubra videntur ab eo, cujus oculos humor sanguineus inficit. Vel per mutationem factam in medio: ut cùm baculus partim immersus in aquam tortuosus videtur: aut propter interpositam nubem tres Soles apparent. Vel per impedimentum in eo positum, quo virtus sensitiva præpeditur, ne sensibile percipiat: aut species sensibilis non perveniat ad sensum. Secundò cùm intrinsecùs commovent spiritus, quorum commotione sensus exteriores variè affecti turbantur, nè rectè judicent de suis objectis: quod videmus sensibus phreneticorum accidere, qui propter vim imaginativam vehementer affectam putant se videre quæ non sunt. Sic anno Domini 1666. mense Septembris Bergomi quædam mulier nobilis, quæ diù fuerat à dæmone obsessa, à quo varia sustinuerat tormenta, sed Deo favente mediis meis instructionibus, ac præceptis dæmoni factis tandem fuerat à diabolica tyrannide liberata, mihi enarravit, quòd, licèt nullo amplius à dæmone afficeretur dolore, verumtamen quando ambulabat sive in domo, sive extra domum sibi videbantur post se ambulare quinque, vel sex mulieres omninò sibi similes una immediatè post aliam, acsi simul essent colligatæ, sed cùm post se eas aspicere vellet, se retrahebant, & abscondebant. Sic aliàs quidam Vir mihi ajebat sibi videri caput suum esse tympanum; ego autem ut illum ab hujusmodi removerem errore, cœpi percutere illius caput, ac crines trahere, ac conquærenti mecum de tali operatione dicebam: non caput tuum, sed tympanum tundo, non crines, sed tympani funes traho. Quis autem non judicet has meras esse sensus illusiones? Atque ita utroque modo sensibus illudunt. Aut ostendendo præsens, quod non est, & aliter quàm est: aut abscondendo

Exterioribus.

Vigilantium.

quod

quod præsens est. Quod in suis operationibus communiter faciunt, quando nec motus localis, nec applicatio causarum naturalium juvant ad prætensum effectum consequendum, tunc enim solent confugere ad præstigia, & circulatorias deceptiones; Undè malefici, & maleficiati putant se videre res pulcherrimas, audire sonos, cibos gustare, quæ reverà nec vident, nec audiunt, nec gustant, nisi per illam sensuum illusionem: ut eruditè tradit D. Bonav. *in 2. dist. 8. p. 2. a. 1. q. 3.*

284 Interioribus. Non dissimili operatione internis sensibus illudunt: imaginativæ præcipuè, & phantasiæ, quam etsi novæ speciei impressione immutare non possint; & per consequens efficere, ut qui nunquam vidit colores externos, elegantiam tabellæ pictæ discernat: aut qui non audivit, judicet de musicæ sono. Possunt tamen potentias illas decipere, & turbare: Vel corpus formando phantasticum, quod oculis obiiciant: Vel species eorum, quæ homo vidit aliquando, confundendo, & ex illa cognitione formando novas species eorum, quæ nunquam vidit: Vel spiritus animales, qui interiorum sensuum functionibus peragendis inserviunt, movendo: Vel in corpore concitando motiones, & affectiones varias; atque ita ex illis formationibus, concitationibus, commixtionibus, & agitationibus specierum, assumptis etiam vaporibus instituto accommodatis efficere, ut homo videat: aut se videre credat ea, quæ nec sunt nec visa: nec audita unquam fuere. Hac arte utitur in suis prætensis apparitionibus, & revelationibus, in quibus seipsum, & secreta diversa Magis, & maleficis manifestat: ut docet August. *lib. de cura pro mortuis agen. cap. 12.*

285 Dormientium. Quod si vigilantes talem sensuum illusionem à dæmonibus patiuntur, quid dormientes: cùm pravi illi architecti in somno liberiùs, quàm in vigilia operentur? Nam negari non potest, quòd sicut somnia vera procedunt (nec enim de falsis agimus) Modò à Deo immittente, suamque voluntatem, & secreta mysteria revelante: ut accidit Abrahæ, Jacob, Danieli, Josepho, Paulo, & aliis; Modò à vehementi aliquando animæ affectu, & concitata perturbatione, ver. gr. amoris, metus, odii, & iræ: ut experiuntur, qui amant, timent, oderunt, & irascuntur: Modò à prava corporis affectione, quæ in eis prævalet: ut quando flava aut atra bilis incalescit, pituitus humor abundat, redundat sanguis, aliudve corruptum movetur, & jactatur: ut sentiunt cholerici, sanguinei, pituitosi, & melancholici. Sic etiam crebrò à dæmonibus proveniunt; quod ex sacris litteris colligitur: *Levit. 19. Deuteron. 18. & 2. Paralipom. 33.* in quibus observatio somniorum tanquam à Deo exosa prohibetur; magique & arioli extremo damnantur supplicio. Patet etiam ex antiqua dæmonum praxi, qui hoc modo gentibus illudebant. Nam cùm infirmi diversis morborum generibus vexati templa illorum remediis quærendis adibant, Æsculapius, Serapis, & Amphiaraus, qui Dii vulgò existimabantur, in somniis apparentes singulis morborum curationes præscribebant: ut Pausanias in *Baeot.*, & Strabo *lib. 6.* testantur. Denique ex moderna experientia: Nam dæmones maleficis, & Magis dormientibus inspirare, & ingerere somnia solent: aut ad occultam rerum demonstrationem; possunt enim ex certis causis naturales effectus necessariò eventuros, sicut præterita, & præsentia cognoscere, & illis, quibus occulta sunt, per somnium indicare: aut ad passionum, agitatis, turbatisque humoribus, & spiritibus, perturbationem, ut inflammentur ad libidinem, odium, vindictam, cæterosque animi pravos effectus. Nam semper diabolicæ potestati calliditas, calliditati malitia conjuncta est; qua agitati quaquaversum hominibus nocere desiderant; iis præsertim, qui somniis fidem habent; & ex ipsis actiones humanas vel suas, vel aliorum cognoscere, & dirigere volunt. Eorum etenim mentes superstitionibus imbutas erroribus implicant, qui omnes demergunt in interitum.

Sed nec sufficit iis præstigiatoribus utrique sensui in vigilia, & somno illudere, aliud moliuntur magis arduum. Nam usum sensus nunc tollunt omninò, nunc ad tempus. Primo modò, cùm illos ita ligant, & obstruunt, ut infecti nec videre

dere, nec audire, nec loqui possint: Sicut ille qui *Lucæ* 11. cæcus, surdus, & mutus factus à dæmone à Christo dæmonem eiiciente, sanatus est. Quod vi propria, & virtute rerum naturalium in confesso est, eos facilè posse perficere. Quorum etiam plures ad me confugerunt, ac liberi recesserunt. De unico puero referam sex annis nato ex parentibus nobilibus, jamdiu capite laborante, ac loquela ab aliquot diebus privato, qui anno Domini 1666. die 22. Augusti coram me ductus fuit, at cùm ipse adhuc perfecto rationis usu careret, instructo in fide, ac confidentia in Deo ejus Ductore, præcepi dæmoni, ut sine mora recederet ab ejus capite, lingua, ac toto corpore, quo præcepto formato, statim puer idiomate paterno clamare cæpit dicens: ***Fugge il Baò***, ***Fugge il Baò*** digito ostendens dæmonem fugientem: sic à quacunque dæmoniaca vexatione liber remansit,

Patientium. Obstructionem totalem sensuum.

Secundo modo, cùm efficiunt, ne actu quis sentiat, quod natura sensibile est: ut Magis, & maleficis accidit; dum suas diabolicas extases patiuntur. Obstruunt enim meatus, quibus à cerebro spiritus sensitivi se ad exteriores sensus penetrant: vel eosdem spiritus ab exterioribus sensibus ad internos attrahunt; ibique retinent, ne ad externorum organa descendere possint. Sic exteriorum sensuum munia impediuntur propter nimiam internarum virium applicationem, & spirituum sensibilium ad interni sensus organa confluxum; ita ut corpus vivum extasim patientis speciem mortui præseferat, nec videat, nec audiat, nec sentiat quicquam eorum, quæ coram dicuntur; aut aguntur, non aculeos, non ictus, non ignem adhibitum; sed in terram collapsum sine sensu, sine motu videatur exanime, quasi extincto illo, reverà anima esset à corpore separata. Tales patiuntur extases Magi, malefici, & Sagæ, cæterique sathanæ ministri, qui etsi in uno loco immobiliter maneant; tamen aliquando se varia loca peragrasse, ibique diversa peregisse arbitrantur, quicquid in contrarium asserant circumstantes. Talem extasim, puto, patiebatur mulier illa, de qua supra *disp. 1. nu. 160.* præcipuè post sacratissimi corporis Christi sumptionem; sed fictam fuisse, nec à Deo procedere, aliquoties probavi. Quare dum populo concionem habebam, prædicta extatica in medio Ecclesiæ, ubi videretur ab omnibus procumbebat ita sensibus destituta, quòd verbum Dei nunquam audiebat; quin potius cæteros audientes ab attentione revocabat. De qua re à quibusdam admonitus, memor verbi D N Jesu Christi *Jo. 8. Qui ex Deo est, verba Dei audit: vos autem non auditis, quia ex Deo non estis*: præcepi illi extaticæ, ne amplius in medio Ecclesiæ permaneret, ostendens illam extasim non esse à Deo, sed à dæmone, ut Dei verbum impediret. Deus enim qui præcepit audire verbum suum, non potest contradicere sibi, producendo actum oppositum, ut causa particularis.

286 Extasim.

Huic extasi adde somnum insolitum inductum pariter à dæmonibus, aut per ipsos immediatè: aut ope pharmacorum narcoticorum, quæ consopiendi vim habent naturalem: ut opium, solanum, & similia, quibus turbantur humores, obstruuntur nervorum origines, impeditur sensatio, sensus stupefit, & sopor altus concitatur. Sic enim naturaliter sopor per quadraginta septem, aut sexaginta septem annos in homines irruere potest si verum est: quod refertur de Cretensi Epimenide à Pausania. Quid dæmone operante, & apta adhibente remedia? nonne eò longiùs, & profundiùs, & insensibiliùs sopotabuntur, quò agentia naturalia, & somnificus hic architectus extraordinariùs efficaciùs agent? Hoc testari potest anno 1657. quædam adolescentula Bergomensis annos nata 17. in qua per annum integrum ita sopor altus concitabatur, quòd die noctuque profundè dormiebat, ac difficulter poterat à somno expergefieri, ita quod nec cibum appetere, nec nisi coactè illum sumere vellet, ad quam vocatus à parentibus accedens à dæmone talem somnum excitari, & causari planè agnovi, ac coram me genuflexam modò dormire, nunc vigilare eam faciebat dæmon, prout præceptis ad hoc illum cogebam, quæ tandem in fide ac fiducia in Deum benè instructa perfectæ sanitati restituta est.

287 Soporem.

His

His duobus modis, extatico, & somnolento spiritus inferi surdos, ac mutos reddunt magos, maleficos, & sagas, cùm à ministris justitiæ torturæ subiiciuntur. Neque enim audiunt Judicum interrogationes, nec ad interrogata respondere valent; Immò tunc videntur esse ita sensibus destituti, ut flagella non sentiant validissima, nec pedum ustulationes, nec distractionem membrorum, nec cæteros cruciatus si adhibeantur, ut ex ore eorum eliciatur veritas. Quod plures innocentiæ miraculo contestatæ tribuunt: cùm potius virtuti dæmoniacæ, & obstinatæ malitiæ assignandum sit, ut infra *tom.2.d.1.n.140. & sequentibus*.

Quoad facultates appetitivas.

§. II.

288 *In appetitivis excitant passiones.* DEnique Cacodæmones, ne quid intactum in anima relinquatur, utriusque appetitus concupiscibilis, & irascibilis varias excitant passiones duabus viis, extera una, interna altera. Exteriùs obiiciunt species rerum, quæ ad passiones amoris, odii, timoris, & hujusmodi excitandas plurimum valent. Nam illæ receptæ in sensu exteriori devolvuntur ad interiorem, qui apprehensa tali specie facilè appetitum movet, sicut intellectus voluntatem. Interiùs verò phantasmata movent ad similes res repræsentandas: Vel excitant. & accendunt humores, qui sunt talium passionum materia, sanguinem, nempè melancholiam, atramque bilem. Et sic appetitus sensitivus immutatur, qui, cùm sit virtus in corpore, potest ad aliquid appetendum accendi, & incitari. Nam bile inflammata homo ad iram promptior est, sanguine accenso, proclivior ad luxuriam; melancholia perturbata pronior ad odium, & vindictam. Cumque appetitus ille libertate careat, & coactione quadam in objectum suum impellatur, possunt hostes ii conjurati, homines in malum aliquod impellere necessariò, inquantum sensitivus hic appetitus non potest objecta illa non appetere. Nihilominus non semper suum consequuntur intentum, quamvis sic excitent, & moveant illam facultatem; quia concupiscibilis sunt potentiæ per participationem rationales, idest subsunt rationi, à qua possunt gubernari; & cui à natura aptæ sunt obedire. Quare possunt omnes ab illis incitationibus dissentire per rationem; & motus illi peccati omnes expertes sunt: immò semina gloriæ, & majoris meriti, cùm voluntas fortiter eis non consentiendo renititur. Impiis autem, & sceleratis, quales sunt Magi, & malefici crebram novorum maleficiorum ansam subministrant. Illi enim tanquam subditi à suis magistris incitantur, agitantur nova rabies & atrociora mala meditantur, quæ postea opere consummant, odia, rixas, & dissensiones suscitando: ut videbimus inferius, cùm de maleficiis amoris, & odii tractabitur.

In utroque appetitu.

Concupiscibili.

Irascibili.

SECTIO III.

In Corpora.

289 *Dæmon sævit in corpora variis modis.* QUantis miserum hominem machinis implacabilis ejus hostis oppugnat? Nunc in bona ejus extera, quæ fortunæ vocantur, eum omnibus spoliando, impetum facit. Modò aggreditur spiritum prava suggerendo: vel impediendo, nè rectum sequatur: Sæpiùs grassatur in animam, quam artibus circumvenit, & potentia prostrat. Sæpissimè sævit in corpus; sed tot, tantisque modis, ut si totam rerum omnium, quæ sunt, aut fingi possunt, seriem decem philosophicis prædicamentis contentam consideres, invenies in unoquoque malis affici singularibus à potenti, & solertissimo veteratore, qui tot nocendi artibus in gravem hominis ruinam instructus, si non perficere, saltem tentare non cessat omnes nocumentorum modos: ut sequentes articuli notum facient.

Qui ad decē. Prædicamenta revocantur.

AR-

ARTICULUS I.

Quoad substantiam.

NOnnè in primo Prædicamento summam nititur ostentare potentiam, cùm homines in bruta trasmutare videtur: ut apparet in Magis, ac maleficis, quos in lupos, feles, bufones, & id generis animalia transmutare simulat. Hic enim potentiam vult æmulari divinam, qua uxorem Loth in salis statuam conversam, ac Nabuchodonosor in bovem saltem quoad imaginationem, ac mores versum sacræ paginæ repræsentant. 290 Fingit homines transmutare in bruta.

§. I.

TAles autem mutationes reales esse videntur, eò quòd homines sic transmutati velut bestiæ apparere, operari, & pati videntur. Apparitionem illusoriam esse, nemo audebit asserere, si observet, eis, quos trasformare nititur, veras ferarum pelles, & exuvias luporum, leonum, & hujusmodi aptissimè circumdare; membra membris, caput capiti, brachia brachiis, pedes pedibus, os ori circumponere: tum operatione, & virtute sua ita illos efferare, ut figura, & temperamento veluti mutatis, naturam humanam in belluinam transiisse probabile videatur. Etenim illi statim more ferarum incedunt, manibusque pro pedibus utentes tanta cursitant velocitate, ut à nemine assequi possint. Quod testatur experientia in Lycantrophis. Et sicut in bestiam transfiguratos se credunt; ita videntibus bestiæ reputantur, qui quocunque larvatos illos pertransire contingit, lupi, aut alterius animalis impressa terræ vestigia deprehendunt. Quæ transmutatio verè fieri videtur. Quia transmutati ut bestiæ. Apparent.

291 Confirmatur ampliùs ex eo, quòd more belluarum operari apparent. Si enim operari sequitur esse juxta Philosophum 2. *Metaph.* & ex irrationabilibus operibus, & brutis animalia dignoscuntur, quis illos non verè esse bestias, credat; cùm ferarum more homines invadant, mulieres jugulent, pueros interficiant, eorum comedant cerebellum, carnes devorent, accedentes mordeant, & dentibus, unguibus, totoque corporis nisu impetum faciant in eos, quos cursu assequi possunt; ut sæpiùs clamorosis experimentis in variis regionibus comprobatum est. Operantur.

§. II.

ACtionem sequitur passio, & sicut in corpore illo assumpto ut bestiæ agunt, etiam ut bestiæ aliquando patiuntur. Nam si ab insequentibus vulnerentur, in illis posteà membris humanis saucii inveniuntur, quæ in ferino corpore ictum accepisse creduntur. Quod sæpè probavit eventus, cùm fele, & bufone hastæ, aut gladii cuspide in collo, ventre, pedibus, aut altero membro perforatis, cæsim, punctimque illata eadem vulnera in malefico reperta sunt. Quæ omnia signa videntur non apparentis, sed veræ transmutationis. 292 Patiuntur.

Nec exempla desunt, quæ idem probare videntur, non petita ex Poetarum fabulis, quæ Ulyssis socios in porcos, & Diomedis familiares in aves, aliosque in diversa ferarum genera transmutatos fingunt; sed ex variis historiis desumpta, quibus lubens supersedeo, cum in utriusque mundi novi, & veteris regionibus plures in feras transformari, sicut Arcades in veteri, Nicaraguanos, Quatrutemallanos in novo passim auctores referant; & præcipuè P. Chieza Histor. Paruv. par. 2. c. 205. & 210.

293 Plura sæpè refert Vincentius Belnac. speculo hist. quorum unicum memorabile referam ex lib. 4. de Nectabano Rege Ægypti inter Ægyptios Mago celeberrimo.

Hic

Hic cùm à suis Diis, seù potiùs dæmonibus fuisset admonitus se ab inimicis suis vincendum, & capiendum, nisi fugæ consuleret, mox raso capite, & barba, collectis omnibus, quæ sibi pretiosa erant appulit Macedoniæ, ubi amictus veste linea se astrologum professus vim suæ peritiæ cum magna admiratione commendabat, quod cùm ad aures Olimpiadis Reginæ pervenisset tempore, quo Rex Philippus ejus vir aberat causa belli, cœpit ejus peritiam consulere. Nactabanus autem pulchritudinem Reginæ admiratus amore ejus captus est. Cumque acriùs vultum Reginæ intueretur, ait illa, cur ita me intuendo defigeris: cui ille, recordor oraculi illius, quod apud Ægyptum à Diis acceperam, quod oportet te misceri Deo, genituramque filium ultorem omnium, si qua Philippus in te audebit: tunc illa: cui Deo ad thorum debeor; respondit: Hammoni Deo Libiæ; ergo para te ad hujus nuptias, ut reginam decet. Videbis autem & in somnio nuptias tibi cum Deo futuras. Igitur Nactabanus quæris herbas ad immittendum somnium necessarias, quibus in succum pressis effigiat ex cera corpusculum fæminæ, cui nomen Reginæ ascribit, lectulumque ei fabricat, cui illa effigies supponitur, & lucernis juxta accensis succum herbarum potentium superfudit, carmenque indicit efficax, & secretum, quo effectum est, ut quicquid simulacro cereo loquebatur, id etiam fieri sibi Regina nuntiaret. Fecit ergo eam somniare, quòd Hammoni miscebatur, & de eo gravida fiebat. Quod cùm illa retulisset Nectabano, ille respondit, hujus somni effectus citò subsequetur: quapropter secus cubiculum tuum secretò mihi lectum parari jubeto, ut si fortè aliquis repentinus ingruerit metus, possim tibi esse spes subsidii, quod ita factum est. Tunc Magus ad Reginam, præcursor tibi adveniet Deus, draco scilicet reptabundus, quo viso, tu egredi jube omnes, & cùm te lecto collocaveris, explora vultum illius, quem in somno vidisti. Tunc Magus providit ex arte vellus Arietis molummum simul cum cornibus decerptum, & amictum candidum; fecit ex scientia reliquum corpus veluti draconem vespera adventantem ad fæminam. Quo illa viso, cunctor egredi jussit, deditque se mox lectulo, & operto capite solo, oculos ad superventum opinati Dei curiosè intendit. At ille sceptro deposito, ascensoque lectulo nuptias egit; post accepit accipitrem sacratum, & monet eum ire ad Philippum, cui per noctem in somnio persistens illum mandatis instruxit. Excitatus autem Philippus advocans somniorum interpretes ait: vidi per quietem Deum quendam formosum, & canitie capitis cæsariatum, arietisque cornibus insignitum supervenisse Olimpiadi conjungi meæ, seque illi miscuisse, quibus peractis hæc verba addiderat; excepisti ò mulier ex me filium vindicem. Ad hæc interpres, quod signari virginali fæminæ vidisti, scito, quòd illa conceperit, nemo enim vas vacuum consignat, quoniam Deum capite arietino testaris, eundemque canum, Deus est Libiæ Hammon nomine. Hanc interpretationem non æquo animo Philippus accepit. Rediit ergo festinata re bellica Macedoniam. Cui cùm Regina diffidentiùs occursaret, astu dissimulans indignationem ait: me quidem clam res gesta non est, scio tamen me nunquam alicujus popularis amori servisse, enimverò Dei Deorum pulcherrimi: atque his dictis animum mulieris instauravit. Deinde jam Philippo effervescente, conjugem acriùs increpante, quòd conceptus ille non ex Deo foret, hæc Nectabanus audivit. Cùm ergo convivium celebre regium pararetur, ob reversionem Philippi, nec ille frontem explicaret, statim Nectabanus se reformat in illum draconis seductiorem tractum, tricliniumque penetrat reptabundus specie spectabilis tum majestate totius corporis, tum etiam sibilorum acumine adeò terribili, ut parietes etiam, ac fundamenta domus quati viderentur. Cæteris ergo terrore concussis, & Olimpias quo fidem faceret divino Numini, manum protendit ad bestiam, & draco caput in sinum mulieris extendit, & omne agmen in spheram mansuetus collegit, & promptum osculum mulieri porrexit. Sicque dehinc vertit se in Aquilam, & volatu discessit, tunc ex admiratione exhilaratus Philippus ait: patuit ò conjux, argumentum divini circa te cultus, sed cujus Dei nescio, vel Jovis ex Aquila, vel Hammonis ex dracone. Ad hæc mulier se Hammonem esse professus est, cùm primùm mecum convenire dignatus est. Hæc Beluacensis locò citato èx Eusebio historico.

§. III.

§. III.

Quamvis autem dæmones hujusmodi apparentes transmutationes operari queant: attamen certum est non posse speciem perfectam in aliam perfectam, & organicam ope dæmonis transmutare: nec ferinam animam humanum corpus informare: aut corpus humanum ab anima ferina informari. Multò minus simul cum corpore immutari. Et impossibilis est talis transmutatio tam ex parte transmutantis, quàm transmutati. Transmutans dæmon imbellis est huic effectui producendo; Nam nulla forma substantialis potest alicui materiæ velut illius forma uniri, nisi à solo agente, qui potest illam producere, sed dæmon non potest formam substantialem producere; ergo nec potest illam materiæ unire: aliàs sic uniendo, videretur ipsum compositum ex materia, & forma producere: quod fieri non posse, liquet ex eo, quod agens non potest aliquod compositum producere, cujus nec materiam, nec formam producere valet. Quare ille solus potest animam à corpore separatam iterum corpori unire, qui solus animam, & corpus producere queit. Et si hoc posset dęmon, factor, & creator esset illius hominis, quod nefas est dicere. In illa etenim transmutatione, si realis esset, & fieret totius in totum, homo desineret esse, atque desinendo moreretur, quando inciperet esse bestia. Ideóque cùm bestia rediret ad naturam hominis, homo denuò à dæmone crearetur, quod omnem ejus potentiam, ut pote limitatum prætergreditur. 294 Attamen impossibilis est. Tum ex parte transmutantis.

§. IV.

Sed si transmutatum consideres, quomodo talis poterit fieri in homine metamorphosis, ut ejus anima bestiæ corpus informet: cùm tantæ sit nobilitatis, ut præter humanum, & organicum corpus nullum aliud informare possit? Nam si quælibet forma substantialis certas in materia exigit dispositiones, ut illam informare, atque informando ei suum esse tribuere valeat; quid fieri poterit, ut belluina humanum, humana bellumum corpus informet: cùm neutra in assumpto corpore dispositiones convenientes, & organizationem propriam non inveniat? 295 Tum ex parte transmutati.

His philosophicis rationibus ecclesiasticæ sententiæ accedit auctoritas, quæ c. *Episcopi* 26.*q*.5. Anathematis mucrone percutit talium transformationum assertores: *Quisquis credit, posse fieri aliquam creaturam aut in melius, aut in deterius commutari, aut transformari in aliam speciem, vel in aliam similitudinem, nisi ab ipso Creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta sunt, proculdubio infidelis est, & pagano deterior*. Quod auctoritate D. Augustini *lib.*18.*de Civit.Dei cap.*17.& 18. comprobatur, cum quo asserendum est, omnes illas magorum, ac maleficorum transmutationes illusorias, deceptrices, & apparentes tantùm esse, non veras. Quod etiam docet Chrisost. *hom.*28. *in Matth.* D. Bonav. *in* 2.*d*.7.*p*.2.*a* 2.*q*.1.& 2. S. Thom.1.*par*.*q*.114. cæteraque scholasticorum turba.

Quòd si hujusmodi homines se putant transformatos in bestias, & ab aliis tales reperiuntur: Illi ex humorum vitio, & atræ bilis excessu: Isti ex illusione, & præstigio sensibus facto peccant. Nec pellis circumpositio talem transmutationem causare potest. Quare quæ apparet, præstigiosa est.

Si sæviunt in homines, & pecora: Aliquando hoc dæmon seipso præstat in assumpto aereo corpore, quod creditur ab homine factum intereà absente, & in abdito loco latitante, gravique sopore immerso: aliquando in proprio corpore malefici, & licantrophi perturbatis humoribus, ex quibus desiderium greges invadendi, & lacerandi, odiumque in homines excitantur.

Si patiuntur, nihil mirum cùm adest maleficus: nec enim habet impenetrabile cor-

corpus. Cùm autem abest, hoc agit dæmon in ejus corpore vero, quod in apparente patitur. Vulnerat enim verum in eisdem locis, & membris, in quibus vulnera excipit substitutum.

§. V.

296 *Opinio Menghi adducitur circa vulnera inflicta cùm non adsunt.*

NEc audiendus est in hoc loco Hieronymus Menghus à Viadana, qui in suo Compendio Artis Exorcistæ *lib.2.cap.10.in fine*, modum explicans, quo striges, & malefici vulnera suscipiunt, cùm non adsunt, dum lupis, felibus, bufonibus, & aliis id generis animalibus, sub quorum figuris apparent, vulnera infliguntur, ait: (ut utar verbis ejus.) *Li demonj siccome assaltano gli uomini in effigie di gatti, ò lupi col moto locale; così parimente ponno pigliare le bastonate, & ferite di quelli uomini date à quei gatti, ò lupi, & subito portandole per l'aria, introdurle ne gli corpi di quelle donne stando elle nelle loro case; ne crederò che di questo alcuno dubiti, sendo cosa facile al demonio, quando tutti sapranno, che à questo modo anco sogliono queste scelerate streghe indurre lesioni dolori, & punture nei corpi umani, quando li piace; perche si dipingono, ò fanno alcuna immagine, che vogliono maleficiare, & fatturare, & offendendo quella con punture, ferite, overo altre lesioni con animo di offendere il figurato, & immaginato, il diavolo con il patto, che tiene con esse loro, pigliando (come abbiamo detto) quelle ferite, l'introduce nel corpo di quel fatturato, nei proprj luoghi, ove la Maga ha offeso l'immagine.* Hæc Menghus.

297 *Ratione improbatur.*

At quis mediocriter in philosophicis scientiis versatus hujusmodi non rideat vanitatem? Quid enim est percussio nisi relatio realis, quæ ut activa fundatur in percutiente, seu vulnerante, & terminatur ad percussum, seu vulneratum: ut passiva verò fundatur in percusso, seu vulnerato, & terminatur ad percutientem, seu vulnerantem: uno autem istorum terminorum destructo, destruitur relatio: quia *relativa* ex Philosopho *sicut posita se ponunt, sic perempta se perimunt*. Sicut fundamentum relationis ad aliud non refertur, quàm ad suum terminum: ita terminus non ad aliud, quàm ad suum fundamentum. Relatio verò non refertur: quia *Relationis non est relatio*, ex 4.*Physic.contex.*117.& 5.*Physic.cap.*10. Dum ergo quis percutit dæmonem felis, lupi, aut alterius animalis formam præseferentem, saga aut malefico absente; tunc illa percussio, seu vulneratio activa fundatur in homine percutiente, seu vulnerante, & terminatur ad dæmonem sub illa specie animalis apparentem; sed deponente dæmone illam præstigiosam formam, in qua non verè, & realiter; sed apparenter tantùm vulnera acceperat, forma animalis, quæ erat saltem apparens fundamentum percussionis, aut vulneris destruitur: destructo autem fundamento destruitur terminus relationis, nec ampliùs manet relatio, idest, vulneratio, aut vulnus.

Nec est dicendum quod maneat aliquid absolutum in illo corpore aereo, dæmon enim cùm sit spiritus simplex, & indivisibilis non potest vulnerari, aut percuti: sic corpora illa cùm non sint vera, ac realia; sed tantùm apparentia, & aerea; qui illa verberant, aerem, & nebulas diverberant. Si ergo illæ percussiones, & vulnera non sunt; nec dæmon potest illa de uno in alium terminum transferre: quia nullius entis nulla potest esse actio realis.

298 Sed esto, illa animalia vera essent animalia, & vera, ac realia reciperent in se vulnera, adhuc non possent à dæmone per aerem deferri, & in aliud corpus introduci: quia cùm sint relationes reales, non sunt entia absoluta; sed respectiva, quæ non possunt separari à suo fundamento, & termino. Sed si aliqua vulnera in corpora sagarum, ac maleficorum, vel maleficio afficiendorum à dæmone introducuntur, non sunt eadem numero vulnera, quæ à percutiente illis animalibus fuere inflicta; sed diversa; nec referuntur ad hominem illa animalia percutientem; sed ad dæmonem illa vulnera infligentem.

Idem prorsus fatendum de illis punctionibus, ac vulneribus à strigibus, ac male-

leficis illis imaginibus inflictis. Nam de similibus idem est judicium; & *ubi eadem ratio, ibi idem jus esse debet. L. illud ff. ad L. Aquiliam cum similibus*. Quoquomodo autem vulnerentur, sufficit nobis scire, quòd sagæ, ac malefici verè, ac realiter in animalia transformari nequeunt.

Quare hinc abeant istæ transmutationes à nugivendulis assertæ; quibus uxoris Loth, aut Nabuchodonosor transmutationes suffragari non possunt: cùm factæ fuerint, non operatione dæmonis; sed virtute Dei, cui nihil est impossibile. Et an ultima fuerit vera, vel apparens, incertum est inter Auctores pro utraque parte contradictoriè inter se digladiantes. Nam Lyranus, & Dionys. Carthusian. referunt, Josephum sensisse, illum verè mutatum esse in bovem, testante sacra pagina: *Fœnum sicut bos comedet*. Sed Medina *lib.2. de recta fide in Deum c.7.* existimat, hanc mutationem non fuisse veram, sed simulatam tantùm, & apparentem. Idem sentiunt Dorothæus, & Epiphanius, D. Thom. verò *lib.2. de regimine Principum*, & Hieronymus ad illa verba: *sensus meus redditus est mihi:* & alii quos videre licet apud Stephanum Facundex *in Præcept.1. Decalogi lib.1. cap.41. num.15.* asserunt, Nabuchodonosor non formam amisisse, sed mentem: Quam sententiam, & ego libenter amplector.

ARTICULUS II.

Quoad Quantitatem.

§. I.

Tentat adhuc artifex versipellis mirabilium operum productionem in corporum quantitate. Videt divina potentia plures ex Sanctis eodem tempore in diversis locis apparuisse: Insuper ad compeditos solvendos loca clausa, & carceres obserratos penetrasse, ut plures testantur historiæ. Idem in suis vult factitare, quasi parem cum Deo virtutem sit assecutus. Collocare enim illum posse unum, & idem corpus in duobus locis disiunctis, ita ut idem homo in utroque eodem tempore videatur, probatur experientia. Missis enim, quæ de Simone Mago, & Silene ejus meretrice referuntur à Clemente *lib.2. Recognit. & lib.4. Constit. Apostolicarum:* de Apollonio à Philostrato: de Pythagora in duabus urbibus viso ab Origene *lib.6. contra Celsum*. Berengarium insignem sui temporis Magum, & hæreticorum sacramentariorum coriphæum eadem nocte Romæ fuisse, & in Ecclesia Turonensi lectionem decantasse, tradunt Historici illius temporis: ut Nangiacus in *Chronico*. Nec plura addenda sunt, quandoquidem hæc quotidiè præstare simulat in Magis. Solemne est enim dæmoni, ut dicetur posteà, generales celebrare congregationes; in quibus maxima hominum, & mulierum conveniente multitudine, si aliquis ex Magis propter levissimum aliquod superveniens impedimentum comparere non possit, excusatur ab illo; sed ne privetur participatione sacramentorum infernalium: quamvis domi remaneat, non tamen desinit in cœtu diabolico comparere, ubi ludit, cantat, comedit, saltat, & alia peragit à Magis fieri consueta; ita ut eadem nocte remaneat in lecto, & in cœtu comparere videatur: ut aliàs patuit in mulier.ulis illis conviventibus, & tamen domi dormientibus, de quibus agitur *in vita S. Germani*: Sic Magos ope dæmonis ædes penetrare, etiamsi clausæ sint januæ: vel per tenues rimas in cubicula irrepere; immò per quasvis angustias nullo negotio viam sibi parare. Experientia quoque ipsa restari videtur. Nam ab illo illusoriè contrahuntur, & diminuuntur in pusilla animalia, v. gr. in feles, mures, locustas, & alia minutiora: tum introducuntur in ædes, carceres, cameras, & loca secretiora, ita ut duo corpora in uno, & eodem loco penetrativè collocari videantur.

299 Circa quantitatem dæmon mirabilia opera producit. Ostendit quòd idem corpus fit in duobus locis eodem tempore.

Et quod unum corpus aliud penetrare videatur.

§. II.

300 Sed utrumque præstigiosum probatur.

SEd hæc omnia, ut superiora, meræ sunt præstigiæ. Certum est enim ex principiis physicis, quodlibet corpus suo loco contineri: nec naturaliter posse unum, & idem corpus simul esse in duobus locis; quod ita obstinatè asserunt moderni sacramentarii, ut neque per divinam potentiam id fieri posse velint, quamvis falsò. Insuper suis ita circumscribi dimensionibus corporalibus, ut aliud juxta naturæ suæ leges penetrare non valeat. Ideoque dæmonem non posse sic mutare corporis quantitatem, ut unum in duobus locis, vel duo in uno loco collocentur: cùm nihil ei liceat agere, quàm quod naturæ ordo patitur. Unde sequitur, Magos in duobus locis visos in uno verè, & realiter esse; in alio phantasticè, & apparenter, dæmone ipsos repræsentante, & postea per mentis excessum exhibente omnia, quæ in Conventu sathanico fiunt: ut pluries sagæ coram Judicibus confessæ sunt. Similiter Magos per has rimas in cubicula non introire; sed per fenestras, & portas, quas præcedens dæmon latenter aperit, & claudit: sed tam subtiliter, ut dormientes in cubiculo non evigilent: sicut eadem fassos fuisse, refert Grillandus *lib.2. de sortilegiis c.*8. Vel si verè cattis, & similibus patet aditus per has rimulas, non magos esse; sed dæmones, qui sub tali forma ingrediuntur, & illa operantur, quæ Magi se operari credunt, dum eadem in eorum imaginatione, operatione diabolica effinguntur.

ARTICULUS III.

Quoad Qualitatem.

301 Alterationes varias dæmon efficit in corpore. Qualitates Amovendo. Vel introducendo. Quæ sunt innumeræ ad solos morbos revocantur.

EFficacior est dæmonis virtus in qualitatibus corporis, vel amovendis: vel introducendis cùm utrumque sit illi facillimum. Quod probant omnes alterationes in corporibus virtute diabolica factæ, quæ cùm sint innumeræ, eas ad solos morbos revocemus ab illo variè illatos: quicquid in contrarium dicant Avicenna, Galenus, & alii putantes, ex naturalibus causis semper oriri; quasi verò Saul, & Job in veteri testamento: Cæcus, & mutus epilepticus, seu lunaticus, & mulier convulsa in novo non fuerint à dæmone, ut ab efficienti causa, variis infirmitatibus divexati. Idemque nos docet quotidiana experientia in tot utriusque sexus personis, quæ maleficio aliquo affectæ patiuntur febres varias, languores summos, morbos graves, cæcitatem, surditatem, dementiam, deliramenta, dentium stridorem, melancholiam, lepram, paralysim, epilepsiam, apoplexiam, stuporem, & convulsionem membrorum, obstructiones, & intemperies, modò mitiores, modò validiores, emacinationem corporis; denique morte m ipsam.

302 Quod causat septem modis Phantasiæ fascinatione.

Quod septemplici modo peragit, ut se opponat septem donorum Spiritus sancti distributionibus.

Primò phantasiæ fascinatione, ex qua horrendæ procedunt infirmitates: cùm omnes extraordinarii effectus, qui in energumenorum corpore constituuntur, & à dæmonibus causantur, huic perturbatæ potentiæ ab incredulis, qui possessiones reales negant, assignentur. Tam enim potens est in homine agitando, ut ejus effectus omnem naturæ virtutem prætergredi videantur.

Humorum perturbatione.

Secundò motu, & perturbatione humorum; excitat enim atram bilem, quam adauget admotis causis exurentibus, vel detento ipso humore, ne expurgetur; fuligines in cerebrum, & internos sensuum meatus propellit: noxia excrementa coacervat ad juncturas; spirituosam ex ipso sanguine substantiam expurgat à crassitie materiæ; & ea inficit spiritus vitales, atque diversas infert noxas. Unde *si aliquem melancholiæ morbo dæmon afficere velit*, inquit, Codr. Medicus timoratus, & doctus lib.3. cap.2. de morbis veneficis, *melancholicum succum auget*;

get; vel jam genitum, aut auctum commovet in cerebrum; atque in internorum sensuum sedes vapores atros defert. Quòd si apoplexiam, catochum, & alios similes effectus excitare statuerit, crassos succos ad cerebrum defert, quibus venas cerebri, vel ejus ventres, vel nervorum origines obstruit. Si cæcitatem; excrementa ad oculos traducit: vel etiam humorem aqueum chrystallinum oppositum agitat, vel crassefacit, ut spiritus visivi permeare non possint. Simili ratione surditatem infert: vel excrementa acervando; vel retinendo aerem congenitum quominus moveatur. Hæc Condroncus.

Virium dissolutione.

Tertiò virium, & potentiarum debilitatione, dissolutione, & destructione. Nam si integræ, sua exequuntur munia, non dubium est, quin ad illa præstanda reddantur ineptæ, si debilitentur, dissolvantur, aut destruantur: ut cùm cæcitatem vult inferre, nervos visorios ita comprimit, quominus species visiva per eos recipiatur. Sic cùm surditatem, nervum auditorium, quominus suum valeat exequi munus.

Organorum corruptione.

Quartò corruptione organorum, quibus sensus sunt alligati. Nam sic eos, vel hebetat: vel noxiè afficit. Cùm enim non possit corpus ritè operari, nisi illis mediantibus, tunc à dæmone eis corruptis non solùm desinunt, suas exequi functiones; sed omninò fatigantur, franguntur, languescunt, & pereunt.

Contractione membrorum.

Quintò contractione, & distractione membrorum, unde maximi excitantur dolores. Nam si parturientes tanta patiuntur, quid maleficiis affecti, cùm membra contrahantur, & distrahantur tam atrociter, ut in equuleo torqueri videantur?

Impulsu in varia pericula.

Sextò impulsu in varia pericula: nunc in ignem, ut flammis consumantur: nunc in aquam, ut suffocentur: nunc in præcipitia, ut collidantur, aut aliàs miserè pereant, cujus impulsiones *Marci 9.* luculentum habemus exemplum.

Morte ipsa.

Septimò ipsa morte, quam variè infert; atque iis modis diversimodè corporibus 303
detrimenta procurat, illa alterando per qualitates noxias, quas immittit, pluribusque, vel paucioribus utitur, prout nocere desiderat, ut patet in septem viris Saræ à dæmone occisis, ut habetur Tobiæ cap. *6.*

Probatur exemplo.

Horum septem modorum varia passim in hoc toto opere referuntur exempla; unicum tamen hìc referam de ultimo modo, cujus fui testis oculatus. Anno Domini 1645. in territorio Bergomensi quidam Juvenis annos natus circiter 25. fuerat maleficio affectus ita quòd non poterat ampliùs manducare, bibere, nec alias naturales exercere operationes, immò nec penè loqui, ac respirare; ad me accessit vigilia S. Laurentii, quem cùm cæpissem sacris munire benedictionibus, illicò dæmon totius mali se prodidit auctorem, cujus motibus, & agitationibus per ecclesiastica præcepta confractis, ac depressis, juveni, ut sua alicui Confessario confiteretur peccata, ac sequenti die sacram sumeret Eucharistiam, postea Brixiam peteret ad quendam peritum, & famosum Exorcistam, persuasi (nondum enim ego dæmoniacos exorcizare, sed dumtaxat maleficio affectos sacris benedictionibus ad maleficia tollenda ordinatis munire, consueveram). At ipse cùm se à dæmone obsessum comperisset, repentè in quandam vetulam maleficii, & obsessionis causam constituit, cujus mala opera benè noverat; ac domum profectus dixit amicis suis ac domesticis, se ab illa vetula fuisse ita malè affectum, ac optimè nosse, alios ab ea olim ita fuisse affectos, ideoque se velle eam Sanctissimæ Inquisitionis deferre tribunali. Interim rogavit Superiorem Conventus, ut ea nocte unà cum quodam socio suo fidelissimo illum reciperet in Conventum. Quo obtento, (nec loco pepercit crudelitas diabolica) post quartam noctis horam, dum in cubiculo maneret expergefactus, ostio, ac fenestra apertis, vidit illam mulierculam cubiculum ingredientem, & super lectulum ascendentem, à qua miser ille in collo fuit manibus comprehensus, ut penè suffocari videretur. Quam toto conatu à se depellere nitebatur, interim, eam conviciis afficiendo, & tanta vi ab ea se eximere contendendo, quòd lectum, quo decumbebat, confregit, omnia hæc socio audiente licèt neminem vidente. Nec semel hoc factum est; sed post dimidiam horam illum in altero

tero lectulo unà cum socio decumbentem iterum est aggressa, quem conabatur extrahere è lecto; sed socius amplexus illum detinebat, vim magnam, ac motum contra se fieri persentiens; sed neminem aspiciens. Ex quo evenit, quòd caput ipsius miseri, & collum ita fuere tumefacta, ut totaliter fuerit deformatus, & tanquam phreneticus agitaretur, spumaret ore, dentibus fremeret, solo collideret, ac præcipitem se dare vellet. Quarè manè me præsente coram multis testibus omnia narravit, prius ejus gutture, ac lingua munitis signo crucis; continueque voces emittebat raucas, & truncas, conquerendo se de illa vetula, ac dicendo hæc verba: *me affligit illa mulier* (illius proprium nomen enunciando) nec vult cessare, donec me mortuum videat: quod factum est hora ejusdem diei nona, qua expiravit. Et fuit à quibusdam observatum, mulierem illam eo manè non fuisse visam more solito missæ sacrificio interesse, nec Ecclesiam adiisse; nisi post prandium quando miser ille jam spiritum exhalaverat. Nemini autem est abigendum, quin hoc facinus patratum fuerit vel ab illa vetula ope dæmonis mediante; vel à dæmone sub illius vetulæ figura, ea sic consentiente, ac præcipiente, ne illam denunciaret. Quod magis, ac magis conformavit mors neptis ipsius vetulæ, quæ posteà immediatè ante completum mensem quadam insolita infirmitate è medio sublata est per maleficium, ut suspicabatur, ab eadem vetula patratum: quia cùm prædicta Adolescentula ardenter præfatum diligeret Juvenem, dolens de morte illius, enarraverat, maleficium ab avuncula sua per bucellam juveni traditam factum esse. Immò ipsamet vetula mortis illius cooperatricem seipsam patefecit, dum postea prædicti Juvenis socio, qui omnium, quæ evenerant testis fuerat oculatus, & auritus, nisi taceret, similem se mortem inflicturam minata est, Cujus eventus testis fui oculatus unà cùm nonnullis aliis piis Religiosis. Neque hoc negabunt, nisi strigarum fautores: vel eorundem criminum participantes.

ARTICULUS IV.

Quoad Relationem.

§. I.

704 Dæmon extraordinariam potest facere relationem per quam homo sibi & aliis similis, & dissimilis fit.

POtest insuper dæmon extraordinariam in homine facere relationem: seni juventam reddendo. Eo enim ipso quòd erit sic renovatus, ad alios homines se habebit ut dissimiliter similis, & similiter dissimilis. Similis juvenibus, quia juventam recipiet: Viris, quia maturitate, & virtute virili donatus erit. Senibus, quia provectioris erit ætatis. Dissimilis à juvenibus, quia pueritiæ, & adolescentiæ ætas longè prætergredietur: A viris, quia ætatem attinget senum, inter quos erit meritò connumerandus: A Senibus, quia non sustinebit incommoda senectutis; sed vultu, facie totoque corporis habitu adolescentem exhibebit; vel alium omninò sibi dissimilem similem repræsentabit.

Probatur exemplo.

De qua reluculentum exemplum refert Vincentius Belvacensis Specul. hist. lib. 9. cap. 35. de Faustiniano Cive nobilissimo Romano patre Sancti Clementis Papæ, Nicetæ, & Aquilæ Discipulorum S. Petri Apostoli, qui profectus Athenas ad quærendum Mathidiam uxorem suam, quæ unà cum duobus filiis Fausto, & Faustino, qui postea vocati sunt alter Niceta, alter Aquila, iter direxerat: cùm autem Faustinianus nullibi invenisset dictam suam uxorem cum suis filiis, mansit in Urbe Laodiceæ: & factus est discipulus Simonis Magi, donec S. Petrus unà cum S. Clemente, inventa Mathidia ejus matre, ac cognitis Clementis fratribus Niceta, & Aquila omnes Laodiceam perrexerunt, ubi invento, ac cognito etiam Faustiniano eorum Patre cuncti admiratione stupefacti post amplexus, & oscula simul lætitia pleni filii, qui Christiani erant cum patre pagano

qui

qui paratum se præbuit fidem catholicam recipere, disputare cæperunt, sed utar verbis S. Clementis relatis à Belvacense loco citato.

Post disputationem autem cùm jam domi essemus præparantes ad edendum, ingressus quidam nuntiat Appionem cum Anubione nuper venisse ab Antiochia, & hospitari cum Simone Mago. Quod audiens pater gavisus est, & ait Petro: Si permittis volo ire, & salutare Appionem, & Anubionem, quia valdè amici mei sunt; fortassis autem Anubionem suadere potero disputare cum Clemente de Genesi. Promitto, inquit Petrus, & laudo, quòd amicos colis. Considera tamen, quòd per providentiam Dei omnia tibi ex sententia concurrunt. Ecce enim non solùm affectio tibi propria, Deo testante reparata est, sed etiam amicorum præsentia procurat; & pater inquit, verè adverto ita esse ut dicis. Abiit ergo ad Anubionem. Nos autem cum Petro positi per totam noctem interrogando de diversis quæstionibus, & discendo ab eo delectatione ipsa doctrinæ pervigiles mansimus. Et cùm jam aurorescerct, Petrus intuens me, & fratres meos ait: Miror quod visum sit Patri vestro. Cùm hoc diceret, supervenit Pater, & invenit Petrum de se nobis loquentem: cumque nos salutasset, satisfacere cæpit, & causam exponere, ob quam foris mansisset. Nos autem ad eum respicientes expavimus, vultum in eo Simonis videntes, vocem tamen patris nostri audiebamus. Cumque refugeremus eum, & execraremur, stupebat, quòd tam austerè erga eum ageremus, & barbarè. Petrus autem, qui vultum ejus naturalem solus videbat, ait ad nos: Cur execramini patrem vestrum? Cui nos unà cum Matre respondimus: Hic nobis videtur Simon vocem habens patris nostri. Et Petrus: Vobis quidem vox ejus, quæ maleficiis mutata non est, sola nota est. Mihi autem etiam vultus ejus notus est, qui aliis arte Simonis mutatus apparet. Ecce autem unus ex his, qui Antiochiam præcesserant, regressus ait ad Petrum: Domine mi, Simon apud Antiochiam multa prodigia faciens nihil aliud populo persuadet, nisi quòd ad odium tui pertinent, magum te nominans, & homicidam, ita ut desiderent si te usquam invenire queant, etiam carnes tuas devorare. Nos ergo videntes commotam Civitatem considerabamus quid fieri oporteret. Supervenit autem Cornelius Centurio missus à Cæsare ad præsidem Cæsareæ publici negotii gratia. Hunc accersientes clam causam exposuimus, & ut juvaret, si quid posset, rogabamus. Qui ait, Cæsar maleficos per provincias inquiri jussit, & perimi, ex quibus plurimi jam perempti sunt: Ego autem divulgabo me ad hoc missum à Cæsare, ut istum Magum capiam, ut cum sociis suis puniatur, & sic metu compulsus fugabitur. Igitur hoc audiens Simon descendens ex Antiochia hùc venit, sicut audivimus. Cùmque hoc ille dixisset Petrus respiciens ad patrem nostrum ait: A Simone Mago transformatus est vultus tuus, sicut apparet. Putans enim, quòd à Cæsare quæreretur, ad pœnam territus fugit, & vultum suum tibi imposuit, si fortè pro ipso capi, & ad mortem duci possis, ut filiis tuis tristitiam moveret. Hoc audiens pater cum lachrymis se infelicem exclamare cæpit. Mater quoque sparsis, & laceratis crinibus plangebat, & nos stupentes quasi amentes eramus. Anubion autem venit ad nos indicans nobis Simonem fugisse per noctem versus Judæam. Dicam, inquit, quomodo res gesta est. Ubi venit Faustinianus ad salutandum nos, contigit, ut ipsa hora circumstaremus Simonem dicentem, quòd fugere vellet ipsa nocte, eò quòd quosdam venire audisset, qui ex præcepto Imperatoris eum comprehenderent. Omnem furorem vellet convertere in Faustinianum. Tantùm, inquit, vos facite eum cænare vobiscum, & ego quoddam unguentum componam, quo cænatus perungat faciem suam, & ex eo vultum meum habere videatur. Vos autem herbæ cujusdam succo faciem perungimini priùs, ut non fallamini in miratione vultus ejus. Volo enim ut comprehendatur ab his, qui me quærunt, & luctum habeant filii ejus, qui me derelicto confugerunt ad Petrum. Ego autem Anubion timui tunc Faustiniano indicare hoc; sed nec ipse Simon spatium nobis dedit, ut possemus ei secretiùs loqui, & consilium Simonis aperire. Intereà Simon nocte Judæam petens fugit cum Appione, & Athenodoro, Ego autem simulavi inæqualitatem corporis, ut domi remanens facerem hunc velociùs ad vos redire, si fortè possit aliquo modo occultari apud vos, ne ab his, qui Simonem quærunt comprehensus gratis pereat. Flentibus ergo patre, ac matre, ac omnibus pro his, quæ acciderant, Petrus misera-

ratione commotus ait: audi Faustiniane, cum nobis prius aliquid utilitatis contulerit error iste transformationis, tunc ego veram tibi vultus tui imaginem reddam. Præcede nos Antiochiam, & in loco publico stans denuntia pœnitentiam tuam, & dic: Ego Simon denuntio vobis, & confiteor me fefelisse omnia de Petro; neque enim seductor est, neque Magus, neque homicida; sed omnia dixi furore commotus. Obsecro igitur vos ego, qui dudum causas odii vobis dederam contra eum, ut nihil tale de eo sentiatis; sed ipsi credatis ut prædicatori verè à Deo misso, & veri Prophetæ discipulo; etsi etiam ego ipse post hoc veniens ad vos aliquid dicere contra eum tentavero, ne credatis mihi. Cùm autem videris populum ex sermone tuo converti, & depositis odiis recipere desiderium nostri, manda mihi, & statim veniam, vultumque proprium, qui tuis omnibus notus est, tibi reddam. Profectus est igitur pater meus cum Matre, & duobus fratribus meis, & quibusdam ex familiaribus. Interea dum Petrus populum quotidiè doceret, & virtutes multas faceret post dies decem venit quidam missus à patre annuntians Faustinianum omnia præstitisse, ac evenisse, prout statuerat, ac prædixerat Petrus, idcircò rogat, ut velociter venias, & viventem eum occupes, ne occidatur à populo, similiter & crescenti erga tui desiderium Civitati appareas. Quibus cognitis Petrus profectus est à Laodecia, ut veniret Antiochiam, cui occurrit Faustinianus. Eadem autem die ad vesperas restituta est in Faustiniano facies propria, & recessit ab eo respectus, seu relatio, idest similitudo Simonis Magi. Audiens autem Simon vultum suum in eo ad Petri gloriam profecisse festinus prævenit Petrum, & cæpit occultà per amicos suos amplius derogare, quàm fecerat. Tunc omnes expuentes in faciem ejus expulerunt eum de Civitate dicentes: Reus es mortis tuæ, & si ultra locuturus contra Petrum huc tibi credideris esse veniendum. Omnis autem Antiochiæ populus audiens venire Petrum, occurrit ei, & nobiles, ac majores natu cinere aspersi capita pœnitentiam agentes, quòd contra prædicationem ejus per Magum Simonem suscepissent.

Hæc Clemens. Nemini autem est ambigendum prædictam transmutationem factam in vultu Faustiniani à Simone Mago ope dæmoniaca fuisse operatam; non enim illæ res à Simone appositæ sufficientes videntur ad hujusmodi transmutationem perficiendam, sicut nec ad seni juventam reparandam.

§. II.

POsse autem etiam naturaliter talem in homine fieri mutationem, probaretur facilè, Si Apollonii, Rhodii, Æschyli, Pherecidis, Simonidis, & Lycophronis poeticis inventionibus credendum esset. Statim namque nobis proponerent Jasonem à Medæa recoctum, & lacte nutricis rejuvenescentem; Sed quia hæ metamorphoses fictæ, & incredibiles sunt; ideò efficaciores quærendæ sunt probationes hujusmodi renovationis, vel mutationis, quam impossibilem esse, ratio ipsa suadere videtur. Nam unde putas, vita nostra quotidiè deperit, & tandem morte solvitur, nisi quia consumitur indies humidum radicale, in quo illa consistit? cujus consumptionis causæ sunt annorum multiplicatio, & nutritio alimenti; Neque enim continua cibi nutritione tantum reparari potest, quantum deperit; immò per illam nutritionem diminuitur; quia *omne agens agendo repatitur* 1. *de generat. tex.* 46. Si ergo posset illud humidum radicale in aliquo restaurari, nonne homo in primam rediret juventutem? Nam sic reficerentur illa, quæ veterascebant, ut succus melior sufficeretur: tolleretur nimia senectutis ariditas, & rediret primi genium individui temperamentum.

305 Hoc præstare potest natura. Hoc autem à natura perfici posse certum est. Nam plura exempla suppetunt quorundam, qui vires resumpserunt, & habitum juvenilem denuò induerunt, etiamsi essent centenarii. Et quidem si renovatur, teste Davide *psal.* 102. aquilæ juventus, & serpentis senecta, cùm illa ponit veteris pennas, iste antiquum deponit exuvium, quare non poterit idem accidere homini, sicut de facto evenit nobili Peruviano ab historicis Indicis toties decantato, qui ter ex sene juvenis factus est; & ter exare-

exarescens ter refloruit spatio trecentorum annorum, quibus vixit: ut referunt Petrus Maffæjus *hist. Indicæ lib.* 11. & Ferdinandus Castanneda *lib.* 8. Nec illi solùm accidit; sed aliis pluribus, qui posita canitie, pulsa macie rejecto pallore, situ, & squallore senectæ, viderunt in seipsis naturæ beneficio dentes renatos, comas denigratas, rugas suppletas, sulcos cutis adæquatos, atque primam agilitatem, & juventam restitutam; quos referunt Torquemada *Dialogo primo horti floridi*, Valescus Tarentasius *lib.* 6. & Delrius *lib.* 2. *Disquisit. magic. q.* 23.

§. III.

Quòd si natura hoc potest seipsa præstare, nonne arte juvari poterit, adhibitis efficacioribus remediis, quibus humidum radicale restauretur? Nam hoc causis naturalibus non est impossibile, satis, sufficienterque probat lignum vitæ, cujus fructus ad aliquot annorum millia vitam in hominibus protraxisset. Hanc enim vim illi naturalem fuisse, docent D. Thom. 1. *par. q.* 97. *a.* 5. & Scotus *in* 2. *dist.* 19. *q.* 1. post Strabonem, Hugonem à S. Victore, & alios. Si ergo in rerum natura darentur aliquæ causæ æqualis virtutis nonne possent eundem effectum producere? Et certè dari, non esset negandum, si liceret Indicis relationibus fidem adhibere, quæ duos fontes celebres, alterum in Insula Bonica, alterum in Lucaya reperiri testantur, talis efficaciæ, ut aquarum virtute incolæ utriusque regionis senectutem exuant, & induant juventutem. 306

Idem ab arte juvari potest.

Sed esto una causa sola huic effectui non sufficiat; nonne plures poterunt illum producere, si arte medica componantur? Quis namque neget, esse mineralia, arbores, herbas, aquas, & id generis naturalia, quæ si ritè adhibeantur, noxia à corpore repellere, & proficuam temperaturam introducere; atque ita vitam prorogare possint? Quare cùm talem senis in juvenem mutationem & natura operetur, & ars præstare queat, non dubium est, quin sit possibilis dæmoni: cùm illa omnia possit peragere, quæ à natura fiunt; & in praxim reducere scientiam, quam habet, ignotam quidem Medicis, ipsi verò notissimam de ratione restaurandi humidum radicale, cùm apprimè norit virtutes, & proprietates cujuslibet rei naturalis, modumque, quo unaquæque opportunè applicari debet.

Potest igitur & dæmon idem operari.

ARTICULUS V.

Quoad Actionem.

Etsi multipliciter dæmones agant in corpora, & varia in eis operentur; tamen illorum actio clariùs patet in Energumenis, in quibus debent inesse, & operari, ut eorum corpora possideri dicantur. Quod dum faciunt quis non miretur & existentiam, & operationem, quæ omnem naturæ conatum videntur superare? 307

Multiplex est dæmonum operatio in corporibus, sed præcipuè est possessio in energumenis.

§. I.

Existentia talis est, ut plures in uno corpore insint. Nam gaudent societate. Et quamvis inter se sæpiùs dissideant; tamen idem volunt, conantur, & moliuntur, quando hominem possident: cùm unum sit consentiens studium, una concors voluntas, nempè, illum vexare, immò aliquoties integra legio, quæ 6666. dæmonibus constans in uno corpore reperitur, ut probatur ex dæmoniaco *Lucæ* 8. & dicto Christi asserentis *Lucæ* 11. immundum spiritum suis sedibus expulsum septem alios spiritus nequiores se, per quos multitudo dæmonum intelligitur, assumere, atque in domum reverti, ex qua exierat. Hi autem spiritus non insunt, ut accidentia suis subjectis; nam sunt substantiæ perfectæ: Nec ut partes suis totis, & compositis; quia partes corporis, aut animæ non sunt: Nec utriusque nec alterius vices supplere possunt,

In his existunt.

Qualis sit existentia?

si idem homo vivus perseverat: Neque totum quoddam, & absolutum in aliquo supposito concurrentibus duabus perfectis naturis in unam hypostasim; hoc enim soli Christo Domino convenit. Sed ut motores rebus motis: nam corpora movent: sed ita ut nullum istis dent novum esse; nec propriè unum quid cum obsessis constituant.

Et sic existentes aliquando totum corpus hominis occupant; sic ut anima, quæ tamen alias habet operationes, & arctiùs, quàm dæmon, corpori jungitur: Aliquando membrum aliquod, caput, brachia, tibia, pectus, & hujusmodi partes singulares, in quibus suas sedes ponunt. Aliquando in summa, & imperceptibili hominis particula, in qua latent, cùm sint spiritus corporis expertes, nec tamen ita insunt in illis, ut semper in eadem parte permaneant; cum sæpè mutent stationes, & nunc plures possideant, nunc pauciores.

§. II.

308 *In illis operantur.*

NEc minori admiratione digna est operatio. Nam vel omnes, & singuli inducunt & causant mala, quæ homo patitur: quia corpora non ad levamen, sed ad cruciatum ingrediuntur: nec aliam capiunt voluptatem in carneo illo domicilio, quàm quæ ex hominis vexatione consurgit; & ideò omnes, ut potè inimici implacabiles miserum hominem torquent, ex quo augeri malum, necesse est. Si enim malum est, ab uno torqueri, vexari à pluribus erit pessimum. Vel singuli propria habent tormenta, quibus eandem partem afficiunt, officiis sic inter se distributis, ut uni unum, alteri aliud malum procurandi cura demandata sit; & ita alius contrahat; alius retrahat unum, & idem membrum: alius paralysim; alius stuporem causet, & sic de cæteris. Vel singuli certa quædam, & determinata loca occupant, in quibus pro libito tyrannidem exercent; ita ut unus caput, alter brachia, ille pectus, iste ventrem, hic intestina torqueat. Vel si in uno resident membro, illius est tormenta afferre carni, hujus ossibus, illius nervis, alterius venis, alterius medullis, prout cuique singulæ sunt provinciæ designatæ. Hac politia diabolica constituta, quid non agunt in misero corpore, quod illis sicut alia materia corporalis ad nutum paret? Oculos perlucidos, & transparentes distorquent, ore spumam emittunt, linguam movent præter voluntatem obsessi; atque illam incredibili oris hiatu aut contorquent; aut inflant; emittunt: barbaras edunt voces, & horribiles ululatus: strident dentibus, latrant more canum, voces edunt more vulpium, leporum, aliorumque animalium terrestrium: Cantant more avium, picæ, gallinæ, corvi, cornicis, aliorumque volatilium: rident, lugent, saltant, aliasque gesticulationes exercent: quandoque gulam in tumorem attollunt, fauces ita constringunt, ut miseri strangulari videantur: caput unà cum facie insigni rubore perfundunt; suffundunt cutem totam flavo, seu citrino colore: cæcitatem, surditatem, & morbos inducunt varios: appetitum deiiciunt, ut nec cibum sumere, nec sumptum continere valeat: partes interiores aut insolita palpitatione: aut crebris puncturis commovent: exteriùs quasi formicæ sub cute repentes permeant, distorquent membra; & corpora nunc tollunt in aera: nunc inflexibilia reddunt: modò in terra volutant: modò ad parietes allidunt: sæpissimè horribili motu agitant; ita ut neque multorum hominum viribus, neque ferreis nexibus contineri possint. De quibus omnibus passim plura extant exempla in Evangeliis de dæmoniacis ad Christum adductis, ab eoque à dæmone liberatis: & praxis quotidie docet.

Qualis sit operatio?

Quàm admirabilis.

§. III.

309 *Alia exerceri potest extra corpus dæmone existente.*

QUarum operationum nonnullæ à dæmone sive intra corpus: sive extra existente exerceri valent. Potest enim extra manens sic torquere arreptitios (dummodo sint infra sphæram suæ activitatis) eos cogendo cadere in ignem, vel aquam: sicut illum, de quo *Matthæi* 17. & *Marci* 9. Movere ex impetu ad discurrendum huc, illucque ut dicitur de quodam arreptitio *Lucæ* 8. qui

qui ruptis vinculis agebatur à dæmonio in desertum. Inducere ut se torqueant: ut ille se concidebat lapidibus *Marci* 5. Aliaque hujusmodi opera in eis exercere: sicut *Actuum* 19. de arreptitio, qui invaluit contra duos, ita ut nudi, & vulnerati fugerent de manibus ejus. Quæ omnia possunt fieri à dæmone extra corpus manente per solam applicationem virtutis motivæ ad impellendum; licèt meliùs, & ut plurimum fiant existente dæmone intra corpus, quia meliùs potest illud sibi coaptare ad movendum, quàm si extra manserit: sicut in prædictis evenisse credendum est.

Aliæ verò sunt operationes, ad quas regulariter, dæmon est intra corpus, ut loqui. Multa enim arreptitii loquuntur, quæ constat eos non dicere; sed dæmo nes per illos: cùm sæpè ipsi non se intelligant. Adhoc autem necesse est, ut sentit Tostatus, dæmonem esse in corpore, quia locutio fit per motum organorum interiorum, quæ à dæmone moventur non solùm prout est in corpore; immò præcipuè prout est in ventre: quia principale inter locutionis organa est pulmo, qui movetur, & aerem concitat ad refrigerandum cor, & ibi subtilatur aer, ut fit conveniens materia ad voces articulatas: nam aer exterior manens sic grossus est quidem conveniens ad sonos faciendos, sed non ad voces perfectas formandas: Cùm ergo principium vocis sit in pulmone, necesse est, quando dæmones per arreptitios loquuntur, sint in pulmone, sicque sint in ventre. Quis ergo dæmonem per hominem loquentem esse in corpore ejus audeat negare? Nonne 1. *Regum c.*28. Saul abstulit magos, & ariolos de terra, & interfecit eos, qui habebant pythones in ventre? & tamen pythones sunt dæmones illi, qui loquuntur per hominem, ut testatur S. Lucas *Actuum* 16. *Factum est euntibus nobis ad orationem, puellam quandam habentem spiritum pythonem obviare nobis, quæ magnum quæstum præstabat dominis suis divinando. Hæc subsecuta Paulum clamabat dicens: isti homines servi Dei excelsi sunt, qui annuntiant vobis viam salutis.* Sic & illi, in quibus dæmon loquitur, dicuntur habere spiritum pythonem, quem quidem habere in ventre haud dubium est.

Alia in corpore tantùm existente.

§. IV.

Sed quid dicam? Non solùm regulariter quando per homines loquuntur, sunt in corpore; verùm etiam si nunquam loquantur. Ad quid enim Christus, cùm aliquem sanabat arreptitium, de corpore exire dæmoni præcepisset, nisi in corpore fuisset? Hunc namque modum loquendi, *Exi ab homine spiritus immunde* non ad operationem dæmoniacam; sed ad personam dæmonis in corpore existentis, & operantis dirigi planè constat. Quarum locutionum formulæ extant *Matth.*8. *Marci* 5. *Lucæ* 8. Unde non solùm verum est de spiritibus loquentibus: ut dicitur *Marci* 1. *& Lucæ* 4. Scilicet, *exibant dæmonia à multis clamantia, & dicentia: tu es filius Dei, & Actuum* 16. dixit S. Paulus spiritui: *Præcipio tibi in nomine Jesu exire ab ea*, & dicitur, quod exiit eadem hora. Sed etiam de spiritibus non loquentibus: sic patet *Marci* 9. de illo dæmone, qui allidebat puerum, & cogebat spumare, & proiiciebat in ignem, & in aquam, & tamen non loquebatur, quia erat spiritus mutus, & surdus, sicut Christus dixit illi: *Exi ab eo, & amplius ne introeas in eum*. Poteratnè clatiùs Christus explicare, ac demonstrare, dæmonem esse in corpore secundùm suam substantiam, & existentiam? Si enim tantùm in corpore suam habuisset operationem, cùm possit operari in corpore, etiam manendo extra corpus, Christus tantummodo præcepisset dæmoni, ne ampliùs noceret homini: nec usus fuisset illo verbo: *Exi ab homine, nec introeas*: quæ verba ex vi propria respiciunt dæ nonis substantiam & existentiam, & non puram operationem: cùm dæmon possit manere in corpore difinitivè, & nullam efficere sensibilem operationem. Sic generaliter quandocunque agitur de sanatione arreptitiorum dicitur, quòd eiiciuntur dæmonia: ut ha- 310

ut habetur *Matthæi* 10. *Dedit Discipulis potestatem spirituum immundorum, ut eiicerent eos*; qui neutiquam eiici dicerentur, nisi prius intra corpus existentiam haberent. Cui veritati se subscribit Tostatus *q.113 in Matthæum c.*8. Scotus *in* 2. *d.*2. *q.*5.*&* 6. Joseph Angles *ibi q.*3.*diffic.*2. cum tota Scotistarum Schola.

ARTICULUS VI.

Quoad passionem.

311 Tot passiones fiunt,in corpore ope dæmonis, quot actiones. INter multiplices hos malorum vortices, quibus actione dæmoniaca corpus obruitur, illud etiam pati, necesse est: unde tot passiones sunt, quot actiones, per quas aliquid dæmones in eo operantur. Nam ex passibili impassibile faciunt, quicquid exterius applicetur, vel accidat. Quid tam efficax in solvenda membrorum compage, quàm ignis, qui suo ardore omnia comburit, liquat, & redigit in favillam? & tamen cacodæmonis ope malefici aliquando in mediis rogis illæsi manent; & non solùm non consumuntur, sed nec minimum patiuntur ne unius quidem capilli dispendium. Ita Simon magus inter flammarum undique volitantium ardores volutatus non urebatur: ut referunt D. Clemens Romanus *lib.* 2. *Recognit.& lib.*4.*Constit. Apostol.* & Anastasius Nicænus *quæst.*23.*in Sacr. Scripturam*. Quid tam violentum corpori torquendo, quàm equulei, pedum ustulationes, diræ membrorum distractiones, & alia hujusmodi tormenta, quæ à Judicibus adhibentur, ut à reis pertinacibus veritatem extorqueant? Et tamen sagæ quandoque illa non sentiunt, eorumq; sævitiam sæpius eludunt. Quid tam validum ad membra laceranda, & comminuenda, quàm gladii, secures, & arma? Attamen gladiorum acies sic non rarò retunditur, ut nec levi vulnere malefici cutem perstringere queat: ferri vis coercetur, dum securi addicitur, & sclopporum grandines ejus carnem vulneribus aperire non possunt. Quos autem modos servet dæmon in his peragendis, explicatur infra *tom.*2.*disp.*1 *n.*140.

Ex passibili reddit impassibile. Sive illud sit vivens.

312 Sive mortuum. Nedum potestas dæmonis in corpore vivente exercetur; adhuc persentitur in mortuo, in quo prætereà, quæ potest in aliis rebus corporalibus, solet mira operari, & efficere, ut flammis appositum non reducatur in cinerem; vel sub die expositum, putredinem non admittat, atque diù servetur incorruptum. Quod etiam procedere potest, vel ex temperamento: vel ex unguentis adhibitis: vel ex loci qualitate; atque aliis hujusmodi naturalibus causis: ut tradunt Cælius Rhodiginus *lib.*26.*c.*24. Herodotus *lib.*2.*hist.* & Diodorus *lib.*1.*Bibliot.* Atque ita Magi, & malefici in corpore, carne, & sanguine compacto non passibiles; sed impassibiles homines ope dæmonis esse videntur.

ARTICULUS VII.

Quoad Ubi.

313 Transfert corpora de loco in locum. CUm inferiora Angelis tum bonis, tum malis pareant quoad motum localem; nullumque sit corpus, quod dæmon quadam impulsus impressione loco movere nequeant; Certum est, in multis de loco in locum transferendis plenam exercere potestatem. Quod clarè patet in Magis, & maleficis, in quibus duplicem cernimus translationem. Nam sicut Deus per Angelos Prophetas transfert de loco in locum: Aliquando spiritualiter; ut de seipso testatur Ezechiel cap.8. *Et emissa similitudo manus apprehendit me cincinno capitis mei, & elevavit me spiritus inter terram, & cælum; & adduxit me in Jerusalem in visione Dei*. Aliquando corporaliter; ut videre est in Abacuc è Palestina in Babyloniam, & Philippo ex deserto in Azotum deportatis: ità dæmon, qui Dei simia est, in suis utrumque transferendi modum imitari conatur.

§. I.

SPiritaliter & imaginariè transferri Magos ad nocturna conventicula, quæ variis in locis, & diversis anni temporibus solemniter à dæmonibus celebrantur, certissimum est. Cum sæpius experientia comprobatum sit, plures ex illis, qui se ad hujusmodi conventus redire jactitabant, nedum se loco movisse. Ex quo colligitur, ea, quæ à se verè, & realiter visa, & facta asserebant, in extasi diabolica & sensuum abstractione ipsis imaginariè fuisse repræsentata. Nihil enim est tam facilè huic præstigiatori, quàm sensibus externis, internisque vinctis, & perturbata phantasia, corporisque, & animi viribus læsis per simulacra, imagines, & phantasmata proposito accommodata homines vehementi somno consopitos deludere; ita ut transferri per aera, conventui interesse diabolico, choreas celebrare, epulari, gaudere, coire, & ludere cum cæteris putent: etsi neque ex lecto exierint, neque ex loco, in quo corpore jacent, se moverint; totumque fuerit imaginatione transactum. 314

§. 1. Vel spiritualiter, & imaginariè.

Hinc facillimè deducitur quàm hallucinetur Hieronymus Menghus in hujusce imaginariæ translationis modo assignando. Notum est enim apud Exorcistas, qui ferè omnes doctrinæ Menghi sunt studiosi, ac sectatores, ipsum *in suo Compendio Artis Exorcisticæ lib.* 2. *cap.* 14. indubitanter asserere. 315

Cujus imaginarie translationis modus adducitur à Mengho.

Che quando i malefici, e le streghe vogliono andare immaginariamente à quei giuochi notturni, & à quelle loro scomunicate congregazioni, si consacrano con certe parole al demonio, ilche fatto incontinente egli pigliando le fantasie di cadauna di loro, le conduce per quei luoghi, à quali elleno desiderano andare, & in quelle consolazioni, che si sogliono fare in quei giuoghi, lasciando i corpi loro senza alcuno sentimento, & coprendoli con l'ombra sua, talmente che niuno gli può vedere. Et quando il demonio vede nelle fantasie loro, ch'hanno adempiuto tutto quello, che desideravano, senza movere dalle loro fantasie quello, che hanno veduto, per opera diabolica riduce quelle immaginazioni, e le congiunge con i loro proprj moti, & corpi levando l'ombra sua di sopra a quei corpi; ove che incontinente possono essere veduti. Et quantunque siano iti vagando con le fantasie, e loro immaginazioni, nondimeno i loro corpi mai si sono partiti da quei luoghi insieme con le loro anime. Et questa azione solamente vien fatta con l'idolo di quelle cose, che il demonio ha presentato alla fantasia di questi suoi seguaci. Hæc Menghus.

Quem modum si attentè, ac medullitùs contemplari aggrediamur, facili negotio apertè à veritate declinare conspicimus. *Phantasiam enim*, si sumatur pro principio motus, puta phantasticandi, seu imaginandi, nil aliud est, quàm *facultas animæ, qua percipimus objecta jam sensata ab externis sensibus etiam postquam sensata sunt, licèt actu non sentiantur*. Hæc autem facultas seu potentia, cùm constet ex realitate animæ, & organo phantastico, licèt in morte, cùm destruitur compositum, separetur ab anima, & anima existat sine phantasia: attamen pro statu isto, dum anima corpori est unita, non potest phantasia separari ad anima, neque à corpore nedum per potentiam dæmoniacam; sed neque per potentiam divinam: quia implicat contradictionem, quòd sit, & separata existat à suis partibus essentialibus, ex quibus constat. Si enim posset separari à corpore, posset etiam separari ab organo phantastico: etsi posset pro statu isto separari ab anima, posset separari à realitate animæ. Hoc autem est impossibile: quia non potest consistere sine realitate animæ, & organo, ex quibus duobus constat. Aliter si posset separari, ut ait Menghus, etiam realitas animæ ex qua constat, posset separari ab anima; quod est falsum: quia anima cùm sit simplex, indivisibilis, & una in essentia in se, & in suis potentiis, ac realitatibus (ut latè probant August. *serm. de tempore*, & *tract.* 15. *in Joan.* & 10. *Confess. cap.* 14. D. Bernardus *serm.* 11. *in Cantic.* & Scotus *in* 2. *dist.* 16. *q. unica cum schola nostra*) & ejus potentiæ, ac realita- 316

Sed refellitur ratione sumpta ab ipsius phantasiæ definitione.

litates ab ea, & inter se tantùm formaliter distinguantur, sequitur eas ab anima nullo modo separari posse.

317 Sed esto etiam cum Illustrissimis Thomistis potentiæ ab anima, & inter se realiter distinguerentur, adhuc phantasia ab anima separari nequit: quia etiam secundùm ipsos potentiæ per se dependent ab anima in operando, tanquam à principio principali. Ita Conimbr. 2. *de Anima c.* 3. *qu.* 4. Zabarel. *de facultate animæ cap.* 4. Fons. 5. *Metaph. c.* 5. *q.* 1 *Sect.* 5. Suarez *disput.* 18. *met. sect.* 3. Aversa *quæst.* 47 *sect.* 1. Ruv. *tractat. de potentiis in gener. qu.* 1. & alii plures relati à Bartholomæo Mestrio, & Bonaventura Belluto *in Arist. stag. libros de Anima disput.* 2. *qu.* 1. Nec perciperet objecta jam sensata ab externis sensibus, ut pote ab ipsis separata; sed reciperet ab ipsismet objectis externis sensibilibus, quod non est sui muneris; sed potentiarum sensitivarum externarum. Non enim potentiæ internæ, possunt aliquod percipere objectum, nisi priùs à potentiis sensitivis externis percipiatur. Cùm ergo repugnet à parte rei, phantasiam ab anima separari, sequitur, fieri non posse per potentiam Dei; quomodo ergo audeat asserere Menghus, posse dæmonem strigarum phantasias assumere, atque illuc, quò ipsæ proficisci cupiunt, deferre, & iterum animæ unire? nisi astruere fortasse velit, dæmonem majorem habere potentiam ipso Deo, quod dicere esset hæresis.

318 Sed cur non dixit Menghus, dæmonem etiam posse accipere strigarum potentias sensitivas exteriores, visivam, auditivam, olfactivam, gustativam, & tactivam, easque deferre ad nocturnos ludos, ut omnia percipiant delectabilia, quibus postquam fuerint plenè affectæ, eas iterum animabus, & corporibus unire, sicut de phantasia asseruit? quod fieri posse faciliùs appareret; cùm hujusmodi potentiæ ab objectis exterioribus species suscipiant immediatè. An forsitam hoc tacuit, quia hujusmodi potentiæ sine anima, & corpore esse nequeunt? Sed & phantasia, & imaginativa eadem ratione ab anima, & corpore separati non valent.

319 Si verò phantasia, sive imaginativa sumatur pro actu phantasticandi, & imaginandi, & ut realiter distinguitur ab anima, cùm sic accepta ex Aristotele 2. *de Anima cap. ult.* sit motus à sensu secundùm actum factus, adhuc manifestum apparet, per potentiam dæmoniacam ab anima, & corpore separari non posse: quia motus hujusmodi fit per ipsam animę potentiam à sensu externo, prout ab eo objecta percipit sensata. Si autem phantasia, sive imaginativa ab anima; & corpore separari posset, sic posset separari à sensu, cùm sensus, non sit sine anima, & corpore: exindè sequeretur, quòd posset actu objecta percipere à sensu sine sensu, quod implicat contradictionem. Idem prorsus fatendum de idolo, seu specie phantastica, de qua dicit Menghus in fine: *& questa azione solamente vien fatta con l'idolo di quelle cose, che il demonio ha presentato alla fantasia di questi suoi seguaci.* Nam ad idolum, seu speciem phantasticam non pertinet recipere species sensibiles ex objectis exterioribus. Idcircò nullo modo potest dæmon strigarum phantasias, quomodocunque sumantur, ab anima & corpore separare, & ad conventus ducere nocturnos, ut ait Menghus, nisi major quàm Deo, facultas dæmoni ascribatur.

320 Dicendum ergo, cùm striges, ac Magi imaginariè, seu phantasticè ad nocturna transferuntur conventicula, imaginativam, sive phantasiam ab anima, & corpore non separari, neque ad conventus illos deferri diabolicos; Sed sensibus externis, internisque vinctis, & perturbata phantasia dæmonem in phantasia simulacra, & species phantasticas, quas aliàs à sensibus externis perceperant, movere, ea repræsentantes, quæ fiunt in illis conventiculis, ut supra dixi, illasque unire, & componere; ità quod in imaginativa, ac phantasia ea, quæ sunt absentia sicut præsentia sibi videantur, puta species eorum, quæ quandoque in illis conventiculis viderunt; vel spiritus animales, qui interiorum sensuum functionibus peragendis inserviunt movendo: vel in corpore excitando motiones, & affe-

Verus modus assignatur.

ctio-

ctiones varias; atque ita ex illis formationibus, concitationibus, commixtionibus, & agitationibus specierum, assumptis etiam vaporibus instituto accommodatis, efficere, ut striges videant, aut se videre credant ea, quæ fiunt in illis conventiculis sathanicis, licèt à sua propria domo, & lectulo non dimoveantur, nec recedant.

§. II.

Sed non semper imaginariè transferuntur: cùm etiam compertum sit illos reverà corporaliter deferri ad sathanicos conventiculos. Nam quid potest huic corporeæ translationi obstare? An corporis resistentia, & gravitas? An motus velocitas? An defectus corporis moventis? Sed si corpus grave est, longè major est dæmonis virtus facili negotio illud deferentis. Si velox est motus, & spatio brevi confectus, hoc tribuendum est vi naturæ angelicæ, quæ subitò ab uno extremo fertur ad aliud. Si corpus movens proprium dæmoni deficit, assumit aereum; & nunc se transformat in hominem: nunc in hircum, vel aliud animal: & sagas unguento sathanico delibutas, atque arundini veræ, vel scoparum baculo inequitantes asportat; non quòd utrumque necessarium sit: cùm sine baculo, aut unctione eas facillimè posset transferre; sed quia ex pacto sic dæmon, & maleficæ convenerunt. 321 §. Vel verè, & realiter.

Hoc testantur Patres, qui Simonem Magum inspectante Nerone in aerea sublatum, sed orante Petro deturbatum fuisse, referunt D. Clemens Papa *lib.6. Constitutionum Apostol.* Cyrillus Hyerosolomit. *Cathechesi 6.* Arnob. *lib.2. contra Gentes*. S. Maximus Taurinensis *in serm.5. de Natali Apostolorum*, & Epiphanius *lib.1. contra hæresim*. Idemque de Hermogene, & Phileto alii asserunt, qui jussu S. Jacobi Apostoli per aerem à dæmone devecti sunt manibus post terga revinctis. Id Theologi testantur Thomas, Scotus, Bonav. Durand. & cæteri. 322 De hac translatione reali testantur Patres.

Sed potissimùm de translatione vera, & reali ad sathanicos conventus loquitur, & hujusmodi congregationes diabolicas insectatur Adrianus VI. *Constit. Dudum*. Ubi postquam Innocentius VIII. mandaverat primò Inquisitoribus Alemaniæ, & Julius II. Inquisitori Cremonensi, ut contra Magos, ac maleficos procederent, ac condignis pœnis in eos animadverterent, ipse Adrianus Pontifex omnibus Inquisitoribus Lombardiæ mandat, ut officium Inquisitionis exerceant contra prædictam sectam personarum, quæ à fide catholica deviantes, fidem ipsam, quam in sacri susceptione baptismatis abnegantes, sacram crucem pedibus conculcantes, & opprobria super eam perpetrantes, &c. inveniuntur: eosque puniant secundùm modum contra alios hæreticos à jure, & sacris canonibus statutum. Hęc autem secta, ut testatur Bartholomæus Spineus Sacri Palatii magister *quæst. de strigibus cap.15. post med. vers. Unde patet fol. mihi 67.* non est, nisi secta strigum, quæ nefanda à prædictis Pontificibus memorata faciunt non nisi pro magna parte in cursu; etiam ibi sectam faciunt, & conventum, & non alibi, nec alio tempore; ideò sequitur, quod Pontifex supponit, & determinat, non illusoriè; sed verè, & realiter hæc in cursu fieri, & perpetrari. Quam etiam sectam Clemens VII. per Breve, quod directum est Reverendissimo Episcopo Polensi, Gubernatorique Bononiæ mandans eidem, ut contra quosdam Mirandulanos ejusdem sectæ præstet omnem favorem Domino Inquisitori Parmensi, & incipit: *Accepimus non sine animi*, appellat exprescè hæresim strigiatus. Cùm ergo ex prædictis concludatur, quòd prædicta crimina non committuntur à prædictis hominibus illusoriè; sed verè, oportet, quòd non in somnis vadant, aut deportentur ad cursum; sed verè, & realiter. Sed præcipuè qua Sagæ feruntur ad nocturnos ludos, realè esse probant Pontifices.

Hanc veritatem fatentur etiam S. Albertus Magnus *apud Cantipratensem lib.2.c.57.par.19.* D. Hippolitus Martyr *lib. de consummat. sæculi*. Abulensis *in 4. cap. Matthæi, quæst.47.* Petrus Damianus *epist.4. cap.17.* Alphons. à Castro *lib.1. de justa hæretic.pu-* Patres.

tit. punit. cap. 16. Sixtus Senensis *lib.* 5. *Biblioth. annot.* 73. Joan. Beetzius Carmelita *in* 1. *præcept. exposit.* 5. *cap.* 4. Crespetus *de odio sathanæ discurs.* 15. *lib.* 1. & ferè omnes Patres.

§. III.

Theologi. HOc Doctores Theologi omnium nationum uniformi consensu agnoscunt, & docent, Cirvelus *de superstitione par.* 2. *cap.* 1. Joannes Dodo: *in Apolog. contra Fratrem Samuelem*, Guilhelmus Parisiensis *part. ult. de Universo cap.* 23. Sylvester Prier. *in verbo Heresis nu.* 3. Francisc. de Victoria *Relect. de arte magica num.* 32. Cajetan. 2. 2. *qu.* 95. *art.* 3. Joseph Angles *in* 2. *quæst. unica de arte magica artic.* 4. *difficul.* 5. Petrus Binsf. *de Confession. malefic. conclus.* 11. Ananias *lib.* 4. *de natura dæmonum*, Grilenzonius *consil.* 117. *num.* 3. latissimè Jacobus Sprenger *in Malleo malefic.* Bartholom. Spineus Sacri Palatii Magister *quæst. de strigib. à cap.* 5. *usque ad* 33. *& Apologia prima, secunda, & tertia de lamiis contra Ponzinibium* Nicolaus Jaquerius *lib. fascinar.* Sebastianus Michael. *in Pneumalog.* Alexand. Alensis 2. *par. qu.* 122. *membro* 10. §. 14. Stephan. Facundex *in* 1. *præcept. Decalogi lib.* 1. *cap.* 41. *num.* 2. *&* 9. ubi ait: *Quòd sagæ ad loca remotissima ferantur, & iterum in domum propriam brevissimo temporis spatio traducantur tam certis testimoniis, ac tam evidenti rerum experientia comprobatum est, ut id negare sit prorsus insanire.* Penna *in Director. Inquisitor par.* 2. *comment.* 68. Ferdinandus à Castro Palao *pr. par. tract.* 5. *disput.* 8. *punct.* 16. §. 5. *num.* 2. Basinus *de artibus magic. proposit.* 9. Delrius *disquisit. magic. lib.* 2. *qu.* 16. *& lib.* 5. *sect.* 16. *vers. De translatione corporali fol. mihi* 724. & quotquot de maleficio tractant.

Jurisperiti. Hoc asseverant omnes Jurisconsulti Turrecremata *in cap. Episcopi* 26. *q.* 5. Remigius *lib.* 1. *Dæmonolatricæ cap.* 14. 24. *&* 29. Grillandus de Sortilegiis *quæst.* 6. Farinacius *de Heresi quæst.* 185. § 8. *num.* 152. Cæsar Carena *tract. de officio S. Inquisitionis par.* 2. *tit.* 12. §. 2. *num.* 5. ubi sic ait: *Circa corpora hominum, & animalium possunt dæmones illa celerrimè de loco ad locum transferre, prout accidit communiter in strigibus, seu lamiis, quas dæmones verè, & realiter ad nocturnos conventus transferunt. Quidquid enim aliqui dixerint, quod translatio hæc fit tantummodo imaginaria: attamen opinio hæc falsa est, & reipublicæ perniciosa: Nam licèt negari nequeat, quin translatio hæc aliquando sit imaginaria; attamen negari non potest, quòd etiam aliquando realis sit.* Hæc Carena *loco cit.* ubi plures adducit Doctores: Grilenzonius *consil.* 117. *n.* 3. Felin. *in c. sicut fuis. de Simon.* & alii.

Medici. Hoc recentiores Medici affirmant, ut Ronsseus *lib.* 2. *de morbis venef. c.* 8. *& lib.* 3. *c.* 8. Cesalpinus *investig. dæmon. c.* 2. Codronc. *de morb. venef.* & alii.

Scriptores. Hoc testantur gentium scriptores, cùm narrant tot transportationes Phytagoræ, Empedoclis, Apollonii Thyanæi, & aliorum ab una urbe in aliam longè distantem delatorum.

§. IV.

323 Magi malefici, & Sagæ. HOc omnes Magi, Malefici, & Sagæ eadem penitus referentes unanimiter confitentur: nec in minutissimis circumstantiis circa diem, locum, horam, delationem, reditum, & occursum aliorum in itinere discrepant: atque in hac confessione persistunt etiam in ipso rogo, ubi fictio nihil proficit. Sic fassus est mihi ille magus, de quo infra *disput. sequenti num.* 517. *&* 546. qui pluries, & variis locis se prædictis à diabolo delatum adstitisse conventiculis, mihi enarravit: neque is erat hebes, nec mente captus, nec atra bili vel aliquo alio morbo affectus; sed vir sanæ mentis, non ignarus, sed utriusque juris doctor: nec joco, sed seriò retulit: quinimò mihi dixit: *Nos Magi, & Necromantæ, si quandoque ad nocturnos conventus ire nolumus, tunc, ut nostra docet ars, circulos facimus*

necro-

necromanticos cum quibusdam adorationibus dæmoni exhibitis; & tunc ab hujusmodi gressu excusamur; dæmonque noster nostras supplet vices. Sic sæpiùs aiebat, ego, cùm pervolare renuerem, per tales circulos factos in camera mea, vel alibi, dæmoni honorem exhibendo, debitum persolvebam.

Qui pariter mihi indixit loca, ubi hujusmodi sathanici conventus celebrabantur Venetiis, Bergomi, Tarvisii: asseruitque se fuisse delatum diversis temporibus ad conventus ferè omnium Civitatum ditionis Venetæ, nec non Galliam, Germaniam, Bataviam, & alias Provincias mediante suo Magistello perlustrasse.

Hæc sæpiùs videmus enarrari ferè à cunctis magis, maleficis, & sagis cùm ad manus judicum deveniunt: ut variis constat exemplis passim relatis à Remigio, Binsfeldio, & Delrio, qui contra magos, ac maleficos Judicum munere perfuncti sunt. Si enim hæc contingerent nuda dumtaxat imaginatione, & delirio mulierculatum insaniæ morbo laborantium, fieri non posset, ut tot maleficæ omnibus sæculis à diversis, remotisque locis incarceratæ perpetuò in eisdem depositionibus, & confessionibus consentirent. Quamvis enim melancholici incredibilia sibi persuadere soleant; eorum tamen deliramenta non sunt uniformia; immò ità diversa, ut vix multis sæculis duo reperti fuerint, qui eisdem deliriis laborarent. Quare falsissimum est, maleficas melancholia obrutas narrare tantùm fabulas, & imaginationes.

§. V.

HOc experti sunt multi, qui quamvis Magi, aut Malefici non essent, tamen Magos, ac Maleficos observantes, ut solent hi, qui curiositate ducuntur, & videntes ipsos inunctos subitò transferri, voluerunt eandem tentare aleam. Hi nanque statim rapti fuere, & delati in dissita loca, ubi cætus maleficarum delebrabantur, è quibus post celebratas cum illis orgias iterùm ab eodem vectore deportati post reditum omnia, quæ fuerunt ab ipsis visa, retulerunt, diligenter notantes loca omnia, flumina, montes, agros, arbores, sepes, & domos; atque discernentes personas, convivas ibi ludentes, saltantes, epulantes, accumbentes in mensis, ministrantes, & cæteros omnes, quamvis antea loca illa, vel personas nunquam vidisent, quæ sola fieri posse imaginatione, quis credat? 324 Curiosi maleficorum imitatores.

Hoc asserunt ii, qui nocturnos, & diurnos illos cætus viderunt: ut accidit aliquando eis, qui ad tales congregationes à maleficis deducti fuere quando rei novitate obstupefacti, & maximo terrore perterriti, inclamato Sanctissimo Nomine Jesu, & implorato Divino auxilio (uti quibus sinistri inauspicatique aliquid imminet) omnia subitò evanescere comperierunt, sagis à suis dæmonibus celerrimè asportatis, & hircis vix anhelitum ducentibus domum redire coactis. Conventuum magorum spectatores.

Hoc probant illi, qui sæpiùs nudi reperti fuere inter dumeta, & loca horrida; vel à dæmone deducti, eò quòd dum deportarentur, nomen Dei invocaverant: aut auditus fuerat à vectore campanarum pulsus, quo ad orationem populus convocatur, ac Religiosi ad matutinum officium recitandum congregantur: Vel à sagis eos deportantibus præcipitati, ut casus violentia excæcarentur, ne arcana furialium hujusmodi feriarum patefacerent, qui speciali Dei miserantis providentia præservati proprios lares ab illis locis dissitos repetentes, omnibus testabantur, quæ ipsis acciderant. Deducti, & derelicti à dæmone.

Hoc ostendunt mensæ repertæ, & suppellex argentea à sagis delata, atque à dominis postea agnita in iis locis, ubi horrendi ii conventus celebrabantur, quando nonnunquam cætu subito dissoluto quisque in propria remeare coactus est. Insuper vestigia in terra impressa alia humana maleficorum, & sagarum; alia bouina, & caprina dæmonum caprinis, bubulisque pedibus apparentium. Mensæ, & supellectiles inventæ.

Deni-

Clamores cantus,& soni auditi. Denique clamores perstrepentium, cantus saltantium, soni tibicinantium eminùs auditi à vicinis locorum, ubi bacchanalia illa, & orgiæ diabolicæ fieri consueverunt. Quorum omnium plura exempla referuntur à Petro Binsf. *tract. de Confess.malefic.priori qu.parte, conclus.*12. & Delrio *disquis.magic.lib.2. q 16.* ex variis auctoribus desumpta. Quæ omnia clarè, & apertè testantur, non solo imaginario motu; sed corporali, reali, & physico ad conventus sathanicos maleficos, sagasque deferri.

§. VI.

325 Obstare videtur c. Episcopi 26. q.5. AT contra hanc nostram positionem obstare videtur cap. *Episcopi* deductum ex Concilio Ancyrano, vel ut alii vocant, Anquirensi, vel Anquirano: Ubi prima fronte decretum esse videtur: hæc omnia fieri in strigibus, illusionibus dæmonum. Unde cùm solùm in phantasia ea patiantur, mens illarum hæc non in animo; sed in corpore posteà opinatur evenire.

Solvitur objectio. Cæterùm, ut docent Simanchas *de catholic.instit.titul.26. num.9.* Suarez *tom.1. de Relig.lib.2.de Superstit.cap.16.num.27.* Alphons. à Castro *lib.2. de justa hæretic. punitione cap.16.* Nicolaus Jaquerius hæreticæ pravitatis Inquisitor *in flagello hæreticorum fascinariorum cap.7.* Spineus lib. *de strigibus cap.21. cum sequentibus*, Sylvester *in verbo Hæresis* 3. Paulus Grillandus Jurisconsultus Romę causarum criminalium Auditor *in tract. de sortilegiis qu.77.* pro qua sentent. citat Augustinum Bottam de Saviliano, & Joannem Grassum Doctores juris in quibusdam consiliis, & responsis, Petrus Binsfeld. *de Confessionib.malefic.in solut.argument.* Delrius *lib.5.Disquisit. magic.sect.16.* Turrecremata *in dicto capite Episcopi 26.q.3.ar.3.* Concilium Anicyranum, & caput *Episcopi 26.q.5.* non loquuntur de strigibus; sed de quibusdam mulieribus hæreticis, quæ credebant, dari aliquam Deam Dianam, quæ ex muliere fuerit in Deam conversa, & veram potestatem haberet, ut ipsæ illius virtute per aera equitando ad illius obsequium vocarentur, ferrenturque, ut Herodiadi inservirent; & quòd creaturas mutare posset, & transformare ex una substantia in aliam, quæ omnia hæretica sunt. Neque Patres illi Concilii Ancyrani negant, fieri posse ea, quæ sæpè à dæmonibus cum lamiis perpetrantur. Unde hujusmodi credulitas ibi magis damnatur; quàm opus transferendi striges corporaliter de loco ad locum dæmonum naturali virtute ex pacto cum illis inito.

§. VII.

326 Repugnare videtur. Modernus Auctor. DEnique huic nostræ positioni repugnare videtur quidam Auctor, qui tractans de obligatione ad crimina Officio S. Inquisitionis denuntianda lib.4. dist.9.art.2.diffic.1. ut probat Confessarium non debere cogere pænitentem, qui ivit ad ludum dæmonis, ut denuntiet Inquisitori consocios, quos illuc, asserit, convenisse secum, relicta prædictorum Pontificum, & tot Auctorum catholicorum probatissimorum opinione, ut nimis probabili, asserentium, sagas aliquando verè, & realiter ad conventus deferri diabolicos, ut probabiliorem approbat, & amplectitur quorundam Auctorum, nempè Lutheri, Melanchthonis, Agrippæ, Vujeri hæreticorum, Godelmanni, Duareni, Alciati, & aliorum, & præcipuè Francisci Ponzinibii strigarum apertè fautorum, ac defensorum opinionem, qui ajunt, strigas non deferri corporaliter; sed tantùm illusivè, & imaginariè, & consequenter illas minimè videre realiter; sed tantum illusivè. Insuper addit, eundem Ponzinibium *in tit. de lamiis num.*13. asseverare, quòd licèt alii testes affirmarent, dictas mulieres se unxisse, & ad dictum locum pergisse, nihil tamen probarent, quia ipsi quoque delusi fuissent, ubi allegat textum in *cap. Qui sine Salvatore 26.qu.2. & cap. Nec mirum eadem causa qu.5.* Prædictus autem Auctor, ut Ponzinibii, cæterorunque sententiam magis roboret, adducit auctori-

ctoritatem Ferdinandi à Castro Palao *tract.4. disput.8. punct.16. §.5. num.2.* Farinacii *de Haeresi qu.185.* §.8. *num.152. circa finem & quaest.178.* §.4.*nu.76.vers. Immò ex Depositionibus*. Pelbarti *in Rosario Theol.tom.2. verbo daemones* 5. §.81. & Arsen. Inquisit.*par.10. admon.141.*

Verùm quicquid sit de obligatione ad hujusmodi consocios denuntiandos, disputatur infra *tom.2. disp.1. num.104.* Pro nunc sufficiat diligentissimè animadvertere, dictam opinionem Ponzinibii, ac caeterorum auctorum esse falsam, magnamque divino Numini injuriam, animabus perniciem, evidentissimum Christianae Reipublicae detrimentum afferre. Vetat enim, ne strigarum tot, & tam nefandissima, ac perniciosissima crimina eradicentur, paenisque debitis expurgentur. Si enim deferuntur striges ad nocturnos conventus dumtaxat imaginariè, & illusivè, consequenter illae unctiones, adorationes, prostrationes, genuflexiones ibi daemonibus exhibitae, illae commessationes, ac saltationes tantummodo imaginariae: illi cum daemonibus incubis, vel succubis concubitus nefarii, quibus ibi coinquinantur tantum imaginarii: pulveres, qui in fine ludi à daemone magis, ac strigibus tum ad malefaciendum, tum ad sanandum, ut ipsimet magi fatentur, distributi, solummodo imaginarii; ideoque, & maleficia, pacta cum daemone inita, caeteraque ab ipsis crimina patrata imaginaria erunt. Non enim videtur major ratio de hoc sagarum crimine, quàm de reliquis. Sicut hoc ex mente Ponzinibii, ac caeterorum hujusce opinionis sectatorum tantummodo imaginariè in sagis operatur daemon: cur etiam reliqua nefaria crimina imaginariè dumtaxat, ac illusivè operari non poterit? *Ubi enim eadem ratio, ibi idem jus esse debet L. illud ff. ad legem Aquiliam, cum similibus*. Nonne etiam in aliis criminibus à sagis, ac maleficis patratis, utcunque sint, & cujuscumque generis intuentium oculos, sensusque reliquos poterit daemon illudere; ita quòd, dum ipse malum operatur, puta aliquem occidit, greges perdit, tempestates ciet, vel aliud scelus committit, oculis adstantium ostendere, maleficum, ac sagam tale committere crimen, interim in phantasia sagae, ac malefici tales movere, & unire species mediante alio daemone, quibus sibi videantur talia perpetrare crimina? Etsi hoc esset verum, cuncta, quae de strigibus tum ipsemet modernus Auctor, tum quilibet alius Doctor differit, essent imaginaria, & non realia. Si autem dumtaxat imaginaria, & illusoria, quomodo tot paenis tum canonicis, tum civilibus dignè, justeque possent tales mulctari criminosi? Qua ratione possent praeallegati Pontifices contra maleficos incubos, & succubos, aliis innumeris criminibus obnoxios in suis constitutionibus tam acriter animadvertere, Principesque eos dirae mortis poena dignos adjudicare, si omnia eorum opera essent imaginaria tantùm, & illusoria? Pro nihilo enim poenae non assignantur: quia *non entium nullae sunt qualitates L. fin. ff. pro soc.* ut ipsemet Auctor allegatus adducit *loco cit.* Quo quid absurdius, & perniciosus?

Ejus positio reprobatur.

Ratione.

Quare jure meritò à Bartholomaeo Spineo Sacri Palatii Magistro reprehenditur Ponzinibus: quia, cùm sit purus legista vult materiam Theologicam ita discutere, ut praeclarissimis sapientibus tum Philosophis, tum Canonistis, nec non, & Theologis profundissimis, quales sunt communiter Domini Inquisitores haereticae pravitatis se opponat. Unde *tract. de praeeminentia sacrae Theologiae super alias scientias in proemio* modò illum nimis temerarium vocat: nunc caecum, & ignorantem appellat: aliquando ipsius insolentiam, & insaniam exhorret: tandem *Apologia 3. contra ipsum cap.4.* illum de haeresi vehementer suspectum; nec non haereticorum fautorem, defensorem, ac pro modulo suo Sanctissimi officii fidei impeditorem condemnat. Sic Delrius etiam illum appellat saepiùs *lib.2. disquisit. magic. qu.16. & lib.5. sect.16.* Sic Leonardus Lessius *lib.2. de just. & jure cap.44. de magia dub.3. num.15.* ipsius, & aliorum sectatorum opinionem falsam esse, ac Reipublicae perniciosam apertissimè docet. Quis ergo hujusmodi

Auctoritate

opinionem tueri velit, nisi in fide catholica nutet, & se apertum magorum, ac maleficorum fautorem prodat?

§. VIII.

329 *Excusatur aliqualiter.* Hinc præcitatus Auctor, ne tali macularetur labe, subjunxit, dicens: *Verùm sciendum, non esse improbabilem sententiam asserentium, dictas maleficas à dæmonibus interdum deferri corporaliter*, & probat per duo exempla relata à Grillando *in titul. sortileg. quæst.7.n.21.26. & 27.* quasi non sit alia auctoritas, qua probari valeat: quasi nihil sint tot auctoritates Patrum, Theologorum, Juristarum, Medicorum, Historicorum, & aliorum supra allegatæ, quæ omnes testantur, priorem, quam sequitur Ponzinibius, & approbat præfatus Auctor, esse falsam, Deo injuriosam, ac Reipublicæ catholicæ perniciosam. Albertinusque *de agnoscendis assertionibus catholic. q.24. n 24.* vocat nostram sententiam communem Theol. & veram, ut est revera.

330 *Refelluntur auctoritates ab eo adductæ.* Satius ergo fuisset, Deo gratius, ac Reipublicæ catholicæ utilius, si relicta opinione Ponzinibii, & aliorum iniquorum hominum, communem Doctorum catholicorum fuisset amplexus, quia auctoritates, quas allegat nil faciunt ad propositum. Primò enim ille canon: *Qui sine Salvatore 26. q.2. & cap. Nec mirum, eadem causa quæst.5.* à Ponzinibio relata, ut ait præfatus Auctor, nullo modo nostræ repugnant sententiæ: quia in primo ibi tantùm dicitur: Magos, & divinos, qui magicas sectantur curationes, cæteraque opera diabolica, esse à dæmonibus deceptos, aliosque decipere quotidiè, non quia ad nocturnos conventus ducantur illusivè tantùm, & imaginariè, cùm de hac translatione ibi non loquatur; sed quia per has scientias magicas vanas, & perniciosas sagæ, & magi, si non se correxerint, ad æternam tendunt perditionem; suæque perditionis alios faciunt esse participes. *Sic in cap. Nec mirum* nihil agitur de hujusmodi ad sathanicos ludos translatione; sed tantùm dicitur: quæ magorum præstigiis fiunt, non vera esse, sed phantastica: & rectè: quia ut dictum est supra *disput.1. n.20.* & infra *disp.3. hujus tomi n.640. & sequent.* Magi aliquando quædam operantur vera, & realia: aliquando quædam præstigiosa: quando ergo præstigiis utuntur; tunc non vera; sed apparentia tantùm, & phantastica repræsentant.

331 Doctores verò illi à præfato Auctore citati, nempè Ferdinandus à Castro Palao, & Farinacius non sunt rectè allegati: Non enim dicunt maleficos, & Sagas ad nocturnos ludos deferri tantummodo imaginariè, & illusoriè, ut ait Ponzinibius; sed apertissimè astruunt, sagas & maleficos aliquando ad sathanicos conventus deferri verè, & realiter: aliquando tantùm imaginariè, & illusivè. Sic Elisæus Masinus in Arsenal. Inquisitor. non negat sagas, & maleficos deferri corporaliter; immò supponit, ibi deductos esse verè, & realiter: sed ait, dum sagæ, & malefici in illis morantur sathanicis orgiis, à dæmone illusi multa videre, vel existimant videre vana, & ficta.

332 Quod verò adducit ex Pelbarto totum falsum est, & malè intellectum; Nam Pelbartus loquitur de illis mulierculis hæreticis, de quibus extat *caput Episcopi 26. q.5.* de quo supra; quæ credebant se equitare cum Diana: sic ait Pelbartus, eas fuisse deceptas. Non autem loquitur de sagis, quæ ad ludos diabolicos transferuntur: ut patet cuilibet legenti, & benè intelligenti. Velle autem extendere hunc canonem ad lamias nostras, primò lamiis ipsis infructuosum est, ut latè probatur infra *tomo 2. disp. 1. num.73.* Secundò perniciosum Reipublicæ Christianæ. Nam docet experientia, sagas isto prætextu impunitas; vel minus quàm oportet, punitas dimitti: nec fidei Inquisitores inter Catholicos ullum majus impedimentum experiuntur, quàm Legistas quosdam falsa opinione imbutos ab hoc canone, definire, hæc cuncta, quæ de sagis astruuntur, esse illusoria, nec ideò gravem mereri pænam:

nam: ut latè infra demonstratur *to.2. disp.1. n.115*. Qua de re conquæruntur scriptores ferè omnes pii, catholici, & docti, præcipuè Nicolaus Remigius *in dæmonolatr.* Ludovicus Richeamus *lib. trium discursuum*. Petrus Leloyherus *lib.2. de spectr.* Spineus Sacri Palatii Magister *Apolog. contra Ponzinib.* Crespetus *lib. de odio Sathanæ 1. discurs.2.* ubi testatur jam Francisci 1. tempore in Francia delatum numerum sagarum majorem centum millibus; sed plurima cum accessione adauctum postea Judicum conniventia, & magnatum clandestino favore. Causam autem gliscentis mali, ait, esse Judicum perfidiam deceptorum scriptis eorum, qui maleficorum, ac sagarum opera esse meras illusiones, astruunt, & docent. Tertiò assertoribus ipsis valdè periculosum tum, quia, ut ex Isaiæ verbis *c.47.* infra citandis *to.2. disp.1. n.124.* Babylonicam sortem in ultionem sibi consciscunt, qui Babylonis scelus defendunt, ac protegunt: ut latiùs infra *loco cit.*

Quare, solo illo Canone *Episcopi* niti, & verba urgere, non sententiam: nec ad ipsa quidem verba satis attendere, totamque Canonis seriem, sed frustulatim eum discerpere, nec explicationem Theologorum, & Canonistarum doctissimorum admittere: nec Judicium suum communi omnium Europæ Catholicorum Sæcularis, & Ecclesiastici fori Tribunalium praxi, rerumque judicatarum auctoritati submittere; sed unum malle Vverium reprobatæ religionis hominem: aut alterum Ponzinibium apertum magorum, maleficorum, & sagarum fautorem, ac defensorem sequi; & cum scandalo audientium publicè ista jactare, ac typis edere, quid aliud est, quàm Tribunalia omnia Catholica inscitiæ, injustitiæ, credulitatisve damnare? quàm maleficis, & eorum sceleribus habenas permittere ad nocendum? quàm Reipublicæ, & humano generi toti, & Deo Optimo Maximo tali conniventia, patrocinioque teterrimæ apostasiæ atrocissimam injuriam inferre? 333

ARTICULUS VIII.

Quoad Situm.

Si dæmones corpus ad libitum movere possunt, consequenter talem situm possunt ei dare, quem lubet, & ideò facere, ut stet, sedeat, cubet, inclinetur, aliasque habeat positiones naturales, immò non naturales, secundùm quas certo quodam modo habet partes affectas sive in ordine ad locum, sive in ordine inter se. Primo modo facere possunt, ut quis conversis ad cælum vestigiis manibus nitatur: aut alia simili insolita forma sedeat, vel ambulet. Secundo modo mutare membrorum situm: ut caput apponere in pectore, aliaque monstruosa fæditate totam corporis connexionem perturbare. 334 Dæmones possunt corporibus dare situm ad libitum.

Sed quia hæc præstigiosa, & illusoria sunt, addamus aliud verum, & naturale, nempè, membra generationi à natura dicata tali situ disponere, ut sexus fæmineus in virilem commutetur. Nam ex fæminis plures viros factos, certum est. Neget qui voluerit, Lapithæ Cænei, Hypermnestræ, Siproetæ Cretensis, & Leucippi mutationes, quos dono Deorum ex fæmineo sexu ad virilem transiisse, referunt Gentiles. Certè non negandum Phaetusam uxorem Pithei, & Anamisiam uxorem Gorgyppi apud Hippocratem *lib.6. Epidem. par.8.* Mulierem Spoletanam, de qua Titus Livius *lib. 24.* Puerum Smirnensem, & alium Cassinensem Arescuntem Argium, Cossitium Trisdritanum à Plinio *lib.7. c.4.* & Aulo Gellio *lib.9. Noct. c.4.* relatos, & alios plures antiquitùs ex fæminis in viros abiisse, de quibus Augustinus *lib.3. de Civit. Dei cap. ultimo*. Idemque accidisse recentiori eventu in urbibus Cajetæ, Salerni, Beneventi, Vitriaci, & Ezgueyræ Lusitaniæ mulieribus, quarum aliæ in initio pubertatis: aliæ in die nuptiarum: aliæ longo tempore post in marium numerum eruperunt, mutatoque habitu inter mares habitæ sunt: ut testatur Jovianus Pontanus Neapolit. *in hist. neapolit.* Fulgosus *lib.1. exemplorum cap.6.* Antonius Torquemada *dialogo* 1. 335 Quod sæpè operantur præstigiosè. Præcipuè cùm mutant membra genitalia.

Amatus Lusitanus *cent.* 2. *Curat.* 39. Michael Montanus *lib.* 1. *Experiment. c.* 21. Coccius Sabellicus *lib.* 9. *Exemplorum*, & alii de quibus Delrius *lib.* 2. *disquis. magic. qu.* 21. Quare si hoc natura potest, ut asseritur à tot Auctoribus: cur non poterunt dæmones, qui causas naturales norunt, per quas fæmina in virum abire potest? Vel etiam ut volunt alii, vir fieri fæmina: cùm talis mutatio virilis sexus in fæmineum Tiresiæ acciderit. Quæ etiam in leporibus, & Hyenis conspicitur? Quæ mutationes si fierent: prima non esset per productionem novi membri; sed per inclusi, & absconditi eductionem. Altera non per membri ablationem, & vulvæ absconditæ productionem; sed per membri retractionem, & inclusionem, & vulvæ aperitionem. Cujus veritatis unicum referam exemplum de quadam muliere innupta ætatis suæ annum quadragesimum agente à suo Confessario missa, ac mihi litteris commendata, quæ mihi enarravit se diù à dæmone incubo esse vexatam, cùm quo sub forma cujusdam Presbyteri, à quo ardenter diligebatur, sibi apparente carnaliter die noctuque commiscebatur, quam ut ad majora facinora induceret, sub vulvam, ut ipsa mihi asseruit, dæmon à biennio ei emergere fecit membrum virile longum, & grossum sicut majorem manuum digitum: quòd se intus aliquando retrahebat, & abscondebat, ita ut extra nihil appareret. Eam hospitari feci aliquot diebus in domo cujusdam Sororis Tertii ordinis S. Francisci, quo tempore nullam passa est vexationem: interim cùm à me spiritualibus documentis, salutaribus monitis, ac sacris benedictionibus fuerit munita, totaliter à dæmone libera discessit.

ARTICULUS IX.

Quoad Quando.

336 *Possunt facere dæmones.*

NEque deest dæmonibus potestas in corpora circa esse in tempore, cui se subesse, & subiici aliquando demonstrant in hoc, quòd secundùm variam Lunæ dispositionem maleficio affecti magis, vel minùs vexantur. Nam etsi spiritus illi nequam molesti esse omni tempore valeant; neque dependeant ab aliqua temporis differentia, utpotè agentia libera, & rationalia, quibus vires, & nocendi libido non desunt; nec accidit fatigatio ex actuum frequentatione: tamen potius in uno, quàm in alio tempore obsessos, & maleficiatos torquere solent: ut patet in Lunatico *Matthæi* 4. & 17. & aliis pluribus, quos vel in plenilunio, vel decrescente luna molestant.

§. I.

Ut quæ amplius non sunt esse incipiant. Quod præstant in animantibus. Imperfectis. Perfectis.

ALiàs se supra tempus esse simulant in hoc, quòd corpora, quæ fuerunt, nec sunt amplius, iterum esse in præsenti fingunt, dum illa revocare videntur ad esse pristinum, ex quo ceciderant per non esse. Quod facilè præstant in animantibus ex putrefactione ortis. Norunt enim vim caloris necessariam, & alia requisita, ut mortua iterum reviviscant: sicut naturaliter evenire videtur in muscis, si submersæ in aqua reponantur in cineribus tepidis. Et apibus, si succo nepetæ perfundantur. Difficiliùs in animantibus perfectis, quæ tamen ab eis vitæ reddi videntur; si credendum est strigibus asserentibus, boves, & arietes ab ipsis occisos, elisos, & comestos iterum à dæmonibus suscitari; quod magis credibile apparet: cùm mustellæ catulos, leones, leunculos, pellicani pullos, voce, & sanguine fuso ex mortuis vitæ reddi videantur. Difficillimè in hominibus;

Hominibus mortuis.

Nam etsi illos perfectè resuscitare non posse feratur; & ideò reiicientes suscitationes Admeti, Glauci, Tyndaræi, Eri Armeni, Gabinii, & aliorum factæ ope Æsculapii, Apollonii Thyanæi, & Simonis Magi: tamen eos apparenter resuscitare posse ad tempus, videtur, non esse denegandum; sicut evenit curioso com-

men-

mensali Cornelii Agrippæ, qui à dæmone strangulatus iterum ab illo suscitatus est; ita ut post suscitationem per plateas Lovanii ambulaverit aliquoties. Iterumque puero à patre interfecto Dalhemii in Lotharingia anno 1581. Sed postea à dæmone vivo præstito per annum integrum: ut narrat Nicolaus Remig. *lib.2. Dæmonolatr. c.1.*

§. II.

Sed hæc omnia mera esse præstigia quis neget, cùm à privatione ad habitum naturaliter non detur regressus? Quòd si animal aliquod imperfectum suscitatur à dæmone, non est idem numero animal, licèt sit materia eadem. Nova enim anima ex potentia materiæ educitur, quæ veterem materiam nondum corruptam denuò informat. *Impossibile enim est*, inquit Aristoteles *lib.2. de Generat. & corrupt.* cui se subscribit Petrus Tatat. *generabile pluries generari, sive successivè quia corruptum naturaliter non potest idem in numero redire. Nam materia non est amplius in potentia ad formam corruptam, quia nulla est potentia ad præterita.* Unde si perfecta visa sunt revivisceere: Vel mortua non erant; sed immota, & sopita: ut pulli, & catuli pellicani, mustellæ, & leonis: Vel si mortua erant, apparenter, non realiter vitæ redduntur. Requirunt enim perfectiores quasdam organorum dispositiones, quæ nisi naturalis seminis virtute fieri non possunt. Si homines ex mortuis ad vivos rediere, idem asserendum est: Vel mors simulata erat: ut in apopleticis, sideratis, vel attonitis, qui ita sensu, & motu privantur, ut reputentur pro mortuis: Vel si vera erat, corpus illud denuò suscitatum, aut est aereum, & loco veri corporis substitutum; aut verè mortuum; sed assumptum à dæmone, qui illud movet, viventisque opera, & gestus imitatur. Non enim dæmonum; sed Dei solius est, idem numero reproducere, quod morte perierat; & ea, quæ aliàs fuerunt, nec sunt, iterum ad esse revocare. Quod testatur D. Dionysius *cap.6. de divinis nominibus*. Ambros. Lactantius, & alii Patres Durandus *in 4. dist.43. q.3.* Marsilius *ibidem q.20.* Capreolus, & Sotus *dist. ead. & q.* Soncinas 5. *Metaphic.* Suarez *in 3.p.q.53. sect.6.* Bannes, & communiter recentiores Theologi.

337 Aliquando præstigiose.

Aliquando verè.

Quomodo fiat?

ARTICULUS X.

Quoad Habitum.

§. I.

Habitum dæmones vel dant, vel tollunt corporibus, cùm maleficos visibiles alio, & alio modo: aut omninò invisibiles reddunt. Quantis autem, & quàm variis modis Protheus infernalis suos transformet, explicare quis valeat, non reali mutatione; sed apparenti facta in corpore per diversimodam illusionem, & mutationem objecti, medii, & organi? ut supra dictum est *n.278. & seq.* Simon Magus ut Glycas *p.2.* & Anastasius Nicenus *q.23. in sacram Scripturam* referunt: Facies aliquando binas habebat: fiebat serpens: in columnam convertebatur, atque in alias formas migrabat; cùm à Cæsare perquireretur, terrore percussus fugisse dicitur, alteri sua forma relicta, ut patet supra art.4. Apollonius Thyanæus sub variis simulacris se videndum præbebat. Zito Bohemus teste Dubravio *lib.23.* nunc in sua, nunc in aliena facie, staturaque: item in purpura, & serico, & confestim in lana, & panno sordido se offerebat. Et nihil frequentiùs circulatoriè, quàm diverso præstigio se ostendere, nunc mares; nunc fæminas: modò sub regali habitu: modò sub pannosis vestibus: aliquando in ornamento ecclesiastico; aliquando in veste profana.

338 Dæmones habitum dant corporibus.

Cum illa faciunt visibilia variè.

§. II.

339 Habitum tollunt à corporibus, cùm illa reddunt invisibilia.

SEd sæpiùs suos reddunt invisibiles: Vel sensuum vires obnubilando, ne sensus objecta percipiant: Vel objectum ipsum occultando, ejusque loco substituendo rem aliam: Vel vim oculorum impediendo: Vel condensando aerem intermedium, & nubem opponendo: Vel celeriter objectum offerendo, & transferendo. Atque ita quamvis nequeant efficere, ut corpus quantum, & coloratum verè reddatur invisibile oculis sanis, & non præstigiatis; tamen facere possunt, ut per accidens tunc actu non videatur, cùm præsens est, etiamsi revera visibile permaneat. Sic fraude dæmonum Domitiani oculis se subtraxit Apollonius apud Philostratum; atque iisdem technis membra aliqua ab homine, puta, virilia, brachium, manus sæpiùs ablata videntur, quia non videntur.

Quanta ergo dæmonum potestas in creaturas medias; cùm nihil sit in homine, quod permittente Deo, illorum vim possit effugere? Non intellectus, non memoria in spiritu. Non facultates, nutritiva, augmentativa, generativa: non potentiæ apprehensivæ sensuum tam exteriorum, quàm interiorum: non appetitivæ concupiscibilis, aut irascibilis in Anima. Non singula corporis membra, ossa, nervi, medullæ, & intima penetralia. Quare non mirum est, si tot maleficiis homines molestent, & vexent, cùm tam potentes sint in totum hominem.

CAPUT III.

In Creaturas Superas.

340 Quia superbia dæmonum ascendit semper.

QUàm aptè genium dæmonum describit Regius Psaltes, cùm dicit *Psal.* 73. *Superbiam eorum, qui te oderunt, ascendit semper*. Nam quaecunque felici, vel infelici sorte versentur, semper alta petere, & in corde suo ascensiones nequiter disponere consueverunt. Si sublevantis manus Dei beneficio super omnes mundi creaturas naturæ præstantia, & donorum magnitudine extolluntur, statim volunt conscendere super astra Dei; & eodem ferè momento, quo esse incipiunt, feruntur in altum; atque propria excellentia tumidi, similes esse volunt Altissimo. Si verò in brachio forti, & extento divinæ Justitiæ deiiciuntur in præceps, & è summo cælorum deturbantur in profundum inferni, quamvis infra omnia creata dejecti humilientur sub potenti manu Dei; tamen ambitioso conatu ex profundo emergere moliuntur. Et iterum ad summum dominationis pervenire. *Qui non cognoverunt*, ait Joannes Apoc. c.2. *altitudines sathanæ*, Ideoque non subesse, sed præesse desiderant, & omnes creaturas suæ subiicere ditioni. Quare non eis sufficit, super inferas, & medias suam exercere potestatem: ut vidimus; sed insuper tentant, illam extendere ad Superas, sive Beatas, sive Patientes, sive Damnatas: ut totidem sectionibus explicabimus.

Potestatem suam exercere tentant etiam in creaturas Beatas Patientes Damnatas.

SECTIO I.

Beatas.

341 Beati.

BEati habitant in domo Domini in supremo cælorum, scilicet, Empireo. Nam etsi universa mundi moles domus Domini dici possit, cùm tota, quælibet ejus partes infinita ejus essentia, potentia summa, & præsentia gloriosa impleantur; tamen cælestis ejus pars hoc titulo cohonestatur: quia seipsam, suamque gloriam in ea exhibet beatis ejus habitatoribus, qui duplicis sunt ordinis. Alii puri spiritus, Angeli, scilicet, qui in diversas distincti Hierarchias Dei laudant Majestatem. Alii Angelorum consortes, Animæ, videlicet, sanctæ, quæ expectantes beatam spem, & ad-

Alii Angeli, Alii Sancti.

& adventum gloriæ magni Dei, cùm iteratò corporibus suis immortalitate donatis conjungentur; Deum collaudant in sæcula sæculorum. Quamvis autem Beatitudine perfruantur, quæ ab extero agente peturbari nequit; tamen beata illorum sors non omninò videtur illos eximere à potestate aliqua dæmoniaca: ut apparet in Samuele à Pythonissa suscitato 1. *Regum c.*28. cujus suscitatio ansam præbet examinandi: An aliquid dæmones possint super utrosque Beatos Angelos, scilicet, & sanctos adhoc saltem, ut illos possint evocare, & efficere, ut hominibus appareant; quod sequentes articuli declarabunt.

Occasione suscitationis Samuelis quæritur: An aliquid possint dæmones super Angelos super Sanctos?

ARTICULUS I.

Angelos.

ANgelos hominibus visibiliter adesse, atque in spectabili forma sese visendos exhibere probatur certissimo scripturarum testimonio, quæ in utroque testamento angelicarum apparitionum mentionem faciunt, in quibus juxta novenarium ipsorum numerum novem observanda veniunt.

342 Angeli apparent sæpiùs, in quibus apparitionibus attenditur.

§. I.

1 SI enim apparentium conditionem spectes. Ex pluribus ordinibus spiritus illi beati rebus humanis intersunt. Nametsi videant semper faciem Patris, & in unica Dei contemplatione, atque beatifica fruitione continuò occupentur; tamen illos esse administratorios spiritus in ministerium missos propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis, clamat Paulus *Hebræor.*1. Et sic videmus, non solùm mitti inferioris ordinis Angelos ad ordinaria munia obeunda, & Archangelos ad secretiora Dei consilia patefacienda; sed etiam aliquando superiores: ut Seraphin ad polluta Prophetæ labia purganda. Et insuper Michaelem, Gabrielem, & Raphaelem, quos esse ex principibus primis, ipsi sua se voce declarant. Neque talis missio eorum minuit dignitatem; sed illustrat; cùm hac ratione angelica potestas, & charitas demonstrentur.

Apparentis conditio.

2 Si numerum. Sæpè unus; modò plures: aliquando multi sese spectandos præbent: Unus communiter Patriarchis apparet, cùm de mysteriis adimplendis; vel secretis revelandis agitur. Plures veniunt in domos Abrahæ, & Loth, Uni informando: alteri liberando de Sodomitarum incendio. Multi in summitate Montis Synai legem promulgant juxta illud Davidicum Ps.67. *Currus Dei decem millibus multiplex millia lætantium, Dominus in eis in Syna in sancto.*

Numerus.

3 Si Modum. Duplex esse solet. Vel enim movent phantasmata, ac species in phantasia existentes, & accommodant, ut imaginem, ac formam sui, puta juvenum splendentium repræsentent; colorantque ad libitum ad significandum id, quod prætendunt. Vel corpora assumunt peregrina ex inferioribus elementis compacta, & ipsorum usui accomodata, quibus conjunguntur, non ut eorum formæ; sed ut motores, ea tandiù agitantes, & retinentes quoad sua munia expleverint.

Modus.

4 Si operationes. In illis corporibus assumptis loquuntur, ambulant, comedunt, sonos formant, loca mutant, itineris se socios præbent, & alia hujusmodi munera exercent ut infra *tom.*2. *d.*2. *num.*399. Non tamen famem patiuntur, aut fatigationem. Et dum hæc omnia operantur, nihil de suo exercitio remittunt; neque felices esse desinunt; sed omnia peragunt, ad quæ vel natura, vel gratia destinati sunt.

Operationes.

5 Si personas. Pluribus apparent, cujusvis nationis, status, sexus, ætatis. Exhibent enim se spectandos Judæis: ut Zachariæ Joannis Baptistæ Patri. Gentilibus, ut Centurioni. Nobilibus, ut Gedeoni. Ignobilibus, ut Agar. Viris, ut Jo-

Personæ, quibus apparent.

ut Josepho. Mulieribus, ut Magdalenæ. Hominibus provectæ ætatis, ut Abrahamo. Juvenibus, ut Danieli. Incarceratis, ut Petro. Peregrinantibus, ut Jacob. Persecutoribus, ut Heliodoro.

Tempus. 6 Si tempus. Nunc clara die, nunc nocte apparent. Die vigilantibus ut Loth, Manue, Josue, & aliis. Nocte dormientibus, ut Josepho. Aliquando brevi tempore, ut Danieli. Aliquando pluribus diebus ut Tobiæ, & Hermæ Pauli Discipulo sicut à divina Providentia ordinatur. Quare recedens Raphael utrique Tobiæ dixit: *Cùm essem vobiscum per voluntatem Dei eram, & tempus est, ut revertar ad eum, qui misit me*. Angelus verò custos, qui sub pastorali habitu Hermæ apparuit, illi dixit, *Missus sum ab illo Venerabili Nuntio, ut habitem tecum reliquos dies vitæ tuæ*, ut habetur tom.2. Bibl. V. P.

Forma. 7 Si formam. Viri schema, non mulieris assumunt. Et nunc hoc, nunc aliud prout requirit officiorum diversitas. In veste fulgenti Machabæis. Optimis operimentis adornati Heliodoro. In armis aureis hastam vibrantes, Machabæo. Induti lineis, & scriptoris atramentarium habentes in lumbis, Ezechieli. In habitu peregrini Loth. In veste candida Apostolis. In niveis vestimentis, & fulgenti aspectu Magdalenæ, & militibus sepulchri.

Locus. 8 Si locum. Omni loco videntur. In templo à Zacharia. Inter privatos parietes à Gedeone. Ruri à Jacob. In fornace accensa à pueris Babyloniis. In carceribus à Petro. In sepulchris à Magdalena. In deserto ab Agar. In urbibus, itineribus, lectis, mensis, & conversatione ordinaria à Tobia, & Herma. Nec est locus aliquis, quò missi non se libenter manifestent.

Finis. 9 Denique si finem consideres. Apparent, vel ut Dei consilia hominibus innotescant: vel ut ejus decreta executioni mandentur, quæ spectant aliquando ad singularis hominis consolationem: Aliàs unius nationis conversionem: sæpè unius urbis liberationem: Sæpiùs unius Provinciæ, aut Regni regimen: Sæpissimè totius orbis salutem.

§. II.

343 Has dæmones causare non possunt. Has autem apparitiones quoquomodo opera dæmonum fieri; Vel Angelos vi dæmoniaca, & malefica evocari posse, ne suspicandum quidem. Nam etsi plures ex spiritibus beatis, utpote qui ordinis sunt inferioris, cedant potentia, & vi naturali dæmonibus, qui ex superioribus ordinibus cecidere, & ita minus potentes à potentioribus evocari posse videantur; tamen potentiam illam naturalem majores dæmones in minores Angelos exercere non possunt: cùm isti gratiæ Dei beneficio, & felicis gloriæ statu potentiores sint, ut superiùs diximus disp.1. n.120.

1 Quare dæmones, qui potentissimi haberi volunt, ne suam in cælestes spiritus impotentiam fateri cogantur, eorum sæpiùs formam assumunt. Et cùm sint Angeli tenebrarum, transfigurant se in Angelos lucis: ut ait Paulus 2. *Corinth*. 11. Ut sic aliquid super illos, si non verè, saltem apparenter posse videantur.

343 Sed illos imitantur transfigurantes se in Angelos lucis. Sic illos imitantur in suis apparitionibus. Nam omnes se spectandos exhibent, non solùm qui eorundem cum Angelis, & Archangelis ordinum fuere: verùm & qui ob præstantiora naturæ, & gratiæ dona superioribus ascripti erant. Omnes hanc conditionem subeunt, vel affectant: & nunc unus, nunc plures, nunc multi apparent, prout status, ratio, & superiorum mandata requirunt. Omnes, cùm proprias formas non habeant, eadem, qua Angeli potestate peregrinam assumunt, & deponunt, atque ea utuntur ad sua officia peragenda, vel in sensibus operando: vel externum efficiendo simulacrum. Omnes in corporibus assumptis, comedere bibere, loqui, moveri comprobantur. Omnibus se manifestant, non solùm Magis, maleficis, & peccatoribus, aliisque insigniter scele-

sceleratis; immò bonis, & sanctis, cùm ipsi Sancto Sanctorum Christo Domino visibiliter (ut coniicere licet) apparere non erubuerint. Omni tempore videntur; sed potiùs nocturno, quàm diurno; Cùm enim principes sint tenebrarum, tenebras amant; etsi aliquoties plena luce meridiana sese manifestent. Omni loco similiter se obtrudunt; nec est aliquis tam sacer, in quem non penetrent: cùm sæpiùs juxta altaria, & penetralibus Ecclesiarum, locisque sacrosanctioribus visi fuerint: ut latius infra par.3.

§. III.

SEd dissimiles sunt. Primò forma. Nam Angelis una est forma, scilicet, humana, & quidem visibilis: dæmonibus verò nunc humana virorum, mulierum, & puerorum; sed difformis: nunc bestialis volatilium, reptilium, & animantium: nunc mònstruosa centaurorum, chimerarum, & aliorum portentorum: ut sequenti parte declarabitur. 345 Dissimiles sunt. Forma.

Secundò fine. Angelorum etenim finis est Dei gloria, & mortalium salus, ad quem semper in suis discursibus collimant: Dæmonum verò Dei contemptus, cujus honorem usurpare contendunt, & summum nocendi hominibus studium, cui vacant etiam mediis, quæ speciem pietatis, & religionis præseferre videntur; sed quæ falsa, superstitiosa, & malesuada admixta habent. Denique effectu: Angeli enim metum initio incutiunt, ut Gedeoni, Manue, & Sanctissimæ Virgini accidit, sed eum postea pace, charitate, & jucunditate maxima compensant: Dæmones delectant initio, & præsentes lætitiam afferunt; sed absentes contristant, miserumque hominem turbatione, timore, & confusione plenum desinunt. Fine. Effectu.

His, & aliis dissimilitudinibus solent viri spirituales bonorum, & malorum spirituum apparitiones discernere, ne externa tenebricosi spiritus in forma Angeli lucis apparitione decepti in errores incidant, in quos sæpiùs sanctorum multitudo prolapsa est, & quotidiè magorum, & maleficorum turba prolabitur, nempè, in detestanda peccata, horrendas abominationes, hæreses varias, & ultimam desperationem. Quare Sapienter dilectus Domini Discipulus *epist.1.cap.4.* monet, probandos esse spiritus, si ex Deo sint.

ARTICULUS II.

Sancti.

ABsit, ut dicamus Sanctos deterioris factos esse conditionis dæmonibus: ut isti ubique toto orbe vagentur, sæpiùsque hominibus appareant: illi verò usque ad diem Judicii in cælo quasi in custodia teneantur inclusi: nec eis fas sit apparere mortalibus; cùm Sacra Scriptura, Oniam Sacerdotem, & Jeremiam Prophetam Judæ Machabęo, Moysem, & Heliam Apostolis per visum se obtulisse testetur *2.Machab.cap.15. & Matthęi* 17. Et sępiùs plures sanctos visos fuisse, ecclesiastica ferat historia. Et Patres: Ambrosius *ser.90.de Passione S. Agnetis*. August. *lib. de cura pro mortuis cap.*17. Hieronym. *contra Vigilantium*; Gregor. *lib.4. Dialog. c.*12. Cęterique Ecclesię Doctores in suis monumentis recenseant. Sic Sanctorum Regina Beata Virgo Jacobo Apostolo, Gregorio Thaumaturgo: Damasceno, Cyrillo Alex. Joanni Patricio, Liberio, Ruperto, & pluribus aliis apparuit. SS. Petrus, & Paulus Constantino, & Justiniano. S. Jacobus Carolo Magno. SS. Philippus, & Joannes Teodosio, Imperatoribus. Gervasius, & Prothasius Ambrosio. SS. Juvenalis, & Eleuterius Probo. S. Agnes Constantię, & alii ferè omnes sancti pluribus, quos longum, & tędiosum esset recensere: cùm in tanta testium, & exemplorum lucę cęcutirę protervę sit obstinationis. 346 Nequaquam Sancti evocari possunt à dæmonibus.

§. I.

§. I.

347 Quid de Samuele sentiendum? Sed an Sancti, beata sorte non obstante, possint à dæmonibus, vel à maleficis eorum ministris evocari, quamvis certa conclusio dari possit: tamen, quia Samuelis apparitio à Pythonissa 1. *Regum c.26.* facta negotium facessit; & probare videtur, dæmones quandam in Beatas Animas potestatem exercere; ideò videndum prius: quid sacri Doctores sentiant, quorum alii fictum: alii verum Samuelem apparuisse opinantur.

Dæmonem larvatum, ac subditicium, non ipsam Samuelis animam volunt Tertull. *lib. de Anima c.33.* Cyrillus *lib. de adorat. Spiritus*. Auctor libri de mirabilibus Sacræ Script. *lib.2.q.2. apud August.* & plures alii: quia indignum videtur, mulierem pythonissam magica, & dæmoniaca arte Sanctissimum virum suscitare potuisse; ipsumque Sanctum divinæ legis zelatorem insigni sagæ cooperari voluisse: aut permisisse se adorari, multominus dixisse mendacium, ut patet in ejus responso: *Cras mecum eris*. Nec enim in limbo; sed in inferno die sequenti fuisse Saulem, communiter asseritur.

At verum fuisse Samuelis animam præter hebraicos scriptores, Rabbinos, & Josephum *lib.6. Antiquit.* Justinus Martyr. *contra Tryphonem*, & Augustinus *lib. de cura pro mortuis cap.15.* constanter asserunt, quos sequuntur Tostatus, Liranus, & recentiores. Illa etenim opinio magis consentanea est Sacræ Scripturæ, quæ semper vocat illum, qui surrexit, Samuelem: & verum fuisse Samuelem asserit *Ecclesiast.26.* cùm dicit de illo: *Et post hoc dormivit, & notum fecit Regi, & ostendit illi finem vitæ suæ, & exaltavit vocem suam de terra in prophetia.* Cùm, scilicet, prædixit Sauli, eum die crastino moriturum. Nec iis verbis aliquid opponi potest à contra sentientibus, si librum illum pro canonico recipiunt, ut Sacrosancta facit Ecclesia. Consentanea insuper est hujusmodi opinio Samuelis oraculo, qui sicut vivens principium regni Saul prænuntiaverat; ita mortuus finem prædixit. *Quid interrogas me*, inquit 1. Reg. cap.28. *faciet enim tibi Dominus, sicut locutus est in manu mea, & scindet regnum de manu tua.* Nam quis antea regni scissionem prædixerat, nisi Samuel? Ideò idem qui ante prædixerat, idem postea apparuit. Consentanea prædictioni eorum, quæ ventura erant. Non enim solùm prophetiam veterem confirmavit; sed novam addidit, qua mortem Saul, & filiorum ejus atque Israelitici exercitus fugam prænuntiavit, dicendo: *Cras autem tu, & filii tui mecum eritis; sed & castra Israel tradet Dominus in manus Phylisthiim*. Quæ

348 Sive Falsus, sive Verus apparuerit. certissimè evenere, ut fuerant prædicta. Ideòque ad istam prædictionem, necesse fuit, intervenire propheticam revelationem, quæ dæmoni fieri non debuit; sed quæ tunc vero Samuelis facta est. Quare verus Samuel apparuit, non dæmon, qui prophetare non potest.

§. II.

349 Nec multum urgent, quæ in contrarium opponuntur. Cùm dixit Samuel Sauli; *Cras mecum eritis*, ad similem mortis conditionem. Vel ad loci, & habitationis viciniam respexit: quia die sequenti: & mori, & in locum gehennæ, qui non distabat à limbo, devenire debebat. Cùm adorari se passus est, non de latria; sed de dulia, & reverentia humana hoc intelligendum est. Sic nanque adorationis verbum sæpiùs in scriptura sumitur. Cùm apparuit, non potestati magicæ tribuendum est, quasi dæmones, aut eum coegerint, aut suaserint venire; utrumque enim falsò asseritur. Cogere impossibile: quia justus erat, & in Abrahæ sinu residens, quò eorum potestas non pertingebat. Suadere inutile; nec enim consensisset: aut si consensisset, Deus non ei immisisset spiritum propheticum, cùm per mortem ablata fuisset ei prophetia. Sed tribuendum divinæ volun-

voluntati: quæ Samulem apparere ordinavit, ut impius Rex corriperetur, & ad pænitentiam metu denuntiatæ mortis provocaretur.

§. III.

AT quicquid sit in hac quæstione, quam problematicam putat Augustinus *lib. de cura pro mortuis cap.* 10. licèt aliter videatur asserere cap. 15. Ex hac historia patet, inferendum non esse, animas Sanctorum à dæmonibus, & maleficis evocari. Si enim non verus, sed falsus fuit Samuel, inde colligitur solùm, dæmonem Sanctorum figuram assumere; sicut formam Angelorum. Nec negandum, à spiritibus illis nequam hoc præstare, ut sub amictu sanctitatis decipiant. Si autem non falsus; sed verus fuit Samuel puta anima ejus, non magiæ; sed Deo apparitio tribuenda est, qui sæpiùs per suos Prophetas respondet, cum dæmonis Prophetæ consuluntur. Ita per Balaam prædixit futuram Judæorum prosperitatem, cùm ariolus ille dæmoni sacrificaret, & per Heliam mortem Ochoziæ, cùm ejus nuntii mittebantur ad consulendum Deum Acharon. Quare non Pythonissam Samuel allocutus, est, quasi vi, & imperio malefico evocatus, sed Saulem, cui ut testi divinæ justitiæ in eo adimplendæ: & vitæ, & regni jacturam, sic exigentibus peccatis ab eo commissis, particulari Dei ordinatione prænuntiavit. 350

Sub forma Sanctorum apparere possunt dæmones.

Concludendum ergo, nec animas Beatorum diabolicis se immiscere operibus; nec illas dæmones, aut eorum ministros posse evocare: quia, ut monet Sapiens cap. 3. *Justorum animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis.* Undè si è cælo in terram aliquando deveniunt, propria bonitate, & voluntatis divinæ mandato ducuntur ad Dei gloriam, & hominum salutem, ut supra de Angelis dictum est. Sæpiùs tamen dæmon apparet aliquibus, maximè Mulierculis ab ipso dæmone obsessis nunc sub forma Jesu Christi, nunc sub forma B. Virginis, vel alicujus, ut constat ex sequentibus. In primis anno Domini 1664. Bergomi ad me confugit quædam Adolescentula à Levato à dæmone obsessa, quæ mihi enarravit, sibi lectulo decumbenti, à quo non poterat se expedire, apparuisse Christum primò sub specie infantis cum Matre in Ægyptum fugientis. Secundò sub forma Crucifixi, qui ei dixit, quòd genuflexa rogaret Patrem suum, ut confiteretur peccata sua, quibus obnoxius erat, quod tamen non fecerat. Tertiò apparuit sub forma Christi resurgentis à sepulcro. Sed hujusmodi apparitiones, non est dubitandum, fuisse technas diaboli, ut eam in aliquem induceret errorem. Sic quædam alia adolescentula anno 1666. Bergomi coram suo Parocho, ac Confessario mihi enarravit, sibi dæmonem apparuisse semel sub forma B. Virginis Mariæ dicentis se venisse, ut eam à dæmone liberaret: cui dixit: *si tu es Beata Virgo; doce me facere voluntatem Dei*, qui ei respondit: *Vade ad Ministros Sanctæ Ecclesiæ, qui hoc te docebunt*. Alia vice apparuit sub specie Sancti Francisci. Bis sub forma Angeli Custodis dicentis, quòd ipse eam à dæmone liberaturus erat. Bergomi verò illi apparuit sub specie Sanctissimæ Trinitatis ea forma, qua demonstratur à Pictoribus, & dixit Christus se venisse, ut eam à dæmone liberaret, quod tamen rei non probavit eventus. Ex quo claré innotescit, dæmonem sæpiùs se transfigurare in Angelum lucis, ac formas varias assumere nunc Dei, nunc Angelorum, nunc Sanctorum, ut sub specie boni, homines, ac maximè mulierculas facilè credulas in errores inducat detestabiles.

S E-

SECTIO II.

Patienter.

351 Præter damnatos labe mortali infectos, excluduntur à Beatitudine Pueri Limbi.

SI æternæ Beatitudinis aditus non patet, nisi mundis corde; & nihil coinquinatum intrat in regnum cœlorum, ut aliàs auditum à Joanne in Apocalypsi cap.21. Non solùm ab eo arcentur, qui flammis adjudicantur æternis ob peccata actualia mortalia, quorum sordibus inquinantur; sed etiam qui originalis labe infecti, aut venialis peccati maculis minus puri à felici illo ingressu, vel in æternum: vel ad tempus excluduntur. Primi sunt pueri, qui ante susceptam sacri baptismatis gratiam ex hoc mundo migrarunt. Cùm enim solo originali crimine rei sint, nec cœlum ingredi possunt: quia sunt coinquinati; nec ad infernum detrudi debent: quia propria voluntate non sunt iniqui; ideòque in tertio loco inclusi remanent, qui puerorum limbus communiter à Doctoribus vocitatur.

Animæ Purgatorii donec pœnæ remissæ sunt.

Secundi sunt Justi, qui aut propter peccata venialia: aut propter pœnas peccatis actualibus, quorum culpæ remissæ sunt, debitas, divinæ Justitiæ sunt obstricti. Neque enim pro levibus culpis: ut sunt humanarum actionum defectus quotidiani, cùm à rectitudinis linea exorbitant, aut declinant, amandandi sunt in infernum. Neque admittendi in Paradisum ob maculas contractas, quibus spiritualis pulchritudo minuitur. Neque ob pœnas facilè expiabiles divina visione privandi; ideò in Purgatorio detinentur, ubi tales pœnæ expiantur, manentque reclusi, quoadusque reddant universum debitum: ut subtiliter docet Scotus *in 4. d.21.qu.1.*

De utrisque quæritur An possint evocari, vel torqueri?

An autem super utrosque dæmoniaca se extendat potestas, qua vel evocentur; vel torqueantur, non facilè est definire. Si quid tamen in re incerta asserendum venit, sequentes articuli declarabunt.

ARTICULUS I.

Pueros Limbi.

352 SIcut in peccato duo deformia reperiuntur: Alterum aversio à Deo: Alterum conversio ad creaturam: ita à Deo duplex pœna peccatoribus infligitur; una damni: altera sensus, quarum illa aversioni: hæc verò conversioni respondet; sed cum hoc discrimine, quòd omnes, qui propria voluntate mortaliter peccantes sine vera pœnitentia moriuntur, ut justam subeant scelerum pœnam, in æternum separantur à Deo, & ignibus adjudicantur æternis. Qui verò non propria; sed aliena voluntate peccarunt: ut sunt pueri absque baptismali gratia decedentes sola damni pœna puniuntur in Limbo, quam levissimam esse, nec ullam in eis causare tristitiam evidentissimis rationibus probat Scotus *in 2.d.33.ad 4. princ. & in corp. quæst.*

353 Quæritur an illuc à dæmonibus. Deducantur?

Quomodo autem illuc deducantur, detineantur, aut educantur, incertum est.

Deduci non ab Angelis; sed à dæmonibus tanquam à ministris, & executoribus Divinæ Justitiæ putat Scotus *in 4 dist.45.quæst.1.art.3.* Et quidem probabiliter. Si enim Justorum animæ à corporibus solutæ suscipiuntur ab Angelis, qui eas deducunt in sinum Abrahæ, & Paradisum exultationis: ut videtur in Lazaro: quia Dei amicorum notam, gratiam, nempè, eos ab inimicis discernentem gerunt, nonnè à dæmonibus suscipi debent animæ peccatorum; atque in locum à Divina Justitia assignatum deduci; cùm Dei sint inimici, & inimicorum nota, peccato scilicet, insulti sint? Nam etsi pueri actualia peccata non admiserint; originali tamen labe inficiuntur, & insignia dæmonis gestant. Ideòque separandi ab amicis

cis

cis Dei, & in locum particularem segregandi; quem cùm ignorent, ab aliquo indicari necesse est. A quo verò nisi à dæmone ministro justitiæ, cujus charactere insignuntur?

Detineri verò in illo loco, & in illa detentione nihil in sensibus pati, concors est Theologorum sententia. Nam etsi pœna damni afficiantur; tamen à pęna sensus omnino sunt liberi. Undè neque infernali igne torquentur: neque vexantur à dæmonibus. Esto eos deducant infernales illi satellites: non tamen in eos sæviunt, nec ullam inferunt molestiam, quæ cùm sit quoddam supplicium inferni, non debet esse nisi in iis, qui propria voluntate peccarunt. Detinentur.

Educi autem eos ex hoc ergastulo, quamvis neget Tostatus *in* 25. *Matthæi qu.*754. tamen probabile censet Thyræus de locis infestis *part.*1. *cap.*4. *num.*8. *& sequent.* non universim, sed particulariter, ut justo Dei judicio terreant, & affligant, vel crudeles homicidas, qui eis in tenera adhuc, & immatura ætate vitam eripuerunt: Vel parentes, qui ipsos plus æquo amantes, Deum offenderunt graviter: aut eos procrearunt per nefandam libidinem. Nam defunctorum animæ viventes molestant non solùm ob defunctorum delicta; sed etiam ob viventium demerita. An autem factum sit aliquando, etsi factum est, an ductore dæmone, & cooperatore, novit ille, qui, ut ait Anna 1. Regum 2. *deducit ad inferos, & reducit.* 354 Educantur.

ARTICULUS II.

Animas Purgatorii.

CErtius aliquid possumus assignare circa animas, quæ expiatorio igne torquentur, sive deductas, sive detentas, sive eductas consideremus. 355 Animę in Purgatorium Deducuntur.

§. I.

DEducuntur ad locum expiationis, vel extraordinarium, qui est aliquando ille idem, in quo culpæ leves, & negligentiæ commissæ fuere: aliquando diversis, ver. gr. Balnea, flumina, cavernæ, terræ, maris insulæ, montium cacumina prout à justo Judice ordinatur. Vel ordinarium subterraneum, nempè, terræ receptaculum in ejus visceribus situm, & damnatorum gehennæ proximum; quod purgandis iis erroribus levioribus: nec non & pœnis debitis nondum solutis pro peccatis mortalibus quoad culpam jam dimissis à Divina providentia deputatum esse, docent communiter Theologi.

Ad hunc deducuntur ab Angelo sive bono, sive malo; sed diverso fine. Bonus enim qui fuit individuus vitæ transactæ custos, & testis, animam non deserit; sed ad Purgatorii locum comitatur, ut solent amici alios amicos, qui ad supplicia rapiuntur; & quandiù in eo permanet, illam sua consolatione confortat: quod testatur S. Anselmus *in Elucidario*: *Dum ibi sunt positi*, ait, *apparent eis Angeli, vel alii Sancti, in quorum honore aliquid egerunt in vita, & aut auram; aut suavem odorem, aut aliquod solamen eis impendunt usque dum liberati introibunt in illam aulam, quę non recipit ullam maculam.* Malus verò, ut fremens hostis sua præda frustratus post tot tentationes, insidias, & insultus, quibus eam subvertere conatus est, socium se adhibet, ut illam, quam ad æternos cruciatus trahere non potuit, saltem temporarios ferentem videat. Sicque ex illis tormentis aliquam hauriat voluptatem, ut piè credi posse dicit Gabriel Biel *in Canone missæ lect.*55. Vel à Bono Angelo, Vel à Malo. Sed diverso fine.

§. II.

§. II.

356 Deductæ à dæmonibus. QUid verò in expiatoriis illis locis constitutæ animæ à dæmonibus patiantur, id potiùs meditatione, quàm certa assertione definiendum est. Conveniunt in hoc ferè omnes D.D. & præcipuè Theologi *in* 4. *dist.* 21. Purgatorium Inferno damnatorum esse conjunctum: nec aliquam inter utrumque receptaculum dari loci intercapedinem, puta, muri, aut terreę molis; eodemque animas hinc, & inde constitutas igne torqueri; solùmque diferre in hoc, quòd illæ cruciatus ferant temporales: istę æternos, illæ evadendi aliquando spem habeant; istę desperatione continua agitentur ob ętернam pœnarum diuturnitatem, illę consolationem in suis angustiis ab Angelis sumant: istę rabiem sentiant cruciantem ab insultantibus dęmonibus. Tamen discrepant in hoc, quòd dęmones animarum Purgatorii alii spectatores: alii irrisores, alii tortores esse volunt.

§. III.

357 Secundum aliquos Spectantur. SPectare illarum pœnas, & cruciatus, asserunt quidam; sed nihil attentare posse, quod eis molestiam ferat; cùm indecens sit, animas Dei amicas, & sponsas tormenta ab implacabilibus hostibus, & diris carnificibus sustinere; nec ęquum, ut quę per totum vitę curriculum inter periculosa certamina oppugnantes vixerunt, victos calcarunt, calcatos duxerunt in triumphum post bellum confectum, post victorias reportatas, post triumphos peractos non solùm debitam non assequi coronam, quę in aliud tempus differtur; sed egregios pugiles subdi hosti, victores nobiles victo, ovantes generosos prostrato, gloriosos triumphatores tyranno superato; immò tradi diro carnifici, tortori crudeli, hosti ira, & odio percito, ut in eos sęviat, & suam explicet, & ostendat ferocitatem.

358 Irridentur. Sed alii aliter sentientes dicunt, dęmones non spectatores tantùm esse; sed etiam irrisores, ut Franciscus Arias *de imitatione Christi tit.* 4. *ex Div. Thoma in* 4. *dist.* 20. *qu.* 1. *art.* 1. Nam etsi ab omnipotenti Deo non sit eis datum, has torquere animas, à quibus toties in vita, & pręcipuè in morte superati fuerunt; tamen ob viciniam Purgatorii Inferno adjacentis, malignos, & crudeles spiritus omnia inferre mala, quę sibi à Deo permittuntur: nunc horribilibus spectris terrendo: nunc gaudium simulando de eorum tormentis: nunc insectando scommatibus: nunc prosequendo irrisionibus variis, quę non possunt non maximum afferre doloris augmentum. Quid enim tam intolerandum, quàm dęmonem toties prostratum, & conculcatum sustinere tot modis insultantem?

§. IV.

359 Torquentur. AT secundùm alios, insultibus addere tormenta permittuntur. Neque enim inconveniens, aut parum ęquum putant, animas, quamvis Dei filias, & regni cęlestis hęredes ab eis torqueri: præsertim cùm nihil aliud tortoribus liceat, quàm quod justo Dei judicio conceditur. Favet ratio. Nam si justi in hac vita dæmoniacæ traduntur potestati, ut temporaliter puniantur, cur non in alia, ut temporalem similiter perferant cruciatum? Etsi Deus, cùm illos ante mortem in manus dæmonis dat, ut suæ justitiæ satisfaciat, amare non desinit; quare post mortem sine amoris præjudicio; immò cum maximo amoris indicio non poterit eosdem ad tempus tradere Sathanæ, non ut sævienti inimico, aut crudeli tortori; sed ut suæ justitiæ ministro, & executori latæ sententiæ, quam per omnia, & in omnibus æquam, & rectam esse, nemo dubitat? Sic enim delinquentem filium quamvis dilectum, & bonorum hæredem Pater & ipse diligens, atque hæreditatem parans per domesticum servum condigna animadversione castigat. Nec desunt

sunt exempla, quæ idem suadent apud Bedam *lib.3. histor. Anglic. cap.* 19. Dionys. Carthus. *de quatuor Noviss. cap.*47. Thomam Cantipr. *lib.2. Apum cap.*16. Speculum Exempl. *dist.3. cap.*16. Guihelmum *in vita S. Bernardi lib.2.c.*10. qui diversas apparitiones referunt, ex quibus constat, animas in Purgatorio plura à dæmonibus pati.

Quod si B. Birgittam audiamus, facilè hæc opinio cum præcedenti poterit conciliari. Docet enim *lib.4. Revelat. cap.*8. Purgatorii locum in duas quasi partes distingui: unam altiorem: alteram profundiorem. In prima detineri Justorum animas, quæ perseverantes in justitia, & sanctitate omnibus diebus suis diem ultimum obiere; non tamen sine quibusdam levioribus culpis, quas expiare, necesse sit. In secunda animas eorum, qui post gravia commissa scelera, & vitam in variis iniquitatibus traductam, beneficio confessionis in morte divinam gratiam assequuntur. Atque ad illam partem primam non accedere dæmones: secùs in secundam. Idemque Beata Joanna Magdalena sibi revelatum asserit, ut in vita ejus c. 17. legitur; & ut pium verisimile, & rationi consonum recipit Franciscus Arias *de imitat. Christi tract.4. cap.9.*

§. V.

Nec putes ita in iis receptaculis animas detineri, ut nunquam ad nos redire liceat. Certissimum est enim, eas aliquando educi. Nam etsi secundùm legem ordinariam neque ad nos exeant, neque ullum habeant nobiscum commercium; tamen secundùm divinam permissionem, & dispensationem extraordinariam nihil vetat, quominùs ad nos revertantur, ut docet Augustinus *lib. de cura pro mortuis c.*16. Alii, inquit, *sunt fines rerum humanarum: alii divinarum*. Animæ, quę secundùm naturalem cognitionem suas sedes non relinquunt, secundùm secretam Divinæ Sapientiæ dispositionem, & ordinem aliquando indè egrediuntur, & se hominibus offerunt. 360 Educuntur aliquando.

Hoc decet divinam permittere Majestatem. Illæ namque apparitiones ostendunt Divinæ Potentię amplitudinem, quę non solùm vivis; sed etiam mortuis dominatur: Ineffabilem Divinę Providentię ordinem, quę rebus nostris per parentes, amicos, & notos varia dantes monita consulit: Tremendę Justitię rigorem, quę loca varia assignavit, ubi sontes indesinenter cruciantur, expiantur leviorum culparum rei, justi ęterna beatitudine donantur. Docent sanctorum communionem, quę inter utrosque tum militantis, tum triumphantis, aut patientis Ecclesię sanctos intercedit: Nam etsi varius sit eorum status; tamen eadem ligantur compagine charitatis, quàm viventes in suis necessitatibus à mortuis solamen expectantes, & mortui suis precibus illud à summo obtinent Benefactore. Manifestant: quę sit animarum, & corporum conditio, & has non simul interire cum corpore; sed corporis soluto ergastulo aliam vivere vitam, atque ad angelicas mentes accedere sine corpore subsistentes: illorum verò non esse impossibilem resurrectionem, cujus quędam adumbratio est spiritus apparitio. Hortantur ad cultum Deo exhibendum: ad corpora condigno honore prosequenda; & ad persolvenda pietatis officia in solamen pœnarum, quas patiuntur. Mandata Dei ad nos perferunt: rationem vitæ observandam edocent: mala cervicibus impendentia repellunt: sanitatem restituunt; aut modum assignant, quo deperdita recuperari possunt. Denique suis apparitionibus fidem nostram fulciunt, ut credamus dari Paradisum, Purgatorium, Infernum; animas de suo statu post mortem esse securas, & nostro bono solicitas: nosque suis precibus juvare apud Altissimum: & orationibus, jejuniis, & eleemosynis nostris juvari; & alia id generis dogmata, quę egregiè ministrantur, dum ad nos redire permittuntur: ut benè admonet Petrus Thyręus *lib.1. de apparit. spirituum*. Probatur. Rationibus.

§. VI.

361 Exempla. SIc Animæ plures visæ in expiatoriis Purgatorii ignibus: Paschasii, nempe, Apostolicæ sedis Diaconi in Thermis angularibus à Germano Capuano apud Gregorium *lib.4. Dialog. cap.39.* Domini Balneorum centum cellentium in ipsis suis balneis à Presbytero conteraneo apud eundem *lib.4. cap.55.* Sancti Severini Coloniensis Episcopi in flumine à suo Clerico apud Petrum Damianum *epistol. 13. ad Desiderium Abb.* Militum in Vuomartienti campo apparentium apud Chronicum Hirsagiense circa annum Domini 1098. Sic Justus Monachus Fratri apparens, se gravia pertulisse supplicia, à quibus fuerat liberatus, narravit, ut refert Gregor. *lib 4. Dialog. cap.55.* Duæ Moniales egredi visæ è templo quotidiè, donec pro eis oblatum fuit Sacrificium Missæ *lib.2. cap.23.* Vitaliana à S. Martino interrogata, tum benedicta, posteà liberata à pœnis Purgatorii multis apparuit apud Gregorium Turonensem *lib. de Gloria Confessorum cap.5.* Sic Soror Sancti Malachiæ eidem Episcopo teste Divo Bernardo *in ejus vita.* Frater quidam Cisterciensis eidem Bernardo, apud Guil. Abb. *lib.1. c.10. vitæ ejus.* Mater Elisabeth filiæ Regis Ungariæ eidem Sanctæ apud Jacobum Montanum *c.23. ejus vitæ.* Arnulphus Presbyter Sancto Remberto Episcopo Bremensi apud Surium *tom.5.* Simon quidam nobilis Teuto Sanctæ Lutgardæ apud Thomam Cantipratensem *in vita ejus lib.2.* Et hoc nostro ævo nonne multæ hujusmodi feruntur, factæ apparitiones, inter quas unicam referam, quam quidam Religiosus Sacerdos ex nostris coram Adm. Rev. Ministro suo Provinciali sic ab eo jussus ipsamet die talis apparitionis mihi enarravit. Anno Dom.1648. calendis Jan. in quodam Conventu Frat. nostrorum manè valdè diluculo, dum hic Sacerdos fenestra aperta rutilante aurora vigilans maneret in cubiculo, ei apparuit quidam Sacerdos aliàs ipsius condiscipulus, qui jam ante quinque menses in eodem Conventu è vita migraverat, qui super lectulum sedens dixit illi, quòd Deum pro eo suppliciter exoraret: quia magnos patiebatur cruciatus: qui respondens ei dixit: quòd eo manè libenter pro illo offerret sacrificium nisi pro alio Sacerdote jam nuper defuncto offerre teneretur: quo audito evanuit ab oculis ejus. Quare sequenti nocte ex præcepto admodùm Reverendi Ministri Provincialis, qui tunc aderat, ego dormivi in illo cubiculo, sed ante dormitionem facta oratione, per præcepta tribus vicibus intimavi in Nomine Jesu Animæ illius defuncti, si suffragiis indigebat, mihi appareret, & suam exponeret indigentiam, quam utique Reverendo Provinciali patefacerem, qui statim omnia adimplere promiserat; Si verò erat dæmon, qui apparuerat, præcepi in Nomine Jesu, ut causam talis apparitionis mihi explicaret; sed nec dæmon, nec Anima cujuslibet mihi apparuit, ac dormivi securus, nec ampliùs in illo cubiculo ullæ factæ fuerunt apparitiones. An tamen vera esset anima illius Religiosi, vel dæmon, ut in errorem aliquem induceret illum Sacerdotem, incertum est. Hoc certum est, quòd plures alii apparuere suffragiorum auxilia postulantes, quibus è Purgatorii ignibus liberarentur.

Sed quid opus est, tot exempla congerere, cùm hæ apparitiones fieri quotidie deprehendantur?

§. VII.

362 Dæmones sæpius fingunt, se esse animas defunctorum Variis de causis. NEque est denegandum, quin sæpè dæmones permittente Deo hominibus appareant, fingentes se esse animas defunctorum, puta animam alicujus scelerati hominis: Vel ut inducant homines in illam hæresim, quæ asserit, animas sceleratorum hominum post mortem in dæmones, & in quæcunque animalia bruta suis meritis congrua converti. De qua Augustinus *lib. de Hæresibus cap.86.* Vel ut se aspicientes homines errore aliquo decipiant: puta, animam alicujus maximi peccatoris, qui absque peccatorum confessione, vel ullo doloris

loris ac contritionis actu interno, & externo signo è vivis ad mortuos migravit; esse in tuto salvationis loco, viventibus persuadeant: sic mortuos in peccato mortali pœna gehennæ æterna non puniri credant. Sic anno Domini 1667. Venetiis, dum accessissem ad exorcizandam quandam mulierem, dæmon ex ore ejus clamabat se esse animam cujusdam viri nobilis mortui, quem proprio nomine, ac cognomine publicabat dicens, se condemnatum fuisse in infernum, quia operariis mercedem negabat, pauperes despiciebat, debita non solvebat, Deum blasphemabat, ac multa alia peccata gravissima patrarat, sed conversam fuisse in dæmonem, & missum à suo Principe ad possidendam hanc mulierem: hæc & alia dicebat versipellis, ut maritum ejus, & alios in aliquem induceret errorem. Vel si mortui sunt Sancti divina jam Beatitudine perfruentes, eos infament dicentes, magnos in Purgatorio pro delictis suis sustinere cruciatus: ita eruditè docet Augustinus *lib.10. de Civit. Dei cap.11. à medio* Chrysostomus *homil.29. in Matth.* D. Thom. 1. *par. qu.* 117. *art.4. ad* 2. Sanchez *tom.1. Decalogi lib.2. cap.38. num.23.* Sylvester verbo *maleficium qu.4. dicto.2.* Victoria *de Magia q.4. nu.17.* Sotus *lib.8. de justitia qu.2. art.2. colum.4. versiculo: Sed rogas.* Cirvelo *de superstit. par.3. cap.8.* Pedraza *in summa in 1. præceptum §.10.* Delrius *lib.2. Disquis. Magic.q.26. sect.3. & 7.* & Stephanus Facundez *p.1. in 1. præceptum Decalogi cap.36. n.10.*

Et quamvis bona consulant, petantque suffragia fieri; aut aliquid restitui, efficiunt gratia postea faciliùs decipiendi: ut benè docet Pedraza, Victoria ibidem, & Thyræus *de spirituum apparitionibus cap.16. n.9.*

§. VIII.

Ex his autem apparitionibus mali à bonis spiritibus dignoscuntur. Neque enim boni judicandi sunt: Aut quia forma se exhibent pulchra, & amabili, cùm dæmones se transfigurent in Angelos lucis, & Sanctorum formas assumant, ut dictum est. Aut quia bona consulunt, vel expetunt; his enim technis suam malitiam contegunt. Aut quia in locis sacris conspiciuntur: *Astant enim inter filios Dei*, *Job* 1. Aut quia plena luce apparent, cùm sint dæmones meridiani homines infestantes. Aut quia bonis, & sanctis viris se manifestant: Quoties enim iis artibus eos deludere tentarunt? Neque illi mali: quia Vel malis, & perversis sese videndos præbent, cùm Angelus ipse sanctus accedat ad impios: Vel gravem de mortalibus sumant vindictam: quia hoc Sancti sæpiùs præstitere: Vel terrorem immittant iis, quibus apparent: cùm hoc etiam soleant Angeli. Ideoque magna cautela in talibus utendum est. Nam absque particulari Dei dono nemo potest in iis esse tutus: cùm discretio spirituum sit gratuita Dei gratia teste Paulo 1. *Corinth.*13. Vide infra tom.2. disp.4. n.542. 363 Quomodo quando apparent, dignoscantur dæmones ab animab.

Non sunt ergo petendæ hujusmodi apparitiones: quia sufficit nobis doctrina sacræ scripturæ, & sanctæ Matris Ecclesiæ, qua contenti esse debemus: quia in apparitionibus plus periculi quàm commodi esse potest. Unde si quandoque eveniant, ne error capiat, de illis docti, æquè ac pii viri consulendi sunt. 364

In iis namque consultoribus doctrina pietati debet accedere, ne omnia vel reiiciantur: vel recipiantur: quia Doctus impius omnia reiicit; cùm nemini credat, nisi sibi ipsi. Pius ignorans omnia recipit: quia omnia credit. Sit ergo Consultor doctus pariter, & pius, ut circa apparitiones certum judicium ferre possit.

§. IX.

Cum autem animæ Purgatorii ergastulo deducuntur, quomodo appareant: An verè per seipsas: An repræsentativè per Angelos, & dæmones, non facilè est definire. 365 Apparet per seipsas.

Per seipsas apparere aliquando, non alicujus Angeli sive boni, sive mali mini-

sterio testatur Augustinus *lib. de cura pro mortuis cap.* 15. *exemplo* Moysis, & Samuelis. Aliquando alieno videri ministerio, patet ex eo, quòd idem spiritus eodem tempore in dissitis, & diversis locis fuisse, eodem Augustino teste probatur, in quibus idem per seipsum esse non poterat.

Assumptis corporibus, Vel propriis, Vel alienis. Quòd si apparent ipsæmet Animæ, cùm puri sint spiritus ab omni visibili quantitate remoti, necesse est, vel propria resumere corpora: vel assumere aliena. Corpora propria resumere posse, demonstratur exemplo eorum, qui in morte Christi in Urbe Jerosolyma multis apparuerant. Hi enim in proprio visi fuere corpore; nec illud posteà deposuere; sed Christo ascendente evexerunt ad cælos. At illud non fieri, probatur experientia; cùm ejusmodi spirituum apparentium corpora tempore apparitionis è sepulchris non eruantur. Si enim eruerentur: Vel ab eis denuò vivificarentur, & sic verè resurgerent. Etsi iterum deponerentur in tumulo, iterum eis mori contingeret. Vel moverentur solo motu locali, ut navis remige; sed neque illud fit, cùm non exeant à sepulchris; nec aliquando facilè fit, ea resumere: quia sunt diffluentia, tabida, variis locis dispersa, aut enim in pulverem dissoluta: unde corpora aliena sumere fatendum est.

366 Si alienis, Vel Phantasticis, vel Elementariis. Sed quomodo? An apparentia solùm, seu imaginaria, ac phantastica: An elementaria, & realia? Certè utrumque præstare possunt, si sequi volumus, ut fas est, mentem subtilissimi Scoti cum suis asseclis. Nam imaginaria ac phantastica corpora assumere, & apparere, dicuntur, cùm formas aliquas alienas menti nostræ, seu imaginationi indunt, puta, efformant species, & imagines quasdam in phantasia hominis, quæ repræsentent corpus, cui erant conjunctæ in vita: quia ut tradit

Utrumque probat Scotus cum suis asseclis. Scotus *in* 4. *d.* 45. *q.* 1. & Faventinus *ad vers. impios Atheos disp.* 1. *c.* 12. *n.* 293. Anima separata potest movere spiritus, & phantasmata existentia in imaginatione alterius, & formare imaginationem totius conjuncti scilicet sui ipsius, & corporis, & illas imagines colorare ad libitum, ad significandum dolorem, vel lætitiam, quam habent. Et hæ apparitiones maximè fieri solent in somnis.

Elementaria verò, ac realia corpora assumunt, cùm elementa ab eis condensantur, & ex eis condensatis corpora suis usibus apta componuntur; quod utique præstare possunt: quia ut docet Scotus in 4. ac validissimis rationibus probat d. 10. q. 7. & d. 49. q. 14. cum Henrico, Aureolo, Capreolo, Favent. & aliis, Anima separata, cùm sit spiritus intellectualis à materia sejunctus per se subsistens sicut Angelus, non solum sui, sed aliarum rerum sibi externarum motricem dicitur habere potentiam; ideo cùm egreditur ad vivos, posse sibi corpora formare aerea, sicut Angeli, & dæmones.

§. X.

367 Ex mente Soti, Suarez Peltani. Moventur. Per aliorum ministerium, nempè. VErùm ex sententia aliorum, nempè, Dominici à Soto *in* 4. *dist.* 45. *q.* 1. *art.* 3. Suarez *in* 3. *p. q.* 45. *disp.* 32. *sect.* 2. & Peltani *de Purgatorio cap.* 5. videtur, eam non posse vi propria talia corpora extrinseca movere: Nam caret organis corporeis, quæ illi ad movendum corpus erant necessaria, quando erat in corpore; neque tantam habet scientiam, & potestatem, quantam Angeli, & dæmones, qui sibi aerea corpora fingunt, cùm opus est. Quare, cùm non possint Animæ ex horum D. D. mente sua vi propria, aut aliena assumere corpora, dicendum est, illa corpora, in quibus apparent, vel ope divina, vel angelica, vel diabolica efformari.

Angelorum, Cacodæmonum. Deus enim qualitatem aliquam illi largiri potest, quæ defectum suppleat; quod eò probabilius: quia ficta illa corpora non suo arbitratui, sed Dei voluntati, & imperio subsunt. Aut Angelus aliquis hoc præstat Dei mandato; cùm enim sibi corpus parare possit, cur non alii? quod de Custode præcipuè credendum est. Aut dæmon, si hoc à Deo liceat, cùm ei æquè ac Angelo talis aerea compositio facilis sit; quod tamen non est verisimile, eo modo fieri.

368 Utut sit, in assumptis illis corporibus apparent, quæ ab eis non eodem modo mo-

moventur, quo propria corpora, dum vivebant. Propriis utebantur ut formæ, & vitam, sensum, atque organicum motum imprimebant. Alienis autem, ut motores tantùm, qui illa circumferunt, deponunt, agitant absque vitali aliqua operatione; nec ideo nobis illudunt. Nam quando apparent, non ad nos redeunt, ut sint tales, quales cernuntur; sed ut hisce corporibus, quasi notis se agnoscendos præbeant. Ad illud autem corpus effictum sufficit, quòd in ea appareat forma, qua ab aliis quibuscunque distinguitur ille, qui apparet; & iis, quibus apparet, in ipsius notitiam perveniant. Aliàs negandum erit, Deum aliquando sub aliquibus symbolis ab hominibus visum. Quod tamen toties scriptura testatur, quæ rerum similitudines ipsarum rerum nominibus appellat: ut latè Scotus in 3. d. 9. q. 1. Aretinus ibi art. 2.

Quare si ad Dei gloriam, hominum salutem, vel propriam utilitatem Animas in Purgatorio constitutas Mortali cuidam apparere conveniat, non decet à dæmonibus deduci: aut si verè seipsas exhibeant, ab eis corpore aereo indui, aut repræsentari; quamvis secundùm quorundam opinionem eas vexare possint, ut supradictum est. Non enim omnimodam habent super illos potestatem: sed determinatam talibus pœnis, tali loco, & cum tali intensione infligendi. Ideoque non licere eas educere, aut efficere, ut aliis appareant. Quare, cùm se videndas exhibent, vel verè divina potentia: vel seipsis, vel ministerio Angelorum repræsentativè fieri, asserendum est.

SECTIO III.

Damnatas.

Descendamus modò lugentes ad inferos, ut loca horrentia, & fæta tormenti visitemus, in quibus dæmones plenam exercent potestatem super eos, qui juxta Judicis æterni sententiam in ea detrusi sunt. Infernus enim domus est Sathanæ, & regnum ejus Longum: quia à principio paratum dæmoni, & angelis ejus, non solùm sæculorum à mundi exordio ad finem inter se succedentium longitudinem exæquat; sed etiam ad incomprehensibilem æternitatem, quæ sæculis superveniet, protenditur, & principium habens nunquam finem habebit. Latum: quia tam magnam continet damnatorum multitudinem, ut cogitatione concipi non possit, nempè, quotquot à principio ad consummationem mundi, omni tempore, omni loco, in omnibus nationibus, quæ sub cælo sunt in actuali mortali peccato moriuntur, quorum immensum esse numerum, nemo non novit. Profundum quia in centro mundi, quasi sentina positum tale est, ut animæ, quæ semel in illud præcipites dantur, nunquam nisi Deo aliquando disponente, ut dicetur infra, exire possunt; sed gregatim colligatæ pænas patiuntur sempiternas. In illo autem regno maledictionis Lucifer quasi Princeps dominatur: Tum in dæmones, quasi status infernalis officiarios, & ministros: Tum in homines, tanquam in subditos: ut sequentibus articulis declarabitur.

369 Infernus est dæmonum regnum Longum.

Latum.

Profundum. In eo dominatur Lucifer, & potestatem exercet In Dæmonibus, In damnatis hominibus.

ARTICULUS I.

Dæmones.

Quàm horrenda dæmonum conditio, qui ex Angelis lucis facti Angeli tenebrarum, & è summo cælorum vertice in profundissimum inferni Chaos deturbati torquentur, & torquent.

370 Dæmones in Inferno.

§. I.

Torquent alios, ut carnifices.

TOrquent alios tanquam truces Divinæ Justitiæ carnifices, qui tum in Inferno, tum extra, homines variis modis vexare non cessant. In inferno ubi maximam habent sæviendi facultatem, Deus bone, quantis, & quàm variis modis miseras damnatorum Animas affligunt? Cùm nullum tormentum tam atrox, tam dirum, tam horrendum concipi possit, quod infernalibus valeat æquiparari, ut benè animadvertit Augustinus *lib. de Triplici habitat. Mala*, ait, *inferni, ut sunt, dicere, vel cogitare nemo potest; pejora valdè sunt, quàm cogitantur*, De quibus latè Vasquez in primam par. D. Thomæ *tom. 2. disp.* 243. Suarez *de Angelis lib. 8. cap.* 14. Ideo Jacobus Billius *Anthol. sacr.* de Sathanæ adversus hominem crudelitate cecinit:

Sævitiam horrendam Sathanæ cui nosse licebit,
Quoque suos tractet perfidus ille modo?
Is sibi proponat dira feritate Tyrannum
Atque hominis præter qui nihil ora gerat.
Namque cadaveribus velut hic, quos morte subegit,
Alligat, ut miseris sit mora longa necis.
Sic atri quoque Rex Erebi, quos arripit, ad res.
Fluxas, & fragili sorte, ligare solet.

Extra autem infernum, etsi minor sit eorum potestas, quot mala, quot calamitates, quot tribulationes orbi, & ejus habitatoribus inferunt, ut conceptum odium in genus humanum exsatient?

§. II.

371 Torquentur ut rei duplici pæna. Damni.

TOrquentur verò duplici pæna gravi supra modum, & aspera, privatione, scilicet, divinæ visionis, & pæna sensus. Privatio eo magis illos affligit, quò cæteris creaturis, & natura, & ministerio Deo contemplando aptiores erant. Natura enim acutiore mentis acie, subtiliore spiritus acumine, nobiliore intelligendi modo prẹditi: Ministerio divinis laudibus decantandis, & supremæ Dei Majestati deserviendæ destinati semper videre faciem Patris, & ante Dominum astare debebant.

Et Sensus.

Sed non minore cruciantur pæna sensus, quam Glossa *in cap. 3. Epist. can. D. Jacobi* vocat ignem infernalem, quem dæmones ubique portare secum, asserit. Quid autem sit ignis iste, explicat Richardus *in 2. sent. dist.* 7. dicens: verba illa Glossæ non esse intelligenda de tormento ignis materialis inferni; sed aliis pænis, quas nunc etiam habent dæmones, & earum complementum habebunt post judicium; quæ nil aliud sunt, quàm flammæ vitiorum, iræ, invidiæ, dolor mentis, desperatio, & hujusmodi, quæ etiam dicuntur panæ infernales, quia ibi perfectè habentur. Quod confirmat D. Gregor. *lib. 2. moral.* dicens: *Immundi spiritus licèt adhuc non receperint infernalis complementum supplicii, quia sunt in statu demerendi pænæ complementum usque ad judicium; veruntamen jam habent, quod est principalissimum in pæna, scilicet, carentiam visionis Dei, & alias graves pænas. Post judicium verò extremum igne etiam punientur materiali*, eo modo, quo mox dicam; de quo Moyses, aut per Moysem Deus loquens dicit Deuteron. 32. *Ignis succensus est in furore meo, & ardebit usque ad inferni novissima, devorabitque terram cum germine suo, & montium fundamenta comburet.* Quibus verbis ejus causam, durationem, & actionem aptè describit. Nam si causam efficientem, & auctorem quæris: *Furor est Domini*, idest, voluntas, & firmum propositum puniendi, non vulgari modo; sed prorsus horribili, & inaudito, qualem furor suggerere solet: Non quòd furor, ira, & hujusmodi passiones in eo reperiantur; sed quia voluntas ejus tranquilla, & rationalis; acerrima

rima tamen, efficax, & potentiſſima in puniendis ſuis inimicis omnem furorem æquat, & ſuperat. Si durationem: *Devorat uſque ad inferni noviſſima*, ideſt, in æternum. Nam ſi noviſſima inferni eſſe non poſſunt, quia perſeverat in perpetuum; nec noviſſima erunt illius ignis ſemper devorantis: quia ſemper quod devoretur, invenit, nec unquam ad noviſſima inferni deveniri poteſt. Si actionem verò. *Devorat terram cum germine ſuo*, ideſt, omnia, quæ in terra ſunt, à terra gignuntur, & creſcunt, repunt, & moventur ſuper terram: Homines præcipuè peccatores, qui terreni habitatores dicuntur, quia terræ cogitatione, & affectu ſemper inhærent. *Et montium fundamenta comburit*, ideſt, dæmones inſtar montium ſuperbia inflatos, & tumidos, quorum potentias intimas, quæ ſunt quaſi ipſorum fundamenta, penetrabit, & pæna afficiet quatuor modis: ut docet Scotus *in* 4. *d.* 50. *q.* 1.

Primo detinendo, ſeu alligando non quidem propria, & naturali virtute; ſed divina, inquantum eſt inſtrumentum Divinæ Juſtitiæ judicantis, & ſuas injurias ulciſcentis. 372 Modus exponitur, quo puniuntur pęna ſenſus.

Secundo impediendo ab executione propriæ voluntatis, ne operentur ſecundùm quod volunt, ſicut hominem detentum in carcere; aut vinculis conſtrictum pati dicimus, quia non poteſt ire, quò vult.

Tertiò ſubjugando, ſive ſubdendo: quia cùm dæmones, qui nati ſunt Deo frui, conſiderant, ſe infimis rebus ſubditos, maxima pęna torquentur. Eſt enim voluntati, quæ ſubſtantia eſt ſpiritualis, contrarium, rei corporali, puta, igni ſubmitti, à qua libera eſſe debet.

Quarto inimicando: quia cùm apprehendunt ignem illum, ut inſtrumentum Divinæ Juſtitiæ vindicantis, ſibi eſſe noxium, & per conſequens inimicum, & cognoſcunt non poſſe ſe divertere à tali conſideratione, quia Deus non concurrit, interiori triſtitia anxietatem, & afflictionem duriſſimam ſuſtinent. Atque utroque modo, ſive inferno concluſi teneantur, ſive mandante Lucifero exeant ex horribilibus illis latebris, in aſſumptis corporibus ſe mortalibus viſendos præbent, ut ſupradictum eſt.

ARTICULUS II.

Homines damnatos.

SI Juxta Apoſtolicam Pauli doctrinam 2. *ad Timoth.* 2. *Peccatores à dæmone captivi tenentur ad ipſius voluntatem*: Quid expectandum damnatis à tam diro Tyranno, quàm infauſta omnia, cùm ejus voluntas implacabili mortalium odio continuè ardeat? Ideoque eos juxta Dei ordinationem torquent, dum deducuntur, retinentur, & educuntur iterum reverſuri in infernale regnum. 373 Dæmones plenam poteſtatem exercent in damnatos in infernum.

§. I.

STatim namque ac Animæ è corporibus egreſſæ tenebricoſis illis carceribus à Chriſto prolata ſententia adjudicantur, ſtatim à furiis infernalibus rapiuntur. Quam veritatem inter multa exempla, quæ referri poſſent, unico comprobabo relato ex lib. Scalæ Cæli à Pelbarto *ſtellarii ſui lib.* 12. *par. ult.* de quodam Clerico, qui cùm totus libidini eſſet in tentus, nec aliud bonum opus ageret, niſi quòd quotidie officium Beatiſſimæ Virginis devotè recitabat, quadam die dum ad ſuam cum meretrice libidinem explendam pergeret, ex quodam ponte in rapidum cecidit fluvium, cujus aquis ſubmerſus mortali peccato maculatus periit. Ex quo repente dæmones animam ejus, ut ad flammas gehennales deferrent, arripuerunt. At Beatiſſima Virgo prohibuit, illos cogens, animam illam ante Judicis tribunal præſentare. Ipſi è contra aſſerebant eſſe ſui juris, eo quòd ex hoc mundo in mortali peccato exiſtens Deducuntur.

decessisset. At Judex ob honorem B. Virginis jussit animam corpori uniri, ac peccatorum suorum pœnitentiam agere. Ubi videas, quòd dæmones illicò, ut animæ peccatorum mortalium maculis conspurcatæ à corpore discedunt, eas, ut divinæ Justitiæ ministri arripiunt, & ad gehennam æterno igne u ulandas deducunt. Quod post Magistrum sent. in 2. d. 6. docuit etiam Franciscus Garcia loquens de Judicio finali, quando damnati ab æterno Judice amandabuntur ad inferos *disc.* 182. *n.* 17. super illa verba *Matthæi* 13. *Colligite primum zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum, &c.* sic ait, *Vix personabit hæc vox, cùm dehiscente terra in longissimos currus ingenti strepitu inferni messores catenis, & funibus præparatis, sicut serpentes in fasces redigent, & deferent comburendos. Sinite me, quia sum Cæsar, quare Pompejo me alligatis? Auferte me ab isto fasciculo.* Hæc ille. Quare non mirum, si dæmones eas invadunt; & ut loquitur Cyrillus Alex. ac latè Suarez de Angelis cap. 2. lib. 8. de pænis Angelorum, qui peccaverunt, cap. 20. n. 1. In terrarum opaca deducunt, & aperta tellure solidissimis compedibus revinctas in terram tenebrosam, & fuliginosam, in infimas carcerum, inferorum partes, in horrendas erebi custodias deiiciunt: ut etiam colligere licet ex evangelico Regis præcepto, qui dixit Ministris: Ligatis manibus, & pedibus mittite eum in tenebras exteriores, qui sine veste nuptiali regiam intrare præsumpserit.

§. II.

374 Retinentur. Illuc deductæ, quid non patiuntur? Ignem inextinguibilem, frigus insuperabile, vermes immortales, fætores intolerabiles, palpabiles tenebras, flagella cædentia, horrendas visiones, densissimum fumum, continuum fletum, stridorem dentium, membrorum torsiones, planctus nunquam intermissos, perpetuos ululatus, blasphemias, maledictiones, immunditias, putrefactiones, sulphura, & inextricabiles malorum nexus: ut testantur D. Gregor. *homil.* 129. *in Evang.* August. *lib. Medit.* & in serm. ad Eremitas: D. Bernardus *lib. de interiori domo cap.* 36. ac passim ferè omnes Patres. Quæ omnia ita firmiter impiis adhærebunt, ut nulla arte valeant illa à se excutere: atque seipsos vel ad brevissimum tempus ab eis evoluere: Quia laborabunt in æternum, & vivent adhuc in finem: ut ait David *psal.* 48. Unde de quodam pænarum loco loquens Claudianus Poeta varias recensendo afflictiones, quas ibi sustinent damnati lib. 2. contra Ruffinum, ait,

Est locus infaustis, quo conciliantur in unum
Cocytus, Phlegethonque vadis inamænus uterque
Alveus: hic volvit lachrimas, hic igne redundat
Turris per geminos flammis vicinior amnes
Porrigitur, solidoque rigens adamante sinistrum
Proluit igne latus, dextra cocytia fundit
Æquora, triste gemens, & fletu concita plangit,
Huc post emeritam mortalia sæcula vitam
Deveniunt, ubi nulla manent discrimina fati
Nullus honor, vanoque exutum nomine Regem
Proturbat plebejus egens.

§. III.

375 Educuntur reversuri. Educuntur quidem aliquando ex illo baratro: sed non ad libitum. Quare dives epulo *Lucæ* 16. non audebat rogare Abraham, ut permitteretur ad suos ire; sed ut mitteretur Lazarus. Cùm autem exeunt, hoc fit ad Dei beneplacitum, cui non sufficit tot exhortationes, & comminationes utriusque testamenti: tot scripta, & exempla Sanctorum, tot prædicationes, & inspirationes adhibere ad impios è cænoso vitiorum volutabro ad vitam meliorem revocandos; sed insuper, ne qua neglecta

glecta videatur ratio, eorum salutem promovendi, non imagines tantùm pœnarum; sed ipsas quoque pœnas oculis obiicit.

Tunc deduci, exhiberi, & reduci à dæmonibus certum est. Deducuntur velut incarcerati à custodibus, cùm è foveis prodeuntes coram Judicibus ligati comparere jubentur. Sic visus Theodoricus Rex Atrianus inter Joannem Pontificem, & Simmacum Patricium vinctis deduci manibus, & detrudi à nigris dæmonibus in ollam Vulcani, ut refert Gregorius *lib.4. Dialog. c.30.* Monialis in Ecclesia S. Laurentii Romæ ante altare per medium secari apud eundem *lib.4. cap.55.* Pandulphus princeps Capuanus ferreis nexibus vinctus, & in cænoso, ac fætido lacu usque ad guttur demissus, atque restibus à duobus spiritibus nigerrimis in profundum subinde demissus, iterumque extractus, ut fertur *in Chronico Cassinensi lib.2. cap.62.* & alii plures diversis sæculis apparuerunt diabolis stipantibus, & torquentibus in forma bufonum oculis, capiti, & humeris insidentium, serpentum membra variis nexibus implicantium, horribilium monstrorum miseros deferentium, ut iis exterioribus spectris individua dæmonum, & damnatorum societas, inseparabilisque connexio deprehendatur.

§. IV.

EXhibentur aliquando verè in proprio corpore, quod ex sepulchro resumitur, & ope dæmoniaca movetur. Certum est enim spiritus nequam in illorum corpora aliquid posse, qui dum viverent eis fidele obsequium præstiterunt; & in quorum animas crudelem exercent carnificinam. Hinc putris ille odor, & fætor intolerabilis, quo locus perfunditur, ubi apparent, proditque ex fætidis illis cadaveribus: Et sepulcra visa sæpius vacua. Aliquando in corpore ex aere compacto forma horrida, oculis scintillantibus, ore hiante, lingua tumida, latere cincto, velut ignitis fasciis membris ardentibus, & corpore ex omnibus juncturis flammas emittente. Et cum utroque modo exhibentur, horribili voce, terribili boatu, crebrisque ululatibus sua mortalibus tormenta contestantur: non ut eorum suffragia expetant: aut cum ipsis mitiùs agatur: vel à pœnis illis aliquando absolvantur: aut ut esse desinant; sciunt enim in damnatis nullam esse spem reliquam ne levioris quidem supplicii: ignem æternum sibi esse paratum, à quo nunquam sunt egressuri: neque desinere unquam posse. Sed ut testentur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum.

§. V.

DEnique, iisdem vectoribus reducuntur in infernum, à quo nulla est redemptio. Neque enim, quandiu apud nos sunt, apparitiones illæ possunt eis 376
supplicii esse levamen, quasi ex locis illis subterraneis egressi à gravitate pœnarum paululum respirent: aut solatium aliquod hauriant ex hominum conversatione; immò sunt pœnarum incrementa. Sic namque suo se ore accusare, propriaque voce suas iniquitates, tormenta, & damnationem æternam apud illos prodere coguntur, qui fortè apparenti aliqua sanctitate decepti eos in sinum Beatorum receptos credebant; cùm sæpè accidat, multos laudari, ubi non sunt, & cruciari, ubi sunt. Ideoque refugiunt egredi è suis ergastulis, ne essentiali pœnæ accidentalis illa diffamatio superaddatur: aut si quandoque egrediuntur, ad illa protinus redire festinant. Confirmatur exemplo relato à Discipulo *in speculo exempl.* de quadam Moniali, ab omnibus ut sancta venerata, quæ triginta dies post mortem Abbatissæ apparuit inter dæmones consistens, flammis circumdata, ac voce dolente dicens: se perpetuo igni infernali esse addictam: ac peccata, ob quæ damnata erat, propalavit.

Conclusio secundæ partis.

378 Si ergo dæmones tanta potentia super infimas, medias, & inferas creaturas præditi sunt, ut hac parte secunda demonstratum est, mirandum, quòd non plura exerceant maleficia, quibus orbis incolas opprimant. Nam cùm sagaces sint ad inveniendum; & ad exequendum potentes, quis illis obsistere poterit, cùm nullus reperiatur super terram, qui possit ei robore, & fortitudine comparari? Immò quis sic evadere queat illorum vim, quæ cùm ad omnes terrenas, & inferas creaturas extendatur, infestat præcipuè homines ob duplicem dispositionem, quæ eos veneficiis reddit obnoxios? Prima est corporis: omnes enim aut corpora habent molliora, & laxiora, unde morbis, qui ex aeris intemperie, & causis externis procedere solent, faciliùs corripiuntur: Aut duriora ex cutis densitate, & ideo à causis internis promptiùs redduntur. Secunda est animæ, cùm peccatis, & potissimùm gravissimis labefactantur, quibus universum ferè hominum genus involvitur: & propterea citiùs malis externis, & internis afficitur, teste August. adversus Manichæos *apud Alex. Alens. 3. p. qu.* 100. *m.* 5. *a.* 1. Quare omnes recipiendis impressionibus maleficis præparati videntur; nec est aliqua ætas, aut temperamentum, non status, aut conditio immunis ab una, aut altera præparatione, cùm utraque in pluribus reperiatur. Et tamen respectivè ad multitudinem hominum paucos iis morbis affectos videmus; quod divinæ Bonitati ascribendum esse jure merito credendum est. Hæc enim tum potentes inimicos cohibet; ne ad libitum sæviant in omnes, qui in eorum jura incidunt; circa quos, velut circa rem suæ potestati subjectam, tum in anima, tum in corpore, tum in rebus exteris efficere possent, quæ vellent, nisi coercerentur, cùm scientia, & potentia præditi sint, ut sciant, & possint malefacere: nec desit prava voluntas, qua illud velint, & optent: ut sequenti parte juxta ordinem initio disputationis propositum declarabitur.

PARTIS TERTIÆ

De prava Dæmonum voluntate in volendis maleficiis.

SUMMARIA.

Caput I. Omnes volunt maleficia.

Ad maleficia perficienda Dæmoni necessaria est voluntas, quæ utatur scientia inventrice, & potentia executrice. 379

Voluntas malefaciendi in dæmone datur, quæ est contraria Divinæ, cujus est benefacere, ideo dæmones maleficia, volunt omnes, omni loco, & omnibus modis: ut indicat Paulus ad Ephes. c. 6. ac tribus capitibus palam fiet.

Boni Angeli officiis charitatis vacant quia benevoli.

Sive Assistentes: sive Ministrantes: 380

Probatur ex Tobia, Daniele, Paulo.

Mali Angeli maleficia volunt: quia sunt malevoli, sive Superiores: sive inferiores: ut sequentes sectiones demonstrabunt. 381

Se-

Viri cujuscunque conditionis , vel Mulieris procacis. 420

In qua specie aliquid apparet monstruosum.

Si in ferina apparent, aut cum vera, vel apparenti, vel Volatilium, vel Aquatilium, vel Reptilium, vel aliorum brutorum animalium; nunquam tamen in specie Agni, Vel Columbę , vel ovium. 421

Si in monstruosa: tunc vel Centaurorum, vel Chimęrarum , vel Gorgonum, aut Harpiarum.

In quibus cum maleficis conversantur , colloquuntur , aut cooperantur. Et quomodo. 423

Articulus II. Occultè.

Facilis est accessus occultus ad Homines; sive velint animam vitiis oppugnare, sive corpus morbis afficere , sive bona extera dissipare. 424

Animam ad vitia trahunt: quia unicuique vitio pręest Dęmon superior, & sub unoquoque alii de eodem vitio tentantes. Ac tentant occultè tum accedentes, tum recedentes . Et ununquenque juxta inclinationes suas. 425

Corpus verò morbis afficiunt variis modis ita destinati; idcircò occultè accedunt ad corpus, morantur in corpore , & recedunt à corpore . 426

Bona autem extera dissipant juxta distinctionem officiorum, secundùm quam malefaciunt in aere , frugibus, gregibus, & animalibus.

Articulus III. Mixtim.

Mixtus accessus fit partim occultè, partim apertè. . 427

Signis externis accessum testantur, ut voluntati Divinę , ac diabolicę faciant satis.

Signa alia interioribus, & exterioribus sensibus percipiuntur.

Prima sunt apparitiones imaginarię,quæ accidunt vigilantibus , àc dormientibus. 428

Secunda, quæ percipiuntur sensu.

Visus, unde mos cruce signare os.

Auditus, ut leves, vel magni tumultus.

Odoratus, ut fætor Dæmonum, & Sagarum.

Gustus, ut esculenta, & poculenta maleficia,

Tactus, ut varia sensibilia. 429

Sectio II. Continuantes Maleficia.

Mundus est Civitas; cujus vigiles sunt Boni Angeli benefacientes , ac dæmones malefacientes, quia maleficia continuant die , ac nocte , ut sequentibus articulis demonstrabitur. 430

Articulus I. Die.

Dæmones diurni alii mites, alii tetrici , seu truculenti. 431

Mites alii illudentes, qui dicuntur sagittæ volantes per diem, incursus, ac dæmonia meridiana.

Alii terrentes, qui non apparent , sed terrent modo invisibili, vel visibili. 433

Vel apparent in forma Homuncionum, vel Fæmellarum in fodinis, & in domibus particularium. 434

Truculenti Homines vexant modo Vel visibili sub diversa forma: Vel sensibili per signa externa, puta, per ventos, lapides, tegulas. Vel spirituali per tentationes varias , præcipuè in meridie. 436

Articulus II. Nocte.

Dæmones nocturni molestant homines per se. 438

1. Illudendo, ut apud Aquilonares.
2. Terrendo de nocte per spectra, vel tumultus. 439
3. Vexando animas vigilantium,vel dormientium tentationibus occultis, aut provocationibus externis . Corpora verò diversimodè : Bonaque extera variis modis. 441

Per maleficos autem vexant diurno tempore intra parietes domesticos in ope-

operibus magicis, & in publicis conventibus.

Sectio III. Perficientes Maleficia.

Dæmones mali, & mala voluntate semper malefacere volunt. 445
Phantasia proterva.
Concupiscentia amenti.
Irascibili furiosa.
Maleficia perficere tentant in omnibus, & singulis: ut sequentes articuli patefacient.

Articulus I. In Omnibus.

Dæmones insurgunt in Deum, à quo percutiuntur. In Angelos, qui eis resistunt. Et in Homines, qui ab eis superantur, ut viribus impares. Quod ut faciliùs assequantur, ad instar bonorum Angelorum cuique Regno, Provinciæ, ac Patriæ alii præficiuntur: alii subiiciuntur. 447
Ut omnes homines maleficiis insectentur variis.
Sed præcipuè peste, bello, fame; quę tam per seipsos, quàm per maleficos inducunt.
Aliisque malis, quæ si non sæpiùs accidunt, hoc est miserationis Divinæ parcentis; non diabolicæ voluntatis malignantis.

Articulus II. In Singulis.

Si malevoli sunt dæmones contra omnes homines, etiam singulos oderunt.
Magna dignitas animæ cujusque habere Angelum custodem. 448
Major dignatio Angeli hoc exercere ministerium.
Maxima beneficentia Dei, Angelum cuique deputare.
Magna invidia, Majus odium, Maxima malitia Principis tenebrarum cuique homini dęmonem deputantis. 449

Quæ sit diversitas in exercitiis.
Angeli Custodis protegentis: ac dęmonis adversarii impugnantis.
Ad maleficia in singlis perficienda concurrunt Dæmon Provinciæ, Dæmon Malefici, ac Dæmon maleficiandi.
Quare boni præ malis obnoxii sint maleficiis, quibus Anima, Corpus, & Bona extera pereunt.

Conclusio tertiæ partis.

Misera ergo Hominum conditio, qui semper luctantur.

Adversus: Principes, & potestates. | Mundi Rectores tenebrarum. | Spiritualia nequitiæ in cælestibus.

At fidendum in Dei Potentia, Sapientia, ac Bonitate, qui potentiam diabolicam vel impedit: vel moderatur.

Conclusio totius disputationis secundæ.

Dæmon est causa efficax maleficiorum, quę ut procedunt à tali causa non sunt de consideratione Medici; sed Theologi Exorcistæ. Ratio favet. 450
Ideò Medicus non debet judicare de Maleficiis; quia hæc fines scientię medicę transcendunt. Secùs faciens vel alienum assumit officium, vel suum non benè administrat.
Hoc est munus Exorcistarum. Quod sacrilegè sibi usurpant, qui tali amoliuntur sine jure vel ordinario, vel extraordinario. 451
Medici physicis remediis contendentes sanare morbos à causa supernaturali prodeuntes, incassum laborant, perdunt nomen, & famam, ac injuriis afficiunt tales ęgrotos in bonis fortunæ, & corporis.
Comprobatur exemplis.
Quare Medici vexatos à spiritibus immundis, & maleficiis affectos Ecclesię Ministris curandos remittere debent.

PARS

PARS TERTIA.

De prava dæmonum voluntate in volendis maleficiis.

SI ad plenam ardui alicujus operis consummationem non solùm scientia ad inveniendum, & potentia ad exequendum necessaria sunt; sed etiam supponenda est operantis determinata voluntas, quæ utranque tam inventricem scientiam, quàm executricem potentiam applicare efficaciter velit. Non sufficit dæmoni ad maleficiorum executionem sublimi scientia, & potentia eminenti pollere, ut duabus præcedentibus partibus latè prosecuti sumus; sed etiam opus est ei determinatam habere voluntatem, quæ utraque utatur, ut insimul sciat, possit, & velit malefacere. 379

Ad maleficia perficienda scientiæ, & potentiæ voluntas debet accedere.

Hanc autem illi non deesse nemo negabit, qui ejus genium tantisper norit. Si enim voluntas ejus directè contraria, & ex diametro opposita est divinæ voluntati: sicut Divina semper fertur in bonum, ita ut nullo modo possit declinare ad malum; sic diabolica ita semper inclinatur ad malum, ut nullo pacto flecti queat ab bonum morale, aut meritorium, cùm illa sit determinatè bona; ista inflexibiliter mala, & in malo obfirmata in æternum. Undè si Summa bonitas Divinæ voluntatis continuè vult hominibus benefacere, nunquam malefacere: Maxima diabolicæ voluntatis malitia continuè vult illis malefacere, nunquam benefacere. Et eò magis vult, quòd in sua pravitate nullis finibus circumscribitur. Nam quamvis scientia, & potentia ejus ad tot, & tanta se extendant objecta, ut vidimus; tamen utraque certis limitibus coercetur; neque enim omnia scit, & potest. At prava ejus voluntas nullis repagulis clauditur, & per omnia mala ita appetendo vagatur, ut illa omnia facere semper velit, & nunquam ab illo actu pravo desistat. Quæ pravitas tanta, cùm in omnium dæmonum voluntate reperiatur, non mirum, si Omnes, Omni loco, & omnibus modis maleficiis concinnandis intenti sunt, ut tribus capitibus demonstrabimus. Quæ tria complectitur Divus Paulus ad Ephes. scribens *cap. 6.* cùm dicit: *Non est nobis colluctatio adversus carnem, & sanguinem; sed adversus Principes, & Potestates, adversus mundi Rectores tenebrarum harum contra spiritualia nequitiæ in cælestibus.*

Dæmonum voluntas ad maleficia prona ob cōtrarietatem ad Divinam.

Ideò maleficia exercent Omnes Omni loco, Omnibus modis.

CAPUT I.

Omnes volunt malefacere.

QUis neget omnes dæmones vacare maleficiis, cùm ipsi principes, & potestates adversus nos colluctentur? Boni Angeli continuis charitatis officiis homines prosequuntur; modisque omnibus salutem illorum promovere conantur; quia benevoli sunt; nec est aliquis in tanta spirituum cælestium multitudine, qui in variis ministeriis satagere non deprehendatur, ut bonis spiritualibus, in hoc, & futuro sæculo repleantur. Nam quamvis aliqui opinentur, innumeras Angelorum cohortes, quæ tribus Hierarchiis, & novem ordinibus distinguuntur, dividi in duas quasi partes; Aliam assistentium, qui semper ante Dominum astant canendis ejus laudibus sine intermissione intenti. Aliam ministrantium, qui adimplendis Divinæ Providentiæ mandatis circa totius orbis, & præcipuè salutis hominum œconomiam sedulò vacant. Tamen fatendum est, etiam assistentes extra quandoque exercere ministeria: cùm Raphaelem unum ex septem, qui astant ante Dominum, ut ipse loquitur *apud Tobiam c. 11.* & Michaelem unum de principibus primis, ut ait Daniel *cap 10.* missos esse legamus. Paulusque *Hebræor. 1.* universali termino omnes includente, nullum excludente, 380

Angeli charitatis officiis vacant. Assistentes, Ministrantes.

asserat: *Omne sunt administratorii spiritus in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis*. Ita sentiunt Alex. Alens. Præpositus. Altisiodoren. *lib. 2. suæ summæ*. Scotus, & Gabriel videlicet, omnes administrare mediatè: vel immediatè.

381 Si Angeli, quia benevoli, omnes benefaciunt, nonnè dæmones, sive Principatus, sive Potestates, sive Dominationes, aut quocunque alio nomine nuncupentur, cùm sint malevoli, omnes malefaciunt? Undè sicut illi promptissimi se exhibent ad bona conferenda; ita & isti ad mala inferenda: cùm istorum ultronea malitia voluntariam illorum charitatem contraria imitatione in omnibus æmuletur. Pugnat miles, si Dux arenam descendit: Inferiores dæmones certamen ineunt, si præliantur superiores, qui Principum, & Potestatum nominibus insignuntur: Nullus eximitur à pugna, nemo ergo vacat à maleficiis perficiendis, quibus nos infestantur: omnes hostes, omnes malevoli, & malum facientes, ut hominem perdant; in cujus ruinam unanimi omnium voluntatum assensu conspirare non cessant. Unde tam Superiores, quàm Inferiores maleficiis incumbunt: ut sequentibus sectionibus declarabitur.

Dæmones omnes maleficiis vacant Superiores, Inferiores.

SECTIO I.

Superiores.

382 CUm de quolibet ordine à Lucifero seducti aliqui Angeli ceciderint: ut expressè traditur ab Hugone de S. Victore *in libro de Sacramentis*, ac Theologis, ut Alexand. Alens. *3. p. q.* 100. *m.* 3. & cæteris mox citandis, sapientissimè Deus ordinavit, ut etiam eis Lucifer præesset, & tanquam diro tyranno cæteri illi maneant subjecti; ac inter illos sit prælationis ordo. Quod clarè fides docet: *Job* 41. *Ipse est Rex super omnes filios superbiæ, & Matth.* 12. *& Luc.* 11. *in Beelzebub principe dæmoniorum eiicit dæmonia. Et ad Eph.* 6. *Non est nobis colluctatio adversus carnem, & sanguinem; sed adversus principes, & potestates*. Et ratio est: quia congruit, naturæ dæmonum. Nam sicut naturæ inferiores sunt subordinatæ superioribus: ita actiones inferiorum actionibus superiorum subjectæ esse debent. Divinæ etiam congruit sapientiæ: quia cùm ex sua conditione à Deo data sit eis tanquam tortoribus, & executoribus divinæ justitiæ, vis administrativa, & uni quidem potentiori, & alteri minus potentiori Deus ordinavit, ut minus potens, & sapiens magis potentibus, & sapientibus subesset in ministrando; ita ut alter præsideat: alter subiiciatur. Hoc communiter docent Patres: ut Augustinus *lib.* 83. *qq q.* 79. & Cassianus *collat.* 8. *cap.* 14. quos sequuntur Theologi: D. Bonaventura *in* 2. *d.* 6. *q. ult.* D. Thom. 1. *par. q.* 109. *ar.* 1. *&* 2. Alexander Alen. *q.* 37. Durandus *in* 2. *qu.* 3. *d.* 6. & Joseph Angles *in* 2. *d.* 6. *diffic.* 4.

Ordo datur inter dæmones quo. Alii præsunt, Alii subjacent.

Illi autem, qui tanquam principes prælatione aliqua pollent suam in subditos potestatem exercent in executione maleficiorum dupliciter, vel moraliter, vel phyficè Imperando, aut Cogendo; quod sequentes articuli declarabunt.

Superiores dæmones alii Præsunt Imperando, aut Cogendo.

ARTICULUS I.

Imperando.

383 TAnta est inter illos ex nequitia, & iniquitate concordia, ut Christus Dominus societatem eorum regnum vocare non dubitaverit *Lucæ* 11. *Omne regnum in se divisum desolabitur, si autem Sathanas in seipsum divisus est, quomodo stabit regnum ejus?* Sicut enim in regno, aut statu quovis politico dispar est regnicolarum conditio, juxta quam alii præsident, & ea ordinant, quæ commune bonum spectare judicantur: ut sunt Primores, & Magistratus. Alii obediunt, & ea obser-

Societas dæmonum regnum repræsentat, in quo. Alii imperāt,

obſervant, quæ ordinata ſunt, ut turba Mercatorum, artificum, & aliorum inferioris notæ, qui in populo connumerantur. Ita in regno dæmoniaco quidam imperant, qui Principes, & Poteſtates dicuntur: quidam imperata exequuntur: ut ſunt omnes inferiores ſpiritus, qui libentiſſimè ſe ſubiiciunt imperio, & gubernationi eorum, quos potentiores viribus, & artibus callidiores perſpiciunt ad propriam nequitiam exequendam.

Alii obediunt.

§. I.

Quomodo dæmones ſuperioribus ordinibus obediant qui ſuperbi ſunt & Deo obedire noluerunt?

QUod equidem mirandum eſſe ipſa ratio dictat. Si enim ſunt ſuperbiſſimi ſpiritus ſingularis excellentiæ affatim cupidi, quomodo alii ſpiritus ſibi præſidere patiuntur? An inviti, an voluntarii obtempetant? Si inviti, quare omnes inſimul non moventur ad rebellionem, & reſiſtere non contendunt ei, qui imperat? Nam vel illi impares ſunt, vel pares. Si impares, & prævalere non poſſunt contra eum, hoc eſt, quia ſolus omnes, & ſingulos potentia ſuperat. At illud veriſimile non eſt; immò à ratione alienum, unum tot, & tam multa fortiſſimorum ſpirituum millia viribus excedere, cùm in rebus ejuſdem generis individuum unum reperiri non poſſit, quod omnia alia ſimul conjuncta naturali perfectione, & potentia vincat. Si pares, cùm æquè ac ille ſuperbia intumeſcant, & principatum affectent, quare omnes ex eadem cauſa communi impetu inſultantes non eum deiiciunt à ſuo principatu? Ideò ſe ei voluntarios ſervos exhibere fatendum eſt. At ſi voluntarii ſunt, & ſpontè alteri ſubiiciuntur, quare divinæ Majeſtatis imperium detrectarunt, & modò detrectant; præſertim cùm naturali lumine perſpectum habeant, omnes inſimul reſiſtere non poſſe huic ſupremæ, & infinitæ potentiæ? Anne tyrannicam alterius dæmonis ipſorum ſimilis dominationem præferre volunt Dei imperio, cui ſervire regnare eſt? Maximè. Et dæmoni potiùs, quàm Deo, & inviti, & voluntarii obediunt.

§. II.

384

Inviti obediunt. Ex quo non eſt ordo inter eos.

INviti. Non enim ut boni Angeli ſuis ſuperioribus ſpontè, & alacriter ſe ſubmittunt; ſed tanquam prava mancipia duris dominis, & imbecilliores ſervi potentiori tyranno.

Quare ſi aliqua adhuc ordinum ex quibus exciderunt, habetur ratio, illa non eſt vera, & propria ſubordinatio: Nam ei deeſt formalis ordinis ratio, atque perfectio, quæ per media ſubordinata in unum, ultimumque finem dirigitur; ſed ordinum quædam imperfecta, ſeù materialis, ut vocant, diſtinctio duntaxat: ut Jobus cap. 9. docet, cùm infernum vocat *terram miſeriæ, & tenebrarum, ubi nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat*: ut teſtatur D. Bonav. *in* 2. *d.* 6. *ar.* 3. *q.* 1. Joſeph Angles *in* 2. *q. unica de dæmon. ar.* 2.

Voluntarii obediunt ex fœdere.

Voluntarii tamen ſunt, & voluntariè iis ſubiiciuntur, quos vident natura nobiliores, præſtantiores potentia, & malitia ſubtiliores. Eſt enim individua impiorum proprietas, & mos frequenter uſitatus, ei libenter ſe ſubmittere, quem potentiorem eſſe cognoſcunt. Sic latrones in nemoribus latitantes, & prætereuntibus ponentes inſidias unum ex ipſis, quem norunt in arte furandi peritiorem, ſibi caput conſtituunt, cui voluntarium exhibent famulatum. Sic Hæretici non raró inter ſe diſcordes, immò perpetua, & implacabili pugna diſſidentes, pacem aliquam ineunt, fœderatique ſæpiùs conjunguntur: ſed illi, ut prætereuntem ſpoliam Mercatorum: iſti, ut catholicam Eccleſiam, communibus armis impugnent: ut teſtatur Guilhel. Pariſ. 2. *par. c.* 14. *&* 15. *de Univ.*

Quare dæmones latronibus, & Hæreticis nequiores percutiunt fœdus inſimul, & conſtituunt ordines inter ſe, ita ut alter præſit, alter obediat, non ex amore; ſed ex ingenti odio, & invidia virulenta, qua feruntur in hominem. Nam ut facilius

ciliùs eum oppugnare, & expugnare valeant, ex innumerabili illa multitudine fortissimum conflant exercitum, in quo, ne post conatus irritos confusi abire cogantur, alios constituunt summos belli duces; alios subalternos officiarios stabiliunt: reliquos quasi triarios jubent Superiorum obedire mandatis. Nec cunctantur isti in omnibus obtemperare.

Quare, cùm in maleficiorum executione plurium opera requiratur, qui primas inter illos obtinent, statim decernunt, quid facto opus sit; quod alii lubenter executioni demandant: nec resistere audent ex communi concordia, & societate inter eos inita, immò lubentes, & volentes annuere consueverunt ex propria malefaciendi inclinatione, cui imperata perficiendo satisfaciunt. Ita docent Alexander Alen. *p.3.q.37.m.5.* Bonaventura *loco citato*, Joseph Angles *in 2.d.6.& 7. diffic 4.concl.2.*

ARTICULUS II.

Cogendo.

385 *Superiores vi naturali possunt cogere inferiores.* NEc solùm imperando Principatus, & Potestates cæteris inferni ministris dominantur; sed etiam cogendo; quod ex naturalibus viribus suis possunt: quia ubicunque sunt res subordinatæ, oportet, quòd etiam actiones sibi invicem subordinentur, sicut patet in rebus corporalibus, in quibus naturali ordine corporum inferiorum actiones, & motus actionibus, & motibus cælestibus subduntur. Cùm ergo illa subordinatio inter dæmones reperiatur secundùm quam aliqui in naturalibus præeminent: ut sunt illi, qui magis accedunt ad perfectionem primi, & summi principii; sequitur illos habere potestatem in inferiores, qui eis morem gerere coguntur; quia possunt illos virtute naturali alligare, expellere, & detrudere in aliquem locum, ut docent August. *loco citat. & lib. 21. de Civitat. Dei.* Dionysius Carthus. *in Lucæ* 11. D. Thomas *3. par. qu. 43. a. 2. ad 3.* & cæteri Theologi.

§. I.

Obstare videtur dictum Christi, & ratio à natura dæmonum petita. QUod certè difficultate non caret. Obstare enim videtur Salvatoris, nostri *Matthæi 12. & Lucæ 11.* argumentatio, quia docet: Sathanam in seipsum divisum non esse: nec dæmonem alium expellere, aliàs regnum ejus non posset subsistere, quod tanquam certum supponendo, concludit ex eo, se virtute Beelzebub non expellere dæmonia, quæ conclusio vera non esset, nisi assumptum, ex quo deducitur, veritatem utique contineret.

386 *Non obstat dictum Christi, quod dupliciter explicatur.* Attamen constans est Doctorum sententia, ubi *de Superstit.* dæmonem alium pellere ex uno loco in alium: vel alicui loco, annulo, aut imagini alligare posse. Ipsi Judæi hoc se sentire testantur, dum Christo obiiciunt, eum in Beelzebub principe dæmoniorum eiicere dæmonia. Quod fortè probat ipsum Christi silentium, qui huic respondens objectioni, non negat Beelzebub alium dæmonem pellere posse. Negat solùm, se principem dæmoniorum habere, & in ejus nomine dæmonia eiicere. Neque huic doctrinæ obstat, quod supra allatum est: Regnum dæmonis non posse subsistere, si alter alterum pellat, modò rectè hæc verba intelligantur. Loquitur enim Christus Vel de perfecta ejectione dæmonis ab homine tam ex corpore, quàm ex Anima; quia nunquam dæmon, ab alio dæmone ita propulsatur, ut ex ejus potestate subtrahatur omninò ille, qui tandiù ei subjacuit, ac usus est ejus auxilio. Quia si unus è corpore alium eiicit, non expellit ex anima, ut sic illibatam tueatur possessionem: Novit enim corpus in eorum dominium reducendum, si anima sit ipsorum juris. Vel de expulsione nata ex odio dæmonis, & studio evertendi imperium, quod habet in homine: Nam eo modo

modo unus alterum nec expellit, nec ligat; Quod si facit, non alio fine, quàm ut maleficium minus majori solvat; & sic hominem suis nascibus magis implicet, regnumque suum in illo fortiùs, & perenniùs stabiliat.

§. II.

NEc deest illis potentia motiva ab intellectu, & voluntáte distincta, per quam superiores coercent inferiores: Aut illos expellendo ex aliquo loco, si enim habent potestatem movendi localiter animas, quare eadem ratione non poterunt idem præstare super dæmones inferiores? Aut alligando loco, & annulo: non quòd corpus virtute tanta polleat, ut substantiam incorpoream valeat detinere; sed quia alia substantia superior suam virtutem applicat, per quam ibi detinetur. Unde si ligans absit, potest ligatus discedere; & potest iterum ad eundem locum ab alio retrahi, & cogi ad manendum; & ille paret, non quòd semper sit præsens ver. gr. annulo, aut imagini; sed dicitur ligatus, quia vocatus à possessore subito adest, nec indiget multo tempore, ubicunque sit, ut redire queat: cùm facillimè cognoscere possit, quid rerum agatur apud annuli possessorem, ut latè Azorius *Instit. moral. lib.9. cap.26.* & ego *tom.2. disp.1. n.300.* 387 Non obstat ratio contraria.

388 Inferiores obediendo; Vel Coguntur, Vel Cogi se simulant. Atque ita principes, & potestates, cùm maleficia operantur, non solùm imperant; sed etiam cogunt inferiores ad ea percipienda, quæ ipsi jubent: vel ad discedendum; vel ad removendum, quasi vi externa pellantur; aut ferreis compedibus devinciantur, sed certè sæpiùs cogi se simulant: cùm jubente principe subditus obedire soleat, nec retractet imperium, nisi ad modicum tempus, ut sic maleficus suam virtutem post superatam ejus resistentiam, stupens, & admirans, strictiùs diabolicæ se addicet servituti. Cur autem inferiores dæmones non se submittant, cùm etiam principes, & superiores non renuant vilia exercere ministeria? Nam quamvis naturæ dignitas graviora, & altiora posceret exercitia; non tamen attendunt, quid facere ipsos deceat; potiusque volunt suæ libidini facere satis, quàm suæ dignitati: cùm studium nocendi tale sit, & voluntas malefaciendi tam magna, ut etiam ad minima officia se lubentes dimittant. Ita videmus hos spiritus natura nobiles, dignitate præstantes, affectu superbissimos, principatu hominum potentissimos, quamvis sublimioribus naturæ donis præeant, annosæ, pannosæ, & contemptibili vetulæ, miserrimæque sagæ dicto obedire, quibus nihil abjectius, nihil horribilius in hoc mundo.

§. III.

EX quibus omnibus colligitur, nulla ratione fulciri positionem dicentium; Exorcistam in nomine Christi posse constituere aliquem dæmonem Principem in corpore vexato, qui ad imperium ejus eiiciat dæmones vexantes illud corpus; nec posse dici Exorcistam in virtute Beelzebub eiicere dæmonia: quam positionem sequuntur Sylvester Prieras *tract. pro Exorcistarum instruct.* Zacharias *in compend. Artis exorcist. doctrina 2.* Hieronymus Menghus *in compend. Artis exorcist. lib.1. c.4. & in Fuste dæmonum cap.6.* & alii, quos citat noster Lupus *in Comment. Edicti S. Inquisit. par.3. lib.16. dist.8. a.1. diffic.2.* 389 Allegatur opinio asserentium, Exorcistam posse constituere dæmones superiores, qui expellant inferiores. Improbatur.

Quidquid autem sit de Exorcista, an habeat istam facultatem; & à quo receperit. An à Deo, vel ab Ecclesia: vel eam sibi propria auctoritate asciscat, disputatur infra *to.2. n.690. & sequent.* ubi de Prudentia in erroribus vitandis. Nunc examinare sufficiat: an ratione dictæ dæmonum prælationis, & ambitionis aveat unus dæmon super alios dæmones causa eiiciendi eos è corporibus obsessis ab Exorcista assumere principatum: quod est fundamentum, & basis prædictorum Auctorum positionis.

390 Eorum met rationibus. Dico ergo, cùm ordo inter dæmones sit latronum, & hæreticorum more, ut supra dixi; qui licèt inter se non rarò sint discordes, immò perpetua, & implacabili pu-

gna diffidentes, nihilominus pacem aliquam ineunt; fœderatique sæpiùs conjunguntur, quem sapientiorem, ac fortiorem noverunt, sibi caput constituentes, cui voluntarium exhibent famulatum. Sed quo fine? non utique alio, nisi ut illi prætereuntem Mercatorem spolient; isti, ut catholicam fidem communibus armis impugnent. Sic dæmones licèt inter se habeant privatas inimicitias, quibus ad invicem pugnant; ita quòd unus conatur adversùs alterum, unusque aveat cæteris dominari: attamen insimul percutiunt fœdus, & constituunt ordines inter se, ut alter præsit, & alter obediat, non ex amore; sed ex ingenti odio, & invidia virulenta, qua feruntur in hominem; nec præesse affectant, ut homini bonum aliquod præstent; vel beneficium aliquod impendant: cùm hoc renuant omnes toto cælo; ac optimè noverint regnum ipsorum subsistere non posse, si alter alterum pellat: ut benè docet Pelbartus *in Rosario Theolog.* allegatus à nostro Lupo *ubi supra*. Quomodo ergo dæmones principatum ab Exorcista sibi oblatum super alios dæmones eiiciendos affectabunt, si hoc expressè ipsorum statui politico, ac regni dæmoniaci conservationi repugnat?

Esto quando dæmones superiores è corporibus obsessis expellant inferiores: si faciunt hoc, non alio fine faciunt, quàm ut maleficium minus majori solvant maleficio, ab homineque malefico adorationes, oblationes, cæteraque obsequia sibi exhibita recipiant. Nullo tamen pacto unus alteri præesse cupit, nec unus super alterum principatum affectat, ut homini prodesse queat, sed dumtaxat ut malefaciat, ei damnum paret, & ad exitium perducat, ut docet Tostatus quæst.61. in cap.12. Matth. vers. *Dicendum igitur*. Sed de his latiùs tomo 2. *disput.4. num. 690. & sequentibus*.

SECTIO II.

Inferiores.

351 *Inferiores obediunt in ministeriis. Superiorum exemplo Propria inclinatione.*

QUòd si princeps, & potestatès, qui inter illos primas obtinent, sic magicis ministeriis se immisceant, quid inferiores facere debent, qui naturæ præstantia illis cedunt? Nonne humiliora exercere ministeria, & quicquid injungitur quantumvis contemptibile protinus adimplere tenentur? Nec immeritò, cùm tali superiorum exemplo permoti propriaque ducti inclinatione nil in maleficiis concinnandis desinant; & ultra officia gerenda qualiacunque suscipiant. Plus amant humiliari, quàm non nocere: nec vile aliquod officium exercere abnuunt, modò noceant. Ideo Magis, & maleficis prompto serviunt animo, eisque tanquam dominis obsequium exhibere se simulant, ut alii tam promptos, & alacres servos nacti nequiora, & pejora in homines moliantur.

352 *Superbia est incentivum ministerii Invidia subsequens impulsivum.*

Quòd si quæras, quid superbientes spiritus ad exhibenda vilia, & continua ministeria impellere possit, duo sunt, quæ teste D. Bonav. *in 2. dist.21. ar.1.* mentem dæmonum possident: superbia, videlicet, & invidia. Superbia est quasi incentivum ministerii: Invidia quasi subsequens impulsivum; & una alteri ita conjungitur, ut inseparabiliter in quolibet dæmone utraque reperiatur; cùm æquum sit, subditos superioris insignia ferre, & ingenium referre. Vis scire, quæ sint Luciferi insignia, & quale ejus ingenium, audi Joannem *in Apoc.c.12.* dicentem: A se visum draconem magnum, & rufum mirabili mulieri sole vestitæ stellis coronatæ, & lunam calcanti, insidias ponentem. Quem Luciferum esse Doctores omnes affirmant. *Magnum* superbia ingenti; quia Dei similitudinem appetiit. *Rufum* invidia, qua homines pellere cælo nititur; ideo cæteri dæmones tument superbia, & invidia ardent; atque ob invidiam serpentibus, & basiliscis: ob superbiam leonibus, & draconibus comparantur *Psal.90. super aspidem, & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem, & draconem*. Quare utraque ducti volunt semper malefacere: ut sequentes articuli declarabunt.

A R-

ARTICULUS I.

Superbiendo.

EA est superbiæ individua, & innata proprietas semper amare excellentia, & nullum, aut superiorem, aut consortem sustinere posse. Quod eminenter in dæmones cadere videbimus, si vacet eorum naturam investigare. Platonici apud Aug. *lib.9. de Civit. Dei cap.*8. asserebant: *Dæmones esse genere animalia, natura pulcherrima, mente rationalia, animo passiva, corpore aerea, & tempore æterna.* In qua descriptione vox: *Genere* ponitur, quia sunt de prædicamento substantiæ. *Natura pulcherrima*: Nam quoad substantiam suæ naturæ non sunt bonis Angelis deformiores. *Animo passiva*: quia irritari injuriis, obsequiis, donisque placari, gaudere honoribus, & passionibus sensualitatis affici putabant. *Corpore aerea*: creatos namque credebant ex sublimiori materia, quæ oculis non ita sensibiliter pateat. *Tempore æterna*: non natura, sed gratuito Dei beneficio.

353 Natura superbiæ.

Natura dæmonum secundùm Platonicos.

§. I.

VErùm nostræ religionis homines aliter naturam dæmoniacam suis coloribus adumbrant, pro quibus unus sufficiat Damascenus, qui *lib.2. de fide orthod. cap.*3. dicit: *dæmonem esse substantiam incorpoream à Deo creatam semper mobilem, arbitrio liberam, immortalitate donatam, per peccatum à suo Creatore aversam, & ab ejus facie dejectam in tenebras exteriores. Substantia* dicunt loco generis: Nam esse substantiam commune est spiritibus, & corporibus. *Incorporea seu immaterialis*: quia non habet intrinsecam habitudinem ad materiam, ut res corporea, quæ ex materia, & forma componitur. Licèt enim habeat esse existentiæ distinctum ab essentia, & per consequens ex esse, & essentia; ex potentia & actu componatur; tamen simplex est, & immaterialis omnem materiam physicalem, quantitatem continuam, & qualitates alterabiles excludens: *Creata à Deo*, ut esse ejus principiatum, & dependens denotetur. *Semper mobilis* non tantùm quia est in passiva potentia tempore imperceptibili de loco ad locum seipsam movendi: Verùmetiam varias rerum contingentium notitias recipiendi in intellectu passibili, diversosque actus successivè producendi; cùm non sit purus actus, sicut Deus. *Arbitrio libera*; Nam pollet intellectu, quo discernere potest verum à falso, bonum à malo, justum ab injusto: & voluntate, qua actus etiam oppositos successivè elicere valet. *Immortalitate, non natura; sed Dei gratia donata*; quia suo principio quasi ex quodam dono gratiæ à physica corruptione est aliena, utpote physicali materia carens, quæ est subjectum, & principium corruptionis. *A suo Creatore aversa*: Ad differentiam bonorum Angelorum, quorum voluntas ab initio per actum dilectionis, & conformationis ad eum conversa est. *Et ab ejus facie dejecta in tenebras exteriores* in quibus superbientes spiritus pœnas solvunt æternas.

354 Secundum Patres.

§. II.

UBi vides, præstantia illa naturæ sublimis dona superbiæ macula conspurcari, qua intumescens Lucifer statim ac agnovit suam pulchritudinem, propria auctoritate principatum appetiit, cùm dixit *apud Isajam cap.*14. *In cælum conscendam super astra Dei exaltabo solium meum, similis ero Altissimo*. Quæ verba exponens Hieronymus, per *cælum* culmen principatus intelligit: Per *astra* cæteros Angelos, super quos exaltari voluit: Per *similitudinem verò Altissimi*. Similitudinem in principatu super omnia. *Superbus enim ille Angelus*, ait D. August. *lib.*14. *de Civit.*

355 Superbia Luciferi.

Civit. Dei cap. 11. per eandem superbiam à Deo ad semetipsum conversus est, & quodam quasi tyrannico fastu gaudere subditis, quàm esse subditum, elegit.

Superbia dæmonum cæterorum. Quo ambiente vitio cæteri Angeli minores infecti fuere, & à Deo per superbiam aversi, cùm omnes in eadem malitia, seu Luciferi superbia consenserunt: ut docet Hugo de S. Victore; quatenus sine meritis voluerunt esse beati; sine ministerio, & obsequio quiescere: & sine limite propriam implere voluntatem. Unde omnes è suis sedibus expulsi, & è summo cælo deturbati in profundum infernum præcipites dati sunt.

§. III.

396 Dæmones serviunt maleficis per superbiam 1. Quia malefici eos pro Diis habent. Nec tamen horrendo illo casu deplorabilique damno meliores effecti, adhuc divinam similitudinem æmulantur; & pro Diis haberi volunt. Ideò intolerabilis superbiæ stimulis agitati non dedignantur Magis, & maleficis servire, eisque ad nutum obtemperare: quia sic illis servire consueverunt, ut tamen honorem, & cultum, qui Divinam decet Majestatem, sibi tribui ab eis peroptent; ut sic nec superiorem habeant, nec consortem. Non Superiorem Deum, contra quem ea, qua possunt ratione insurgunt, & si possibile esset, è medio tollerent. Non æqualem hominem, quem à Dei fide, obsequio, & amore aversum sibi ipsis ita subiiciunt, ut ab eo tanquam Dii adorentur. Quare Chrysostomus *in Psalmum* 13. meritò existimat, dæmonem esse insipientem illum, de quo Propheta: *Dixit insipiens in corde suo, non est Deus. Primus* inquit, *insipiens diabolus, qui insipientiæ fuit primus seminator, qui primus præco Deorum multitudinis: Eritis ait sicut Dii, voluit esse Deo æqualis, dicens. Ponam thronum meum super nubes, & ero similis Altissimo, sustulit, Deus, & posuit, altissimus erubescens Deum, quem jam negaverat. Ubi diligenter, quæso, attende, quàm solers, & accuratus fuit diaboli accusator Propheta. Dixit insipiens in corde suo, non ait; dicit; sed dixit. Semel ausus est, & dixit: Et quoniam cùm dixisset, ejectus est è cælis tanquam superbus insurrector, non amplius per se dicere ausus est; & Deum semel negans, Deum expertus est, ex alto deturbatus, & in immò ab hominibus conculcatus, non amplius ausus est dicere: Non est Deus; scit enim, quid passus sit. Non dicit insipiens: sed dixit insipiens in corde suo. In quolibet, qui eadem cognoscit, & non discrepat ab ejus moribus, & est impius.* Hactenus Chrysost. Ex quo colligitur, dæmones semel Deum negasse, quotidie negare; sed semel per seipsos, quotidiè per eos, qui cor eorum dici possunt: ut sunt Magi, & malefici, qui sic ad

397 2. Quia alios solicitant ad similem cultum ei exhibendum. illorum obsequium afficiuntur, ut non solùm ipsi servire studeant, sed quasi inferni præcones alios à Deo avertere, & ad dæmones adducere conentur, tanquam ad Deos omnipotentes, qui mortales accedens ad ipsos in morbis sanare, in necessitatibus auxiliari, in periculis eruere, & bonis omnibus replere possit. Quapropter superbi hi spiritus lubenter illis cooperantur, & obsequuntur, qui ipsos, tanquam Deos venerantur, & colunt; aliosque inducunt ad similem cultum exhibendum. Sic enim Deum injuria afficientes, & hominem suæ subiicientes dominationi nec superiorem, nec consortem habere videntur. Hoc sæpius mihi fassus est ille Magus, de quo supra *num.* 323. affirmans se, aliosque Magos, ac maleficos dæmonem, ut Deum adorasse. Quando verò non potest dæmon homines cogere ad honorem, ac cultum Deo debitum sibi exhibendum, saltem nominibus excellentioribus appellari studet. Sic anno Domini 1664. Venetiis cùm à quodam paupere rogatus fuissem, ut ejus uxorem à dæmone obsessam, à quo multis cruciatibus afficiebatur, exorcizarem, & à tyrannide diabolica divino auxilio liberassem, mihi enarravit, illum dæmonem asserere se esse spiritum nobilissimum ex Græcia originem habentem, idcircò velle ab eis se appellari titulo Illustrissimi Domini, ac suppliciter tanquam potentissimum exorari, ut à vexationibus cessaret, aliter majora damna se illis illaturum minabatur

Quod

Quod ut ego audivi, præcepi, ut illum contemnerent, multis opprobriis, calumniis, ac vilissimis nominibus afficerent, eumque pedibus conculcavi. Sic tandem mulier in fide roborata, ac benè disposita ab ejus tyrannide libera permansit. De his legendi sunt D. Hieron. *in Ezechielem* 18. August. 10. *super Genes. ad lit. c.* 14. D. Anselm. *lib. de casu Diaboli cap.* 4. D. Isidorus *lib. de summo bono*. S. S. Basilius, Ambrosius, Gregor. & Bernardus relati à Joseph Angl. *in* 2. *dist.* 6. *q.* 2. *pag.* 128.

ARTICULUS II.

Invidendo.

§. I.

Superbiam sequitur invidia, *quæ* teste Alano de complanctu naturæ, *est erroneæ cæcitatis abyssus, mentis infernus, contentionis stimulus, corruptionis aculeus, vitiorum monstrum, radix malorum omnium, & seminarium delictorum: Cujus motus sunt humanæ tranquillitatis hostes, mundanæ tentationis satellites, animi laborantis vigiles, inimici, alienæ felicitatis excubiæ, cui aliena prosperitas adversa, aliena adversitas prospera, quæ in aliena gratulatione tristatur, in aliena tristitia gratulatur, suas in aliena paupertate divitias, suam paupertatem in alienis divitiis metitur*. Quæ ut describunt S. Cyprianus *in serm. de Livore*, & S. Petrus Chrysol. si semel alicujus animum invaserit, statim color ejus offuscatur, oculi deprimuntur, mens accenditur, membra frigescunt; fit vultus minax, toruus aspectus, apparetque pallor in facie, in labiis tremor, stridor in dentibus, & in gestibus effrænata sævitia, ut putetur totum hominem in ferinam degenerasse naturam. Sic Ovidius *lib.* 2. *fab.* 15. invidiam describens, cecinit: 398 Natura invidiæ.

Pallor in ore sedet, macies in corpore toto
Nusquam recta acies, livent rubigine dentes
Pectora felle virent, lingua est suffusa veneno.
Risus abest, nisi quem visi fecere dolores.
Nec fruitur somno vigilantibus excita curis.
Sed videt ingratos, intabescitque videndo
Successus hominum carpitque & carpitur, unà
Suppliciumque suum est.

Unde Jacobus Billius Poeta invidum increpando *anthol. sacr.* adversus eum scripsit:

Ob tua, quàm graviter plecteris crimina tandem
Invide, cùm bona te nunc aliena premant?
O miserum! cujus dolor est aliena voluptas:
Quoque alius gaudet, ringeris ipse bono.
Vulneribus quanam arte tuis afferre medelam
Quis valeat, cùm tu vulnera tecta geras?
Sit, licèt injustus livor, nil justius illo est.
Namque premens alios, opprimit ante patrem.

§. II.

Quid ergo operatur in dæmonibus, qui cùm superbia summa laborent, dira ardent invidia, qua tristantur de bonis, & gaudent de malis, quæ hominibus eveniunt! Contristantur de alieno bono; proprium etiam malum suspirant, vident se è supremo cælorum vertice in infimum baratrum dejectos, homines que suas occupare sedes; Ideoque grave est illis, ex tam fulgenti solio ad tam tetrum detrudi abyssum; atque alium in cæno, & luto volutatum erui, & 399 Dæmones ob invidiam tristantur de bono hominis, & suo malo.

Brogn. Alexicachon. O 3 ad tam

ad tam sublimem elevari locum. *Considerant*, ut inquit Ambrosius *lib. de Paradiso cap.12. quòd ipsi, qui superiores sunt natura, in hæc secularia, & mundana cecidere: homo autem inferioris naturæ sperat æterna, hoc est, quod invident dicentes: Iste inferior adipiscetur, quod nos servare non potuimus: Iste de terris migrabit ad cælos, cùm nos de cælo lapsi in terram simus? Nos spiritus adeo sublimes deiici, & alium è terræ sordibus concretum in locum nostrum suscipi patiemur? Pereamus, an pereat.* Quare instant, ut sibi similes factos ad supplicii sui consortium nos trahant; & cum se vident spe dejectos regni æterni potiundi, nec homines potiri volunt; Memoria enim præteritorum bonorum, inquantum sunt amissa, causat in illis tristitiam: & inquantum ab aliis occupantur, invidiam: ut latè docet Scotus in 4. d.6. q.1. Tatar. ibi: *Ex invidia*, ait, *quam dæmon habet erga hominem, nititur omni hora, & omnibus modis ad decipiendum hominem. Unde ista invidia est in dæmone, eo quòd cognoscit, quòd homines occupabunt circa ea, quæ ipsi occupassent, si non peccassent.* Hinc Scotus ibi addit, *quòd si Diabolus baptizaret aliquem, talis esset rebaptizandus, quia sine certa revelatione Dei non est ei credendum, quòd malus Angelus verè baptizasset, tum quia Deus non administrat sacramenta per exclusos finaliter à salute, tum quia si non esset arctatus de præcepto divino ad oppositum, supponendum est semper ipsum fraudolenter agere, nec completè facere ea, quæ essent necessaria ad salutem Baptizati propter inimicitiam, quam habet ad salutem hominum ex invidia procedentem.* Quòd expressè manifestavit quidam dæmon, quem, ut refert Dionysius Carthusianus, vidit Sancta Birgitta associantem quandam animam damnatam ante tribunal Majestatis Dei hæc verba horrenda proferentem: *Quamvis possem salvari, non vellem, ne tantam consolationem, & gaudium de me haberes*, Ex hujusmodi autem invidia quam dæmon habet erga hominem, ei in anima, in corpore, ac bonis externis damna inferre studet.

§. III.

400 Gaudent de malis illatis, & bonis ablatis.

QUòd si non solùm bonis eum privare; sed etiam malis vexare in anima, corpore, aut exterioribus facultatibus permittuntur, tunc ex duplici motivo boni ablati, & mali illati maximam videntur haurire voluptatem. Quæ tamen non est vera voluptas; sed apparens, & omni amaritudine respersa. Ratio est: quia gaudium illud non est ex apprehensione simpliciter convenientis; sed quod videtur sibi conveniens. Videtur autem sibi conveniens, & delectabile, potestatem habere in eos, qui Dei præcepta contemnunt. Unde D. August. *advers. Manichæos* apud Alex. Ale. *p.3. q.100. m.5. art.1.* dicit: *Diabolus potestatem habet in eos, qui præcepta Dei contemnunt. Et de hac infelici potestate lætatur.* Sed tale gaudium dæmonibus in pœnam cedit: ut D. August. *super Gen.* (ut refert Alexan.) affirmat dicens: *Pœna est diabolo, ut in potestate habeat peccatores.* Et inde major est pœna; quia de tam infelici potestate lætantur. Ex hac apparenti lætitia ducti non cessant malefacere hominibus, nisi cùm divina potestate coerciti non possunt contra stimulum calcitrare.

401 Ex invidia oritur odium in Deum, & homines.

Ex invidia etenim oritur odium, cùm invidus alterius ruinam expetit absque ullo fructu, & emolumento. Qui enim desiderat casum alterius sine aliqua utilitate, non movetur ex amore commoditatis propriæ; sed ex odio felicitatis alienæ. Et sic livore flagrantes spiritus illi nequam moventur ad malefaciendum ex odio, quo Deum, & homines prosequuntur. Deum oderunt, qui eos de cælo dejecit, & homines in eorum locum sufficere decrevit. Unde rabie perciti, cùm eum lædere non valeant, competitorem saltem opprimere statuunt. Ut canes, qui cùm non possint mordere hominem, dentes saltem infigunt in lapidem: Aut noverca, quæ, dum nihil audet in virum, debaccatur in privignum: Vel privatus, qui, cùm non possit offendere Regem,

ejus statuam dente, vel manu lacerat. Quod lepidè descripsit Jacob. Bill. *Anthol. sacr.* his vers.

Dic mihi, cur tantis odiis nos perfidus hostis
Exagitat, bellis tam gravibusque? petis
Causam odii, tantique cupis cognoscere belli?
Hoc odio Summi Numinis ipse facit.
Exitium in nostri generis ruit impete cæco
Quòd nequeat supero bella movere Patri.
Ut si quis Regem nequeat cum lædere, Regis
Arreptam statuam dente, manuque petat.

§. IV.

Hominem verò oderunt ex humani generis sive publica, sive privata felicitate. Publica, dum vident Deum angelica relicta natura nobiliori, naturam minus nobilem, & multis partibus inferiorem in unitatem Divinæ Hypostasis assumpsisse; atque illam in cælum evectam super omnes Angelorum choros collocatam? Privata, dum considerant singulos homines Deum diligentes, & à Deo vicissim dilectos divina opitulante gratia ad eas sedes ascendere, ex quibus justo judicio sunt ejecti. Quare, ut odium possint exsaturare, ubique ponunt laqueos, struunt insidias, bellum movent, ut hominem malis oppressum ad sua castra perducant. Quod quidem si consequuntur, præclaros se putant agere triumphos. Si assequi desperant, pro lucro habent, cùm vel corpori, vel fortunæ bonis damna inferunt; & sic ob illata mala voluptatem saltem apparentem percipiunt; sicut quotidiè videmus fieri ab iis, qui continuè odia fovent. Nam si quoquomodo inimicis nocere queunt, summopere gaudent, illorumque miseriam suum solamen arbitrantur licèt gaudium sit tantùm apparens, & omni amaritudine respersum: ut benè probant D. August. & Alexan. Alens. loco citato.

Quare cùm perpetuis invidiæ facibus spiritus illi infelices urantur, & succrescentibus ardeant irarum flammis suiipsius carnifices, non mirum est, si continuò volunt malefacere, nec ab hoc incæpto desistunt aliquando; Ideoque Magis, maleficisque ad superiorum imperium lubentes serviunt. Cùm enim isti nil aliud moliantur, quàm mala inferre, & auferre bona, libentissimè eis famulantur. Nam famulantibus calcaria adhibent superbia, invidia, & odium, tria monstra vitiorum, quæ secretis eos ungulis discerpunt, lacerant, & excruciant. Nec aliquando satiantur, nisi cùm communis hostis, nempè, mortalis homo innumeris obrutus malis diabolica, aut malefica opera immissis ad extremam devenit miseriam, & in æternam damnationem deturbatur. Dæmones ex superbia invidia, & odio serviunt.

CAPUT II.

Omni loco volunt malefacere.

Tanta est depravatæ dæmonum voluntatis malitia, ut eis non sit satis in omnes insurgere, sed etiam studeant ponere insidias, & peragere maleficia in omni loco; & ideò omnes mundi partes occupant, nec est aliquis in eo angulus, qui non inficiatur diabolica potestate. 402 Dæmones in omni loco maleficia exercent, quia Rectores mundi.

Quod facili negotio assequuntur; cùm teste Paulo: Rectores sint mundi, non simpliciter; sed tenebrarum harum: *Est nobis colluctatio,* inquit, *adversùs mundi rectores tenebrarum harum. Ne fortè* ait August. *in Psal. 54. cùm dixisset mundi: intelligeres, dæmones esse rectores cæli, & terræ: mundi dixit, tenebrarum harum: mundi dixit, amatorum mundi: mundi dixit, impiorum, & iniquorum: mundi dixit, de quo in Evangelio dicit: & mundus eum non cognovit.*

Potestas dæmonum in mundo Alia Ficta, Alia Vera.

Quibus verbis fictam removet, & veram astruit potestatem in hoc mundo. Ficta est illa, quæ à Carpocratianis, & Manichæis fingebatur, asserentibus, Dæmones verè principes, & dominos mundi, ut factores, nempè, omnium sensibilium, quæ ab eis, non à Deo creata esse volebant, ut referunt S. Irenæus *lib.3.c.24.* & S. Aug. *lib. de Hæresibus c.46.* Vera est illa, quæ secundùm August. extenditur ad amatores mundi, ad impios, & iniquos, & ad eos, qui Deum non cognoverunt. Quos omnes Evangelista tenebrarum nomine comprehendit.

In Christianos.

Primi sunt Christiani peccatores, qui mundi, & eorum, quæ in mundo sunt, nempè, utriusque concupiscentiæ, carnis, & oculorum, atque superbiæ vitæ amatores tyrannidi sathanicæ sunt subjecti; etsi aliàs Christi gratia filialem sint assecuti libertatem: ut sæpiùs scripturæ testantur.

In Gentiles.

Secundi sunt Gentiles: Qui, ut interpretatur S. Cyrillus Alex. *lib.10. in Joan. c.40.* & S. Greg. Nazian. *in orat. de calamitate animæ suæ*, propter idolatriam impii, propter nefanda scelera iniqui, dæmones tanquam Deos, & mundi summos opifices coluerunt, juxta illud Davidicum *Psal.95. omnes Dii gentium dæmonia.*

In Judæos.

Tertii Judæi, qui dicuntur mundus eum non cognoscens, Christum, nempè, ut verba sequentia indicant: *In propria venit, & sui eum non receperunt.* Per suos enim, Judæos intelligi, asserunt August. *tract.2. in Joan.* Cyrillus *lib.1. in eundem cap.11.* & Gregor. *lib.14. Moral. c.19.*

Ratio potestatis. Ideo maleficiunt In omni loco Publico, ac Privato.

Quibus omnibus dæmones generaliter dominantur, non solùm ob propria cuique populo scelera; sed etiam ob commune originis peccatum, quod à parente primo transfusum in posteros omnes inficit, eosque diabolicæ subiicit potestati. Cùm ergo generalem in omnes dominationem sint assecuti, & omnibus noceant, omnia mundi loca occupare, & in omnibus sive Publicis, sive Privatis maleficia exercere conantur: ut sequentes sectiones demonstrabunt.

SECTIO I.

Publico.

403 Dæmonum locus proprius est infernus.

CErtum est dæmones è cælo pulsos, & in infernum præcipites datos horrendis iis carceribus detineri, ut docet Petrus 2. *cap.2. Deus Angelis peccantibus non pepercit; sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos.* Æquum enim est, ut qui ambitioso supercilio in cæli supremum verticem oculos attollere, & ad sedes Dei conscendere attentarunt, justo Dei judicio in profundiorem mundi sentinam deturbentur, ubi in novissimo die omnes igneis constricti vinculis suarum pænarum complementum habebunt, ut tradit D. Bonav. *in 2. dist.6. a.2. q.2.*

Vagantur tamen in omni loco hujus aeris caliginosi, ubique nocere tentant. Igne, Aere, Aqua, Terra.

Non tamen in mundi centro ita addicti sunt, quin universas ejus partes peragrare possint in hoc aere caliginoso; quibus sicut & infernus omnibus est communis: ut sentiunt Alex. Alens. *p.3. q.100. m.5. ar.4.* S. Bonav. *loco cit.* B. Gregor. *lib.8. & 13. Moralium* explicans locum illum 2. *Petr. 2. Deus Angelis peccantibus &c.* cum hac tamen differentia, quòd aliqui eorum ordinariè manent in inferno ad torquendum eos, qui flammis gehennalibus sunt deputati. Alii remanent in hoc aere caliginoso propter nostrum exercitium, & utilitatem. Hinc nullus est locus, qui eorum malitia non sit infestus: non Ignis, non Aer, non Aqua, non Terra: ut sequentes articuli ex Trithemii doctrina *lib. q.q. ad Maximilianum Cæsarem q.5.* declarabunt.

ARTICULUS I.

Igne.

404 Dæmones ignei & quare?

PRimi sunt ignei, qui circa Superiorem æris regionem sunt vagantes, qui ideo ignei vocantur à Marco apud Psellum: vel ætherei ab eodem, non quòd in æthe-

æthere, vel cælo versentur, ubi sol, & stellæ lucent. Certum est enim nullum illic circumvagari, ut asserit August. *lib. de Agone christiano c.3.* sed quia in superiore aeris regione, quæ calida est, sunt pervagantes. Et hi nullum cum hominibus, & maleficis habent in terra commercium, ait Trithemius, quia demorantes in regione illa propter subtilitatem suam non possunt corpus aereum induere; quæ ratio non satisfacit; cùm enim omnes spiritus corporis sint expertes, quare isti æquè ac alii corpus alienum sibi formare, & assumere non poterunt? Ideò credendum est, istos (si qui sint) sua cum maleficis habere consortia. Non coutuntur maleficiis.

§. I.

SEcundi sunt aerei, quòd in aere nobis propinquo commorentur. Hos Plato *in Phædro* agnoscit, & facit auctores magices; sed clariùs, & certiùs Paulus describit, cum *ad Eph.2.* dæmonem vocat principem potestatis aeris hujus, spiritus, qui nunc operatur in filios diffidentiæ. Princeps est potestatis aeris hujus, quia media illa regio magis caliginosa ei pro domicilio assignata est. Nam, ut notat D. Bon. *loc.cit.*41. propter caliginem ejus culpæ convenit: propter mobilitatem, & subtilitatem ejus celeritati. Scimus, ait Greg.2. *Mor.quòd immundi spiritus, qui cælo æthereo lapsi sunt, in hoc cælo, terræque medio vagantur.* Quare in aere, permittente Deo, suam exercent virtutem, tonitrua, fulgura, & tempestates excitando in perniciem hominum. Operantur verò in filios diffidentiæ, magos utique & maleficos, qui verè filii diffidentiæ appellantur: quia fidem abnegarunt: quia Deo diffidunt, & fidunt dæmoni: quia ipsis fidendum non est, quicquid alliciendo promittant, & hoc concurrendo ad Maleficia. *Moventur namque dæmones illi aerei*, ait Trithemius *more hominum affectionibus passionum, superbia maximè, & invidia, tanguntur que passionibus continuis, habent & violentum omninò, furiosumque morem turbationibus plenum. Unde vehementer perturbati repentinas ut plurimùm machinantur insidias. Non uno consistunt loco. Cùm in assumptis corporibus apparent, partim latere volunt: partim inferunt violentiam: Nec unam omnes formam habent; sed plurimas, easque sæpiùs mutant varietatem affectionum, quibus occurrunt, vel impulsi perturbatione ad nocendum: vel maleficarum carminibus evocati. Maleficæ autem horum dæmonum operatione suffultæ tantò sunt ad malefaciendum potentiores, quantò superiorem ex eorum ordine fuerit assecutæ.*

405 Dæmones aerei.

Aer eorum locus proprius dupliciter.

Operatio propria eorū cum maleficis, qui sunt filii diffidentiæ tripliciter.

ARTICULUS III.

Aqua.

TErtii sunt aquatici, qui ira pleni, turbati, inquieti, & fraudolenti in mari tempestates concitantes, navigia in profundum demergentes, & in aquis homines suffocantes, mare, flumina, lacus, & omnia loca humida, & paludosa inhabitant, ut Christus insinuat *Lucæ* 11. 406

Aquatici dæmones.

§. I.

CUm autem se visendos præbent; aliquando virile schema assumunt, & hos Neptunos, Nereos, Protheos, Phorcos, Glaucos, Palemones, Achelovos, Eridanos, Alpheos, Tritonesque appellavit antiqua Gentilitas. Aliquando in sexu apparent fœmineo, quos Najades, Nereides, Nymphasque aquarum vocare consuevit. Unde visi sunt sæpiùs in specie mulierum circa fontes chorizantes, & capillos more fœminarum explicantes.

Apparentes In forma Hominū vel mulierum.

Et hi varias ludificationes exercent, multa in aquis operantes, quique homines decipiunt. Sic aliàs in lacum Paliscorum (qui hodie Nephta dicitur) demergebant eos,

Illudunt hominib. varie.

eos, qui falso juramento aliquid confirmabant, ut referunt Arist. Diod. & Macrobius. In Alesino agro Caroniæ dicto fontes natura tranquilli aquas ad harmoniæ modos, quasi exultabundas insonantibus tibiis elevabant. In territorio Cracoviensi in infesto lacu incolas ab omni piscatione prohibebant, terribili strepitu, & sonitu edito, spectrisque plurimis apparentibus, ut narrat Cromerus *lib. 9. de rebus Pol.* Vindæ in Livonia referente Michaele ab Isselt circa annum 1585. *Comm. rer. in orb. gest.* lacus, qui ab istis infestabatur, ultra modum vicinos affligebat, nisi singulis annis sanguis infantum in eum mitteretur. Apud Aquilonares populos spectra plurima circa amnes, & lacus circumspiciuntur, quæ incautos ad aquas provocant, ut eos suffocare possint: ut fatuos quosdam ignes in iisdem locis ad interitum prætereuntes invitare suo periculo multi experiuntur.

§. II.

Loquuntur cum eis. ILludentes verò aliquando commercium cum hominibus ineunt, & cum eis colloquuntur. Fuere etenim dæmones aquatici, qui pastoribus Peloponesiis prope paludem nuntiarunt, Syracusas à Sarracenis occupatas fuisse, & solo æquatas eodem die, quo captæ fuere: quòd divulgata ab alio in alium fama, cùm ad Adriani Patricii Navarchi aures pervenisset, accitis pastoribus, diligenterque interrogatis, comperit, quæ audierat, illorum verbis confirmata; cumque vellet ipse suis auribus ea percipere, dæmones percunctatus, audivit, jam captas esse Syracusas: ut narrat Fazellus *decad. 2. rerum sicular. lib. 6.*

Ad carnalia eos solicitant. Neque colloquuntur solùm; sed etiam ad peccata præcipuè carnalia incitant; Ideò nanque loca humida affectare videntur, quòd signa sint eorum, quibus delectantur, & afficiuntur luxuria, nempè, & nefariis carnis operibus. Sicut enim rebus, ita rerum signis delectantur, & in lubricis locis habitantes ad lubrica scelera, mollioremque vitam sequendam mortales excitant; atque spurcitias carnales sub forma succubarum cum eis sæpiùs opere complent.

ARTICULUS IV.

Terra.

407 Dæmones terrestres plures. QUarti sunt terrestres, qui varias terræ partes incolunt: Alii versantur in silvis, & nemoribus: Alii patulis degunt in campis: Alii in desertis, & solitudinibus commorantur: Alii in speluncis, & cavernis montium: Alii in viarum compitis: Alii in domibus: Alii in concavitatibus, & specubus subterraneis moram faciunt, qui omnes non uno ducuntur affectu, sed vario: quoniam alii sunt alii minus depravati, quanquam omnes sint malis perturbationibus pleni.

§. I.

Sylvestres. SIlvestres in nemoribus, & locis amenis degentes se se in veste candida in forma puellarum, aut matronarum ostentant; & nunc venatoribus ponunt insidias: vel nunc inter armenta versantur, gregesq; ovium custodiunt cum opilionibus, & armentariis, qui ut simpliciores, hebetiores, & ocio abundantes in earum cognitionem veniunt, faciliusque se decipi ab eis patiuntur. Talis Diana cum sodalibus, & sylvarum Nymphis, quæ Oriades, Dryades, Hamadryades, & Napeæ dicebantur. Sic ab hujusmodi dæmonibus deceptus fuit opilio ille, de quo habetur in Chron. Fr. Min. *p. 2. lib. 4. c.* 18. 19. *ac* 20. qui post varia mira ope dæmonis patrata, tandem ut fur laqueo est suspensus, de quo sup. *disp. 1. n.* 134.

§ II.

§. II.

Campenses varia se forma exhibent, inter quos Hecate triviorum, & quadriviorum præses triplici facie, dextra equi, sinistra canis, media fœminæ ab antiquis colebatur, quasi spectrorum immittens terriculamenta. Terram motu insolito quatiunt, rhedarumque fulgore, & canibus ululantibus, & latrantibus terrorem excitant. Sunt & alii plures, qui vel aberrare faciunt à via de nocte itinerantes: vel homines luctari compellunt, ut ille Temesius Politæ à Brutiis occisi animam se fingens *apud Pauf. in Eliac. & Strab. lib. 6.* Vel scelerum sunt ultores, Alastores dicti, vel illusionibus viatores territant: vel futurorum prædictionibus audientes in admirationem sui rapiunt; aut diversa inferunt nocumenta. Tales sunt qui Lamiæ, Sphinges, Harpyæ, Aquili, Sumanes, Typhi, Triptes, & communiter Feæ, Furiæ, aut similibus appellationibus denominantur. Campestres.

§. III.

Solitarii, & eremicolæ desertas, & incultas solitudines infestant. Hinc est, quòd Hieronymus eremum dixit monstruosorum animalium feracem. Quod insinuare videtur Isa. *c.* 34. cùm desertas Idumæorum civitates, docet, futura domicilia Lamiarum, Onocentaurorum, pilosorum, & dæmoniorum. Hos Veteres Satyros, Sylvanos, Faunos, Asinipedes, Onoscedes, sive Onoscelides, Ægypaces, seu Capripedes appellarunt. Quorum princeps Faunus, aut Pan terribiles, ac inopinatos sonos edebat: cæteri tripudiis, saltationibus, & choreis erant intenti. Sic sæpiùs visi in Atlante monte, ut scribit Plinius *lib. 5. cap. 1.* auditi, ut refert Mela *cap. 34. v. 14.* hodieque videri, & audiri confirmat Schaliger *lib. 3. Georg.* Aliquando habitu horrendo cernuntur: ita Gordianus spectatæ fidei homo, cùm Arretium petens, familiari comitatu ambo ab itinere longiùs aberrassent, tandemque labore fessi ad occasum solis inter nemora, & devia loca vocem hominis procul audivissent, illam secuti trium hominum conspiciunt imagines ultra humanum modum demissis tunicis in veste lugubri, funestaque barba, capite summisso, & horribili facie, ut refert Alexander ab Alexand. *lib. 2. Gen. dier.* Solitarii.

§. IV.

Montenses in speluncis, & cavernis sedes habent, hyatus terræ efficiunt, ventos flammivolos suscitant, & fundamenta ædificiorum concutiunt: & noctibus aliquando de montibus turbatim egressi mirandas, stupendasque in campis ducunt choreas: vel in militum confertorum specie se ostendunt: Cohortes, acies, castra militaria struunt: procedunt ad prælium: hastiludia exercent: & quasi unius ducis metuentes imperium ad signum subitò evanescunt, & ad sua diverticula revertuntur. Sic visi à Polonis arcem Pomeranorum obsidentibus, ut narrat Cromerus *lib. 5. Hist. Polon.* A pluribus propè Vuormatiam anno 1068. in Bohemia, cùm hæreses grassarentur: ut narrat Nider. *lib. ult. Formicarii, & alibi sæpiùs.* Interdum inter eos fistularum, & variorum instrumentorum auditur sonus apud Plinium *lib. 5. c. 1.* & Solinum Polihist. *cap. 37.* Sed nonnunquam defunctorum animas mentiuntur; & nihil magis quærunt, quàm metum, & admirationem incutere. Unde quandoque simpliciores quosdam in sua ducunt montium latibula, & stupenda mirantibus ostendunt, quasi sint ibi Beatorum sedes. Ex quibus ludibriis natæ sunt fabulæ de monte Veneris, spelunca Sybillæ, Monte Albarum fœminarum, Specu Nursini, quò plures introducti palatia, areas, hortos, montes, prata, vineas, divitias immensas, & alia se vidisse post reditum proclamabant. Montenses.

Com-

Compitales. Compitales vias, & quædam loca obsident, & viatoribus insidias struunt, non ut vexent; sed ut irrideant: ut postea declarabimus, cùm de diurnis dæmonibus sermo erit.

§. V.

488 Domestici. DOmestici, seu familiares sunt, qui in occultis ædibus habitant, lares ab antiquis vocitati, à recentioribus Italico idiomate *Foletti* nuncupati: quia insanias sæpiùs, & vesanias varias exercere consueverunt. Hi crebiùs in forma apparent virunculorum, & fæmellarum brevitudine, & specie pygmæi, vel pumilionis: vel etiam servi staturæ mediocris, & domestica ferè cuncta ministeria obire, equos curare, domum verrere, ligna ferre, aquam comportare, & similia in usum rei familiaris, & domesticæ præstare solent. Hi erga juvenes, & adolescentulas fingunt se affici amore, ut trahant ad peccata; ideòque etiam quandoque fiunt incubi, & succubi; serviunt illis, acsi essent famuli; citissimè associant illos, & obsecundant in omnibus eorum inclinationem naturalem: aliquando revelant secreta: colludunt cum illis: permittunt se aliquando videri, aliquando non, sed tantùm audiri: vocant, & vocantur: non impediunt spiritualia exercitia apparenter; sed ipsi non se intromittunt: associant usque ad Ecclesiam: sed ut plurimùm non ingrediuntur: Obediunt præceptis dilectorum; sed etiam volunt obediri; & quando volunt percutiunt: frangunt vasa, & alias causant molestias: Indignantur aliquando propter zelotypiam; vel quia non fit voluntas eorum, & tunc multa afferunt damna, ut suo malo annis præteritis hoc nostro ævo experti sunt quidam in territorio, seù Provincia Carnorum, ut mihi enarravit quidam Sacerdos morum gravitate, doctrina, ac dignitate Ecclesiastica præfulgens, qui fuit testis oculatus; Cùm quidam dæmon certam puellam prosequeretur amore, vellentque parentes eam impedire, ne cum dæmone sub forma adolescentis apparente colloqueretur, ipse propter zelotypiam indignatus non solùm parentibus; sed etiam vicinis multa attulit damna.

Hi autem ex seipsis non recedunt nisi cùm crescit barba, & adolescentulæ nubunt, vel senescunt. Sic in Provincia nostra Bergomensi similis dæmon quendam ex nostris prosecutus est Clericum variis molestiis illum nocte afficiendo, multa vana, & inutilia exercendo, donec Sacerdotali ordine fuit insignitus. Hæc & alia id generis solent exercere munia, de quibus latiùs infra, cùm de diurnis, & nocturnis dæmonibus disputabitur.

§. VI.

Subterranei. DEnique subterranei habitatores concavitatum, & metallicarum fodinarum affectione sunt pessimi. Vix enim aliquam invenias specum, quæ spectrorum nomine non sit infamis. Illa, quæ Corona rosacea appellatur, quantumvis argento dives derelicta est, quia Annebergius dæmon operarios flatu interficiebat. Alia Georgiana dicta, in qua Snebergius dæmon alter nigro vestitus cucullo similiter derelicta est, ut narrat Georgius Agricola *cap. de Animant. subterran.* In Salinis Bottinensibus, & profundissimis specubus audiuntur nonnunquam canum, gallorum, & aliorum animalium assimilatæ voces, quas esse mali, & incommodi alicujus imminentis portentum vulgo habetur, ait Cromerus *lib.1. Politiæ suæ*. Eodem affectu incubant thesauris, quos avaritia mortalium abscondit in terra: & ne rursus in usum perveniant hominum, eos subducunt, furantur, custodiunt; & quandoque de loco ad locum asportant, apparentes sub forma nigri, & horridi canis: aut mulieris corpore semianguineo: ut Sartori illi in cryptam Augustæ Rauracorum ingresso, de quo Stumphius *in Chron Helvet.* Quamvis inter istos aliqui sint minus furiosi, & perturbati, qui demorari cum hominibus dele-

delectantur, eorumque sunt imitatores. Nam quasi lætitia gestientes rident, & multa facere videntur, nihil interim efficientes. Nani apparent vestiti more metallicorum, & illis innoxii sunt, ut postea dicemus. Ex quibus constat, nullum esse in tota mundi machina locum, qui à dæmonibus maleficiorum consarcinatoribus non infestetur.

SECTIO II.

Privato.

QUandoquidem prava dæmonum voluntas sic ab hominibus aversa est, ut non solùm oderint humanum genus; sed etiam singulos homines aversentur, non eis sufficit publica mundi loca ignea, aerea, aquea, & terrestria occupare; sed insuper ad suam malitiam exsatiandam volunt privata propemodum omnia infestare, sive sacra, sive profana: ut sic non amplius eminus universis; sed cominus singulis nocere valeant: quod sequentes articuli demonstrabunt. 409 Cùm dæmones loca privata occupāt Infestant Sacra, & Profana.

ARTICULUS I.

Sacro.

SAcra vocantur loca quæcunque Deo, Religiosisque viventibus, & mortuis dicata sunt. Deo consecrantur Ecclesiæ. Religiosis viventibus monasteria, & eremitoria: Mortuis cæmeteria. in quibus omnibus dæmones introducti hominibus malefacere satagunt. 410

§. I.

MUlta sunt in Ecclesiis, ut Augustissimum Eucharistiæ Sacramentum, Sanctorum imagines, & reliquiæ, vasa sacra, & res sacratæ, quarum usus in sacramentorum administratione habetur, quæ nequam hi spiritus oderunt cane pejus, & angue. Et tamen tanta est illorum malitia, ut illa penetrare non vereantur. Antequam Basilica S. Petri coloniensis consecraretur, auditi sunt horrendis vocibus clamare, quòd sedibus suis pellerentur, ut Sigibertus refert anno 871. Sic Ecclesia Alexandrina, quæ olim famosissimum Idoli fanum fuerat, quamvis Christo consecrata à Theophilo Alexandrino, infestationes tamen dæmonum sustinuit, donec in eam illatæ sunt reliquiæ Sanctorum Marci, Cyri, & Joannis: ut docent eorum acta in posteriori Concilio Nyceno cognita, & à S. Jo: Damasceno comprobata. Ita in templa singulis diebus ingrediuntur: aliquoties, ut invisibiliter fideles ab oratione, & pietatis exercitiis avertant, & ad oscitantiam, garrulitatem, immodestiam, obscœnos cogitatus, aspectus impudicos, aliaque scelera provocent. Aliquoties, ut visibiliter noceant. Sic Gennadio Constantinopolitano oranti ad altare spectrum dæmoniacum apparuit, quod ille crucis signo fugavit; cùmque recederet, humana voce locutum est; *Abeo, & te vivente requiescam reversurus post obitum tuum, & modis omnibus eversurus Ecclesiam.* Ecclesias. Probatur exemplis antiquis.

§. II.

SImiles infestationes aliàs Tarvisii sustinuit Ecclesia Fratrum nostrorum Sanctissimo Jesu Nomini dicata, ut à pluribus vitæ probatæ Religiosis audivi, inter quas unicam referam, de qua anno Domini 1648. Frater Angelus à Padua ordinis nostri, & instituti Provinciæ Reformatæ S. Antonii Religiosus ætatis suæ anno- 411 Similes.

annorum 74. senili prudentia ornatus merito sanctæ obedientiæ à Admodum Rever. P. Athanasio à Schledo dictæ Provinciæ Ministro benemerito suffultus, medio juramento mihi sequentia narravit.

Anno circiter 1607. ait, dum in Conventu prædictæ urbis morarer, Sacristæ muneri addictus circa mediam noctem in Ecclesia existens orationis gratia genuflexus super sepulchri lapidem, quod est in medio Ecclesiæ ante majoris altaris cancellos quendam ictum triplicem sub lapide sepulchri audivi vehementem ad instar soni campanæ resonantem. At ego in Domino confisus, neque formidine ulla dejectus ter calepodio eundem percussi lapidem, nec ab oratione recessi: sed ecce post pusillum temporis spatium secundò eundem triplicem ictum, sed vehementiorem, cui adhuc ter calepodio eundem repercussi lapidem: sed ecce tertiò novum triplicem ictum, sed vehementissimum, ex quo statim cæpi totus pavere, ac contremiscere, sudoremque emittere, procumbens super terram ardentiori affectu Deum suppliciter exorabam, ac vultus meus hærebat terræ. At tunc audivi quendam mihi in aure dicentem: Frater Angele noli hic manere; sed lumen accende, & perge ad cellam tuam: quod cùm renuerem, iterum eadem verba repetiit. Ex quo immediatè lumine accenso ad cellam meam perrexi.

Sic Bassani oppidi diæcesis Vicentinæ in Ecclesia Fratrum nostrorum cuidam Religioso ejusdem Provinciæ Reformatæ, vitæ probitate, humilitate, charitate, cæteris virtutibus moralibus fulgenti, dum in Ecclesia orationi semper intentus sedulus, devotusque permaneret, astutus præstigiator, ut eum à Dei colloquio, quo jugiter fruebatur, removeret, apparuit aliquando sub specie ursi nigri quasi eum devoraturi; aliàs sub forma tauri canes affixos ad aures habentis; sed illum non tangentis, qui bonus Religiosus, invocato Sanctissimo Nomine Jesu (ut ipsemet mihi enarravit) & in virtute ipsius ei præcipiens, ut discederet, statim evanescebat.

Idem sanctis omnibus accidit, qui supplicantes, prædicantes, & sacrificantes in templis varias sustinuere à dæmonibus persecutiones.

§. III.

412 Monasteria. QUanta verò patiantur Religiosi, qui spreto mundo, & sæcularibus pompis se Deo totos manciparunt; & ut liberiùs ejus vacent servitio ab importuno humani consortii tumultu secedentes vel in Monasteria se abdiderunt, vel recesserunt in solitudines, ex quibus duo Cataphractorum Dei militum conflantur exercitus, Cænobitarum utique, & Eremitarum, norunt utrique vario experimento, quanta utraque illa loca à dæmonibus infestentur. Cænobitæ, ut refert Cassianus *collat.7.cap.23.* ita frequenter, & atrociter ab illis suo tempore vexabantur, ut non auderent pariter omnes noctibus obdormire; sed vicissim aliis degustantibus somnum, alios vigilias celebrantes psalmis, orationibus, lectionibus inhæsisse. Maximas quoque ab iis sustinuisse molestias Monachos S. Gregorii in Monasterio ab ipso ædificato narrat Joannes Diaconus *in vita ejus cap.89.* Et hoc præcipuè experti sunt omnes Ecclesiæ Religiosi in initiis sancti cujusque instituti. Nullum enim est, quod non fuerit variè ab infenso illo hoste cribratum, qui monasteria strepitibus, apparitionibus, & spectris infestare conabatur; ut patet ex omnium Religiosorum ordinum historiis.

§. IV.

NEc tantùm in initio, verùm etiam sæpiùs in progressu hoc nostro ævo in iis præcipuè monasteriis, in quibus antiquus hostis magis vigere conspicit primi instituti regularem observantiam, similibus infestationibus, ac molestiis Re-

Religiosos afficere consuevit. Quorum nonnulli hic silentio non sunt prætereundi nostræ Religionis, & instituti, qui in Conventu S. Bonaventuræ de Bassano diversimodè à dæmonibus fuere divexati. In primis referam, quæ anno Domini 1648. Frater Gregorius à Coniliano Clericus professus in Conventu Sanctissimi Nominis Jesu Tarvisii sic ab Adm. Rever. præfato Ministro Provinciali jussus, ac merito S. Obedientiæ munitus de seipso mihi enarravit.

Ego Frat. Gregorius anno Domini 1645. die 10. Aprilis cùm novitius essem in Conventu S. Bonaventuræ de Bassano diebus circiter duodecim ante completum novitiatus annum, dum post matutinum ad loca irem communia, vidi duos ascendentes scalam, quà à choro pergitur ad Novitiatum, quorum alter Tertiarius Conventus prędicti: alter verò meus Genitor mihi videbatur. Qui Tertiarii specimen præseferebat, ad me accessit, verbisque blandis cępit me rogare, ut ad xistum, seu porticum ibi proximum permearem, ubi erat pater meus me alloqui maximoperè desiderans. Et licèt imprimis renuerem, tandem ejus annui petitioni: sic unà cum eo candelam accensam manibus gestante ad patrem meum prętensum transmeavi: quò ut pervenimus Tertiarius simulatus me solum cum patre meo prętenso dereliquit, dicens: excusatum me habeatis: quia cùm ante matutinum somnum capere non potuerim, necesse habeo membris defessis aliquam tradere quietem. Sic deposito candelabro recessit. Et ecce qui formam Patris mei pręseferebat, mecum cępit sic alloqui hisce verbis: Pervenistinè jam ad anni probationis finem? Utique respondi, perveni divino opitulante Numine. At ille subdolus tanquam nimis meę zelator conscientię subjunxit: Confessusne es generaliter omnia tua peccata? Si enim rectè, attentè, ac diligenter tuam examinasti conscientiam, obnoxium te inveneris restitutioni pecuniarum, quas in domo mea multas consumpsisti. Sed ego ab eo quęrens, quomodo, & circa quod hujusmodi pecunias consumpsissem, ipse omnia mihi distinctè, & apertè explanavit. Cui respondi: Confido in Deo meo, cum omnia mea delicta fuerim confessus, jam mihi illa pro sua pietate, ac benignitate cuncta dimisisse. At ille obstinatus addidit. Non sufficit tibi confessio: sed necessaria est satisfactio: nec potes alio modo mihi satisfacere, nisi habitum religionis dimittas denuò in domum meam revertendo, & mihi tot annis inserviendo, donec omnia mihi debita persolvas: Idcircò nolo ullo pacto professionem emittas. Quem, sic pertinacem, & obstinatum videns, indignatione repletus dixi ei: Velis, nolis, Deo favente, professionem emittam: & si tibi vis satisfieri, ab eo, qui potest, satisfactionem quęre: quia cum ad hoc sim impotens, de hoc ampliùs nec cogito, nec curo. Sed ille ira, ac furore percitus addidit: Procertò scias, cùm ab hoc Conventu egredieris, ut ad alium pergas, te inopinatum comprehendam in via, & scio, quid faciam. Quibus auditis maxima animi molestia, ac perturbatione refertus ab eò discessi, meamque cellam petii. Mane autem facto omnia, quę mihi evenerant Reverendo P. Guardiano, qui & Magistri Novitiorum munere fungebatur, distinctè enarravi; qui adversus Tertiarium indignatus, illum ad se accersit, acriterque reprehendit, minitans, è Religione illum expulsurum, tum quia hominem secularem in Conventum absque licentia ejus intromisisset: tum quòd nocturno tempore me Novitium allocuturum perduxisset: qui cùm horum omnium ignarus eßet, genuflexus lacrymabatur, Deum contestans, se nec vidisse talem hominem, nec me Novitium allocutum esse; cujus verbis P. Guardianus non acquiescens, Janitorem Conventus ad se vocavit, quærens ab eo, ubi esset ille homo, & cur absque licentia in Conventum admisisset. Qui respondit: Hominem illum nec in Conventum recepi, nec illum vidi: immò per quendam Nuntium, qui dudum hinc discessit, significavit mihi, quòd huc hoc sero facilè perveniet. Quod audiens P. Guardianus apertè agnovit, dæmonem versipellem; immò non unum, sed plures sub illis formis apparuiße, ut Novitium è Religione extraherent, & à bono incæpto revocarent: Magis magisque quod eodem tempore Coniliani evenit, id approbavit. Nam eadem nocte in somnis quidam homo apparuit Patri meo dicens, ne Baßanum peteret: quia filius ejus Novitius egressus erat à Religione, & à Conventu aufugerat: fratresque ignorabant, quò se divertisset. Ac sequenti mane

mu-

mulier quædam in Ecclesia Sancti Rochi, dum Mater mea sacro interesset, ei dixit; Mihi valde displicet, quòd filius tuus Novitius à Conventu Bassani, ubi morabatur, aufugerit, nec sciunt Fratres, quò abierit. Quæ omnia Patri meo annuntians, visis in somnis conformia esse agnovit. Sic illicò domo egressus Bassanum petiit, ubi hostis infensissimi astus, technæ, & insidiæ, quibus me excipere tentabat, apertè, ac manifestè agnitæ fuere: Deusque, qui novit nequissimi ignea tela extinguere, fuit à nobis glorificatus, & benedictus in sæcula. Hæc ille.

§. V.

413 NOnnulla alia spectra in eodem novitiatus dormitorio sæpiùs audiebantur, à quibus Novitii magnis afficiebantur molestiis. Qua de causa anno 1648. ab Adm. Rev. P. Athanasio præfato Ministro Provinciali jussus illuc appuli; & post plenam de hujusmodi actis habitam notitiam, pridiè Calendas Maii congregatis omnibus Novitiis coram Superiore, ac eorum Magistro, eos sigillatim de his, quæ à dæmonibus patiebantur, examinavi. Quorum alter dixit, singulis noctibus se in cella sua quendam audire rumorem, deinde dæmonem coopertoria à lecto auferentem, corporis membra discooperientem, ac tandem illum aggredientem, & quasi comprimentem, qui ei videbatur, ut veruex, aut hircus. Idem singulis noctibus eveniebat duobus aliis Novitiis, ut ipsi asseruere. Sed uni apparebat etiam sub forma hominis atri, & proceræ staturæ. Quare sequenti die convocatis omnibus coram Superiore, qui tunc erat Magister Novitiorum, & priùs more meo in Dei fiducia instructis, in Choro devotè majoribus litaniis cum aliis orationibus recitatis, processionaliter incedentes, nonnullis factis dæmoni præceptis, divino opitulante Numine nullam ampliùs in illo Novitiatus dormitorio à dæmonibus passi sunt molestiam: ut postea à diversis illius Monasterii Religiosis certior factus fui.

Eremitoria. Eremitæ dæmoniacis insultibus magis expositi horribiles passi sunt tentationes apparente diabolo sub variis formis Leonum, Pardorum, Luporum, vultu, voce, boatu, cornibus, calcibus minitantium: ut videtur in vita S. Antonii, Hilarionis, & omnium ferè Anachoretarum; sed clariùs in Christo, qui ut desertum subiit, à dæmone tentatus est, donec omni consummata tentatione confusus recessit.

§. VI.

414 Cæmeteria. NEque vivos tantùm persequitur; etiam in mortuos aciem dirigit, & cùm animæ è carnis ergastulo liberæ vel in cęlum, vel in infernum receptæ sunt, corpora in cæmeteriis humata adoritur, ut illis abuti possit. Hinc ritus cæmetęria consecrandi, ut per orationem, & verbum Dei omnis facultas in mortuorum corpora iis spiritibus auferatur.

Nam quamvis frustra sævire tentent in ea corpora, quorum animæ de Illis sæpiùs triumpharunt: quique sancti Spiritus viva templa fuerunt; immò eorum cineribus to[illegible]uẽantur; tamen aliquid possùnt in ea, quorum animas tormentis vexant æter[illegible], ut confirmatur exemplo Valentini viri lubrici, & cunctis levitatibus occupa[illegible]. Nam referente D. Greg. *lib.4. Dialog. cap.53.* post ejus sepulturam nocte media factæ sunt voces in Ecclesia S. Syri Martyris, ubi sepultus fuerat, quasi violenter expelleretur: Accurrentes custodes vident duos teterrimos spiritus, qui eum ligatum pedibus foras trahebant. Quam visionem confirmavit eventus, cùm mane facto sepulcrum aperientes corpus ejus non invenerunt. Quod antiquos non latuit. Illi enim Eurynomum credebant à Pausania phocaicis descriptum longis, ac promidulis dentibus, corpore livido, ac cadaveroso, vulpina pelle vestitum, qui mortuorum cadaveribus vescebatur, eaque ad ossa usque devorabat.

Et

Et huc referendi spiritus vocati Erinnyes, sive Eumenides similiter mortuos fatigantes, ut verum sit, nullum esse locum tam sanctum, qui à malitioso cacodæmone non inficiatur.

ARTICULUS II.

Profano,

Majora attentat in profanis locis, in quibus liberiorem exercet potestatem nocendo, terrendo, & illudendo, aliisque vexando modis, de quibus postea. Et quamvis nulla propemodum sint, quæ ab eis non inficiantur; quædam tamen sunt, quæ frequentiùs eorum molestias sustinent, ut: 415

In profanis locis Nocent Terrent, Illudunt. Ut sunt Præliorum campi.

§. I.

Loca memorabili, & crudeli cæde clara. Hoc nomine Maranthonius campus, ubi aliquot millia ex belli exercitu ceciderunt spectris horrendus. Hoc Vvormartientus, cujus spectra describit longiori oratione Trithemius. Hoc Basiliensis juxta mænia urbis, ubi, Ludovicus Franciæ Delphinus contra Svetios pugnavit.

Pagi à sceleratis habitati. Sic fundus barbilianus propter incolarum scelera à dæmone in forma ferocientis tauri infestabatur: & nunc oves insectabatur: nunc gregum, & armentorum custodibus molestias afferebat: modò habitatores vexabat, ita ut multi solum vertere coacti fuerint, ut refert Joannes Diaconus *in vita D. Gregorii lib.4.c.93*. Ita pagus, Camon vulgò dictus, quasi caput montium non procul ab Oppido Ringa dirè vexatus à spiritu, qui primò à nemine visus cæpit jactare lapides, & pulsare fores: mox sub humana specie responsa reddere, furta prodere, plures infamare, & excitare discordias, paulatim horrea, domosque incendio consumere, donec à sacerdotibus profligatus recessit, ut narrat Sigibertus *ad annum* 858.

Pagi à sceleratis habitati.

Castra, & arces, ubi homines occisi. Kerope castrum unum ex iis, quos Moschus Polono cessit, in quo multi Germani à Moschovitis occisi fuerunt, ita à cacodæmonibus cum sua vicinia infestabatur, ut palam, & in conspectu omnium, Luna splendente in equis sedentes, effusis habenis, circum mænia magno impetu currentes, & interdum more Moschorum vestici integros currus onustos fermento omnibus inspicientibus in vicinum lacum conjicerent. Hæc Isselt *anno* 86. *Hist.* Similiter sterlingi arx in Scotia mons dolorosus dicebatur, quia spiritus gementes, & clamantes nocte audiebantur teste Boetho *lib.4. Hist. Scotorum*.

Castra, ubi homines occisi.

§. II.

Loca publico usui deputata; ut balnea, in quibus referente S. Greg. Nisseno *in vita S. Gregorii Neocæsariensis*, spectra tanta afferebant mala, ut nemo illorum, qui nocte intrasset, vivus egrederetur. Quare post occasum solis nemini patebat aditus: nec ullus unquam dæmonis homicidæ vim evasit præter dicti Gregorii Næocæsar. Diaconum, qui signo crucis munitus nihil passus est. Ita officina purpuraria à dominis deserta ob dæmonis infestationes à S. Parthemio purgata est, ut narrat Metaphrastes *in vita ejus*.

Loca publica.

Vasta, & ampla ædificia, palatiaque magnatum, quorum quædam deserta, quòd spectris essent horrida: quædam habitata cum continuo incolarum terrore, nunc clara luce, nunc intempesta nocte molestias sustinentium. Ita post mortem Cæsaris Caligulæ nulla nox sine terrore transigebatur in ejus palatio, donec tandem incendio consumptum est. Custodesque hortorum lamiarum umbris inquietabantur,

Ampla ædificia, & palatia.

tur, ut narrat Svetonius, qui idem accidisse, refert, in palatiis Neronis post occisam matrem: & Othonis post Galbam interemptum.

Domus particulares. Domus particularium: ut Hesterii cujusdam viri Tribunicii, in qua spirituum malignorum vim noxiam perpeti cogebantur: non homines tantum; sed & animalia, ut refert Aug. *lib.22. de Civit. Dei cap.8.* Simile patiebantur infestæ à spiritibus ædes Athenienses, in quibus umbra ingens, & macilenta catenarum stridore, quibus vincta videbatur, habitatores expulerat: apud Plinium *lib.7. Epist. epistola ad Suram*, & Fulgosum *lib.1. cap.6.* Nec caruerunt spectris ædes Dionis, ut in Diona refert Plutarcus. Alexandri ab Alex. ut ipse narrat *lib.5. Genial. dier. cap.23.* Et aliorum plurium, quos longum, & supervacaneum esset, recensere: cum hoc quotidiana experientia doceat.

§. III.

416 De uno tamen referam, quo Parentii urbis Venetorum in Istria quædam infestabatur domus quod testis oculatus Frater Angelus à Padua supra relatus n. 411. à præfato Ministro Provinciali jussus, ac merito Sanctæ obedientiæ cohonestatus mihi enarravit.

Dum anno Domini 1627. ait, Religionem nostram gubernante Reverendissimo Patre Bernardino à Senis Ministro Generali à Regno Candiæ Venetias versus iter haberem, portum obtinuimus Parentii, ubi à Mercatore benefactore, & amico meo receptus in quodam palatio hospitatus fui, lecto, mensa, ac reliqua supellectili lautè ornato; post cænam sero facto ibi solus permansi. Verùm antequam lectulo procumberem, Deum suppliciter exoravi, ut ab adversis periculis me defenderet: Sed ecce timor vehemens me obruit; nihilominus ab animo omnem pusillanimitatem, ac dejectionem expellens, majorique affectu Deum deprecans, ac Divi Antonii de Padua, aliorumque Sanctorum intercessionem implorans super lectum sedi; positoque ad collum funiculo, quo cingebar, & ad dexteram corona, seu rosario circumducto; somno totaliter à me recedente hora circiter tertia noctis quendam in imo scalæ rumorem, dehinc magno strepitu ascendere aliquem audivi; & quovis scalæ gradu, qui erant facilè viginti, gemitum magnum, ac lamentum emittentem. At ubi ad scalæ summitatem pervenit, videbatur mihi veluti homo calvus, alba veste indutus Sacerdotali albæ non absimile, saccum velut duos sextarios alicujus rei continentem deferens super humeros, quem lectulo appropinquantem attentè aspiciebam, & timore perculsus sudorem continuè emittebam: sic ipse me intuebatur, & gemebat, suspiriaque emittebat, tandem saccum in terram proiiciens, qui argenteis nummismatibus videbatur plenus, accessit ad mensam, & ex his, quæ sero nobis ante supererant, manducare se finxit, nuces, aliaque ad suis instar frangere ostendebat: interim crater argenteus, qui erat super mensam, nullo eum tangente, seipso elevabatur in aere; & modò sursum modò deorsum ferebatur. Deinde continuo quadrantis horæ spatio me intuens attentè persistebat: postea resumpto sacco scalam iterum descendit maximum, ut causare solet terræmotus, rumorem efficiens: & ut ad gradum scalæ ultimum descendit, saccum quasi pecuniis plenum maximo in terram strepitu projecit. Post verò tres horas, quibus nunquam somnum capere, ac lassis membris quietem dare potui, iterum illum ascendentem scalam audivi; sed non tam magno strepitu, ut prius, iterumque saccum deposuit ut antea, suspiria, gemitusque foris emittendo, denuò quadrantis horæ spatio me aspexit; cui cùm tremens nihil dicerem, saccum iterum assumpsit, ac scalam descendens, illum ut prius; sed cum minori strepitu projecit. Post hæc autem somnum cepi, ac defessis membris quietem tradere studui: prope enim erat aurora, cùm esset mensis Maii. Orto verò jam sole, omnibusque à lectulo surrexit, domus illius Domino in altera moranti domo, quæ mihi evenerant, cuncta per ordinem narravi, qui mihi dixit: nonnullis ante diebus in eadem domo quosdam nobiles advenas hospitatos esse, qui tam grandes audiere strepitus, quod præ terrore, & per civitatem hùc illùc aufugerunt, quorum aliqui percussiones, verbera, & ictus tempere. Præterea mihi enarravit, quòd jam à duobus annis ibi mortuus erat

Pres-

Presbyter dominæ avunculus maximoperè avarus, qui multas coacervaverat pecunias, quas ubi reposuisset, ignorabant. Quibus ego dixi, si subter scalam perquirerent, facilè adinvenissent. Quicquid autem postea evenisset, ego ignoro, quia immediatè discessi, nec ampliùs illùc sum regressus.

Quod spectrum, faciliusest, credere, dæmonem fuisse propter rationes supra relatas *num.362. & sequentibus*, quàm animam illius Presbyteri; si enim anima fuisset, se manducare non finxisset, nec illos advenas verberibus excepisset, sicut ibi per illud spectrum factum fuit.

Denique loca, ubi sedes suas habent, qui in gravibus versantur peccatis, præcipuè iis, quibus pietatis, justitiæ, charitatis, & honestatis jura violantur; ubi innocentis sanguinis effusi versantur rei, & crudeles homicidæ, in quibus dæmones vel propria ducti voluntate: vel ut Dei ministri, & carnifices scelera perpetrata vindicant, & castigant, lætitiæ signa exhibentes, & denigra mortalium conditione ob illa commissa triumphantes, quasi hæc loca sint sui juris, in quibus magnam accepere diaboli nocendi facultatem, quam etiam in variis mundi partibus tam publicis, quàm privatis tanquam ejus rectores exercent, secundùm quod sibi à Deo est permissum. 417 Loca, ubi Deus graviter offensus.

CAPUT III.

Omnibus modis volunt malefacere.

Argutè admodum respondit aliàs dæmon uni ex Eremi incolis eum interroganti, quis esset? *Mille modis artifex vocor*, ait. Nam si omnes spiritus nequam ubique malefaciunt: Omnes; quia *principes, & potestates*: Ubique quia *rectores mundi tenebrarum harum*: Omnibus etiam modis conantur malefacere; quia sunt *spiritualia nequitiæ*; *seu spirituales nequitiæ in cælestibus*: ut tertio loco addit Paulus Apostolus. *Nequitiæ sunt*; quia malitia eorum nihil virtutis informis, aut formatæ, theologicæ, aut politicæ secum patitur; cùm sint omninò corrupti secundùm rationem, & appetitum voluntatis in omnibus, in quibus ad bonum ordinari debent, quare nihil cogitant, aut volunt, quod malum non sit, aut non tendat in malum. Sed *Spirituales sunt nequitiæ*, non carne, & corpore constantes, aut sensibili modo intelligentes, aut grossiori modo suos dolos concinnantes, ut homines; sed substantiæ ab omni quantitate liberæ, spiritu, & intelligentia pura donatæ: & subtilissima acutissimi ingenii acie præditæ; atque fallacias tam subtiliter construentes, ut illas evadere, aut eludere mortalibus difficile sit: immò sine Dei gratia impossibile. Denique *in cælestibus* malefacientes: Vel quia in cælo, aere: puta caliginoso versantur, qui cælo dicitur secundùm usitatam scripturæ phrasim. 418 Dæmones omnibus modis maleficia exercent: quia spirituales nequitiæ in cælestibus.

Ex qua regione supera, cælesti, & aerea quot tentationibus mortales in terra constitutos adoriuntur, tot specula venenata ejaculantur: Vel quia pro cælestibus pugnant suis maleficiis. Si enim acrior est pugna, cùm pro rebus magni momenti inter decertantes initur; quàm furiosum putas esse certamen dæmonum contra homines, qui pro cælestibus bellum gerunt, non ut, si vicerint, aliquid rerum cælestium consequantur, sed ut nobis cæli aditum occludant, ex quo ipsi exclusi sunt, & in infernum detrahant æternis ignibus ustulandos? Quare modis omnibus conantur malefacere, ut tertio isto capite videbimus, si consideremus maleficiorum initium, progressum, & consumationem, examinando tribus sectionibus modos, quibus ea Inchoant, Continuant, & Perficiunt. Illa Inchoando, Continuando, Consummando.

SECTIO I.

Inchoantes Maleficia.

419 Dæmones inchoant maleficia Apertè, Occultè, Mixtim.

QUemadmodum solent milites, vel aperto marte, vel occulta pugna, vel mixto certamine hostes aggredi: ut virtute, aut dolo, aut utroque possint reportare victoriam: Ita dæmones cùm malefacere cupiunt, iis tribus modis homines aggredi consueverunt: & nunc apertè: nunc occultè: nunc mixtim ad illos accedere prout se sperant consequi posse quod optant. Apertè, cùm sub visibili forma sese maleficis, aut maleficiandis visendos exhibent. Occultè, cùm nullo sensibili dato signo adventus sui invisibilis, operantur in corpore, & anima damna utrique variè illata. Mixtim, cùm modo invisibili operantes auditu, vel tactu, aut aliquo perceptibili signo se produnt. Quæ tria tribus articulis explicabuntur.

ARTICULUS I.

Apertè.

420 Dum accedunt apertè, In forma Humana, Ferina, Monstruosa.

CUm mali Angeli bonorum sint æmulatores, sicut isti in assumptis corporibus sæpiùs hominibus adsunt: ita illi in externa se specie exhibent, humana, ferina, monstruosa; non phantastico solùm modo, de quo non loquimur impræsentiarum; sed corporali figura, quæ incorporeum spiritum suapte natura invisibilem visibiliter corporeis oculis quoquomodo repræsentat.

§. I.

In humana, Vera.

HUmano si accedit sub schemate, corpus aut verum est, & verè ex carne, ossibusque compactum: aut apparens, & coaptatum ex elementis. Aliquando enim cadaver assumunt humanum, & illud movent motu non vitali, sed locali tantùm atque ita temperant, ut sensum tactus omninò fallant. Hoc præsertim faciunt, cùm nondum valdè dissolutum est corpus hominis recenter mortui. Nam quamvis inde mortuis corporibus pro mollitie, & facilitate movendorum membrorum rigor generalis succedat: quia suavi, & vitali tepore hinc deficiente, augetur frigiditas, quæ illum inducit, & causat; tamen defectum caloris supplere possunt: & sic illum imitando simulare, ut vitales omnes actiones exterius referant. Ita teste Cæsario Monacho Eisterbacensi *lib.12. Miraculorum cap.3.* Dæmon cujusdam Principis Germani mortui corpus anno integro priusquam sepeliretur, ita gestavit, ut illud informare videretur. Quòd si recenter mortuis cadaveribus abuti non liceat, alia assumunt tabe defluentia, quæ sic tempore certo regunt, ut actiones omnes ab hominibus fieri solitas imitentur, quamvis sæpiùs tactu frigida, & horrida deprehendantur, quia calorem illum nolunt: aut Deo obsistente, non possunt simulare. Sic narrat Alexander ab Alex. *lib.2.cap.9. Genial. dierum*, spectrum cubile subiens glacie frigidius deprehensum est ab iis, qui in eo jacebant. His cadaveribus induti dæmones ad utriusque sexus maleficos accedunt, & cum iis commiscentur, sive succubos, sive incubos agant: ut testatur graveolens fætor cadaverum putridorum fætori similis, qui in hoc hominum genere cernitur. Sic fætebat ille Magus, de quo infra *d.3. n.577.* Sic illa mulier de qua *disp.1. n. 160. & d.4. n.325. hujus tomi.*

Apparenti.

Aliquando ex elementis efformatum corpus assumunt. Non enim deest illis industria, qua possint partes aereas, aqueas, & terrestres nubium, vaporum, & exhalationum insimul commiscere, & ita condensare, ut carnis mollitiem, ossis duri-

duritiem, & suavem calorem, quæ in corporis tactu percipiuntur, cæterasque qualitates referant: non veras, quæ à corpore vivo, & anima informante procedunt; sed simulatas, & vitales proximè adumbrantes, quæ non requirunt animam informantem; sed perfici queunt à substantia intellectuali in corpore ejus opera ossium, & carnium similitudinem non modò visibilem, sed palpabilem, & solidam exhibente. Eodem modo sæpiùs Magis, & maleficis seipsos manifestant. Facilè enim est, corpora fingere elementaria; sed cum hac differentia: quòd primo modo apparentes in vero cadavere aliud corpus subire non possunt: cùm repugnet corporis rationi; & nequeant dimensiones quantitativæ sine miraculo sese invicem penetrare. Secùs verò in corpore elementari, quod faciliter dilatatur, spissatur, & rarefit: quia ex materia aerea compingitur.

§. II.

QUovis autem corpore vero, vel apparenti seipsos manifestent, possunt illam formam induere, quam volunt, nisi à Majestate divina prohibeantur. Cùm volunt insigniter fallere, Christi in cruce pendentis, vel purpura, & diademate ornari, aut splendentis Angeli speciem assumunt, ut tradit Rodericus Sancius *par. 3. hist. Hispan. c.2.* Ut plurimum se visendos præbent, ut viri breviori, aut proceri statura. Nam aliquando gigantes fingunt: aliquando nanos: nunc agazonem agentem asinum: non clericum hæreticum: aliàs messorem; pharmacopolam, nautam simulant: sæpiùs in specie nigerrimi æthiopis oculis scintillantibus, barba prolixa, & picem scintillante, vultu tetro, & horrido, naribus fumum sulphureum fundentibus: aut alia simili forma instituto maximè accommodata se offerunt. Vel occurrunt sub forma muliebri, ut comptæ, & illecebrosæ, atque calamistratæ puellæ, vultu procaci, gestibusque impudicis, & variis artibus ad inhonesta scelera pellicientis. Vel induunt formam pueri quinquagenarii, sed nigri, & deformis. His modis sese Magis, maleficis, & maleficorum consultoribus repræsentant, & cum eis loquuntur, paciscuntur, commerciaque exercent, ut testantur Surius *tom 3. Jun.7.* M. Marulus *lib.5. c.7.* Sabellicus *lib.10. Exempl. c.3.* & Sozomenus. Quavis forma.

In quibus (quæ Dei bonitas est) quamvis pulcherrimam hominis similitudinem conentur efformare, tamen iis invitis aliquid semper deprehenditur insolitæ notæ, & deformis pravitatis, quod dæmonem arguit. Nam sese ostendunt in corpore, vel nigro squalido fætente; vel formidabili, naribus deformiter simis, aut aquilis; oculis flammantibus, & valdè abditis, uno, vel utroque pede corneo, & bifido, statura nimis procera, aut brevi, voce stridula, subsibilante, vel confusa, debili, & obscura, ut semper aliquid adsit, quo detegatur impietas; ne quam mortales ignorantiæ justam excusationem prætexant, si fucata forma se decipi patiantur. Sed difformis.

§. III.

HUmana non contenti figura, ferinam induere sæpissimè ipsis in more positum est. In quo ab Angelis differunt, qui unam, & eandem humanam dico, & quidem virilem formam regulariter assumunt. Nam aliquando vera corpora belluarum agitant, in quibus extraordinaria operantur, ut docet Hieronymus *in vita S. Hilarionis. Cùm enim ad eum* inquit *animalia quotidie pertraherentur, in iis Bactrus camelus enormis magnitudinis, qui jam multos obtriverat, à triginta, & eo ampliùs viris solidissimis funibus ligatus cum clamore adductus est, sanguinei erant oculi, spumabat os, volubilis lingua turgebat, & super omnem terrorem rugitus personabat immanis. Jussit igitur eum dimitti senex; statim verò & qui duxerant, & qui cum sene erant usque ad unum diffugere: porrò ille solus perrexit obviam, & sermone Syro: Non me, inquit, terres diabole tanta mole corporis; & in vulpecula, & in camelo unus, at-* 421 2. Apparent in forma ferina. Vera.

que idem es. Et interim porrecta stabat manu, ad quem dum furens, & quasi eum devoratura bellua pervenisset, statim corruit; submissumque caput terræ coæquavit, mirantibus cunctis, qui oderant, post tantam ferociam, tantam subitò mansuetudinem. Docebat autem senex, hominum causa diabolum etiam jumenta corripere: & tanto eum ardere odio, ut non solùm ipsos: sed etiam ea, quæ ipsorum essent cuperet interire. Hactenus Hieron.

§. IV.

422 Fictitia. ALiquando verò fictitia formant corpora: & sic apparent, ut gallus gallinaceus magnus, & ferox, vultur, aut corvus nigerrimus: ut merula, aut alia avis importuna. Aliàs fiunt vulpecula, lupus, leo, taurus, aut ferociens animal. Sæpè draco, serpens, musculus, mustella, vespertilio, scorpio, aut musca videntur. Ut plurimum etiam ut canis nigerrimo pilo, & horrendo latratu, ululatuque terrent.

Sic anno Domini 1665. mense Martii dum tempore quadragesimali concionabar in quodam oppido Brixiensi coram me ducta fuit Adolescentula paupercula annorum duodecim, quæ præsente ejus matre mihi enarravit, quòd jam à bimestri, dum in quodam nemore lignis colligendis incumbebat, obviam sibi venit quidam canis niger staturæ eminentis, qui elevatis pedibus anterioribus eam amplexus est, quo facto nimis perterrita quasi semimortua in terram cecidit, ac postea nisi difficulter potuit domum suam petere, ex quo tempore semper malè se habuit, sæpiusque sensuum operatione destituta in terram cadebat. His à me auditis, facta imprimis probatione, an esset à dæmone obsessa, ac manifestè cognita ejus obsessione, priùs in fide, ac confidentia in Deum instructa, ac benè disposita, tandem, in Nomine Jesu dæmoni præcepi, ut ab ea recederet, qui statim sub eadem forma canis, qua ingressus erat, aufugit, ut ipsa statim cum gaudio manifestavit dicens: *En fugit, en fugit ille canis, qui me oppresserat, sed foris stat extra ostium me aspiciens.* Ego autem illius manum dexteram tenens in fide, ac confidentia in Deum roboravi, ac præcepi, ut ipsamet dæmoni suam exprobraret imbecillitatem, ac opprobriis illum impeteret, ac præciperet, ut longiùs abiret, nec amplius ad illam accedere auderet, qui sine ulla mora in fugam versus est: ipsa verò gaudio plena ad domum suam unà cum matre sua est reversa.

Ordinariè autem ut hircus fædus aspectu, & fætore intolerabilis, sed more hominum rectà incedens. Sic enim in sagarum conventibus se videndum, & adorandum præbere omnes omnium nationum magi, maleficique uno ore fatentur. Et meritò nulla aptior forma reperiri potest, quæ dæmonis genium clariùs indicet. Est enim animal vultu truculentum, barba difforme, cornibus terribile, fætore grave, salacitate spurcissimum: quibus proprietatibus tum dæmonum, tum maleficorum mores designari quis non videt? Quam formam tamen deponunt, & aliam sumunt viri, vel mulieris prout maleficis inserviendo expedire putant.

Nunquam in forma Aut Columbæ. Aut Agni. Aut Ovis. Hìc tamen à nonnullis observatum est, ut tradit Petrus Thyræus *lib. 1. de apparit. spirituum c. 9.* nunquam dæmones formis columbæ, agni, aut ovium usos fuisse: non quia non possint illas, sicut alias inducere; sed quia vel non permittuntur, vel nolunt: Siquidem aut Deus prohibet, illas figuras assumere, in quibus ipse hominibus apparere dignatus est: aut ipsi tali eum odio prosequuntur, ut ne communem quidem cum eo similitudinem habere velint: aut quia illas figuras detestantur, quæ sunt animalium innoxiorum carentium dolo, & nullum damnum inferentium; ut sunt columbæ, & oves; easque amant, in quibus vitia repræsentantur, quæ ipsi diligunt, & ad quæ homines solicitare consueverunt.

§. V.

§. V.

PRogrediuntur ulterius, & semotis humanis, belluinisque speciebus, alias ignotas, & monstruosas effingunt: Chimærarum, Centaurorum Gorgonum, Harpyarum, Eumenidum, & mille aliorum portentorum. Facile enim est ipsis talia corpora ex aere conglutinare, qui etsi nec colorem, nec figuram habeat, dum in sua raritate manet; condensatus tamen, & figurari, & colorari potest: præcipuè si terrei, & aquei vapores accedant, qui utpote crassiores solidiùs condensantur. Unde corpora sic assumpta neque veram formam, aut organizationem completam habent, ut Physici loquuntur; sed solam effigiem, quæ potiùs artificialis est, quàm naturalis. Neque propriè in iis loquuntur; cùm locutio vera sit operatio corporis actu vitam habentis, & anima rationali informati; quale non est corpus illud assumptum; sed tantùm impropriè, inquantum sonum humanis vocibus similem in aere producunt: non secùs, ac si quis summo artificio in tuba sonum vocis humanæ instar redderet. In quo sensu loqui dicuntur etiam in rebus sensu, & voce carentibus, puta arboribus, aut tripode, ut supradictum est *disp.* 1. *n.*31. *&* 32. Neque exercent operationes potentiæ vegetantis, aut generantis; sed tantùm actiones animæ, inquantum motrix est corporis. 423 3. Apparent in forma monstruosa.

Sic ut monstrum apparuit cuidam Homini Bergomati anno Domini 1657. qui cùm totam noctem Nativitatis Domini in ludo alearum consumpsisset, ac totius suæ pecuniæ jacturam fecisset, cùm esset miser, ac pauper domum reversus desperatione ductus Dæmonem vocavit, ut veniret, & secum illum asportaret: & ecce Dæmon venit sub forma monstri nigerrimi, illumque aggressus, secum per aerem deferebat, ac suffocare tentabat, sed uxor ejus accepta aqua benedicta, ad Deumque clamans impedivit eum; verumtamen à Dæmone continuè in gutture, ac cæteris corporis membris valde torquebatur; tandem sæpiùs rogatus sequenti die ego ad eum accessi, & ex lecto surgere præcepi, & sine mora ad Conventum nostrum progredi, ubi in quodam Oratorio genuflexus post varios contritionis actus elicitos, ac Dæmoni renuntiationem factam, tandem dæmon visibiliter sub forma monstri in fugam versus est.

Anno verò 1666. die 15. Maii cùm ducta fuerit coram me quædam Adolescentula Diœcesis Bergomensis, quæ varia tormenta ferebat in capite, stomaco, ac reliquo corpore, ac sæpiùs exanimis in terram cadebat, post aliquas breves instructiones ei factas coram matre sua, recitata priùs oratione ad Dominum Jesum Christum directa, deinde actu detestationis contra dæmonem elicito, facto à me præcepto Dæmonis expulsivo, in ultimo instanti illius præcepti apparuit ei Jesus Christus Crucifixus, qui Dæmonem ejecit, à qua visus fuit veluti monstrum nigrum cornutum velociter ab ea fugiens: ut ipsa statim hilari vultu mihi testata est.

Hisce apertè modis in triplici illa forma dæmones apparere magis, & maleficis, cum quibus colloquuntur, sermone ut plurimùm inter regionis illius incolas usitato: ita tamen, ut si velint, ab illis, non autem à circumstantibus videantur, aut audiantur, quod naturaliter facere possunt; testantur Olaus Magnus *lib.*3. Petrus Cluniacensis *lib. de miraculis*, Hugo Floriacensis *in Chron.* Cyrillus *in vita S. Daniel*, Joannes Niderius *lib. ult. Formicarii*, Metaphr. apud Surium *mense Maii*, Petrus Damianus *in vita S. Romualdi*, Gaguinus *lib.*10. *Hist. Franc.* & Torquemada *dial.*3. Quare sæpiùs accidit, ut ab illis visi, & auditi, ab aliis penitùs non perspiciantur, quamvis nec semper ita latere velint; sed sæpiùs præsentibus, & audientibus cæteris sese exhibeant, & colloquantur.

ARTICULUS II.

Occultè.

424 Dum accedunt occultè, divisis officiis, nocent.

FAcilis est hujusmodi accessus dæmonibus. Cùm enim sint natura incorporei; invisibiliter operari possunt, cùm animæ, corpori, & bonis exteris nocere volunt; atque in iis occultè perficere maleficia, quæ non omnia ab omnibus concinnantur; sed singula ab iis, qui unicuique specialiter deputati sunt. Nam innumera dæmonum turba, quæ ferè universas mundi partes pervagatur, ut homines vexet, non confuso impetu, turmatimque illos adoritur; sed distinctis conatibus, & ordinatim impugnat; atque in plures ordines, quasi in diversas acies exercitum conflat potentia, ordine, & numero formidandum.

§. I.

Alii animæ.

ALii animam vitiis oppugnant, ii, nempè, qui eis præsunt: Cùm cuilibet vitio, ut docet Magister sentent *in 2. dist.6.* summus ex dæmonibus præsideat. Lucifer, qui inter spiritus infernales primarium locum tenet, superbiæ quasi omnium peccatorum capiti præesse dicitur: Mammon avaritiæ: Asmodæus luxuriæ: Sathan iræ: Beelzebub gulæ: Leviathan invidiæ: Beelfegor accidiæ, & sic de cæteris.

Favet scriptura, quæ apud Prophetam Oseam incentores libidinum, atque luxuriæ quosdam spiritus commemorat, cùm *cap.4.* dicit: *Spiritus fornicationis decepit eos*. Et idem ab Abbate Sereno apud Cassianum *in Collat. collat.7. cap.32.* asseritur. Non tamen putandum est, ut notat Glossa *in c.51. in Josue*: cuique vitio unum solùm præsidere, ita ut unus, & idem fornicationis spiritus seducat eum, qui in Italia fornicatur, & eum, qui in Gallia, aut in aliis locis in idem peccatum prolabitur: Neque unum esse dumtaxat spiritum avaritiæ, qui in diversis locis diversos homines exagitet, atque ita de cæteris; sed potiùs fornicationis esse supremum unum spiritum, cui tanquam primario innumeri quasi officiarii pareant: omnique studio ad illud peccatum homines inducere nitantur. Similiter gulæ principem esse multosque ejus imperio subditos, qui diversos ad hujusmodi peccatum solicitare non cessant; inter quos illi in præsidentia altiorem gradum obtinent, qui scientiæ acumine, & obstinationis malitia aliis antecellunt. Ita testantur Alex. Alens. 3. p. q.37. m.3. Joseph Angl. *in d.6. & 7. diffic.4. concl.3.*

§. II.

425 Juxta cujusque mores.

HI autem cùm accedunt, & recedunt, tam occultè sua exercent maleficia, ut non sentiantur. Non enim accedentes videmus, aut recedentes: operantes verò sentimus, quandiù durat interna tentatio, qua solicitamur ad vitia. Nam quisque eorum, ut est pravus, & subdolus spiritus secretò insidiatur, & tentat modo cuilibet convenienti. Non enim omnibus indifferenter adhibet æstus libidinis, aut illecebras gulæ ingerit, aut apponit incitamenta luxuriæ, aut virus infundit invidiæ. Neque omnes indistinctim mærore conturbat, fallit gaudio, metu opprimit, admiratione seducit; sed omnium discutit consuetudines, ventilat curas, scrutatur affectus, & causas quærit nocendi, ubi quemque viderit occupari. Cautè perlustrat complexiones, naturas, affectus, ut sic occultiùs, & secretiùs operetur, & singulorum inclinationibus opportunas, affinesque tentationes accommodet: quod optimè docet Greg. *lib.29. mor. in illud Job. Per quam viam spargitur lux, dividitur æstus super terram*. Priùs ait, *complexionem uniuscujusque antiquus adversarius prospicit, tunc tentationis laqueos apponit. Alius nanque lætis,*

tis, alius tristibus, alius timidis, alius elatis moribus existit. Quò ergo adversarius occultus facilè capiat, vicinas complexionibus deceptiones parat. Quia etenim lætitiæ voluptas juxta est, lætis moribus luxuriam proponit. Et quia tristitia in iram facilè labitur, tristibus poculum discordiæ porrigit: quia timidi supplicia formidant, paventibus terrorem intentat; & quia elatos extolli laudibus conspicit, eos ad quæcunque voluerit, blandis favoribus trahit. Singulis igitur hominibus vitiis convenientibus insidiatur. Hactenus Gregorius. Similibus ferè verbis id testantur S. Isidorus *de summo bono lib.1.c.3.* S. Leo *serm.7.de Nativit.Domini*. S. August. *serm.4. de tempore, & lib.soliloq.c.17.* S. Chrisost. *hom.6. super Matthæum c.3.* D.Basilius *ho.21. in aliqua sacræ scripturæ loca* S. Ephrem Syrus *hom.de superbia*, ac S. Bernardinus *de Inspirationum varietate serm.2.c.4.*

§. III.

Alii variis infirmitatibus corpora afficere student juxta distributam unicuique curam, morbum aliquem singularem inferendi. Ut enim afferit Petrus Thyræus *part.1. de dæmoniacis cap.14.* Verùm quidem est, omnes & singulos afferre mala, quæ miser homo patitur, tum vires ejus mutando: tum alio, & alio tempore ad vexandum incumbendo; Verumtamen certa quædam singulis esse proposita, & uni hæc, alteri alia mala procurandi provinciam demandatam; immò loca certa singulis assignata, in quibus suam exerceant tyrannidem, & per consequens unum aliquem superioris ordinis invigilantem, ut alii suis officiis benè fungantur. Quare alius paralysim, alius epylepsiam: alius apoplexiam inferit: qui inducit cæcitatem: qui surditatem: qui membrorum stuporem, & convulsionem, cæterosque morbos; licèt unus, & idem spiritus omnes prædictos possit, immò sæpiùs inducere consueverit. In quo sive unus sit, sive plures, se gerunt more peritissimi Medici, qui antequam remedia adhibeat, pulsum explorat infirmi, membra contrectat, lateribus manum admovet, linguam inspicit, oculorum colorem attendit, omniaque alia, aut sanitatis, aut morbi indicia perscrutatur. Nam eadem maleficiis inferendis observant, quæ isti in remediis adhibendis, quod ità latenter præstant, ut imperceptibiles sint eorum accessus, moræ, recessus: putentque ægroti infirmitatem non à dæmone, sed ab aliqua naturali causa, sed incognita procedentem: ideòque remedia nequaquam quærunt spiritualia. 426 Alii corporis

Alii bonis exteriùs dissipandis invigilant juxta officiorum distributionem. Sunt enim, qui tempestates, fulgura, tonitrua, aliasque aeris intemperies excitare: qui fruges, nuces, fructus, arboresque disperdere: greges, & armenta perimere: insania respergere; jacturamque bonorum omnium procurare debent. Quod occultis, secretisque modis eos peragere experientia ipsa testatur. Quare verè divinus dicitur à Paulo modus, quo luctandum est contra spirituales nequitias, dæmones, nempè, qui, cùm sint spiritus, spirituali modo subtili, imperceptibili, & consequenter occulto suas exercent nequitias, & solita operantur maleficia; sed omnia prædicta vana, & irrita evadunt, si à Deo illa peragere non permittantur. Alii bonis externis.

ARTICULUS III.

Mixtim.

Hoc tertio modo accedunt ad homines, cùm partim apertè, partim occultè procedunt. Occultè, quia præsentes non sunt in aliqua sensibili forma hominis, bestiæ, aut monstri. Apertè, quia præsentiam suam sensibili signo attestantur; non quòd abigantur, aut astringantur ad eam externis signis significandam; 427 Quare aliquo signo externo accelsum testatur.

dam; sed forsitan quia sic divinæ Providentiæ ratio postulat. Cùm enim ad illos accedant, qui ob suam nimiam de divina protectione diffidentiam ipsis quasi ostium pandunt, justo Dei judicio permittitur dæmonio, sensibiliter in eos intrare, ut ipsi priùs carnifices suos conspiciant, quàm eorum tyrannidem experiantur: Vel quia solitam voluntatis suæ propensionem, ex qua illud procedere videtur, sequi optant. Volunt namque Dei, & Angelorum mores contraria æmulatione sectari: ut quemadmodum illi adventu suo operationes suas externis quibusdam, magnisque argumentis testantur, & indicant; ità nequam spiritus suam præsentiam velint innotescere sensibili aliquo modo; ne in hac re ipsi videantur inferiores; cum hac tamen differentia, quòd illi cupiunt omnes quieto esse animo, ad quos divertunt: hi turbatum volunt, & territum: unde terriculamenta, & perturbantia adhibent signa, antequam miseros homines invadant.

§. I.

428 Quæ sint illa signa proposita sensibus. 1. Alia interioribus.

PОrrò, cùm accedendo similiter utuntur sensibilibus, alia interioribus, alia exterioribus sensibus percipiuntur. Prima sunt apparitiones imaginariæ, quę vigilantibus, & dormientibus contingunt. Solet enim dæmon species varias commovere in imaginatione eorum, quos maleficiis vexare desiderat; ita ut se ab eo agitari, molestia affici, aut etiam occidi, & jugulari putant; quod postea magno suo detrimento, & calamitate experiuntur.

Vigilantium. Hæc autem accidunt in vigilia, cùm homines nihil minus cogitantes subito terrore corripiuntur. Imaginatio etenim, cùm sit corporalis potentia, quæ aliàs phantasia dicitur, inter cognoscitivas media, nempè, sensum, cui superior est; & intellectum, cui inferior, diabolicæ operationi obnoxia est; atque in ea species intentionales, quas vocant, rerum existentium, aut fictitiarum simulacra; ad libitum movet, & accommodat; quibus ea, quæ ipse exhibere desiderat, repræsentantur.

Dormientium. Quare, cùm aliquem maleficio afficere vult, imaginarias commovet formas, quibus tanquam horribilibus spectris terrorem immittere consuevit: quod plures sibi evenisse mihi contestati sunt. Istæ verò in somno haud rarò contingunt. Obscura enim facta, & horrenda immittit somnia. Nam cùm in dormientibus ea potentia animæ, quæ est rationis particeps sopita maneat; illa autem, in qua est fæditas quædam, atque aggrestis immanitas, cum sit potu, atque pastu obstupefacta, naturali propensione immoderatè jactatur, dum omnia visa obiiciuntur à mente, & ratione vacua. Quòd si iis naturalibus dispositionibus virtus accedat diabolica, quid non patitur miser homo phantasticis, & imaginariis visionibus? quasi tot furiis agitatur. Timor artus occupans, pallor dispersus per totum corpus, clamores insoliti, ululatus lamentabiles, sudor per omnes poros emissus, longa suspiria ex immo pectore educta, horrendi fremitus, violenta membrorum agitatio, totumque corpus efferum testantur. Qualia signa experiuntur ii, qui aliquo maleficio tangi incipiunt; dæmonesque suæ operationis primordia contestantur.

§. II.

429 2. Alia exterioribus?

SEcunda sunt illa, quæ quinque externis sensibus percipiuntur, quibus dæmon convenienti unicuique modo se præsentem exhibet, cùm accedit ad aliquem.

Visus. 1. Visus observat sæpiùs muscas, aut araneas os ingredientes, aliaque ramenta, aut pilos minutiores, qui oculis obversantur, & in fauces se ingerunt, ut fecit illi, de quo infra tom.2. d.4. num.546. Unde quidam profectam hinc volunt

con-

consuetudinem, quæ apud Catholicos viget, quando oscitant, os signo crucis munire, quasi hac crucis signatione dæmonum in corpora ingressus prohibeatur.

2. Auditus percipit leves strepitus, magnos tumultus, simulatos incessus, cachinnos, & risus, suspiria, & gemitus, clamores, & voces, & alia, quæ sub aurium sensum cadunt, atque à spiritibus excitantur. Non quòd verè strepant, tumultuentur, incedant, rideant, suspirent, gemant, & vociferentur: quia vox animalium rationalium est, cùm affectum, aut conceptum significant: & clamor sine voce nullo modo esse possit: Neque enim aliud est, quàm intensa vox. Gemitus, & suspiria ad eos pertinent in quibus affectus reperiuntur, & partes, quibus vox ad sui formationem indiget. Risus potentiam sequitur; quam asserunt, affectum quendam esse rationalis animalis. Quis verò spiritus animalia dixerit? Cantus, & concentus à sono, qui fistulis, organis, aliisque musicis instrumentis excitatur, non differt, ideòque præter sonum omnia illa sunt simulata. Ad sonum verò edendum non indigent ore, lingua, palato, labiis, dentibus, quæ in voce articulata requiruntur, non pulmone, arteria, gutture, gurgulione, quæ ad alias non ita articulatas voces necessaria sunt; cùm paucioribus indigeant nempè, duorum corporum collisione, quam illos peragere posse nemo negabit. Et sic aerem ita collidere, constringere, disrumpere, allidere, & temperare, ut quos velint sonos, edere valeant, quibus adventum annuntiant. Auditus.

Harum operationum aliqua exempla referam eorum, qui variis temporibus ad me confugerunt. Anno Domini 1658. mense Octobris Bergomi ad me confugit quædam Vidua paupercula, quæ mihi enarravit, se, cùm sola in suo cubiculo permaneret, audire voces Magorum, & maleficorum dicentium, se velle concumbere cum ea, quorum alii dicebant, non consentiet, quia timet Deum, alii è contra dicebant, utique consentiet, & si non consentiet, vim inferemus, & tandem sibi videbatur super lectum aliquem ascendere, sic maximo correpta timore jacebat, nec somnum capere poterat, quam admonui, hujusmodi esse diaboli technas, ut eam tandem ad aliquod peccatum patrandum induceret; idcircò non timeret, sed Deum laudaret, ac corde, & ore diceret, se Deum amare super omnia toto corde, tota mente, ac totis viribus, eique pro beneficiis acceptis gratias ageret, idque sæpè, ac sæpiùs repeteret, donec hujusmodi terriculamenta evanescerent. Hoc enim remedium est potissimum contra hujusmodi technas diabolicas.

Aliæ plures personæ utriusque sexus similes voces, ac strepitus audientes, accesserunt, quæ mediis benedictionibus, ac monitis salutaribus ab eis liberæ extiterunt.

§. III.

3. Odoratus sæpiùs fætorem sustinet intolerabilem qui in omnibus dæmoniacis operibus ferè intervenit, vestesque astantium, domos, aerem, & circumstantia loca sic replet, ut longo tempore duret. Quare dæmonum fæderati, ut sunt Magi, & malefici, ut plurimum fætent; atque è vestibus, ore, & corpore graveolentia emittunt non ferenda; quia cum dæmone familiariter conversantur, qui fætoribus, & putoribus aerem inficere solet, quoties se præbet visibilem, ut omnes historiæ contestantur. Odoratus.

4. Gustus malè sæpiùs afficitur, quando unà cum cibo, aut potu in os hominis latentes dæmones ingrediuntur, & mox in corpora ingressi magna tyrannidis exempla dant, ut suo damno sensit Virgo illa, de qua Gregorius *lib.* 1. *Dialogorum c.* 4. narrat, cum lactuca dæmonem latitantem hausisse, à quo statim possessa est. Quare ordinariè solent Magi, & malefici pomum, aut quid simile edendum præbere iis, quos maleficio inficere conantur. Gustus.

De

De hac re exemplum apertum mihi ante oculos se præbuit Bergomi anno 1659. dum quædam mulier ad me confugiens, ut à quadam liberaretur infirmitate, mihi enarravit, jam ab aliquot mensibus sibi à quadam Muliere fuisse datum pomum, quod ut vix manducavit, statim in stomacho vehementes percepisse torsiones, quibus incessanter affligebatur: Quare post diligentes in fide, ac fiducia in Deum à me ei factas instructiones, tandem facto à me dæmoni præcepto, ut destrueret omne maleficium, quod patraverat, illicò pomum illud evomit, quod licèt tanto tempore in bolos divisum in stomacho mansisset, nondum tamen corruptum, sed integrum in sua propria forma permanebat, ideòque mulier illa perfectam sanitatem consecuta læta recessit.

Tactus. 5. Denique Tactus varia sentit signa dæmoniacæ operationis, cùm illi tenebriones modò hominum aures vellicant: aliquando è lecto detrahunt: aliàs crines abradunt: modò accubare cum eis tentant in eodem lecto: nunc propulsant, & prosternant renitentes: nunc fustibus excipiunt: modò allidunt ad angulos: aliquando præcipites agunt: sæpiùs ustiones, & verbera infigunt, aliisque malis dormientes, & vigilantes molestant, antequam morbos inferant, aut ipsam mortem.

Hic unicum referam exemplum de quodam Sacerdote utriusque juris Doctore cujusdam Comitis ex Valletellina filio, qui consultò Bergomum adveniens ad me accessit anno 1654. ut auxilium aliquod contra dæmonum infestationes reciperet. Qui mihi enarravit, quòd jam ab annis circiter duobus dæmones eum saxis singulis noctibus impetebant, rumores ita magnos excitabant, quòd nedum in suo palatio moram facere, sed nec in tota Valle habitare poterat. Accesserunt duo boni Religiosi, qui se jactaverunt se nullum dæmonum timorem habere, ideoq; secum nocte in eodem cubiculo permansuros: annuit Doctor, quòd fuisset hoc sibi gratissimum: steterunt utique in eodem cubiculo; sed ecce ante mediam noctem rumores, terremotus magni; post rumores lapidum fumigantium jactus, & contra Doctorem, & contra illos Religiosos, qui tanto timore fuerunt correpti, quòd nec loqui valerent, nec se de lectulo dimovere auderent, quinimò unus illorum præ timore in febrim incidit, alter verò in alvi profluvium prolapsus tanto rubore perfusi fuere, quòd manè valdè diluculo insalutato Hospite egressi suo intinere processerunt. His à me auditis illum docui remedia spiritualia, quibus facilè posset hujusmodi dæmoniacas infestationes superare, qui tandem lætus ad suam patriam remeavit.

Hæc autem præstare possunt dæmones vel per assumpta corpora: vel vi, & potestate ipsis innata more hominum, qui aut fuste, gladio, hasta, & hujusmodi instrumentis utuntur in vulneribus infligendis: aut opera concitati aeris, cujus vi deiiciuntur ædes, concitantur maria, arbores radicitus evelluntur: aut robore naturali corporibus nervosis indito. Si enim his tribus modis tanta homines moliuntur, quid dęmones, qui ita mixtim accedentes ad malefaciendum ex parte latitant, & ex parte se produnt, dum sua maleficia partim occultè, partim apertè incipiunt in hominibus concinnare?

SECTIO II.

Continuantes maleficia.

430 Mundus civitas. Scitè quidam mundum hunc urbi compararunt, cujus mænia cœli altitudine prominentia, latitudine solidissima, stabilitate perpetua. Regiones, regna, & imperia varia inter se diversitate distincta. Aquarum profluvia, flumina sinuosis anfractibus omnes ejus partes inundantia. Ædificia, civitates, oppida, castra, quæ vario situ nunc in montium cacuminibus: nunc in amœnis vallibus: nunc ad aquarum fluenta visuntur. Plateæ, camporum vasta amplitudo vineis, pratis, sylvis, nemoribus, & segetibus variegatæ. Cives, omnes omninò homi-

mines, qui terram incolunt, qualem se esse profitebatur ille Philosophus, qui interrogatus: quisnam esset? Respondit, se esse cosmopolitam. Magistratus, Reges supremi, qui in diversis regnis, Rempublicam administrant. Princeps, Summus Deus Optimus Maximus, qui illam potentia condidit, sapientia regit, & bonitate conservat.

Nec tam nobili civitati desunt vigiles die, noctuque excubias agentes, Angeli, nempè boni, qui tanquam sexaginta fortes ad bella doctissimi hostes arcent, tum illam tutantur, & solicitè provident, ne quid detrimenti, ac ruinæ patiatur; & publicam curam gerunt, ut Respulica universa omni bonorum genere affluat: Ideòque vigiles à Sponsa Christi per antonomasiam vocantur *Cant.3. Invenerunt me vigiles, qui custodiunt civitatem*. Vigiles Angeli dæmones arcent.

Sed & alii reperiuntur, qui & ipsi excubias agunt, noctes ducunt insomnes, & dies integros impendunt, non ut custodiant, defendant, & foveant; sed ut disperdant, dissipent, & conterant civitatem; & ejus habitatores. Nam sicut illi, cùm sint excellenter benevoli, bonis omnibus illos cumulare non cessant; ita isti, cùm sint insigniter malevoli, immò ipsa malitia, eos maleficiis student die, noctuque vexare; & ideò urbem continuò circumdant, & visitant, ut monet Propheta *psal.54. Die, ac nocte circumdabit eam super muros ejus iniquitas, & labor in medio ejus, & injustitia*. Sed ut faciliùs noceant, solent tempus nocturnum, diurnumque præcidere, & suam cuique partem tribuere, ut alii sint diurni, qui tota die universas mundi plagas lustrant: alii nocturni, qui, dum noctis tenebræ totam terræ faciem operiunt, ubique pervagantur: & sic continuè maleficiunt: ut docet David *psalm.90.* cùm dicit: Eos, qui in protectione Dei sunt, non timere à timore nocturno, à sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incursu, & dæmonio meridiano. Quod clariùs constabit, si duobus articulis istos Vigiles Diurnos pariter, & Nocturnos, attentiùs consideremus. Dæmones alii Diurni alii Nocturni.

ARTICULUS I.

Die.

Sagittam per diem volantem, incursum, & dæmonium meridianum duo esse spirituum damnatorum genera vult Paraphrastes Chaldæus in eum locum. Et quidem diurnorum dæmonum molestantium, & maleficia concinnantium alii sunt mites, alii tetrici, & truculenti, & utrorumque meminit Cassianus *coll.7.cap.32*. 431 Diurni Alii Mites. Alii truculenti.

§. I.

Mites sunt in duplici differentia: Illudentes uni: Terrentes alteri.

Illudentes esse quosdam ex illis docet Collector ille Serenus Abbas apud Cassianum *loco citato*, dicens: *Nonnullos immundorum spirituum ita seductores, & joculatores esse manifestum est: ut certa quadam loca, seu vias jugiter obsidentes nequaquam tormentis eorum, quos prætereuntes potuerint decipere, delectantur; sed de risu tantummodo, & illusione contenti, fatigare eos potiùs studeant, quàm nocere*. Mites Alii terrentes. Alii illudentes.

Hos incursum, & dæmonium meridianum possumus appellare, idest incurrentes dæmones; cùm illud *incursu, & dæmonio* ex vi idiotismi sumatur pro incursu dæmonii, ut Aquila, & Symmacus vertunt. Incursus vocantur, quia peregrinantibus solent ultro occurrere, præsertim cum à via devii nesciunt, quò se vertant. Illis enim aliquando viam ostendunt bonam, per quam ambulent. Aliquando simul antes se esse ductores in majores errores inducunt, & in loca obsita du- Illudentes dicti Incursus.

dumis, aquis intercepta; montibus prærupta, vallibus dissita conducunt: ubi larva deposita, risu, cachinnisque errantem hominem provocant ad impatientiam. Nam etsi non æquè delectentur mortalium tormentis, ac alii crudeliores: tamen ficti illi risus testantur, eos ob illorum molestias aliquam sumere delectationem. Cùm certum sit, omnes omninò dæmones propensissimam habere voluntatem ad omnia mala hominibus inferenda, eò quòd illos summo, & hostili odio prosequuntur. Nec ob aliam causam eos non facere mala, quæ vellent, & possent, nisi quia non permittuntur à Domino. Si enim liceret, omnes ad unum necarent; *cùm constet* ut ait S. Bernardinus *serm. 6. de Misericordia perfectione art. 2. cap. 3. dæmonem velle, quod pejus potest, cujus potestas si esset quoad omnia libera, & soluta, ineffabili modo sine omni ordine, & mensura subverteret totum statum inferiorum*. Et ideò, cùm aliud non conceditur, homines decipere satagunt, ut deceptos saltem irrideant. Meridiani verò dicuntur vel à loco: vel à tempore, quo apparere solent. Locus desertum est, quod Hebræis situm est ad meridiem, unde in scriptura sacra meridies, & desertum pro eodem usurpantur. Amant enim Sylvarum solitudinem, & desertorum habitationem, ubi vagantur ad libitum: ut ante monuimus. Tempus est meridies, cùm incalescente sole viatores umbras quærunt, vel ad hospitia festinant, ut matutinos itineris labores aliqua refectione solentur.

Et dæmoniū meridianum.

§. II.

432 Exemplo probantur.

UTriusque apparitionis exempla habemus in vita S. Pauli Anachoretarum principis, quem cùm quæreret Antonius alter Eremi cultorum antesignanus; & jam longiùs à monasterio progressus vastam illam solitudinem, quæ adusta solis ardoribus horridum Monachis præbebat habitaculum, circunquaque lustraret, latibulaque diligens explorator perscrutaretur, ut illum inveniret: cujus videndi incredibili ardebat desiderio, post labores itineris, & solis radios diù perpessos, cùm nullus reperiretur, à quo posset percunctari, ubinam Paulus habitaret; neque ulla humani vestigii signa videret, duo monstra habuit obvia. Primum conspexit, Hieronymo teste *in vita ejus*, hominem equo mixtum, cui Poetarum opinio Hippocentauri nomen dedit: Secundum homunculum aduncis naribus, fronte cornibus asperata, cujus extrema pars corporis in caprarum pedes desinebat. Obstupuit primo intuitu S. Senex, præstigiaque dæmoniaca suspicatus, salutari se crucis signo muniit: & quinam essent, contestatos interrogavit. Illud nihil humanæ referens vocis, stridulo sono emisso petulcum animal in desertum aufugit: Istud humana voce se eremi accolam professus est; & unum ex his, quos cæca Gentilitas pro Diis habuit, Faunosque, & Satyros nominavit; atque via indigitata dilapsus citò, velocique gradu in densiorem sylvam prorumpens ampliùs non comparuit.

§. III.

433 Alii terrentes.

TErrentes, quasi volantes sagittæ; sed nullum ferientes nihil aliud noxium hominibus inferunt, quàm terrorem: quod dupliciter faciunt, prout sæpiùs se prodere nolunt: aut seipsos manifestant.

1. Modo invisibili.

Cùm latent, terrorem excitant. Aliquando intrinseca operatione, ut asserebant Antiqui à Fauno, & Pan factitari: Illi namque terribiles, & inopinatos sonos: Huic immissiones terriculamentorum tribuebant: putabantque viso Fauno, mente attonitos, audito Pan territos homines subsistere etiam nihil minus cogitantes: Unde manavit proverbium: In eos, qui subito timore absque ulla causa externa sensibili corripiuntur, dicimus namque *pavore panico* eos vexari, ut sæpiùs accidit in maximis hominum turbis, quos videas aliquando omnium terrore inopinanter

nanter dissolvi; *Pan suos edente sonos*. Aliquando extrinsecè quædam peragendo, quibus videntur nocere velle, etsi de facto non noceant: ut spiritus ille, qui referente Guilhelmo Parisiense anno 1447. Pictavi in Parochia S. Pauli cyathos, & vitramenta frangebat injectis lapidibus; neminem tamen lædere consueverat. Atque ita terrent eos, quos sic lapidibus, gladiis, & tegulis impetunt, ut ille Doctor, de quo supra n.429. vel circa quos extraordinariè tumultuantur. Quis enim in iis impavidus poterit permanere?

§. IV.

Quòd si visibiliter cum hominibus conversari velint, assumunt virunculi, aut femellæ speciem, & sic communiter nominantur, quia plerunque apparent nani tres dodrantes longi. Putant quidem plures, homunciones illos medium esse genus animantium, sub humana tamen forma inter bruta, & homines, qui occultis quibusdam locis latitent, sed tamen hominum aspectibus quandoque se offerant. At si tales sunt in rerum natura, ubi quæso degunt, & sua habent domicilia? Nam quomodo inter homines versari dicuntur; & tamen nullus uspiam locus repertus, in quo degere soliti sint. Præterea qua ratione genus suum conservant, aut propagant, ne intercidat? Non enim sunt immortales. Si verò more animalium, hominumque occidant, & alii succedant in eorum locum, quomodo nullus unquam mortuus; aut aliquis in eorum locum suffectus apparuit? Deinde qua ratione victitant, & vitam sustentant? An more brutorum fæno pascuntur? At hoc absurdum. An cibo vescuntur humano? At deest in desertis talis cibus. Fortè aere vivunt? Sed quis hoc asserat? Denique an æternæ vitæ participes sunt; an verò unà cùm corpore animus eorum extinguitur? Non primum; cùm mediis à Christo Domino institutis, & ad consequendam salutem necessariis non utantur. Non secundum: cùm humanam referant formam, & multa agant, quæ sine ratione fieri non possunt. Quare asserendum est, homunciones illos veros esse dæmones sub hac forma latitantes, ut illudendo homines terreant. 434 2. Modo visibili.

§. V.

Tales videntur in metallicis fodinis: ut refert Gregorius Agricola *cap. de animant. subter.* Illi enim vestiti more metallicorum, idest, vittato indusio, & corio circa lumbos dependente, interdum glareis lacessunt operarios: quod sine timore alios perpeti, vix credi potest. Rarissimè tamen eos lædunt, nisi cachinno, vel maledicto lacessiti. Tales iis mitiores in domibus habitant, domesticaque munia obeunt: nec alicui noxii sunt, nisi ab illo provocentur. Hos lares Antiqui nominabant, & quasi Deos Penates vario cultu prosequebantur; quamvis antiquissimus scriptor Tertullianus *Apolog. cap.* 13. obiciat: Quòd indignè eos tractarint, & in supellectili rationem haberent, ac proinde ab iis oppignorarentur, aut venderentur prout cætera instrumenta domestica. Inter illos mira narrantur de uno Hudechin, lingua saxonica nominato, quòd pileatum significat, à pileo, quo caput opertus erat. Hic in diœcesi Hildesheimensi in Saxonia videbatur hominum conversatione plurimùm delectari, quibus nunc sub humana specie in habitu rustico sese exhibebat: nunc invisibiliter illudebat principes: viros admonebat de rebus magnis: aliis sua obsequia non negabat: in culina frequens inveniebatur coquis ministrare. Cùm quidam longiùs profecturus ipsi uxorem satis procacem cõmendasset per jocum, officio illo strenuè functus, qui libidinis causa uxorem petebant, aliquoties impedivit: Neminem nisi priùs læsus injuriis afficiebat; læsus non parcebat. Itaque cùm in dicti Præsulis culina puerulus quidam assidua conversatione ipsi familiarior factus eundem contumeliis afficeret; principio culinæ præ- 435

fectum

fectum admonuit, ut insolentiam pueri coerceret; At ubi nihil profecit, inventum in culina dormientem puerum, primum suffocat: mox in frusta dividit; tandem igni appositum coquit; nec hac vindicta contentus, multis aliis modis culinæ præfectum, & plerosque alios ex aulicis vexat, ut pluribus prosequitur Trithemius *in histor. monast. Hirsacimudiensis circa annum Domini* 1132. Tandem ab ejus loci Episcopo Bernardo per Ecclesiasticos exorcismos Provincia excedere compulsus est. De his legendus Joan. Lorin. in psal. 90. ad illa ver. *à dæm. Meridiano*.

§. VI.

436 Truculenti homines vexantes. TEtri, sed truculenti, dum nocent homini, diversimodè se gerunt. Sæpius in corpore visibili seipsos manifestant, ut docet Abbas Sirenus apud Cassianum *collat. 7. cap. 32. Alios, inquit, ita esse furori, & truculentiæ deditos, est manifestum; ut non sint contenti, hominum tantummodo corpora, quos suppleverint, atroci dilaceratione vexare; sed etiam irruere super homines transeuntes, & affligere illos sævissima cæde festinent: quales illi in evangelio Matthæi* 8. *describuntur, ob quorum metum per viam illam transire jam nullus audebat: Aut à Propheta Isaia* 34. *designantur, qui onocentauri, qui pilosi, qui sirenæ, qui lamiæ, qui ululæ, qui struthiones, qui Eritii, qui aspis, basiliscus, leo, scorpius: quæ vocabula non casu, aut fortuitò indita illis debemus accipere; sed significatione istarum ferarum, quæ apud nos sunt vel minus noxiæ, vel magis perniciosæ illorum rabies, feritatesque distingui*. Hæc ille. De quibus nominibus latè noster Ignatius Lupus in Edictum Sanctæ Inquisitionis par. 3.

Illos verò sagittas volantes per diem possumus nominare; sed ut explicat Chaldæus Paraphrastes, *sagittas Angeli mortis interdiu emissas, quæ latenter, & palàm homines sauciant*: quia vi aperta, & dolosis machinationibus nocent. Insuper dæmonia meridiana; quia meridiei potissimùm tempore varia inferunt damna, pestilentem afflant luem, aut alias vexationes immittunt. Quare Gentiles *Pan* dæmonum meridianorum primum tum maximè iracundum, & formidabilem credebant. Et in Russia orientali sub meridiem solitus erat unus ex illis messis tempore rura deambulare habitu viduæ lugentis, operariis brachia, & crura frangere, nisi protinus viso spectro in terram proni venerarentur.

§. VII.

437 Sensibiliter. SEd non semper visibili forma apparent; sed suam præsentiam diversis nocumentis satis, superque testantur. Quod probatur ex illa ruina domus, in qua filii Job epulabantur facta à dæmone non seipsum visibili forma prodente; sed ventum à meridionali plaga flantem suscitante; idque tempore meridiano; nempè illis prandentibus, qua omnes ad unum oppressi sunt. Et eodem modo alia domus inficiebatur ab illis, de qua mentio habetur in vita Theodori Sicæorum Archimandritæ. Cùm enim prandebant domestici, lapides à spiritibus in mensas jaciebantur: aut murium, & serpentum tanta intrabat multitudo, ut præ formidine exire compellerentur.

Spiritualiter. Ut plurimùm nocent non corporibus modò; sed etiam animabus: nec modo sensibili, sed spirituali tentatione. Nam homines tempestate meridiana acriùs, crudeliusq; infestantur, & velut ad paratam prędam accurrunt, ut eos suę subjiciant servituti, cùm sint sibi distenti, saturitate graves, & crapula onerati. Nam eos comedunt, mordent, devorant: Unde vertit Hieronymus: *A morsu insanientis meridie*. Atque diversis peccatorum stimulis urgent, maximè maledicentiæ, luxuriæ, & accidiæ. His enim tribus vitiis, quasi sagittis volantibus Joabi isti spirituales miseros Absalones conficiunt. Etenim quis ad maledicendum

dum promptior, quàm qui linguam sentit lubricam? Si enim sobrius illam continere non potest, quid diceret ventre pleno? labilem ligabit? Nonne statim soluta, & madida lingit adulando, attrahit mentiendo, mordet detrahendo, movet rixas, seminat discordias, & uno ictu multos percutit, & interficit? Quis ad luxuriam proclivior, quàm satur homo; cùm semper saturitati juncta sit laxivia, & vicina sint ventri genitalia, proque membrorum ordine sit ordo vitiorum? Quis ad opus remissior, quàm qui ciborum pondere præfocatur? Ingravescente etenim ventre spiritus deiicitur, mens torpet, corpus ignavum jacet, totusque homo ociatur; Ideò dæmon faciliùs meridie sævit, cùm illo tempore homines non solùm non resistant ejus insultibus; sed seipsos ultrò offerant enecandos; quamvis à mane ad vesperam totius diei curriculo non cesset malefacere, & quotidiana exercere maleficia, ut singulis diebus, immò in qualibet hora, & momento in homines grassari possit.

ARTICULUS II.

Nocte.

Summa est hominum infelicitas, conjuratis hostibus circumdari, qui diurno tempore illos aggrediuntur: & nocturno, dum sopor omnes occupat, requiescere non sinunt. Hoc deplorat Job cùm *cap.30.* calamitatem suam tristi elegia describit, & insectantium dæmonum naturam repræsentat dicens: *Qui me comedunt, non dormiunt*. Et hoc omnes experiuntur mortales, sancti præcipuè, qui noctis tempore graviores sustinent tentationes ab insultantibus Sathanæ ministris, qui nec dormiunt unquam; nec alios somnum capere permittunt; sed excitatos molestant tum illusionibus, tum terroribus, tum vexationibus. His enim tribus modis dæmon, ut timor nocturnus, & negotium in tenebris ambulans inquietum se præbet. 438 Dæmones nocturni.

§. I.

Illusionum varii sunt modi, quorum exemplum habemus in iis dæmonibus, qui aquilonares populos, nocturnos viatores, & armentorum excubiis intentos portentis diversi generis, & concentu mirifico circunfundunt. Quem nocturnum monstrorum ludum incolæ vocant *Choream Elvarum*. Illorumque vestigia manè interdum in herba rorida interdum ceu igne exæsa deprehenduntur, ut narrat Olaus Magnus *lib.3.cap.1.hist.gent.septentr.* 1. Illudentes.

Terriculamenta etsi omnibus dæmonibus communia sint, qui ideò vocantur umbræ, larvæ, spectra, manes, lemures, empusæ, & phantasmata nocturna; tamen propriè causantur ab his, quos Marcus apud Psellum, & Trithemius Lucifugos appellant, propterea quod lucem maximè horrent, & detestantur: quia nec diebus unquam apparent; nec alio modo corpus assumunt, quàm nocte pro libito illud effingentes. Unde dæmonem Antiqui vocabant *Hecatem* cùm meridie: *Empusam* cùm nocte sentiebatur. Quæ empusa fiebat bos, vipera, planta, lapis, musca, bellua, fœmina cruribus æreis, æneis, aureis, asininis: denique quicquid volebat, quicquid cupiebat. 439 2. Terrentes.

Hi verò lucifugæ omni loco sacro, & profano, omni tempore festo, & profesto, omnes homines bonos, & malos, & omnibus modis, quæ visu, auditu, & tactu percipiunt, terrere ita solent, ut nocte solùm illa terriculamenta robur habeant. Unde appropinquante sole, & gallo canente evanescunt. Nec tempus opportunius ad terrores datur: quia ipsæ tenebræ seipsis terrent. Somnia tristitia, quæ ut plurimum accedunt, terrorem augent: plures naturali propriæ imaginationis imbecillitate pavore concutiuntur; quod si excitentur tumultus, aut spectra obiician- Quare nocte terrent.

tur horrenda, quis non timeat hostes tali tempore tumultuantes? quia utraque cum nocte conjuncta magis mortales percellunt. Quare tempus hoc deligunt, ut suo instituto maximè conveniens. Præterea principes, & potestates sunt tenebrarum *Ephes.6.* In tenebris exterioribus habitant *Matthæi 8.* Et in tenebris libentiùs operantur. Cùm enim juxta Domini dictum *Joannis 3. Omnis, qui malè agit odit lucem, & non venit ad lucem ut non arguantur opera ejus*, sicut maleficiis exercendis sunt semper intenti: ita diem fugiunt, nocteque gaudent, quæ sua obscuritate maleficas operationes velat, & tegit, ne ab hominibus videantur. Insuper, cùm se exhibent sub variis spectris, ut plurimum apparent nigricantes; unde & umbræ dicuntur. Quibus apparitionibus noctem inservire constat, cùm illa efficiat, ut omnia propemodum nigra videantur. Ad hæc plerunque his spiritibus sufficit, tumultus edere absque eo, quòd in forma aliqua conspiciantur. At tumultibus non servit diei lumen; & quamvis nec per se nox serviat, efficit tamen, ut propter summum ipsius silentium faciliùs percipiantur. Rursus cùm hominum conspectum in omnibus fugiant, nec velint ab ipsis deprehendi, quid opportunius noctis tenebris: cùm juxta Philosophum visus nisi in illustratum objectum feratur? Denique facilè est, excitare tumultus in nocte: difficiliùs sub spectabili forma exhibere, ideò facilius eligunt, difficilius omittunt; & potiùs de nocte, quàm die sua maleficia operantur.

Tales dæmones fuisse facile est credendum eos, qui varia terriculamenta nocturno tempore efficiebant in Oppido Clararum territorii Brixiensis in domo cujusdam Viduæ relictæ à quodam perillustri D. jam valde divite. Dum enim anno 1657. tempore quadragesimali pro Concione habenda ibi moram facerem, ipsa mihi enarravit, quòd statim post mortem ipsius mariti singulis noctibus continuo sexennio rumores audivit, sicut & cæteri ejus domestici: & imprimis aliquem ambulantem in aula inferiori, ac si proprius esset maritus jam defunctus, nunc scalam ascendentem suo more solito, deinde in suo cubiculo commorantem, scrinia, capsas, fenestras aperientem, ac claudentem, præterea in quodam solario, quod ædificare incæperat, nec compleverat, saxa, ligna, & alia hujusmodi magno strepitu commoventem. Pari modo sub variis umbrarum formis nunc servis suis, nunc colonis apparere asserebat. An esset verè anima ipsius mariti, quæ ibi ad purganda aliqua peccata levia pro aliquo tempore esset addicta: vel dæmones fingentes se esse animam mariti, ut uxorem ipsius aliosque domesticos terrerent, posset utrunque sine errore sustineri. Quicquid sit à prædicta Vidua rogatus ut à talibus terriculamentis domum liberarem, priùs ipsa, cæterisque in fide, ac fiducia in Deum ritè instructis, ipsis præsentibus totam domum perlustravi, ac factis debitis tum præceptis dæmonibus, tum intimationibus animæ defunctæ, sacris benedictionibus munivi juxta ordinem à me traditum tomo 2. disp. 4. in fine: sic nullus amplius rumor in tali domo imposterum est auditus.

§. II.

440 Quomodo terrent? CUm ergo nox quasi proprium schema dæmonum sit, dum illius tempore terrorem excitare volunt, nunc spectris, nunc tumultibus, nunc utrisque simul utuntur. Spectra exhibent varia, senis macie, & squalore confecti: gigantis staturæ proceris: hominis horribili facie, capillo nigro, barba hirsuta, & veste lugubri: bruti alicujus, & feri animalis, leonis, tauri, ursi, serpentis: portentosi alicujus monstri ore lampades ardentes emittente, crinibus incendia spargentibus, naribus fumum emittentibus quasi fornacis ardentis, & toto corpore glomeratas squammas spirante. Tumultus excitant diversos, modò leves, modò horrisonos. Simulant se incedere, risum edere, promere suspiria, gemitum trahere ex imo pectore. Cantant, loquuntur, vociferant. Audias, ut plurimum vasorum collisionem, armorum sonitus, strepitus pugnantium, ejulatum flentium, clamo-

clamorem pavidorum, catenarum stridorem, malleorum percussiones, fragorem tonitruum, maris æstuantis murmur, diversorum animalium rugitus, & id generis sonos, qui auribus viventium non sine magno terrore percipiuntur: quia in noctis silentio acutiùs perstrepunt, Deo omnia permittente, vel ob pœnam peccatorum: vel ob bonorum exercitium; vel ob aliam causam occultam.

§. III.

AT non contenti terriculamentis, vexationes sæpiùs graves inferunt animabus, corporibus, & bonis exteris. Quare pro eo, quod habemus in nostra Vulgata. *A negotio perambulante in tenebris*, alii legunt: *A peste, ab excidio, à vastatione:* Vel ut Chaldæus: *A morte in tenebris deambulante*. *Lucifugarum etenim illorum*, ut ait Trithemius, *genus est imperscrutabile, ac penitus tenebrosum, passionibus frigidis agitatum, malitiosum, inquietum, & perturbatum, quod occurrentes homines violenter comprimit, nocturnis horis, sæpiusque Deo permittente, aut flatu quosdam interficit, aut contactu.* 441 3. Vexantes.

Et primò animas vexant tum vigilantium, tum dormientium. Si vigilant homines, impuras illis immittunt cogitationes, quæ faciliùs in mente exurgunt, dum silentium tenent omnia, & nox objecta velat externa: Sic enim eorum mens minus ad extra distrahitur, & interiori conatu res speculatur, quæ à spiritibus nequam obiiciuntur; præsertim cùm post longiorem somnum refectis viribus corporis caro deliciosè accubans carnales immunditias quærit: Et ita homo à dæmone, & à seipso agitatus majori impetu ad impura, & obscœna provolvitur. Unde Sapienter David stertentibus in lecto verbo, & exemplo suadet pænitentiam, dum dicit Psalmo 4. *In cubilibus vestris compungimini*, & Psal. 6. *Lachrymis meis stratum meum rigabo*. Si verò homines dormiunt, obscœna immittunt somnia: Phantasiam nanque variis speciebus turpibus informant, & impuris imaginibus replent: Dehinc calefaciunt ebullientem sanguinem: Deinde excitant alios humores: Denique (quod pejus est) corpora pollutionibus fædant, quibus omnibus commotus homo optat evigilans, aut consentit in ea, quæ in somno illi repræsentata fuerunt. Quare non sine causa in publicis precibus, quas incipiente nocte fundere solet Ecclesia, Deum precatur his verbis Ambrosii.

Procul recedant somnia
Et noctium Phantasmata:
Hostemque nostrum comprime
Ne polluantur corpora.

Etenim hostis ille non est alius, quàm dæmon incubus, quem amore improbo fæminarum ardere, virosque ad concubitus impuros, & alias impudicas actiones provocare censet Augustinus *lib.* 11. *de Civit. cap.* 33. & alii Patres: Non quòd venereis delectetur; sed quia gaudet, Deum sic graviter offendi, & genus humanum ita fædè contaminari.

§. IV.

HIs occultis tentationibus, quibus homines ad illa peccata solicitant, externas addunt provocationes: sæpiùs compti adolescentis personam induunt: aut se formant in mulierem procacem, ut homines, & mulieres ad stuprum, adulterium, nefandosque congressus præcipitent. Sic Bonnæ apud Coloniam Agrippinam filiam à patre, quoties domo egrediebatur, solario inclusam unus ex illis in forma juvenis constupravit; eaque aliò missa, illam dæmon repetivit à Patre, cujus pectus stomachabundus tam violenter percussit, ut post sanguinis vomitum tertia die expiraverit. Ita Prumiæ in Eiflia cùm vir quidam puellam solicitasset, ut ad se intempesta nocte libidinis implendæ causa veniret, venit dæ- 442 Tentationibus exteris.

mon in ejus forma, perfectoque fædo concubitu, miserum irrisit, seipsum quis esset manifestando. Utrumque narrat exemplum Cæsarius c.8. posterius c.10. lib.3. Nec opus est pluribus recensiti ea confirmares, cùm hoc summo nostro malo frequens experientia doceat.

§. V.

443 2. In corpore. INter spirituales vexationes etiam corporales miscent, variis modis homines in corpore molestando. Parum est, amputare capillos, aures vellicare lecti operimenta tollere, culcitram subtrahere, lapidum jactu somnum interrumpere, vel etiam è proprio lecto exturbare, ut sæpiùs sensit Otho post Galbam occisum: Deteriora aggrediuntur nunc fauces constringunt ita strictè, ut miseri clamare nequeant; etsi omni vi contra enitantur: nunc quasi pondus gravitans pectori inhærent, ut spiritum, & pulsum prohibeant: nunc semivivos post longam luctam in terram prosternunt: aliàs fustibus excipiunt tam graviter, ut plagarum vestigia postridie appareant, ne sibi illusum fuisse credatur: aliàs ex lecto protrusos extra domum asportant, & nudos pavidos, flagellatosque in plateis, & campis deserunt: aliàs particulas carnis è corpore detrahunt, & in adversam partem brachia, aut tibias contorquent: aliquando membra ustulant, vel per urticas, & res non formaliter, sed virtute calidas: vel per ardentes carbones, titiones, & res alias, quæ ignem concipere, & fovere possunt; aliquando incurabiles morbos, aut etiam mortem ipsam inferunt, ut supra diximus. Quorum omnium tot sunt exempla, ut si ad probationem adducerentur, omnes ferè historiæ recensendæ forent. Unum sufficiat ex libro Tobiæ desumptum, Asmodæi viros omnes jugulantis de nocte, qui ad Saram quamvis uxorem intrabant. Nam septem occisis, pluribus erat necem allaturus, si à Raphaele Angelo in desertis superioris Ægypti non fuisset religatus.

§. VI.

444 3. In bona extera. DEnique grassantur in bona extera, ne quid relinquant intactum. Cùm enim domos infestant non hominibus modò; sed animalibus etiam molesti sunt: utensilia frangunt, vasa disrumpunt, telas scindunt, arcas sera obfirmatas dividunt in frusta, vestes lacerant, vinum, oleum, liquores fundunt, dispergunt legumina, & lapides. Sic anno Domini 1644. die 20. Martii actum est in territorio Brixiensi, vici nomen reticebo, quia charitas dictat. Vitam simul agebant cum sene quodam presbytero duæ mulieres viduæ ambæ, quarum una alterius mater erat: ambæ satis læsæ famæ: serò vicini audierunt velut multorum cantus, saltationes, cachinnationes, & alia hujusmodi. Mane facto cùm neminem ampliùs audirent, nec viderent, domum ingressi, ecce tota domus eversa, ac desolata inventa est, vinum effusum, utensilia fracta, vasa disrupta, vestes laceræ, lateres comminuti, contrita ligna, cæteraque dispersa, vel perfracta: Mulieres verò ambæ faciem totam habentes laceram: senex verò semimortuus jacebat, qui post biduum è vita migravit, mulieres autem è vico expulsæ sunt. Sæpissimè etiam flammis omnia consummando homines ad extremam redigunt paupertatem. Hoc ex supra allatis exemplis, & experientia ipsa tam clarè patet, ut non alia egeat probatione. Quare dæmon verè negotium est ambulans in tenebris, immò ruina, exitium, exterminium omnibus hominibus formidandum: cùm nunquam cesset à maleficiis; sed die, nocteque sine intermissione ut vigil pessimus toti homini noceat; & omnibus, quæ ad eum pertinent, non tantùm per se; sed etiam per suos maleficos, qui diurno, nocturnoque tempore mortales persequuntur.

SECTIO III.

Perficientes maleficia.

QUàm graphicè pravam dæmonum voluntatem in perficiendis maleficiis S. Dionys. Areopagita describit, cùm dicit *cap.4. de divinis nomin. In eis esse phantasiam protervam, amentem concupiscentiam, & irascibilem furiosam*. Certum est enim, peccati maculam eorum voluntati sic inseparabiliter adhærere, ut obstinati in malefaciendo permaneant: unde actus omnes, qui ex illa deliberata voluntate procedunt, semper mali sunt. Et licèt possint dæmones, ut ait Scotus *in 2. d.7.* quem sequitur Angles ibi *dist.6. & 7. q.2. dub.6.* secundùm naturam suam habere actum bonum moraliter: vel saltem ex genere non deformatum aliqua circumstantia: ut odium pænarum ex amore sui: quia in eis remanserunt naturalia integra. Veruntamen de facto omnes eorum actus mali sunt. Hoc enim est maximè probabile propter eorum obstinatam, & vehementem malitiam. Ita sustinet Angles loco citato post D. Thomam *1. p. q.64. art.2.* Ratio est: quia cùm sint in odio intensissimo, & perpetuo Dei, & proximi, non habent actum aliquem bonum, & voluntas eorum actui malo semper est intenta; ideo non cessat aliquando à suis operationibus, præcipuè in ordine ad hominem, cujus perniciem semper appetit; sequitur eos à peccato, & à malo non cessare, & aut volendo, quod in se malum est: aut quod est malum ex circumstantia. *Cum phantasia proterva*: non quod talis potentia organo corporali ligata in eis reperiatur; sed quòd totam intentionem, & cunctas operationes ad homines decipiendos, & vexandos protervè, idest, superba ferocitate, & crudelitate dirigere, studiosè conentur. *Cum concupiscibili amente*: quia etsi non sint cognitionis expertes; tamen sine fræno, & retinaculo rationis, quasi vehementi cursu concitati ad quælibet nociva seipsos præcipitare solent. *Cum irascibili furiosa*: eò quòd contra omnia bona impetuosè irascuntur, non ex ignorantia; sed ex perversissimo pravæ voluntatis appetitu. 445

In dæmonibus est Phantasia proterva. Concupiscentia amens. Irascibilis furiosa.

Hac phantastica protervia, amenti concupiscibili, & irascibili furiosa ducti, homines suis maleficiis adoriuntur tanto impetu, ut illa in Omnibus, & Singulis indiscriminatim perficere contendant: Sicut sequentibus articulis breviter declaratur.

Per quas maleficia operantur. In Omnibus. In Singulis.

ARTICULUS I.

In Omnibus.

SI tanta fuit in cœlo dæmonum audacia, ut à primordiis creationis divinam assequendo æqualitatem in Deum insurgere cum Angelis, qui soli rebellioni adhærere nolebant, prælium committere, omnesque cælestes accolas suis factionibus involvere conati fuerint; quid non attentabunt in miseros terræ incolas natura inferiores, viribus impares, conditione imbecilliores? An poterit obsistere spiritui caro infirma? substantiæ immateriali corporea massa? Intellectui subtilissimo hebes ingenium? Invisibili hosti luteum plasma? Cælesti virtuti terrena vanitas? Potenti Angelo homo, putredo, & vermis? Impar congressus; ideò certus huic videtur casus: illi certa victoria, ut nostro experimento (heu nimis lugendo!) didiscimus. 446

Dæmones insurgunt. In Deum In Angelos. In Homines.

§. I.

VIdent post suam è cælo expulsionem conjurati generis nostri adversarii radices malitiæ, scelerum capita, inventores mortis, principes vitiorum, homines ad Dei imaginem factos pudicitia ornatos, temperantia compositos, charitate insignitos, immortalitate vestitos, divina gratia circumdatos habitantes in Paradiso, odoriferis stipatos malis, fulcitos floribus, coronatos gloria, & honore, & constitutos super opera manuum plasmatoris: Invident statim, fortunatis insidiantur, sibi nihil timentibus; astu, & dolis aggrediuntur incautos, quos è summo felicitatis fastigio deturbatos, in unum omnium calamitatum baratrum præcipites agunt. Nec cessant calamitosos gravioribus obruere malis, ut in ultimum eos perducant exitium.

§. II.

447 Quod ut facilius assequantur. Atque, ut hoc facilius assequantur, admirabilem Providentiæ divinæ ordinem contrario fine audent æmulari. Deus, qui numero, pondere, & mensura agit universa, eam in mundo statuit politiam, ut inferiora mediis superioribus ad suos fines dirigantur, & humana angelico regantur ministerio. Hinc est quòd unicuique Regno, & imperio (idem de provinciis dici potest) unum ex cælestibus spiritibus præfecit in custodem, sicut restatur scriptura Deuteronom. 32. *Constituit terminos populorum juxta numerum filiorum Dei*. Quos Angelos omnes Doctores interpretantur; & S. Isidorus *lib.* 1. *de summo bono cap.* 12. *Singulæ*, inquit, *gentes præpositos Angelos habere creduntur: omnes homines Angelos habere probantur*. Quod confirmatur exemplis Angeli Judæorum, & Angeli Persarum apud Danielem cap. 10. Ex quo colligitur singulis quibusque nationibus spiritus angelicos esse deputatos; quorum partes sunt, mala avertere, bona advehere; & in omnibus utramque populi sibi commissi salutem procurare.

Ad instar bonorum Angelorum. Cuique Regno. Cuique Provinciæ. Cuique Patriæ. Alii Præficiuntur Alii Subiiciuntur.

Idem factitatur à Lucifero, qui singulis regnis unum ex primoribus diabolis subtiliorem scientia, & malitia insigniorem hostem, & exterminatorem destinavit, sub quo distributis officiis alii mandatis ejus obtemperantes militant. Quibus ex officio incumbit, morem populi probè nosse, callere nocendi artes, scire perfectissimè, quibus viis mala inferantur, & bona auferantur, & illa omni conamine executioni demandare, quæ vel à principibus dæmonibus efficiuntur: vel ipsi sua sagacitate noverunt in cujusque populi perniciem fieri debere: ut benè testatur Petrus Binsfeld. *de Confess. Malefic. prælud.* 10. & 17. & egomet intellexi ab illo Mago relato infra *disp.* 3. *n.* 90. qui mihi enarravit: dæmoniorum principem illius civitatis, ubi ipse morabatur, vocari Beelzebub, & sub potestate sua habere triginta millia dæmonum, qui omnes ad maleficia concinnanda intenti erant. Unde nihil aliud & cognitione, & opere perficiunt, quàm homines frequentibus vexare maleficiis, præcipuè tria horrenda mala pestis, belli, & famis introducere, quibus provincias, regna, imperia, totumque orbem, & omnes ejus habitatores absumunt. Nam quis enumerare valeat strages, ruinas, exterminia, publicas calamitates, quæ ex illis oriuntur; Et homines omnis sexus, omnis ætatis, omnis conditionis, quos diverso mortis genere de medio tollunt? Quibus adde omnia mala particularia, quæ singulos affligunt, prodeuntque ab illis humanæ naturæ hostibus, superbia tumidis, invidentia lividis, fallacia callidis, natura noxiis, malitia sævissimis, crudelitate acerrimis, qui quantum possunt, omnes mundi habitatores ultro citroque sæva, & improbissima tyrannide per se & suos Ministros opprimere non cessant: Quorum malorum varia exempla adducit Petrus Binsfeldius sparsim toto *tract. de Confess. Malefic.*

Ut omnes homines variis infestentur maleficiis.

A R-

ARTICULUS II.

In Singulis.

Quòd si voluntate tam prava feruntur in omnes homines, quid ipsos, putas, singulis velle, nisi extremum exitium, ad quod ununquemque suis maleficiis occultis, & publicis pertrahere omni studio conantur, eo libentiùs, quòd adhuc æmulatores existunt divinæ Providentiæ in ordinibus circa singulos homines constitutis. 448

Dæmones singulos homines oderunt.

§. I.

Magna dignitas animarum, ait Hieronymus in Matt.13. *ut unaquæque habeat ab ortu nativitatis in custodia sui Angelum deputatum*; Cujus est, ut docet Ecclesia, & communiter Patres affirmant, hominem custodire in omnibus viis ejus, nempè, corrigere errantem, docere ignorantem, protegere periclitantem, illuminare perplexum, ducere peregrinantem, excitare torpentem, urgere pigritantem, animare pusillanimem, salvare pereuntem, & omnibus bonis replere inopem, & mendicum.

Magna dignitas animæ habere custodem.

Major dignatio Angelorum, qui natura intelligentiæ, potentia, & officio sublimes non dedignantur hæc subire ministeria, & sese hominis exhibere tutores, actores, & præsides. Quod juxta D. Bernardum, magnam unicuique mortalium debet inferre reverentiam, afferre devotionem, conferre fiduciam: Reverentiam pro præsentia: Devotionem pro benevolentia: fiduciam pro custodia.

Major dignatio Angeli fungi hoc officio.

Sed Maxima Dei beneficentia, qui nullius indigens, omnibus affluens, & fons inexhaustus bonorum omnium cùm sit, tam misero homini vanitati simili tales, & tantos Angelos præfecit, & eis mandavit, ut custodiant eum in omnibus viis suis: ut verè dicendum sit in omni loco cum clarissima heroina Judith: cap.13. *Vivit ipse Dominus, quoniam custodivit me Angelus ejus, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc revertentem, & non permisit me Dominus ancillam suam coinquinari; sed sine pollutione peccati revocavit me vobis gaudentem in victoria sua, in evasione mea, & in liberatione vestra*. Quam veritatem testantur D. August. *in Soliloq. cap.27.* Chrysost. *hom.60. in Matthæum, & hom.3. in epist. ad Thessalon.* Basilius *lib.3. contra Eunomium*. Origen. *hom.5. in Num. & hom.35. in Lucam*. Gregor. Nyssenus *in lib. de vita Moysis*. Bernard. *ser.11. super Psalmum qui habitat in verb. vers. Angelis suis mandavit de te*. Hilarius; Theophylatus, Oecumenius, Hieronymus, & alii communiter *in c.18. Matthæi*. Cassianus *in Coll. coll.8. cap.17.* S. Bonav. cum Magistro sent. & omnibus D.D. *in 2. dist.11.* S. Thomas 1. *p. q.113.* & latissimè Franciscus Fevardentius *in appendice ad libros Alph. Castrensis de hæres. lib.1. in ver. Angeli hæres.3. Si quis dicit*.

Maxima Dei beneficentia Angelum cuique deputare.

§. II.

At magna invidia, majus odium, maxima malitia principis tenebrarum, qui cuilibet hominum dæmonem ad eum tentandum, seducendum, & perdendum deputavit, ut tradunt D. Gregorius Nyssenus *lib. de vita Moysis*, Chrysost. seu Auctor libri imperfecti *hom.40. in Matthæum*, Lactantius Firm. *lib.2. de Orig. erroris cap.15.* Cassian. D. Bonav. cum Magistro, cæterisque Theologis *loco cit.* Hic enim spiritus nequam in omnibus spiritui bono adversatur. Iste solicitat hominem ad bonum: Ille impellit ad malum. Iste salutaria inspirat consilia: Ille noxia suggerit. Iste mentes excitat: Ille excæcat. Iste intellectum illustrat: Ille tenebris offundit. Iste à peccato revocat: Ille in peccato detinet. Iste ducit, & dirigit: Ille seducit, & decipit. Iste fervorem immittit: Ille teporem. Iste media omnia adhibet, 449

Magna invidia Majus odium Maxima malitia principis tenebrarum cuique homini dæmonem deputantis Diversitas in exercitiis Angeli pro-

tegentis dæmonis impugnantis.

bet, ut hominem ad Paradisum deducat: Ille omnibus viis utitur, ut deiiciat in infernum. Denique boni Angeli solent non solùm per seipsos hominis suæ curæ concrediti salutem procurare; sed etiam per alios, puta, Angelos, & sanctos viventes, ac mortuos, qui suis orationibus, inspirationibus, & instructionibus eis opitulantur; Ita mali Angeli consueverunt illos in damnationem æternam adducere tam per suas tentationes, fallacias, & seductiones quotidianas, quàm per malignas operationes tum dæmonum, tum maleficorum, cæterorumque ministrorum sathanæ, qui assensu unanimi in eos conspirare non cessant.

§. III.

Ad maleficia perficienda concurrunt Dæmon provinciæ, Demon malefici, Demon maleficiandi.

QUare eò faciliùs in singulis suis perficiunt maleficia, quò plures conjunctis viribus unumquemque aggrediuntur. Malefico etenim operante aliquod maleficium contra aliquem singularem, statim malefici, & maleficiandi dæmones uniuntur in eo perficiendo, & applicando, ut suum sortiatur effectum. Quare non mirandum, si plures videamus maleficiis affectos, cùm dæmones, sive qui provinciis, & locis præfecti sunt: sive qui maleficis obtemperant: Sive qui unicuique sunt destinati, nihil aliud moliantur, quàm omnes, & singulos per varia, perdere maleficia, ut tradit etiam Binsfeldius *de Confess. malefic.* Unde plures vim non effugiunt maleficæ potestatis non homines, & mulieres: non pueri, & puellæ: non senes, & juvenes: non divites, & pauperes: non domini, aut subditi: non mali, aut boni: non ipsi pueruli innocentes. Immò sæpiùs boni si de divina protectione sint diffidentes, maleficiis magis sunt subjecti, quàm mali, cujus rationem reddit D. Gregor. *lib.*24. *Moral. c.*7. *Hostis noster, ait, quanto magis nos sibi rebellare conspicit, tanto ampliùs expugnare contendit: eos autem pulsare negligit, quos quieto jure possidere se sentit.* Licèt enim majorem in malos, quàm in bonos habeat potestatem; illam tamen non reducit ad actum, eos sæpiùs vexando in corpore, ne fortè per talem corporalem vexationem à peccato recedant: ut latè sup. *d.* 1. *n.*89. *& sequent.*

Quare boni præ malis sint obnoxii maleficiis.

Conclusio Tertiæ Partis.

TAlis ergo est hominum status, luctari semper cum dæmonibus, quorum pravam voluntatem experiuntur in hoc: Quòd principes, & potestates, sive Superiores imperando, cogendo, sive inferiores superbiendo, & invidendo illos persequuntur. Quòd rectores mundi, & tenebrarum harum in omni loco publico igneo, aereo, aqueo, terreo: & privato aut sacro, aut profano eis insidiantur. Quòd spiritualia nequitiæ in cælestibus eos modis omnibus insectantur, accedentes ad eis malefaciendum, apertè, occultè, utroque modo, continuantes maleficia die, ac nocte: perficientes in omnes, & singulos, ita ut perire necesse sit, si propria esset virtute certandum. Quis enim non obrueretur tot, tantis, & taliter sævientibus inimicis? At non nostris viribus, sed Dei fidendum est, ut suadet idem Paulus in eo loco: *Confortamini*, inquit, *in domino, & in potentia virtutis ejus, induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli.* Quia etsi semper nocere velit, non semper permittitur: & cùm permittitur, non plus noxæ, quàm saluti nostræ conveniat. Ut optimè docet D. Gregor. *lib.*2. *Moral.* cujus verbis tertiam istius Disputationis partem absolvimus. *Sathana*, inquit, *semper voluntas iniqua est, sed nunquam potestas injusta; quia à semetipso voluntatem habet; sed à Domino potestatem. Quod enim iniquè ipse facere appetit, hoc Deus non nisi justè facere permittit. Ille igitur formidari non debet, qui nihil nisi permissus valet.*

Con-

Conclusio Disputationis Secundæ.

§. I.

Vides benevole lector (ut tandem receptui canamus) quàm efficax causa maleficiorum sit humani generis hostis, quem in adinveniendis, exequendis, & procurandis infinitis penè modis, quibus illa in hominum perniciem à suis clientulis perficiuntur scientia magna, potentia ingenti, & implacabili malitia pollere, fusè demonstratum est. Restat definire, ad quem cognitio hujusmodi maleficiorum, ut à tali causa procedunt, pertineat, Theologum Exorcistam, an Medicum, quod ex supra relatis in favorem Theologi certissima conclusione fieri potest. Si enim ad illum spectat dignoscere maleficia, ad quem spectat causas eorum agnoscere, eò quòd nemo perfectam alicujus rei cognitionem assequi potest, qui primò non sit causarum, & principiorum ejus perfectam notitiam consecutus; sequitur ad Theologum pertinere, non ad Medicum de illis, ut à dæmone operante tanquam ab efficienti causa proveniunt: cùm ejus sit disputationes inire; & ex eis certas conclusiones ad sacrarum litterarum, & ecclesiasticorum dogmatum normam elicere circa Angelorum bonorum, & malorum naturam, scientiam, potentiam, locutionem, motum, ordines, ministeria, operationes, & similia, quæ nosse, necesse est: ut quænam sit dæmonis virtus in maleficiis perficiendis, & quo pacto ab illo causentur, agnosci queat. Ideòque Medicum se in iis dijudicandis immiscere non posse, nec debere; cùm certum sit, hæc omnia transcendere scientiæ medicæ fines, quæ propria principia à Philosophia naturali desumens, morborum causas sive externas, sive internas à rebus sensibilibus; non autem ab insensibilibus disquirendo venatur; & per consequens maleficiorum causas qua parte proficiscuntur à dæmone, non agnoscit: cùm sic non habeant causam sensibilem, quæ naturaliter cognosci valeat; sed insensibilem, cujus cognitio ex supernaturali, & divina revelatione, non autem ex humana philosophia, petenda est. 450

Dæmon est causa efficax maleficiorũ.

Quæ ut procedunt à tali causa nõ sunt de consideratione Medici, sed Theologi Exorcistæ. Ratio favet.

Ideò Medicus non debet judicare de maleficiis quia hęc scientię medicę fines transcendunt.

Quòd si suæ professionis terminos prætergrediens, id attentare audeat: aut alienum non ritè assumet officium; aut suum non benè administrat.

§. II.

Exorcistarum, & ecclesiasticorum virorum est eiicere dæmones, serpentes, & scorpiones calcare, & dissolvere omnem virtutem inimici juxta potestatem traditam à Domino Matth. 10. Marci 3. & Lucæ 9. declaratam cap. 10. & ab Ecclesia communicatam in ordine exorcistatus. Unde dæmones eiiciunt, cùm illos è corporibus energumenorum expellunt, *Serpentes, & scorpiones calcant*, ut ait S. Titus apud Glossam, *cùm spiritus invisibiles serpentum more insidiantes, & quasi scorpiones aculeato ictu pungentes, abiis, quos obsident, aufugere compellunt*. Omnem solvunt virtutem inimici, cum maleficiorum, sortilegiorum, incantationum, veneficiorum, & magicorum operum vires divina virtute enervant, & annichilant. 451

Hoc munus est Exorcistarum.

Hoc officium sacrilega usurpatione sibi vindicant, qui sine ordinario, vel extraordinario jure talia moliuntur. Ordinarium iis solis competit, qui ad sacros ordines promoventur vel saltem sunt in gradu Exorcistarum. Extraordinarium illis, qui peculiari gratia, & dono Dei, puta, fide in nomine Jesu Christi insigniti hoc privilegio utuntur: quod tale ostendere debent: si de hoc à suis superioribus requirantur.

Quod sacrilegè sibi usurpant, qui talia moliũtur sine jure. Vel ordinario, vel extraordinario.

Videant modò audaciores illi, qui in possessionum, & maleficiorum operibus solvendis se ingerunt, quo jure id aggrediantur. An ordinario? Sed tunc non Medicum agent, sed Exorcistam. An extraordinario? Neque hoc modo Medici munus obibunt, sed viri privilegium à Domino habentis, cujus specimen aliquod dare debet;

debet; & sic non suo, sed alterius, nempè, aut Exorcistæ, aut viri gratia donati fungetur officio, sed caveant, ne propter usurpationis sacrilegæ peccatum, idem ipsis contingat, quod filiis Scevæ, de quibus supra mentionem fecimus.

§. III.

452 Medici physicis remediis contendêtes, sanare morbos à causa supernaturali prodeuntes. Incassum laborant.

Medicorum verò officium est, physicorum remediorum adminiculo ægrotis sanitatem restituere, qui morbo à naturali causa procedente vexantur: Alias si prodeuntes à causa præternaturali & libera curare contendunt, quales sunt ii: qui ex maleficio oriuntur, quantumvis sedula cura, labore improbo, studio nunquam intermisso, selectioribus, & efficacioribus pharmacis repetitis huic curationi invigilent, nihil tamen proficiunt; sed oleum, & operam perdunt: quia naturalibus, & corporeis remediis præternaturalem, & liberam causam tollere conantur. Atque ut sensibiliter pateat, offeramus uni ex Medicis illis usurpatoribus mulierem, quæ annis 18. habebat spiritum infirmitatis, & erat inclinata, nec omninò poterat sursum respicere, ut narrat Lucas *cap.* 13. Pertentet, quantum voluerit in cognitionem hujus ægritudinis devenire: consulat suos Auctores: componat pharmaca, præbeat potiones, emplastra adhibeat, unctiones, & linimenta partibus languentibus apponat, & nihil relinquat intactum ex his, quæ ad hujusmodi curandas infirmitates quoquomodò juvare posse censuerit. Quid post tot curas, labores, & expensas? Idem morbus, eadem infirmitas, idem inclinati corporis status in muliere. Petis: Quare? Hoc audiamus à summo Medico, qui corpora, & animas curat, causasque morborum tùm sensibiles, tùm insensibiles novit. Hic enim murmuranti Archisynagogæ, eò quod die sabbati sanitatem contulisset, respondit: *Hanc autem filiam Abrahæ, quam alligavit Sathanas decem, & octo annis non oportuit solvi à vinculo isto die Sabbati?* Ligaverat ergo illam Sathanas; ideòque non à Medico: sed ab illo solvi debebat, qui teste Joanne 1. *Joan.c.*3. venit in hunc mundum, ut solveret opera diaboli.

§. IV.

453. Perdunt nomen, & famam.

Neque solùm operam perdunt; sed etiam nomen, & famam. Dum enim tales morbos remediis naturalibus curare nituntur, apud homines ignorantiæ labem incurrunt; quia iis obsistente dæmone frustra applicatis, tandem comperitur morbum dæmoniacum esse, quem isti naturalem putabant: & Medicum cum suis calculis, & aphorismis fuisse hallucinatum. Quod confirmatur exemplo à Joanne Fernelio Medico excellentissimo *lib.* 2. *de abditis rerum causis cap.* 16. relato de quodam, qui cùm à dæmone vexaretur, à Medicis febrire, ac delirare simpliciter existimabatur.

Injuria afficiunt ægrotos hujusmodi In bonis Fortunæ, & Corporis.

Huic summo dedecori adde injuriam duplicem, qua tales ægrotos afficiunt: Alia in bonis fortunæ: Alia in bonis corporis. Ægrotos nanque, qui se iis longis, sed variis curationibus exponunt, maximas expensas facere, necesse est. Ex quo post rei familiaris jacturam inutiliter factam, morbo paupertatem superinducunt. Et dum ab unius ægritudinis gravamine liberari desiderant, duplici se malo constringi, & torqueri absque remedio persentiunt non sine justis ipsorum querelis in eos, quos putant suæ calamitatis auctores. Idem enim illis evenit, quod mulieri evangelicæ per annos duodecim fluxum sanguinis patienti: quæ, ut refertur *Lucæ* 8. post omnem substantiam in Medicos erogatam, à nullo sanari potuit, nisi à Christo. Insuper maximos pati dolores convenit illos, qui talibus curationibus exponuntur, dum per pharmaca, pyriases, fomenta, emplastra, enchrista, strigmenta, malagmata, amuleta, trochiscos, syrupos, theriacas, electuaria, aliaque remedia vexantur usque ad internecionem, sed incassum ridente dæmone, dum flet ægrotus, Medicus vanè laborat, & spectatores alteri com-

compatiuntur, alterum subsannant, ut luculento exemplo Idem Fernelius confirmat de Juvene equestris familiæ, *qui corporis concussione*, inquit, *& quasi convulsione ex temporum intervallis laborabat cùm nunc solùm sinistrum brachium: nunc dexterum: interdum etiam digitum unum: aliàs crus alterum; aliàs utrumque: alias corporis truncum tanta celeritate agitaret, vix ut à ministris quatuor decumbens cohiberetur, caput inconcussum jacebat, lingua, & locutio libera, mens sana, omnesque sensus integri; vel in convulsionis ferocia: decies ad minimum quotidiè corripiebatur; in cæteris sanus; sed labore confractus, vera epilepsia judicari poterat, si mentis, sensuumque læsio accessisset. Peritissimi quique Medici adhibiti convulsione epilepsiæ finitimam à maligno, venenatoque vapore spinæ dorsi impacto censuerunt, qui vapor in eos nervos irrueret, qui à spina in artus quaquaversum, non autem in cerebrum disseminaretur. Varia fuere adhibita remedia, quæ tamen nihil profuerunt; sed mense tertio primùm deprehensus dæmon quidam totius mali auctor voce, insuetisque verbis, ac sententiis tùm latinis, tùm græcis (quanquam ignarus grecę linguę laborans esset) se prodens, is multa assidentium, maximeque Medicorum secreta detegens, ridens, quòd multa periclitati temerè essent; quòd irritis pharmacis corpus hoc penè jugulassent*. Hactenus Fernelius.

Quare satius esset, si Medici alienum non usurparent officium, & suum ritè exequerentur. Quod fiet, si vexatos à spiritibus immundis, & maleficiis affectos ipsis oblatos statim Theologis Exorcistis, aliisque Ecclesiæ Sanctæ Ministris curandos remittant: cùm illorum sit, remediis supernaturalibus, & divina virtute dæmonem latenter operantem expellere. Quem constat toti humanæ, & physicæ potentiæ resistere facilè posse. Dum enim vi humana contra illum agitur, *quasi fortis armatus custodit atrium suum*, ut ait Christus *Lucę* 11. cùm verò Divina vis adhibetur, velociter exire cogitur, quia *fortior eo superveniens vincit eum, universa arma ejus aufert, in quibus confidebat, spolia ejus distribuit*: & se victorem, & triumphatorem infernalium potestatum ostendit.

Quare Medici vexatos à dæmonibus, & maleficiis affectos Ecclesiæ ministris curandos remittere debent.

DISPU-

DISPUTAT. III. DE MALEFICIS,

UT CAUSA MALEFICIORUM.

D I V I S I O.

	Partes.	Capita.	Sectiones.	Articuli.	
Malefici.	1. Quinam sint.	1. Superiores.	1. Invisibiles.	Ordinis supremi.	1.
				Ordinis infimi.	2.
			2. Visibiles.	Omnis conditionis.	1.
				Omnis sexus.	2.
		2. Inferiores.	1. Viri.	Gentiles.	1.
				Judæi.	2.
				Christiani.	3.
			2. Mulieres.	Sexu fragiles.	1.
				Fide labiles.	2.
				Malitia insignes.	3.
	2. Quales sint.	Homines diabolici.	1. Fœdere.	Expresso.	1.
				Tacito.	2.
			2. Societate.	Publica.	1.
				Privata.	2.
			3. Ministerio.	Infami.	1.
				Intolerabili.	2.
				Continuo.	3.
		Diaboli humanati.	1. Impietate.	In Deum.	1.
				In Christum.	2.
				In Sanctos.	3.
			2. Iniquitate.	In seipsos.	1.
				In suos.	2.
			3. Injustitia.	In viventes.	1.
				In mortuos.	2.
	3. Quanti sint.	Quoad speculativam.	1. Divinatricem.	Explicitam.	1.
				Implicitam.	2.
			2. Observatricem.	Artium.	1.
				Sanitatum.	2.
				Eventuum.	3.
		Quoad practicam.	1. Magicam.	Veram.	1.
				Apparentem.	2.
			2. Maleficam.	Somniferam.	1.
				Amatoriam.	2.
				Hostilem.	3.

DISPU-

DISPUTATIONIS TERTIÆ.

De Maleficis, ut sunt causa maleficiorum.

SUMMARIA.

QUIDAM Medici asserunt, quæ de maleficis dicuntur, esse meras illusiones.

Cujus opinionis fuit Hippocrates; qui excusatur à Codronco. 454

Sed dicta excusatio refellitur.

Visio Locustarum à Joanne *Apocal. 9.* descripta Maleficis adaptatur; quorum repræsentantur Personæ, Mores, & operationes: seu Quinam: Quales, ac quanti sint tribus partibus hujus disputationis.

Ex quibus ostenditur, illos ad maleficia verè cum Dæmone concurrere, & operari; & ideò eorum causas efficientes ministeriales esse.

Pars I. Quinam sint Malefici.

More Principum Dæmon conatur imperii fines dilatare, & dominari. 458

In Cælo Angelis per persuasiones. 459
In Inferis Dæmonibus per tormenta.
In Terra Hominibus per maleficia.

Quinam sint Malefici.

Latè vocantur Magi, Venefici, Incantatores, Sortilegi, Sortiarli, Sagæ, Lamiæ, Striges, Pharmaceutriæ. 460

Propriè qui fœderantur cum Dæmone ad mala aliis inferenda.

Ex pacto vel expresso, vel tacito, sic exigente dæmonis superbia, Hominisque malitia. 461

Ideò Maleficorum turmæ vocantur fœderatorum dæmonis exercitus.

In quo alii sunt Duces, & superiores. Alii sunt Milites, & Inferiores: ut duobus capitibus palam fiet.

Caput I. Superiores.

Locustæ terrestres ducem non habent more avium, & animalium. 463

Infernales Luciferum ducem sequuntur; Qui est Abaddon, Appollyon, Exterminator, & Rex super omnes filios superbiæ.

Malitia maleficorum dæmonem in Regem agnoscendo. 464

Politica Luciferi in Maleficorum regimine; Quibus duces subalternos præficit alios Invisibiles: alios Visibiles: ut sequentes sectiones patefacient.

Sectio I. Invisibiles.

Dæmones sunt Maleficorum duces, quibus imperant, ut Domini, & obsequuntur, ut Ministri. 465

Assignatur insuper ratio suscepti ab eis hujusmodi ducatus.

Ex parte
- Dei, ad graviorem ejus offensam.
- Dæmonis ad suam impotentiam tegendam. 466
- Hominis ad eum arctiùs illaqueandum.

Cui se immiscent cujuscunq; sint ordinis supremi; vel infimi, ut duobus articulis patefiet.

Articulus I. Ordinis Supremi.

Deus præter Angelos ordinis inferioris deputat Archangelos, Principatus, & alios spiritus superiorum ordinum iis, quos præficit in Ecclesia. 467

Idem facit dæmon primariis Maleficis primarios dæmones deputando in directores. 468

Qui durè, & inconstanter se gerunt erga illos. Probatur ex Porphyrio.

Ar-

Sectio II. Mulieres.

Mulieres magicis artibus viris addictiores.
Probatur ex Historiis, Jure, & experientia. 494
Assignantur rationes tribus articulis.
Quia | Sexu fragiles. | Fide labiles. | Malitia insignes.

Articulus I. Sexu fragiles.

Fragilitas sexus fæminei probatur.
Ex statu | Spiritus, intellectus, nempè, & voluntatis. | Animæ, & ejus passionum. | Corporis, & temperamento. | Mulierum.
Quare citiùs à diabolo decipiuntur. 495

Articulus II. Fide labiles.

Mulieres ad credendum pronæ: quia sunt ignorantes, & curiosæ: ideò faciliter inducuntur ad maleficia. 496
His dæmon utitur ad magicas artes disseminandas: quia illas aliis mulierculis suadent facillimè, & efficaciter.
Exemplo moderno comprobatur.

Articulus III. Malitia insignes.

Malitia mulierum probatur ex scriptura, ac ratione.
Quomodo illas inducat ad maleficia. 497

Pars II. Quales sint Malefici.

Difficile est mores Magorum, & Maleficorum agnoscere.
Ex Joannis visione colligitur illos esse Homines diabolicos, prout relationem habent ad dæmonem, cui serviunt: ac esse diabolos humanatos prout referuntur ad alios, quos impugnant: ut duobus capitibus palàm fiet. 499

Caput I. Homines diabolici.

Magi, & malefici sunt Homines diabolici: quia more diaboli semper malum, & faciunt: & in malo volendo, & faciendo perseverant. 500
Ad quod astringuntur triplici nexu. Sectionibus patefiet. | Fœdere. | Societate. | Ministerio. | ut tribus.

Sectio. I. Fœdere.

Ex fœdere maleficus semper compellitur ad malum & ad illud faciendum tenetur. 501
Datur verum pactum inter utrunque non obstante diversitate naturarum: ac impossibilitate promissorum. 502.
Probatur veritas pacti Pontificum sanctionibus, consensu Theologorum, ac Jurisperitorum: necnon confessione magorum, ac maleficorum.
Quod est vel Expressum, vel Tacitum, ut sequentes articuli demonstrabunt.

Articulus I. Expresso.

Pactum expressum variè initur, verbo, nutu, scripto. 504
Et fit vel in præsentia, vel in absentia Dæmonis.
In præsentia dæmonis apparentis, vel visibiliter in forma aliqua.
Quadrupliciter, videlicet. | Remotis arbitris. | Mago conscio, sed absente. | Præsēte mago. 505 | Coram omnibus magis.
Vel sensibiliter in voce, aut signo.
In absentia dæmonis coram uno Mago, vel pluribus. 510
Quænam sit pacti expressi practica.
Quoad | Pactum ineuntes, & promissiones. | Formam pacti, & ejus observationem. | Ratificationem pacti modò exhibitam, modò dilatam. 511

Articulus II. Tacito.

Pactum tacitum duplici modo contrahitur, cùm quis ad aliquem effectum superstitiosis utitur, signis, quæ vel non habent vim illum producendi: vel conjunguntur cum rebus naturalibus illa vi præditis. 512

A scientibus contrahitur cum peccato mortali: ab ignorantibus, cum veniali; sed quandoque etiam cum mortali. 513

Vitanda sunt omnia illa pacta expressa, & tacita: quia mala in seipsis: fallacia in promissis: noxia in effectibus.

Sectio II. Societate.

Societas humana impellit Homines vel ad bonum, si fit cum bonis: vel ad malum, si fiat cum malis; & ita transformat vel in bonos, vel in malos. 515

Diabolica magos, & maleficos in diabolos transformat. Quæ est vel Publica: vel Privata: ut sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Publica.

Publicè malefici dæmonibus coeuntur in cætibus generalibus: & diabolicos induunt mores: ut probatur ex illorum accessu, statione, & recessu. 516

Quæ tria prolixiùs describuntur in suis circumstantiis.

Articulus II. Privata.

Malefici privatim familiares dæmonibus apparentibus, vel visibiliter: vel invisibiliter. 520

Ex illa familiaritate dæmones fiunt, dum semper faciunt malum corde cogitando; ore loquendo; opere operando. 521

Sectio III. Ministerio.

Si quales sunt domini, tales servi, malefici sunt diaboli, quia diabolorum; à quibus servili nota inscribuntur: 524

More	Tyrannorum.	Dominorum temporalium.
	Legali.	Judæorum.
	Spirituali.	Spiritus sancti.

Describitur	Pars corporis, in qua inuruntur. 525
	Forma varia, quæ imprimitur. 526
	Effectus, qui inde sequitur.

Et ipsi exhibent servitutem Infamem, intolerabilem, & Continuam; ut tribus articulis patefiet.

Articulus I. Infami.

Servi debent suis dominis obsequia tria scilicet, personæ reverentiam: Ministeriis fidelitatem: Mandatis obedientiam, quæ quomodo honorabilia, vel contemptibilia. 527

Hæc tria sunt infamia apud servos maleficos.

Quia exhibent reverentiam vili dæmoni in forma hirci apparenti, & modo alienissimo, ridiculo, & horribili.

Præstant fidelitatem medio juramento præstito, concepta forma verborum, & oblatione annua.

Servant obedientiam in mandatis contemptibilibus, & horribilibus. 530

Articulus II. Intolerabili.

Servitus dæmonis intolerabilis est maleficis, si adsint exercitiis publicis, & sint obedientes, octo eorum prætensæ beatitudines infelices sunt, quæ sunt. 531

1. Portari per aera.	5. Saltare.
2. Videre Luciferi pompam.	6. Conversare cum extraneis.
3. Colloqui cum dæmonibus.	7. Epulari.
4. Cantare.	8. Coire.

Si verò adsint privatis: cruciantur variè, nempè.

Natura propensa ad misericordiam.

Conscientiæ stimulis. 539

Terrore externo Judicum.

Si autem absint à dictis exercitiis, & mandata publica, aut privata detrectent,

Sectio II. Iniquitate.

Secundus diaboli impetus fit in seipsum, & in suos; quos culpis, ac pœnis involvit.

Hunc imitantur malefici, dum iniqui sunt utroque modo in seipsos, & in suos: ut sequentes articuli demonstrabunt. 571

Articulus I. In Seipsos.

Iniqui sunt in seipsos, qui iniquitatem faciunt, ait Raphael Archangelus. Iniqui ergo malefici in seipsos, qui tot iniquitatibus sunt obnoxii præter supra enumeratas, præcipuè. 572. & seq.

Superbiæ	Maledicentiæ	Obstinatione.
Luxuriæ	Gulæ	Malitiæ diligenti.
Hypocrisi	Avaritiæ	Insigni crudelitati.

Quæ omnia symbolis mysticis in apocalypticis locustis à Joanne designantur.

Articulus II. In Suos.

Magna necessitas sanguinis in Hominibus, & in Feris.

Hanc violant malefici suos faciendo participes suarum

1. Culparum, dum illorum maleficorum cætui aggregare contendunt: vel imperio, si subditi, vel persuasionibus, si liberi. 580
Unde sortilegia hæreditaria.
2. Pœnarum, dum eis venena propinant, & infirmitates immittunt, in compensationem mali ommissi, & experimentum fidelitatis. Unde parentum cædes apud eos frequentes. 581

Pars III. Injustitia.

Tertius dæmonis impetus fertur in homines. 582

Hunc imitantur malefici per equos designati, dum insectantur variè viventes, & mortuos, ut sequentes articuli patefacient.

Articulus I. In Viventes.

Justitia reddit unicuique quod suum est,
Superiori reverentiam, & obedientiam.
Æquali consilium, & auxilium.
Inferiori custodiam. & disciplinã. 583

Injusti malefici, qui omnibus illa negant obsequia, nocendo.

Viris Prælatis, Sacerdotibus, Primatibus, Belli ducibus, Militibus, Magistratibus, Judicibus, Doctoribus, Medicis, Artificibus.
Mulieribus uxoratis, prægnantibus, parturientibus, lactantibus. 591
Pueris, & Puellis, quos variè vexant.
Omnibus diversis calamitatibus affectis.

Articulus II. In Mortuos.

Honor antiquitùs, & modò semper habetur Mortuis efferendis è domo, Condiendis sepulcro, Sepultis in cæmeterio. 593

Hunc malefici violant, cadavera extrahendo à Sepulturis.

Quod probat mos antiquus, & modernus ipsorum. 594

Nec non adhibendo ad maleficia horrendis modis.

Qui enumerantur, ac confirmantur historiis. 595

Pars III. Quanti sint.

Facile est definire, quanti sint malefici virtute, & potentia: cùm quæcunque possunt dæmones, ut plurimum possint, & ipsi: Et superius quanta sit potentia dæmonis latè demonstratum fuerit. 597

Quia tamen illa regula non est usquequaque vera, aperitur in hac tertia parte, quanti sint in scientia quoad Speculativãm, & quanti in potentia quoad Practicam duobus sequent. Cap.

Caput I. Quoad Speculativam.

Tota scientia speculativa maleficorum continetur duabus speciebus superstitiosis, scilicet Divinatione, & Vana observantia.

Ideo

Ideo alia est Divinatrix; alia Observatrix; ut duabus sectionibus palam fiet. 598

Sectio I. Divinatricem.

Tripliciter acquiritur rerum occultarum, & futurarum cognitio, videlicet Per Prophetiam, quæ est à Dei illustratione. Per conjectationem, quæ est ab observatione humana. Et per Divinationem, quæ est à dæmonis impulsu. 599.& seq.

Et quia hæc ultima fundatur in pacto expresso, aut tacito dæmonis, dividitur duobus articulis in Explicitam, & Implicitam.

Articulus I. Explicitam.

Explicita divinatio fundatur in pacto explicito, & fit vel conceptis verbis, & formulis: vel signis determinatis, & factis. 603.& seq.

Plures complectitur modos, sicut plures sunt modi diabolicæ invocationis, qui revocantur ad septem, cùm dæmon respondet.

	Idola.	Hostias immolatas.
	IdolorumSacerdotes.	Somnia illicita.
Per	Vates, & Pythones.	Mortuos suscitatos.
	Figuras, & Symbola.	Seu capita mortuorum.

Qui omnes spectant dæmonomantiam vel Necromantiam.

Articulus II. Implicitam.

Implicita divinatio in pacto fundatur implicito, & tacitam continet invocationem dæmonis. Dividitur verò in Augurium, & Sortilegium.

Augurium est, quod capitur ex dispositione quarundam rerum, cum mediis debitis, notitia soli Deo reservata quæritur. 613.& seq.

Primò autem hæc dispositio considerat motum, situm, & numerum, voces, cantus, & sonos, figuras, colores, & lineamenta.

Secundò petitur ex astris, igne, aere, aqua, terra, mixtis, herbis, & plantis, piscibus, avibus, quadrupedibus, hominibus, & eorum membris. Unde prodigiosa Divinorum turbæ.

Tertiò exercetur justè rarissimè. Licitè sæpè: Illicitè sæpissimè, prout signa sunt: vel divina: vel naturalia: vel diabolica.

Ideo prohibita omni jure: quia	Deo injuriosa.
	Homini noxia. 618. & seq.
	Dæmoni grata.
	Exercenti damnosa.

Sortilegium verò est, quod sortium usu perficitur; cùm aliquid eo fine agitur, ut ex ejus eventu aliquid occultum innotescat. Quæ sortes variis modis ductæ sunt Vel divisoriæ: Vel consultoriæ: Vel divinatoriæ. Quorum natura explicatur. 626

Sectio II. Observatricem.

Observatrix scientia Maleficorum meritò observantia vana vocatur; quæ non differt aliquando à Magia superstitiosa, à divinatione, à Magia speciali, & à Maleficio.

Etiamsi species superstitionis ipsa constituatur. 631

Reducitur autem ad tres species observantiæ, scilicet.

Artium.	ut tribus articulis declarabitur.
Sanitatum.	
Eventuum.	

Articulus I. Artium.

Homines naturaliter scire desiderant.

Dæmon sub scientiæ specie decepit non solùm primos, sed & posteros homines. 632.& seq.

Ad eam acquirendam extraordinariè adinvenit, & per suos Magos tradit.

Artem	Notoriam.	que est	Vana.
	Paulinam.		Superstitiosa.
	Angelicam.		Sacrilega.

Articulus II. Sanitatum.

Cùm sanitas sit in summo pretio apud homines, ad illam tuendam, & infirmitates sanandas docet per Magos,

quomodo sint adhibenda signa alia spiritualia: alia naturalia; sed vana, ridicula, & superstitiosa. Ideoque prohibita. 634

Articulus III. Eventuum.

Superstitio humana ex omnibus rebus omnia sumit: ut probatur exemplo Romanorum, Græcorum, Ægyptiorum, Syrorum, & omnium nationum.

Sed omnia illa vana esse, ac superstitiosa ostendunt SS. P.P. Augustinus, Chrysostomus, & alii. Ratioque ipsa dictat. Ideo prohibita. 635

Caput II. Quoad Practicam.

Practica magica ipsis magis detestanda, dum suas operationes non magiæ superstitiosæ; sed naturali tribuunt.

At perperam: cùm omnes procedant à superstitiosa, quæ duplicem finem habet, alterum, ostentationem, & commodum suum, aut alienum: alterum, damnum aliis inferendum.

Et sic nominatur primo modo magia specialis. Secundo modo dicitur maleficium.

Ideo tota practica maleficorum vel est magica: vel malefica: ut probabitur sequentibus sectionibus.

Sectio I. Magicam.

Tanta est vis magica, ut interdum ejus opera miracula vocentur. 638

Hoc probari videtur magorum jactationibus, ac Ægyptiorum exemplo.

Non tamen sunt miracula, quæ vim superant dæmoniacam, ac malefica. Sed mira, quorum alia sunt Vera: alia Apparentia: ut duobus articulis explicabitur. 639

Articulus I. Veram.

Si malefici omnia possunt, ut plurimum, quæcunque possunt dæmones, certum est, eos posse mira perficere, quæ differunt. 640

Primò ab operibus miraculosis à Sanctis peractis, si considerentur.

Vel opera ipsa: quia illa omnem naturæ vim excedunt in tribus. Ita non excedunt.

Vel operantes, qui differunt actione, modo agendi, ac fine.

Secundò ab operibus miris à natura productis, à quibus discernuntur, si considerentur, Vel opus naturalem facultatem excedent: Vel actio producta in rem distantem: Vel effectus procedens à rebus vanis. 641

In iis discernendis duo extrema sunt vitanda; Neque enim omnia sunt accepçanda ut effectus naturales: neque consideranda ut effectus magici. 642

Articulus II. Apparentem.

Magi circulatores meritò appellantur qui dæmonem imitantes præstigiis utuntur in suis actionibus, cùm non juvantur à motu locali, vel applicatione rerum naturalium. 643

Hæ præstigiosæ actiones discernuntur, quia fiunt sine soliditate, stabilitate, vel utilitate: immò cum spectantium damno: quia illos inducunt ad infidelitatem, scelera, & magiam. 644

Sectio II. Maleficam.

Malefici ad maleficia concurrunt cum dæmone, cui illorum accedente consensu plura licent.

Sed dæmon ut causa efficiens, & propria. 645

Maleficus ut causa moralis, seu ministerialis, & remota.

Quod libenter præstant: quia incitantur.

A { Dæmone Hominum exitiū procurante. | Malitia propria ad idem propellente. | Alienis solicitationibus impiorum. }

Omnia verò revocantur in tribus articulis ad maleficia. { Somnifera. | Amatoria. | Hostilia. }

Articulus I. Somniferam.

Paratos nos esse convenit, & vigilare contra dæmonem furem nocturnum; & maleficos Noctambulones. 646

Quo-

Quōrum insidiæ ad somnum diabolicum inducendum.

Difficiliter vitantur: quia ope dæmonis in cameras ingrediuntur.

Faciliter concinnantur: quia utuntur remediis naturalibus, ac diabolicis. 648

Crebrò adhibentur, ut sibi faveant, & aliis noceant; nisi orationibus præveniantur.

Articulus II. Amatoriam.

Dæmon non solùm in bona externa, & corpora grassatur; sed etiam in animam, quam impellit ad libidinem, & amorem impurum, cùm malefici philtris, & amatoriis poculis aliquem ad amandum excitare volunt. 650

Hoc testantur Scriptura, Patres, Theologi, Canonistæ, Jurisperiti, Philosophi, Poetæ, malefici, & experientia ipsa.

Quod faciunt vel intra, vel extra corpus diversimodè.

Et sic Homines provocant ad perturbationes, insanias, & mortem ipsam. Ut historiis comprobatur. 651

Ita tamen quòd non possunt humanam voluntatem determinare, si utuntur naturalibus: vel cogere, si utuntur diabolicis. 653

Articulus III. Hostilem.

Sicut hostes omnibus viis nocent; ita dæmon generis humani hostis per varia maleficia hostilia, quæ nocent vel Animæ vel Corpori: vel Bonis fortunæ.

Et hoc devovendo: ligando, abortum faciendo, lac exsiccando, vel toxicando. 655. & seq.

Conclusio Disputationis.

Malefici ergo veluti spirituales locustæ totum mundum suis maleficiis infestant.

Ideo sunt causa efficiens maleficiorum. 664

Quæ cùm proveniant ab ipsis tànquam à causis insensibilibus.

Non ad medicum pertinere eorum cognitionem, statuitur.

Constat ex operandi modo medicis ignoto, ac potestate à medicis aliena.

Ad Theologos ergo Exorcistas spectare concluditur; ad quos medici mittere debent maleficio affectos.

DISPUTATIO III.
DE MALEFICIS,
Ut sunt Causa Maleficiorum.

454 ABSOLVIMUS hactenus, superno opitulante Numine, de Deo, & de Dæmone, altero ut causa permissiva, altero ut causa efficiente maleficiorum, disputare. Modò ex ordine nobis proposito ad ea ferimur, quæ maleficum ut causam efficientem, & operantem spectant; quam admittere nolunt quidam ex Medicis, qui etsi spiritus invisibiles in rerum natura dari putent; dæmonesque mirabilium operatores agnoscant; sentiunt tamen, non esse Maleficos, & ea omnia, quæ ab illis in morborum immissionibus, aut curationibus fieri dicuntur, meras esse illusiones, somnia, imaginationes; atque ideo omnes possessiones, obsessiones, & maleficia, quæ à rudi plebecula occultas causas ignorante dæmonibus, quasi operationum insolitarum artificibus tribuuntur, nihil aliud esse, asserunt, quàm naturæ malignantis effectus ob pravos humores, & corruptam complexionem.

Quidam Medici asserunt, quæ de maleficis dicuntur, esse meras illusiones.

§. I.

Hujusce opinionis fuit Hippocrates.

TAlis fuit Hippocrates Medicorum facilè princeps, qui apertè dæmonum meminit *lib. de morbis Virginum, & lib. de sacro morbo*. In quo etiam de Magis, & Maleficis loquitur. Censuit tamen, tum dæmones morbos non immittere: tum Maleficos in suis operationibus nihil aliud agere, quàm homines de facili credulos decipere, & illusionibus circumvenire.

Excusatur à Codronco.

Primum impugnatur à Codronco *de morbis maleficis lib.1. cap.7.* qui probare contendit, illum docuisse dæmones maleficiorum esse causa ex celebri præcepto in Prognosticis ab eo Medicis tradito: *Ut si quid divinum*, ait ille, *in morbis habetur, illius etiam edisc ant providentiam*. Quibus verbis indicat, hujusmodi morbos causam habere procreantem, & sanantem extra naturam. Idem confirmat ex eisdem Hippocratis verbis, qui *in libro de Natura muliebri* scribit: *Hominibus morborum causa est Numen: sive quid divinum; & ideo oportere ex Diis, seu ex Numine inchoare*. In his enim duobus locis per illud, *Numen seu quid divinum*, Deum non intelligi asserit, & probat ex Galeni sententia in 1. Prognosticorum, ubi profitetur ostendere, Hippocratem nullo modo suo libro causam morborum in Deum referre. Unde concludit, intelligi dæmones morborum maleficorum auctores.

§. II.

455 Eius excusatio refellitur.

AT neque dæmones *per illud quid divinum* intelligendos esse contra Codroncum probatur ex Galeno, quem probè Hippocratem intellexisse, sensumque horum verborum penetrasse concedendum est: cùm juxta ipsius Codronchi sententiam reliquos omnes superiores Medicos (Hippocrate excepto) & ingenii magnitudine, & doctrina, & diligentia facilè superaverit. Hic verò *in lib. Prognostic. per divinum* intelligit aeris constitutionem. Nam rejectis duabus opinionibus circa illud *divinum* à Medicis excogitatis: Altera est illorum, qui putabant mor-

morbos ob peccata, & scelera à Deo immitti: Ubi Moysen, Prophetas, & Evangelistas tanquam sine ratione, vel demonstratione loquentes carpit. Altera eorum, qui dies decretorios, quibus morbi solvi solent, ad causam divinam referebant; quia incognita est, & inopinabilis. Tandem propriam affert opinionem, & dicit: Nomine, *Divini*, Hippocratem intellexisse aeris ambientis conditionem, unde morbi publicè vagantes oriuntur, de quibus egit *in lib. Epidem. & in 3. lib. de Aphorism.* Quasi ob id divina appelletur aeris conditio, vel quia sublimior est: Vel quia à cæli motu sit. Vel quia vitari nequeunt morbi ex aeris conditione procedentes. Aliter verò illud *Divinum* exponunt Marsilius Ficinus, Franciscus Valeriola, & Hieronymus Mercurialis, qui videntes non reperiri Hippocratem aliis in locis usum esse hac voce *Divini* pro aeris constitutione, dixerunt, per *Divinum* in morbis ab Hippocrate appellari quod in aere quidem est, sed à cælo causatur: *qualitas*, scilicet, *secreta, & malefica*. Quam explicationem doctissimi illi viri ex testimoniis ejusdem Hippocratis, & Avicennæ confirmant. Quare ex his duobus locis non probatur, Hippocratem putasse dæmones maleficos morbos immittere, cùm per illud *Divinum, aut Numen*, juxta Galenum aliosque Doctores supra memoratos non intelligantur dæmones, sed qualitas illa secreta: aut aer, quem aliàs cælum, & rem cælestem appellat, ut interpretatur Galenus *in 1. Epidem.* Nec verisimile est, Hippocratem hujus fuisse opinionis: quia ut Codroncus ipse fatetur dæmonum facultatem ignoravit. Si enim illorum potentiam ignoravit, quomodo potuit eis tales operationes maleficas assignare? Quod etiam ex eo colligitur, quòd *lib. de sacro morbo*, de Magis, & de maleficis differens, in eos invehitur, qui Deum, seu Deos malorum esse auctores existimabant. Sive enim Dei unitatem agnoverit: sive Deorum, (qui alii non sunt, quàm dæmones) pluralitatem admiserit, nunquam, teste Galeno, morborum causam in Deum, aut dæmones refundit.

§. III.

Secundum apertè patet ex *lib. de morbo sacro*, ubi Hippocrates de maleficis loquens ait, *Si enim & lunam abolere, & solem obscurare, tempestatemque & serenitatem facere, pluvias item, siccitates, & alia hujusmodi omnia se scire profitentur: sive ex sacrorum mysteriis; seu alia quadam professione, aut meditatione hanc potentiam jactent, qui talia studia habent, impii sanè videntur.* Nam per illa verba: *Sive ex alia professione, aut meditatione*, magicam, & dæmoniacam indicat. Postea refert instrumenta, quibus utebantur in morborum curationibus. *Expiant*, inquit, *morbo correptos sanguine, ab hominibusque intoxicatos: Expiamenta verò terra occultant, vel in mare proiiciunt, vel ad montes deferunt.* Insuper addit verba obscura, cæterasque superstitiones ab istis adhibitas: *Proponentes iis* (hominibus nempè) *lustrationes, & purificationes, cum verba ipsorum magna ex parte se ad Deum, & dæmonium extendant.* At illa omnia meras putavit esse deceptiones, & illusiones. Post enim relatas maleficorum jactationes, subdit: *Talia dicentes, & excogitantes amplius quid se scire simulant, & homines decipiunt, proponentes iis &c.* Et sic magica opera reiicit, ut quæ mirifica cùm sint, & naturam ipsam superent, ad principia physica referri non possunt. 456

Hunc suum antesignanum maxima Medicorum pars sequitur, qui jurantes in verbo Magistri, nolunt admittere maleficos. Quibus respondemus certissimum esse, extare homines maleficos, qui in suis operationibus non naturalibus causis, aut industriæ, & artificio hominum, sed immateriali quapiam, & separata virtute nituntur. Quod ex sacræ scripturæ oraculis, Ecclesiæ sensu, Patrum testimoniis, Theologorum doctrina, Philosophorum placitis, denique omnium ætatum memoria, atque continuis in orbe experimentis ita compertum est, ut illud probare velle sit lucerna accensa meridianos solis radios illustrare.

§. IV.

457 Visio locustarum apocalypticarum maleficis adaptatur.

Quare hoc posito fundamento: Esse maleficos: ostendamus, quid sint, sciant, & possint, non suis, sed dæmoniacis suffulti viribus. Quæ omnia aptissimè ab Evangelista Joanne sub nobili symbolo repræsentantur. Nam inter sacras visiones huic dilecto Christi Discipulo exhibitas, illa, quæ *Apocal. 9.* describitur, videtur peculiare aliquod continere mysterium proposito nostro accommodatum. *Vidit stellam de cælo in terram cadentem, & puteum abyssi clave reserantem, ex quo inter densissimas fumi, quasi fornacis magnæ tenebras solem, & aerem obvolventes prodibant locustæ similes equis paratis in prælium, sed faciem humanam repræsentantes, capite corona aurea redimito, & capillicio muliebri ornato, ore dentibus leoninis horrescente, corpore lorica ferrea contecto, & alis perstrepentibus ad modum curruum instructo; denique cauda scorpionum more aculeata. His tanquam Rex præerat Angelus abyssi Hebraicè vocatus Abaddon, Græcè Apollyon, Latinè exterminans: sub cujus imperio poterant quidem illos, quorum frontibus signum Dei vivi non erat inscriptum, cruciare; sed non occidere homines, aut lædere arbores, fænum, & aliud viride super terram.*

Ad maleficii perfectionem requiritur maleficorum consensus.

Scio, hæc variè à variis adaptari. Sed liceat modò sub iis externis involucris, signisque symbolicis totam Veneficorum vim in maleficiis concinnandis exponere.

Certum est enim, ut maleficium aliquod perficiatur, præter divinam permissionem, & diaboli operationem, requiri liberam hominis ex malitia in illud consentientis voluntatem, sine qua opus malum etiam à Deo permissum, & à dæmone consummatum maleficium dici non potest. Ex quo tentationes, morbi, calamitates, cæteraque mala, quibus dæmon seipso Sanctos insequitur, non maleficia, sed opera diabolica vocitantur; & sancti iis malis affecti haud maleficiati, sed vexati dicuntur. Ideo ad perfectionem operis malefici non sufficit, Deum illud permittere aut dæmonem id producere; sed necesse est, hominem Veneficum libero arbitrio, malitioso consensu, & voluntate determinata ad illud concurrere, ut ex permissione divina, operatione diabolica, & humana cooperatione ejus consurgat integritas.

Ideoque sunt causa illius efficiens, & cooperans. Propterea examinatur Quinam sint, Quales sint, Quanti sint.

Quare sicut Deus est causa permittens, & dæmon causa efficiens maleficiorum, ut duabus præcedentibus disputationibus latè demonstratum est: ita Veneficus est causa cooperans, & efficiens, ut tertia ista disputatione demonstrandum venit. Quod aptiùs fieri non potest, quàm tribus partibus considerando: Quinam sint: Quales sint; Quanti sint Venefici. In prima personæ: in secunda mores: in tertia operationes quasi oculis subiicientur: cùm hæc omnia suis coloribus adumbrata in hac mystica visione cernantur.

PARS PRIMA.

Quinam sint Malefici.

458 Mos Principum dilatare imperii fines.

Solent Principes, qui gloriantur præesse & prodesse non curant, effrænatos superbiæ motus, inexplebiles æstus cupiditatis, & fastuosos ambitionis impetus in omnibus sequi, quibus sic eorum mens agitatur, ut nihil aliud aut meditari, aut moliri consueverint, quàm angustos imperii fines longè, latèque protendere. Neque enim felicitatem suam intelligunt, quæ illos ad honoris fastigium evexit, innumerosque ipsis subjecit populos: quia non quid possideant, sed quid non possideant, attendunt. Ideo cogunt concilium, pecunias coacervant, milites conducunt, instruunt exercitus, & continuis bellis vicinos lacessunt, ut illorum ditionibus potiantur. Et quia eò acrior est cupiditas, quò illam

iam amplioris rei spes accendit: quia non undè venerit, respicit, sed quò tendat: priores illæ victoriæ augent eorum animos, & tanquam calcaria lateribus adhibita urgent currentes ad nova prælia conficienda, quibus exteras nationes, dissitosque populos suæ subiiciant dominationi.

Simili ambitionis conatu Lucifer, qui mundi princeps nominatur omnibus ejus partibus superis, inferis, mediis ab initio imperare tentavit; omnemque adhibuit industriam in agendo, celeritatem in conficiendo, consilium in providendo, fortitudinem in præliando, ut eorum accolis Angelis, Dæmonibus, Hominibus præesse posset. Idem in Lucifero qui dominari vult.

§. I.

ATtolle in cœlum oculos, & considera creationis ejus primordia. Nonne quasi stella lucida suos undique diffundit radios? Si enim, ut ait Daniel 12. *Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti; & qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates:* quid princeps ille *Cherub extentus, & protegens* ab Ezechiele c.28. nominatus, *positus in monte sancto Dei in medium lapidum ignitorum, omni lapide pretioso opertus, plenus sapientia, perfectus decore, & paradisi deliciis gaudens?* An non cæteris eminet creatis naturæ excellentia, officii dignitate, prærogativa donorum, & gratiarum præeminentia, qui Deum ipsum opificem tanquam signaculum similitudinis, & expressissimum exemplar referre videtur. Sed ecce superbiæ tenebris obscuratur, dum intumescente ambitiosa ejus mente in cæteros Angelos, quasi in subditos imperium exercere conatur. Nam cùm alios suis persuasionibus delinitos expugnat, alios resistentes impugnat, prælio memorabili ipse à pugnante Michaele expugnatus deiicitur. Cadit stella splendida nempe Lucifer à luce in tenebras, à gratia in peccatum, à pulchritudine in deformitatem, à gloria in ignominiam, & cadendo tertiam stellarum partem, idest, maximum Angelorum numerum secum trahit è summo cælorum vertice in imum terræ centrum; è firmamenti deliciis in æternos inferni cruciatus; è sublimioribus Paradisi sedibus in sordidissimas abyssalis putei lacunas. 459 Angelis in celo per persuasiones.

Ubi æternis vinculis, & rudentibus igneis sub caligine reservatus maximam in illos exercet potestatem, qui non servantes legem Dei; sed derelinquentes Deum suum mortali peccato conspurcati in fætentissimum, & teterrimum illum carcerem cum eo detrusi gehennali pæna torquentur. Quid aliud significat clavis putei abyssi huic stellæ data, quàm plenitudinem potestatis Lucifero concessam? Nam pari symbolo Isaias supremum Christi principatum super omnem Ecclesiam repræsentat cap.22. *Dabo clavem domus David super humerum ejus, aperiet; & non erit qui claudat, & claudet, & non erit qui aperiat.* Et sine symbolo, cùm capite 9. dicit: *Et factus est principatus super humerum ejus.* Sic Christus vicarium tradens Petro, & successoribus ejus potestatem, non alio nomine, quàm clavis denotat Matthæi 16. *Tibi dabo claves regni cælorum.* Hac fretus potestate Princeps tenebrarum dæmones, & damnatos vexat, & torquet; nec majorem videtur haurire voluptatem, licèt omni amaritudine sit respersa, quàm cum illis graviora infert tormenta. Sed quia in cælo, & in inferis effrænatos superbiæ appetitus exsatiare non potest, aliud meditatur imperium, & quærit in terra, unde eis aliquo pacto satisfaciat. Dæmonibus in inferno per tormenta.

§. II.

APerit puteum abyssalem, ex quo emittit fumum ascendentem tanquàm fumum fornacis magnæ solem, & aerem obscurantem. Quid fumus ille, nisi scientiam magicam, veneficia, incantationes, sortilegia, maleficia, & id generis dæmoniacas artes designat, quæ non aliunde sumpsere exordium, quàm à Hominibus in terra per maleficia.

Deo

Deo permittente: *Ascendit nanque fumus in ira ejus psalm.* 17. à dæmone operante; *De cujus naribus procedit fumus*, ait Job *cap.* 41. & à Principibus tenebrarum cooperantibus: Ascendens fumus è puteo solem, & aerem obscurat; quia scientiæ magicæ, & maleficæ ex inferno prodeuntes Ecclesiam, quæ miro lucis incremento in suis primordiis quasi aurora consurgens: in suis processibus quasi pulchra luna: in suis plenitudinibus quasi sol electus, & fulgens splendorem emittit; atque cælestis ejus doctrinæ puritatem, quæ rectè aeri sereno comparatur, obscura caligine involuunt: sed tandem æternæ veritatis spiculo percussę deficientes quemadmodum fumus deficiunt.

Denique ascendente fumo exeunt locustæ in terram, & ex magicis, maleficisque artibus per dæmones disseminatis prodeunt in mundum magorum, maleficorum, veneficorum, incantatorum, sortilegorum, sortiariorum, sagarum, strigum, & lamiarum examina locustarum turmis aptissimè comparata, quæ tanquam instructæ acies equestrem componunt exercitum, per quem dæmon totius mundi, & omnium ejus habitatorum plena, & absoluta dominatione potiri conatur.

§. III.

460 Quinam sint malefici? Latè qui vocantur Magi. Venefici. Incantatores. Sortilegi. Sortiarii. Sagæ. Striges. Lamiæ. Pharmaceutriæ. Malefici.

HI nanque omnes, etsi variis nominibus insigniantur, prout sunt varia eorum studia: tamen in hoc uno conveniunt, quòd maleficiis exercendis, quibus ope dæmonum aliis damnum paratur, operam navant. Magi vocantur ob abstrusam rerum naturalium, & effectuum mirabilium notitiam, quam præseferunt. Venefici, quia veneno homines, & animalia inficere, & interficere consueverunt. Incantatores, quia verbis, & carminibus opera magica perficiunt. Sortilegi ob sortilegium, quod universaliter acceptum omnes diabolicas artes complectitur. Sortiarii ob sortes immissas in creaturas. Sagæ à satis agendo, aut sagiendo: quia in officio satis, & nimis agunt, nimiaque scire desiderant. Striges ab ave Poetarum fabulosa, quæ nocturno tempore infantes necare, & rapere, eorumque sanguinem sugere, & absorbere dicitur. Lamiæ à bestia monstruosa, quæ fœtus dilaniare creditur. Pharmaceutriæ, quia pharmaca sive noxia, sive proficua ægrotis propinare solent. Et communiori vocabulo Malefici à malefaciendo, eò quòd studio, operatione, & conatu malis inferendis insudant: nec aliud norunt, quàm impellente, & operante dæmone, maleficiis, non homines solùm; sed & alias creaturas, quæ ad homines spectant, inficere, ac divexare.

Propriè qui fœderantur cum dæmone ad malum alteri inferendum.

Propriè tamen malefici dicendi sunt illi, qui ad malum alteri inferendum cum dæmone fœderantur. Certum nanque est, omnia opera malefica fieri ex pacto tacito, vel expresso, quo homo auxilium à dæmone poscens dæmon ex condicto tenetur concurrere quotiescunque maleficæ artis adminiculo aliquod opus perficiendum est. Immò omnes magicæ, & maleficæ operationes huic pacto velut basi innituntur. Nec alio modo suum sortiuntur effectum, nisi juxta illud ab homine invocante, & dæmone concurrente producantur. Et quicunque magicis artibus vacant, intantum malefici operantur, inquantum cum dæmone concurrunt ex conventione, sine qua mali esse possunt, malefici esse non possunt.

§. IV.

461 Hoc exigente superbia dæmonis.

HOc exigit summa dæmonis superbia, qui in suis actionibus contrario fine divinorum æmulator est operum. Deus in summo redemptionis humanæ beneficio sic salutem hominum operari dignatur, ut quotidiano illorum utatur ministerio, voluntatemque requirat humanam sive in sacramentorum administratione, quibus peccata delentur, & confertur gratia: sive in verbi divini prædicatione, per quam dissipantur errorum tenebræ, & lux veritatis splendescit. Nam

etsi

etsi de potestate absoluta non sit externis iis sacramentorum, & hominum adminiculis alligatus; & per seipsum immediatè: aut mediatè per Angelos instruere, & sanctificare possit homines; tamen non mediantibus Angelis, sed hominibus salutem nostram operari disposuit; ut sic suaviori, & convenientiori modo tùm Divinæ ipsius Sapientiæ: tum humanæ mortalium infirmitati provideretur, ut eruditè docet Scotus in 4.d.6.q.1. Quem morem imitari desiderans antiquus Divinitatis æmulus, quamvis per seipsum diabolicæ malitiæ virus effundere possit in homines, ut quotidiè facit, cùm illos externis, internisque persecutionibus impetere non cessat; tamen hominum opera uti vult, & per eos aliis nocere desiderat.

Ideòque si aliquem ex iis suæ voluntati obsequentem invenit, statim communi suffragio cum eo paciscitur, varias inferre calamitates, alter volendo, alter operando, ut sic sacrilego ritu, quod Deus in salutem humani generis facit, ipse in ejus perditionem præstare æquali potentia videatur.

§. V.

Hoc etiam audet humana malitia, cùm homines cæca cupiditate bonorum, divitiarum, & voluptatum ducti, aut similis effrænatæ passionis furiis agitati a Deo omnium bonorum fonte indeficiente recedere; & ad dæmonem malorum omnium auctorem accedere non perhorrescunt. Neque hoc scelere contenti, cum eo quamvis hoste infensissimo individuam societatem inire contendunt, quam pactis, & conventionibus fulcire non dubitant, ut diuturniùs firma consistat. De quo gloriantur apud Isaiam c.28. *Percussimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum*. Nam etsi verba illa de omnibus peccatoribus intelligi possint, qui per peccatum à Deo avertuntur, & convertuntur ad creaturam, atque ita horrendæ infernarum potestatum tyrannidi ultrò se tradunt: tamen maleficis præcipuè applicantur à Joanne XXII. *in Extravag. super specula contra Magos, & magicas superstitiones* Sixto V. *in Bulla Cæli, & terræ Creator contra Astrologos*. D. Thoma 2.2. *quæst.*95.*a.*4. & recentioribus Theologis: quia inter dæmonis mancipia illi strictiori fœdere sese diabolicæ servituti addixerunt. 462 Hoc attentâte malitia hominis.

Quare illi soli malefici dicendi sunt, qui pacto, & conventione aliqua cum dæmone fœderantur, ut ejus ope alteri damnum parent, quales sunt illi, qui se speciali fœdere sathanæ devoverunt, eò quòd illi soli in maleficis operationibus cum eo unanimi voluntate conspirant. Unde locusticæ illæ turmæ ex tanta varietate magorum, & maleficorum diversi generis, malitiæ, & operationis compactæ dæmonis fœderatorum exercitus jure appellari possunt, in quo Alii sunt Superiores, & duces: Alii inferiores, & milites ut sequentes capituli declarabunt. Ideò exercitus dæmonis fęderatorum malefici dicti possunt. In quo Alii Superiores, Alii Inferiores.

CAPUT I.

Superiores.

Quàm vaga, & soluta est terrestrium locustarum societas, quæ contrario cæterorum irrationalium more nullum caput agnoscit. Inter aves, quæ turmatim per aeris spatia conglomerato volatu feruntur una cæteris viam pandit, ut testatur experientia in ciconiarum, & gruum examinibus. Inter animalia unum catervam præit: quod videtur in cervis rapidi fluminis, aut profundi stagni vada pertransseuntibus; atque in ovibus, & capris: Illas enim aries, has hircus præcedit: Sola locusta nullum ducem sequitur; sed per prata sine ordine saltitando discurrit, ut monet Sapiens Proverb.30. *Regem locusta non habet, sed egreditur universa per turmas suas.* 463 Locustæ terrestres ducē non habent.

§ I.

§. I.

Secus infernales quibus præest Lucifer.

ATstrictior est infernalium locustarum, nempè maleficorum societas. Hi etenim Regem habent, ut testatur Joannes: *Et habebant*, inquit, *super se Regem Angelum abyssi, cui nomen Hebraicè Abaddon*: *Græcè Appollyon*: *Latinè Exterminans*. Luciferum, scilicet, ut censent communiter Expositores; Verè omnia exterminantem: cùm nihil in mundo relinquat intactum in bonis naturalibus, aut moralibus, quod suis maleficiis corrumpere, destruere, & annihilare non tentet. Verè Angelum abyssi, Christi Domini; qui Angelus testamenti vocatur, hostem infensissimum, cum quo ab initio graves gerit inimicitias: ut sicut ille omnium hominum salutem exoptat, ita non cesset iste illorum procurare perditionem. Verè Regem super maleficos. Æquitati enim consentaneum est, ut qui nolunt Deum sustinere regnantem, cogantur ferre dæmonem sævientem, qui ut ait Job 41. v. 25. *est Rex super universos filios superbiæ*.

§. II.

464 Malitia maleficorum dæmonem in Regem eligendo.

MIramur stupidam Judæorum malitiam, qui Christum à Patre missum, ut regnaret in domo Jacob, & sederet in throno David, Regem agnoscere noluerunt dicentes *Lucæ 19. Nolumus, hunc regnare super nos*; ut seipsos cæsareæ submitterent potestati, per quam Sacerdotium sublatum, regnum eversum, & gens destructa funditus periere; sed admiratione majore dignum, videre homines ita salutis immemores, & nequitia excæcatos, ut pro mitissimo Domino crudelem tyrannum, pro benevolo Principe dirum carnificem, pro amico piissimo infensissimum hostem, pro Deo Optimo Maximo cacodæmonem, draconem magnum, serpentem antiquum, & leonem rugientem in dominatorem recipere, non reformident. Qui dum novos sibi subiicere subditos: aut super veteres suam potestatem, sertam tectam conservare parat, alios suæ nequitiæ, & malitiæ ministros eligit, quasi duces subalternos, qui sua auctoritate innumeram magorum, & maleficorum turbam regere possint, ne deficiente politico regimine; dissolutus exercitus destruatur; sed ut arctiùs firmus subsistat, & majori impetu feratur in Hostes. Hi verò Invisibiles sunt, & Visibiles: ut sequentes sectiones patefacient.

Politica dæmonis in maleficorum regimine illis præficiendo Duces Alios Invisibiles Alios Visibiles.

SECTIO I.

Invisibiles.

465 Dæmones maleficorum duces, quibus imperant, & obsequuntur.

INvisibiles veneficorum duces sunt dæmones, quorum opera coalescunt, conservantur, & augentur. Hi nanque continuis solicitationibus homines urgere non cessant, ut se magorum, & maleficorum addicant conventiculis, magicisque artibus vacent, quibus se fore beatos pollicentur. Quòd si hoc semel in eorum animos inducere possunt, sic se deinceps cum eis gerunt, ut se dominos, & duces exhibeant. Nam quamvis invocati aliquando se ultrò visibiles præbeant, tamen ut plurimum adesse nolunt, nisi diversis supplicationibus, & obsecrationibus evocentur. Cùm præsentes adsunt, à suis clientibus supremi cultus honores, ut sunt adorationes, prostrationes, & humiliationes extorquent. Et cùm mandata quantuncunque difficilia, prout varia se se offert occasio, illis imponunt; promptam exigunt obedientiam: nec tamen aliquoties dedignantur austerum deponere supercilium, & complicatis superbiæ alis sese dimittere ad diversa ministeria etiam vilia, prout à suis fœderatis rogantur.

Quæ

Quæ omnia eò libentiùs præstant, quòd eo modo. 1. Deum graviori afficiunt injuria: cùm homines ad ejus obsequium natos ita suæ subiiciunt potestati, ut ab eis pro summo Numine colantur. 2. Sibi ipsis consulunt: Cùm enim sæpissimè fallaciis utantur, dum mira promittunt, & pauca exhibent: vel quia non permittuntur à Deo: vel quia naturalem eorum superant potestatem; hoc prætextu quasi velo suam contegentes impotentiam, malefico se tunc nolle obsequi simulant, quasi eos invocando aliqua omiserit ex iis, quæ magica arte præscribuntur. Sicque maleficus defectum non dæmoni, quem potentissimum credit; sed sibi imputat, eò quòd ritus ad dæmoniacam evocationem necessarios adamussim non observaverit: quos si observasset, infallibiliter (ut putat) optatum consecutus esset effectum. 3. Tandem arctioribus vinculis hominem sathanicæ servituti innexum detinent, qui videt hinc se pactis, & conventionibus utrimque firmatis teneri; nec fas esse, fidem irritam facere: aut promissa solemniter data revocare: illinc dæmonem suam servare fidem, & juxta conventa promptum se exhibere fœderatum in omnibus, in quibus suam operam exquirit. Et ita dæmones modò imperando: modò obsequendo se libentissimè maleficorum, & magorum catervis conducendis immiscent, cujuscunque sit ordinis sive Supremi: sive Infimi: ut sequentes articuli demonstrabunt.

466 Et quare?

Cujuscunque sint ordinis Supremi vel Infimi.

ARTICULUS I.

Ordinis Supremi.

§. I.

Divina Providentia, quæ vasto sinu cuncta complectitur, non solùm cuilibet hominum specialem Angelum ex infimo tertiæ Hierarchiæ ordine in custodem deputat, ut supra *disp.2. num.*324. de mente Patrum docuimus; sed etiam aliquos ex superioribus ordinibus destinat his, quos ad nobiliora vocat ministeria, & ad superiores evehit Ecclesiæ dignitates. Æquum enim est, ut qui ardua spiritu Divino vocante aggrediuntur, sublimiorum spirituum præsidio fulciantur. Quare Archangeli, Principatus, & Potestates præficiuntur iis, quos in grege dominico Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo: Vel præfectos primarios in sacris Religionibus, quibus illa, quasi varietate circumdatur; ut sensibiliter factum videmus in Sancta Francisca Romana, quæ divina favente gratia visibili Angeli Custodis aspectu fruebatur. Dum enim in viduitate Domino obsequens privatam in domo sua vitam ageret, splendenti Angelo ubique comitata incedebat; sed facta religiosæ Congregationis mater splendidissimum Archangelum ductorem habebat, qui externis signis augustioribus suam dignitatem amplioribus testabatur.

467 Deus superiores Angelos deputat in directione Ecclesiæ prælatorum.

§. II.

Idem sectatur Dæmon in suorum fæderatorum directione, cùm potentiores diabolos nobilioribus maleficis assignat. Quis etenim neget, potentiorem fuisse Simoni Mago, Apollonio Thyanæo, aliisque magiæ proceribus dæmonem assignatum, quàm reliquæ maleficorum turbæ? Quomodò Magus Mago quandoque resisteret; vel morbo, aut ipsa morte afficeret obnitentem, dissolveretque maleficia ab ipso facta, si non ei Superior dæmon adesset, qui alterius dęmonem cogeret obedire? Et quidem hæc sathanica politica videtur requirere, ut qui ex magis ad altiores gradus evehuntur, à Superioribus regantur dæmonibus, qui illos defendant, erudiant, & hortentur. Defendant contra adversariorum violentiam, ne ab eis opprimantur. Erudiant ad concinnanda maleficia, quæ tenentur exe-

468 Dęmon superiores diabolos præficit directioni maleficorum primariorum.

exequi. Hortentur ad mala inferenda juxta ordinem sibi præscriptum, ut tradit Binsfeld. *de Confess. Malefic. prælud.* 17.

Qui in illa inconstanter se gerunt.

In quibus quàm variè, & inconstanter se gerant, notat ipse Porphirius *in Epist. ad Anebonum Ægyptium*, quam Eusebius *lib.5. de Præparat. Evangel. cap.6.* scriptis suis inseruit. Nam, ut evocentur, & auxilium ferant: Volunt magum invocaturum multis ante diebus se ab omni Venere continere: & tamen ejus jussu homines alliciunt, & incitant ad turpes, & nefandas libidines: Jubent ab esu carnium abstinere: & tamen nidore, & sanguine cæsorum animalium maximè oblectantur. Prohibent ei, qui mortuum tetigerit, accedere ad operationes magicas: & tamen in eis hominum, & animalium cadaveribus utuntur ut plurimùm. Præcipiunt magis, & eorum consultoribus servare justitiam, & nequitiam fugere; ipsi tamen jubente mago multa iniqua, & flagitiosa patrare, aliosque ad ea patranda solicitare non cessant. Nolunt nisi sub certis cœli constellationibus, & quibusdam lapidibus, herbis, figuris, aut aliis signis adhibitis comparere; quasi rebus sensibilibus cælestibus, aut terrestribus alliciantur, cogantur, aut subjaceant: & tamen se cœli, & terræ dominos profitentur. Denique exigunt supremos divini cultus honores, & tanquam Dii agnosci, & obsecrari desiderant: & tamen adsunt ad nutum magorum modò ultronei: modò coacti; & die, noctuque in variis exercitiis circa res viles, contemptibiles, & ignominiosas famulantur. Quæ omnia solvere volens Jamblicus in libro, quem conscripsit de Mysteriis Ægyptiorum, majoribus se involvit difficultatibus, & incredibiliora, atque absurdiora proponit: cùm hæc potiùs ad dæmoniacam pravorum spirituum incostantiam referenda sint, qui hominibus cæcis præsidentes variis eos modis deludere ut plurimùm delectantur: Ut experimento comprobent, quantùm intersit inter divinam, & diabolicam servitutem, suoque malo discant, nihil divina salubrius, nihil intollerabilius dæmoniaca, quæ subditos non dirigit, sed præcipitat, non solatur, sed vexat: non bonis replet, sed malis nos opprimit inauditis.

ARTICULUS II.

Ordinis Infimi.

§. I.

469 Maleficorum ductores non sunt Angeli medii, ut putant Platonici.

VAno Platonicorum commento utuntur Malefici, ut magicæ scientiæ detestandam originem tanquam struma dibapha contegant. Ajunt enim, ut tradit Agrippa *lib.13. cap.16.* Præter bonos Angelos, & malos dæmones, dari Angelos: Alios cælestes, qui stellis, & animabus illarum præsunt: Alios elementares, igneos, aereos, aquaticos, & terrenos; non quod elementa inhabitent (ut ante docuimus de dæmonibus) sed quia ex illis componuntur. Illos verò Magorum, & Maleficorum esse doctores, & ductores, quos ideò bono spiritu duci asserunt: Sed quia Scripturæ sacræ, & Ecclesiæ doctrina nullos dæmones nisi malos agnoscit, ut probat Augustinus *lib.8. de Civit. Dei cap.13. & 14.* Dicamus, illos Maleficis præesse, & à Lucifero unicuique deputari statim atque professione publica, vel privata sese servos addixere sempiternos; ut illorum confessione probatur apud Grillandum *tract. de Sortilegiis cap.7.*

Sed dæmones à Lucifero deputati.

Quomodo eis adhæreãt?

Hi verò deputati maleficis inseparabiliter adhærent. Unde quidam occasionem sumpsere asserendi, illos si non possideri, saltem obsideri à dæmonibus; quod probant hac regula à Doctoribus tradita, qua obsessi dignoscuntur, si ea, quæ humana industria nequeunt cognosci, aut perfici, ipsi annuntient, & operentur. Nam utrunque hoc dæmonis mancipia facere, experientia ipsa demonstrat. Insuper probatur exemplo puellæ (cujus in Apostolicis actibus cap.16. Lucas mi-

minit) spiritum pythonem habentis, & magnum quæstum facientis divinando. Hanc etenim verè à dæmone fuisse obsessam, inde colligitur; quòd in nomine Domini Jesu Christi Paulum, & Barnabam ab eadem spiritum ejecisse, referatur. Hoc verò si in divinatrice locum habet, quid in malefico, qui tot mira præter naturæ vires operatur? At quamvis hoc de quibusdam asseri possit: non tamen de omnibus verificatur; quia in ipsis non deprehendimus argumenta, quæ dæmones in hominibus sedes suas habere demonstret: nec eos pro obsessis habemus, cùm nec vinculis constringantur; nec onerentur catenis, nec impunes relinquantur, quando aliis vel mortem, vel damnum inferunt, ut obsessi, de quibus nullus unquam Judex supplicium sumpsit.

§. II.

Quare dicendum est, illos dæmonibus deputatis associari; non quòd semper eis adhæreant; sed quia ità separantur, ut semper parati sint, illis debita exhibere ministeria, quæ ad magorum, & maleficorum officium pertinent, ut sunt: Ipsis intimare diem, noctem, & horam, quibus accedendum est ad conventicula generalia juxta conventiones initio factas, ut intereà se præparare valeant. Ad januam stare in forma hircorum expectantium tempore condicto eos, quos anteà voce humana vocaverunt, quamdiù unguento ab ipsis præstito in quibusdam partibus corporis liniuntur. Sedentes velocissimo, & citissimo cursu per aera deferre ad locum congregationis, suaviterque deponere equitantes. Cùm illis choreas ducere, epulari, & in succubos, aut incubos transmutati, coire, horrendasque exercere spurcitias. Pulveres, unctiones, & id generis signa ipsis distribuere. Absoluto conventu eadem via, qua antea domum eos referre. Docere, qualiter pulveres, & unctiones prædictæ applicandæ, & iniiciendæ sint. Adesse, cùm venena conficiuntur, fodiuntur cadavera, lixantur carnes, & similia opera perficiuntur. Monere de his, quæ Judices, aut adversarii contra ipsos moliuntur; etsi aliquoties Deo cògente illos prodant, ut diximus. Obsequi ad nutum, & proposito signo conventionis exitium à malefico optatum in aliis operari. Denique in omnibus prestò esse, in quibus eorum opera requiritur: & nunc invisibili modo facienda suggerere: nunc sensibili modo sine alia visione loqui: nunc in visibili corpore apparere, variasque induere formas, ut fidelis ductoris, & custodis munera implere deprehendantur, ut sic vicissim mutuam à malefico exigant fidelitatem: ut ritè describit Binsfeldius *loc. cit.* & alii *in malleo malefic. variis locis*. 470 Quænam eis exhibeant officia in sua deputatione?

SECTIO II.

Visibiles.

Cum infernalis simia Deum in omnibus æmuletur, non mirum, si præter duces invisibiles, quos locustico maleficorum exercitui præficit, alios visibiles constituat. Nam sicut in Ecclesia Sancta Dei Christus, ut Rex auctoritate paterna, & propria dominatur, Propheta testante *psal. 2. Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem Sanctum ejus*. Et ipse est invisibile caput à Patre datum super omnem Ecclesiam, ut asserit Paulus *Ephes. 1.* Sub quo invisibiles potentiæ, Angeli invisibiliter varia obeunt ministeria; & tamen præter caput illud invisibile, datur aliud caput visibile, nempè Summus Pontifex, sub quo constituti sunt visibiles duces, Prælati, scilicet, & Episcopi, qui juxta constitutas diœceses suam exercent auctoritatem, ut sic Monarchia ecclesiastica decentius, & ordinatius administretur: Ità in regno dęmonis, in quo Lucifer non regio more, sed tyrannico fastu libera utitur potestate, pręter dęmones utriusque ordinis su- 471 In regno Christi præter duces invisibiles dātur alii visibiles. Ita in regno Dæmonis.

pre-

premi, & infimi, quos invisibiles rectores, & ductores turmarum maleficarum deputavit, alios posuit visibiles duces, homines, scilicet, ut visibile sathanę corpus visibili capiti subsit; & ex hominibus compactus exercitus tanquam ex errantibus, & inconstantibus locustis in unum coactus ab humanis ductoribus ad ejus placitum regatur. Et ideò ex hominibus duces seligit omnis conditionis, & sexus: ut sequentes articuli commonstrabunt.

Qui sunt omnis conditionis, & omnis sexus.

ARTICULUS I.

Omnis Conditionis.

472 Lucifer duces eligit eos qui pollent.

ETsi omnis hominum conditio diabolicis apta sit ministeriis, omnesque indistinctim magni, & parui, divites, & pauperes, nobiles, & ignobiles, docti, & ignorantes, honorati & contemptibiles in magorum societatem admittantur; & possint ad malefica munia evehi: illi tamen præ cæteris seliguntur in duces, qui vel auctoritate potentiæ, vel scientiæ eminentia, vel præstantia malitiæ sunt insignes.

§. I.

Potentia ut Principes.

QUid non exequitur suprema potestas, quæ à nemine coercetur? Omnia facto molitur scelera. *Quamvis*, ait Gregorius in moralib. *quolibet in loco positi cogitando, loquendo, agendo peccemus; tunc tamen per tria hæc animus effrænatiùs rapitur, cùm mundi hujus prosperitate sublevatur.* Nam cùm præire potestate se cæteros conspicit: & cum auctoritate à nullo resistitur, licentiùs per abrupta disfręnatur. Cumque facere quodlibet licet, justè sibi omnia ęstimat licere, quę libet. Insuper aliis omnia suadet suo exemplo facinora. Tales enim sunt hominum mores, Superiores sive in bonis, sive in malis imitari. Undè prudentissimè Claudianus Poeta cecinit.

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

Et Proverbium rectè habet: *Secundùm rectorem Civitatis, ita & habitatores ejus.* Ideò dęmon Imperatores, Reges, Principes, & Magnates hujus sęculi sectatores habere desiderat, ut illorum fretus auctoritate omnia possit in orbe: Quales fuere Numa Pompilius, Tullus Hostilius, Nero, Valerianus, Julianus Apostata, Licinius Imperatores: Manasses Judeę, VVemceslaus Bohemię, Henricus Svevię, Muleasses Tuneti Reges: Leopoldus Austrię, Ferrandus Flandrię, Guilhelmus Juliaci Comites, pluresque alii principes relati à Plutarcho in Numa, Dionysio, & Livio *lib.* 1. Plinio *lib.* 30. *Natural. histor. cap.* 1. Svetonio, Nicephoro, Claudiano, Paulo Jovio, Boetho *lib.* 8. *&* Petrarcha *lib.* 4. *rerum memorandarum cap.* 1. 2. *&* 3. qui omnes magia, & maleficiis imbuti innumeros iisdem artibus sathanico exercitui adjecere; inter quos non occultè solùm in nocturnis conventiculis; sed propalam in publicis conventibus se tanquam potentiores dominari gloriabantur.

§. II.

473 Scientia ut Philosophos.

HOs docti sequuntur, qui non armata manu, sed acuta lingua, & acutiore ingenii acie cęteros ad maleficia trahunt; & ideò à dęmone duces constituuntur. Necessariam etenim esse scientiam in duce, ut seipsum, & alios regere possit, nemo est qui ambigat. Unde sicut Deus reppellentes scientiam repellit à Sacerdotio: ut testatur Propheta Osea cap. 4. & Reges à principatu, & officiis arcent, quos ignorantia facit indignos. Et è contra ad Magisteria sublevant eos, qui obstinatos studio, aut longa experientia in negotiis administrandis peritiores evase-

evaserunt. Ita Lucifer quos videt doctos in suis subditis, hos cæteris præficit, eosque modò inducit in aulas principum: modò in scholas litteratorum introducit: modò impellit ad diversas peregrinationes, ut ubique omnes alliciant, & trahant ad dæmoniacam servitutem.

Hujusmodi fuere Zoroastres, quem alii Chaldæum, alii Bactrianum, alii Pamphylium, alii Armenum faciunt. Et fortè omnes verè; cùm hujusmodi nominis plures magiæ deditos variis temporibus, & diversis in locis repertos fuisse possibile sit. Hic, inquam, quem filium Noe in scriptura Cham appellatum, volunt Hugo Victorinus *lib.6. eruditionis disda calicæ cap.5.* & Petrus Comestor Auctor hist. scholasticæ *Genes.28.* bis vicies centum millia versuum de arte magica conscripsit, ab Aristotele Hermippo explanata, & consignata posteritati. Pythagoras, & post eum Empedocles, Democritus, & Plato ad illam artem discendam exiliis veriùs, ut ait Plinius *lib.30. cap.1.* quàm peregrinationibus susceptis diversas orbis partes peragrarunt. Idem præstitit Simon Magus, qui Apostolorum temporibus tanta in admiratione fuit apud Samaritanos, ut teste Luca *Actuum* 8. de eo diceretur. *Hic est virtus Dei, quæ vocatur magna.* Neque apud illos modò; sed etiam apud Romanos principes, qui magicis ejus præstigiis attoniti honores ei divinos tribuerunt, dedicatis statuis cum hac inscriptione *Simoni Deo Sancto*: ut narrant S. Justinus Martyr. *Apolog.2.* S. Irenæus *lib.1. contra Valentinum*, Tertullianus *in Apologeticis*, & Eusebius *lib.2. histor. Ecclesiast.* Verùm omnes ejus artis fama celebres longè superavit Apollonius Thyanæus, qui penè per totum orbem Magiæ addiscendæ, & docendæ studio pervagatus tanta sui admiratione hominum animos implevit, ut à multis & vivus, & mortuus pro numine coleretur. Quod probat exemplum Alexandri Severi Imperatoris Romani habentis in suo larario imagines Christi, Abrahæ, Apollonii; eò quod hos tres, ut refert Lampridius, maximè omnium miraretur. Denique tales fuere Plotinus, Porphirius, Jamblicus, Proclus, Apulæjus, cæterique phytagoricæ, & platonicæ sectæ discipuli: Brachmanæ Indorum, quorum princeps Hierarchas; Gymnosophistæ apud Æthiopes, inter quos Vespesion, ut celebris nominatur, qui magiam studiosissimè coluerunt, pugnacissimè defenderunt, & impensissimè tanquam clarissimam, & utilissimam prædicarunt. A quibus nihil dissentire videbatur ille insignis magus, de quo supra *disput.* 1. *num.24. ac* 147. locutus sum, qui eam ut sanctissimam, utilissimam, ac præclarissimam nominabat.

§. III.

At sceleratis potiùs quàm doctis dæmon utitur in maleficorum regimine. Quamvis enim magus, & maleficus in hoc conveniant, quòd uterque operatur ex pacto cum dæmone inito; tamen hoc interest inter eos, ut benè observat Petrus Binsf. *Comment. in C. de malef. & Mathem. L. Multi.* quòd ille libris, & aliorum instructione suam artem addiscat: iste à dæmone, etsi aliquando aliorum persuasione seducatur. Ille dæmonem credit cogendo evocare; & se eo putat potentiorem: iste invocet, se tanquam inferiorem humiliando. Ille operetur ad delectationem, ostentationem, & ludum: Iste ad aliorum pernicem, & detrimentum. Ille non expresè Deo, Sanctorumque communioni renuntiet, nisi in summo malitiæ sit gradu: sicut erat ille Magus, de quo sæpè locutus sum, qui montibus Genuensibus, ut ipse mihi narravit, & fassus est illi Reverendissimo Inquisitori, cujus tribunali spontè comparuerat, se coram dæmoniorum, præsentibus testibus novem Magis Deum abnegasse, cæteraque ad pacta explicita cum dæmone ineunda requisita, perfecisse: Iste verò semper expresè talem faciat renuntiationem. Quare regulariter magus à malefico in malitia superatur. Et ideò sicut docti magicis artibus à cacodæmone præficiuntur: ita scelerati

474 Malitia ut impios.

maleficis operationibus. Æquum enim est, ut qui sceleratis præesse debent, omnes scelerum gravitate, malitiæ magnitudine vincant. Quod testantur horrenda, & abominanda crimina, nempè abnegatio Dei, idololatria, prævaricatio, apostasia, hæresis, sortilegium, divinatio, incantatio, blasphemiæ, peccatum nefandum, incestus, adulteria, cum altero diversæ speciei, & generis concubitus, homicidia, infanticidia, animalium, frugumque perditio, & destructio, & alia propemodum infinita scelera quæ Rei à Justitia deprehensi confitentur, in quibus sic voluntariè perseverant, ut ab eis recedere nullo modo velint; quia dæmonum more excæcati, & indurati ad Deum per salutarem pœnitentiam non nisi cum maxima difficultate se convertere valent.

ARTICULUS II.

Omnis Sexus.

§. I.

475 Inter maleficorum Duces eminet Regina, cujus describitur Honor, Potestas.

SIcut ex viris, & mulieribus maleficus conflatur exercitus: ita utriusque dantur Superiores, qui Regum, Principum, & Primatum nomine insigniuntur. Inter quos primaria eminet maga, quæ à Lucifero in uxorem ducitur, & Regina cursus vocatur, ut suis depositionibus magi confirmant. Hæc præ cæteris honoratur ab omnibus. Nam si ad nocturnos conventus proficiscendum est, non sola vehitur ab uno dæmone; ut cæteri malefici; sed multis dæmonibus, & maleficis comitata procedit; ita ut cæteri sæpiùs non aliter moneantur, quàm à vocibus prætervolantis comitatus Sagarum Reginæ, ut refert Delrius *lib.2. Disquis. mag. q.9. & 16.* Dum ad locum destinatum devenitur, primarium occupat locum, & regali ornata apparatu, corona aurea caput cingente, vestibus gemmatis, & unionibus, fibulisque pretiosis perlucentibus, atque id generis ornamentis decorata ad latus Luciferi, seu Beelzebub tunc pro modico tempore regio etiam vestitu apparentis sedet: ubi ab omnibus maximis corporis prostrationibus salutatur. Denique quandiu celebratur conventus plenam exercet potestatem in cæteros, quibus ea, quæ vult, præcipit; & in signum potestatis regiæ virgam gerit ad modum sceptri, qua coria bovum percutit, in quibus collecta, & conjecta sunt ossa eorum, quos elissos, aut assos magi comederunt; ad cujus contactum statim suscitari videntur, aliaque mira præ cæteris operatur: ut quæ majorem accepit à dæmone auctoritatem; sicut idem testatur Auctor *loco cit. q.30. sect.1.*

§. II.

476 Post illam cæteri duces consequuntur Honorem In congressibus Publicis Privatis.

HUic assident cæteri duces magi, & magæ, prout in altiori dignitatum gradu constituuntur; quos Joannes de Vaux Magus stabulensis recitat, apud eundem Delrium *lib.5. in appendice* 1. ex verbis Petri orani unius ex Judicibus illius famosi magi. Asserit enim in iis conventibus post adorationes genibus submissis factas extrui mensas epulis, & cibis: & primæ mensæ honoratiores cum uxoribus (quos bravos homines appellari dicebat) accumbere majora subsellia Beelze bub, Leviathan, & Astarot occupare: Secundis, & tertiis mensis plures alios dæmones interesse sine nomine relicta forma hirci in forma virili, aut muliebri, atque hominibus, & mulieribus in saltationibus, epulis, & scortationibus admisceri. Ita in privatis colloquiis dæmonem sæpiùs cum illis de rebus agendis conferre, & eos frequentiùs in concilium cogere, ut suam voluntatem explicent, quam ab illis notificari cæteris jubet.

§. III.

§. III.

SIcut honore præeminent, ita auctoritate. Illorum etenim eſt tum dæmonibus, tum maleficis mandare, quæ conducunt ad ſtatus ſathanici conſervationem, & amplificationem; atque ad inferenda hominibus, & creaturis mala. In cujus rei ſymbolum locuſtæ à Joanne viſæ coronas gerebant aureas, & capillitium muliebre. Capita nanque magorum, & maleficorum ſunt indiſcriminatim viri, & mulieres dominationem in utroſque dæmones, & maleficos habentes per coronam deſignatam, ſed apparentem. 477 Dominationem, ſed coactam, vel ſimulatam.

Certum eſt enim obedientiam à dæmonibus ipſis exhibitam, vel coactam eſſe, vel ſimulatam. Coacta eſt, cùm inferiores ipſis in aliquo obſequuntur, urgente dæmone ſuperiore, qui majori potentia à natura donatus auctoritatem exercet in illos, cogitque parere in omnibus, quæ à malefico præcipiuntur. In dæmones.

Tunc enim inferior morem gerere tenetur huic ſuperiori, cum quo magus pactum habet; & reſpectu cujus verba, & conjurationes non coactionis, ſed invocationis vim, & ſignorum rationem habent. Simulata eſt, quando non coacti, ſed ultronei ſuum auxilium præſtant. Nam hoc modo ſimulant ſe cogi iis invocationibus, & conjurationibus: ut ſic apparentibus obſequiis clientulos in ſua perfidia contineant. Quod etiam aſſequuntur; quia de facto putant magi ſe eos invocationibus cogere, ſed maximè decipiuntur. Non enim aut ipſi tanta virtute pollent: aut hæ conjurationes tantæ ſunt efficaciæ, ut nolentes adigere valeant; ſed ſæpiùs evocati non obediunt defectu non voluntatis, ſed poteſtatis: quia non permittuntur à Deo maleficis voluntatibus cooperari: ut docet Petrus Binsfel. *Comment. in C. de malef. & Mathem. L. Multi*.

Idem dicendum eſt de cæteris maleficis, qui vel coactè, vel ſimulatè obediunt. Coactè cùm eorum dæmon dæmone magi præſidentis inferior eſt. Simulatè, cùm ea præſtant, quaſi aliis imperantibus, quæ ſua voluntate facere deſiderant. Quare corona illa locuſtica non aurea, ſed aurata à Joanne dicitur, quia tota potentia malefica non ſolidis; ſed apparentibus tantùm innititur fundamentis. In Maleficos.

CAPUT II.

Inferiores.

HOrrenda ſanè plaga, Ægyptus percuſſa: cùm, ut refertur *Exodi* 10. Ingraveſcente ſemper duro corde Pharaonis, nec credente tot ante actis prodigiis, dux populi hebræi manum extendit ad virgam mirabilium operatricem. *Statim nanque Dominus induxit ventum urentem tota die, & nocte, & manè facto locuſtas ſuſcitavit, quæ aſcenderunt ſuper univerſam terram Ægypti, ſederunt in cunctis finibus Ægyptiorum innumerabiles, quales ante illud tempus non fuerunt, nec poſtea futuræ erant; operueruntque univerſam ſuperficiem terræ vaſtantes omnia.* 478 Innumerabiles locuſtę in Ægypto.

Sed horribiliori plaga orbis afficitur per locuſtas myſticas, magos, ſcilicet, & maleficos, impellente, & ſolicitante dæmone aſcendentes ex puteo inferni. Illæ enim Ægyptum vaſtant: Iſtæ totum orbem. Illæ devorant herbas, terræ fructus, & cuncta virentia: Iſtæ non herbas ſolùm; ſed creaturas omnes. Illæ ſemel affligunt Ægyptios; ſtatim nanque rogante Moyſe à vento vehementiſſimo deferuntur in mare: Iſtæ ſemper vexant homines. Ab initio enim ſæculorum veteribus pereuntibus nova oriuntur examina: Neque aut eccleſiaſtica, aut laica poteſtate per gladios, ignes, & pyras accenſas de medio penitùs tolli poſſunt: cùm ex mortuorum cineribus aliæ multiplicato numero redivivæ appareant. Innumerabiles malefici in orbe.

Earum autem eò gravior eſt cruciatus, quò iſtarum numerus illarum numerum

superat: *Multiplicati sunt*, ait Jeremias cap 46. *super locustas, & non est eis numerus*. Malefici nanque, qui tanquam milites equestrem dæmonum exercitum componunt, recenseri non possunt, cùm ex omnibus terræ nationibus plures quotidiè huic sectæ ascribantur tum Viri, tum Mulieres, ut sequentes sectiones manifestabunt.

Sive Viri Sive Mulieres.

SECTIO I.

Viri.

479 Titulus triplici lingua exaratus in cruce Christi potestatem designat. Triplex nomen dæmonis ejus auctoritatem super.

QUærunt sacri Doctores, cur Christo in cruce pendenti titulus hebraicis, græcis, & latinis verbis exaratus affixus fuit? Et respondent; positum fuisse ad declarandam regiam ejus dignitatem; ut videre licet in Bibliotheca Homiliarum; & Sermonum Priscorum Ecclesiæ Patrum *to.2.p.2.* quæ dignitas, quamvis ad omnes mundi nationes se extendat; præcipuè tamen in tribus primariis, Judaica, Gentili, Christiana per tres has linguas designatis elucescit.

Non secus Lucifer velut Antichristus tribus vult nominibus appellari, ut refert Joannes Hebraicè Abaddon, Græcè Apollyon, Latinè Exterminans, ut suam ostentet dominationem, quæ in omnes omninò populos protenditur; sed præcipuè in his tribus elucet, ex quibus continua sæculorum serie maximam magorum, & maleficorum multitudinem educit, ut hos habeat fæderatos, quos videt speciali fædere Deo esse conjunctos.

Gentiles.

Deus initio renascentis mundi cum omnium gentium hominibus fædus iniit sempiternum, dum statuit pactum cum Noe de mundo aquis diluvii non ampliùs dissipando; & in signum initi fæderis, & pacti stabiliti ponit arcum in nubibus cæli *Genesis cap.9.*

Judæos.

Progredientibus sæculis aliud fædus specialius contrahit cum Judæis, stipulante primo Patre Abraham nonagenario, & circumcisionem in signum pro se, suisque posteris acceptante *Genesis cap.17.* Deinde mediante Moyse in deserto Synai sanguine fæderis populum aspergente, describente conditiones pacti in volumine, & reponente illud in arca fæderis ad memoriale sempiternum in generationes eorum.

Christianos.

Denique in plenitudine temporum specialissimum, & præcedentibus figuratum fædus cum omnibus christianis percutit, mediatore Christo Domino pretioso suo sanguine in ara crucis fuso, illud confirmante, sicut per Prophetam Jeremiam prædictum erat cap.31. *Ecce dies venient dicit Dominus, & feriam domui Israel, & domui Juda fædus novum non secundùm pactum, quod pepigi cum Patribus eorum &c.* Ideò dæmon, ut majori Deum afficiat injuria hos divinitatis fæderatos sibi devincire, & cum eis pacisci vult; ut per illos ipsos, qui Divinæ Majestati obsequi, & servire tenentur ex fædere, bellum Deo, & hominibus inferat; quod ex parte assequitur. Nam quis magorum, & maleficorum turmas numerare valeat, quæ ex Gentilibus, Judæis, & Christianis prodiere? cùm innumeras esse certum sit: sicut totidem articulis declarabitur.

Ex quibus maleficos educit.

ARTICULUS I.

Gentiles.

§. I.

480 Gentiles magiæ, & maleficiis dediti.

ET ut à Gentilibus, quos Græcos sæpiùs Doctor gentium in Epist. ad Rom. vocat, incipiamus. Floruisse apud ipsos Magiam, maleficasque artes, nemo non nescit.

nescit. Cùm enim damnatæ illæ scientiæ ab ipso mundi exordio originem habuissent dæmone illas edocente; & jam succedentibus sæculis per filios Dei filiabus hominum permixtos propagarentur, non potuerunt perire diluvio vastante; sed à Cham insculptæ tanquam perpetuum sacrilegiorum, ac scelerum seminarium ad posteros transmissæ fuerunt: ut putat Abbas Serenus apud Cassianum *collat.* 8. *cap.* 21. Nam statim post diluvium Chaldæi supra mortales omnes magicis scientiis dediti fuere, utpotè studiosi Zoroastris discipuli, qui magiæ auctor dicitur, & apud illos natus magiæ reos fecit. Quotquot enim divinationi, & artibus magicis vacant, Chaldæi nuncupantur, quasi ex illis defluxerit nomen in omnes, qui illas profitentur. Hos imitati sunt Ægyptii, apud quos tempore Moysis, hoc est plusquam trecentum annis ante bellum Trojanum magia clara, & celebris erat, & ejus professores sapientiæ, & divinæ cujusdam virtutis auctoritate, atque existimatione florebant. Nec licebat aliquem sacerdotio, aut publica dignitate fungi, qui in illis non esset initiatus. Quid de Græcis dicam? Nonne circa belli Trojani tempora celebris erat fama magiæ: ut Homerus indicat non obscurè in Ulyssis erroribus describendis? Quid enim aliud agitur Prothæis mutationibus, Syrenum cantibus, transmutationibus Cynæi, & evocationibus inferorum? Sed præcipuè apud Thessalas urbes, & Colchos magna celebritate vigebat; ex quo magi nomen Thessali, sicut Chaldæi sortiti sunt. Ab iis Romanos rerum dominos has artes superstitiosas mutuatos esse, produnt Auctores, easque cum honore receptas tanquam proprias commendasse sacrorum Antistibus, Regum moderatoribus, Philosophis, & litteratis: Ita ut nihil ferè attentaretur à summis Imperatoribus, & Senatu, Populoque Romano, quin priùs magi, Augures, & Aruspices, quorum consilio omnia moderabantur, suo calculo suffragati fuissent. Taceo cæteras nationes, ut minus celebres; cùm ex iis nobilioribus liquidò pateat, Gentilium multitudinem magiæ fuisse deditissimam.

Ut patet in præcipuis mundi nationibus.

§. II.

481 Quòd si quæras quomodo artes omnium vanissimæ, & fraudolentissimæ totum terrarum orbem tot sæculis impleverint, audi Plinium rationem assignantem lib. 30. c. 1. *Auctoritatem ei maximam* inquit de magia loquens, *fuisse nemo miretur, quandoquidem sola artium tres alias imperiosissimas humanæ mentis complexa in unam se redigit. Natam primò è medicina nemo dubitat, ac specie salutari irrepsisse velut altiorem, sanctioremque, quàm medicinam. Ita blandissimis, desideratissimisque promissis addidisse viros religionis, ad quos maximè etiam nunc caligat genus humanum. Atque ut hoc quoque suggesserit, miscuisse artes Mathematicas nullo non avido futura de sese sciendi, atque ea è cælo verissimè peti credente. Ita possessis hominum sensibus triplici vinculo in tantum fastigium adolevit, ut hodieque etiam in magna parte gentium prævaleat; & in oriente Regum Regibus imperet.* Hæc Plinius. Ex cujus verbis colligitur, magicis artibus Medicos initium, Sacerdotes progressum, Philosophos consummationem apud omnes gentium nationes dedisse. Et rectè.

Magia dilatata in omnes nationes.

§. III.

482 Medici nanque cum solerti studio occultas naturæ vires, proprietatesque herbarum, radicum, mineralium, animalium, & omnium, quæ in mundo sunt, in usum generis humani perquirerent, & adversis rebus inter se applicatis illas explorando venarentur, quò magis in secretiora naturæ abscondita penetrabant, eò ulteriùs progrediebantur, ut nova secreta ex illis experimentis expiscarentur. Quam occasionem nactus pervigil, & subdolus hominum

Per Medicos

hostis iis practicis experimentis se immiscebat; & crescente aviditate sciendi occultissima mysteria in Medicis sese patentiùs manifestabat, donec apertè ultro citroque factis conventionibus suas artes edoceret, per quas novi ejus discipuli stupentibus omnibus mira in ægrotorum sanitate restituenda operabantur: qui postea facti magistri alios eadem secreta addiscendi ductos curiositate seducebant.

483 Per Sacerdotes. Sacerdotes, qui Medicorum more lucro, & pecuniis inhiabant facillimè in maleficia prolabebantur. Cùm enim se viderent titulo religionis, & sacerdotalis ministerii apud populum honoratos esse, majorem se aucupaturos famam putabant, si præter consuetos ritus, & cæremonias in sacrificiorum oblationibus, & aliis pseudoreligiosi cultus Deorum actionibus adhibitas, mira, & inusitata operarentur, quibus se Diis immortalibus gratos, Laribus patriis acceptabiles, & in publicis, privatisque calamitatibus avertendis apud Numen cujuslibet regionis potentes esse, testarentur. Sic enim, & honoratiores, & acceptabiliores apud populos fore. Ideoque maxima contentione magicis scientiis addiscendis vacare solebant, ut sic in templis novi honoris, & lucri accessus fieret.

484 Per Philosophos? Nec minori solicitudine illas Philosophi conquirebant, qui scientiis humanioribus acquirendis intenti, celebrioresque magistros in unaquaque professione toto orbe sectantes, si quem fortè solito doctiorem nancíscebantur, statim se suis disciplinis excolendos tradebant. Et quia magicarum professores occulta naturæ subtilitùs penetrare videbantur, plures ad eos confluebant discipuli, quibus sub scientiæ naturales velamine artis dæmoniacæ præcepta tradebantur. Nam certum est ex mera, & naturali magia natam esse fallacem, & adulteram, ut docet Philo, ita scribens de ejus origine: *Ex hac*, inquit, *adulterata, & depravata descendunt, quas proprio maximè vocabulo malas artes dicimus, circulatorum, ariolorumque studio, mulierum, mancipiorumque nequissimorum expiationes, & lustrationes profitentium, mutationesque amoris in odium; aut ex adverso odii in amorem per quasdam passiones amatorias, & incantamenta idonea; atque iis dolis circumveniunt homines, & ingentium malorum, atque ruinarum sunt causæ non privatis modò hominibus, aut familiis; sed civitatibus, regnis, & provinciis*. Hæc Philo.

Quare dilatata. Sed non mirum si Gentiles attendebant spiritibus, & doctrinis dæmoniorum. Qui enim inter illos Deum cognoscebant, non illum tanquam Deum glorificabanr; sed evanescebant in cogitationibus suis, & obscuratum erat insipiens cor eorum: dicentesque se esse sapientes, stulti fiebant, & gloriam Dei incorruptibilis transferebant in dæmones, & creaturas corruptibiles; ut docet Paulus *Rom*.1. Cæteri verò Deum non cognoscentes; sed idola colentes, ambulabant, ut testatur idem Apostolus *Ephes*.4. in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à via Dei per ignorantiam, quæ erat in ipsis propter cæcitatem cordis eorum: & sic facillimè præstigiis magicis, & maleficis à Sathana decipiebantur.

ARTICULUS II.

Judæi.

§. I.

485 Judæi magiæ, idololatriæ dediti, quæ sunt connexæ superstitionis species. Dum. Mirandum verò, quomodo Judæi, qui Deum unum colebant, audiebant Prophetas, & legem observabant tam strictè, sub tot tantisque pœnis omnes Ariolorum sciscitationes, & consultationes prohibentem; atque præcipientem magos cæterosque pythonico spiritu afflatos interfici, in hanc devenire potuisse excæcationem, ut Deo, lege, Prophetisque posthabitis, magicas, & maleficas artes sectarentur. Et tamen nulla ferè sub cœlo datur natio ita proclivis ad opera magica, cùm nulla propensior sit ad idololatriam: ut sacræ scripturæ docent. Sunt nanque ita connexæ idololatria, & magia, quæ sunt duæ superstitionis species, ut una alteram

teram comitetur; & in hoc tantummodo differant, quòd illa publicè, & expressè, ista tacitè, & implicitè cultum Deo debitum transferat in creaturas. Quarè nil mirum si Judæi idololatræ, etiam magi sint, sive illos consideres errantes: sive pugnantes: sive regnantes: sive servientes. In his etenim quatuor statibus, qui totum reipublicæ judaicæ decursum continent, utroque vitio inquinatos deprehendes.

§. II.

Errant in vastis Arabiæ desertæ solitudinibus per quadraginta annos post egressum ex Ægypto, in qua tanquam in famosissima totius orbis schola utramque scientiam superstitiosam didicerant. Ubi nanque idololatria celebrior, quàm in illo regno, cujus incolæ non solùm more cæterarum nationum dæmones pro Diis habebant: sed etiam venerabantur boves, canes, feles: immò quod pejus est, cepes, & allia? Ideò à ludente Poeta derisi. 486 Errant.

O Sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis Numina.

Ubi etiam magia honoratior, quàm apud illos? cùm omnes sacerdotii, & magistratus spirituales, & temporales dignitates occuparet, & in scholis omnes publicorum professorum cathedras teneret. Quare, ut periti in utraque arte discipuli nedum ferè pedem emiserant è sathanica illa schola, cùm statim doctrinæ, quam imbuerat, specimen ediderunt, dum pro Deo adoraverunt vitulum conflatilem non sine ope dæmoniaca fabricatum, ut indicare putant aliqui; hæc Aaronis sese excusantis verba, cùm dixit *Exodi* 32. *Aurum tulerunt, & dederunt mihi, & projeci illud in ignem, egressusque est hic vitulus.* Ex qua idololatria tam insigni in reliquas operationes magicas prolapsos esse, quis dubitat? Si enim publicè, cur non privatim Dæmonem pro Deo coluerunt? Neque Deus per Moysen tam graves pœnas adversus magos constituisset: nec tam severè eorum interdixisset consuetudinem, & congressum, nisi jam ex tunc ars malefica nota fuisset, & celebris.

§. III.

Dum pugnant nihilo meliores effecti; sed pejores in deteriora prolapsi sunt. Nam ingressi terram solemni Deo juramento promissam, & tanto hominum labore quæsitam, statim Ægyptiacis superstitionibus Chananæas superaddiderunt: ut docet David *Psal.* 105. *Non disperdiderunt gentes quas dixit Dominus illis: & commixti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum; & servierunt sculptilibus eorum: & factum est illis in scandalum.* Si Ægyptiorum servitus tam fuit illis noxia, quid Chananæorum societas connubiis firmata utrinque celebratis? In terra Ægypti didicerant superstitiosa dominorum opera, qui illos tyrannica potestate vexabant; quid non faciunt in terra Chanaan illecebrosarum mulierum blanditiis deliniti? Nec ab illis tot publicis calamitatibus à Deo immissis poterant averti, dum sæpiùs hostibus variis in pœnam traditi Madianitis, Philisthæis, Moabitis; sæpiùs liberati ab Othoniel, Aod, Gedeone, Sampsone, aliisque Judicibus. *Post eorum mortem multo faciebant pejora, quàm fecerant patres eorum*, ut dicitur *Judicum cap.* 2. Ex quo magi, arioli, pythones frequentissimi erant inter illos; Et ita multiplicati ut statu aristocratico in monarchicum mutato coactus fuerit primus Monarcha Saul publico edicto reos variis suppliciis, diraque morte mulctare, & sic eos eradere de terra. Quod tamen non est omninò assecutus, ut probat mulier pythonissa, quæ 2. *Regum cap.* 28. illi Samuelem suscitare tentavit. 487 Pugnant.

§. IV.

488 Regnant. REgnantes superstitiosiores evadunt. Quid enim præcipiunt magicæ disciplinæ, quod ab excæcato illo populo non fuerit perpetratum? Latet magia sub Davide. Emergere incipit sub Salomone; crescit indies sub Roboam; tum quasi torrens inundans dilatatur per utrumque regnum Israel, & Juda. Israel erigit vitulos aureos antiquo Patrum more, & publica admissa idololatria, publicas recipit magiæ operationes: Ubique Sacerdotes Baal insignes magi. Ubique pythonico spiritu agitati. Ubique arioli, divinatores, incantatores, malefici, cæterique inferni ministri sub omnibus ferè Regibus: Ex quibus unus sufficiat Achab à Jezabel famosissima maga ejus uxore dementatus. Cujus si regnum consideres, quid videbis, nisi patriæ religionis exercitium? Quod à Jehu tantisper interrumptum; sed posteà renovatum perseveravit in finem, donec à Salmanasar Rege Samariticum illud regnum penitùs eversum est. Juda easdem didicit à vicinis contubernalibus abominationes; Et quamvis in sua Metropoli augustissimum Dei templum omnium oculis expositum Judæos provocaret ad ejus cultum; tamen loci illius sacrosancti aspectus avertere incolas non potuit à superstitiosis idololatriæ, & magiæ exercitiis. Missis enim cæteris Regum regnis, unius Manasse regnum ostendit, Samariam à Jerusalem superatam, quæ eo tempore non nisi à Magis aruspicibus, pythonibus, & ariolantibus civibus habitabatur, donec à Nabuchodonosor templo, urbe, & regno eversis, vel gladio occisi fuere: vel translati in Babyloniam.

§. V.

489 Serviunt. DEnique pauci illi, quos reliquias utriusque populi vocare licet, dum serviunt. Alii inter Assyrios sub Salmanasar: Alii inter Babylonios sub Nabuchodonosor neque generali suæ gentis calamitate, neque continuis ferè Prophetarum exortationibus ab idololatria, & magia avocabantur; sed superstitiosorum parentum facti imitatores; atque alienigenarum gentium exemplo permoti utroque flagitio coinquinabantur. Nec destitere dæmonem, & publicè, & privatim colere etiam postquam Dei Regum Babyloniorum corda flectentis beneficio in patrium regnum redire, & restaurato templo avitam sequi religionem licuit. Statim namque plures eorum tanquam sues lotæ redierunt ad volutabrum, seque gravioribus abominationibus fœdarunt. Præcipuè cùm græcis Regibus subacti, Græcorum summam idololatriam, & propria inclinatione, & edictorum regiorum jussionibus æmulati sunt. Tunc enim magia longè, lateque regnum illud permeavit, cùm publico, & privato cultu, sic dæmon agnosceretur, ut nullus se simpliciter Judæum, & veri Dei adoratorem propalàm confiteri auderet: ut dicitur in libris Machabæorum. Sed post Christi ortum, dum continua servitute toto orbe opprimuntur, nulli fuere insigniores magi, qui dum Romanis Imperatoribus, exterisque Persarum, aliarumque Nationum Regibus mira promittunt, horribiles contra Ecclesiam persecutiones suscitarunt ut Ecclesiasticæ testantur historiæ. Quare verè innumerabilis est locustarum numerus inter Judæos quoquomodo considerentur.

A R-

ARTICULUS III.

Christiani.

§. I.

Esto Gentiles, ac Judæi magicas amplectentur disciplinas, maleficasque exerceant operationes: quia illi Deum nullo pacto noverunt: Isti obscurè noverunt, & utrique extorres sunt à fide, charitate, & gratia Dei, quibus resistitur diabolicis tentationibus, poterit inter Christianos tanta reperiri excæcatio, ut ex eis aliqui iis malis artibus imbuantur? Cùm Christi cultores sint, à quo princeps mundi ejectus est, diaboli opera dissoluta, fides, gratia, & dona spiritualia hominibus data, quæ illos de potestate tenebrarum erutos transferunt in regnum filii dilectionis Dei. O quàm magna dæmonis potentia! qui inter Judeos Abaddon, inter Gentiles Apollyon, Exterminator est inter Christianos, (id est, extra terminum vitæ æternæ se, & alios ponens, ut explicat Sanctus Antonius à Padua *serm.*24. Ex quibus duæ prodeunt magorum, & maleficorum acies. Alia eorum, qui fide carent: ut sunt hæretici. Alia eorum! qui fidem habent mortuam: ut sunt plures impii catholici. Cùm enim fides sit scutum, quo christianus homo potest omnia tela inimici ignea extinguere, ut ait Paulus *Ephes.*6. Si aut nulla, aut mortua est: quomodo se poterit tueri contra insultantem hostem, qui illa validissimè contorquet, & vibrat? 490 Inter Christianos magi. cas, & maleficas artes exercent.

§. II.

Hæresim magia sequitur, sicut umbra corpus, & illam juvat in suis opinionibus stabiliendis: undè meritò à Tertulliano *lib. posteriore de Anima cap.*33. *Auctrix hæreticarum opinionum* vocatur. Quod experientia docet in primoribus Hæreticis, & Hæresiarchis, qui magi etiam fuere; vel maxima cum magis habuere commercia: ut Idem notavit *lib. præscriptionum adversus Hæreticos capit.*43. *& lib. priore de Anima capit.* 57. *Simon Magus Samaritanus Hæreticorum princeps subnixus ope dæmonum*, ait S. Justinus Martyr ejus conterraneus Apologia 2. *& fretus magicis artibus in hac urbe regia* (idest Roma) *Deus est habitus, & quasi Deus honoratus: Menandrum etiam æquè Samaritanum hujus Simonis discipulum instructum viribus dæmoniacis; profectum Antiochiam multos arte magica decepisse cognovimus. Marcus*, ait S. Iræneus lib.1. cap.21. *Magicæ imposturæ peritissimus, per quam & viros multos, & non paucas fæminas seducens ad se convertit. Magia*, subjungit S. Epiphanius *de Carpocratianis hær.* loquens *apud ipsos excogitata est, incatationesque diversas ad omnem machinationem invenerunt, ad amorem, & ad illectamenta. Priscillianum Gnosticarum abominationum assertorem, convictum fuisse maleficii, & confessum se magicis vacasse doctrinis*, scribit Severus Sulpitius *in sacr. histor. lib.*2. Eumque Zoroastris Magi studiossissimum vocat Hieronymus *Epistola ad Ctesiphontem contra Pelagianos*. Mahumetes Turcarum legislator magus fuit: ut testantur Zonaras *tom.*3. & Paulus Diaconus *lib.*18. *histor.* Berengarium Sacramentariorum Hæreticorum principem magia nobilem fuisse supra commemoravimus. Idem testantur de Basilide Sanctus Theodoretus. De Buda Sanctus Cyrillus. De Montano Eusebius. De Massiliano, & Euthyche Theodoretus, & alii. Et ut ad nostra tempora deveniamus. Lutherus ab insidente in ejus humeris dæmone per Imperatorem Maximilianum viso agitatus, fatetur se intimam cum eo contraxisse societatem *lib. de Angel. miss.* Idemque testatur ipse de Carolstadio *lib. contra ipsum*: De Oecolompadio *lib. eodem de miss. Ang.* De Anabaptistis 491 Hæretici.

lib.

lib. contra ipsos. Hoc asserit de seipso Zuinglius, dum libro, quem vocat *Subsidium de re Eucharistica*, se unum eucharisticum errorem à dæmone mutuatum fuisse fatetur. Idipsum ex variis Auctoribus probari posset de David Georgio, Oseandro, Joanne Chnopæo, Bucero, Campano, atque aliis pluribus, si hæc veritas non ipsa experientia comprobaretur. Hoc enim satis apertè expertus sum, dum cum illo mago, de quo infra *numer*. 507. & 546. per mensem, & ampliùs ex mandato Reverendissimi Patris Inquisitoris quotidiè disputans, ut à suis erroribus revocarem, mihi asseveravit, antequam se dæmoni devoveret, artem magicam profitendo, priùs per annum cum multis hæreticis Magis, & Maleficis conversatum, quorum aliqui erant Lutherani: alii Anabaptistæ: quidam Calvinistæ: alteri Manichæi: sed primores Athæi; eorumque libris, ac doctrinæ operam navasse: tandem Deum abnegasse, cæteraque hujusmodi diabolicæ professioni necessaria præstitisse. Quare non mirum, si cuncti malefici, ac magi sint hæretici: aut eorum facta manifestam sapiant hæresim: ut habetur *ex cap. Accusat. L. 6. §. sanè.* extr. de Hæret. Hoc qui negat, rerum experientiam impugnat. Quid enim aliud arguit, Deo abrenuntiare, pacta cum dæmonibus inire, diabolos adorare, Dei Genitricem blasphemiis lacerare, mysteriis nostræ salutis abuti, corpus Christi conculcare, aliaque nefandissima scelera in Deum, Sanctosque committere? quę omnia aut hæreses sunt: aut manifestam sapiunt hæresim. Propterea in hujusmodi crimine in foro fori, sicut in hæresi, socius contra socium admittitur in testem *ex cap. in fidei favorem in 6.* & Petro Binsfel. *de Confess. Malefic. memb. 2. concl. 1 ratione 9* & communi omnium sententia.

§. III.

492 FAvet ratio. Nam necesse est, Hæreticos, nisi ad Catholicam Religionem revertantur, vel incidere in Athæismum: vel declinare in magicas artes. Cùm enim duæ sint potissimùm causæ, quæ homines ad aliquam hæreticam sectam impellunt: Altera superbia spiritus, quæ nihil credit, nisi quod oculis cernit, & cuncta suo metitur ingenio: Altera curiositas, quę novitatem amat, quando in ea secta, quam ardenter amplexi sunt, pro luce tenebras comperiunt, tunc desperatione inveniendę veritatis ardor ille tepescit: torpor in tędium vertitur; & tędium aut invitat ad nihil credendum, ut faciant Athęi: aut impellit ad discendas, & exercendas magicas artes; ut sic superbię, & curiositatis spiritui fiat satis. Quod videmus in tot regnis, in quibus, dum hęreses temporis diuturnitate expirant, artes exurgunt magicę; & pro Hęreticis in sua jam opinione marcescentibus magi, maleficique nascuntur. Sic Danęus Calvinianus minister, teste Crespeto *de odio Sathanæ lib. 1. discurs. 15.* fatetur, Strygum conventum Genevę propè summum Divi Petri Templum calvinisticis spurcitiis profanatum celebrari; & in ea Urbe Judicum sententia plusquam quingentas personas morte damnatas.

§. IV.

493 Impii. IIs adde, catholicos impios plures, quorum fides nutat, & multitudine, atque gravitate scelerum opprimitur. Nam cùm ejus virtute cuncta diaboli consilia, conatus, ac vires omnes refricantur, tanquam à panoplia, seu omnis generis armatura à Christo nostrę militię duce tradita, fit, ut inermis homo sine ea diabolicis pateat jaculis, & facilè in ejus potestatem deveniat. Quę est ratio, quare multi ministeriis sese addicant diabolicis; & solerti studio prohibitas artes addiscant? quia nempè infidelitate laborant, de Deo totaliter diffidunt, & effrænatę concupiscentię stimulis agitantur. Undè Deo derelicto, & cultu ejus abnegato ad dęmonis castra confluunt. Si enim illorum mores consideres, invenies, tales

trans-

transfugas, vel vilis plebeculę fęcem: vel sceleratorum, & facinorosorum hominum esse colluviem: ut clariùs patebit, cùm de illorum moribus parte secunda tractabitur.

SECTIO II.

Mulieres.

SI copiosus videtur locustarum mysticarum exercitus ob tantam virorum multitudinem ex Gentilibus, Judęis, & Christianis collectam, copiosissimus apparebit, si numerum mulierum ex omnibus nationibus confluentium attendas. Nam multis partibus virorum numerum superat. Quod probat rerum magistra experientia: Ex quinquaginta etenim artem veneficam exercentibus vix unum masculum reperire licet. Et si attendas, quid Historici, quid Poetę, quid Doctores de dęmoniacis ministris tractantes referant, comperies illos de viris pauca, de mulieribus multa narrare. Cùm nihil apud illos frequentiùs audiatur, quàm nomina Sagarum, Magarum, Sortiarum, Lamiarum, Strigum, Veneficarum, Incantatricum, Excantatricum, Sortilegarum, Empusarum, Pharmaceutriarum; quę quamvis diversa; tamen totam illarum naturam explicare non posse, putat Sylvester Prieras. Et quidem in jure faciliùs latrocinium in homine, veneficium in fœmina reperiri supponitur. Sicque Plinius memorię prodidit, fęminarum scientiam in veneficio pręvalere; pluresque mulieres, quàm viros hac peste corripi. 494 Mulieres vitiis magicis & maleficis artibus addictiores.

Quòd si causas requiras? Licèt plures à Doctoribus mallei malef. 1 *par. q. 6.* Joanne Turrecremata 26. *q.* 5. *can. Episcopi*. Alphonso Castrense *lib.* 1. *de justa hæreticorum punitione*: Paulo Grillando *lib. 2. de sortilegiis qu. 7. nu.* 31. Martino Arles *in tractatu de Superstitionibus*, & aliis assignentur; nihilominus sicut tres in genere traduntur communiter à Theologis omnium delictorum, quę in mundo fiunt, nempè infirmitas, ignorantia, & malitia: Ita hę tres in mulieribus magis locum habent, quę ad veneficia viris faciliùs prolabuntur, quia Sexu fragiles: Fide labiles: Nequitia insignes: ut sequentibus articulis declarabitur. Ob Infirmitatem Ignorantiam. Malitiam.

ARTICULUS I.

Sexu fragiles.

UTrunque sexum masculinum, & fęmininum fragilem esse in comperto est: sed hunc alterum fragilitate vincere, quis ambigat? Muliebris spiritus nec tanta pollet ingenii virtute, nec ęquali voluntatis firmitate, quàm virilis. Comprobatur latis ingenii hominum virtus in illa cognitionis amplitudine, quam vel scientia, vel experientia assequuntur. Voluntatis firmitas in illa constanti, & perseverante inclinatione, quę eos ducit ad bonum. Utraque minor est in mulieribus, quę etsi acumine ingenii vigeant; minus tamen habent judicii; minusque ratiocinatione valent. Unde ad scientias comparandas communiter ineptę censentur; sic quamvis ardenter aliquid velint, non tamen constanter. Hinc jure meritò sunt remotę ab omnibus officiis publicis: ac privatis: ut habetur *L. 2. ff. de regulis juris*: nec possunt esse Judices. *L. cùm prætor. §. non autem ff. de judic.* nisi in casibus, de quibus in Gloss. 15. *qu.* 3. §. 1. nec possunt esse testes in testamento. *L. in testamento*; §. *mulier. ff. de testam.* nec multa alia sicùt viri, exercere: de quibus latè Summistę, ac Legistę sparsim: Ratio est, quia fęminę sunt falsę, fragiles, & corruptibiles. *L. qui testamento* §. *mulier. ff. de testamen.* Anima earum infirma est in sensibus, & appetitibus: quicquid in sensum mulierum cadit, hoc amplectuntur, ut verum: phantasias putant revelationes; somnia visiones credunt: 495 Fragilitas sexus fœminei probatur. Ex spiritu. Ex Anima.

dunt: imaginationes, tot oracula reputant; inde tanta pertinacia in suis opinionibus. Citiùs mentem moveas è suo loco, quàm mulieres è sua sententia. Nec enim perseverant in his, quæ intelligunt; sed obstinatiùs tuentur, quod primò apprehendunt. Passiones utriusque apetitus effrænatæ nunquam medium tenent; sed semper ad extrema feruntur. Aut ardenter amant: aut summè oderunt; odiumque in amorem; amorem in odium facili negotio mutant. Cùm irascuntur, æstuant ad modum fornacis ardentis. Cùm desiderant aliquid, impatientes sunt, donec fruantur optatis. Si tristantur, citò cadunt in desperationem. Si impediuntur in aliquo, non possunt se expedire; sed pusillanimitate deiiciuntur. Si abominantur, vindictas parant extremas, quia sunt animo implacabiles.

Ex Corpore. Denique si corporis temperamentum attendas, frigidius, & mollius est, & facilè impressiones recipiens. Nam quoad albentem illam lituram exteriùs apparentem, nix est spurcissimum fimum contegens. Quare, cùm sint ita naturæ fragiles, ob quam fragilitatem vasa infirmiora à Divo Petro vocantur 1. *Petri cap.3.* faciliùs decipiuntur à dæmone, qui naturales earum inclinationes explorans, illa solet offerre, quæ judicat ab eis appeti; ut ita delinitas in suam pertrahat voluntatem, suæ servituti asciscat, & ad quævis maleficia concinnanda semper paratas inveniat. Quod apertè describit Cicero *Rhetor. novorum lib.4.* loquens de mulieribus impudicis sui temporis, quarum aliquę quandoque mortis pęna mulctatę fuere. *Majores nostri*, ait, *si quam unius peccati damnabant mulierem, simplici judicio multorum maleficiorum convinctam putabant. Quo pacto? Quoniam quam impudicam judicarent, eam veneficii quoque damnatam existimabant. Quid ita? necesse est, eam, quæ suum corpus addixerit cupiditati, timere permultos. Quos? istos, virum, parentes, ad quos videt sui dedecoris infamiam pertinere. Quid postea? eos, quos tantopere timeat, necesse est, quoquomodo possit, veneficio petat. Cur? quam nulla potest honesta ratio retinere, quam magnitudo peccati facit timidam, intemperantia audacem, natura faciat, necesse est, inconsideratam.*

ARTICULUS II.

Fide labiles.

488 Mulieres facilè credunt. Cum mulieres scientia, & experientia careant, & ut plurimùm ignorantia laborent, pronæ sunt ad credendum ea, quæ dicuntur. Insuper solent curiosiùs scrutari, & inquirere de omnibus, quæ oculis obversantur: vel instillantur auribus. Et cùm aliquid apparenter verum proponitur, facilè acquiescunt. Quam credulitatem curiositati conjunctam advertens dæmon, & defectum agnoscens, illas ementitis prætextibus, speciosisque fallaciis aggreditur frequentiùs, quàm viros; ut videtur in prima tentatione, in qua Eva seducta est, non Adam, ait Paulus 1. *ad Timotheum c.2.* Et cùm credulitas, & curiositas maximè sint dispo-

Decipiuntur sitiones ad artes superstitiosas, & maleficas, mulieres credulæ, & curiosæ ad illas facilè dæmone solicitante feruntur. Insuper ea facilè effutiunt, quæ credunt; erroresque suos pro oraculis venditant, quia lubricam habent linguam; & propter

Decipiunt. illam lubricitatem tacere nesciunt. Quorum summam lubricitatem, & levitatem ostendit illud, quod Ciceroni tribuitur.

Crede ratem ventis, animam ne crede puellis.
Nanque est fœminea tutior aura fide.
Quid levius pluma? pulvis. Quid pulvere? ventus.
Quid vento? mulier. Quid muliere? nihil.

Undè à dæmone potiùs assumuntur in ministeriis maleficis; quia per mulierem unam, aut alteram plures decipi videmus: dum aliæ citò consortibus revelant, si quas norunt artes: aliæ facilè persuadentur. Nec mulieres solùm; sed etiam viri. Quis enim non credat mulieri loquenti, & blandienti: *cùm nitidius oleo sit guttur ejus*, ait Sapiens Prov.5. lingua pungendo delectet, & vox cantui Syrenarum assi-

assimiletur. Ob quam causam non permittit Paulus mulieri docere, ne ipsa decepta alios decipiat. *Quia semel*, ait Theophilactus in hunc locum, *mulier virum edocuit, & cuncta pervertit*. Idcircò nequaquam hanc habere vult docendi de cętero potestatem; quod etiam confirmat Augustinus *in qu. ex utroque testamento*, ac lege sancitum est. *L. cum prætor §. non autem ff. de indic.* Est nanque mulier natura levior, & facilè fallitur.

Hoc optimè agnoscens dæmon toto suo conatu contendebat in suam nassam trahere, ac in suam sequelam ascribere quandam Adolescentulam in territorio Bergomensi existentem, quæ die 23. Februarii anni 1666. Bergomi à Reverendissimo P. Inquisitore S. Officii ad me missa fuit examinanda. Hæc coram suo Parocho, ac Confessario medio suo juramento fassa est mihi, prout sequitur, sed lingua sua materna.

Ego N. N. pro quiete conscientiæ meæ, ac confusione Diaboli notum facio Paternitati vestræ, qualiter cùm essem annorum circiter novem, nec adhuc perfecto judicio prædita, dum in quodam prato ad pascendas oves sola morabar, dæmon mihi apparuit sub forma cujusdam Adolescentis mei conterranei, quem diligebam, & verè credebam esse talem, & non dæmonem, qui mihi dedit quandam pecuniam, & ad peccandum secum carnaliter induxit, cui etiam promisi, quod etiam imposterum concumberem cum eo. Cognovi autem posteaillum fuisse dæmonem, quia sæpiùs nocte, ac die mihi apparebat nudus sub forma illius dicens, ut servarem promissa facta ei in prato, & tamen ille Juvenis sub cujus forma apparebat, tunc aberat ab illo vico. Sępè etiam mihi apparebat sub specie unius Presbyteri, nunc alterius Sacerdotis semper me solicitans ad carnaliter peccandum; sed divina ope adjuta illi fortiter resistebam. Aliàs apparuit sub forma cujusdam Parochi, qui dedit mihi cultellum dicens: Si imposterum ad me accederet ille Juvenis tentans me ad carnaliter peccandum, potiùs quàm peccare, debere me interimere illum cultellum infigendo in cor meum. Insuper diversimodè sub forma illius Juvenis me sprevit, ac contempsit, nunc me percutiendo, nunc capillos è capite abscindendo, modò vulnera in corpus meum infligendo. Quadam autem nocte, dum orabam, apparuit mihi dictus dæmon sub forma dicti Juvenis, qui in cubiculo magnum accendit ignem, ac dicebat se velle me in illum proiicere ignem, nisi carnalibus spurcitiis consensum præstarem: Ego autem accepto Crucifixo, Divino favente auxilio, ei restiti; undè mihi visum fuit, obviam habere quandam molem, quę in terram cecidit, quam illicò pedibus meis conculcavi simul præcipiens ei. In Nomine Jesu, ut discederet; mihi autem videbatur conculcare utrem plenum aqua, quæ movebatur, ac clamare cæpit voce magna dicens: Sine me abire maledicta : non enim ampliùs huc revertar; *cujus vocem audierunt etiam Mater mea, ac fratres mei. Et statim mihi abscidit calceamina, & fregit illum utrem, totumque cubiculum stercore fætidissimo replevit ita abundè, quòd totum solum altitudine quatuor digitorum cooperiebat; quod notum fuit omnibus viciniæ nostræ. Ampliùs dictus dæmon præter varias apparitiones, quæ mihi faciebat nunc sub forma Sanctissimæ Trinitatis, nunc Christi Crucifixi, nunc Angeli Custodis, modò B. Mariæ, modò unius Religiosi, modò alteriùs, tandem sub forma illius Juvenis mihi suadere conatus est, licèt incassum, ut tria adimplerem, & observarem. Primùm, ut negarem fidem catholicam cum omnibus spectantibus ad eam. Secundùm, quòd non crederem Mariam Matrem Christi esse Virginem. Tertiùm, quòd non crederem Sacerdotes habere potestatem absolvendi à peccatis. Si autem hæc observarem, nec ulli unquam, & maximè Confessariis hęc patefacerem, mihi promisit, magnam pecuniarum quantitatem traditurum, me valdè divitem facturum, & edocturum modum, & artem, quibus possem mortem hominibus inferre, patrare maleficia, vindictam sumere de inimicis, & alia hujusmodi, quæ dæmonis asseclæ præstare consuescunt. Sed Deo favente nulli horum præstiti consensum, nec quidquam eorum adimplevi, quæ ipse me patrare instigabat.* En quomodo dęmon versipellis tentabat dictam Adolescentulam, ut natura fragilem inducere in errores, & in strigarum cętum numerare.

A R-

ARTICULUS III.

Malitia insignes.

497 Malitia muliebris probatur. Ex Scriptura, Et Ratione. NOn esse nequitiam super nequitiam mulieris, docet Sapiens Jesus Filius Sirach. *Eccl.* 25. & eorum vitia extrema testantur. Superbia tument, vanitate inflantur, ambitione ardent. Ideòque non se submittere, sed dominari: non leges accipere, sed dare, non obsequi, sed præesse volunt: ut quotidiè uxorati experiuntur. Avaritia flagrant insatiabili: ut docet Cicero *lib.* 2. *Rhetor.* Et si habent, iis utuntur tanquam cooperatricibus malitiæ. Luxuriæ ardor nunquam tepescit. Cor venereis stimulis lacessitur. Mens lascivire non cessat. Et corpus nihil appetit præter delicias, & voluptates. Ira implacabilis est; ideò plus placet Sapienti, *commorari Leoni, & Draconi, quàm habitare cum muliere nequam.* Malignitas semper fallaciis armata. *Inveni*, ait Sapiens Ecclesiast. 7. *Amariorem morte mulierem, quæ laqueus est venatorum, sagena cor ejus, vincula sunt manus illius*, & Proverb. 5. *Novissima*, inquit, *illius amara, quasi afsynthium, & lingua ejus acuta quasi gladius biceps. Pedes ejus descendunt in mortem; & ad inferos gressus ejus penetrant. Per semitam vitæ non ambulant. Vagi sunt gressus ejus, & investigabiles.* Undè Chrysostomus *sermone de decollatione sancti Joannis Baptistæ*, ait. *Ego quidem existimo, nullam esse in hoc mundo bestiam comparabilem mulieri malæ. Quid inter quadrupedia animalia leone sævius? Sed nihil hac ferocius. Quid in Serpentibus Dracone acrius? Neque hic quidem cum muliere mala conferri potest. Nam leo, & draco in malo inferiores sunt. Danielem leones in lacu veriti sunt: justum verò illum Naboth Jezabel maga interfecit. Cetus Jonam in ventre custodivit: Dalida Sampsonem circumventum illecebris, raso etiam capite deformatum alienigenis tradidit. Joannem Baptistam in deserto viventem dracones, & aspides cornutæ subdita feritate tremuerunt: Herodias verò eidem caput abscidit; & tanti viri mortem in pretium saltationis accepit. O malum summum, & acutissimum diaboli telum mulier! quæ*, ut idem ait super Matthæum cap. 19. *aliis est malum boni colore depictum, domesticum periculum, delectabile detrimentum, desiderabilis calamitas, naturalis tentatio, ineffugabilis pœna, præcipitium patens, ac venenum inspicientibus compositum, & insanabile.* Undè Tibullus *lib.* 3. *Eleg.* 4.

Ah! crudele genus, nec fidum fœmina nomen:
Ah! pereat, didicit fallere si qua virum.

Sic interrogatus Secundus Philosophus, quid esset mulier? Respondit: *Hominis confusio, insatiabilis bestia, continua solicitudo, indesinens pugna, quotidianum damnum, solitudinis impedimentum, viri incontinentis naufragium, adulterii vas, perniciosum prælium, animal pessimum, pondus gravissimum, aspis insanabilis, humanum mancipium.*

Quare cùm tales sint mulieres malæ, ut nequitiam suam exsatient, citiùs feruntur ad maleficia. Si libidinosæ: & præ verecundia nevè sibi infamiæ nota inuratur, sua desideria explere non audeant. Si honorum cupiditate flagrant: nec alio modo possint ditescere. Si injuria aliqua sint affectæ. Si derelictæ ab amasiis, quibus corporis copiam fecerunt sub spe, & pollicitationibus futuri conjugii. Si simili aliqua cupiditate ducuntur, dæmon data opportunitate offert desiderii potiundi modum, & auxilium pollicetur. Et illæ oblata facillimè acceptant propter acres suas passiones, viresque imbecilles. Nec solùm malarum artium discipulæ; sed etiam magistræ esse desiderant, ut dæmoniaci exercitus inferiorum militum numerum adaugeant.

498 Mulieres malitia impelluntur ad maleficia.

PARS

PARS SECUNDA.

Quales sint.

ETsi difficile admodum sit, Veneficorum mores describere ob ingentem eorum varietatem, quæ talis est, ut omnem numerum prætergrediatur: Attamen ex iis, quæ dilectus Domini Discipulus Locustis apocalypticis tribuit, illos in generali deprehendere possumus. Si enim ex puteo abyssi prodeunt: Si inter nebulas fumi infernalis feruntur in aera: Si duce Angelo abyssali vagantur in orbe: Si coronas aureas, muliebres capillos, dentes leonum, alas perstrepentes, loricas ferreas, & caudas aculeatas habent: Quis non videt naturalibus locustis hæc convenire non posse? Ideòque apprimè quadrare mysticis magis nempè, & maleficis, quorum mores non humani, sed diabolici iis symbolis designantur; juxta quos si illos consideres, non homines videbis, sed dæmones: ut Joannes indicat, cùm dicit: locustas facies habuisse tanquam facies hominis. Nam quid facies, nisi mores designat? cum vultus corporis externus internas animi propensiones tanquam per lucidum speculum repræsentet. Undè solemus illum in facie attentè considerare, cujus genium agnoscere desideramus: si angusta, si lata, si rotunda, quadrata, demissa, ut ex signis exterioribus discamus indocilem, indiscretum, iracundum, verecundum, sapientem, & totam interioris hominis constitutionem. Quare, ut ostendatur maleficos homines natura, moribus esse dæmones, non humanam simpliciter habere faciem; sed similem humanæ à Joanne dicuntur; cùm sint secundùm mores & Homines diabolici: & diaboli humanati prout in duplici relatione considerantur, quantùm ad dæmonem, cui serviunt; & ad alios, quos impugnant: ut sequentia capita latiùs declarabunt. 499

Ex Joanne colliguntur mores maleficorum.

Qui sunt Homines diabolici Diaboli humanati.

CAPUT I.

Homines diabolici.

SI ad maleficia perficienda, quibus totus vexatur orbis, indissolubili nexu, & individua cooperatione dæmon, & maleficus concurrere debent, quis dubitat, maximam inter ipsos intercedere necessitudinem, per quam insimul malitiæ æqualis gluttino conjunguntur? Quomodo enim tam dissitæ potestates, quales sunt diabolica, & humana in uno effectu producendo unanimiter copularentur, nisi maxima inter eos esset copula voluntatis idem volentis, vel nolentis? Sed quomodo voluntate unirentur, nisi idem ambo vellent, aut respuerent? Nam si unus aliquid vellet, & alter nollet, statim dissensio contractam solveret unionem. Denique quomodo idem vellent, aut respuerent, nisi malefici semper malum vellent? Nam cum dæmonis prava voluntas ab initio sit ita corrupta, ut bonum nullo modo velit, & malum semper optet; ideòque malus simpliciter vocitetur à Christo, necesse est, malefici voluntatem ferri semper ad malum, & nunquam velle bonum; atque ita simpliciter malum esse, malum velle, & malum operari. Quòd si dæmon ab initio ex Angelo diabolus fieri cœpit, quia cœpit facere malum, & modò diabolus perseverat, quia perseverat in malo, nonne dicemus, maleficos non natura; sed malitia esse diabolos, seu diabolicos homines; quia malum faciunt, & in malo faciendo perseverant? eò magis quòd ad illud peragendum triplici vinculo astringuntur: Fœdere, Societate, Ministerio: ut tres sequentes sectiones liquidò comprobabunt. 500

Magi, & malefici sunt homines diabolici. Quia malum faciunt, & in malo perseverant.

Ad quod tenentur Fœdere, Societate, Ministerio.

SECTIO I.

Fœdere.

§. I.

501 Ex fœdere malefici tenentur sēper ad malum.

Cum fœdus initum inter dæmonem, & maleficum maleficii fundamentum sit, quo reciprocis promissionibus stipulantur, maleficus mala velle, & dæmon mala operari, non dubium est ex vi detestandi hujusmodi pacti, dæmonem Veneficum impellere semper ad malum; quod modis omnibus procurare non cessat; ut sic obligationi ex pacto nascenti fiat satis. Nam certum est inter utrumque, pactum verum intercedere posse, quicquid in contrarium afferat Joan. Vuierus eorum patronus, qui inter alias futiles rationes probare contendit, dæmonem; & hominem pacisci non posse ob naturarum diversitatem, & impossibilitatem promissorum, cùm nulla sit inter utrumque communio; & eorum, quæ dari, fierive non possunt, nec de jure, nec naturaliter ulla sit penitus obligatio. Bellas rationes, & dignas elucidari, si tamen inepto huic homini respondendum sit.

Datur pactū inter dæmonem, & maleficum. Non obstante.

502 Diversitate naturarum.

Ergo pacta maleficorum rescindere conatur ex parte pactizantium propter naturæ diversitatem: quia homo corporeus, dæmon spiritualis; qui consequenter, cùm sit spiritus carnem, & ossa non habens, non potest extensa manu firmare, aut recipere stipulationem juxta cæremonias in pactis stabiliendis solitas observari.

§. II.

Sed facilè hæc aranearum tela leviculo motu solvitur, si, quid sit pactum, consideremus. Definitur autem: *Duorum, vel plurium in idem placitum consensus. L.1.ff.de pactis*, & dicitur à pactione, idest, pacis actu. Unde pacisci est actus concordiæ ad illam conservandam directus, qui voluntatis consensu contrahitur: ut notat Abb. Panormit. *in c.1. de pactis*. Quare cùm dæmon, & maleficus in idem consentiant, verè pactum inter illos intervenit; cùm ad ejus validitatem requiratur tantùm mutuus ille consensus ex conventione datus. Manuum autem extensio non tam requiritur ad essentiam contractus, & pacti, quàm ad ejus expressionem, & manifestationem, ut consensus noster aliis, cum quibus pacisci, & consentire volumus, innotescat. Aliàs si disparitas naturarum argueret impossibilitatem contractus, & pacti; & aliud præter mutuum illum consensum ad ejus essentiam requireretur, nullum daretur pactum inter Deum, & hominem; & tamen ex scripturis supra *num.29.hujus disput.* retulimus, Deum habuisse pactum cum Noe, Abraham, & reliquis Patriarchis. Etsi major sit disparitas inter Deum, & hominem, quàm inter dæmonem, & hominem. In Deo enim nulla compositio est admittenda: In Angelo vero bono, aut malo, licèt compositio physica ex materia, & forma non reperiatur; tamen alia datur metaphysica ex actu, & potentia. Si ergo, non obstante majori disparitate, Deus cum homine pacisci potest; cur Angelus idem non poterit cum homine? Et ità, aut illa ratio nil probat: aut mentiuntur scripturæ, cùm Deum hominibus fœderatum repræsentant. Ideò sufficit, quòd inter ineuntes pactum adsit similitudo, & communicatio quantùm ad intellectum, & voluntatem, quarum potentiarum actus concurrunt ad pactum. Et consequenter certum est, verè pactum dari inter Angelum, & hominem; sicut, scriptura teste, verum datur inter Deum, & hominem. Præsertim cùm spiritualis creatura, ut dæmon nobiscum visibiliter conversando, & sonum vocalem articulatum, & quasi humanum edendo possit pactum exprimere, & convenire cum homine.

§. III.

NEc aliquid evincit secunda ratio ex parte pactorum desumpta, eo quòd maleficus honores, divitias voluptates petit ab eo, qui non potest dare: & dæmon promittit illa omnia, quæ non potest exhibere. Unde cùm errore, & dolo, & in finem perniciosum pacta illa confingantur, sequitur, nullam jure naturali, aut positivo inducere obligationem. Dicimus enim, pactum à Doctoribus distingui in utile, & validum, & in inutile, & invalidum, seu nullum *L. Juris gentium §. Pactorum, & §. si ob maleficium, ff. de Pactis, L. Pacta, quæ contra Cod. eodem titul. & in Regul. Quæ contra jus de Regul. juris in 6.* confirmant Joan. Baptista Caccialup. *in tractat. de pactis quæst. 6.* Baldus *in tractat. de ead. materia, & in d. L. Juris gentium*. Bartolus, Albericus, Jason, & alii *in d. §. si ob malefic.* Et illam rationem nihil aliud probare, quàm pactum inter dæmonem, & maleficum initum esse invalidum, turpe, nullum, repudiandum, & rescindendum; eo quòd nullam inducat obligationem, quod libenter concedimus tam jure canonico, quàm civili. Immò addimus, non solùm hominem non teneri ad hujusmodi pacti observationem; sed teneri non observare; cùm sit contra legem divinam, & humanam, & contra bonos mores. Non tamen ideò sequitur, quòd non sit pactum, etiamsi sit invalidum, ex malitia, & calliditate dæmonis interpositum, ut miserum hominem faciliùs decipiat. Sic enim Christo Domino ausus est, pacti conditionem offerre, dum ex summitate montis omnia regna mundi, eorumque gloriam ostendens dixit *Matthæi 4. Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me*. In quibus verbis quis non videat formam contractus innominati, quæ secundùm Doctores hæc est: *Do, ut des, facio, ut facias. Do, ut facias. Facio, ut des ff. de Præscriptis verbis: & in factum actionib. L. Naturalis metus, & L. hoc jure ff. de Donationibus. L. Labeo scribit: si mihi Bibliothecam. L. juris gentium ff. de Pactis.* Baldus *in tract. de Pactis, à num.* 20. Joan. Baptista *loco cit.* Glossa & cæteri DD. ibidem. Angelus, Sylvester, Aurea Armilla, & omnes Summistæ in verb. *Contractus?* Et ita eodem modo cum maleficis paciscitur, quomodo cum Christo pacisci conabatur. *Dabo tibi omnia regna mundi*, dicebat Domino; *si adoraveris me*. Et miseris hominibus: *Liberabo te à tali periculo, tribulatione, & paupertate. Dabo tibi divitias, voluptates, honores, si Deo renuntiaveris.* Quæ quamvis non possit tribuere: non tamen impedit, quin sit pactum saltem invalidum.

503 Impossibilitate promissorum.

Quare astruamus hanc veritatem, verè pactum inter dæmonem, & hominem intervenire, in quam consentiunt Summi Pontifices Joan. XXII. *in Exstr. super illius specula*, & Sixtus V. *Const. quæ incipit: Cæli, & terræ Creator*. Theologi, Jurisconsulti, & Medici. Probatque unanimis omnium magorum, & maleficorum confessio, qui non dormientes; sed vigilantes tale pactum cum dæmone solutis sensibus inierunt, ut perturbatæ phantasiæ sit, contrarium asserere ei, quod tot, tantisque testimoniis comprobatur. Hoc autem pactum duplex est: Aliud Expressum: Aliud Tacitum, prout leges, & Jurisconsulti pactum dividunt, *L. Labeo. L. Item, quia conventiones ff. de Pactis*, & utroque modo à maleficis contrahitur: ut sequentes articuli declarabunt.

Quod duplex est Expressum Tacitum.

ARTICULUS I.

Expresso.

504 PActum expressum initur, quando consensus per verba, nutus, & signa, vel scripta exprimitur; atque illud ut plurimùm sequitur professio, qua malefici Deo abrenuntiant, & dæmoni in servitutem se tradunt: Aliquando in ejus præsentia: Aliquando in absentia.

Pactum expressum initur variè.

Aliquando in præsentia dæmonis.

In præsentia fit expressè dæmoni, vel in forma visibili hominis, hirci, aut alterius bestiæ apparenti, vel non apparenti quidem visibiliter; sed suam præsentiam voce, vel signo sensibili testanti. Utroque enim modo se præsentem exhibet, ut ex diversis exemplis colligitur.

§. I.

Visibiliter apparentis 4. modis.

1. Remotis arbitris.

CUm apparet in forma visibili pactum initur, & professio emittitur quadrifariè. Primo modo remotis arbitris, cùm nullus intervenit præter dæmonem, & hominem paciscentes. Homo concupiscentiæ stimulis agitatus: aut spirans minarum, & cædis: aut ad divitias insatiabili aviditate anhelans: aut afflictione quadam oppressus aliorum consortia fugit, quærit solitaria loca amica mæroribus: volvit animo modos vel liberandi se ab opprimente malo: vel bonum desideratum consequendi: & tristitia, pusillanimitate, pesperationeque dejectus, paratus est quidlibet agere, ut optatis perfrui possit. Adest dæmon, vel invocatus, vel lubens in forma hominis fuligine atrati, & causas sciscitatur mæroris, quas ubi didicit, suam ei operam offert, auxilium pollicetur, & montes aureos promittit, modò se ejus ministerio addicere velit. Acceptat excæcatus homo conditionem; cum offerente paciscitur, & professionem emittit, Deo, Sanctis, & Sacramentis renuntiando; dæmonemque agnoscendo in magistrum, & Dominum per homagium, quod in corporis, & animæ traditione consistit; & sic ut plurimum sine alia solemnitate pactum initur expressum.

§. II.

505 2. Conscio mago, sed absente.

SEcundo conscio mago, sed absente. Consueverunt enim malefici cum litteris commendatitiis ad dæmonem mittere accedentes candidatos, quæ eorum votum, & statum exprimunt. Has tempore designato, & loco condicto dæmoni visibiliter apparenti præsentant, quibus lectis paciscuntur, ut supra. Et hoc modo magorum consultores eum sæpiùs adeunt: ut adolescens ille infimæ sortis, Protherii Senatorii ordinis viri filiam deperiens. Et nobilis Romanus à Presbytero Palumbo missus, ut annulum incogitanter Veneris statuæ digito insertum, & à diabolo ablatum recuperaret; de quibus supra *disp.*1. *n.*147.

§. III.

506 3. Præsente mago.

TErtio in præsentia magi; aut aliorum maleficorum, qui quasi patroni, & testes vocati pactum, & professionem faciunt solemniorem. Hi novitium maleficum antea diligenter instructum de modo, quo se in detestanda illa actione gerere debet, Cacodæmoni præsentant, supplices rogant, ut eum in suam societatem ascribere dignetur; & spondent, eum se fidelem exhibiturum in ejus obsequio. Idipsum testatur inferni neophytus, qui post sponsiones, & pacta profitetur, se Christo renuntiare libenter; & sic à Principe tenebrarum in numerum suorum admittitur. Hoc satis indicat ejus mos, quando coram testibus fidelitatem, & homagium exigit ab iis, qui ad illum accedunt, non ut magiæ, aut maleficiis vacent; sed ut honores, divitias, & id generis bona consequantur: sicut probat historia nota Theophili, qui Ecclesiæ œconomia pulsus restitui cupiens, mediatore mago Judæo, dæmonem adiit, & coram eo, post pacta, & conventiones, Christo, & Sanctissimæ Deiparæ renuntiavit. Si enim hoc requirit ab ipsis, quid à maleficis, qui speciali jure ejus ministerio addicuntur? ut probatur exemplo Germani cujusdam, & Theodori Maillotii apud Nicolaum Remigium *lib.*1. *Dæmonolatriæ cap.*9.

§. IV.

Hoc modo cum dæmone pactum iniit ille magus Anno 1638. ut infra nu. 546. in quadam montium Genuensium specu, quò profectus erat unà cum novem aliis magis; sed cunctis hæreticis, cùm quibus tunc in quadam Urbe studiorum gratia continuè morabatur. Postquam ad condictum pervenerunt locum, ecce Beelzebub dæmoniorum princeps sub forma humana, oculis scintillantibus, hircina barba, cornuta fronte, aduncis manibus, pedibus asininis, seu bubulis, voce subtili, rauca, sed horribili; super magnum lapidem sedens, ad cujus conspectum procubuerunt omnes candelas piceas accensas in manibus tenentes, eum submissè adorantes, & podicem ejus fædum osculantes. Tunc magorum eorum primus surgens, sedente dæmone, cæterisque magis unà cum novitio genuflexis, uti arbiter cæpit loqui, dæmoni annuendo, & exponendo, se novum huc adduxisse discipulum, sapientem utriusque legis Doctorem, necnon Theologum, jam benè instructum, foreque fidelissimum, quem ei præsentavit, cæteris rogantibus magis, ut eum inter suos asseclas ascribere dignaretur. Tunc averni princeps de hoc neophyto gavisus dixit: ut suas exponeret petitiones, qui omni Dei timore posthabito: *Peto*, inquit, *ut mihi aliquem indices thesaurum; modumque illum adinveniendi, ac possidendi aperias: nec præstigiis, aut aliis technis, ac rebus apparentibus me fallas, sed verum aurum, & argentum mihi tradas. Dein artem me doceas, invisibiliter eundi, ac permeandi quò me duxerit voluptas, & impulerit concupiscentia. Præterea dæmones à me vocati, meis annuere votis, facere satis non detrectent, ac me citissimè transferant quòcumque fuxerim; aliaque præstent, prout mihi videbitur opportunum*. Hæc omnia promisit dæmon facilè exhibiturum, dummodo & ipse Deum abnegaret, ac firmiter crederet, nullum esse Deum præter dæmonem, cæteris fidei articulis, sacramentis, sacramentalibusque renuntiaret, toto tempore vitæ suæ Religiosos, cæterosque ecclesiasticos, ac præcipuè sacerdotes contemneret, & irrideret, omnesque ecclesiasticas cæremonias, ac functiones nihili haberet, ac flocci faceret, sua peccata nunquam confitendo, & quod pejus est, ipsam sacramentalem confessionem, ut sacerdotum nassam, aut dolum, quo simplices, & idiotas decipere conantur, existimando. Spopondit novitius omnia præstiturum, præter primum. *Nullum enim*, inquit, *esse numen præter dæmonem, credere repugnat menti meæ; quia ratio contrarium mihi dictat*. Tunc magorum eorum princeps, qui apud ipsos ut episcopus habebatur, & arbitri munere fungebatur, addidit, sic neophytum allocutus: *Si non vir credere; nullum esse Deum, nisi dæmonem, sicut ego credo: credas saltem, oportet, duos esse Deos: unum rerum invisibilium, ac spiritualium creatorem: alterum dæmonem rerum visibilium, ac corporalium conditorem*: Tunc novitius dixit: *Hoc faciliùs mihi suadebo*. Sic abnegato Christo Redemptore, Beatissima Virgine Deipara, fidei articulis, sacramentis, cunctisque ecclesiasticis sanctionibus, ac cæremoniis renuntiatis; fidelitatem dæmoni promittens, cæterisque ad pactum explicitum ineundum, & professionem emittendam requisitis per arbitrum peractis, sed prius reverenter iterum dæmonis osculato podice, de his omnibus formatum fuit chyrographum propria ipsius novelli magi manu scriptum, & obsignatum, eique à dæmoniorum principe præscriptus fuit Martinetus, seu Martinellus, ut in omnibus prestò ei obsequeretur, qui cum aliis magorum prædictorum Martinellis amplo, & pretioso plaustro formato à quatuor albis dromedariis evecto illud magi cuncti ingressi per aerem discurrentes, citissimè ante solis occasum ad Urbem, quam incolebant perducti fuere. Hæc ille non joco, sed seriò mihi enarravit. Reverendissimo tamen Inquisitori, cujus tribunali spontè comparuerat, omnia prædicta non corde, sed ore duntaxat enunciasse coram me asseveravit, ita ex docu-

507 Exemplum adducitur modernum.

mentis à Petro de Abano in suis scriptis traditis instructus: omnesque prædictos errores abjuraturum libentissimè se paratum exhibuit, qui, utinam, verè pœnituerit pro animæ suæ salute.

§. V.

508 3. Præsentibus omnibus maleficis. QUartò in solemnibus omnium magorum congregationibus, quæ diversis temporibus celebrantur modo, quo statim dicemus; in quibus dæmon sublimi throno multis stipatus nobilibus in forma regia apparens, illos admittit in suos, qui ab aliis maleficis præsentantur. Nam coram universa illa multitudine solemniter pactum ineunt, dum illi homagium dæmoni præstant. Iste maleficis divitias, & honores pollicetur; & sic fœderati in magorum, & maleficorum album referuntur. Quæ pluribus exemplis probat Grillandus *tractat. de Sortileg. cap.7.* Petrus Binsf. *tractat. de Confess. malefic. prælud.6.* & Auctores Mallei malef. variis locis.

§. VI.

509 Sensibiliter apparentis. CUm verò non apparet in forma visibili, sæpiùs sensibili aliquo signo suam præsentiam contestatur, puta, voce, aut similibus: de quo illustre habemus exemplum apud Cæsarium *libro illustrium miraculorum, & mirabilium, quæ scripsit circa annum 1222. per modum dialogi libr. seu distinct. 2. capit. 12.* Nobilis cujusdam Leodiensis, qui post dissipatam amplam hæreditatem brevi ad summam redactus paupertatem voluntario exilio patriam, & exteras petere terras statuerat, tolerabilius judicans mendicare inter ignotos extraneos, quàm inter domesticos notos. Ille enim à Villico mago deceptus, qui meliora sperare jubebat, si suæ voluntati morem gereret; cum eo nocturno tempore profectus est in locum nemorosum, & paludibus obsitum: Ibi Villicus cum aliquo cœpit habere sermonem, qui audiebatur, sed non videbatur: de quo Juvenis ille stupefactus petiit ab eo, cum quo loqueretur? Magus ei silentium indicit; sed tandem secundò, & tertiò importunè interrogatus respondit, se cum dæmone loqui, cui ipsum præsentabat. Dæmon intereà devotionem, & fidelitatem poscit à Juvene, & jubet, ut si quid consequi velit, Deo renunciet, divitias, & honores ampliores prioribus pollicendo. Assentitur miser: iterum petit ab eo, ut renunciet Sanctissimæ ejus Matri: hic hæret nobilis, & facere renuit. Solicitatur à Villico, ut qui majus fecerat, renuntiando Creatori, minus facere renuntiando creaturæ, non vereretur. Sed ipse magis in suo permanet proposito, negans se id unquam facturum, etiamsi toto tempore vitæ ostiatim ei esset mendicandum. Itaque re infecta redeunt maximo peccati pondere gravati, villicus suadendo, Nobili consentiendo, qui postea meritis Sanctissimæ Virginis illo scelere liberatus, honestissimum nactus est matrimonium, quo mediante sub nomine dotis bona amissa recuperavit. Hæc fusiùs narrare placuit, ut videas dæmonis loquentis, sed non apparentis cæremoniosum pactum; & eo magis piissimam Sanctissimæ Dei Genitricis misericordiam, quæ etiam inimicantis pium propositum, noluit esse sine mercede.

§. VII.

510 Aliquando in absentia dæmonum. AT pactum illud diabolicum præsente dæmone non semper initur. Aliquoties enim fit in ejus absentia coram deputatis, qui ejus nomine cum novo malefico certis conditionibus contrahunt, pollicentur optata, & professionem admittunt; totumque à dæmone ratificari faciunt. Hunc externum pacti apparatum describit unus ex illis *in Malleo malefic. part.2. quæst.1. cap.2. oportet primò*, ait il-

ait ille, ut dominica die, antequam aqua benedicta consecretur, futurus scholæ maleficæ discipulus cum magistris, à quibus seductus est, Ecclesiam ingrediatur; & ibi coram ipsis Christum, fidem, baptisma, & Ecclesiam abneget; tum homagium præstet magisterulo, seu parvo Magistro (sic enim dæmonem vocant) *Deinde bibat ex utre liquidum humorem confectum ex carne infantili in lebete assa, donec fiat potabilis. Quo facto sentit se imagines hujus artis concipere; & præcipuos hujus sectæ ritus retinere. Sicque fit conscius secretorum, & magister declaratur. Quod pactum diabolus ratum habet, quamvis ipsi in propria persona factum non fuerit; omniaque in illo contenta perinde adimplere nititur, acsi fuissent ei promissa.*

§. VIII.

IN hujusmodi autem pactis expressis, quoquo modo fiant in absentia: vel in præsentia dæmonis, observanda sunt quædam, quæ ab ipso practicantur. Nam primò se talem exhibet homini, qualem se homo ipsi. Si se homo totum tradit dæmoni, & plura se facturum spondet in ejus honorem: plura etiam dæmon illi promittit, ei plura condonat. Si verò parcus sit homo in suis promissionibus: dæmon etiam minus liberalis est in suis donis. Ideò non omnibus omnia promittit; sed certa quædam juxta conditiones ultrò, citroque factas: A parvis tamen inchoando, ut ad majora perveniat. Præterea cùm diffidat de hominum promissionibus; non solùm consensum verbo expressum; sed etiam scriptura formatum, & propria malefici manu obsignatum exigit, reservatque in traditæ fidei testimonium: ut ostendunt exempla Theophili supra memorati apud Metaphrastem: Adolescentis à Sancto Basilio liberati apud Amphilochium *in vita ejus*: & illius Legisdoctoris de quo supra *n.*57. Multorumque, quos videre licet apud Historicos. Denique sæpiùs non statim ac pactum initur, extorquet professionis juramentum; sed in aliud tempus differt: Vel quia novitium videt in aggressu difficilem ad consensum, cùm incredibili sagacitate veniat in cognitionem eorum, quæ in corde latent per ea, quæ cernuntur exteriùs; ideoque ne illum exasperet: vel à se his professionibus amoveat, blandè susceptum demulcet, pauca ab eo exigit, paulatinque ad majora promittenda disponit. Vel quia experiri vult novitii statum. Cùm enim noverit, aliquos ore solo, non corde: alios corde, & ore insimul fidem abnegare, certos annos designat emittendæ professioni, intra quos toto tempore malefici noviciatus ex operibus, & conversatione mentem ejus explorat. Nam si illum agnoscit posteà minus voluntarium; paratumque confugere ad Divinæ misericordiæ asylum, temporalibus afflictionibus fatigatum quasi ore solo, non corde adhærentem, à se amovere, & in desperationem inducere conatur,

511 Praxis pacti expressi.

ARTICULUS II.

Tacito.

ALiud pactum dicitur tacitum; contrahiturque quando aliquis superstitiosis utitur signis, & aliquid agere contendit per causas, quæ neque divino præcepto; neque ecclesiastica institutione; neque virtute naturali vim habent, illud perficiendi: Vel quando hujusmodi causæ tanquam necessariæ aliis adjunguntur, quæ talem effectum producere possunt, ut explicat Navarrus *in Manuali Confess. cap.*11. *n.*25. & latiùs manifestabitur infra suo loco *to.*2. *disp.*1. *par.*2. Hoc autem initur, vel cum peccato: vel absque peccato mortali, prout hæc superstitiosa à scientibus: vel ignorantibus peraguntur.

512 Pactum tacitum dupliciter contrahitur.

§. I.

A scientibus. SCientes sunt illi, qui ex magorum, & maleficorum libris: aut ex sermonibus: vel actionum imitatione his signis utuntur, ver. gr. Laborat quis gravi morbo, remedium quærens incidit in librum maleficum ad ejus curationem superstitiosa, & supervacanea assignantem: hoc malefico remedio utitur, & sic tacitè cum dæmone paciscitur; quia opera dæmoniaca probat, & in praxim adducit, in quo mortale crimen adducitur: ut sentiunt communiter omnes D.D. cùm nullo modo liceat directè, vel indirectè aliquam cum pravis spiritibus contrahere societatem. Secùs si remedium aliquod naturale ex his libris, sermonibus, aut operibus expiscatur: ut solent ministri Sathanæ naturalibus operationibus contegere magicas. Tunc enim ab omni pacto alienus foret; non tamen esset alienus à peccato, si liber esset prohibitus: ut latiùs explicabitur infra *tom.2. d.1.* Eodem modo tacito contrahunt illi, qui ducti curiositate maleficos in suis actibus imitantur. Videt quis uxorem intempestè noctis silentio è latere assurgentem, & seipsam quodam unguento linientem foras erumpere, & longiùs asportari: surgit seipsum ungit eisdem corporis partibus, & sic defertur à dæmone in cætum maleficorum. Quis dubitat, illum tacitè consensisse in opus diaboli, cùm huic unguento talem vim inesse crediderit; & propter tacitum hunc consensum dæmonem ei auxilium præstitisse: ut benè docet etiam Petrus Binsf. *de Confess. malef. prælud. 6.* Joannes Gerson, & alii *in Malleo malef.*

§. II.

513 Ab ignorantibus. IGnorantes sunt illi, qui magica signa non norunt; nec sciunt illa esse mala: aut à dæmone instituta. Sumit quis præ manibus librum superstitiosum, & magicum, quem putat compositum à summo Philosopho: aut perito Medico: bona fide legit diversa remedia variis infirmitatibus curandis assignata; eademque simplici fide iis utitur. Vel de suis rebus cum aliis conferens aliquid simile accipit, quod nullum præsefert prima fronte malum à viris, quos pro fidelibus, & probis habet; & posteà optatum videt effectum ex illa superstitiosa operatione prodeuntem, tacitè consensisse censetur. Quòd si idiota sit, neque hoc scire tenetur, vel nullum, vel levissimum est peccatum. Si verò admonitus cessare non vult; tunc deficiente ignorantia oritur scelus: vel si sciens malum, & prohibitum esse, nihilominus in his perseverat. Et utroque modo plures paciscuntur, qui tamen non putant, aut advertunt. Et per hæc tacita, & secreta pacta dæmon sæpiùs homines perducit ad publica, & expressa. Incipiunt enim esse malefici primò ignorantes: tum scientes, deinde volentes; atque iis quasi gradibus pedetentim descendunt in omnium malorum baratrum, à quò postea revocare gradum, hoc opus, hic labor. Quod sapienter animadvertit S. Joan. Chrysost. *homil. 87. in Matth. cap. 27. A minimis*, inquit, *ad maxima gradatim ducit diabolus; & inde ad desperationem detrudit.*

§. III.

514 Vitanda illa foedera. QUare fœdera illa qualiacunque sint, omnes, quibus salus cordi est, solicitè vitare debent. Si enim apud homines scelus est ingens cum hostibus fœderari, quale crimen pactum inire cùm dæmone contra Deum, homines, & creaturas? Prætereà vana sunt, & fallacia; Hostis enim noster nunquam fidem servat; nec ullo promisso putat se aliquam contrahere posse obligationem. Promittit multa; sed illa non exhibet: vel quia non potest: vel quia non permittitur. Si aliquid facit

facit eorum, quæ pollicetur, hoc eſt, ne ut perfidus ab omnibus deſeratur; & ut miſeros homines detineat ſtrictioribus vinculis irretitos. Ideoque totum illud, fucus, fumus, ſimulatio eſt. Denique noxia, & perniciosa ſunt, utpote quæ mortem ſemper animæ, ſæpiùs corpori in hoc mundo, & certiſſimè utrique in alio afferunt: ut longa ſæculorum diverſorum experientia docuit in tot excæcatis maleficis, qui fœderibus illis confidentes miſerè perierunt.

SECTIO II.

Societate.

QUi hominem animal rationale, & ſociale eſſe dixerunt, ejus genium optimè noverunt. Ipſi etenim ita inſitus eſt à natura, teſte Ariſtot. 1. *Ethic. cap.* 7. ſocietatis, & communionis appetitus, ut ex hominum cætu eliminandi ſint, & cum feris in ſylvas amandandi, qui aliorum congreſſus ferre non poſſunt. Sed multum intereſt, cui ſe jungat in ſocium. Nam nulla res magis animum ejus vel ad virtutem provocat: vel inclinat ad vitia, quàm bonorum, aut malorum converſatio. Conductor bonus pravum paulatim revocat ad recti ſemitam: & mores bonos ſenſim ſine ſenſu transfundit in eum, qui ſibi familiaritate conjungitur. Nam *bonus*, inquit D. Chryſoſt. ſuper Matth. *ſic malo conjungitur, ut aut parem reddat: aut citò à ſe amoveat: cum amicitia ſociorum pares, aut quærat, aut faciat.* E contra cùm malus bono ſocietate copulatur, verbo, & facto illum impellit ad malum; Non enim ex ejus conſortio melioratur; ſed alium quaſi contactu nefando contaminat. Et cùm ipſe ſua malitia non mutetur, eum pervertit, qui ſibi conjunctus eſt; quia aſſidua converſatio ad imitationem blandiente vi trahit, & rigidum virtutis propoſitum paulatim enervat. Quare talis eſt homo, quales ſunt hi, quibus ſocietate connectitur: Bonus, ſi cum illis converſatur, qui eum meliorem facturi ſunt; & eos admittat, quos ipſe poteſt facere meliores: Malus, ſi ſe ſocium præbet iis, qui perverſi cùm ſint, eum pejorem reddere poſſunt; & eos recipit in ſocios, quos non poteſt facere bonos. Unde natum proverbium: *Cum bono bonus eris, & cum perverſo perverteris:* A Regio Propheta approbatum *Pſalm.* 17. *Cum ſancto ſanctus eris, & cum viro innocente innocens eris. Et cum electo electus eris, & cum perverſo perverteris.* 515

Societas hominum bonos facit, aut malos.

Si ergo tanta vis eſt ſocietatis humanæ, quantam, putas, vim eſſe ſocietatis diabolicæ ad eos homines transformandos moraliter in dæmones, qui intima cum eis familiaritate copulantur? Nam major energia in verbis, efficacia in exemplis, & potentia in ſolicitationibus dæmoniacis, quàm in humanis reperiuntur. Et ideò quis neget, maleficos eſſe verè homines diabolicos, qui ultra fœdus initum, individuam cum eis contrahunt ſocietatem tum Publicam: tum Privatam: ut ſequentibus articulis declarabitur.

Societas dæmonum homines facit diabolos. Tum Publica. Tum Privata.

ARTICULUS I.

Publica.

SOlemne eſt tenebrarum principi diverſis anni temporibus, variiſque locis congregationes, ſeu conventicula celebrare, in quibus ingens magorum, & maleficorum utriuſque ſexus multitudo convenit, qui dæmonibus viſibili ſpecie apparentibus familiariſſimè coutuntur: ut teſtantur Turrecremata *in capit. Epiſcopi* 26. *quæſt.* 5. Guilhelm. Pariſienſ. *ultima part. de Univerſo cap.* 21. Alphonſi Caſtrenſis *libr.* 1. *de juſta hæreticorum punitione à capit.* 14. Franciſcus Victoria *in Relect. de arte magica à numer.* 22. Thomas Cajetan. 2. 2. *qu.* 95.

super artic.3. D. Thomæ: & cæteri Doctores supra relati *disputat. præcedent. numer.*332. Ex qua familiaritate paulatim mores diabolicos imbuunt, & ad dæmoniaca scelera pertrahuntur: ut suadere est, si accedentes, stantes, & recedentes consideres.

§. I.

516 Familiaritas maleficorum cum dæmonibus in Cætu generali Probatur ex eorum.

DUm accedunt ad nefandos illos cætus, quisque suum dæmonem socium habet, qui illum ad destinatum locum ducit, & vehit sub varia forma, canis, tauri, equi, & ut plurimùm hirci. Nec enim maligni spiritus dedignantur, non solùm se præbere ductores; sed etiam vectores*, jumentaque oneraria iis, qui ex pacto, vel ex curiositate iis cætibus adesse tenentur: aut volunt. Ex qua vectatione tum familiaritas, tum fiducia, tum complacentia generantur. Quid magis familiaritatem conciliare potest inter hominem, & dæmonem, quàm videre spiritum invisibilem sub visibili specie; immò sub diversa forma brutorum apparentem, ut in eis equitans homo ad loca dissita perferatur? Quid fiduciam, quàm tolli in aera, & pennatorum more regiones pervagare; atque ex altissimis locis in terram innoxio casu, qualis solet esse avium, & lapsu placido, quietove deponi; incolumesque demitti? Quid complacentiam, quàm suaviter equitando brevissimo tempore varia loca lustrare, & in momento vasta terræ spatia quasi volando emetiri?

§. II

1. Accessu.

EX tam familiari fida, & complacenti societate oritur morum imitatio, juxta id, quod dicere solebat Menander Poeta: *Cum sapientibus consuetudinem habens, & ipse evades sapiens. Cùm malis consuetudinem habens, & ipse evades malus: corrumpunt enim mores bonos consuetudines malæ*. Ad quid enim accedunt ad illa conventicula quotquot malefica labe respersi sunt, nisi ut perpetrata à se facinora referant, & de novis perpetrandis deliberare possint? Nam sicut solent heri à villicis exigere diligenter, & seriò expendere, rationes eorum, quæ per illos in bonorum administratione gesta sunt: ita dæmon ab illis exquirit, quid à nupero conventiculo novi sceleris commiserint; eosque qui se flagitiosiores, & nequiores ab eo tempore fuisse probaverint, honoribus, applausuque prosequi. Illos verò, qui nihil afferunt; pessimè habere; atque eorum increpata segnitie castigare. Unde omnes, qui ad illa comitia proficiscuntur, maximè soliciti sunt, ne ad illa veniant imparati. Ideoque novis antea facinoribus se obstringunt, & horribilia crimina attentant, quo infernali exactori gratiores esse, & se dignos talis domini servos exhibere possint: ut latè docet Binsfeld. & exemplis comprobat *tract. de Confess. malefic. prælud.9.*

§. III.

517 2. Statione.

DUm autem illæ Orgiæ celebrantur, quàm sint dæmonibus familiares, ostendunt eorum actus. Etenim post præstitos summi cultus honores primario dæmoni, cum cæteris ludunt, saltant, cantant, epulantur, choreas agunt, & nefandis modis concumbentes spurcitias exercent horrendas. Ex quo fit, ut cum omni securitate quasi homines diabolici omnia scelera præstent. Nam sic exulat omnis timor, quo tanquam fræno homines coercentur, ne præcipiti cursu ruant in omne peccatum, dum vel alios homines reverentur, quorum præsentiam solicitè vitare contendunt: vel dæmones malorum tortores, pænasque sibi præparatas horrent: vel Deum peccantium severum vindicem cum tremore sustinent. Quomodo

modo Deum timeant ultorem, qui iis conventiculis adsunt, cùm vident ejus inimicum, omnesque ipsius sequaces tanta, & tam atrocia in Divinam Majestatem attentare; nec tamen pœnas luere; immò novis injuriis eum impunè lacessere? Undè credunt potiorem esse dæmonis potentiam; nec à divina, ejusque permissione pendere: aut Deum tot crimina punire non posse: vel non curare; vel nolle; aut dæmones pœnas æternas non subire, ejusque sectatores non esse damnatos. Ideò audaciùs peccant in cœlum; arctiusque se potentissimo dæmoni astringunt, ut qui Deo prævalere videatur.

Quomodo horreant dæmones, quos deposita priori forma hirci, vel canis, vel tauri, vel equi sentiunt hilares, amicos, & socios benevolos sub forma visibili, & grata comptorum adolescentium, & lascivientium, pellaciumque puellarum? An putant illos vexari tormentis, inimicitiasque cum hominibus gerere, quos vident versare saltatorios orbes, ridere, cantare, epulari; coire, & gaudere cum ipsis; atque ad omnia officia, & obsequia exhibenda se demonstrare paratos?

Quomodo homines reverentur, qui tàm copiosum virorum, mulierumque eidem diabolico ministerio mancipatorum cętum conspiciunt? Equidem timore corriperetur eorum quivis quantumvis sceleratus, si sciret se solùm esse Dei inimicum; & se solùm crederet diabolo astrictum: nec auderet hoc alteri etiam mussitando revelare; multo minùs alios inducere ad simile facinus. At cùm se novit in tam solemni, & delectabili societate connumerari non solùm non timet juxtà illud D. Bernardi *lib. de Consider. Ubi omnes sordent, unus minimè fortè sentitur*; sed etiam se esse sodalem dæmonis ovando gloriantur; atque jactabundus cognatos, amicos, & notos solicitat ad illos cætus frequentandos, ut iisdem bonis & voluptatibus perfruantur. Quare ablato timore omni divino, diabolico, & humano, pejores evadunt ut prudenter ratiocinatur Spineus *q. de strigib. cap.* 20.

§. IV.

INsuper seipsos ad flagitia invicem hortantur, & trahunt, mutuòque se in eis 518
fovent. Hortantur superiores eos, quos in sceleribus perpetrandis segniores, & timidiores deprehendunt; & propter eam, quam præseferunt excellentiam, potentiam, & benevolentiam, eos ad omnia facinora tametsi execrabilia inducunt. Nec audent alii eorum solicitationibus refragari; immò mandatis obtemperant, quò gratiores dæmonibus, & ministris infernalibus facti ad ampliores dignitatum gradus evehantur. Trahunt æquales alios, crescente malitia propter multitudinem, dum omnes quasi in unum facinus verbo, & exemplo conjurant. Ita ut quilibet non solùm propriorum; sed etiam totius multitudinis scelerum, quibus consentit, reatibus teneatur obnoxius; & lubentiùs feratur in illa, quæ à tot, tantisque omnis conditionis hominibus conspicit attentari. Quis enim in tam numeroso cætu conetur contra ictum fluvii? Quare eò magis diffunditur malitiæ virus, quò plures in eadem facinora conspirant: sicut in agentium naturalium actione teste Aristotel. 1. *de generatione: eò fortior est virtus in agendo, quò agentia inter se arctiùs uniuntur*. Deniquè alii alios fovent carbonum ignitorum more, qui acriùs fervescunt, dum coguntur in unum, suumque calorem mutuò communicant. Nam multi gravissima crimina, quæ ab eis perpetrantur, committere renuerent, si soli ad illa allicerentur; quæ tamen aliorum hortatu, exemplo, & societate fidentiùs admittunt. Neque solùm in eis exequendis aliquam sentiunt repugnantiam, quinimò maxima voluptate fruuntur. Si enim omnis boni possessio minùs est jucunda sine consortio, absque dubio ex tanto cantantium, chorizantium, & saltantium numero delectantur; præsertim vilissimi homines, quorum desiderium ex aspectu personarum illustrium, quæ apparere solent in magnifico apparatu magis accenditur; ità ut nihil tam habeant in potatis, quàm talia repetere sæpiùs, atque frequentiùs tam gratis cætibus adesse:

cùm

cùm homo aptus sit, teste Aristotele, *ad cætus, societatemque natura*. Quare nihil mirum, si publica magorum, & dæmonum societate homines humanitatem exuant, moresque induant dæmoniacos facti dæmonibus similes, & familiares.

§. V.

519 3. Recessu. ADhuc familiaritas augetur in istis, dum ex infernalibus comitiis revertuntur. Iisdem namque vectoribus ad proprios lares remeant, quibus fuerunt transportati, qui, ut se maleficis præbeant obsequentiores, cautè observant, nè quid in eorum absentia domestici deprehendant, quo possint in cognitionem devenire eorum, quæ à suis clientulis fiunt. Illa etenim omnia obeunt, quæ ipsi malefici facerent, si præsentes essent. Quod præsertim locum habet in feminis; cùm enim avolant ex lecto geniali ad conventus illos sathanicos, ne quid soliti pensi, & nocturnæ consuetudinis desideretur: Vel maritis somnum arctiorem per incantationes inducunt, ex quo non possunt facilè excitari: Vel personas quasdam adumbrant, quæ uxoris locum tenent, si fortè contingat maritum intereà expergisci.

Insuper uxoriam vicem earum aliquando gerunt, & cum maritis comcumbunt, ut sic zelotypiam eorum fallant: ut exemplis probat Remigius *lib. 1. cap. 12.* Si enim dæmon, cum sagæ, & malefici solùm imaginariè, & phantasticè vadunt ad ludos, eorum supplet vices, illos in conventibus repræsentando, & omnia peragendo, quæ ipsi acsi ad essent, facere tenerentur, nè ab aliis negligentiæ nota arguantur: quidni etiam in lectis eorum figuram assumens, quæ ipsi, dum adsunt, præstare consueverant, poterit adimplere? Quod cùm facit, non esse eundem dæmonem, cum eo, qui ad conventum sagam ducit, sed alium dæmonem, puta illum, qui à Lucifero datus est marito ad tentandum eum, nemini est ambigendum: cùm idem dæmon simul, & semel non possit esse in duobus locis.

Ideò cùm malefici se tam obsequentes, & fideles socios nactos esse perspiciunt, qui sic solicitè rebus suis consulunt, eos ardentiori prosequuntur amore; & ferventiùs ea exequi volunt, quæ in conventibus fuerunt ipsis imperata.

Nam dum celebrantur, consultare solent de diversis malis inferendis omnibusque sigillatim assignant, quid ab unoquoque præstandum sit: alteri de segetibus pelliciendis, & labefactandis: alteri de immittendis in arbores bruchis, & infestis vermibus: alteri de fascinando pecore: alteri de spargendis venenis, & sic de cæteris: ut tradunt Grillandus *de sortilegiis*, Nicolaus Remigius *in sua dæmonolatria*, Petrus Binsf. *tract. de Confess. malef.* Franciscus Maria Guaccius *in compendio malef.* & Auctores Mallei malefic. quæ omnia libenter exequuntur postquam domum reversi vident secum benè agi à suis ductoribus, à quibus efferati, & quasi rabie accensi relinquuntur, quò scilicet, sint ad mortalium perniciem instructiores, & paratiores, cui uni rei incumbunt, quasi homines, qui omni humanitate, (si quæ illos fortè adhuc tangit) deposita in diabolicam transisse naturam ex diabolica societate videntur.

ARTICULUS II.

Privata.

§. I.

520 Malefici privatim dæmonibus familiares. FAcilè est ex publicis actibus colligere, quid secretò malefici moliantur. Non enim generalem solùm ineunt in propatulo cum dæmonibus familiaritatem, quæ ex publica societate consurgit; sed etiam singularem, quæ ex consortio quotidiano cum uniuscujusque dæmone generatur. Nam ut supra monui, de Luciferi man-

mandato unus ex illis in socium, & fidum comitem cuilibet assignatur, qui se ducem, hortatorem, & cooperatorem ad malefici votum in omnibus exhibet, vocaturque Martinettus, vel Martinellus: ab aliis Magistellus: à nostris sagis, & maleficis Amasius nuncupatur. Unde tanta, & tam stricta societas inter ipsos intervenit, ut nec dæmon sine mago aliquid audeat attentare: nec magus sine dæmone aliquid velit, aut possit efficere. Et quidem si omnes, qui peccati mortalis labe se inficiunt, commercia ineunt cum dæmonibus, si longo tempore in cænoso illo statu perseverant, eorum socii evadunt, testante Paulo 1.*Corinth.cap.*10. cùm ait: *Nolo socios vos fieri dæmoniorum*. Quid dicendum de magis, & maleficis, quibus tanquam strictiori vinculo sathanæ fœderatis dæmones nunc invisibili, modò visibili præsentia semper assistunt; & cum eis familiariter conversantur, colloquuntur, & coeunt? Quæ omnia se exercere mihi enarravit magus ille, de quo supra num.507. ac de locutione dæmonum testes fuerunt auriti anno Domini 1648. mense Januarii Reverendissimus P. F. Carolus à Velitris Inquisitor Generalis Sancti Officii Tarvisii, nec non ejus socius Laicus. Cùm enim dictus magus, de quo mihi curæ erat, spontè, sed fictè tribunali Sancti officii præsentatus moraretur in domo Sanctæ Inquisitionis sub cubiculo P. Inquisitoris, ac die una mihi protestatus fuisset se velle mihi ostendere potentiam suam, ac per circulos necromantię se convocaturum triginti millia dæmonum sub ipsius dominio existentium, (uti ipse se jactitabat) ego verò ex adverso ipsi promisissem, Deo favente, me accessurum sequenti die, & ostensurum potentiam Dei, ac Sanctissimi Nominis Jesu virtutem, cujus invocatione, vi, & efficacia profligassem, ad nihilum redegissem omnem dæmoniacam potentiam, omnesque phalanges diabolicas in fugam vertissem, sequenti nocte fuerunt auditæ à P. Inquisitore, & ab ejus socio variæ locutiones factæ à dæmonibus cum dicto mago solo in cubiculo existente, quæ videbantur locutiones multorum perstrepentium, Deum blasphemantium, ira frementium, ac dicentium se velle me de medio tollere, sicut bis tentarunt illa nocte, sed incassum, cùm singulis vicibus à cella, in qua jacebam confusione referti à Deo me protegente in fugam versi fuerint. Ex quo rumore, ac strepitu P. Inquisitor, ejusque socius maximo fuerunt metu affecti, ac terrore perculsi, nec ausi sunt ad januam cubiculi, ubi jacebat magus, accedere, donec ego perveni, ac divina fretus protectione ad cubiculum magi accessi, eique exprobravi dęmonum imbecillitatem, ac miseriam. Ex quo facilè colligere potuimus, quomodo familiariter dæmones cum mago visibiliter loquebantur, ac conversabantur. Idipsum testatus est mihi Frater adultus ipsius, se sæpissimè audisse voces multorum loquentium cum dicto mago solo existente in cubiculo, vel in stabulo domus suæ, cachinnantium, ac Deum blasphemantium, quod sibi maximam afferebat afflictionem, ac timorem.

§. II.

AT non diabolus stat à dextris uniuscujusque quasi socius individuus, qui eum quoad mores transformat in dæmonem, dum suis solicitationibus nunquam interpellatus sic illum impellit ad maleficia, ut nihil corde, ore, & opere moliatur, quàm adimplere id, ad quod à suo magistro est inductus? 521 Ex illa familiaritate dæmones fiunt, dum semper malum faciunt. 1. Corde.

Quid volvit in animo maleficus talem habens symmistam, quàm modos, quibus possit perficere maleficia, ad quæ, vel propria voluntate: vel ex præscripto superiorum: vel ex imperio dæmonis inducitur?

Vult ipse nocere proprio ductu iis, à quibus se accepisse putat injuriam. Petit ab aliquo eleemosynam, à quo jubetur in aliam horam, ut redeat; quòd tunc fortè domesticis non sit erogandi otium. Rixatur cum alio, qui cæteris audientibus illum sortilegii insimulat. Obsequium exhibet alteri sub spe pinguioris mercedis, quam posteà accipit jejuniorem. Vapulat ab aliquo, qui eum verberibus

urget

urget ad tollendum maleficium, & solvendas incantationes. Negligitur ad epula communia: vel publicas hilaritates; ut solet hoc hominum genus ab omnibus reiici. Coniicitur muliercula in vincula ob sortilegii suspicionem, qua pridem laborabat, à quibus Judicis sententia libera abire permittitur: quod pertinaci silentio omnia quæstionum tormenta ferendo superavit. Hæc & singula alta mente reposita volvens prius quiescere non potest, quàm odii explendi aliquam rationem tutam, ac facilem malefaciendo invenerit; cùm sit hæc hominum colluvies plus quàm dici potest, proclivis ad vindictam. Insuper præscripta à superioribus maleficia adimplere peroptat. Certus enim homicidiorum, infanticidiorum, incendiorum, ac malorum numerus ei est assignatus, quem implere studere debet, si omissi pœnas officii vitare desiderat; Et ideò secum animo reputat, quibus modis satisfacere possit tam rigidis exactoribus. Præterea dæmon assistens perdendi homines tot occasiones arripit, quot illi à Divino Numine permittuntur. Et quia videt plura sibi licere, si maleficus in optata scelera consentiat, quàm si ipse solus ea attentet; ideò illum tot precibus, & blanditiis lenocinatur, tum intentatis minis, ac immisso verberum metu, urgere non cessat. Cùmque maleficus nihil audeat blandienti, aut minitanti comiti denegare: ut se exhibeat obsequentem, etiam coactus ad opera malefica se accingit; atque ideò continuè meditatur, quibus viis sibi superioribus, & dæmoni satisfaciat. Quare nihil aliud cogitando quis non videat hominem parum, aut nihil distare à dæmone, qui nihil aliud novit, nisi malefacere, & ad maleficia solicitare?

§. III.

522 Ore. Sed parum esset, nocendi modos cogitatione conquirere, nisi ex abundantia cordis os loqueretur. Cor enim maleficorum irarum, & indignationis æstu dilatatum per os minas, & imprecationes effundit. Audias indignabundos infortunia minantes iis, à quibus sunt injuria lacessiti, quam ulcisci omni via desiderant: Vel maledictionibus insectantes illos, à quibus tulere repulsam: ut sunt ii, qui facultate prædiri ad erogandum nescientes eos esse magos, eleemosynam, & stipem postulatam denegant; Sed quia imbecillitatis propriæ conscii noverunt has minas, & imprecationes nihil aliud esse, quàm verba, quæ aerem feriunt, & à vento tolluntur, sodalem dæmonem obtundere non cessant, ut optatum malum Inferat, quod lubentissimè facturum se recipit, modò ipsi consentiant. Immò si ira, & indignatione tumentes rationes exquirere negligant, quibus pro libidine injurias ulciscantur; statim adest dæmon, qui acriter illos aggreditur, & increpat ignaviam, suam offert operam, seque paratum protestatur ad quamcunque vindictæ occasionem; imbelles esse eos ostendens, qui hanc in animo ægritudinem tandiù residere patiuntur. Quod facto confirmar, varias immittendo calamitates, & morbos in eos, in quos minæ, & imprecationes conjectæ fuere: ut multis exemplis confirmat Nicolaus Remigius *à cap.11 lib.2. usque ad finem*. Et tunc ex minis præcedentibus oritur indicium ad maleficium, quando fuerunt præsertim factæ ab eo, qui consuevit eas exequi: ut docent Albertus Gandinus in *tractat. de maleficis in tit. de indiciis dubitatis*. Hippolytus Marsilius *in pract. crim. §. diligenter, à numer.*85. Baldus *in L. Metum. C. Quod metus causæ*. Franciscus Brunus. *de indiciis, & tort. part.*1.*quæst.*3. Decius *in consil.*189.*numer.*17. & alii multi, quos allegant Julius Clarus *lib.*5. *sentent. §.fin. pract.crim.quæst.*21.*numer.*37. & Jacobus Menochius *lib.*1.*de præsumptionib. quæst.*89. *à numer.*60.

§. IV.

§. IV.

DEnique opere complent fcelera five voluntaria, five imperata, & innumera exequuntur mala in aliorum perniciem hortatore, atque cooperatore dæmone focio, qui in obfequendo diligentiffimus eft, fi quando ad nocendum ab eis afcifcitur. Raró enim ab illo aliquid poftulant, quod fimulac dictum eft, factum non fit. Quare ad omnem malè agendi occafionem affiduos, non homines putes; fed dæmones in forma humana hominibus infidiantes, ut pereant. Quod ex nefanda focietate procedit, quam privatim cum diabolo contraxerunt. Ideò utramque focietatem publicam, & privatam, ut Deo valdè injuriofam, Reipublicæ Chriftianæ maximè perniciofam, tot malorum, tantorumque criminum effectricem maximoperè deteftantur, & in ejus fectatores acriùs animadvertunt Joannes XXII. *in Extravaganti. fuper illius fpecula*. Innocentius VIII. *Conftitut. Summis defiderantes*. Alexander VI. *Conftitut. Cùm acceperimus*. Leo X. *Conftitut. Honeftis petentium votis*, & Adrianus VI. *Conftitut. Dudum uti nobis*. 523 Opere.

SECTIO III.

Minifterio.

§. I.

SI *Regis ad exemplum totus componitur orbis*. Et tales funt fervi, quales effe domini confueverunt: ut habet vetus parœmia: quis maleficos non concedat effe diabolicos homines, qui miniftri dæmonum, eofque tanquam dominos omnibus fervitutis officiis colunt, & profequuntur? Nam quamvis fe eis imperare glorientur; tamen vana, & vacua eft illa gloriatio, cùm de facto illis ferviant, & tanquam eorum captivi teneantur. Sic ille magus, de quo fupra *num.* 57. gloriabatur, fe ratione liberi arbitrii, ac fcientiæ magicæ fuper dæmones plenum habere dominium, ideòque ab eis decipi non poffe; fed benè illos decipere, & annulo, vel alteri loco alligare, aliaque pro voto fuo eis præcipere valere; quę omnia adamuffim tenentur adimplere. A quo errore, ut illum revocarem, oculis mentis obiiciebam adorationes, proftrationes, ac fubmiffiones in omnibus fuis magicis operibus priùs dæmoni exhibitas, quibus non fe dominum, fed ut diaboli fervum, & miferum mancipium profitebatur. 524 Si tales fervi quales funt domini, malefici funt diaboli quia diabolorum fervi.

§. II.

PRopterea dæmonibus fatis non eft, maleficos diferta verborum ftipulatione nectere, & expreffis conventionibus obligare; fed illis prætereà, ut captivi teneantur, characterem imprimere folent, unguibus fuis notas infcribendo, quæ fervitutem teftentur. In quo confuetudinem imitantur dominorum, qui parum humani; immo inhumani, & crudelitate nobiles notis, velut tefferis fervos infignire non verentur; ut fic inufti faciliùs deprehendantur, fi fortè fe in fugam dantes heri domum deferuerint: vel morem in lege præfcriptum, quo auris perforari jubebatur fervi, qui poft feptenos famulatus annos conceffæ libertati renuntians, perpetuæ fe fervituti addicebat: vel Spiritus fancti admirabilem operationem, qui omnipotentis figna virtutis apponit iis, quos è fervili conditione erutos, & in divinæ filiationis libertatem evectos; atque falutaribus facri Baptifmatis aquis dealbatos, quafi oves pafcuæ Dei introducit in caulas Ecclefiæ, & in numerum reducit dominici gregis; Illos enim infcribit in fuos, ut fic à fervis, & hircis fœtentibus figno facrato difcernantur. *Signati eftis*, A quibus fervili nota inuruntur. Quare.

ait

ait Paulus *Ephes.* 1. *spiritu promissionis sancto, qui est pignus hereditatis nostræ in diem redemptionis*. Hanc veritatem confirmant S. Irenæus *lib.* 1. *cap.* 24. Tertullianus *lib.* 1. *de præscript. adversus hæretic.* Nicolaus Remigius *lib.* 1. *dæmonol. cap.* 5. Delrius *lib.* 2. *magic. disquisit. quæst.* 4. Niderius *lib.* 5. *Formicarii*, Binsf. Sprenger, & alii in Malleo malefic.

§. III.

525 Qua parte corporis? EX quo à pluribus creditur signum sathanicum à dæmone apponi in ea parte corporis, quæ in confirmatione ab Antistite iniciali fuit chrismate delibuta ad abolenda christianæ dignitatis monumenta, & contraria symbola adhibenda, quasi è fronte chrisma eradicare contenderet per impressionem diabolici characteris. Quod confirmat maleficorum fides, qui hanc eradicationem talem effectum habere putant. Et ideò se à tam misero, & infelici statu per veram pœnitentiam non posse resipiscere; neque rupto fœdere, & abolito charactere sathanico seriò ad Deum converti credunt. Aut si aliquando Dei miserentis ope è lutuosa illa scelerum colluvie emergere datur, iterum sacris Baptismatis aqui ablui; & confirmationis charismate inungi petunt: ut testatur Remigius loco citato. At sine fundamento talia asseruntur. Hæc enim credere, superstitiosum esse, quis dubitat? Certissimum nanque est, sacrum Christi characterem animæ indelebiliter inhærere: ut omnis schola Theologorum docet, cùm insit in subjecto, quod corruptioni obnoxium non est; neque à contraria qualitate expelli potest; Dæmonemque hanc deletionis opinionem falsissimam suis mancipiis suggerere, ut sic strictiùs in diabolica servitute contineantur. Sicut etiam in confesso, hoc signum non semper apponi in fronte; sed in aliis etiam corporis membris sub axillis, palpebris, labiis, humeris, mammis, sede ima, aut muliebribus locis, prout signanti dæmoni placet. Sic anno Domini 1643. dum Brixiæ quædam mulier carceribus esset mancipata ut suspecta de hæresi, in ejus lateribus inventa fuere quædam stigmata, & præcipuè in tergo quatuor litteræ I. V. M. L. quæ notæ omnes postea evanuerunt, & postera die deletæ apparuere: De qua supra *disputat.* 1. *num.* 160.

§. IV.

526 Qua forma, & effectu? HÆ autem dæmoniacæ tesseræ in corporibus maleficorum deprehenduntur, sicut cicatrices in leve callum obductæ non ejusdem formæ; sed variæ: ut, puta, vestigii leporis, pedis bufonis, felis, gliris, araneæ, aut insectorum hujusmodi. At ità exangues, & sensu labefactæ, ut ne admissa quidem acus altissimè, ut ferrum vel quantum fieri potest adactum dolorem faciat, aut sanguinis minimum eliciat. Si verò locus maculæ proximus leviter etiam vulneretur, statim sese largus indè cruor effundit, & maleficus, qui antea stupore percussus videbatur, ingentem ex dolore clamorem edere cogitur. Undè ex similibus notis Judices ut plurimùm ad maleficium indicium sumere consueverunt: ut tradunt Lambertus Daneus in Dialogo de Sortiariis, & Joannes Bodinus *lib.* 2. *cap.* 4. *& lib.* 4. *cap.* 4. relati à Petro Binsfeldio *in fine Comment. in Titul. C. de malefic. & Mathem.*

Ex quo malefici ei exhibent servitutem. Infamem. Intolerabilē. Continuam. Quare servili hac nota inustos verè diabolorum servos, & consequenter diabolicos homines possumus appellare, cui tanquam servi Infamem, Intolerabilem, & Continuam dæmonibus exhibent servitutem: ut sequentes articuli declarabunt.

ARTICULUS I.

Infami.

QUi dominis, superioribus lege clientali, aut servili debitos præstant honores, personæ reverentiam, ministeriis fidelitatem, & mandatis obedientiam exhibere tenentur. Quæ tria obsequia eò sunt honoratiora, quò circa res gloriosiores versantur. Et è contra eò ignominiosiora, quò res viliores & contemptibiliores respiciunt. Hinc est, quòd ministerium diabolis exhibitum, meritò infame censetur, cùm nullum aliud vilius: aut contemptibilius hoc triplici titulo reperiatur. 527 Malefici infamem exhibent dæmonibus.

§. I.

QUid vilius dæmone teterrimo divinæ justitiæ carnifice, conjurato humani generis hoste, mortis auctore, raptore vitæ, incentore vitiorum, malorum inventore, & dirissimo gehennæ infernalis tortore? Et tamen malefici hunc pro benevolo domino, principe potentissimo, benefactore optimo, immò Deo summo habent; & reverentur more indignissimo: uti solent omnia alia facere. Nam quoties conventus suos agunt, solent timidi, ac trementes suo uniuscujusque ordine ad illum accedere, dum in sella aliqua, & suggestu vultuosus, ac fastuosus eminet: ut exemplis probat Binsfel. *tractat. de Confession. malef.* Deinde in servitutis, & obsequii signum se pronos, ac venerabundos ad pedes ejus abiicere: & complicatis genibus supplices: nunc aversas manus in morem obtestantium componentes, sed post terga inversas: modò stantes obverso tergo; interdum cruribus in altum jactis: sæpiùs capite in anteriorem partem prono, sed resupinato, ita ut mentum ad cælum feratur; ut aliis placet candelas piceas tenentes in manibus, aliisque gestibus ridiculis, & obscœnis tanquam symbolis demissum, obsequentemque animum profiteri: ut tradit, & figuris describit Guaccius *in suo Compendio maleficar.* Dæmon nanque, qui aliàs in variis formis hominis, aut ferarum apparet, in nocturnis conventibus prodit in publicum eo habitu, qui maximè ejus ingenium, moresque demonstrat, nempe sub forma hirci, sub qua se colendum exponit, & homagium severissimè exigit. Sed quale? Taliter personatus terga accedentibus vertit, & quod horribilius est, oblato fœdissimo ano, in eo osculari vult; quod ipsi devotissimè præstant. An datur aliquid fœdius, quàm hirci obtutu trucis, forma horridi, cornibus contortis, barba promiscua, & villis temerè pendentibus obscœnissimi, fætore, graveolentia, & libidinosa obscœnitate intolerandi hircinum podicem osculari, eique os, & labra infigere? Cùm nihil ad deformitatem, fœditatem, & horrorem comparatum ab eo ampliùs eligi queat; & tamen hoc cultu, cui accedere debet mens prona, & religiosa, vult à servis agnosci. Cujus signum est, ut notat Stephanus Facundez *in 1. præceptum Decalogi c.35.n.5.* pædor, miseria; squalor, & horridus vultus eorum, qui ipsi sunt obstricti. Quis hæc credat, si hominum maleficorum confessio ubivis non faceret fidem? 528 1. Reverentiam. Modo. Alieno. Ridiculo Horribili.

§. II.

EX eo collige, quo ritu tali domino fidelitatem testentur. Post abnegatam etenim fidem, ut statim dicam, & pactum initum, ut antea dictum est, medio juramento, diserta verborum stipulatione, conceptaque formula, dæmone præeunte, & malefico repetente, se ejus servitio obligant; & in tesseram fidelitatis aliquid offerunt; non tantùm ea die, qua maleficorum turbæ ascribuntur; sed etiam 529 2. Fidelitatem. Juramento medio. Concepta forma verborũ.

Oblatione annua. etiam singulis annis; ut externo dono internam demonstrent animi dispositionem ad ea perficienda, quæ ab illo; seu ab ejus officiariis imperantur. Quòd ubi dies venit, pendere tenentur dæmoni illud punctualim, seu ad unguem exigenti, more principum, & dominorum temporalium, qui annuis operarum, aut pensionum operibus se volunt agnosci ab iis, quibus res suas utendas, fruendasque concesserunt. Sic à locupletioribus buculum, vervecem, & id generis animalia postulat, quæ gratiora sunt ei, cùm nigra offeruntur: quia is color ad mali naturam pertinet. Et consentaneum est, illum ea referre, quæ malorum omnium auctori devoventur. Ex quo fortè cæca manavit antiquitatis consuetudo, Diis, manibusque non nisi atras victimas cædere: ut refert Alexander ab Alexan. *Genialium dierum lib.1. cap.22.* Ab aliis verò, qui tenujoris sunt fortunæ alia exigit: gallinas, pullos gallinaceos juxta uniuscujusque facultatem. Vel si talia in promptu non sunt, aviculas, crines è capite demptos; immò ipsas festucas, modò reverenti animo offerantur, quæ si non suppetunt, ab ipso dæmone anteà accipiuntur: cùm non dona, sed offerentium animos respiciat. Unde ille magus, de quo supra num.506. mihi sciscitanti: quid ipse dæmoni obtulisset in tesseram fidelitatis? Respondit, menstrua mulierum offerre consueveram, quæ ei, ut dona gratissima, videbantur: sed iterum quærenti undè accepisset! & à quo? Respondit: A strigibus sumebam, quorum maximus est numerus in hac nostra Civitate; quæ in aliquo vase conservabam ac tempore debito mecum deferebam offerenda prout à meo Magistello fueram instructus. Præterea omnia supradicta de adorationis more, de candelis, de osculis & aliis hujusmodi supra relatis vera esse, ac visu, ore & opere se comprobasse, mihi testatus est: à quo cùm quærerem: An domi haberet illas piceas candelas: vel quonam sumeret: vel quis subministraret? Est unus, inquit, dæmon in quolibet Conventu sub se alios habens dæmones inferiores, cui curæ est, omnia ad illas orgias celebrandas necessaria in promptu habere, ac cuilibet juxta gradum suum distribuere.

§. III.

Neque dæmon solùm in annuam oblationem à magis, & maleficis illa munera exigit; sed etiam in mulctam, si quid peccetur ab eis in debitam fidelitatem: ut si quis à nocturnis conventiculis absit, aut tardiùs adsit: aut aliud quid minus ex dæmonis sententia admiserit; tunc enim necesse est, talibus muneribus pœnas luere: & sese ab iis redimere; aliàs non desunt morbi, vulnera, & insignia nocumenta, quorum metu dici nequit, quantum pavor diligentiam, studium, & celeritatem excitet in istis persolvendis. Ex quo patet, quàm dira sit illa fidelitas, quæ læsa hujusmodi nugis resarcitur. Hæc pluribus edocet exemplis Remigius *in sua demonolatria lib.1. cap.11.*

530 3. Obedientiam in mandatis. Contemptibilibus. Horribilibus. Nec honoratior est obedientia dæmoniacis mandatis præstita. Quid nanque contemptibilius, insuper & horribilius, quàm quæ à Lucifero præcipiuntur, nempe, fruges perdere: excitare tempestates; incendiis domus consumere; morbos immittere; veneno animalia, & homines tollere; & inducere privatas, publicasque calamitates? Ad hoc venena conficere: contrectare serpentes, bufonum virus exprimere: conterere horribiles vermes: humanum miscere sanguinem, & semen menstruum; liquores abominandos extrahere, infantes occidere, eorum membra discerpere, coquere, lixare; mortuos exhumare, cadavera ex patibulis tollere, & ex illis elicere sua pharmaca; unctiones, & pulveres; inspargendis illis super olea, arbores, bestias, & homines, die noctuque incumbere: semper ad aliorum occursum pavere, trepidare, & ferè exanimari, torquente intus conscientia, & extra despicientibus, ac fugientibus singulis eorum conspectum? Quæ abominanda crimina Pontificum Patrumque decretis, legibus, rationum firmamentis, propriis maleficorum confessionibus, Judicum testimo-

stimoniis, plurimis experimentis, exemplisque à Petro Binsfel. tam *in tractatu de maleficorum Confessionibus*, quàm *in Commentario in tit. Cod. de malefic. & Mathem.* declarantur, demonstrantur, & usque ad satietatem omnium oculis subiiciuntur, idipsum à Delrio *in toto suo opere disquis. magic.* ab Auctoribus Mallei malefic. Francisco Maria Guaccio *in Compend. malefic.* & ab aliis, qui de magis, & maleficis pertractant.

ARTICULUS II.

Intolerabili.

Cum juxta philosophicum axioma contrariorum fines inter se opponantur, & institutorum oppositorum eventus deceat esse contrarios: sicut Christi jugum suave est, & onus leve iis, qui illud subire festinant, cùm ab ipso invitati requiem quærunt animabus suis; ita inclementissima, & intoleranda est dæmonis Sarcina humeris eorum, qui se totos ad ejus arbitrium compararunt, sive publicis intersint comitiis: sive privatis exercitiis incumbant. Utraque enim ministeria plena esse laboribus, anxietatibus, & vexationibus variis ipsimet, qui eas sustinent, ingenuè confitentur quoquo modo se illis præbeant, vel obedientes: Vel inobedientes. 531 Servitus dæmoniaca intolerabilis.

§. I.

Si imperata exequuntur, statisque horis, & condicto loco conventiculis intersint generalibus, quid non patiuntur miseri, qui meritò tales cætus ludos vocant: ut testatur Grillandus? Nam verè totum illud, quod in eis agitur, ludus, & illusio est; ex quo nullam hauriunt voluptatem; quinimò molestias summas. Sive publicis cætibus ad sint, quorum octo beatitudines miseriæ sunt Nempè.

Portantur, ac reportantur à vectore velocissimo; brevissimoque tempore magna dissitorum locorum spatia per aera volitando conficiunt: ut testantur Summi Pontifices, Patres, Theologi, Jurisperiti, & alii relati supra *disput.2. num. 322. & sequent.* Sic ille Magus, de quo supra *num.*507. & infra *num.* 546. *& sequent.* se à dæmonibus delatum Angliam, Galliam, Germaniam, Tridentum, Bergomum, Brixiam, Veronam, ac plura aliarum civitatum conventicula unà cùm aliis magis visitasse, non joco, aut fictè, sed seriò mihi enarravit. At quis non videat, hoc cum periculo casus, & præcipitii, collisionis corporis, & discerptionis membrorum in frusta: si nomen Christi etiam inadvertentes pronuntiaverint: Si visis terræ profunditatibus timore correpti incogitanter signum crucis formaverint; si pulsetur campana nocte convocans Religiosos ad matutinum officium recitandum: vel manè populum ad orationem Deo offerendam: aut quid insolitum simile evenerit: excutiente vectore suum onus in aquarum vortices: vel in arentia saxa, ubi corporis laxata compage, membrisque solutis perire: aut longo ex fractura languore confici, necesse est: ut exemplis probat Binsfeldius *tract. de Confess. malefic. par.1. q. conclus.12.* 1. Portari per aerem.

§. II.

Vident dæmonem pompaticè prodeuntem, & multa stipatum caterva, auro, gemmisque fulgentem; sed posteà se exhibentem in forma hirci graveolentis, & fœtidi, cui supplices oscula tenentur infigere in ea parte, quam supra memoravimus *numer.*525. Tum se transformantem in varias animalium, aut hominum formas: Modò se in brevissimam molem contrahendo: modò in amplissimam exporrigendo. Denique migrantem ad aspicientium terrorem in immane aliquod monstrum vastitate, & forma non absimili dolio, hiante ore, patu- 532 2. Videre Luciferi pompam.

Brogn. Alexicachon. V lis

lis rictibus, dentibus prominentioribus, & acutissimis, oculis scintillantibus, naribus fumo permixtas flammas evomentibus, teste Remigio *lib.1. dæmonol c.20.* ut ex iis transformationibus variis satis colligere liceat, pompam illam esse ridiculam, & meras præstigias.

533 3. Colloqui cum dæmone. Colloquuntur cum dæmonibus, qui sine lingua, sine palato, sine pulmonum, laterum, & faucium organis quovis idiomate sermones miscent. At juxta magorum confessiones ab eodem Remigio relatas, vultu demisso, uti solent pudibundi, & sceleris alicujus conscii, voce exili, debili, & obscura: aut qualem emittunt illi, qui os in dolium, aut restem rimosam insertum habent. Neque enim tam feliciter naturam exprimunt, quin aliquid semper intersit inter humanam, & diabolicam loquelam. Insuper nihil aliud ab eis audias, quàm sermones de rebus obscœnis, venenis, maleficiis, variisque malis inferendis. Quo colloquio quid insulsius, & ingratius?

§. III.

534 4. Cantare. CAntant cum illis. Omnium enim maleficorum confessionibus cœtus nocturni cantionibus variis perstrepunt; Sed Chorybanthum, aut bacchantium orgiarum more: cùm illic misceantur, & turbentur omnia: hinc intercinentibus raucidè, & composito ad litui morem clangore dæmonibus: illinc maleficis clamore, sibilo, plausu, vociferatione, & ululatu furiosorum more tumultuantibus, sonis inconditis, ac surdis, & discrepantibus cantilenis injucundis, & etiam ridiculis, quales solent esse remigantium celeusmata, cùm procellæ, tempestatesque ingruunt: aut optatus à longè portus conspicitur, & salutatur, ut nihil ingratius auribus esse queat: ut testatur idem Remigius *loco citato*.

535 5. Saltare. Saltant, & choreas agunt; sed quasi furiosæ mænades fanatico furore agitatæ. Nam ordine semper præpostero tripudiant, circulari choro, & viro in lævam progrediente, atque obversis invicem saltatoribus, ne se rectà, atque ex adverso intuentes, facilè agnoscantur, & posteà deferantur ab aliquo loquace apud Judices: canente intereà ex turba quodam ad tibiam, seu fistulam, si illa noverint: aut baculum vel contum, quem fortè humi repertum buccæ admovet: vel certè equi calvariam pro lyra pulsante, & digitis concrepante; cæteraque turba tripudiante; sed tam laboriosè, ut posteà pro lassitudine integrum biduum sit decumbendum: ut refert Idem Remigius *lib.1. dæmonolatriæ cap.17.*

§. IV.

536 6. Conversari cum extraneis. COnversantur cum hominibus variæ nationis, conditionis, & sexus; videntque cœtus ex honoratioribus collectos. At isti vultu, & forma sunt personati; ut testatur Binsfeldius *tractat. de Confess. malefic. membr.2. concl.7. dub. 2.* Nam etsi malefici per summam etiam execrationem jurejurando se obstringant, non prodituros se judicio ejusdem facinoris socios; & religiosissimè caveant, si quando in manus Judicum eos incidere contingat, ne illos prodant, nec adhibitis exquisitissimis tormentis violare jusjurandum audeant; semper silentii fidem observent. Attamen quia plures ex illis aliquando tormentorum vi ad invitam confessionem adducuntur, solicitè prospiciunt, ne ab aliis aspectu, aut nomine dignoscantur; ideo neque operta facie prodeunt; neque sese unquam nominatim appellant; sed larva aliqua teguntur ipsis ad eum usum adaptata: vel reticulo, velo: aut alio simili integumento, locupletiores maximè, & fortuna insigniores: quam veritatem etiam mihi testatus est præfatus magus num.507. ac de illa Muliere relata *disp.2.num.280.* se eam vidisse noctu nudam sibi larvam applicantem, ac extra fenestram pervolantem mihi enarravit quædam mulier simplex, quæ ei inserviebat; de qua ibi. Unde à Longobardis mascha, aut mascha-

mascharæ vocitantur, & cùm evocantur publicè ad comessandum, saltandum, aut aliud quidpiam facitandum, hoc fit non nomine proprio, sed patriæ, urbis, pagi, aut viculi, aliquo alio nomine addito, ubi plures sunt, ad unum maleficum ab alio dignoscendum: ut Bergomum è Roma, Bergomum è Verona: Brixia è Venetiis, Brixia è Tridento: Palatiolum è Milano: Palatiolum è Brixia, è Bergomo: Vel è converso, ut mihi enarravit de quibusdam prædictus magus: nempe vice nominis proprii personæ imponit nomen civitatis remotæ: ver.gr. strigum Brixiensium alia vocitatur Roma: alia Bononia: altera Ferraria; altera Verona, Parma, Placentia, cum nomine propriæ civitatis, vallis, oppidi, pagi aut viculi: puta à Brixia à Valle Communica; à Palatiolo, à Breno, à Burmio, & sic de cæteris. Idem de aliis sagis, & maleficis aliarum diæcesum: quod verisimilius est, cùm non sit oppidum, pagus, aut viculus ita parvus, ubi hujus dæmoniacæ fæcis plures non existant, quæ si unico nomine vocitarentur, facillimè adinvicem confunderentur. Unde cùm aliquem vocant magum, aut maleficum sic dicunt: Tridentum è Bergomo, vel è converso Bergomum è Tridento: Roma è Brixia huc accedite: ut refert idem Remigius *libr.1. cap.17. dæmonol.* Quare tot personati homines non nisi ridiculum exhibent spectaculum, quale bacchanalium tempore videtur in urbibus.

§. V.

Mensas struunt, & convivia parant dæmones. Malefici verò epulantur, eduntque appositos cibos omnis generis. At vel apparentes: vel malè conditos. Ut enim constat ex eorum confessionibus his cibis non expletur fames, nec sedatur sitis; sed post epulas tanta est cibi, potusque aviditas, quanta fuerat anteà: ex quo illas mera esse somnia, similiaque hortis Tantali: aut Hesperidum pomis. Aut si veri cibi apponuntur, ita viles, insuaves, & illiberales sunt, sive eorum apparatus oculis, sive odor naribus percipiatur, ut sumpti confestim præ molestia reiiciantur, & latranti, atque famelico ventri nauseam pariant. Cùm nihil aliud sint, quàm morticinarum pecudum carnes, & similia hominum mensis insueta cibaria. Ex quibus exulat sal, ex divino præscripto sacrificiis antiquis adhibitum, & modò sacri Baptismatis aquis. Neque enim apponitur in dæmoniacis comessationibus, sicut nec panis, nisi quàm parcissimè. Fercula verò sunt vasa fictilia, sed fætida, fœdo abaco imposita, fœdeque oblata convivantibus: ut testatur Guaccius *in suo Compendio malefic.* & Remigius *lib. 1.c.16. dæmonol.* 537 7. Epulari.

§. VI.

Denique viri cum succubis, mulieres cum incubis dæmonibus coeunt; satiatisque concupiscentiæ habenis, prodigiosis libidinibus indistinctim se polluunt: ut tenent cum Innocentio VIII. in Bulla de hac re edita, & plurimis SS. Patribus, Alexander Halens. *1.part. quæst.78.* D. Thom. D. Bonav. Scotus, Durandus, Gabriel. Dionys. Carthus. *in dist.8.* Guilhelm. Paris. *de Universo par. ultim. cap.23.* Abulens. *in 6. Genesis quæst.6. & in 7. Exodi quæst. 12.* Alphons. à Castro *lib.1. de justa hæreticorum punitione cap.16.* Cajetan. *in 2.2. quæst.99. artic.3.* Sixtus Senensis *lib.5. sanct. biblioth. anno 73.* Bartholom. Medin. *in 2.quæst. 72. artic.2.* Sprenger, & Henricus Institor, *in Malleo*, Joannes Niderius *in formicario*, Hollenus *in Præceptorio*, Sylvester Prierias *lib. de strigimag. & Dæmon. admirand.* Franciscus Picus *Dialogo Strix.* Jaquerius *in Flagel. hæretic.* Joseph Angles *in 2. quæst. de Magia*, Bernardus Commensis *in disputatione post Lucernam Inquisitorum.* Ulricus Molitor *in Dialogo habito cum Sigismundo Archiduce Austriæ cap.5.* Basinus *libr. de Magicis Artib.* Crespetus *de odio Sathanæ in homines*, 538 8. Coire.

mines, Victoria *Relect. de Magia*, Binsfeld. *part.* 1. *de Confess. malefic. quaestion.* 1. *conclus.* 5. & Delrius *libr.* 2. *qu.* 15. *disquis. magic.* Ex juristis Martinus de Arles *tractat. de superstit. à numer.* 85. Paulus Grillandus *libr.* 2. *de Sortileg. quaest.* 7. Jacobus Simancas *in pract. cap.* 11. Remigius *libr.* 1. *daemonolatriae cap.* 6. & locorum omnium acta de hac re judiciaria. Verùm ille coitus frigidus, injucundus, ingratus, & molestissimus est: ut sagae, & omnes malefici uno ore fatentur. Sentiunt enim corpora daemoniaca ita gelida, ut nulla glacies eorum frigori valeat comparari, manus marmoreas duras, & rigentes, semen, & excrementum destitutum calore, & frigidum, podicem, & quae putantur virilia sine scroto, ac coleis in tantam vastitatem turgentia, ut sine dolore maximo, & largo cruore contineri non possint. Unde mulieres à suis daemonibus perinvitè comprimuntur, nec nisi obluctantes coeunt. Viri coguntur, re imperfecta relinquere succubas ob summam frigiditatem; & omnes à tali concubitu sic fatigati discedunt, ut posteà decumbendum sit; quorum omnium exempla plura à praecitato Remigio *eodem loco* referuntur. Quod ita esse, testatus est mihi etiam ille magus, de quo saepius supra: A quo mihi sciscitanti: *Cur Magi, & Sagae, cùm in illis conventiculis omnes essent nudi, potiùs ad invicem non commiscerentur, praecipuè cùm ibi essent multae mulieres etiam nobiles, & juvenes?* Responsum fuit, hoc daemones prohibere. Volunt enim, ut unusquisque cum suo daemone concumbat; viri cum succubis; mulieres cum incubis. Immò Magis, & Sagis persuadent, maximum crimen esse homines misceri cum mulieribus. At cum daemonibus, maximum meritum, insignem virtutem, & opus omni laude dignissimum; cùm ipsi sint spiritus angelici natura nobilissimi, & illustrissimi. Ex his autem omnibus videas octo maleficorum beatitudines (quibus in caetibus publicis gaudent) esse summas miserias: nec delectare: sed torquere eos, qui ad illas possidendas à daemonibus evocantur.

§. VII.

559 *Quod etiam in privatis caetibus locum habet.*

NOn se implicant minoribus molestiis, & angoribus, dum particularibus incumbunt exercitiis, quibus daemoni maleficia perficienda imponenti obsequuntur. Neque enim tot scelera in personarum innoxiarum morte: aut terrae fructuum perditione perpetrata vident, quàm eo modo, quo rerum trucium, & acerbarum spectacula cernuntur ab iis, qui necessitate officii, aut simili alia causa compulsi adesse tenentur. Cùm non omnem deposuerint misericordiae sensum, quem ipsa humanitas ingerit ferocioribus: nec omnes conscientiae stimulos, qui sceleratiores pungere consueverunt, dum plus videntur esse securi: (nisi fortassè in atheysmum declinaverint) nec omnem deprehensionis metum, qui reos semper exagitat; & ita ad omnem occasionem pavere facit, ut à sonitu folii praetervolantis terreantur. Quare nunquam pacatam, ac tranquillam mentem sentiunt, qui undique à passionibus amoris, odii, irae, invidiae, & id generis vehementioribus agitantur, quaquaversum tot premuntur angustiis, ac tormentis, & malis urgentur insolitis in vita, & in morte ut *disp.* 1. probatum est *à n.* 140. *& sequentibus*.

§. VIII.

560 §. 2. *Sive absint, & mandata detrectent Publica: vel Priv. Ad illa compellendo Promissis aut minis,*

QUod si imperata abnuunt, & detrectant, vel publica: vel privata; post minas, & verbera, novis semper afficiuntur injuriis in paenam admissi sceleris, & officii omissi. Ita enim daemon à suis mancipiis exigit muneris unicuique impositi rationes; ut nihil relinquat impunitum, si quid fortè ab eis erratum: aut omissum sit. Nam cùm imponit aliqua maleficia, quae difficiliora videntur in executione: aut à mente suorum magis aliena, illos

illos primò blanda oratione, maximisque promi ssis lenocinando permovere tentat. Quod si hoc modo se vinci non sinant, minis utitur, terroremque iniicit de uxoris, & liberorum nece, longa infirmitate, aut alia simili noxa mittenda, ut sic eorum mentes, aut spe, & cupiditate: aut metu, & formidine compellantur. Insuper, ut efficaciùs flectat reluctantes, illos inducit in præsentis periculi occasiones, in quibus miseri nihil audent amplius urgenti postulata denegare; cujus tyrannidis exemplum refert Remigius *lib.*1. *cap.*13. *dæmonolatriæ* de quodam Cunino Gugnotio anno 1586. qui cùm fortè per aerem deportaretur à diabolo, & super fluvium Mosellam consisteret, loco, ut videbatur, vorticibus admodùm horrendo, non destitit sævus subvector minas interponere de eo deiiciendo, & mergendo, quoad fidem dedisset, se conterraneum, cum quo gerebat inimicitias, veneno sublaturum. Quod posteà per maximas ejus efflagitationes præstare coactus est.

§. IX.

Minas sequuntur pœnæ, quibus severè animadvertit in eos, qui præcepta sua negativa transgrediuntur, committendo id, quod dæmon eorum patronus prohibuit adimplere, ad quorum observationem tenentur ex ipsius prescripto semper, & ad semper: puta, si injurias, & offensas sibi illatas vel timore, vel amore alicujus condonant, ac remittunt: Si nomen Domini Nostri Jesu Christi inconsideratè, ac fortuitò pronuntiant: Vel signo crucis sanctissimæ se muniunt, ne fortè à circumstantibus, ut hæretici, aut pessimi christiani reputentur: Vel sacram Eucharistiam, aut Crucifixi imaginem adorant; Beatissimæque Virginis Deiparæ, ac Sanctorum figuras venerantur: Vel morbos ejus jussu missos sanare, ipso inconsulto, præsumunt: Vel audent sine licentia solvere maleficia: Vel alios à malo dehortantur: Vel apud Judices commissa crimina, aut maleficii conscios etiam distorti vi tormentorum contra sui juramenti vim produnt, & id generis quamplurima perpetrant errata, quæ luere necesse est. Nam ut plurimùm eos ægritudinibus intrinsecis, & extrinsecis torquet, & affligit. Aliquando colaphis, pugnis, & calcibus illos aggreditur, ut livida testantur vestigia, quæ in membris apparent. Sæpiùs in os, & vultum involat, & unguibus dilaniata relinquit: ut observare facilè est in sagarum facie, quæ semper fæda videtur, & lacera; sic anno 1644. quodam mane in territorio Brixiensi duæ mulieres mater, & filia apud vulgum ut striges diffamatæ inventæ fuerunt nudæ faciem habentes laceram, & sanguine fœdatam, ut latiùs supra narratum est *disput.*2. *numer.*444. Nonnunquam ab eo vapulant penè ad interitum; ita ut intercepto præ verberum atrocitate spiritu quasi exanimentur: cùm ferreæ sint ei manus, quibus seu malleo caput ita contundit, ut attrectantibus exossatum videri possit. Aliàs longas, & acutas infirmitates immittit, à quibus convalescere est impossibile, si priùs à languente malefico arctis obtestationibus promissum non sit, se ea fideliter perfecturum, quæ sibi fuerint imposita.

541 Pœnis castigando Errata 1. Commissa.

§. X.

At ne putes infernalem exactorem sola commissa castigare: cùm tam durum sit ejus imperium, ut omissa etiam sine eorum culpa punire consueverit. Cùm enim eis non tantùm præcepta tradiderit negativa; sed etiam affirmativa, ad quorum observantiam tenentur loco, & tempore, si illa quandoque non adimplere contingat, eos impunè non abire, nemo est qui ambigat. Etenim si illo mandante ejus ministri maleficio aliquem vexare moliuntur, omnesque adhibent conatus; ut illum perdant, & enecent; &

542 2. Omissa.

tamen frustra laborent, obsistente virtute divini Numinis, cujus tutelæ quotidianis se precationibus homo ille commendavit: vel ut de injuriis sibi illatis aliquo magno malo vindictam sumant; & tamen timore aliquo præpediti non ulciscuntur: tunc dæmon non cessat incuriam hanc acriter arguere, & irritam illam molitionem assiduè incusare, quasi ex eorum culpa procedat; & concupita præda frustratus cumulatiorem exigere; quam illi cum damno rei familiaris, aut filiorum, aut proprio pensare tenentur. Hortatur maleficam, ut buculam vicinæ venenata potione, quam ipse porrigit, interimat; illa detrectat hoc facere, ut quæ ab alia sibi metuat; quid faciet, ut hac necessitate se liberet, & Magistellum suum placatum habeat? Vitulus, quem unicum alit in stabulo, illo ipso veneno tollendus est. Alteri maleficæ venenum præbet, ut vicini perdat infantem; quod illa non potest; quia divina protectione contra maleficas artes munitus est: reponendus est alius ejus loco infans, & proprius à saga restituendus; Siquidem ministri sathanæ in se admittere coguntur ex lege maleficis lata, quod frustra in aliis perficere tentarunt. Quòd si plures sagæ maleficium irritum attentarunt, contentio sorte dirimitur, quem commune malum recidere debeat. Illa verò in quam cadit sortitio, præ omnibus noxam pendere tenetur, vel suo; vel filiorum damno; quæ medicatam potionem ipsis alacri animo propinat: aut si immisericors mater esse nolit, totam haurit, & deglutit.

§. XI.

554 Aliam omissionem sæpiùs punire consuevit dæmon in eis, qui festinanter ad nocturnos conventus accedere negligunt: vel frequentiùs ab illis solent abesse. Tenentur enim ex dæmonis præscripto semel saltem in hebdomada ad illos accedere. Unde in Lotharingia, striges conveniunt noctibus, quæ præcedunt feriam quintam, & diem dominicum teste Remigio *lib.* 1. *cap.* 14. Et apud alios nocte, quæ præcedit feriam tertiam, ut ait Delrius *libr.* 2. *quæst.* 16. *disq. mag.* In Italia verò frequentant noctem, quæ feriam sextam præcedit, ut refert Cumanus in Lucerna: idque circa noctis medium, ut ait Sebastianus Michaelis *schol.* 7. Idem asseveravit mihi Magus supra relatus num. 507. qui dixit statim post tertiam noctis horam adesse Martinellos, & tunc immediatè omnes maleficos, & sagas illuc permeare. In hoc tamen Magi excipiuntur, ait ille, ob scientiæ magicæ eminentiam. Cùm enim illum interrogassem: an ipse etiam singulis hebdomadibus ad illos dæmoniacos accederet conventus: respondit, quandoque se accessisse; & subjunxit: *Nos enim magi non tenemur semper ad illos accedere cœtus; sed cùm vocati sumus à magistello; si ire nolumus; tunc illicò circulum facimus necromanticum, quibusdam admurmuratis verbis, nominibus aliquorum dæmoniorum invocatis, & factis dæmoniorum principi nonnullis adorationibus, tunc à tali progressu, & laborioso exercitio excusamur. Malefici autem, & sagæ cùm scientia careant magica illis conventibus, cùm celebrantur, semper adesse tenentur; nisi habeant causam veram, & excusabilem, quæ legitimè eos excusare possit. Unde eos qui tardiùs, aut infrequentiùs accedunt, domi remanentes, ægritudinibus gravibus afficit, menteque & corpore torquet non nocte solùm celebrationis; sed etiam diebus sequentibus, in quibus omnia, quæ agunt, evanescere videntur, & in deteriùs ire quoadusque medio jurejurando promittunt, se amplius non defuturos in dictis comitiis.*

Neque hæc solùm commissa, aut omissa dæmon vindicat tam gravibus pœnis. Insuper causas fingit, ut culpæ, contumaciæ, aut segnitiei imputare aliquid possit, quod plectat, & puniat, ut nunquam cum illo ne unius quidem momenti pax constare possit. Quæ omnia pluribus probat Remigius *lib.* 1. *dæmonolatriæ c.* 13. Quare verè dæmoniacos homines; immò dæmonibus pejores esse male-

ficos, nemo negabit, qui tali, & tantæ intolerabilis ministerii sarcinæ subiiciuntur.

ARTICULUS III.

Continuo.

ADeo obstinatè homines servituti sathanicæ per peccatum addictos dæmon tuetur, ac retinet, ut non facilè è manibus suis eos eripi patiatur; cùm ita sint pertinaces, ut quod semel corripuerunt, vix, ac ne vix quidem sibi elabi permittant. Sed eò magis quasi jure proprio in servos sempiternos vindicat eos, qui pactis, & conventionibus utrinque firmatis se se ejus ministerio devoverunt. Sive enim dæmoniacæ, sive humanæ, sive divinæ subdantur potestati, semper in eos sævit, & in suo famulatu etiam invitos retinere conatur. 544

Dæmon suos retinere conatur sub quacunque sint potestate. Diaboli Judicis Dei.

§. I.

SI sub ipsius diaboli potestate positi, tum intollerandæ ejus tyrannidis tædio: tum scelerum conscientia: tum metu gravioris supplicii, quod eos certissimè manet, si illorum scelera innotescant; optent jugum inclementis, & injustæ servitutis excutere; pristinamque filiorum Dei assequi libertatem, cui anteà renuntiarunt; statim ac eorum animum subit talis cogitatio, sedulò obstat, ne faciant; omnibusque modis contendit, ne ab ipsis deseratur, propositis fœdere, pactis, & conventionibus jurejurando obfirmatis; quæ frangere non liceat; sed servare necesse sit, quoad vixerint eorum vim tam solerter, obstinatè, & efficaciter repræsentando minis, promissionibus, precibusque insuper adhibitis, ut plures ex illis in eum errorem prolabantur: Quòd quemadmodum more militari transfugis negatum est postliminium, *L. Desertorem. §. is, qui ad hostes. ff. de re militari.* Sic & iis, qui semel à Deo ad humani generis hostem desciverint, præclusus sit omnis aditus misericordiæ Dei; ita ut à partibus, in quas semel, transierint, nunquam discedere liceat.

§. I. Si sub ejus potestate velint converti 1. Variè obstat.

2. Suadet, non dari pænitentiæ locum.

§. II.

QUo errore quid noxius spiritui humano instillari potest? Sic enim extenuatur, & minuitur, immò tollitur omninò divina potentia, ac bonitas, quæ parcendo maximè, & miserando manifestatur, dum ubi abundavit delictum, superabundare facit & gratiam, per quam homo quantumlibet impius à dæmone recedere, quantamcunque fidem obedientiamque ei præstiterit, & ad Deum quamvis innumeris lacessitum injuriis accedere potest, si ad cor rediens seriò pæniteat, ut ipsemet Deus per Ezechielem Prophetam spondet dicens cap. 18. *Proiicite à vobis omnes prævaricationes vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & spiritum novum, & quare moriemini? quia nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus, revertimini, & vivite.* Sic extollitur potentia, & malitia dæmonis, qui eò majorem apud eos videtur habere virtutem ad perdendum, quàm Christus ad salvandum: quasi verò tota ejus vis Divinæ comparata non sit aliud quàm ventus, & fumus, qui momentaneè dissipatur in auras; cùm maleficus divino adjutus præsidio fortiter ei resistit in fide, ut docet Petrus, & S. Cyprianus *tract. 4. de idolorum vanitate: Dæmones, ait, vel exiliunt statim, vel evanescunt gradatim, prout fides patientis adjuvat, aut gratia curantis aspirat.* Sic tollitur humana libertas, quæ etsi peccatorum nexibus, & pactionum vinculis quasi ligata infirmior sit; tamen facta ope divina potentior, nexos, & vincula illa staminea in momento disrumpit, atque à malo aversa ad bonum convertitur, cui adhæret in finem, ut testatur Ezechiel lo- 545

co cit. *Cùm averterit se impius* (per actum liberi arbitrii) *ab impietate sua, quam operatus est* (omnia sua peccata detestando) *& fecerit judicium, & justitiam* (idest servaverit, & custodierit omnia præcepta Dei, & justè vixerit) *ipse animam suam vivificabit*. (nempe gratia, qua Deo gratus evadet, & fiet dignus vita æterna. Sic maleficis inducitur desperatio, qui omnem salutis viam sibi præclusam videntes, quid aliud expectare possunt, quàm æternos gehennæ infernalis cruciatus, & inevitabilem damnationem?

§. III.

546 3. Detinet injuncto silentio.

HIc autem error eò magis in eorum animis serpit, quò imperante dæmone alto silentio tegitur. Sicut enim perditis moribus adolescens, qui ingenuam aliquam adolescentulam deperit, quam seductam corrumpere nititur, omni labore industria, & precibus summis contendit, ne suas solicitationes quovis modo parentibus patefaciat; ita diabolus in occulto, & ab hominum sensibus alieno scelere maleficos, quos in æternum suis laqueis irretitos vult perdere, ligatos silentio tenet; eisque imperat, ne scelestissimas suggestiones, iniqua consilia, & callidissimos decipiendi modos ulli mortalium extra suam societatem revelent; ut sic intricatus homo se expedire non possit; quod facilè assequeretur, si interiores animi sensus docto, & pio directori manifestaret.

Probatur exemplo cujusdam magi.

Hujusce veritatis exemplum luculentum habemus in illo Mago, de quo supra nu. 507. qui cùm à dæmone, cujus pedicis irretitus erat anno 1647. quadam nocte ita malè fuisset affectus, ut penè suffocaretur, orationibus, & supplicationibus ad Deum à Matre sua directis, è dæmonis faucibus ereptus, contra ipsum indignabundus se ad Deum convertere, ejusque divinum implorare statuit auxilium. Propterea tum parentum suasionibus, tum Admodùm Rev. P. Vicarii Sanctæ Inquisitionis efficacibus hortationibus, ut in loco tuto à dæmonum insultibus tueretur, in ædibus Sancti Officii apud præfatum Vicarium: ut amicus illius se recepit. Ibi receptus, ut per veram confessionem sacramentalem Deo reconciliari valeret: ad hoc munus præstandum Confessarius nostræ Religionis Theologus doctus, & pius accitus fuit; qui cùm illum ad confessionem tunc non ritè dispositum comperisset, suis eruditis, ac devotis monumentis conatus est illum disponere; eique suadere, ut suam diligenti examine perquireret conscientiã post biduum in confessione sacramentali aperiendam. Sed ecce illicò dæmon omnes ejus occupavit sensus, cæpitque lingua ejus loqui dicens, ac pluries repetens: *Ego ego sum diabolus: ego ego sum diabolus, & istius hominis dominus, & possessor: hic non debet, nec potest, nec ego permittam eum sua confiteri peccata. Ex fædere enim mecum inito mihi est obstrictus; estque mei juris; Nam coram me solemniter est professus in omnibus mihi obtemperare; nec unquam se veram præstiturum confessionem; nec à me ullo tempore recessurum*, Exinde Pater ille primò perterritus, dein in Domino confortatus petiit à dæmone: ecquid ibi ageret? Respondit omnium malorum inventor, vitiorumque incentor. *Hic homo cùm sit nequam pessimus diu cum hæreticis conversatus, multos apud se retinens libros hæreticorum, semper ad malum intentus, ne tot mala faciat, ad quot ejus malitia, & perversitas impelleret, maneo hic, ut custodiam illum*. O quàm custos pervigil, qui ad omnium malorum baratrum induxerat, jactitat se illum custodire à malo; Hæc, & alia dixit versipellis hostis. At cessante Sacerdote loqui de his, quæ saluti animæ illius expediebant, & ad alia indifferentia sermonem suum convertens, non ampliùs dæmon loquebatur in eo, nec ab usu, & actu sensuum, ac potentiarum impediebat. Verùm cum denuò aliàs ille Pater exorcismis dæmonem conjuraret, ne confessionem illius impediret: Magus indesinenter dissolvebatur in risus, & cachinnos; & vultu, ore, pugnisque se velle Exorcistam impetere ostendebat; illum subsannando, & floccifaciendo; ita ut funditus insanire videretur. Sed à tali functione cessante sacerdote, cessabat, & magus à ta-

Cujus insolitæ actiones enarrantur.

à talibus nugis, cachinnis, & vesaniis; & sacerdotem seriò, ac maturè ut homo doctus, & prudens alloquebatur; asserebatque, se ex corde sua detestari crimina. At cùm eadem ore etiam detestari, ac sacramentaliter confiteri; vel socios criminum suorum, ac complices patefacere vellet; statim cor sibi ligari, ac constringi sentiebat: Deinde maxima vi, ac vehementi impetu dilatari, & ad risum, cachinnosque provocari, à quibus nullo modo se poterat cohibere; quinimò ad sacerdotem ipsum pœnitentiam suadentem contemnendum, floccifaciendum, ac conviciis prosequendum sese inclinari, moveri, & quasi impelli fatebatur: Nihilque sibi jucundius, ac delectabilius videri, quàm omnes Religiosos, & Ecclesiasticos, ecclesiasticas sanctiones, functiones, ritus, & cæremonias nihili habere, & parvipendere. Quod non semel; sed toties, quoties ad aliquem actum saluti animæ suæ expedientem eliciendum erat inductus: præcipuè cùm ab eodem Sacerdote persuasus errores suos coram admodum Reverendo Vicario Sanctissimæ Inquisitionis abjurare ordiretur, repentè in risus, & cachinnos prorumpebat, & licèt vim vi repellere tentaret, & genuflexus scribere, aliosque actus bonos producere conaretur; attamen indesinenter à dæmone arripiebatur, proiicendo attramentarium, magnoque impetu illinc recedens aliùbi aufugiebat. Quis autem hæc à dæmone inducente, & impellente, malo ipsius habitu, pessimaque consuetudine favente, ne à jure suo iste suus asfecla unquam recederet, procedere non asseveret? Non quòd illum dæmon eo modo possideret in corpore, quo energumenos, quorum corpora possidet, ut torqueat, ac pœnis continuis, vel interceptis afficiat, nullam in animam habens jurisdictionem. Sed in illo, sicut & in omnibus sagis, & maleficis erat dæmon semper assistens, ut animæ illius, & corporis dominus, & possessor; & cùm necessitas urgebat, operabatur modò in corpore cor ejus ligando, stringendo, dilatando, ad varias & inter se oppositas passiones successivè excitando: modò guttur ipsius, os, linguam, oculos, labia, cæteraque corporis membra variè movendo: nunc potentias sensitivas internas, & externas variis objectis afficiendo, prout opportunum sibi videbatur: nec alio fine, quàm ad illum suis laqueis irretitum, suoque gravi, diro, & duro jugo sathannico subjectum, & ligatum detinendum in perpetuas æternitates in orco flammis inextinguibilibus ustulandum.

§. IV.

Sed videas alios dæmonis modos sub silentio suos detinendi asseclas prioribus non minùs callidos absconditos, & deteriores. Parcat Lector, si hæc prolixiùs scribo; quia cùm raro ad manus perveniant istiusmodi casus, necesse duco, latiùs describere, ut ex hoc exemplum sumant Exorcistæ, & Theologi, quid faciendum, cùm talia eveniunt. Eodem ergo anno cùm Roma Bergomum versus permearem, in quadam Civitate parum distante ab Urbe, quam præfatus incolebat Magus diebus aliquot moram agens, ab Admodùm Reverend. P. Ministro illius Provinciæ Reformatæ, nec non ab eodem Patre Theologo de quo supra, tunc ibi commorante rogatus fui, ut de prædicto homine jurisperito sic malè affecto mihi curæ esset, quem Religiosi Exorcistæ à dæmone obsessum, Medici verò insanum existimabant. Coram me igitur præsentato, prius solus cum solo de variis rebus discurrere orsus, ex verbis ipsius, ac discursu illum non stultum, aut mente captum, ut Medici fatebantur, sed sanæ mentis, doctum, solertem, & sagacem apertè novi. Accitis autem prædicto Theologo, ac quodam nobili jurisperito ejus comite, dæmonem exorcismis conjurare cœpi; Sed ecce adhuc, ut supra, exorcismis non, ut solet in dæmoniacis, torquebatur dæmon; sed ipse magus potiùs risus, & cachinnos effundebat, pugnisque me percutere minabatur. Qua re perspecta, & admonitus de pactis ab eo cum dęmone initis: & quòd octennio dæmoni inseruisset, artique magicæ addictus fuisset, aliis me-

547 Modus observatus ab Auctore ad cognoscendam illius fictionem.

mediis utendum, necessarium duxi. Quare tum ab eo quæsitus, tum ab illo nobili jurisperito ipsius comite: tum à prædictis Patribus rogatus, ut curam illius susciperem: illùc profectus, ubi ipse morabatur, tradita mihi in utroque foro à Reverendissimo P. Inquisitore, qui tunc aderat, in ipsum facultate, in Conventu Fratrum nostrorum præsentibus Adm. Rev. P. Ministro Provinciali, & quodam Patre Definitore, & præfato nobili ejus comite, priùs invocato divino auxilio, in Nomine Domini nostri Jesu Christi dæmonibus præcipio, ne ullo modo potentias ejus sive externas, sive internas impediret, ut liberè, & absque ullo impedimento ad omnia interrogata respondere posset: quæsivi ab eo: quonam fine ad Religiosos nostros confugisset; & præcipuè me advocare fecisset: & quid à me peteret? Respondit. *Ut sciam: an sim maleficio affectus, aut energumenus: vel quanam laborem ægritudine. Sentio enim me cor habere ligatum, & constrictum, & quendam deperire adolescentem; ut vix videar respirare posse; & tamen nollem illius affici amore: hoc autem ex maleficio provenire suspicor. Si ergo noveris me maleficio affectum, quæro, ut tuis remediis mihi conferas sanitatem.* Ex cujus verbis cùm planè novissem, illum non propter dolorem offensæ Dei: nec propter Dei amorem: sed ut alter Antiochus propter corporalis flagelli evasionem à dæmone velle recedere, & ad ministros Ecclesiæ confugisse: dixi ei: Eo modo, quo minister Christi, & Ecclesiæ promittere potest per sacramenta, vel sacramentalia, aut alias functiones, & ritus Ecclesiasticos, sic ego, ut minister Christi, & Eccledæ auctoritate sancti evangelii innixus, divina clementia fretus, ac Sanctissimi Nominis Domini nostri Jesu Christi virtute, & efficacia confisus, si maleficio affectus eris, tibi promitto sanitatem in nomine Christi, si hæc tria observaveris. Primum: obedias mihi in omnibus, quæcunque imperavero tibi sivè spiritualia, sivè corporalia. Secundùm: totius vitæ tuæ cogitationes, verba, & opera quo meliùs poteris, præcipuè à tempore, quo cum hæreticis conversatus es, & cum dæmonibus societatem habuisti usque ad horam hanc mihi aperias. Tertium: ut credas rationibus, & auctoritatibus, quibus veritatem evangelicam tibi persuadere contendam: & si aliquid habueris in contrarium, mihi exponas, ut possim omnes tuas solvere dubitationes. Hæc omnia promisit adimplere coram prædictis Patribus, & Jurisperito. Quare ne ampliùs in risus, & cachinnos erumperet, ac me subsannaret: immediatè præcepi, ut sequentem faceret protestationem.

§. V.

548 *EGo N. N. quotiescunque aliquem actum, aut operationem saluti animæ meæ expedientem elicere, aut perficere volo, maxima vi, & impetu ad risum moveri experior, ità quòd à quocunque bono opere me revocari, & omnia remedia spiritualia animę, & corpori salubria respuere, sentio; ideò hic genuflexus coram Deo meo Creatore, ac Redemptore, ac te, Pater spiritualis, protestor toto corde, tota anima mea, ac totis viribus meis, imposterum ab hoc præsenti momento incipiendo, quotiescunque ridebo: vel aliquem actum præstabo despicientiam, ac contemptum redolentem, nunc pro tunc ridere intendo in contemptum, ac ludibrium Beelzebub principis demoniorum* (hoc enim nomine vocitabatur dæmon ille, cui se devoverat: idest: vir, seu deus muscarum, nempè animarum peccantium quæ reliquerunt verum sponsum Christum) *cunctorumque ipsius asseclarum ob eorum maximam stultitiam commissam, dum Deum suum ob maximam suam superbiam dereliquerunt, & obliti sunt Domini creatoris sui seipsos obnoxios reddentes pœnę æternę. Pariter ridere intendo ob lętitiam, qua deberem affici ob confidentiam à me conceptam, quòd Deus ob immensam suam clementiam, ac bonitatem omnia mea peccata sit mihi condonaturus, quæ quoties ridebo, intendo toto corde toties, immò semper detestari, eò quòd sint offensa Dei mei Creatoris, & Redemptoris, qui super omnia amari debet. Proindè vos ò diaboli me inducite, movete, & impellite ad ridendum, ut lubet; quia semper intendo, hoc fiat in contemptum vestrum, & in salutem animæ meæ.*

Hoc

Hoc proposito coram nobis quamvis remissè peracto, illicò risus in mærorem conversus est: nec imposterum, cùm de rebus animæ salutaribus agebatur, ridere; sed maximo affici mærore, ac melancholia visus est. Idcircò rogatis cæteris, ut foras egrederentur; solus cum solo mansi; ac de omnibus quæ patraverat, ac sibi evenerant interrogavi; de pactis cum dæmone initis, de professione coram dæmone emissa, de promissis, de sociis, de libris hæreticorum, de martinello suo, de progressu ad ludos diabolicos, de omnibus, quæ in illiis à Magis, Maleficis, Strigibus, & Dæmonibus exercentur, de voluptatibus, ac delectationibus à dæmone obtentis, ac cæteris breviter, quæ octennio illo, quo dæmoni inservierat, operatus erat, quæ licèt cum aliqua difficultate, omnia tamen mihi enarravit. Quare jussi ut postera die, veniret, ut in Ecclesia nostræ Religionis missam audiret, & sacramentali confessioni initium daret. Promisit omnia: sed dæmon in corpus ejus rigorem, & stuporem quendam immisit, ut videretur sibi corpus habere gelidum, durum, & terreum: quòd ex lectulo suo dimoveri non poterat. Ego post biduum illum invisi, arguens, quòd tempore condicto non venisset: qui dixit: *Excusatum me habeas, quia è lecto surgere non possum, nec me dimoveri ab hoc loco: nihilominus sic maneo lætus, & contentus; nec ullo afficior dolore.* Tunc facto dæmonibus præcepto, ne illum impedirent, è lectulo surrexit, & ad conventum perrexit. At cùm peccata confiteri vellet, nullum nec minimum quidem doloris, ac compunctionis ostendebat indicium; quod sæpiùs per mensem evenit, dum etiam in ædibus sancti officii apud Reverendissimum P. Inquisitorem à me fuit iterum introductus, quo tempore tunc paratum se præbebat ad confitendum peccata sua, & dicebat, se dolere ex corde, sed dolorem extrinsecùs ostendere nequire, sed vix inceperat genuflectere, quòd actionem inanem, à ratione alienam peragere videbatur: modò nullius peccati mortalis se conscium asserebat: modò vix incæpta interrogatione, surgebat, & se nullius criminis esse memorem dicebat: sæpiùs cùm salutaribus exhortationibus illum ad confessionem disponere contenderem, intercepto sermone discedebat, ac si festinanter ab aliquo foris vocaretur; quod etiam sæpiùs coram Reverendissimo Patre Inquisitore peregit. Tandem cùm de artis magicæ diabolica professione, dæmonum invocatione, & cæteris id generis criminibus, ut se argueret suaderem: respondit; non posse se accusare de tali opere; quia opus est illustre, & sanctum, nec ulla reprehensione dignum; seque conscientiam puram, nullo crimine coinquinatam, nec ulli vitio obnoxiam habere, cùm omnia, quæ patraverat, licita, justa, ac sancta esse, asseveravit. Ex quo se apertum manifestavit hæreticum. Unde si aliquando anteà pęnitendi aliquod formaverat propositum, à dæmone illicò ad oppositum movebatur; quia ejus pœnitentia, ac propositum pœnitendi non erat propter offensam Dei, quę sibi displiceret; sed propter evasionem corporalis flagelli, quo affligebatur in corde, ut sæpiùs ipsemet mihi asseruit, dicens: *Non quęro à te, ut meam per confessionem purifices conscientiam; quia nos magi, & necromantę omnes securi sumus de salute nostra, nec tali indigemus confessione: cùm nobis contritio sit sufficiens: ut docet nos Petrus de Abano in suis scriptis: sed quęro, ut me liberes à maleficio, si fortasse aliquo fuerim affectus.* Sicque illam pœnitentiam, adjurationem, confessionem sacramentalem, cęteraque spiritualia opera, quę sunt media ad peccatorum remissionem obtinendam, & divinam gratiam consequendam, ordinabat ad sanitatem corporalem acquirendam. En quibus pedicis dęmon suos detinet, ne à sua recedant tyrannica potestate, & jugum Dei suavissimum suscipiant, per quod facillimè requiem invenirent animabus suis.

§. VII.

§. VII.

550 Propositum conversionis verberibus, aut desperatione coercet.

NEc tantùm eos, ne sua fateantur, ac patefaciant crimina alto silentio detinet versipellis hostis. Insuper se omnium actionum monitorem assiduum gerit, cùm illos aliquo modo videt pænitere. Statim namque adest coram, & de resipiscentia cogitantes vel aliò distrahit: vel eorum consilium verberibus etiam animadvertit; seque non inultam hujusmodi propositi levitatem, & facilitatem relicturum denunciat. Vel inducit ad Judæ pœnitentiam, nempè, ultimam desperationem; Ex quo plures ipsius suasione mortem sibi ipsis consciscunt: alii vulnere: alii suspendio: qui cultellum in faucibus adigit: qui collum resti implicat: qui se in fluvium, aut flumen præcipitat; aliaque via desperabundus occidit, ut variis exemplis probat Remig. lib. 3. dæmonol. cap. 5. Hujusmodi dæmoniacis persuasionibus percitus fuit ille supradictus magus, cùm ob ægritudinem, qua detinebatur evadendam, à Reverendissim. P. Inquisitore pro tunc in domum suam fuerit dimissus. Ingravescente enim morbo, ut de salute sua penitus desperatus volebat se interimere; ideò cùm se de lectulo, ubi cubabat, dimovere non posset, rogabat adstantes dicens: *afferte mihi gladium; aut pugionem, quo me de medio citiùs tollere queam: quid moror? date mihi restem, qua me collo suspendam; sic enim me hortatur præstare patronus meus diabolus, cui me totum tradidi, & devovi, sub cujus potestate sum & quoad animam, & quoad corpus ex pacto cum ipso inito, cui repugnare, & contradicere nefas.* Hæc, & alia id generis verba proferebat à dæmone suo inductus, & quasi impulsus, quod utique re ipsa perfecisset, nisi continuò quis eum, diè noctuque ne faceret, custodiret, ut mihi enarravit quidam Sacerdos fide dignus testis auritus, & oculatus, qui tunc temporis sæpiùs eum invisebat. Quare paucissimi sunt, qui à malefica servitute recedant. Nam quos dubio famulatu in mundo mancipatos habet, hos in inferno certæ obnoxios servituti possidet in perpetuas æternitates.

§. VIII.

551 §. 2. Si sub Judicis potestate: hortatur. 1. Ad silentiū quando sunt in vinculis.

NEque hic cessat obsequentes retinere. Etiam in Judicum potestate positos sibi eripi non sinit; sed in vinculis, & tormentis constitutos hortatur, ut priùs, aut ad silentium, aut desperationem. Quod eò magis mirandum venit, si attendas dæmoniacum impetum, potentiamque frænari statim ac ejus ministri in manus Justitiæ incidunt. A tempore enim juridicæ incarcerationis alicujus malefici vis omnis hostilis, nempe dæmonis evanescit: ut evenisse in persona magistri Guilhelmi Edelini magi scribit Delrius *lib. 5. Disquisit. magic. sect. 12. circa finem*. Nihil enim potest in Judices, qui suppliciis suos clienculos persequuntur: quamvis nulli sint mortalium, quos tam libenter insidiis appetat ob insitum, atque inustum in eos odium. Nam Deus sertam tectamque præstat auctoritatem iis, quibus in terris suum demandavit imperium, singularique benignitate eos à sathanicis tuetur injuriis. Neque similiter potest suos è custodia educere, & in libertatem asserere, & vindicare; non quòd ei difficile sit perfringere feras, catenas rumpere, carceres aperire, & solvere compeditos, qui montes transferre, terramque immobilem motibus insolitis quatere valet; sed quia à providentia divini Numinis prohibetur; sicut & ad præterita maleficia conservanda, futuraque eorum voto, & jussu patranda impeditur: ut tradit Sprenger in Malleo *tom. 1. par. 3. q. 8.* Non tamen cessat omnia tentare, ut illos in sua detineat servitute. Nam in carceribus condiri ab eo sæpè invisuntur, eriguntur in spem libertatis, juvantur consilio, officio sustentantur, & tam faventem, benevolum, indulgentem, opitulantemque in omnibus habent, quàm unquam antea experti fuerint.

§. IX.

§. IX.

DUm verò quæstionum tormentis durissimè exagitantur, adstat benevolus monitor, ut se, ubi res postulat, amicis non deesse testetur; hortatur exigui temporis ferre dolores, certam posteà adesse libertatem; addit animum, spondens jamjam adesse cruciatuum finem; rogat, quandoque ne quid patefaciant, quod in ipsorum perniciem, & consciorum ejusdem criminis vergere possit. Nec iis contentus aliquando se occludit in crinibus maleficorum, ut propiùs opem ferat; obturat aures, ut sic occlusæ non pateant Judicum vocibus; descendit in fauces imas, ut loquelam inhibeat, si fortè per doloris impatientiam admissa scelera fateri vellent: nonnunquam immotos, & insensibiles reddit equuleis, & ignibus, ut taciturnitate Judicum artes eludant: Et nihil non facit, ut conquisitam prædam mordicùs retineat; Ex quo plures, etsi rei, quia tamen inconfessi post celatam veritatem, & superata tormenta liberi dimittuntur. Hac de re tom.2. d.4. modum tradidi, quo hujusmodi diabolicæ technæ, & auxilia removeri possunt. 552 In tormentis.

Si verò eos se accingere videat ad crimen confitendum, sociosque detegendum, quò non se vertit improbus herus, ut eos à vero dehortetur, quibus dolis, machinis, fallaciis, minis ingruit ad nutantes famulos in officio continendos? Mirum est, quod narrat Remigius *lib.3.dæmonol.cap.*8. Catharinam Latomiam adolescentulam ab eo bis in carcere fuisse compressam, etsi ea adhuc esset ætate, quæ virum ferre non posset, tanta vi, ut parum affuerit, quin ex eo vitio moreretur: ex eo solùm, quòd paratam videret ad criminis confessionem, ne innoxia ex ejus rapacibus manibus elaberetur. Et sic quotidiè cum afflante Spiritu Dei, urgente Judice, testibus convincentibus, nullus ipsis tergiversationi locus relinquitur, jamque se comparant ad admissa sua patefacienda, statim vultus color immutatur, oculi in adversum aliquem carceris angulum desiguntur; & tantus in verbis stupor, in facie horror, in toto denique corpore tremor apparet, ut penè exanimari videantur. A quibus si tam subitæ mutationis causam inquiras: Ut se ex eo timore parumper colligunt, respondent, se videre suum magisterulum manus sibi ferociter ostentantem, quales habent cancri bifurcas, ac dentatas: aut mutata persona, rectis cornibus, instructa fronte eos illicò impetere volentem: aut alia efferata forma minitantem: eòque oculos vertunt, & intento digito demonstrant: ut pluribus exemplis probat Remigius *loco citato*. 553 Ad desperationem. Minis.

§. X.

QUòd si diversis præstigiis iteratò, & graviter interminando, ne se, consciosvè suos prodant, prævidet ipsos minùs linguam temperaturos actiùs, & majori cum studio, ac importunitate urget ad id quantulum superest vitæ sua manu præscindendum, ut scelestissimam vitam interitu sempiterno tandem abrumpant. Nam ad carcerem sæpiùs advolat, significat, adesse carnificem, Judices indignatos, & crudeles repræsentat, equuleos, & torturas parari monet; nullumque foro dolorum modum, quos tolerare ne obfirmatissimus quidem possit: tam horrenda scelera ab his commissa, ut supplicia graviora effugere impossibile sit; eosque securi percutiendos, forcipibus candentibus inurendos, & igni vivos tradendos esse. Dehin tormentorum, & flammarum, quarum cruciatibus interficiendi sunt, horrorem, dedecus, & infamiam aliquando ob oculos ponit; nec in sua positum esse potestate eos eripere, quod summoperè cuperet. Unicum esse remedium, spontanea, & voluntaria morte hæc tormenta pervertere, horribilem mortem fugere, & se dolori, ignominiæ, publicoque exemplo subducere. Tum consilium dat, quomodo vim sibi afferre debeant, & manu sua vitam exhauriri: ut pluribus exemplis probat Remigius loco citato. 554 Terroribus.

Deni-

555 *Violentia.* Denique persuasos aliquando adjuvat, & rem totam ita urget, atque approperat, ut ejus facinoris molitionem subita, repentinaque mors sequatur; nec ullum satis promptum remedium ab occurrentibus, aut impedimentum contra afferri possit. Quare plures in vinculis reperiuntur extincti, quorum cadavera vel levi vulnere impresso: vel collo fasciola putrido stamine intertexta religato: vel contusione minima jacent; quia operi dæmon manus admovit, sine quo tanta celeritate, & facilitate perire non poterant. Quæ quidem molitur, ut quos vivos flagitiis, eos defunctos suppliciis indesinenter exerceat: ut refert idem Remigius *in sua dæmonolatria*.

§. XI.

Ideò ad monendi sunt, semper esse locum pœnitentiæ.

AT sub quacunque potestate sive humana, sive diabolica existant magi, ne hujusmodi erroris tenebris obruantur, & in desperationis baratrum prolabantur, admonendi sunt, quoscunque etiam à diabolo deceptos cum gratia Dei semper posse, dum sunt in via, per pœnitentiam redire ad gratiam, diaboli jugum rumpere, & tam fœdam societatem relinquere etiam quocunque tempore. Sive Deum respiciant: sive liberum arbitrium attendant: sive considerent pactum cum dæmone initum. Si enim pactum formident: Nonnè prorsus est inutile, invalidum, turpe, nullum, ac repudiandum? ideóque non solùm non teneri ad illius observationem; immò teneri, illud non servare, cùm sit contra legem divinam, & humanam, & contra bonos mores, ut supra dixi. Si actum voluntatis, ac liberi arbitrii, quo se dæmoni devoverunt, ut irrevocabilem, & immutabilem spectent: quid mutabilius, & variabilius hominis voluntate, ac libero arbitrio, dum anima corpori est unita? voluntas enim, quæ est pars liberi arbitrii, libera est, & ex hoc quòd libera est, liberè vult; sicut ergo liberè potuit velle malum: ita liberè potest velle bonum, & declinare à malo: *Liberum enim arbitrium* (puta viatoris) *est facultas rationis, qua bonum eligitur gratia assistente, vel malum eadem desistente*: Quam veritatem testantur divinæ scripturæ: Ezechielis 18. *Proiicite à vobis* (per actum liberi arbitrii) *omnes prævaricationes vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum: & spiritum novum: & quare moriemini domus Israel? Quia nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus, revertimini, & vivite*, & cap. 33. *Impietas impii non nocebit ei, in quacunque die conversus fuerit*: & Jerem. 8. *Nunquid qui cadit, non adiiciet ut surgat? & qui aversus est, non revertetur? Quare ergo aversus est populus iste in Hierusalem aversione contentiosa? apprehenderunt mendacium, & noluerunt reverti.* Non est ergo, quòd se excusent ex actu liberi arbitrii, cùm hoc sit fulcimentum, quo semper à dæmoniacis pactis, ac promissis se revocare possunt, & ad Deum converti, peccata priora detestando quantum in se est, & proponendo ab eis se cavere in futurum. Sed tandem Deum fortasse timebunt, qui ipsis apostatis ob eorum scelera nefanda, & nimis abominanda crimina veniam impertiri non velit? At quis non agnoscat, Deum esse piissimum, ac clementissimum cui proprium est misereri semper, & parcere: qui ipsosmet obstinatos peccatores ad pęnitentiam vocat eisque suam impertiri gratiam, pollicetur. Jeremiæ 3. *Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen revertere ad me dicit Dominus, & ego suscipiam te*, & Isaiæ 55. *Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & revertatur ad Dominum, & miserebitur ejus, & ad Deum nostrum; quoniam multus est ad ignoscendum.* Quod probant etiam scripturæ, quæ attestantur, Dominum solvere, & rumpere vincula peccatorum, ut David in psalmo 11. *Dirupisti Domine vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.* Et iterum psal. 145. *Dominus solvit compeditos, Dominus illuminat cæcos.* Quicunque ergo à diabolo decipitur: aut deceptus est, & sub tam dura servitute agit, quamtamcunque fidem infideli addixerit; obedientiamque pręstiterit, redeat ad cor, frangat perfidiam, pœniteat, invocet Deum, cælestis cu-

Sive ex parte pacti, quod nullum est.

Sive ex parte liberi arbitrii, quod est variabile usque in finem.

Sive ex parte Dei, qui est piissimus.

riæ

riæ Reginam, desolatorum advocatam B. Virginem, Angelum custodem, & Sanctos: resistat adversario in fide, & vincet. Tantò autem faciliùs tam abominabilis status relinquitur, quantò citiùs deseritur. Optimum autem consilium est, ut homo quàm primùm se delusum cognoscit, ingemiscat, peccatum confiteatur docto, bono, ac prudenti Confessario, & fidei nostræ armis fortiter se muniat contra adversarium, ejusque insultus forti, & constanti animo repellat; sicque à se auferet pertinaciam in malo, quæ veræ ad Deum conversioni opponi, & adversari solet.

§. XII.

Qua pertinacia illos tanquam suos adoritur, qui divini Pastoris benignitate è diris faucibus erepti, finibus ipsius recipiuntur, & ad Ecclesiæ ovile revocati denuò cælesti pabulo recreantur. Ita enim prædæ tenax est lupus infernalis, ut illos variis molestiis fatigare non cesset. 556 §. 3. Si sub Dei potestate Terret Visibiliter, & Invisibiliter.

Quod præcipuè in iis cernitur, qui à parentibus sortilegis in tenera adhuc ætate malis artibus initiari, si fortè disciplinæ christianæ legibus informentur: suoque errore agnito resipiscant à diaboli laqueis, & in filialem justorum libertatem à Christo Domino vindicentur, non facilè possunt tam sanctis informari institutis, neque ad divinæ legis adamussim vitam ita rectè dirigere, quin in eos jus aliquod semper dæmon sibi retineat. Neque enim ei sufficit, internis, & spiritualibus tentationibus eos vexare continuè; sed insuper consuevit variis eos terrere apparitionibus, die, noctuque oculis obversari diversa specie, sæpiùs rapere, in altum tollere, de loco in locum asportare; constituere in locis periculo plenis, verberibus excipere, majora, & graviora peracturus, si ei concederetur: ita ut ii, qui eorum curam gerunt, nisi vix adhibitis iteratò remediis ecclesiasticis eum in fugam vertere, & à furiosis ejus insultibus vexatos liberare valeant; ut luculento exemplo probat Delrius *Disq. magic. lib. 6. sect. 3.*

Quod sagis omnibus cùm sit notissimum, solent illæ, quæ adjurato dæmone, scelerumque confessione peracta convertuntur ad Deum, summis precibus efflagitare à Judicibus, ne mortem, & meritas pœnas longiùs trahant, se paratas esse, ignes, & tormenta æquo animo sustinere, tantùm ne differantur; neque enim ipsis liberum unquam futurum, etiamsi à vinculis absolverentur, ut resipiscerent, & se reciperent ad meliorem frugem ob importunissimas dæmonis solicitationes, & molestias, quas non possent diffugere, quandiù in vita manerent; nec eas essent ferendo sufficientes, potiusque ipsis esse citò scelestissimam vitam temporalibus flammis extinguere, & in cælestem pergere patriam, quàm viventes adhuc inevitabiliter reincidere in Sathanæ manus, & mitti in ignem sempiternum, ut pluribus exemplis probat citatus Remigius *lib. 2. dæmonol.* Ex quibus apertè colligitur, quàm misera sit maleficorum sors, qui tàm infame, intolerabile, & continuum dæmonibus ministerium exhibent, eosque verè esse diabolicos homines, qui hujusmodi fœderibus, Societatibus, & ministeriis diabolo copulantur. 557 In maleficis cõdemnatis.

CAPUT II.

Diaboli humanati.

Quod Christus de Juda, hoc de maleficis omnibus afferere licet. Hunc Dominus vocat diabolum ob insignem malitiam, cùm loquens cum discipulis suis Jo 6. v. 70. traditorem iis verbis designavit: *Unus ex vobis diabolus est*. Et nos eadem ratione hos possumus diabolos appellare. Nam etsi natura sint homines; tamen malitia diaboli sunt. Quarè si homines sunt diabolici, quia triplici nexu fœderis, societatis, & ministerii, ut ante vidimus, eis copulantur: 558 Malefici diaboli sunt nõ natura, sed malitia: quia diabolum referunt.

dia-

Impietate. Iniquitate. Injustitia. diaboli sunt humanati: quia diabolum malignantem tripliciter referunt Impietate, Iniquitate, & Injustitia, ut tribus sectionibus explicabitur.

SECTIO I.

Impietate.

559 1. Impetus diaboli se impiè ex tollentis fuit ab initio, & modò. PRimus malignantis diaboli impetus fuit ab ortu sui casus factus in Deum; quem in primum omnium rerum principium, supremam omnium effectuum causam, & ultimum creaturarum finem, à quo omnia procedunt: quem omnia referunt: & ad quem omnia tendunt, supremi cultus honore pietatis virtus docet esse prosequendum. Paulò enim postquam ab omnipotenti Dei manu fuit creatus, & in cæli deliciis collocatus, ac gratia decoratus, insurgere præsumpsit in eum, cui se, suaque tribuere tenebatur. Neque enim voluit illi esse subjectus; sed quandam in cæteris independenter præsidendo divinam appetiit æqualitatem: ut benè sentiunt D. Bonav. *in 2.d.5.q.2.* Scotus *ibi d.6.qu.2.* post D. Anselm. *l. de casu diaboli* D. Hieronym. *super Ezech.*18. Isidorum *lib. de summo bono*. Basilium *homil. quod Deus non auctor mali* Ambr. Greg. & Bernard. relat. à Joseph. Angl. *in 2.d.5.q.2.* Ideòque impius factus à primo illo insultu usque modò non cessat, nec cessabit in æternum impietatis flammas evomere. *Aperuit*. ait Jo. Apoc.13. *os suum in blasphemias ad Deum, blasphemare nomen ejus, & tabernaculum ejus, & eos, qui in cælo habitant.*

In Deum. Blasphemat Deum, cùm primùm orbi apparere incipit: In Cœlo, dum æqualitatem divinam quærens, Deum negat, & eum nec nominare dignatur. Non enim dicit, ut benè notat Chrysostomus: *Similis ero Deo: sed Altissimo. Erubescens*, inquit, *eum nominare, quem jam negaverat*. In terra, dum primos orbis incolas alloquitur lingua serpentina. Deum facit invidum, & malevolum, Deorumque pluralitatem inducit: ut notavi supra *disp.2.n.*17. Et modò, dum in terra vagatur: aut in ejus visceribus tenetur inclusus, quid aliud agit, quàm Deum, quem summo odio prosequitur, continuis lacessere injuriis?

In Christum. Blasphemat tabernaculum ejus, sanctissimam, nempè, Christi humanitatem, quæ est augustissimum tabernaculum Dei cum hominibus, in quo inhabitat cum eis, & ipsi populus ejus sunt, & ipse Deus, cum eis est eorum Deus: ut testatur Joannes *Apocal.*21. Si enim audet in deserto variis eum urgere tentationibus, & modò experiri potentiam: modò suadere præcipitium: modò ab illo summum adorationis honorem exigere; quid facit ab eo tempore, quo se videt, & sentit omnipotenti ejus virtute toto orbe fugatum, & æternis vinculis indissolubiliter religatum? Nonne qualibet oblata explendi odii facultate in eum furit, omnesque, qui eum adorant, insectatur?

In Sanctos. Blasphemat in Sanctos, qui in cęlo habitant, Sanctos, scilicet, quos aliàs militantes diversis præliis fatigare, & in suam subiiçere potestatem frustra conatus est. Nunc ludibriis, & maledictionibus insequitur triumphantes. Debitum namque ipsis honorem imminuere satagit; cùm immortalem eorum gloriam auferre non potest. Ideòque impius per excellentiam vocitatur.

Quam impietatem in his tribus malefici imitantur. Quam impietatem imitantes malefici tanquam locustæ mysticæ Angeli hujus exterminatoris sectantur vestigia, dum insurgunt in Deum: Christum: & Sanctos; ut sequentibus articulis notum fiet.

A R-

ARTICULUS I.

In Deum.

§. I.

560 **Religio, seu pietas maleficorum damnata à Paulo. Quia.**

QUàm aptè Paulus ad Colossf. scribens *cap.2.* Christianos monet, ne se patiantur à simulata maleficorum, & sagarum impietate seduci! *Nemo*, inquit cap.2. *vos seducat, volens in humilitate, & religione Angelorum*. Non enim hîc damnat duliæ cultum, quià fidelibus humiliter, & religiosè angelicis spiritibus exhibetur; cùm æquum sit, illos specialiùs revereri, quos scimus à Patre esse præpositos nobis tanquam tutores, & actores divinæ providentiæ in salutis hominum dispensatione ministros. Sed introductam Colossis religionem falsam à quibusdam hæreticis prohibet, qui recurrendum esse docebant, non ad Christum, quem negabant esse caput Ecclesiæ à Deo constitutum: ut sequentia Pauli verba demonstrant cap.2. *Frustra inflatus sensu carnis suæ, & non tenens caput, ex quo totum corpus per nexus, & conjunctiones subministratum, & constructum crescit in augmentum Dei*. Sed ad Angelos tanquam humanæ salutis auctores. Cùm enim isti dogmatizantes essent insigniter magi, rejecta christiana religione, tentabant introducere magicas disciplinas, quarum auctores Angelos non bonos, sed malos specialibus, & summis humiliationibus, prostrationibus, & adorationibus venerabantur; & ab aliis venerandos esse, censebant: ut eruditè docet S. Joan. Chrysost. *homil.7. super dicta verba*.

561 **1. Ficta pietas.**

Et certè inter omnes, qui aliqua in Deum religione ducuntur, nullum est hominum genus, quod magis pietatem præseferre videatur hac secta magorum, & præcipuè sagarum. Has videas Ecclesias frequentiùs visitare, sacris missæ sacrificiis primas interesse, aras omnes suppliciter adire; prostrare se super pavimento pluries osculato; aqua lustrali seipsas aspergere, & illam effundere copiosè per cæmeteria; recedere ab ædibus sacris ultimas, atque adeò invitas: tesseris precariis esse semper instructas: precationes ne in via quidem intermittere; solemnia jejunia rigidissimè celebrare; suis incantationibus intermiscere votivas preces, peregrinationes sacras, eleemosynas, instructiones sanctas; atque id generis alia præstare, quæ propensum ad pietatem, & religionem animum indicare videntur. Quare ad simpliciores, & minus cautos tot sanctitatis indiciis commendantur, qui secum benè agi putant, si largis eleemosynis orationes Sanctarum tot meritis cumulatarum demereri valeant.

§. II.

562 **2. Vera impietas quæ junctas habet.**

AT summoperè cavenda est talis pietas, quæ ficta, simulataque cùm sit, scelestissimam vitam solet obtegere; cùm nihil magi, & sagæ adeò exosum habeant, quàm honores, cultusque divinos, quos ementita animi humilitate, & corporis prostratione; larvatisque religionis actibus exteriùs profitentur. Et verè quæ major impietas reperiri potest, quàm à Deo recedere, & accedere ad dæmonem per idololatriam, hæresim, blasphemias, & atheysmum, ut isti faciunt?

Idololatriam.

Hæc sunt enim magorum, & sagarum primordia: cùm maleficis, & magicis artibus initiantur, Deo abnegato, dæmonem pro Deo agnoscere, cui se totos pactis expressis, sponsionibus formatis mancipant. Vovent solemniter illibatam fidelitatem, & promptam ejus mandatis obedientiam. Jurant super magno quodam libro; vel ut alii volunt, super circulo in terram sculpto; eò quòd circulus sit divinitatis symbolum, & terra scabellum pedum Domini, quasi credant, eum, cui se juramento astringunt, esse dominum cæli, & terræ. Jurant,

inquam, se nunquam ad Deum redituros: aut præcepta ejus servaturos. Denique homagium præstant, & in ejus tesseram sua omnia ei consecrant; atque in sacrificium quasi Deo summo offerunt bona spiritualia, fidem, baptisma, & jus hæreditatis æternæ, cui renuntiant: Corporalia, sanguinem, semen, carnis particulam, capillos, vel etiam proprios filios: Fortunæ, frustum vestis: verveces, capras, oves, gallinas, & similia, ut dictum est supra; quæ singulis annis, mensibus, vel hebdomadis iterare promittunt, prout se arctiùs astringunt diabolicæ servituti. Quis autem eos idololatriam committere neget? Nonne & populus Hebræorum idololatriam commisit, quando coram vitulo lusit, choreas duxit, edit, & bibit? ut habetur *Exodi* 32. Quid aliud malefici in nocturnis suis conventibus coram dæmone faciunt? ipsum certis diabolicis ritibus adorant, honorant, ludunt, choreas ducunt, edunt, & bibunt. Quamvis enim non sit vera, & propria idololatria, cùm malefici eum adorantes veram non habent opinionem supremæ excellentiæ, & divinitatis in dæmone, quæ ad veram idololatriam est necessaria, quia tamen habent affectum reverentiæ, ut subtiliter observat Suarez *de Religione lib.2. de superstitione cap.*4. Vel per adulationem, vel diabolicum timorem, dæmoni divinum volunt exhibere honorem, eique se submittere tanquam Numini, licèt agnoscant, non esse verum Numen: ideò ad idololatriam reducitur, quæ ex genere suo gravissimum est peccatum; cùm honorem divinum, & divinitatem ipsam quantum in se est, transferat ad creaturam: ut latiùs explicabitur *to.2. disp.*1.*n.*27.

§. III.

563 Hæresim. QUò magis autem in diabolica servitute perseverant, eò gravioribus errorum tenebris involvuntur. Plures enim visis in maleficiorum executione tot effectibus miris potestatis sathanicæ, nugas putant, asserere tam potentem spiritum à Dei permissione pendere in suis operationibus, sic ut nihil aut attentare, aut perficere possit sine illa: sicut ex conversatione familiari hoc sibi in animum inducunt, falsum esse dæmones cruciatibus vexari continuis, quasi verò qui tam acribus torquentur pœnis, non possint ridere, saltare, cantare, epulari, coire, ut isti faciunt: & consequenter somnia putant, eos, qui istis adhærent, fore damnandos; similesque hæreticas opiniones sibi persuadent, quibus cumulata in Deum malitia in dies augetur, crescit. Quare si Inquisitores, vel cæteri Judices, ad quos spectat eos examinare in foro exteriori; & Confessarii in foro sacramenti pœnitentiæ, diligenter eorum perscrutabuntur actiones, & operationes, & subtiliùs perquirent: an voluntate tantùm consenserint: vel etiam intellectu hujusmodi erroribus assensum præstiterint, & adhæserint, invenient utique omnes maleficos, & magos vel esse hæreticos: vel saltem eorum facta sapere manifestam hæresim, ut lex ipsamet statuit *cap. Accusat. extr. de Hæreticis l.6. §. sanè:* & latiùs tradidi supra *hujus disp. num.*491. *in fine*.

§. IV.

564 Blasphem. EX quo nihil mirum, si in horrendas prorumpunt blasphemias modò auferendo à Deo potentiam: modò bonitatem, sapientiam, providentiam, cæterasque ejus perfectiones: modò ei tribuendo ea, quæ divinam ejus Majestatem dedecent, gloriamque conspurcant. Sic ille Magus, de quo supra *num.*507. *&* 546. singulis ferè noctibus à parentibus, aliisque audiebatur, horrendas in Deum evomere blasphemias, ridere, accachinnare, acsi Deum parvipenderet, ac subsannaret: ut Frater ipsius non puer, sed juvenis maturæ ætatis, non levis, & vanus, sed morum gravitate ornatus mihi enarravit; quod ipsemet magus postea

stea mihi de hoc ab eo sciscitanti affirmavit, dicens, se hujusmodi blasphemias vomere, ira, & rabie percitus: quia cùm ab illa vehementi passione amoris, qua cor suum in quendam adolescentem nimis accendebatur, se expedire nequiret, per blasphemias, & convicia in Deum jacta: illam ferre leviùs quasi sibi videbatur. Hinc juremeritò lege divina blasphemus lapidibus obruitur, & morte plectitur: *Levit.* 24. *Educ blasphemum extra castra, & ponant omnes, qui audierunt manus suas super caput ejus, & lapidet eum populus universus. Et ad filios Israel loqueris: Homo, qui maledixerit Deo suo, portabit peccatum suum, & qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur, lapidibus opprimet eum omnis multitudo populi.* Quanta autem sit blasphemia maleficorum in Deum, Beatissimamque Virginem Mariam nemo est qui ignoret, nisi tam felix sit, quod de hoc infelicissimo hominum genere nihil unquam audierit: ut testatur Binsfeldius *Comment. in Tit. C. de malefic. & mathemat. L. nemo q.* 1. *concl.* 2.

§. V.

INsuper in atheysmum omnium errorum colluviem, & malorum sentinam prolabuntur, credentes, nullum esse Deum; nullam, præter hanc, quam hoc mundo sentiunt homines felicitatem; nullum esse infernum; nullos dæmones, qui ut ministri divinæ justitiæ scelera improborum post hanc vitam puniant; Animam rationalem esse corpoream, & animalem, & mortalem. Demum quicquid de Religione dicitur, & statuitur, esse figmentum ad terrendum homines ignavos, ut à sceleribus cohibeantur; reverà tamen nil aliud esse solidum, nisi illud Epicuri, *ede, bibe, lude, post mortem nulla voluptas.* Quid autem erroribus his gravius, quid irrationabilius, & perniciosius inveniri potest? Et tamen hoc etiam nostro ævo multi magi, & malefici, eò tandem se præcipitant, ut hisce vesaniis, & abominandis nugis adhæreant, & firmiter consentiant; de quorum numero erant nonnulli ex illis Magis, cum quibus domesticè conversabatur ille novellus magus supra relatus numero præcedenti: ut sæpiùs ipsemet mihi enarravit. Quare majori impietate in Deum ferri non possunt; quam tamen humilis, & religiosæ pietatis specie regere modis omnibus contendunt: ut sic debitas pænas cautiùs effugiant, securiùs sua perficiant maleficia, & insidiosiùs alios in sua tendicula, laqueosque allicientes inducant.

565 Atheysmum.

ARTICULUS II.

In Christum.

§. I.

SUb simili pietatis larva impiè Christum Dominum inhonorant, cui tamen externos honores deferre videntur. Nam signum crucis frequenter formant, dum suas precationes emittunt: vel tradunt amuleta, & filtra, vel infirmis remedia adhibent, vel quid sinistri aut vident, aut audiunt. In iis enim, & similibus eventibus videas eos crebriùs salutari signo frontem terere, & alios consignare. In compitis viarum, ubi cruces erectæ sunt, profundis reverentiis, & genuflexionibus addere preces aliquas breviores, aut longiores; & cùm solemni pompa Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in publicis processionibus defertur, nunquam omittere illud prosequi extraordinariis humiliationibus, quas in locis lutosis, aut saxo plenis præstant, tardiùs alios insequentes; quasi se indignos reputent ad tantum accedere Dominum, & cum cæteris purioribus, & sanctioribus se immiscere: sed de facto, ut ab aliis videantur. Iis visis simulatæ religionis actibus, quis non credat, tales sincero cultus honore, & amore ferventi colere Christum Dominũ, & cæteras christianæ disciplinæ partes adimplere?

566 Sub simili pietatis larva Christum fictè honorant.

 Et ta-

Variè inhonorant. Et tamen nullum tam infestè oderunt, quàm Christum. Nam quomodo eum possent colere, aut amare, qui ipsorum principem, & magistrum dæmonem, cujus partes mordicus tuentur, è cælo dejecit, & ex animabus, & corporibus quotidiè expellit? Qui decertantem toties vicit, victum prostravit, conculcavit prostratum, & conculcatum in triumphum adduxit: Qui ejus potentiam fregit, evertit regnum, tyrannidem abstulit, fallacias revelavit, & imbellem omnibus proposuit ad illudendum ei: Denique qui destruxit mortem, delevit peccatum, abstulit mala, solvit pœnas, calamitates abegit ab ipso in mundum introductas: ut Paulus testatur *ad Galat.3. ad Philippen.2. & ad Colloss.2.* & Joannes *epist.1 sua canon. c.3.* Et quod semel fecit, quotidie facere non cessat per sacramenta, & sacramentalia summo hominum bono, summo dæmonum malo, & damno, qui propter tot jacturas à Christo perpessas rabie perciti nihil intentatum relinquunt, ut aliqua eum injuria afficere possint.

§ II.

567 Variis modis. QUod malefici sectatores libenter imitantur, cùm in dæmonis clientelam se tradunt; Christo Domino nostro solemniter renuntiant, ejus obedientiæ se subtrahunt, verbum ejus irridentes jurant, se nunquam ejus præcepta observaturos: aut ad eum redituros: fidem abnegant: chistianismum deserunt: hæreditatis æternæ jus à se abiiciunt: sacrum missæ sacrificium contraria imitatione in suis cætibus ludendo repræsentant: cæteras fingunt ecclesiasticas cæremonias: sacramentorum gratiam despiciunt; crucem Domini conculcant, & erectam evertunt: imagines Christi sputis, & luto conspurcant, variis injuriis affectas dilacerant, & in frusta concidunt: oleo sancto, Baptismatis, & extremæ unctionis, aut confirmationis balsamo suas statuas inungunt, labiis unctis eos osculantur, quos in sui amorem pellicere volunt: sanctissimam Eucharistiam in Ecclesiis cum aliis communicantibus receptam in partes dividunt, minuunt in pulverem, venenis admiscent, & suis amasiis tradunt: aut characteribus magicis humano sanguine inscriptam, & exaratam domi ad maleficia reservant; aut animalibus sacro prius oleo delibutis devorandam tradunt, & in os ingerunt: aut in suum cætum delatam irrisoriè circumferunt, pugionibus perforant, & in ignes iniiciunt. Aquam lustralem spargunt, & in eam mingere, & fæces exonerare non verentur. Sal benedictum, cereos, resque omnes Ecclesiastico ritu consecratas, & cultui dicatas divino disperdunt, & dissipant. Tandem omnes in seipsis christianismi notas certis cæremoniis extirpare, eradere, & penitus abolere conantur. Nam post diabolicas abnegationes, & renuntiationes, ut se totos dæmonibus conjungant, abominandum suscipiunt novi baptismatis lavacrum, quo ab illis tinguntur, negato priore nomine novum in novæ illius mortiferæ regenerationis tesseram assumunt: Alios sathanici baptismi susceptores, seu patrinos, & matrinas cæteris abnegatis, eligunt: Dæmonis characterem modò huic, modò illi corporis membro impressum gerere gestiunt; & se de numero christianorum deleri, atque in mancipiorum dæmonis album referri postulant, ut se non homines, non christianos, sed diabolos humanatos tot diabolicis actibus multipliciter profiteantur. Quos posteà per totius vitæ curriculum iterare non cessant, crescente eorum malitia, & novos injuriarum, & blasphemiarum modos suppeditante, quibus Christum, & omnes, qui christiana professione censentur, insequi perseverant, ut latè tradunt Innocent. VIII. *in Bulla: Summis desiderantes*. Petrus Binsfeld *de Confess. malef.* sæpius, Auctores Mallei: Paulus Grill. *tract. de sortileg.* Delrius, & alii plures sparsim.

ARTICULUS III.

In Sanctos.

§. I.

NOn dissimili impietate Sanctos in cælo regnantes, & præcipuè Sanctissimam Deiparam, utpote Reginam in eis triumphantem insectantur. Nam dum simulatè eos colere videntur, verè contumeliis afficere student: ut patet in tot blasphemiis, quas sacrilego ore evomere non cessant: Injuriis, quibus eorum memoriam dehonestant: Contumeliis, quas imaginibus eos repræsentantibus, & sacris iconibus inferunt: Ludibriis, cum quibus venerandas eorum reliquias spargunt, in loca obscœna proiiciunt: aut dum suas incantationes conficiunt, rebus aliis vilibus, & obscœnis immiscent: Cæterisque verbis, & factis diabolicis se conjuratos eorum gloriæ inimicos ostendunt. Sed acerbiore, & implacabiliore odio Sanctissimæ Virginis, cujus nec nomen audire, nec virginitatis illibatæ, & immaculatæ titulos pati possunt. Unde si de ea quoquomodo sermo incidat, & de ejus rebus, aut gloria sit necessariò loquendum, non alio modo eam designant, quàm dedignando, & per summam contumeliam rufam, aut extensam vocando. 568 Simili impietate insurgunt in Sanctos. Quos inhonorant effectivè.

§. II

ET tamen huic apertè impietati audent superinducere pietatis velamen; cùm vocati ab iis, qui diutina infirmitate detinentur, quæ ab illis immissa est: vel à casu superinducta; rogatique, ut si quid sciunt ad salutem proficere posse, edant, & communicent; statim in Sanctorum aliquem causam reiiciunt: ut pluribus describit Remigius *lib.3. dæmonol. cap.*1. Unicuique etenim assignant morbum singularem: Alii ignem sacrum: Alii dolores capitis: Alteri cholicam: Alteri strumas; & sic de cæteris. Et eos, qui hujusmodi detinentur infirmitatibus ob Sanctum contemptum, non ritè cultum, aut aliqua ratione læsum, necessariò ad illum recurrere debere, docent; pluresque his doloribus conflictatos convaluisse narrant, statim ac tali Sancto vota nuncuparunt, ac persolverunt. Et verè tam pium, & tam misericordem esse, ut illum nunquam aliquis frustra à se vocatum sentiat; ideoque ad ejus ædem necessariam esse profectionem cum silentio perficiendam; mittendumque aliquem, qui se ea gratia ad ejus sistat altare; tabulam appendat; statuam veneretur; cereos duodecim, aut aliquo certo determinato numero circum accendi curet; totque missarum à Sacerdotibus loci offerendarum pretium solvat; in vigilia talis festivitatis nocturnas agat excubias; transversas ægri dimensiones, longitudinem, puta, latitudinem, & grassitiem ex filo cera linito per fenestram deiiciendas ferat; conceptis tot precibus, nempè recitatione dominicæ orationis toties reiteratæ morbum expiet: cæmeterium tot vicibus lustret; & unicuique cruci candelam apponat; aut aliquod monetæ genus persolvat; ex scintillantibus cereis figuram crucis ad aræ majoris gradus ducat; tot egentibus talem denariorum summam eroget; aliasque id generis cæremonias ab ipsis injunctas observet. Ad quæ omnia perficienda etsi plures inveniantur, qui eam peregrinationem ex condicto susciperent; quia tamen ea omnia debitè exequi non norunt, ipsi suas grandi mercede locant operas; & eodem tempore, quo hæc Sancto irato à maleficis persolvuntur, incipit ægrotus meliùs se habere, donec omnibus peractis integra restituitur valetudo, non Sancto adjuvante; sed malefico tollente sua maleficia, qui posteà largam accipit de tanto miraculo remunerationem, ut infra *tom.2. disp.1. n.26.* 569 Honorant apparenter cæremoniis superstitiosis.

§. III.

570 Ridiculis.

Neque solùm superstitiosis utuntur cæremoniis; sed multoties ridiculas adhibent; ritibus tamen religionis palliatas. Cùm enim in Cælitum aliquem morbum reiiciunt, pro expiatione sordes, illuvies, & excrementa in eorum templa volunt circumferri. Cujus abominationis intolerabilis lepidum refert exemplum Remigius *lib.3.cap.4. dæmonol.* de quodam Desiderio Financio rustico, qui ut se ulcisceretur de alio, cum quo gerebat inimicitias, umbræ instar eum de equo tanta vi deturbavit, ut altero crure prorsus debilitaretur. Posteà misertus, hominem tot doloribus satis mulctatum, remediumque sciscitanti pollicitus & certum, & præsens, præcepit infirmo, ut si vellet convalescere, è novem stabulis diversis fimum equinum precariò conquireret, quantum satis esset complendo sacco, quo tum crus, cùm labefactaretur, erat indutum; eumque pro donario appenderet Divo Benedicto, cujus celebris erat Ecclesia in quodam germano oppido Berchel. Quæ omnia suadent malefici, non quòd illa ad sanationem quidquam profutura credant; sed ut eo commento & suam artem tegant, & injuriosè se gerant contra Sanctos, in eorum ecclesias talia comportando, & inferendo.

; Et quare?

Sic hominibus imponunt isti; sed præcipuè Sagæ cum maxima Sanctorum injuria, qui etsi potentissima sua intercessione apud Deum mala avertere, & bona impetrare posse, certissimum sit, non tamen ullo pacto communicant operibus tenebrarum; & curationibus magicis. Neque honoris gratia, aut meditationis titulo vocantur ab istis; sed ut intercessionis eorum prætextu sua maleficia faciliùs, & occultiùs aut mittere, aut tollere valeant; atque ita ex maleficis artibus lucrum facere amplius, & copiosius. Quid verò injuriosius actitari potest, quàm sub nomine Sancti cum summa impietate diabolicas exercere abominationes?

SECTIO II.

Iniquitate.

571 Secundus diaboli impetus fertur. In Seipsum, & In Dæmones.

Secundus dæmonis impetus est ille, quo semetipsum, aliosque dæmones ejusdem culpæ, & pœnæ nexibus implicitos dejecit è cælo in terram, à gratia in peccatum, à Sedibus Paradisi in imas Erebi latebras. Neque enim sibi soli ob superbientis animi motus iniquus fuit; sed etiam aliis, quos ejusdem criminis conscios, & consimilis pænæ fecit esse participes. Cùm æquitati esset consentaneum, ut quos æqualis culpa inquinaverat, par etiam pæna astringeret: ut habetur *L. Jubemus* §. *Oeconomus. C. de Sacrosanctis Eccles. & c.1. de offic. delegat. cum suis concord.* Et qui nequaquam dispari erant iniquitate polluti, nequaquam tormento cruciarentur dispari, quatenus simul damnatio contereret, quos similis elatio sublevaverat, & eò atrociùs punirentur in tormento, quò altiùs in peccato ambitiosis, tumidisque elevabantur insultibus: *Cùm pœna debeat commensurari ad delictum, & ubi majus delictum, ibi major pæna requiratur cap. non afferamus 24. quæst.1. & L. Sancimus, C. de pænis.* In quo suos clientes magos, & maleficos habent imitatores, qui in Deum impii, in Seipsos, & Suos iniqui sunt, dum semetipsos, & sibi conjunctos culpis, & pænis involvunt; ut sequentes articuli declarabunt.

Utrumque imitantur malefici.

ARTICULUS I.

In Seipsos.

§. I.

CErtissima est unius ex primoribus Angeli utrumque Tobiam alloquentis aurea sententia Tobiæ 12. *Eos, qui faciunt peccatum, & iniquitatem, hostes esse animæ suæ.* Nam quæ major hostilitas ea, quam homo in seipsum exercet, cùm per peccatum ex innocente fit reus, ex divite pauper, ex glorioso contemptibilis, ex pulchro deformis, ex amico inimicus, ex justo injustus, & ex filio Dei gloriosæ æternitatis candidato, immarcescibilis hæreditatis participe, & angelicæ Beatitudinis consorte, servus dæmonis, interminabili damnationi obnoxius, horrendis deputatus tormentis, inextinguibilibus flammis destinatus, in quibus fit misero mors sine morte, finis sine fine, defectus sine defectu: quia & mors semper vivit, & finis semper incipit, & deficere defectus nescit? An æquus in seipsum, & non potiùs iniquus, qui seipsum sic, & culpis, & pœnis involvit? Quàm ergo iniqui malefici, & sui ipsius inimici, qui in maleficiorum executione dæmoni ministrando innumeris se inquinant sceleribus, quorum præcipua à dilecto Christi Discipulo in apocalypticis locustis mysticè designantur? 572 Iniqui in seipsos malefici, qui seipsos inquinant.

§. II.

QUid corona aurea pellucens in capite designat, quàm intolerabilem eorum superbiam, cujus vanis afflatibus ita tumescunt, ut more dæmonum nulli subesse, & omnibus præesse quærant? Non enim volunt se summo Dei imperio subiicere; non se submittere humanæ Principum dominationi: non aliorum ductus, & consilia sequi. Si quod iis submissionibus præstant, hoc inviti faciunt. Sed fastu diabolico dæmonibus, hominibus, & creaturis imperare cavent; nihilque est, quod ita frequenter jactent, quàm suam amplam, & latam dominationem in potentissimos spiritus, qui eis ad nutum obsequuntur. Sic ille magus ut supra dixi num.546. pluries mihi dixit se ratione suæ scientiæ magicæ per liberum arbitrium super dæmones plenam habere dominationem, posseque illos annulo, vel alteri instrumento, aut loco alligare, eos decipere pro voto suo: E converso ab eis se decipi, aut cogi nullo modo posse. Putant similiter in omnis conditionis homines potestatem habere, quibus morbos inferre, & auferre possunt, in creaturas quaslibet, quæ eis in omnibus parent. Sed aurata est corona, seu auro similis, *non aurea* ait Joannes, idest, non vera, & solida: sed phantastica, & imaginaria dominatio: cùm verè dæmoni tanquam vilia mancipia serviant: ut sæpiùs exprobravi illi mago: nec in homines, aut creaturas tantillum moliri audeant, etiam auxilio freti dæmonis, quàm à Deo permittente concedatur. Quare prædictis, cæterisque superbis, ut suæ superbiæ vanitatem, ac levitatem agnoscant, status sui miseriam ob oculos ponit Simon Nanquerius sequentibus versibus scitu, & memoria dignis: 573 1. Superbia.

Quid juvat ò homines tanto turgescere fastu?
Non certè heroes, semideique sumus.
Nostra ne de limo terræ processit origo?
Solus ab ætherea spiritus arce venit.
Nonne caro ex terra est, diversis subdita fatis?
Ossa quoque ex illo cuncta creata loco?
Et fortes nervi rugosa pelle voluti?
Denique terrestri viscere totus homo est.

Concipitur fœda primorum sorde parentum,
Nascitur & nudus, plorat & ortus humi.
O miser interitus secreta mente revolvas:
Carne quid humana vilius esse potest?
Cùm veniant omni dulces ex arbore fructus,
Plurima cùm valeant bruta liquore bono.
Carne, quid emittant nares, cunctique meatus.
Cordibus assidua sorde fluente tua.
Inspice quàm fragilis, quam pauper, quàmque misellus
Vivas, tuta dies non tibi nulla datur.
Aspice vel prorsus, quid sit nisi putre cadaver,
Quod tandem minimis vermibus esca datur.

§. III.

574 2. Luxuria. QUid autem capilli muliebres in capite coronato, quàm luxuriam præfigurant, quæ inseparabiliter superbiæ juncta est, atque in Magis, & maleficis insigniter eminet? Novit nanque dæmon, vehementissimum esse carnis ardorem; & animum; quem semel occupavit, non nisi ægrè ejus æstibus liberari. Quod confirmat Augustinus *lib. Confessionum* dicens: *Ex voluntate perversa facta est libido; & dum servitur libidini, facta est consuetudo. Dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas.* Ideò ut homines carne, & sanguine compaginatos ad se efficaciùs pertrahat; pertractos diutiùs detineat; & detentos certiùs ad tartara perducat, solet delinire, & vincire corporeis voluptatibus, quibus anima cælestibus dejecta, & demersa terrenis, quasi clavis quibusdam suffigitur diabolicæ servituti. Quare statim ac aliquis maleficorum cætibus aggregatur, illicò se voluptatibus nefandis inquinat; atque in eis deinceps cum dæmonibus succubis, & incubis; extra verò cætus cum aliis maleficis viris, ac mulieribus volutatur. Hac de re malefici, & sagæ semper fœtent; & fætor eorum non absimilis est à putore canino.

§. IV.

575 3. Hyppocrisi. QUid verò humana facies in corpore monstruoso exprimit, quàm insignem hypocrisim, qua cautiùs illorum occultatur improbitas, & malitia longè latèque grassatur? Nulla enim re frequentiùs suam scęnam instruunt, quàm simulata specie sanctitatis, quæ minus conjectura, & suspicionibus coarguitur. Ecquis eos erroris insimulet, qui tam bellè, atque appositè Sancti personam adumbrant; & apprimè exteros sanctitatis actus imitantur? Sed quis non facilè capiatur tot ementitis tesseris vitæ innoxiæ, quæ in eorum verbis, & operibus quotidianæ consuetudinis apparent? Unde August. *super Psal. 63.* jure meritò duplicem vocat iniquitatem dicens: *Simulata æquitas non est æquitas, sed iniquitas duplex: quia iniquitas est, & simulatio.* Quare dæmon suos satagit in hypocrisi, quàm maximè potest, eruditos habere, præcipuè sagas, ut per eas aucupum more in suas pedicas, & tendiculas plures inducere queat.

§. V.

576 4. Maledicentia. SEd quid in facie humana dentes leonum ex ore prominentes designant, quàm execrandam eorum in blasphemando, maledicendo, & imprecando rabiem, cùm suas injurias ulcisci volunt: aut maleficiorum sibi à superioribus præscriptorum numerum adimplere? Hinc enim minima occasione oblata, dæmonibus, & diris devovent eos, quibus nocere desiderant: nec modò sola devotione, sed imprecatione hominum capiti, agris, fortunis perniciem invehunt: quia adest

adest Magistellus ad talia officia paratissimus, qui ea occultè, & diligenter exequitur, quæ ipsi evenire desiderant: ut apertè testantur Summi Pontifices in suis constitutionibus contra hos magos, & maleficos editis: Innocentius VIII. *Const. Summis desiderantes*. Leo X. *Constitut. Honestis petentium votis*, & Adrianus VI. *Constit. Dudum, uti nobis*, quos sequuntur Theologi S. August. *lib.8.de Civit. Dei cap.19.* S. Isidorus *lib.8.Ethymolog.cap.9.* S.Thom. *in 2.d.7.&* 8. Alphons. Castr.*lib.2. de justa hæret.punitione c.15.* Joannes Nider *in Formicario*, Nicolaus Jaquerius *in flagello hæreticorum*, Sylvest. verbo *Maleficium*, & Doctores Mallei malef. 2.*par.q. c.15.* Consentiunt jurisperiti omnes *in L.eorum C.de malef.* & *mathem.*

§. VI.

VEl fortè hujusmodi leonum dentes gulosas indicant istorum comessationes, in quibus edunt non usitatos humanis conviviis cibos; sed pecudum morticinia semi cruda, sanie, sanguine tabe defluentia, putridaque discerpunt, devorant, & deglutiunt, quæ præ molestia necesse est confestim expuere, ut non homines, sed carnivoræ feræ videantur: ut referunt Delrius *lib.2.Disq.mag.q.16.* Guaccius *in Compendio malef.* & Auctores Mallei. 5. Gula.

Vel insatiabilem demonstrant bonorum cupiditatem, qua plures sic ardent, ut non alio impulsu Deum bonorum omnium auctorem deserant, & ad dæmonis castra convolent, quàm ampla opum pollicitatione, per quam Mammon Deus ille divitiarum pertæsos diutinæ egestatis attraxit. *Nam qui volunt divites fieri*, ait Paulus 1. Timoth. cap.6. *incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli*, cui venalem exponunt animam. Unde ab illo irretiti sic aperto ore divitiis inhiant, ut exsaturari non possint, parati semper, omnes opes, possessiones, agros, vineas, domos, gazas, universamque supellectilem devorare, aliorum totam substantiam quantumvis amplam, & pinguem deglutire; & totius orbis thesauros tanquam offam, & cibum eis congruentem in ventris penetralia recondere: quia novo semper appetitu viscera irrequieta torquentur, quæ vento implentur inani, scilicet, spe, & vacua expectatione opum consequendarum; nec tamen exsatiantur, quia opes illæ toties promissæ nunquam sperantibus exhibentur. Quare de his avaris Ovidius *Amorum lib.2.Elegia* 10. canit, eorum stultitiam deridendo. 6. Avaritia.

Quærat avarus opes, & quæ lassarit eundo
Æquora perjuro naufragus ore bibat.

§. VII.

SIc loricis ferreis teguntur indicantibus invincibilem eorum obstinationem, quæ nec Deum timet scelera prohibentem, intentantem sceleratis minas, pœnasque graviores de maleficis sumentem in eorum oculis, ut ipsi aliorum malo perterriti convertantur. Nec homines reveretur sanctissimis legibus vetantes sortilegia; & severiore ignis supplicio sortilegos coercentes. Nec scinditur compunctione tot criminum, quibus in voraginem omnium impietatum demergitur. Nec flectitur precibus illorum, qui de eorum salute soliciti ab æternæ perditionis tramite ad justitiæ semitas eos revocare conantur. Nec movetur lacrymis innocentium, & innoxiorum hominum, qui opera malefica diuturnis languoribus detinentur. Nec cedit minis, aut verberibus, quibus adigitur suas fascinationes repercutere, & tollere, quas intulit incantationes. Nec delinitur promissis rogantium, ut si quid operis alicui malo sine peccato conferre potest, id non gravatè faciat; nec gratis locaturam beneficia; sed in impietate immobilis, in nequitia obstinata, in iniquitate obfirmatissima stat, & perseverat, quasi malefici non humanum, sed ferinum, & ferreum cor in pectore circumgestent; idcircò ait S. Isidorus lib Ethymol. *Obstinatus dicitur: quia pertinax est, impudenter tenax, & quasi omninò tenax.* 577 7. Obstinatione.

§. VIII.

§. VIII.

578 8. Malitia. Alis feruntur strepentibus, & edentibus sonum, quale emittunt currus properantes in prælium, quæ sunt symbola ardentis affectus; quo dæmonibus obsequuntur. Sive per aera properandum sit ad nocturnos cætus, sive ad alia loca deveniendum, in quibus maleficio inducenda sunt mala; sivè quid aliud præstandum ex iis sceleribus, ad quæ ex condicto tenentur, incredibili diligentia in omnibus parent tum à dæmone agitati, tum propria ducti malitia: cùm nihil in vita respirent, quàm cædes, exitia, calamitates, quasi in ultimum totius orbis exitium conjurarint. Quare hujusmodi malitia rectè definitur à Cicerone *lib. 3. de Natura deorum*, *versuta, & fallax ratio nocendi*. Et verè; Nam Divus Bernardus *super Cantic. serm.* 39. ait: *Habet malitia currum suum rotis quatuor consistentem, sævitia, impatientia, audacia, impudentia. Valdè enim velox est currus iste ad effundendum sanguinem, qui nec innocentia sistitur, nec patientia retardatur, nec timore frænatur, nec pudore inhibetur. Trahitur autem duobus admodum pernicibus equis, & ad omnem perniciem paratissimis, terrena, seù diabolica potentia, & sæculi pompa. Porrò præsident his duobus equis aurigæ duo, tumor, & livor. Tumor quidem pompam, livor potentiam agit.* Hæc Bernardus.

§. IX.

579 9. Crudelitate. Denique caudam gerunt, scorpionum more aculeatam, quæ typum gerit exitus formidabilis operationum maleficarum. Nam sicut scorpionis cauda semper in ictu est, ut loquitur Plinius, & continuò parata ad quaquaversum eos venenato stylo confodiendos, quos assequi potest; ita omnis actio maleficorum semper ad certum tendit exitium eorum, qui vel auxilium petituri ad eos accedunt: vel eorum consilio, & operationibus delectantur. Delinitos etenim variis prætextibus, puta, curiositate naturæ secreta penetrandi; futura contingentia præsciendi; res admirandas coram conspiciendi; aut desiderio scientias comparandi naturales, acquirendi divitias, recuperandi pristinam sanitatem, sive seriò, sive joco, sive consultò, sive per accidens fiat; tandem in leges suas incautos trahunt: ac velut inescatos sic labe sortilegii quavis occasione, & eventu inficiunt, ut facillimè corpore, anima, & facultatibus eos perire, experientia demonstrat.

§. X.

Quare nullum genus hominum maleficis iniquius reperitur, qui præter horrenda apostasiæ, idololatriæ, hæresis, atheysmi, blasphemiarum, sacrilegiorum, homicidiorum, incendiorum, & infanticidiorum facinora, seipsos superbiæ, avaritiæ, luxuriæ, maledicentiæ, gulæ, hypocrisis, omniumque vitiorum sordibus inquinant. Digni, ut qui tam iniquè, & inhumanè erga seipsos gerunt, gravioribus suppliciis judicio divino, ecclesiastico, & humano plectantur. Quos, ut omnium hominum perniciosissimos, vitare Paulus Apostolus dilectum suum Discipulum Timotheum admonet *epist. sua* 2. *ad eum* scribens *cap.* 3. *Hoc autem scito, quòd in novissimis diebus instabunt tempora periculosa: erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, protervi, tumidi, & voluptatum amatores magis, quàm Dei: habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem abnegantes. Et hos devita*: Videas in hac sententia apostolica prædicta magorum, ac maleficorum omnia vitia, quæ ex amore proprio, tanquam ex fonte, & radice cuncta procedunt:

dunt: ideò primò dicit: ***Erunt homines seipsos amantes***: Ex amore proprio originantur superbia, ideò subdit, ***elati, superbi:*** Avaritia, ***cupidi:*** Luxuria, ***incontinentes*** Hypocrisis ***habentes quid speciem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes:*** Ira, seù maledicentia, ***sine pace, criminatores:*** Gula, ***voluptatum*** (idest, ciborum, & aliorum delectabilium ***amatores magis quàm Dei***. Obstinatio, ***protervi:*** Malitia, ***scelesti:*** Crudelitas, ***immites, sine benignitate:*** Blasphemia, ***blasphemi:*** Hæc autem de maleficis propriè intelligi, colligitur ex sequentibus ipsius Pauli verbis: ***Ex his enim, ait, sunt, qui penetrant domos, & captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis*** (nempè sagas) ***quæ ducuntur variis desideriis: semper discentes*** (nempè artem magicam, & maleficam) ***& nunquam ad scientiam veritatis pervenientes***: ut latè demonstratum est supra ***hujus disput. d num. 44. & sequent.*** Et sequitur; ***hi resistunt veritati homines corrupti mente***; En hæresis. ***Reprobi circa fidem***: en apostasia à fide. ***Mali autem homines proficientes in pejus, errantes, & in errorem mittentes***: scientiam magicam, & maleficam, quæ idololatriam, cæteraque continet abominanda crimina, discentes, exercentes, & docentes. Ideòque non mirum si etiam vocentur ***ingrati, sine affectione, & proditores***: quia non tantùm iniqui sunt in seipsos, ut ostensum est; sed etiam in suos: ut patebit in sequenti articulo.

ARTICULUS II.

In Suos.

580 *Naturā violant malefici sibi conjunctos faciendo participes suarum.*

QUamvis magna sit vis humanitatis, magna necessitas sanguinis, multumque valeat parentum, & affinium communio, qui arctissimis naturæ vinculis colligantur, ut portentum, atque monstrum certissimum sit, esse aliquem humana specie, & figura, qui tantum immanitate bestias vincat, ut quos cognatione, aut affinitate conjunctos habet, eos violare audeat: Cùm etiam feras inter se partus, atque educatio, & natura ipsa concilient; tamen tale est maleficorum virus, ut sese effundat in omnes; immò in eos ipsos, qui illis naturali glutino copulantur, cùm eos suorum scelerum, & malitiæ volunt esse participes.

§. I.

1. Culparum dum illos maleficorum cœtui aggregāt. Imperio. Persuasionibus.

AN non ejusdem conscio optant, quos maleficorum numero adiiciunt? Nam cùm inexplebilis sit sathanæ aviditas, qui nihil tam habet in votis, quà longius extendere imperii sui fines, & cumulatiorem hominum turbam suæ subiiciere dominationi, non cessat urgere maleficos, & continuè obtundere, ut eos ad suorum cætus adigant, in quos potestatem habent. Quare solent miseri ministri, ut magistrorum suorum gratiam aucupentur quotquot ex liberis, & parentibus possunt, bonos, & malos impellere ad nomen dandum militiæ diabolicæ. Pater filium nondum puberem deducit ad nocturnos cætus, addit animos paventi ad insolita spectacula, renitentem dæmonibus offert in pignus obsequii, & juratæ fidelitatis; invitum ad sacrorum omnium abjurationem solicitat; mivisque, & promissis vertendo veru, assandis carnibus, aliisque inferioribus ministeriis sathanici conventus renitentem adhibet. Aut si fortè vegetioris sit ætatis, majorisque solertiæ ad nuptias cum dæmone succuba contrahendas invitat. Et miser filius diabolicis jam destinatus obsequiis solemni ritu inter hujus farinæ homines observato insusitatam uxorem accipit: & cum ea insolita venere, varioque concubitu horrendis spurcitiis deinceps se contaminare consuescit. Mater filiam quasi ad consanguinei sponsalia domo abductam, monitamque ne ad ullum rei aspectum formidet, iisdem conventiculis inserit; oblatamque Lucifero tradit in ejus verba jurejurando adigen-

adigendam, novo militiæ signo in fronte notandam & stuprandam ab eo ex dæmonibus incubis, quem ipsi in sponsum destinare placuerit, qui lepidi adolescentis formam assumens post celebratas nuptias novam nuptam educit à turba, & in vicinum nemus deductam solo oppressam init, hortante matre, & sæpius exemplum præbente, dum coram à suo incubo ipsa quoque comprimitur. Parentes pusiones, nepotes, & alios, qui per imbecillitatem alieno imperio sunt subjecti, multis illecebris delinitos; sed inscios rerum clam abducunt, & quasi ad festivos cœtus invitant, qui ab ephebis dæmoni consecrati in ejus obsequio, crescente ætate, & malitia per totam vitam perseverant: ut pluribus exemplis probat Remigius *lib.2.cap.2.Dæmonol.* Et hoc voluit significare Apostolus illis verbis: *in errorem mittentes*, idest, filios, & filias, consanguineos, & affines in eadem maleficorum crimina inducentes, & impellentes. Quare maleficia, sortilegia, incantationes, sceleraque magica, quasi hæreditario jure à progenitoribus communicata exerceantur à filiis, qui sæpius patribus nequiores evadunt: ut experientia quotidiana probat in iis, qui à Judicibus condemnantur. Nam ferè semper editi deprehenduntur ab iis parentibus, qui antea ejusdem criminis pœnas luerant. *In quam enim familiam Sathanas semel pedem intulit, inde unquam nisi ægrè retulisse auditus est*, testatur idem Remigius *loco citato*.

Undè maleficia hæreditaria.

§. II.

581 QUòd si parentes aliquo pietatis affectu commoti, sibi conjunctos eximere velint à talibus miseriis, quas dæmoni obsequentes patiuntur, non ideò desinunt esse in illos iniqui. Nam si eos maleficorum numero aggregare detrectant, sæpius præcipiente magistellulo in eos sævire coguntur v.gr. Dum venenatam alicui potionem parant quam in os ejus infundere non possunt: aut pulveres ab eo acceptos irrito conatu in aliquem spargunt, dæmon, qui nihil deperire sinit, similem prædam ab eis extorquet, quam ipsi pendere tenentur, vel in seipsis: vel in filiis, ut promissi non impleti intolerabilem vexationem redimant. Quare multoties necandæ prolis necessitatem incurrunt, dum exactori infernali satisfacere cupientes, medicatas potiones innoxiis propinant, & è corpore prodigiosis infirmitatibus distorto, miseram animam educunt. Quod pluribus exemplis probat Remigius *lib.1.c.13.Dæmon.* Nec solùm tam dura præcepta in compensationem mali omissi ab infernalibus tyrannis imponuntur; sed etiam in experimentum fidelis obsequii, cujus sæpiùs malefici fidem dant: ut idem Auctor *lib.2.c.1.* exemplo luculento commonstrat cujusdam Petronii armentarii, quem succuba Abrahel, ut simile periculum sumeret, ad filii unici horrendam impulit cædem.

2. Pœnarum, dum eis dæmonum inferūt. In compensationem mali omissi.

In experimentum fidelitatis.

De utraque participatione prædicta loquitur David *psalm.105.* dicens: *Immolaverunt filios suos, & filias suas dæmoniis*: en culpas, quarum malefici volunt suos esse participes, *& effuderunt sanguinem innocentem filiorum, & filiarum suarum, quas sacrificaverunt sculptilibus Chanaan.* En pęnas, quibus eos afficii procurant. Et nè putarentur extranei, annotat Arnobius, prius dixisse: *Effuderunt sanguinem innocentem*: posteà addidisse: *filiorum suorum, & filiarum suarum*, quorum salus in humana conversatione dulcissima est, ut illis non parcerent; pro quibus pii parentes etiam interfici non recusant. Eodem modo patrem filius: matrem filia; maritum uxor de medio tollere præcipiuntur, ut nihil tam frequens sit inter maleficos, quàm mutuis parentum cætibus communia naturæ, & legum jura violare; ferasque ipsas immanitate superare, quibus sceleribus quid malitia, & iniquitate gravius excogitari potest?

SECTIO III.

Injustitia.

TErtius malignantis dæmonis impetus fertur in homines, quos modis omnibus insequitur, ut anteà dictum est. Quam injustam persecutionem malefici imitari volentes, se ultroneos offerunt servos, & milites, qui sub tali ductore contra illos implacabile bellum gerunt: ut Joannes videtur innuere, cùm apocalypticas locustas dicit fuisse similes equis paratis in prælium. Quis bellatoris injusti typus equo expressior? Animal est hinc humile; hinc superbum: otii impatiens, & laboris: illò tumidum, hoc dejectum: nunc impetuosum, nunc ignavum: nunc audax, nunc trepidum: hinc culicum metuens, & umbrarum: hinc dominum spernens, & in discrimen trahens: aliquando obsequiosum; audit enim stimulos, si currendum est, pedem figit, si sistendum, sequitur, si latendum: aliquando contumax, & insolens tali pernicitate, ut calcaribus urgendum, fræno domandum, labore iniquo, turpi carcere, ac gravi servitio superandum sit, sed semper ad bella paratum; Patitur enim ferro armari, fræno frænari, duris stringi fasciis, nodis, & fune vinciri, ferro calceari perfusa clavis ungula, & ferratum ferre vectorem, sub quo quamvis se proliberum gerat; tamen obsequitur in iis, quæ belli sunt: excitatur ad sonum tubæ; & moræ impatiens terram pede terit; spumam fræna mordendo spargit: validos spiritus emittit è naribus: hinc, & indè caput, & colla contorquet: bellique signum expectans arrectis auribus adstat: parumper progreditur: modò retrograditur: modò girat in orbem quasi animos, & vires ostentet, specimenque edat obsequii, quod sessori solet impendere, dum illum ad libitum gerens, & ipsum suo modo pugnat, hostesque quasi notos morsibus, & calcibus petit. Verè in iis maleficorum mores exprimens, qui sub dæmone sessore tanquam equi indomiti contra homines bella movere non cessant. Sicut enim Christus in Apostolis, tanquam in equis mysticè sedens, totum peragravit orbem, ut ejus habitatores ad salutem adduceret teste Abacuc in Cantico c.3. *Viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.* Ita dæmon maleficos tanquam equos agitans, & ipse orbem circuit, ut ejus accolas perdat, atq; in extremum ducat exitium. Hi nanque superbia tumentes, frementes, ira furentes, odio, malitia turgidi, fallaciæ artibus instructi, venenis, pulveribus, & potionibus noxiis armati; sed magis de dæmoniaca ope confisi spirant minas, & cædes, sanguine delectantur, calamitatibus gaudent; nec aliud optant, quàm sessoris imperium, ut homines summa cum injustitia tùm Viventes: tùm Mortuos adorientur; sicut sequentes articuli declarabunt.

582 *Tertius impetus diaboli contra homines.*

Hunc malefici tanquam equi diaboli imitantur.

Persequēdo. Viventes. Mortuos.

ARTICULUS I.

In Viventes.

QUis viventium poterit esse tutus ab impetu malignantium maleficorum, qui sibi ipsis non parcentes, exteros intactos, & immunes esse non sinunt; sed suis sortilegiis summa cum injustitia exagitant? Si enim justitia reddit unicuique quod suum est: teste Ulpiano *L.*10. *ff. de justitia, & jure.* Superiori reverentiam, & obedientiam, quarum altera cordis, altera corporis est: Æquali consilium, quo ignorantia eruditur, & auxilium, quo infirmitas juvatur. Subjecto custodiam, ut possit cavere peccatum, & disciplinam, ut quod minus cavit, minimè maneat impunitum: Nonnè summa injustitia est persequi indiscriminatim superiores, æquales, & inferiores, ut faciunt isti ad aliorum exitium nati? Nam potestate scorpionum quaquaversum caudam moventium, & ex omni parte

583 *Malefici in omnes injustitiam exercent.*

1. Homines.

parte spicula contorquentium accepta omnibus cujusvis sint conditionis ho[illegible] bus in bonis fortunæ, corporis, & animi nocent modò aperta vi, modò occultis insidiis.

§. I.

Prælatos. SI prælati sunt, quorum est adversùm lupi rugientis insultus tueri dominici gregis oves Christi sanguine dealbatas, ipsi ex Ecclesiæ ovili eas subtrahunt, & subtractas huic insatiabili lupo tradunt devorandas, dum suis artibus dementatos fideles, & in numerum sagarum, & maleficorum coaptatos sathanicæ adiiciunt servituti. Nec tantùm suas à Prælatis oves surripere tentant; immò in in ipsos Prælatos, Episcopos, & Pontifices sua concinnare maleficia non verentur: quod probant exempla relata à Sprengero *part.* 1. *Mallei malefic. quæstion.* 7. *ubi* ait: Vetulam quandam tres successivè Abbates in quodam Monasterio non solùm maleficiasse: sed etiam interemisse: & similiter quattum dementasse; quod ipsa publica voce fatebatur; nec verebatur dicere: *feci, & facio, nec desistere poterunt à meo amore*. Idem refert de quodam Cardinali Germano Legato Apostolico, qui cùm Roma Germaniam proficisceretur, fuit in itinere maleficio affectus. At cùm ingravescente morbo remedia naturalia nihil proficerent, accessit ad eum quædam vetula, quæ per maleficii destructionem se illi sanitatem obtulit collaturam; quo facto, pristinæ restitutus fuit valetudini. Neque hic sistit maleficorum injustitia; sed in ipsosmet Pontifices summos, suos audent tendere laqueos. Sic Crespetus *lib. de odio sathanæ discur.* 10. narrat, cùm esset Avenioni, se vidisse cultrum parieti infixum, quo de sententia Judicis excoriatus fuerat quidam magus, eò quòd sic pungendo ceream imaginem Pontificem Max. de medio sustulerat. Sed nonnè hoc nostro Ævo hi diaboli humanati Summum Pontific. Urbanum VIII. fælic. recordat. per maleficia, licèt incassum, è medio tollere tentarunt? Sed Deo illum protegente, & ab eorum insidiis præservante, ipsi iniqui dira, & dura morte tanto sceleri debitas persolverunt pœnas.

§. II.

584 Sacerdotes. SI Sacerdotes: Simulata sanctitate deludunt incautos, qui ad votum eorum in sacro missæ sacrificio ecclesiasticis precibus publicis, & privatis, oblationum acceptatione, veneratione sanctarum imaginum, solemnibus processionibus, administrationibus sacramentorum, aliisque sacris officiis insolitas, profanas, ridiculas, superstitiosas, & sæpè damnatas adhibent cæremonias. Nec tantùm animæ nocent isti diaboli partiarii; sed etiam corpori: quod confirmant exempla à variis auctoribus relata; sed præcipuè à D. Gregorio *lib.* 1. *Dialogorum*, & à Severo discipulo S. Martini *lib. Dialogorum*: quorum unicum referam de quodam presbytero Bohemo à dæmone obsesso: Hic Pontificatu Pii II. Romam adiit, ubi in Ecclesia Sancti Petri ante columnam Domini dæmon fuit exorcismis conjuratus, ut ab illo exiret: at nihil proficiebat Exorcista, nisi quòd dæmoni voces, clamores, & ululatus emittendi locum dabat; qui tamen eum vexare desinebat, cùm Exorcista ab exorcismis legendis desistebat: & ipse sacerdos à rebus sacris peragendis se abstinebat, qui narravit, se à dæmone acriter tantummodo vexari, & ab usu rationis alienari, cùm missam celebrare se parabat; aut loca sacra visitare contendebat; qui post multa tormenta à dæmone perpessus, tandem à quodam pio, ac devoto Episcopo à dæmoniaca tyrannide fuit ereptus, & integræ sanitati restitutus.

Nec silentio est prætereundum, quod anno 1647. dum Tusciæ aliquot diebus moras traherem, audivi à quodam Sacerdote cujusdam Religionis Theologo, & Concionatore de seipso, quod jam anteà etiam ab aliis audieram. Loci, & Religionis nomen taceo.

Iste

Iste mihi enarravit, se per octennium fuisse à dæmone obsessum: primo enim biennio gravissimas sustinuit afflictiones, quas à causis naturalibus procedere putabat, nec unquam de maleficio cogitaverat. At cùm semper in deteriùs declinaret, nec medicamina aliquid proficerent, consultus fuit, ut Exorcistam accerseret, qui exorcismis illam infirmitatem probare studeret: qui vix initium dedit, quòd ecce dæmon illius ægritudinis, & afflictionis se prodidit auctorem, qui per annos sex continuos illum variis molestiis, & torsionibus afficiebat: nunc viscera ejus torquebat: nunc caput: modò stomachum: modò brachia, cæteraque corporis membra affligebat, ac dilaniabat: sæpiùs voces insolitas emittebat: frequentiùs ad desperationem inducere: nunc è fenestris, vel locis altis se præcipitare: vel aquis se submergere suadebat: qui tandem divina miseratione adjutus per quendam peritum Exorcistam Senensem fuit totaliter à dæmone liberatus, Deo vovens se toties imposterum Exorcistæ munere perfuncturum, quoties sibi à suis superioribus fuerit demandatum.

Sic anno Domini 1660. Alzani ad me confugit quidam Presbyter Diæcesis Bergomensis maleficio affectus, quem dæmon impedire conabatur, ne missam celebraret, perturbando ejus phantasiam, caput nimis aggravando, manus, & brachia ita debilia, ac rigida reddendo, ut nisi cum maxima difficultate hostiam consecratam, ac calicem elevare posset. Quare vix eum in fide, ac confidentia in Deum instruere cæpi, quòd statim dæmon se prodidit totius mali executorem, qui cæpit clamare, ac dicere, quòd illum Presbyterum interimere volebat, ac me pugnis impetere, verumtamen me tangere nequivit, nec Presbyterum, quamvis cingulo, quo cingebatur suffocare conaretur, offendere valuit, qui à me per præcepta ei facta in nomine Jesu coram Superiore nostro Provinciali, ac Fratribus illius Conventus genuflexus, coactus fuit caput demittere super terram, deponere cingulum, ac tandem Presbyterum deserere, nec amplius illum molestia ulla, aut vexatione quacunque afficere contendit.

§. III.

SI Reges, & Principes: Imperia, & regna publicis calamitatibus belli, famis, & pestis vastare satagunt, quibus horrendas edunt hominum strages; 585 Reges, & Principes.
& multa sine numero mala: eademque malitia dominorum temporalium ditiones tempestatibus, incendiis, aquarum inundationibus, longa siccitate, grandinibus, pruinis, popularibus morbis, aliis diris exitiis devastant. Nec tantùm imperia, & regna infestant suis maleficiis; sed ipsosmet Reges, & Principes è medio tollere nituntur. Hujusce veritatis memorabile est exemplum, quod referunt Cosmus Philiarchus Theologus Florentinus *lib. 3. part.2. de off. Sacerdotis cap.8. in primo præcepto*, & Binsfeld. *Comment. in Tit. C. de maleficis & Mathem. in L. multi qu.3. ex Hectore Boethio lib.2. Histor. Scoticæ*, qui attestatur in tota Scotia esse notissimum.

Duffus Rex Scotiæ noctu sub perpetua vigilia decumbens in sudorem sine modo solvebatur, corpus lenta conficiebatur tabe effœto simillimum, hærebat cutis rigida, venas, nervos, & qua forma, & sicut ossa essent humana ostendens, & tamen medici ea omnia signa sanitatis inveniebant. Obortus est rumor incerto auctore, Regem à quibusdam mulieribus maleficiatum esse, quæ apud Forres oppidum Moraviæ manebant. Rex statim sub specie ineundæ pacis inter eum, & conjuratos Moravos, mittit qui veritatem inquirant: missi Forres adiere, & arcem ingressi, quæ adhuc erat in Regis fide Denovaldo arcis præfecto, quare venerint, exponunt: quo audito quidam miles, qui erat in arcis præsidio, significavit Denovaldo quandam meretricem, cujus mater erat sortilega, dum blandiusculè eam tractaret, locutam ei fuisse de Regis infirmitate, & morte: erat tunc illa meretrix in arce, quæ tormentis

expo-

expoſita veritatem aperuit. Denovaldus in ipſa nocte milites ad ſortilegarum ædes mittit, qui unam veneficarum ſimulacrum ad Regis Duffi imaginem ex cera confectum ligneo veru affixum ante ignem torrentem: alteram carminibus recitatis liquorem quendam fundentem ſenſim ſupra ſtatuam invenerunt: ductæque cum ſimulacris in arcem, interrogatæ dixerunt; dum ſimulacrum igni adhibitum torreretur, Duffum Regem in ſudorem ſolvi; carminibus autem recitatis, perpetua teneri vigilia: & ad liqueſcentem ceram macie confici; conſumpta cera mortem Regis continuò ſecuturam: Ita ſe dæmones docuiſſe, & ad facinus exequendum à Moravorum primoribus conductas: Simulacrum effractum fuit, & eadem nocte Rex abſque ſudore quievit, & poſtridiè redeuntibus viribus, ita ſanitati reſtitutus eſt, ac ſi nulla adverſa valetudine antea fuiſſet detentus. Sagæ vivæ crematæ ſunt.

Non abſimile narrat Petrus Tholoſanus *in ſyntagmate juris univerſi lib. 34. cap. 11. ex Gaguino lib. 7. hiſtor. in vita Philippi Huttini* de Rege Franciæ, ac juniore Principe Carolo, quibus intentata fuit ſimilis mors ab Enguerrani Marignani uxore, ut eum è carcere, quo ſine ſpe evaſionis detinebatur incluſus, liberaret; Pavioto quodam malefico, & Claudia muliere ad id facinus opem ferentibus. Qua re cognita ſuſpenſus fuit Enguerranus; Paviotus, Claudia, & uxor Enguerrani flammis conſumpti. Sic Carolo IX. Regi, ac Henrico Duci Guiſio ſimili maleficio mortem machinatos eſſe, narrat Creſperus *lib. de odio Sathanæ diſc.* 10. At in hac re memoria, ac laude digniſſimus fuit Philippus quondam Rex Francorum qui, ut refert Joannes Gerſon *in 1. part. in tractat. de erroribus circa artem magicam in littera O*, cùm perciperet de quadam cerea imagine, quam dicebant baptizatam, aut execratam taliter nomine ſuo, quòd ea deſtructa Rex moreretur: Rex fide plenus, videbimus, inquit, ſi potentior erit dæmon ad perdendum me, quàm Deus ad ſanandum, & hæc dicens, ceram projecit in ignem.

§. VI.

586 **Belli duces.** SI belli duces: Subitaneo, & panico terrore nebula interpoſita, præſtigioſis coruſcationibus viſum hebetantibus immiſſis, eorum perturbant ordines, evertunt acies, profligant exercitus; atque numero, robore, & arte præliandi ſuperiores in poteſtatem hoſtium tradunt. Sic urbes, & arces obſidentibus expugnandas præbent, murorum everſione; bombardarum incantatione; pulveris tormentarii incendio; extructione pontis è nube condenſata in murorum arcis ſummitatem attingentis; numeroſorum equitum, & peditum in armis aureis effulgentibus apparitione; aliiſque modis quicquid in contrarium nitantur obſeſſi. Sic armorum aciem hebetant, perturbant milites, eoſque in fugam convertunt: aut ita reddunt immobiles, ut nec ultrò progredi, nec retrò pedem referre poſſint: atque ita eos exponunt hoſtium gladio perimendos. Quorum omnium exempla habentur ſupra *numer. 146. & 163. diſputation.* 1. Neque his tantùm technis belli duces iſti diaboli aſſeclæ inſequuntur: Verùm aliis majoribus moleſtiis, & quandoque etiam morte ipſa eorum corpora afficere contendunt. Hanc veritatem probant exempla duo relata à Delrio *Diſquiſ. magic. lib. 3. par. 1. ſection. 3.* Scribunt Zonaras *tom. 3.* & Glycas *part. 4. Annal.* Simonem Bulgarorum Ducem Crobatis bellum intuliſſe: moleſtum id erat Romano Lacapeno, ſed acceſſit ad eum Joannes quidam Aſtrologus pariter, & magus, cui nuntiavit, ut aliquem mitteret, qui caput ſtatuæ ſupra Xerolophum locatæ amputaret, quò illa ſtatua Simoni eſſet fatalis: miſit ille, truncatur ſtatua, notatur hora, nec diu poſt compertum, eadem hora Simonem in Bulgaria ex ſtomachi dolore interiiſſe. Aliud ſimile legitur apud Cedrenum: & apud Joannem Curopalatem *hiſtoriæ ſuæ fol. 24. Venetæ edition.* de quodam Joanne Morochazario Theophili Impe-

Imperatoris præceptore hæretico, & mago ad Patriarchatum Constantinopolitanum evecto: Hic, cùm natio perfida, & dura (*Bulgarorum*) in Romani Imperii fines excursionem fecisset, tribus freta ducibus, hujusmodi consilium dedit: fieri debere malleos tres æreos ingentes, & viris manu promptis tradi, cum his se accessurum noctu ad statuam quandam tricipitem, quæ in Euripo Hippici olim jam stabat: fecit, accessit, jussit, validè singuli singula capita percuterent, ut in terram quasi una plaga decuterentur, ipse laica veste inductus, ne deprehenderetur, magica quædam verba submurmurat, & vim statuæ omnem adimit: ex tresviris illis duo fortissimis ictibus duo statuæ capita dejecerunt, tertius remissiore manu tantùm inclinavit, nec totum avulsit caput reliquum. Et ecce similem duces illi experti sunt eventum. Namque in eorum exercitu vehementi seditione, & hinc orta pugna intestina, duo duces cecidere, tertius ampla, non tamen lethali plaga sauciatus cum exercitus reliquiis domum se recepit.

§. V.

SI Magistratus, & Judices: Illos cæteris omnibus libentiùs appetunt, eò quòd gentem maleficam pœnis, ac suppliciis persequuntur; & cùm in eorum manus deveniunt, pertinaci silentio omnia quæstionum tormenta ferendo superant; aut si loqui lubeat, nihil contra se pronuntiant; eo quòd vel corporis duritie: vel animi obfirmatione equulei, ac trochlearum dolores ferunt: vel se indolorios faciunt, & insensibiles etiamsi quævis suppliciorum genera adhibeantur. Unde artem arte deludentes ab ipsis etiam invitis libertatem distorquent; & eam aliquando aliis in carceribus detentis, & vinculis eorum ope ereptis tribuunt. Quod probat Delrius *lib.3. disquis. magic. par.1. qu.5.* dicens *cùm Parisiis ante annos triginta degerem, fama publica ferebat, famosum magum* (*quem* sæpè egomet vidi) *nomine Magistrum Goninum, cùm propter facinora varia ad laqueum damnatus fuisset, sic illusisse judicibus, ut pro ipso viderint appensam patibulo primi Præsidis mulam. Nihil affirmo; sed hoc fama dispersum sæpè audivi: certè ille judicio supervixit.* Hæc Delrius, sed apertiùs confirmat hoc quotidiana experientia: Licèt enim plures apud judices malefici, ut variis criminibus obnoxii deferantur; pauci tamen pœna mortis, vel alio graviori supplicio damnari conspiciuntur. At quod deterius est, quando etiam ipsosmet judices maleficiis, ac diris tormentis appetere conspiciuntur. Notum illud, quod refert Cumanus Episcopus de illo Judice, qui volens experimentum facere: an ea, quæ vulgò de magis circumferuntur, vera essent, facta conventione cum muliercula, & egressus ex urbe ita verberibus à dæmonibus exceptus fuit, ut postea decima quinta die cum aliis comitibus ultimum diem obierit, quod non paucis accidisse refert Ananias *lib.4. de nat. dæm.* Veruntamen hoc accidere tantùm illis asseverat, quos avaritia excæcat, quos trahit ambitio, quos crudelitas, vel vindictæ amor agit; qui curiositate adducti perperàm multa designant, hos, ait, crebrò sic à dæmone excipi, & impeti, ut aliquando necem non evadant. Qui enim Deum præ oculis habentes rectè, ritèque suo funguntur officio, pietate, fidei firmitate, justitiæ zelo, & maxima in Deo, & præcipuè in Sanctissimo nomine Jesu confidentia suffulti hi peculiare à Dei protectione illæsi conservantur: ut latiùs probavi supra *disp.1. n.* 105. *& sequentib.* & latissimè infra *to.2. disp.4.* 587 Magistratus, & Judices.

§. VI.

SI Doctoratus prærogativa insigniuntur: fictis revelationibus, visionibus extaticis, dæmoniacis suggestionibus, & aliis artibus in speciem sanctis, & miraculosis deceptos sæpiùs in gravissimos errores trahunt; aut ita suis præstigiis implicant, ut in iis se ignaros, vel cæcutientes fateri cogãtur. Quinimò multos sub prætextu 588 Doctores.

ut sapientiores, ac potentiores universo appareant, sæpiùs ad scientias perniciosas, chyromanriam, metoposcopiam, astrologiam judiciariam, necromantiam, artem magicam, & maleficam, cæterasque abominandas, ac diabolicas artes pertrahunt. Hoc apertè constat per Guilhelmum Edelinum Doctorem Sorbonicum Magistrum in Theologia, de quo Jaquerius *in flagello fascinariorum*, & Monstreletus *par. 3. Chronic.* plura tradunt. Is fuit Prior S. Germani in loco, quem vocant Galli en haye & ante fuit Monachus S. Augustini, & priùs etiam aliorum ordinum: Unde ex hac istius Doctoris inconstantia evenit, quòd in varias incidit hæreses, quas posteà ipse sponte confessus est: deinde se in cultu dæmonis cum pluribus aliis complicibus realiter, & pluries convenisse, dæmonem quandoque in forma hominis: quandoque in forma hirci apparentem coluisse, ibi Deum, & fidem catholicam, Beatamque Virginem, & Crucem se abnegasse, patefecit: asserendo etiam, quomodo à dæmone, dum in ipsius sectam fuit introductus, sibi demandatum fuerit, ut in posterum diabolicum augere dominium, & averni imperii dilatare confinia, aliis prædicando, rationibus, & argumentis, ejus sequelam suadendo, velis, remisque contenderet. Huic affinis est magus ille, de quo supra *n.* 507. *&* 546. & alibi sæpiùs; qui cùm in studiis philosophiæ, & legis utriusque versaretur, essetque subtili ingenii acie valdè præditus, altiora, & secretiora addiscendi desiderio flagrans, cum quibusdam viris doctis, **sed hæreticis, magis, & maleficis** continuè conversabatur, quorum doctrina magica, arte malefica, moribus pessimis imbutus, ut quæ theoricè didicerat, practicè experiri, ac suo appetitui facere satis valeret, quod sine dæmoniaca ope præstare nequibat: eorum rationibus, & argumentis apparentibus, ex variis hæreticorum, necromantium, & aliorum impiorum auctorum libris, & scriptis desumptis abstractus, & illectus dæmoniacæ tandem servituti totum se devovit, & ut tali patrono, se fidelem servum, & affeclam exhiberet; jam juris utriusque doctoratu insignitus, iisdem rationibus, & argumentis apparentibus alios seducere satagebat. Unde mihi sæpiùs repetebat illa verba Divi Pauli *Rom.* 12. *Non plus sapere, quàm oportet sapere; sed sapere ad sobrietatem*, quia enim ajebat, *plus scire volui, quàm oportebat, non mirum, si multis difficultatum nexibus videor implicatus, quo evadere, & contrarium mihi suadere, hoc opus, hic labor*. Sed utinam alios non habuisset ejusdem farinæ socios. Audivi enim à quodam Religioso fide digno, alium jurisperitum prædicti magi fidelem Achatem ante semestre ad Sanctissimæ Inquisitionis tribunal fuisse delatum, quòd mulierem quandam nobilem maleficio interemisset; idcircò extra illius diœcesis limites fuisse deportatum. En quomodo magi, & malefici Doctores, ac Sapientes se in diabolicam adigere servitutem moliuntur, & in æternæ damnationis barathrum detrudere contendunt!

§. VII.

589 Medicos. Si verò medicinam profitentur: Rident eorum conatus in morborum curationibus; eò quòd temerè diversa adhibent remedia, irritisque pharmacis pristinæ sanitati restituere conantur infirmos, quos ipsi maleficiis affecerunt, insignemque eorum famæ maculam inurunt, dum imperiti ab aliis judicantur. Hujus veritatis luculenta exempla refert Joannes Fernelius Medicus excellentissimus *lib. 2. de abditis rerum causis cap. 16.* quæ supra retuli *disput. antec. n.* 453. à quibus non sunt dissimilia, quæ adducit Codroncus tum de sua propria filia: tum de aliis *in lib. de malef. ac morb. malef.* ad quæ remitto lectorem. Nunc placeat inter multa, quorum fui testis oculatus, duo tantùm audire.

Primum: Quædam puella decennis nomine Catharina filia cujusdam Civis Tarvisini an. 1648. mense Januarii, cùm è gymnasio domum permearet, inopinanter cecidit in terram: & ecce non nisi maximo labore, ac difficultate ingenti resurgere potuit, ac domum pervenire: toto enim corpore contremiscens, clausis dentibus, & ore, manus, & brachia, cru-

crura & pedes ita habens distractos, & dissolutos, ut ad naturalia munia obeunda impotens effecta videretur: noctu verò voces brutis non absimiles emittebat: os ejus, & dentes non nisi cultris ad alimentum saltem liquidum pro corporis nutritione intromittendum aperiri poterant. Accitus fuit Medicus, qui epilepsia, aut apoplexia laborantem existimavit: variis per mensem usus est remediis, & præcipuè ignem adhibuit; sed omnia incassum; nullum enim naturale remedium proficere comperiebatur, quin semper puella deteriùs se haberet. Mater tandem quendam ex nostris Religiosis Exorcistam pium, ac devotum advocavit, qui exorcismis, & orationibus cæpit dæmonem impetere; & tunc puella aliqualiter meliùs se habuit: quæ enim non poterat suis consistere pedibus, seipsa sine ullo adjutorio stare cæpit. Ex quo talem infirmitatem à dæmone prodeuntem existimans Exorcista, admonitus, me post triduum illùc profecturum, dixit parentibus, ut sustinerent modicum in applicandis remediis naturalibus, donec eò pervenissem. Illùc appulsus unà cum prædicto Exorcista puellam invisi, & more meo priùs instructis parentibus, & puella pro captu suo, quæ benè audiebat, & oculis aspiciebat, ut crederent in potestate ab Ecclesia tradita Exorcistæ ad dæmones effugandos, & confiderent in divina clementia, ac bonitate, & in virtute Sanctissimi Nominis Jesu: præcepi dæmoni, ne impediret omnes ejus potentias sensitivas tam exteriores, quàm interiores, nec non vegetativas, ut omnia sua liberè possent obire munia. Sic signo crucis munitis capite, fronte, ore, gutture, brachiis, manibus, & pedibus; tunc illicò incedere per domum, manibus se signare signo crucis, ore loqui, orationes, quas illi recitandas imposui, devotè, & clara voce enuntiare, panem, vinumque benedictum manducare, & bibere; cæterasque operationes naturales naturaliter exercere incepit: quæ postea biduo sequenti à Matre, & consanguineis ducta ad Ecclesiam Fratrum nostrorum, Superiore, ac pluribus Fratribus Conventus præsentibus ante Altare Sanctissimi Nominis Jesu sæpiùs adversùs dæmonem factis, ac repetitis à me præceptis, ut ab ea exiret, nec ampliùs ei noceret; tandem divino favente Numine à dæmone totaliter libera extitit.

§. VIII.

Alterum huic affine accidit Venetiis ejusdem anni pridiè calendas Julii. Stephanus de Conversis à Pesaro vir ætate 33. annorum vitriarius ad me accessit tertia die Augusti, qui mihi enarravit: cùm die prædicta Junii unà cum duobus suis sociis in sua moraretur officina; alter eorum carbone in terra circulum pinxit, in quo descripsit hominis caput cum parvo pileo, pennis exornato: alter verò interim quædam verba submurmurabat incognita: tunc dictus Stephanus quodam impulsu ductus, & quasi coactus fecit, & ipse figuram sui capitis in medio circuli; deinde iidem socii dederunt illi bibere vinum, quo hausto illicò conturbata sunt omnia viscera ejus, & torquebantur quasi à canibus lacerarentur, nec sine mora insanire cæpit, & loquens, ut mente captus, ac delirio affectus suum pugnis, ac colaphis caput percutiebat, ac furiis agitatus huc, illùc discurrebat, & extra urbem quinque milliaria aufugit: sed videns hominem strictum habere gladium, timuit ab illo occidi; ideò retrogressus domum rediit, omnia subvertens, ac confundens. Accersitus fuit Medicus, qui eum ut insania, ac delirio laborantem validissimis purgare cæpit pharmacis, sanguinem emittere, super caput imponere pullos columbarum, ut solent delirio laborantibus; & cùm quandam ei dedisset medicinam ex pinguedine viperæ confectam, quia timebat etiam illum veneno affectum; tunc ægro videbatur, totum habere corpus viperis, ac serpentibus repletum, quæ omnia ejus membra dilaniarent; sic quibuscunque adhibitis remediis, nunquam tamen convalescebat. At cùm haberet lucida intervalla, quibus suam cognoscebat indispositionem ad me fuit adductus; sic priùs eo instructo in fide, & dæmoni facto præcepto, si adesset, ut se manifestaret; illicò magnis clamoribus se totius mali inventorem, & auctorem prodidit; ideoque cùm tunc non esset tempus opportunum, ut postera die, ad me rediret, statui; qui unà cum suis

consanguineis, & amicis regressus coram Patre Vicario Conventus; divina clementia, ac bonitate opitulante in virtute SS. Nominis Jesu fuit à dæmoniaca tyrannide liberatus. Et licèt diebus sequentibus adhuc aliqualem à dæmone passus fuerit molestiam, quia modicæ erat fidei; attamen iterum à me instructus, ac novis benedictionibus munitus totaliter à dæmonis vexatione liber evasit. Videas ex his, quomodo magi, & malefici in Medicos injustè se gerant, eorum conatus dæmoniaca ope deludentes, dum illorum pharmaca, ac medicamina vana, inutilia, & inania reddere conantur.

§. IX.

590 Artifices. QUòd si artes exercent mechanicas; quàm variè eorum opera labefactent, quis enuntiet? Ædificant domos, aulas, & palatia; sed ruina, aut incendio absumuntur. Navigant; sed horrendis jactantur tempestatibus: vel in glomeratos aquarum vortices demerguntur. Arant, & semina mittunt in terræ sinum; sed cælum æneum non dat pluvias: aut liquidum nimias dat: terra arescit, aut diluitur; seminum humor hauritur; sata putredine marcescunt; etsi cæli, terræque beneficio debitum sumant incrementum, antequam ad maturitatem perveniant, grandine, aliisque intemperati aeris injuriis reiiciuntur. Hortos colunt, & vineas; sed turgentes arborum, & vitium gemmas pruinæ decoquunt. Aurigant bigis, & carro vehuntur; sed tardis, aut claudicantibus equis, & bobus; aut subito terrore percussis, jugumque excutientibus: aut præ lassitudine taliter fessis, ut semineces cadant. Equitant pompaticè; sed violenter detruduntur in terram, & præcipites deiiciuntur in foveas, ubi collisione corporis intereunt: aut crure perfracto pro mortuis domum referuntur. Dolant ligna, sed securis alto vulnere tibiam aperit. Ferrum tractant candens; sed incautè ex forcipibus excidit; manumque, aut pedem absumit. Denique laborant variis artibus; sed rigent digiti, manus dissolvitur, brachium assuetum denegat officium; maximoque artificis damno opera relinquenda, & lecto incumbendum. Quæ omnia maleficos ope dæmonum sæpè suis incantationibus præstare, experientia docet.

§. X.

591 2. Mulieres. SImili injustitia mulieres vexant, dum perturbata phantasia exosos reddunt maritos: vel philtris amatoriis affectos avocant; & aliò transferunt: vel muliebri arctatione, sortilegisque ligaminibus steriles in perpetuum reddunt: aut ad tempus impediunt generationem: vel prægnantium abortum procurant: vel parturientes exsecto utero, & repugnato fætu doloribus conficiunt, vel lactantes exsugunt, & desiccant, ita ut ablato lacte fætum perire necesse sit, vel lacte abundantes secretò mulgent, ne lac nutriendo pusioni sufficiat. Quarum omnium plurimæ ad me accesserunt prædictis affectæ maleficiis, quæ post perfectam in fide, ac fiducia in Deo instructionem ut plurimùm optatam sanitatem sunt assecutæ. Quod patet etiam ex jure canonico *in titulo de frigidis, & maleficiatis, & 33. qu. 1. cap. Si per Sortiarias*, & Constitut. Innocentii Octavi. *Sanè nuper*. Sic tenent communiter Theologi *in 4. sentent. dist. 34.* & Canonistæ *in tit. de frigidis, & malefic. & in d. 33. qu. 1. cap. Si per sortiarias*. Auctores Mallei *1. par. qu. 8.* Petrus Binsfel. *de Confess. malef. quæst. p. 1. concl. 6. & in Epist. dedicat.* Delrius *disquis. mag. lib. 3. p. 1. q. 4. sect. 3. & 8.* & communiter omnes, qui de malef. tractant.

§. XI.

§. XI.

ET ne quid malitiæ desit, pueros lethaliter insequuntur: Hos in utero interimunt ope dæmoniaca: aut recenter natos occidunt: aut in altum elevatos dæmoni offerunt, & consecrant, aut infixa in cerebelli sutura acu necant, aut detrahunt cunis ignibus concremandos, aut in fluentem demergendos, aut in suos cætus asportant, aut pronos in culcitram sternunt, & sic extinguunt, aut introrsus demittunt laxatis fasciis, ut agitatione contra se magis astringant, aut candentes carbones cunis superiniiciunt: aut manu quasi adblandientes, & caput demulgentes maleficio inficiunt, aut pulvere venenoso conspetso morbis ignotis afficiunt: Sic quædam mulier Bergomi mihi enarravit se dum suum reliquisset infantulum in lectulo summo mane dormientem, & è cubiculo recessisset post modicum tempus rediens ad cubiculum, invenisse in lectulo solummodò fascias ita benè convolutas, acsi illis infans esset præcinctus, quod naturaliter fieri non poterat, & infans totus niger effectus subter lectulum mortuus decumbebat. Hoc Doctores etiam mallei maleficarum exemplo confirmant *in 2.p., q.1. cap.13.* ubi narrant, in Diœcesi Basiliensi, & oppido Dan, maleficam obstetricem incineratam, quæ confessa est, se ultra quadraginta pueros enecasse. Et Nicolaus Jaquerius *in flagello hæretic. fascinar. cap.15.* attestatur, in Galliis repertum fuisse suis temporibus Magum Baronem, qui clam jugulasset circiter viginti pueros, ut de eorum sanguine quendam librum conscriberet in obsequium dæmonum, qui deprehensus fuit, & publicè pœnam tantis sceleribus debitam persolvit. Quare tanta est maleficorum malitia, & injustitia, ut omnis conditio, omnis ætas, omnis sexus eorum vexationem, & molestiam sentiat, quæ ingravescit, & malis fit cumulatior; cùm (ut superius variis locis ostendi) morbos cognitu, & curatu difficillimos, ipsamque mortem corporibus inferunt: animos ad amores improbos, odia intestina, similesque motus provocant; spiritum dementia, deliramentis, & illusionibus turbant; totum hominem transformant, transportant; fascinant, incantant, dæmoni obsidendum tradunt; nec aliquid in hominibus, mulieribus, pueris, & puellis, animantibus, arboribus, plantis, & elementis intactum relinquunt, ut illos communes hominum hostes, pestes orbis, naturæ monstra, horrendaque mala jure possimus appellare: sicut etiam naturæ peregrinos vocat Constantinus Imperator *in C. de malef. & mathem.* dicens: *Multi magicis artibus usi, elementa turbare, vitam insontium labefactare non dubitant, & manibus accinctis audent ventilare, ut quisque suos conficiat malis artibus inimicos. Hos, quoniam naturæ peregrini sunt, feralis pestis absumat. Natura*, inquam, *peregrini*: *quoniam*, ait Binsf. *Comment. in dictam legem, vitæ humanæ insidiantur; & non solùm alienæ; sed etiam quasi propriæ, dum proprios nonnunquam infantes, qui sunt portio suæ substantiæ, occidunt: dæmonibus consecrant, ut dictum est supra: aliquando corda eorum comedunt: aliquando autem igne in pulveres, quibus ad nefandos actus abutuntur, redigunt. His accedit, quòd destruunt ea, quæ ad conservationem humanæ vitæ necessaria sunt. Quare meritò ea pœna, quæ hic decernitur, sunt digni, ut scilicet bestiis tradantur ad dilacerandum.* Si ergo magi, malefici, & sagæ tot mala & damna inferunt universo, tot injustitias adversùs homines, mulieres, & pueros in bonis animæ, corporis, & fortunæ committunt, quidni damnorum restitutioni erunt obnoxii? Quis ibit inficias? 592 3. Pueros.

ARTICULUS II.

In Mortuos.

§. I.

593 Honos semper habitus mortuis.

TAntus semper fuit habitus mortuorum corporibus honos, ut nihil fuerit antiquius; nihil sanctius humanioribus totius orbis nationibus, quàm illis justa persolvere, & pia liberalitate invicem decertare, quænam majoribus impensis eorum exequias celebraret. Pretiosis namque unguentis delibutos aromaticis aspersos pulveribus, auro, ostroque conte&tos, pompaticè variis adhibitis cęremoniis juxta cujusque ritum efferebant: multis lachrymis, frequenti ejulatu, lugubri lamentatione in atris, pullisque vestibus abeuntes honorificentissimè prosequebantur, depositos in sepulchris, multa, & bona in eorum requiem precantes, terra levi tegebant, & magnificentissimis pro sua quilibet facultate monumentis erectis, atque excitatis tumulis eorum memoriam immortalitate donare nitebantur, ut testantur Cicero 2. *de legib. & pro Quint. & pro Cluentio.* & Plinius *lib.*8. *cap.*42. Quod etiam hoc nostro ævo in morte Pontificum, Imperatorum, Regum, Principumque, & aliorum virorum virtutibus, ac rebus egregiis illustrium servari in comperto est. Ideò in cadavera sævire: aut sepulchra violare, quæ tanquam sacra ab omnibus habebantur, nefas; & maximè à christianis, qui augustiori ritu, sanctioribus cæremoniis, locisque sacratioribus defunctorum corpora efferre consueverunt: utpote qui illa sepulchris, & cæmeteriis inferunt, in pulverem quidem humano more solvenda; sed iterum divina virtute suscitanda. In hujusmodi autem delinquentes, vel deportationis: vel mortis pæna statuta in viliores *L.*3.§. *adversus ff. de sepulchro violato*, & posteriore jure in utriusque speciei evocatores à Constantino lethale supplicium sancitur. *L. qui sepulchr. C. eod. tit. & L. Multi C. de malef. & Mathem.* & in lege canonica à Bonifacio VIII. *in Extravaganti de Sepulchris*; *quæ incipit. Detestandæ: excommunicantur omnes, etiam Pontifices exenterantes mortuos ad eos conservandos: aut eos in frusta, seu membratim concidentes; aut in aquis coquentes, ut ossa carnibus denudata deferant, & sepeliant in alio loco; & qui hæc fieri jubent: & absolutio Papæ reservatur.* Canonis autem hujus materia ut notat Cajet. *in verbo, Excommunicatio cap.*70. est crudelis immanitas in cadavera humana. Ad cujus pænam incurrendam quæ conditiones requirantur, legas Gregor. Sayrum *Thesauri casuum conscientiæ lib.*3. *cap.*30. *nu.*2. Angel. *verbo, excommunicatio* 5. *casu* 32. Antonin. 3. *par. titul.*15. *cap.*64. Sylvest. *verb. excommun.*7. *num.*79. *excommunicatione* 41. Tabien. *verb. excomm.*7. §. *Secundus.* Navarrum *in Manuali cap.*27. *n.*105. *vers. Decima nona*, Sebastianum Medic. *par.*2. *summæ titul.*9. *qu.*78. *num.*134. & communiter summistas ubi *de Excommunic.* At maleficos omnem humanitatem, & pietatem exuisse asserendum est, qui non solùm hæc justa non solvunt; sed summa injustitia, & detestando sacrilegio ad usus sortilegos cæmeteria profanare, aperire sepulchra, & mortuorum eruere cadavera, non verentur.

Hunc violant magi.

§. II.

594 1. Cadavera eruendo.

QUis tale facinus credat, si coram Judicibus unanimi sagarum, & maleficorum confessione auctenticè facta, non veniret testatum? Tanta enim est dæmonis malitia, & tam ingens ejus in homines odium, ut omnibus ludibriis humanam naturam afficere quærat; nec indigniora, & injuriosiora invenire possit, quàm per homines suæ tyrannidi mancipatos reliquias hominum exhumare; & iis majori cum dedecore, atque contumelia in ipsorum perniciem abuti. Hoc illorum mini-

More.

ministerio perfecit antiquitas, cùm is esset ritus infamis sortilegorum vatum, qui animabus evocandis vacabant, exhumata torquere cadavera; & certis carminum incantamentis ad colloquium impellere, in quibus non animas loqui; sed dæmones pro certo credendum est. Quod à Nerone, Pisone, & Juliano, aliisque sæculorum eventus, fortunas, & casus curiosè, & sacrilegè sciscitantibus factitatum fuisse, tum sacri, tum profani testantur auctores. Ea fortè causa fuit, cur Larissæ in Thessalia cadavera mortuorum pervigili, & diligenti custodia servarentur: nimirum, ait Apulæjus *lib. 2. de Asino aureo*, ne sagæ mulieres, quibus ea regio abundabat, illa contumeliosè demorsicarent: præsegminaque ad exitiales viventium fortunas converterent. Hoc idem modernis temporibus præstat per eosdem necromanticos, qui cadaveribus invigilant recens funere obrutis, & humo conditis. Nocturno nanque tempore ea refodere, & exhumare solent; præsertim si quæ sunt vel suppliciis interfecta, & affixa patibulis: vel cæde aliqua indigna, & inhonesta perempta: vel abortu ante perfectionem, & integram formationem egesta, quasi in iis major vis, & potestas contineatur: ut testantur Plinius *lib. de sacrificiis cap. de vero cultu*, & Psellus *lib. de dæm.*

Antiquo.

Moderno.

§. III.

595 2. Adhibendo ad maleficia.

HÆc autem exhumata corpora laniando, discerpunt, & aliquando ex detracta eorum cute membranulas adaptant, quibus barbaros, & ignotos characteres inscribunt; iisque posteà utuntur ad ea, quæ maximè cupiunt consequenda. Aliàs membrum aliquod resecant, pedes, manus, vertebras; costas, & id generis alia: vel cerebrum, epar, fel, jecur, & intestina, quæ desiccant, & rebus amaris; puta, lupinis, fuligini, feli, bubulo, ad ingratiorem saporem immiscent: ut plurimum integra cadavera assa in cineres, vel elixa in massam reducunt; & in magicos usus convertunt. Quod & Baptista Porta Neapolitanus *libr. 2. magiæ naturalis* observavit sua ætate factum. Cùm in cineres ariditate abeunt, urendis nemorum arboribus, & interficiendis segetibus, vitibus, & satis in ventos cum execratione spargere solent. Cùm in massam friabilem adhibitis, & commixtis quibusdam aliis coalescunt: scopas illiniunt, quibus insidentes illicò in sublime feruntur, & in loca à magistellulis condicta deportantur. Vel potionibus immiscent, quibus ad certam eorum, quos peremptos volunt, utuntur perniciem. Qua de re Agrippa, Petrus de Abano, & Picatrix tres damnatæ magiæ proceres plura, quàm è re hominum sit, præcepta reliquere.

Hoc pluribus probat exemplis Remigius *lib. 2. cap. 3.* quem eò libentiùs in testem adduco, quòd in Lotharingia cognitor publicus ex judiciis capitalibus nongentorum hominum, qui sortilegii crimen intrà annos quindecim in eo Ducatu capite luerunt, multa referat, quibus adhibendam esse fidem, nemo negabit. Inter quæ illud in proposito notandum venit, maleficos non solùm cadavera in usus magicos convertere; sed aliquando brachia resecare in usum nocturni luminis: si cui fortè venenatam potionem infundere: aut quid similis facinoris perpetrare velint. Ait enim capite citato, à se repertos magos, qui ex duobus cadaveribus ab ipsis ex cæmeterio Guermingensi erutis dextrum brachium resecaverunt, cujus extremi digiti flamma sulphurea, ac violacea tantisper ardebant, quoad maleficia intentata perficerentur; quibus absolutis, flammaque extincta, tam integri, illibatique remanebant, quàm si lumini fomitem nullum adipe præbuissent idque quoties opus erat, repetitum fuisse ab istis facinorosis hominibus cum eadem digitorum incolumitate. 596

§. IV.

QUod confirmat Delrius *lib.3. disquis. magic. par.1.q.2.* lepida, & festiva historia, quam hic in honestæ voluptatis gratiam lectoribus apponere placuit. *In Leodiensis ditionis oppido, cui nomen est Huyo (ut quidam) vel Dinanto (ut alii) ad commune diversorium duo fures noctu venerunt, qui se à via admodùm fessos simulabant: cæna sumpta negant se cubitum aliò ituros; sed importunè admodùm pervicaci instantia tandem abs caupone impetrant, ut liceat ad ignem in culina somnum capere. Intereà ancilla domus, cui non satis isti peregrini placebant, absconditè clanculum per foramen quodam conspicit, quid acturi. Nocte intempesta videt è marsupio manum abscissam mortui depromere, & digitos inungere; tum ad motos igni incendere: omnes lumen recipere, uno excepto: id verò tanquam insolitum fures mirati sæpius tentabant, & flammam admovebant, sed frustra semper. Tum eorum unus, quid tum, ait, si unus dumtaxat in domo vigil? & affixa ad caminum manu quatuor digitis velut candelis obscura flamma corruscantibus, domo egressi, noto sibilo socios advocant ad prædam. Puella subsequitur egredientes, & janua revoluta, domo excludit. Inde erumpit in herilem thalamum, invenit omnes altum adeò stertere, ut nulla vi possent evigilare. Intereà fures per fenestram quandam se dirigebant in domum, occurrit ista, & scalis deturbat. Instabant tamen, & alium moliebantur ingressum: hæc luminis memor, & suspectione hanc esse soporis domesticorum causam, omnes digitos exsufflat, ut lux emortua, dormientes experrecti ad clamorem accurrunt, & domo protelant manifestarios, qui post aliquot dies capti, facinus confessi fuere.*

Claudat hanc disputationis partem tam grata narratio, cùm satis superque constet, maleficos esse diabolicos homines fœdere, societate, & ministerio, & diabolos humanatos impietate, iniquitate, & injustitia: ut ex eorum moribus juxta duplicem illam relationem, de qua superius *n.*49. omnibus innotescit.

PARS TERTIA.

Quanti sint.

597 QUamvis facilè sit unico verbo definire, quanta sit veneficorum virtus. (De illa enim quantitate virtutis, non molis, aut numeri loquimur;) ex communi Theologorum regula, quam refert Petrus Binsfeldius *dub.2.concl.3. Quæcumque possunt dæmones, possunt etiam magi, & malefici eorum opera*, cùm fusiori oratione in secunda disputatione declaraverim, quæ sit potentiæ, & voluntatis diabolicæ virtus; ex qua colligere licet, quænam maleficis competat. Attamen, quia illa regula non est usquequaque vera, cùm multa possint illi, quæ istis sunt impossibilia: Investigandum est in hac tertia parte, quantam hæ infernales locustæ acceperint potestatem: quam similem esse potestati scorpionum terrestrium docet Joannes: etsi non tantam; cùm scorpiones terræ homines, & vegetantia possint veneno necare; locustæ verò inferni: ut prosequitur idem dilectus Domini Discipulus, læsionem, aut mortem inferre non valent hominibus, qui habent signum Dei vivi; aut fæno, & omni, quòd viride est super terram; sed solùm lædere mensibus quinque eos, qui tali nota non insigniuntur: Et quia omnes magicæ operationes, prout ad quatuor magiæ generaliter sumptæ species: Divinationem, Vanam observantiam, Magiam Specialem, & Maleficium revocantur, scientiam ac potentiam vel speculativam: vel practicam maleficorum spectant. Ideo primò de speculativis: Secundò de Practicis eorum operationibus duplici capite disputabitur. Ex quibus quid sciant, & possint: seu quanti sint in scientia, & potentia manifestum fiet.

Regula Theologorum quæcunque possunt dæmones, possunt, & malefici.

Intelligenda limitate.

Ideo videndum quanti sint. In scientia quoad speculativam In potentia quoad practicam.

C A-

CAPUT I.

Quoad Speculativam.

Tota veneficorum scientia, & universa speculatio duabus magiæ latè sumptæ speciebus concluditur: Divinatione, nempè, & Vana observantia, quæ sunt species superstitionis. Nam cùm *Superstitio sit vitium secundùm excessum virtuti Religionis oppositum*: ut docet Augustinus *lib.2. de doctrina christiana cap.* 18. *&* 20. & post eum D. Thomas 2.2.*quæst.*92.*art.*1. Per illam homo solet excedere. Vel quia Deum non debito modo colit: Vel quia creaturam modo colit indebito. Primum fit, cùm Deo Optimo Maximo cultus defertur aut falsus, aut superfluus. Falsus si colitur cæremoniis Judæorum, turpium admixtione in divinis officiis; mutatione materiæ: aut formæ sacramentorum; aliisque hujusmodi, quæ ex suo genere sunt peccata lethifera. Superfluus. Non quòd Deus vero cultu nimium coli possit: vel majore, quàm dignus sit (omnis enim cultus; quem creatura ei exhibere potest, infinitè ejus dignitate minor est) sed quia assumuntur alia, quàm debent, quæ ad illum honorandum non sunt idonea; ideò est excessus non respectu dignitatis divinæ; sed respectu eorum, quibus coli debet: putà, si variantur cæremoniæ ab Ecclesia præscriptæ: aut præter ejus usum religio ponitur in iis rebus, & circumstantiis verb. grat. numero, situ, colore, in quibus constituenda non est. Secundum accidit tripliciter, primò si cultus adorationis summæ Deo debitus creaturæ exhibeatur. Secundò si ab illa quæratur notitia rerum occultarum, & futurarum, quæ à Deo solo haberi potest. Tertiò si ei tribuatur actuum directio, quæ fieri debet à Deo, ut ab ejus cultu requiritur: Ideò quatuor superstitionis species assignantur à Div. Thoma ex mente Augustini. Superstitio indebiti modi colendi Deum: cùm falso, aut superfluo cultu honoratur. Idololatria, Divinatio: & Vana observantia: cùm triplici illo modo creatura honoratur, ut Deus. Et quia magi, & malefici Deum verum abnegantes, dæmonem pro Deo habent: ut ante monuimus: divinosque honores ei ferre non verentur; nihil mirum, si idololatria peccantes, divinationibus etiam, & vanis observantiis vacent; totamque suam notitiam, & cognitionem maleficam à dæmone hauriant: sivè Divinatricem: sive Observatricem: ut sequentibus sectionibus comprobabitur.

598 Scientia speculativa maleficorum continetur. Divinatione. Vana observantia.

Ideò, Alia est Divinatrix. Alia observatrix.

SECTIO I.

Divinatricem.

Rerum occultarum, & futurorum contingentium notitia triplici modo ab hominibus acquiri potest: Prophetia, Conjectatione, Divinatione.

599 Tripliciter acquiritur notitia rerũ occultarum & futurarum contingentium.

§. I.

Prima à Deo semper infunditur. *Est enim*, ut diffinitur à Cassiodoro *præfat. in psalm. divina inspiratio rerum à nobis procul distantium eventa, immobili veritate, & maxima cum certitudine prænoscens, atque denuntians*. Sed breviùs à Joann. Francisco Pico *de prænotion. Est divina illustratio, qua res intellectui humano absconditæ certitudinaliter prænoscuntur*. Nam quis hominum quantavis sit ingenii acuminosa subtilitate præditus: vel abstrusiora Dei consilia, & mysteria fidei indagare: vel rerum ex libera hominum voluntate dependentium eventus futuros præcognoscere potest, absque divina revelatione: cùm horum omnium cognitio solius Dei sit? quia ad perfectam eorum cognitionem certitu-

1. Prophetia, quæ est à Dei inspiratione.

dinalem necesse est, res futuras contingentes cognosci tanquam præsentes, quod soli Deo convenire, certum est, cui nihil absconditum, distans, prætetitum, & futurum: sed omnia nota, intima, & præsentia.

Quare, ut ab hominibus dignoscantur, necesse est, ut ille, in cujus æternitate, & infinita notitia patent, suo influxu, instinctu, & illuminatione ea manifestare dignetur, aut per Angelos, qui ordinarii sunt secretorum divinorum nuntii: aut per illustrationem intellectus, qui immediato Dei operantis influxu, vel conjuncto concursu phantasiæ cooperantis elevatur. Quod dum fit, homines: quibus propheticum lumen impartitur, sic mente illustrantur, & voluntate afficiuntur, ut apertè cognoscant, & firmissimè credant, Deum esse suæ revelationis auctorem; atque intimo sapore discernant certissimè, ut ait D. Greg. *lib.4. Dialogor. cap.48.* se non humanis somniis, aut diabolicis fraudibus illudi; sed divinis splendoribus, & lumine prophetico, quo clarè futura cernuntur, illustrari; ut eventu semper prædictioni correspondente posteà comprobatur, ut latè docent Beatus Vincentius Ferrerius *tractatu de vita spirituali cap.11. & 12.* Joann. Gerson *tract. de probatione spirituum:* Cardinalis Turrecremata *in præfatione Defensorii revelationum B. Birgittę.* Henricus de Firmaria *lib. de quatuor instinctibus:* Ægidius Carlerius *par.1. sportę fragment. in princ.* Hieronymus de Ferraria *in Compendio reuelat.* Joan. Franciscus Picus *lib. ult. de prenotion.* Ribadeneyra *lib. de tribulatione c.15.* Francisus Ribera *lib.1. vitę de Jesu c.2.* Joannes de Horosco *de vera, & falsa prophetia*, & Delrius *lib.4. Disquis. magic. c.1. q.1. 2. & 3.*

§. II.

600 2. Cõjectatio ne quę est ab humana observantia.

SEcunda est conjectatio, quæ ex disciplina, & observatione humana, atque ex prudenti causarum, signorumve consideratione procedit. Cùm homo solers præsentia ordinat, præteritorum recordatur, & futura prævidet: quæ sunt tria officia prudentis sagacitatis: ut docet Aristoteles *6. Ethic. 7.* Dum præsentia tractat in consilio res adhibet, bona, malaque discernit, secernit cognitum ab incognito; noxia, & utilia segregat; & quæ deligenda, aut fugienda sunt, intuetur.

Prudentia etenim, cùm *sit recta ratio agibilium*, ut definit Arist. *loco cit.* tanquam oculus quidam mentis undequaque lucidissimus ostendit, quid facto opus sit in qualibet occasione; modumque, & ordinem tribuit iis, quæ facienda esse judicat. Dum præterita revocat in memoriam, illa cum præsentibus confert. Et ex iis, quæ aliàs evenere, coniicit, quid futurum sit. Ex quo etiam rectè versum illum ex 1. *Homeri libro* usurpabimus.

Qui scit preterita, ac presentia, postque futura.

Quem Virgilius vertit ad hunc modum.

Quæ sint, quę fuerint, quę mox Ventura trahantur.

Duo nanque sunt, quæ prudentiæ habitum fingunt, quorum alterum est mens disciplinis, & cognitione munita. Alterum spectacula, & negotia partim seipso partim alio modo percepta; quia neque is, qui rationibus, ac exquisitis contemplationibus animum exercet, satis idoneus est ad prudentiam; Neque ille, qui talium animi ornamentorum nihil consecutus, in multis aliis rebus experiendo versatus est. Prior enim ad singularia perpendenda cæcum habet animum. Alter in universalium contemplatione nihil videt; ideò ut præsentia ritè dirigantur, necesse est & rationem pristinas speculationes generales delineantem, & experientiam singularia proponentem convocare, ut ex iis maturo consilio agitatis rectè tum publica, tùm privata facta regantur: ità eruditè ostendit Archytas Pythagoræus *in lib. de viro bono, & felice.* Undè prudentia multarum memoria rerum, & plurium usus negotiorum vocitatur. Ex præteritis, & præsentibus insimul junctis conjectat, ut plurimum, quid sit futurus eventus rei, de qua agitur; & ut dicitur:

citur: *Perendinem Ventum perdiscit*. Ut ille, qui computando partibus conjunctis, totum ex istis resultans colligit. Nam etsi humanarum rerum status continuis quatiatur motibus; & universæ mundi res certo quodam fluctuantis fortunę impetu agitari videantur; tamen certa est in his ratio, quæ à prudentioribus perspicitur, ex qua futura dijudicantur; ambigua discernuntur; eruuntur latentia: & contingentia probabiliter coniiciuntur. Nam quò magis prudentia pollent, eò certiùs conjectant: ut res non tam prævidere, quàm divinare videantur. Hinc est, quòd conjectura illa tam certa vaticinium, & divinatio dicitur, non solùm in profano adagio: *Qui benè coniicit, vatem hunc perhibeto optimum*. Sed etiam in Proverbiis sacris *cap.16. Divinatiò in labiis Regis in judicio non errabit os ejus*.

§. III.

601 TErtia, scilicet, Divinatio procedit à dæmone, quæ juxta Div. Augustinum *lib.2. de Doctrina christiana cap.20. Est usurpatio pręcognoscendi futura ex pestifera quadam hominum, & dęmonum societate*. Nihil enim est, quod antiquus Dei æmulus tantopere affectet, quàm aliquam divinitatis speciem futura annuntiando præseferre: & homines, qui ei pacto, & societate conjunguntur ad rerum futurarum contingentium pręcognoscendos eventus, impellere, ut ad illorum vota divinando Deus ab ipsis reputetur. Quare futurorum prænotio, & divinatio divinatis imitatio dicta est, & qui ea prænoscere norunt, Dii censendi sunt juxta illud *Isaię* 41. supra relatum: *Annuntiate quę ventura sunt, & dicemus, quòd Dii estis vos*. Nihil est enim, quod homines tam ardenter exoptent, hi præcipuè, qui curiositate ducti: aut ambitioso occultarum scientiarum studio incitati sagacis ingenii motus sequuntur, quàm eorum, qui posterioribus sæculis, & subsequentibus annis circa fortunæ bona, liberos, cæterosque eventus incognitos unicuique reservantur, cognitionem assequi. Ideò omnia scrutantur, ut in eam devenire possint. Quod cernens dæmon, illorum votis lubens obsequitur, promittendo phopheticam prænotionem, atque vatidicam scientiam, non futurorum modò: sed etiam præsentium: & præteritorum, quæ captum intellectus creati aliquo modo prætersugiunt. In quo manifesta est divinæ gloriæ usurpatio, cùm Deo soli, non dæmonibus, aut hominibus competat omnia illa cognoscere, *Nemo novit*, inquit Paulus 1. Corinth. cap.2. *quę sunt Dei, nisi spiritus Dei, qui in ipso est*.

3. Divinatione, quæ est à dæmonis impulsu.

602 Quare prima notitia ad Prophetas pertinet, qui, ait Petrus 2. *epist. cap.1.* Spiritu sancto inspirante loquuntur. Secunda ad viros sagaces, qui sapienter de omnibus conjectant. Tertia ad magos, & maleficos: qui dæmoniaco spiritu afflati præsentia manifestare, præterita referre, & futura prædicere valent: quia illorum speculativa cognitio circa divinationes tantum extenditur, quantum dæmonis scientia pertingit, cujus dimensiones *part.1. secundę disputationis* latè prosecuti sumus; Ex quibus scientiæ divinatricis latitudo peti potest. Sed quia omnis divinatio fundatur in pacto explicito: aut implicitè cum dæmone inito, ideò in Explicitam, & Implicitam dividitur: sive in eam, quæ fit per expressam dæmonum invocationem: Et eam, quę sine tali invocatione expressa, sed tacita peragitur: ut sequentes articuli declarabunt.

Et dividitur. In Explicitam, & Implicitam.

ARTICULUS I.

Explicitam.

603 EXplicita divinatio explicito pacto fundatur, & cum expressa dæmonis invocatione: Vel conceptis verbis, & formis ab ipso institutis, quibus malefici, & in-

Divinatio explicita quomodo fiat?

& incantatores utuntur: Vel signis determinatis, & pactis quibusdam à maleficis peragendis à dæmone constitutis in tesseram suæ opis, & efficientiæ.

Quibus modis Per

Hæc autem multos complectitur modos, prout dæmon divinæ revelationis modos imitando, variè invocari, & respondere consuevit.

§. I.

Idola.

SOlemnis in lege veteri divinorum responsorum modus erat, cùm Deus in publicis necessitatibus à Judæis trepidantibus interrogabatur, & de propitiatorii medio edebat oracula. Nam cùm in templo Jerosolymitano nihil esset augustius arca fæderis, dicebatur super illam sedere in aureo propitiatorio desuper extenso; & ex eo tanquam ex solio Majestatis Pontifici sciscitanti divinam voluntatem suam sensibili voce manifestare consueverat. Quem morem diabolus imitabatur, dum ipse per idola celebriora in templis erecta: ut Jovis Dodonçi, Ammonis, Apollinis Delphici, Clarii, Delii Sminthæi, Veneris Gazensis, & aliorum antiquitùs responsa fundebat. Itemque per tripodes, pelves, quercus, & reliqua supellectilis diabolicis institutis servientis vasa, ex quibus voces diversæ prodibant: ut tradunt S. Theodoretus *lib.10.de curan.Græc.affection.* Cælius Calcagni *lib. de oracul.* Julius Sirenius *lib.9. de Fato.* Leloyerus *lib.4.de Spectris: Marcus in vita S. Porphyrionis Gazensis Episcopi*, Jamblicus *lib. de Myster.* Plutarchus *lib.de defectib. oraculi*, Pomponatius *lib. de Incantat.* Aponensis *in sect.30. Problem.* Levinus Lemnius *lib.2. de occultis naturæ* Fernelius *lib.1.de abditis rerum causis.* Codroncus *lib.2.de morbis maleficis c.8.* Natalis Comes *lib.6.c.10.* & Psellus *lib.de mysteriis Ægyptior.c.21.& 26.* Licèt aliqui dixerint ex peculiari quadam loci illius è terræ exhalatione, quæ fanaticos efficiat, provenire.

§. II.

604 Idolorum sacerdotes.

HUnc alius non minus celebris apud Judæos subsequebatur, cùm Pontifex superhumerali, seu rationali judicii duodecim splendidis, & pretiosis lapidibus intertextis gravi, & venerando indutus sacras illuminationes, & perfectiones recipiebat à Deo, & receptas populo consulenti fundebat: Vel minores Sacerdotes Ephod Sacerdotale sibi applicantes, fiebant ad divinas illuminationes aptiores, quibus cæteros perficiebant: ut eruditè notarunt Tostatus, & Lipomanus *in Exod.c.28.* Franciscus Ribera *in lib.3.de templo cap.12.* Nic. Serarius *Thesib.de Josuan. Sacerdotibus.* Similis inveniebatur apud Gentiles, cùm idolorum Sacerdotes à dæmone afflati post litatas multiplices hostias, & peractas lustrationes aliasque sathanicas cæremonias observatas, indicabant, quid in propositis dubiis esset agendum, de quibus S. Isidorus *lib.8. Ethymol.cap.9.* Rabanus *lib. de magorum præstig.c.1.* Gratian. Ivo & Burch. *in Decretum 26.q.3.*

§. III.

605 Hostias immolatas.

SIc utrique Sacerdotes tum Dei, tum dæmonis futura ex sacrificiis conicientes annuntiabant, quamvis diversimodè. Illi enim offerentes hostias Deo vivo, & vero, cùm de rebus gravioribus majestatem ejus consulebant, aliquando suas orationes acceptas esse signis externis experiebantur. Ut cùm sacrificante Hostia ignis de cœlo dilapsus boves oblatos, ligna, aquam circumquaque per altare effusam, mirantibus cunctis, absumpsit. Isti verò solicitè observabant victimam cùm producebatur, sistebatur ad aram, attrectabatur ab aruspicibus, & vinum infundebatur. Solicitiùs verò post litationes, & immolationes, cùm exta, jecur maximè considerabant, in quibus operante dæmone, apparebant aliqua signa, & motus insoliti, ex quibus futuræ rei quæsitæ eventus agnoscebatur. Ideò arioli voca-

vocati, teste Isidoro *loco citato*, propterea quod circa aras idolorum nefarias preces emittebant, funesta sacrificia offerebant; iisque celebritatibus dæmonum responsa accipiebant: Haruspices verò, seu Gazareni: quia prima divinatio erat ex vivæ adhuc victimæ observatione, dum producebatur, dum ad aram sistebatur, attrectabatur, & vinum ei infundebatur: ut docet Hieronymus *in Isaiam cap.*47. Quod ad Haruspicium revocandum, de quo genere divinationis posteà.

§. I V.

NEc absimilis erat modus ille, qui fiebat per Prophetas diversis temporibus à Deo missos ad ejus mandata proponenda, & ea annuntianda, quæ ante Deo inspirante cognoverant. Quem etiam apud suos imitabatur Dei simia per vates pythonicos, seu pythios, ventriloquos, aliosque abreptitios, obsessos, extaticos, & fanaticos homines, qui extra se rapti, & motu, sensuque privati futura enuntiabant, voce ex immo ventre prodeunte, & dæmone sub pectore infra cutem se manifestante: ut docent Origenes *lib.7.contra Celsum*, Chrysost. *in* 1. *ad Cor.c.*12. Oecumenius *in c.*16. *Actor.* & Cælius Rhodiginus *lib.*8.*cap.*10. Ideò ventriloqui dicti à ventre, ex quo vox prodibat: sicuti pythones vocantur à sciscitando, à quodam Eurycle sic obsesso juxta Svidam, & Aristoph: vel ab ipso dæmone obsidente, ac loquente. At quandoque etiam per umbilicum futura enuntiabat: Aut, si mulieres erant per partes pudendas. *Dignum sanè os tali numine* ait Origenes *loco citato*. 606 Vates. & Pythones.

§. V.

VOcibus Prophetarum jungendus est alius responsionis divinæ modus, qui fiebat per symbola, figuras, & enigmata sensibiliter oculis Prophetarum, & Sacerdotum oblata, per quæ divina voluntas significabatur. Hæ namque species non solùm in imaginatione eorum formabantur; sed etiam exhibebantur potentiæ visivæ; ut ex signis exterioris affectionis in interioris signati agnitionem devenirent. Cujusmodi æmulator existens dæmon etiamnum hodie, dum occulta patefacit, figuras ostendit varias in igne, aere, aqua, terra, ligno, lapide, ferro, annulis incantatis, phialis vitreis, pelvi aqua pleno, dum variis immittuntur characteres, speculis politis, chrystallis, cribro forcipibus imposito, securi palo infixa, aliisque modis, de quibus posteà; qui omnes ad expressam divinationem pertinent, quando conceptis, & expressis verbis invocatur dæmon. 607 Figuras & symbola.

§. V I.

HIs adde somnia, quibus aliquando divina placita quærebantur: ut probatur ex illo Saulis Samueli 1. *Regum cap.*28. alloquentis, & reddentis rationem: Quare illum suscitaverat, nempè, quia Deus eum exaudire noluerat, neque in manu Prophetarum: neque per somnia, quibus modis deficientibus tanquam ordinariis, ad extraordinarium suscitationis confugere coactus fuerat. Et in Scriptura sacra multa somnia referuntur: non ex speciebus in anima reconditis: ut volunt Platonici: Non ex affectibus, & cogitationibus: ut dicunt Macrobistæ: Non ex imaginativa, vel phantasia componente, & dividente: ut sentiunt Averroistæ: Non ex constellationibus, ut putant Astrologi: Non ex vaporibus, & pravis corporum humoribus, & affectionibus, ut tradunt Medici, qui inter se etiam dissident, volentes aliqui ipsa provenire ex corporis plenitudine, alii ex inanitate ipsius, alii ex antecedentibus curis, ut notat B. Gregor. *lib.* 4. *Dialog.cap.*48. & Pererius adversùs superstitiosas artes *lib.*2. *circa medium*: Neque tandem ex dæmoniacis fallaciis procedentia; sed immissa à Deo, modò terrente, 608 Somnia.

rente, & turbante hominem: ut Abimelech, & Laban: Modò hortante, & incitante ad ardua subeunda; ut Gedeonem, & Machabæum. Aliquando docente, & monente, ut Joseph, & Magos. Aliquando revelante mysteria, sicut Jacob, & Danieli: Aliàs præmonstrante futuram alicujus gloriam, ut Joseph, & Mardochæo: Aliàs largiente spiritum propheticum, ut Salomoni, & aliis. *Numer.* 12. *Joel.* 2. Quæ ut divina, & à divino spiritu emanantia, sunt amplectenda, & observanda.

§. VII.

609. Ab Antiquis observata.

SImili modo apud antiquos dæmon per somnia consulebatur ab iis, qui primò in vigilia illum invocabant: præmittebant jejunium, templa adibant, certo modo, & ritu se componebant ad somnum, & dormiebant in pellibus cæsorum animalium, ut responsa acciperent. Unde Virgilius:

Pellibus incubuit stratis, somnosque petivit.

De quibus videndus est Cælius Rhodiginus *lib.* 27. *antiquarum lectionum cap.* 14. & Macrobius *de somnio lib.* 1. His ita compositis apparere solebat dæmon, variisque illusionibus deludere dormientes. Quibus quis non videat plures diversis temporibus sæpiùs illaqueari, dum illis versipellis hostis somnia dormientibus insidiosè immittit, vel ad perturbationes animi ciendas, ut libidinem, iram, odium, vindictam, desperationem; vel ad occultorum, aut futurorum contingentium significationem; de quibus verum est illud Sapientis Ecclesf. 34. *Multos errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes in eis*: ut reipsa probarunt, qui super matrimonio ineundo statuam Veneris Gazensis consulentes, à dæmone decepti in somnis, ut refert Marcus historicus testis oculatus, tale contraxerunt matrimonium, quòd posteà inter eos fieri divortia; aut ægro, tristique animo simul cohabitare, necesse fuit. Plures alios refert Delrius *lib.* 4. *Disq. mag. c.* 2. *q.* 6. qui per somnia delusi fuere. Hinc jure meritò hæc divinatio (quæ & onirocritica dicitur) per somnia à dæmone immissa, ut illicita, & abominanda à Deo detestatur, ac prohibetur. *Lev.* 19. *Nec observabitis somnia* & *Deut.* 18. *Nec inveniatur in te, qui lustret filium suum &c. & observet somnia.* Qui enim ex somniis sive à dæmone immissis, sive ex naturalibus causis ortis futura divinat contingentia, quæ pendent à libero arbitrio, vel à divina providentia, ut mortem futuram alicujus, belli victoriam, inimicorum extinctionem, cujusdam submersionem, suffocationem, capitis obtruncationem, ad dignitatem evectionem, vel alterius cujuscunque felicem, aut tristem eventum, & certò, infallibiliter eventura credit, prout in somnio vidit, gravissimè peccat, ut mox dicetur in fine hujus articuli: cùm non constet ex quadam illuminatione animi, qua Deus mentem sic illustraverit, tale somnium à Deo, vel ab ejus Angelo bono fuisse immissum.

Quomodo illicita?

§. VIII.

610. Licita est observatio somniorum, quæ procedunt à causa naturali.

NOn est tamen denegandum somniorum ex naturalibus causis procedentium eatenus licitam esse observationem, & interpretationem, quatenus causæ naturales effectibus causæ suæ conjunctis sunt adequatæ: si causa certa, & effectum certum producat, somniorum prædictio certa erit: si causa probabilis, & probabilem producat effectum, prædictio probabilis erit: si fortuitò, fortuita, & fallax. Ideò si somniorum causam attendimus naturalem, duplicem invenimus, aliam intrinsecam somnianti, alteram extrinsecam eidem.

Intrinseca.

Intrinseca vel est anima, quæ dicitur causa animalis, aut (ut quidam loquuntur) moralis. Vel est corpus, quod vocatur causa corporalis, & ab aliis strictè loquendo naturalis. Intrinseca animalis est, quando somnia obveniunt de rebus, quibus cogitatio vigilantis valdè fuit intenta juxta illud Salomonis *Eccl.* 5. *Multas curas sequuntur somnia.* Quæ enim in vita frequentiùs homines usurpant, cogitant, curant,

curant, & vident; quæque ſæpiùs agunt vigilantes, ea in ſomnis ſic illis ut plurimum eveniunt. Ex quibus ſomniis ſive bonis, ſive malis poteſt quis obſervare, ut impoſterum ſtudia, exercitationem, locutionem, converſationem, vitamque ſuam meliùs, & ſecuriùs inſtituat.

Corporalis verò cauſa intrinſeca naſcitur à præſenti diſpoſitione, ac temperamento corporis, quod vel inedia exhauſtum; vel crapula repletum; vel humore aliquo nimis prædominante ægreſcit: vel alio interiore vitio laborat. Exinde vel pacata, vel turbida, vel multiformiter varia ſomnia naſcuntur. Quibus enim prędominatur humor ſanguineus, ideſt, ſanguis eſt copioſior, roſas ſomniant puniceas, crocum, hortos, convivia, choreas, complexus, aerem; volatum, & læta omnia. Phlegmatici, mare, aquas, balnea. Cholerici, colores flavos, rixas, pugnas, occiſiones: vulnerationes, incendia. Melancholici, fumos, caliginem, tenebras, vagationes per loca ſola, nocturnas oberrationes, tetra ſpectra, mortes, triſtiaque omnia. Quibus veſica humore plena, ſomniant de lacubus, fluviis, imbribus, & ſomniando nonnunquam impluunt ipſi ſuper ſtratum. Quibus dominantur ſinceri, purique ſucci, putant in ſomnis volutari ſe inter odoratos, ſuaveſque floſculos. Contra in ſordidis cæno, cloacis, cadaveribus verſari ſeſe, quorum in corpore humores fætidi, putridique coacervantur. Quibus viſcido humore affectæ, obſtructæ ſunt partes cerebri poſteriores, illi comprimi, ac ſuffocari ſibi videntur in ſomnis, quem morbum *incubum* latini vocant. Undè Ariſt. *de ſomno, & vigilia* ait: *Si ſomnia ſunt ex his, quibus componimur: tunc ſunt ſigna ſanitatis: vel infirmitatis ſecundùm eorum differentias*. Hinc Medici hujuſmodi ſomniis non parum juvantur ad dignoſcendam corporis diſpoſitionem. Qua notitia uſus eſt Hippocrates *de inſomniis*, & præcipuè Galenus, *lib. de præſagio, quod ex ſom. ducitur*, ſcribit quendam, cùm ſomniaſſet alterum crus ſibi factum lapideum, mox ea corporis parte paralyticum extitiſſe.

Extrinſeca verò ſomniorum cauſa naturalis eſt vel aer ambiens, vel impreſſio, Extrinſeca. ſive influxus corporum cæleſtium; à quibus dormientis imaginatio, ſeù phantaſia movetur: exem. gr. Somniatur quis eſſe in aqua; quia aer, vel cælum influens eſt in proxima diſpoſitione ad pluviam, vel ſomniatur comburi: quia aer ambiens eſt calidus, & humiditate expers, vel cœli influxus eſt calidus, & ſiccus. Sicut enim corpora cæleſtia ſuo in materiam corpoream influxu varias formas lapidum, metallorum, plantarumque gignunt: ſic influendo in phantaſiam, quæ organis corporeis eſt immerſa, poſſe è celeſtibus corporibus produci, vel ſaltem excitari, & componi ſpecies imaginabiles effectui à corporibus illis cælicis promananti conformes, non eſt denegandum. Quam veritatem ſuſtinent Azorius *Sum. tom. 1. lib. 9. c. 17.* Suarez *to. 1. de Relig. lib. 2. de ſuper. c. 13. n. 6.* Sanchez *Decalogi lib. 2. c. 28. nu. 49.* Ant. de Souſa *Aphor. Inquiſ. lib. 1. cap. 50. n. 5. & 6.*

§. IX.

Ultimus modus divinationis expreſsæ fiebat certa verborum forma, certis carminibus, deſcriptiſque circulis, figuris, literis, aut characteribus à dæmone 611 Per mortuos. mediatè, vel immediatè acceptis, ferè ſemper adhibito ſanguine per homines mortuos à Magis fictè ſuſcitatos. Nam cum per mortuos vivis apparentes Deus ſuam voluntatem ſæpiùs notam faciat; ut ex ſcripturis, & eccleſiaſtica probatur hiſtoria: hoc dæmon æmulatus ſolet per mortuos ſuſcitatos eo modo, quo ſupra docui *diſp. 1. n. 33.* ſua promere oracula, reſque occultas, aut futuras prænuntiare. Quod divinationis genus *negromantia* vocatum apud Gentiles ſummoperè viguit. Fueruntque quondam apud varias gentes loca ejus uſu nobilitata, in quibus à defunctis oracula, & reſponſa petebantur, ut Avernus Campaniæ locus, & Theſprotum in Epiro, in quibus manes ab inferis ad Superos vi magici carminis (irrito licèt conatu) accerſebantur. Inſuper, ut ex Apulæjo docet Auguſt. *lib. 10. de Civit.*

Dei

Dei cap.9. In Boetia Amphieraus: In Africa Mopsus: In Ægypto Osiris: alibi Gentium Æsculapius ubique evocati apparebant. Nesomanas propria oracula apud sepulchra parentum mansitando captasse, ex Heraclide refert Tertullianus *lib. de Anima*. Et Celtas apud virorum fortium busta eadem de causa obnoctasse, Nicander affirmat. Et modò nullum divinationis genus tam est in usu, quàm ciere dæmones, qui se defunctorum parentum animas simulant; quò faciliùs inserant animis hominum profanos Gentilium errores. Sic enim nostri generis hostis vivis mortuorum terrorem immittit, ut eos tanquam sibi noxios, & terrificos variis superstitionibus placare studeant; Aut tanquam beneficos, & sibi amicitia atque necessitudine conjunctos superstitiosè diligant, & colant: Aut tanquam beatas animas non humanis modò; sed etiam divinis honoribus prosequantur. Sic facit, ut homines putent, animas post mortem habere corpora, in quæ migrare, seq. transformare ad libitū possint; & ita inspirat errorem pythagoricum de transmigratione animarum, quo fides christianæ resurrectionis labescit. Sic persuadet, infernum non esse carcerem perpetuum, quo liceat aliquando egredi; nec adeò graves, & perpetuas esse pęnas inferni, sicut asseritur. Vel similes opiniones fallas, quas facilè in hominum mentes instillat; cùm se simulat esse animam parentis, cognati, aut amici defuncti. Quis enim non credat libentiùs, & promptiùs iis, quos diligit, & à quibus se diligi putat, quàm dæmoni, quem quisque naturaliter horret? Hanc veritatem testantur D. Augustinus *lib.10. de Civit. Dei c.11. à medio*. D. Chrysostomus *homil.29. in Matthæum*, & alii supra relati *disp.2. n.362.* ad quos remitto lectorem. Exemplis probat Crespetus *lib. de odio sathanæ disp.12. in fine*.

§. X.

612 AD hoc genus divinationis referendus est ritus magicus eorum, qui petunt à dæmone, ut respondeat per caput asininum mortuum super prunas assum, ut prisci Germani solebant: aut caprinum, ut Longobardi: de quibus D. Gregor. *lib.7. epist.7. & in Dialog. lib.3. c.26. & 28. & hom.1.* pertractat: aut per caninum, cui in toto corpore nullus sit pilus niger, staturæ mediocris, sicut hoc anno 1648. dum hæc scribebam, fecisse quandam anum Venetiis audivi ab iis, qui canem apprehenderant totum nigrum, & sine ulla macula: ut ipsa præceperat: cujus caput abscissum ei tradiderunt, quod ipsis præsentibus super prunas assavit, nonnullis interim admurmuratis verbis ad remedium præstandum, ut ipsa ajebat, quo posset dominum illius domus, ubi hæc peragebat, ab oculorum ægritudine liberare. Aut tandem per humanum caput à dæmone hujusmodi expiscantur prædictiones: ut plures hodiè, qui illa craniomantia utuntur.

In his verò septem modis ad occulta, & futura præcognoscenda (qui omnes, sicut & alii similes ad dæmonomantiam, & necromantiam revocantur) gravi Deum injuria affici, certum est. Nam sic cum ejus hoste perpetuo initur societas, & ei tribuitur, quod proprium Dei est, nempè, futura præcognoscere; quod fieri non potest, nisi in divinæ Majestatis contemptum cum tacita blasphemia, & evidentissimo periculo apostasiæ à Deo, & damnationis æternæ. Huic nanque crimini ut plurimùm, immò ferè ordinariè alia crimina sunt conjuncta (de quibus à Confessariis, & Judicibus diligentissimè sunt interrogandi ii, qui pacto explicito dæmoni sunt addicti) nempè Idololatria: quando dæmonem adorant cultu solius Dei, & cæremoniis ad ipsum solum ordinatis. Vel Idolodulia, quæ contraria est virtuti duliæ, qua coluntur Sancti; cùm illum adorant solo Sanctorum cultu propter excellentiam suæ naturæ, & scientiæ ad habendum illum propitium. Apostasia: quando expressè abnegant Deum, Christi humanitatem, ejus fidem: renuntiant Baptismo, Confirmationi, ac cæteris sacramentis; eaque conantur in se quibusdam cæremoniis extirpare. Blasphemiæ in Deum, in Christi humanitatem, in Beatam Virginem, in Sanctos omnes. Sacrilegium: cùm in suis incantationibus abu-

abutuntur rebus sacris, & interdum oleo sancto, & sacra Eucharistia. Luxuria: quando se cum dæmone nefariè commiscent. Hypocrisis sacrilega, si intentio sit ad conciliandam opinionem Sancti, aut Prophetæ. Scandalum: si ex hoc sequatur divinatio, & inductio aliorum ad credendum divinata; & juxta illa operandum. Damna proximorum in bonis animæ, corporis, & fortunæ: & alia abominanda crimina, de quibus tota secunda hujus disputationis parte latè pertractavi. Sed potissimum hæresis, ut confirmant Suarez *tom.1. de religione lib.2. de superstitione c.8. à n.22. usque ad finem*, Lessius *de justitia, & jure lib.2 c.43. dubitatione 5. à n.27. usque ad 30. & c.44. dub.4. n.27.* & Sanchez *to.1. in præcepta Decalogi lib.2. cap.38. n.26.* cùm credunt, diabolum non subiturum pænas externas: aut non esse damnatum, & miserum: & eos, qui ipsi adhærent, non esse damnandos: Vel ipsum aliquid posse absque Dei permissu: Vel quod sæpiùs evenit in his divinationious, si divinando crediderunt, dæmonem futura contingentia, quæ à libero pendent arbitrio: vel à divina providentia, certitudinaliter præscire, ac prænuntiare posse, quia si sic: tunc sunt hæretici excommunicatione prima in Bulla Cœnæ Domini lata contra hæreticos ligati. Hoc enim modo quantum est ex se, tollunt libertatem à libero arbitrio; & voluntati, quæ libera est, imponunt necessitatem; queque soli Deo competunt, dæmoni attribuunt. Quo errore quid pejus? Ratio dictat. Nam sicut voluntas humana non est determinata ad unum; sed manet semper libera ad diversos, & contrarios actus producendos: sic eventus futurus ab ea procedens semper est indeterminatus, donec actus fuerit productus. Similiter divina Providentia necessariò necessaria, & contingenter contingentia evenire sinit, teste August. *lib.7. de Civ. Dei c.30. Res*, ait, *quas condidit, sic administrat Deus, ut eas sinat proprios motus agere. Unde sicut res se habet ad esse, ita se habet ad cognosci*, teste Aristotele, idcircò quæ necessariò eveniunt, possunt à creatura certitudinaliter præcognosci; sed quæ contingenter, non nisi contingenter, & indeterminatè præcognosci queunt. Nam si certitudinaliter possent præcognosci, certitudinaliter evenirent: sic contingentia non essent contingentia, nec à libero arbitrio provenirent; vel si provenirent, liberum arbitrium non esset liberum, quod implicat contradictionem. Solius ergo Dei est, hujusmodi futura contingentia certitudinaliter præscire, cujus oculis omnia nuda sunt, & aperta, cùm omnia præterita, & futura illi sint præsentia, ut dicitur intra *n.623.* cùm ipse solus noverit corda hominum: ut ait Apostolus *Act.1. Rom.8. & Hebr.4.* Sic quæ pendent à Deo nemo novit, nisi ipse Deus: ut ait idem Apost. *1.Cor.2. Nemo novit, quæ sunt Dei, nisi Spiritus Dei qui in ipso est*. Quare dum isti divinatores credunt, dæmonem certitudinaliter præscire, & prænuntiare posse effectus pendentes à libero arbitrio, & à divina Providentia, tollunt ab eo libertatem; & quod solius est Dei, dæmoni patrono suo ascribere non verentur; illumque ut Deum omniscientem, ac sapientissimum suspiciunt, & venerantur juxta illud *Isaiæ c.41. Annuntiate quæ ventura sunt in futurum, & sciemus, quia Dii estis vos*. Quo quid Deo injuriosius, ac Reipublicæ Christianæ perniciosius?

ARTICULUS II.

Implicitam.

IMplicita divinatio continet invocationem tacitam, tacitoque pacto fundatur; & dividitur in Augurium, & Sortilegium. 613 Divinatio implicita dividitur In Augurium & Sortilegium.

Prima capitur ex sola inspectione dispositionis quarundam rerum absque alia hominis actione: cùm aliquis quærit mediis indebitis, hoc est, à divina Providentia ad hoc minimè institutis, cognitionem soli Deo reservatam. Nam hoc ipso, quòd vanitates illas observat, tacitè velle censetur edoceri à dæmone, qui se hujusmodi observationibus libenter immiscet.

Brogn. Alexicachon. Z §. I.

§. I.

§. I. Augurium capitur ex. HÆc autem inspectio dispositionis rerum, quæ Augurium dicitur, vel Auspicium: vel etiam Avigerium, seu Avigarium, considerat in eis vel motum, situm, & numerum: Vel voces, cantus, & sonos: Vel figuras, colores, lineamenta: sed tot, tantisque modis, ut ferè nihil sit in orbe, ex quo aliquam non hauriat divinationem.

Astris cæli. Ex cælorum astris, & maximè planetarum ortu, occasu, conjunctione, oppositione, varioque aspectu inter se, tum ad stellas fixas Genethliaci judicant de uniuscujusque constitutione naturali, conditione vitæ, matrimoniis, honoribus, opibus, infortuniis, inimicitiis, prœliis, exilio, carcere, morte, aliisque casibus humanis prout causantur à benignis, aut malignis constellationibus. Quod an justè, licitè, vel illicitè faciant, mox infra dicetur *n.619. & sequent. & n.622. & seq.*

Igne. Ex igne Pyromantici, seu Pyroscopi prosperos, aut infelices eventus prægnoscunt, si ignis in unam coeat pyramidem, aut variè dispergatur: si silet, aut crepitat: si splendet, aut obscuratur: si extinguitur, aut incalescit; si calor ejus intensus est, aut remissus: si ascendit, aut flectitur: si faces citò comprehendit, aut lambit: si fumum spissum emittit, aut rarum: si assurgit tricuspis, & his similia: ut docet Glycas ex Theodoreto, & Sousa *lib.1.c.46. Aphor.*

Aere. Ex aere similia rimantur Aeromantici, observando, cùm tonitru longiorem, aut breviorem: acutum, aut obtusum sonum edit: fulmen ad lævam fertur, nubes diverso colore, cursu, forma, tempore agitantur: spectra insolita in equitum, armorum, & animalium forma apparentia: & fulgetra conspiciuntur, quæ juxta illorum mentem dividuntur in bruta nulli rationi innixa, & prorsus vana, & fatidica, quæ rursus sunt, vel auxiliaria, vel consiliaria, vel pestifera: de quibus Plinius *lib.2.cap.52. 54. & lib.23. cap* 2. S.Tho.2.2.*q.95.art.3.* Torre *tit.de Geomantia*, & Pictorius *de Magia cap.*10. & Sousa *lib.*1. *cap.*45. *Alph.*

§. II.

Aqua. EX aqua quid non divinant Hydromantici? Ex tribus lapillis projectis, gyrisque se trifariam amplexantibus. Ex ictibus annuli de filo suspensi, & vasculi latera constitutis ictibus pulsantis. Ex colore, sono, motu, agitatione, & circumvolutione. Ex spontaneo motu, cùm pronunciatis carminibus effervescit: sic Venetiis plures mulieres ad cognoscendum, an aliquis sit maleficio affectus, ponunt super caput infirmi mappulam plicatam, & super eam vasculum aqua plenum, quæ si spontaneo motu ebulliat, divinant, ægrum esse maleficio affectum, & aquam in Euripum, seu canalem proiiciunt: ut egomet audivi ab ipsis ægrotis, quibus talia fuerunt adhibita. Ex guttula pariter olei immissa in aquam, in qua tanquam in speculo mira cernuntur. Ex nominibus inscriptis in pillulis, & in eam conjectis. Ex cera, vel plumbo liquatis, & instillatis aquæ guttatim, & figuris inde ortis se conjectare futura jactant. De quibus S.Thom.2.2. *q.95. art.*3. Antonius Sousa *lib.*1. *cap.*44. *Aphorismorum*, & Delrius *disqu. magic. lib.*4. *cap.*2. *q.*6. *sect.*3. Si verò hujusmodi motus, vel actus fiunt in vino; aut in vasculis vino plenis dicuntur Oenomantici, ut docet Azorius *lib.9. Institut. moral. cap.*14.

§. III.

614 Terra. EX terra Geomantici per varias punctorum protractiones, diversasque figuras se occulta inquirere, & futura prægnoscere profitentur: ut tradit D. Thom. *loco cit.* & Torre ibi *de Geomantia*: Sousa *loco cit. cap.*43.

Mixtis, & artificiatis. Ex mixtis, & artificiatis Katoptromantici producunt sua specula, in quibus diver-

diversæ imagines post fusas ad Deum preces apparent, si puero impolluto offerantur: aut mulieri gravidæ usque ad certum mensem: quæ omnia repræsentant, de quibus fit consultatio: Hi ab aliis dicuntur Captromantici, seu Capnomantici. Chrystallomantici sua vascula chrystallina: Gastromantici suas phialas aqua plenas cum cereis accensis, ac vocibus obmurmuratis partim intellectis, partim non intellectis. Dactilomantici suos annulos ad certam cæli posituram. Parthenomantici achaten in potu haustam ad explorandam puerorum, & puellarum virginitatem. Clidomantici suam clavem cartulis inscriptis circumdatam inscripto nomine furis, & sacræ scripturæ libro alligatam, digitisque virgineis sustentatam, cujus rotatione furtum indicare putant, susurratis quibusdam verbis. Coschinomantici, seu Coscinomantici suum cribrum per forcipem suspensum, & dejeratione facta, seu adjuratione per ignota verba. Libanomantici thure igni addito felicem, vel abominandum conjectant eventum. Axinomantici securi, vel ascia affixa trunco, filoque suspensa perpendiculi more sub alicujus nomine, culpæ alicujus reum agnoscunt, & ex motu significatur, innocensne, an reus sit: Alii dijudicant idipsum ex prædictarum motu in aquam projectarum. Ceromantici facta evocatione ceram per ignem in aquam decidere faciunt, ut dictum est numero præcedenti. Tephramantici ex cinere, additis exorcizationibus, & litteris in ipso cinere scriptis, quæ in verba coalescant, suas divinationes exhauriunt. Tiromantici ex caseo. Onomantici, qui & Arithmantici, seu Arithmomantici prædicunt mortem aut vitam ægrotantibus, prosperam, vel adversam fortunam, consideratis primis litteris proprii nominis cum suis numeris, die lunæ, aut solis, dictorum numerorum additione, & subtractione, ac residuo totius subtractionis, & hoc fit per rotam, quam Pythagoræ vocant. De his legantur Azorius *lib.9. Institut. moral. cap.* 14. Sousa *lib.1. Aphor. c.56.*

§. IV.

EX herbis, & plantis, & fructibus Botanomantici, verbenæ, salviæ, lunariæ, 615
tamaricis, seu myricæ foliis, & ramusculis consignant quærentium nomina, Herbis, &
& quæstionem agitatam, atque ab eis furis, vel rei futuræ cognitionem petunt. plantis.
Chapnomantici grana sesami: vel papaveris nigri in ardentes prunas iniiciunt; & inde surgentem fumum observant. Critomantici ex tritico, & ordeo ea, quæ ab aliis ignorantur, enuntiant. Dafnomantici ex lauri foliis cum fragore obstrepentibus. Sycomantici fici folium pro basi suæ divinationis habent verbis necromanticis folium hoc imphiltratum. Ita Azorius *loco cit.* Sousa *Aphor. lib.1. c.46.*

Ex piscibus Icothiomantici, precibus quibusdam additis, sumpta esca suas perficiunt divinationes; ut antiquitus in Dina fossa, & in fonte Apollinis apud Miras, & apud Syrrhum vicum fiebat: qua divinatione usi sunt Polydamas bello Trojano, & Tyresias Thebanus: ut referunt Cælius Rodigin. *lib.7. c.20.* Plinius *lib.9. cap. 16. & lib.32. c.2.* & Plut. *lib. de industria animalium.* Piscibus.

Ex avibus Augures tanta, & tam varia præcognoscebant sive occulta, sive futura, ut nulli ex divinis apud veteres ipsis æquari viderentur: cùm ob omissum augurium Romani P. Claudii, & Lucii Junii bello Punico primo; & Flaminii bello Punico secundo clades accidisse putarint: ut tradunt Cicero *lib.1. de divinatione*, Festus *in Puls, & in ofcinum*, Polybius *lib.1.* & Valerius Maximus *lib.1. cap.4.* Isti verò suas prædictiones sumebant ex garritu, volatu, & tripudio avium, quarum aliæ funebres: aliæ cliviæ: aliæ arculæ: aliæ remores dicebantur. Diligenterque notabant, si negligerent cibum; si avidè depascerentur; si aliqua grana ex rostro deciderent, & terram ferirent. Quem sonum puls edebat cadendo: Ex quibus vel secundos, vel sinistros eventus prædicebant: ut referunt Gellius *lib.6. c. 6.* & Plinius *lib.10. cap.13. & 18.* Idcircò dicitur Augurium, quasi Avigurium: seu Avigerium, vel Avigarium: quod nuncupatur etiam Auspicium. Nec est alia Avibus.

differentia, nisi quod Augurium dicit cognitionem habitam per auditum: Auspicium verò per visum: ut docet S. Thom. 2. 2. *q.* 95. *art.* 3. *&* 7. Torre, & Sousa *lib.* 1. *Aphor. c.* 49. cùm utrumque denotet Augurum Prænotionem, quorum stultitia refellitur ab Vvimpina *lib. de divinatione cap.* 3. 4. *&* 10.

§. V.

616 Quadrupedibus. EX quadrupedibus Auspices seu Augures etiam suas prædictiones aucupabantur, quæ auspicia pedestria vocabant, & sumebant ex lupis, leonibus, simiis, canibus, arietibus, asinis, capris, vulpibus, mustellis, ut probatur à Tiraquello *ad Alexandrum ab Alexandr. lib.* 5. *cap.* 3. Sed præcipuè ex animantibus, quæ in sacrificiis offerebantur, ut anteà dictum est. Unde Haruspicina nomen accepit. Non enim ab observandis horis dicitur, ut dicunt quidam; sed ab haruga veteri vocabulo, quod juxta Donatum, hostiam significat.

617 Hominibus. Ex hominibus quid prædictionum non hauriunt ex homine nascente, crescente, vivente, & mortuo isti homines irrisores? Si nascitur, Omphalomantici per nodos umbilico adhærentes coniiciunt quoties puerpera; & quid postmodum paritura. Amniomantici ex colore rubicundo, livido tegiminis, & involucri, quo caput infantis, quasi galeatum tegitur, fortunam ejus ariolantur; de cujus vanitate legendus Levinus Ziricæus *lib.* 2. *de occult. natur. mirac. cap.* 8. Si crescit: Onychomantici, seu onimantici ex ungue pueri impolluti oleo, ac fuligine illinito, & solem versus obverso, ac varia repræsentante prædicunt. Si vivit: Chyromantici ex inspectione linearum in manibus. Pedomantici ex signis pedum. Nothomantici ex dorso. Spatulamantici ex lineis, & signis in scapulis, seu armo repertis. Metoposcopi ex vultus, & frontis lineamentis. Physionomici ex totius corporis statu, & dispositione futuros eventus enuntiant. Si moritur Antropomantici ex hominum occisorum fibris, visceribus, alvisque dissectis mulierum gravidarum: aut puerorum corpusculis suas prædictiones rimantur. Hac usus est divinatione Heliogabalus, monstrum, non homo: usus etiam Julianus Apostata, qui gravidarum alvos exsecabat: ut Antiochiæ, & Carris deprehensum, testantur Cedrenus *in Annal.* & Theodor. *lib.* 3. *c.* 21. *&* 22. Aliæ innumeræ superstitiones includentes pactum cum dæmone, quæ fiunt per verba, characteres, ac res aliquas naturales applicatas ad curationes, & effectus mirabiles dignosci possunt, consideratis regulis à S. Th. traditis 2. 2. *q.* 96. quas latè exponit ibidem Raphael de la Torre per multas disputationes. Sed & nos latiùs de his disputabimus infra *tom.* 2. *disput.* 1. *in fine*. Ferè autem omnes prædicti divinationis modi si concurrat aliqua ex illis conditionibus positis supra *n.* 603. ad divinationem explicitam sunt reducendi.

§. VI.

618 §. 2. Quomodo exerceatur? HI autem omnes prædictionum modi, de quibus latè Azorius *libr.* 9. *Institut. Moral. à cap.* 12. *ad* 24. & Delrius *lib.* 4. *disquis. magic.* non æqualiter; sed alii justè: alii licitè: alii illicitè exercentur. Certum enim est, ut benè Lessius docet *lib.* 2. *cap.* 43. *dub.* 7. *de superstitione*, hæc omnia non inspici tanquam causas, aut effectus eventuum futurorum. Non ut causas. Nullus enim Chyromanticus, aut Haruspex illas sic accepit, & intellexit. Quam enim vim habere possunt in tales eventus? Non ut effectus; quia illa eventus præcedunt; sed ut signa instituta, & directa ab eadem causa, à qua prædicti eventus proveniunt. Quarè justè, licitè: aut illicitè exercentur, prout vel à peculiari directione divina: Vel à causa sola naturali; Vel à dæmone procurante proveniunt.

Justè. Si certum sit, aut etiam probabile, aliqua signa provenire à Deo; vel à singulari ejus Providentia dirigi ad aliquid præsignandum; justum est, ex illis prædictionem

nem capere. Sic Iris signum est non amplius delendi mundi per aquas *Genes. 9.* Columba deferens ramum olivæ virentibus foliis signum erat, Deum esse placatum, & exhaustas aquas diluvii. Exercitus visi in aere inter se pugnantes, & Cometes in forma gladii apparens super urbem Hierosolymam, signa erant venturæ cladis per Reges Græcos tempore Machabæorum: & ultimi excidii status judaici tempore Titi, & Vespasiani. Quarè justè prædictio ex illis capi poterat; cùm Deus hæc ita instituerit, ut talia significarent; & videntes occultè inspiraret ad impendentia mala præcavenda: ut in *lib.2. Machab. c.5.* & ex Josepho *lib.7. de bello judaico* refertur. At rarissimè talia signa videntur; & superiora, quæ tam multipliciter ex creaturis capi diximus, ad hanc speciem referenda non sunt. Si tamen daretur aliquid simile præcedentibus, & certò constaret ex divina procedere Providentia, quis non concedat, justè ex illo futurum aliquod bonum, aut malum eventum conjici, cùm ad hoc fuerit à Domino præmonente institutum?

§. VII.

SI verò hujusmodi signa, ut naturalia inspiciantur, licitum est ex illis prædicere omnes eventus, qui ab illis ut à causa naturali proveniunt: aut ab eis sequi solent. In hujus naturalis conjectationis classem refero quæcunque causis naturalibus verè innituntur; vel saltem eas non improbabiliter omninò prætexunt: cujusmodi sunt agricolarum, pastorum, nautarum, architectorum, medicorum, chiromantarum, metoposcoporum, physionomorum, astrologorum, & astronomorum. 619 Licite. Ab

Astronomi enim, quorum scientia astronomica nititur universalissimis veris, & incommutabilibus principiis, ac velut theorica, idest, speculativa agit in universali de astris, videlicet de eorum quantitate, mensura, distantia, de situ, motu, & cursu, de aspectibus, de eclypsi, de polis, de hemisphæriis, de circulis excentricis, & concentricis, de epiciclis, de retrogradationibus, de accessibus, & recessibus, & de aliis similibus ad astra, & eorum motus pertinentibus, licitè possunt ex siderum aspectu, & motu futuras Solis, aut Lunæ eclypses, ac cæteros universales illos artis suæ eventus juxta canones suæ scientiæ certè prænuntiare; quia ad horum inferiorum effectus contingentes non se extendunt; nec ad conclusiones de fide, ac de moribus descendunt; nisi tamen vel supputatio, vel instrumenta eos fallant: ut docet Delrius *lib.4. disquis. mag. c.3. q.1.* Astronomis.

§. VIII.

AStrologi verò, quorum astrologia est veluti praxis respectu theoricæ astronomicæ; quia agit de astrorum effectibus, influxibus, ac proprietatibus, licitè possunt ex astrorum, ac planetarum cursu, motu, & statione varia conjectare secundùm ea, circa quæ versantur. Si enim respiciant syderum revolutiones, licitè possunt aeris salubritatem, annonæ pretium, puta, abundantiam, vel caritatem, tempora ad plantandum, seminandum, & scindendum apta, ventos, tempestates, terræmotus, pestilentias naturales tam in hominibus, quàm in jumentis, & alia id generis naturalia prænuntiare; ut testatur Thomas Garzonus *in sua Platea universali*, ubi de Astronomis, & Astrologis *discursu* 39. dummodò hæc necessariò eventura non prænuntient; sed contingenter, & cum formidine oppositi. Si autem hominum nativitates considerent, licitè hominum inclinationes bonas, aut malas conjectare possunt, & dicere, se suspicari hunc, vel illum puerum fore talem, & ad talia vitia, aut virtutes inclinatum: & isti appellantur Genethliaci. Si tandem attendant electiones: quid in singulis rebus consultò, & utiliter faciendum, quid omittendum, quando ædificandum, quando navigandum, equitandumve, quando egrediendum, manendumve domi; deni- 620 Astrologis.

que quando, & quibus locis singula facienda, licitè conjectare possunt, si tantùm dicant, se æstimare, quòd res benè sit cessura, & reverà animo suo non plus tribuant, quàm verbis præseferunt. Quod in omnibus his tribus modis valdè est notandum. Hæc fusè docet Conradus Vvimpina *lib. de Fato*, *& alio opere de Superstitione lib.2.c.7.* Ratio; quia propter consideratos eventus similes ad similem astrorum posituram sæpè subsecutos licet nobis æstimare, suspicari, & metuere similia. Neque ullum peccatum in hac observationis cautione versari, quæ est portio quædam prudentiæ, & ideò secundùm se bona, quis non videat?

§. IX.

621 Physionomis, Metoposcopis, Chiromanticis.

PHysionomi, quorum scientia pars est philosophiæ naturalis, ex corporis dispositione, & membrorum habitudine, & proportione: sicut & Metoposcopi, & Chiromantici, quorum scientia continetur sub physionomia; ex vultus, aut manuum dispositione, proportione, ac lineamentis, animi affectus, ingenium, corporis temperiem bonam, aut malam, & veram inclinationem licitè prænuntiare possunt; cùm ex his possint probabiliter dignosci: ut docet Sanchez *to.1. in præcept. Decalogi lib.2. cap.38. n.44.*

Medicis.

Sic Medici ex eisdem valetudinem, morbos, crisim bonam, vitam longam, aut brevem: pravas, aut rectas affectiones conjectare solent: ut latè tradunt Hippocrates *lib. de prognost.* Et in eum Comment. Galeni, Aristoteles sæpè *in Problem.* Celsus *lib.2. de Medicina*, & horum sequentes vestigia Franciscus Picus *prænotionibus lib.3. cap.7.* & Vvimpina *lib. de signis c.8. & à c.13. usque ad 21.*

Agricolis, & cæteris.

Sic Agricolæ, Pastores, Nautæ, & Architecti tempestates, ventos, serenitatem, pluvias, frigus, & similia ex astrorum, & planetarum statu, ex volatu, aut cantu avium, cursu, pastu, & motu insolito piscium, aut animalium probabiliter conjectare, ac licitè prænuntiare valent. De quibus multa rei rusticæ scriptores: Plinius *lib.2. natural. hist. c.40.* & ibi Michius: Vvimpina loco citato, Seneca *lib.5. Natur. qu.* Valesius *de sacra philosophia cap.50. & lib.1. de signis c.5.*

§. X.

622 Illicitè.

SI autem illa signa nec à Deo instituta sunt: nec ut naturales causæ eventuum inspiciuntur, illicitum est, & superstitiosum ex illis sumere prædictionem. Quod toties fit, quoties ex aspectu syderum, volatu avium, animalium motu, herbarum applicatione, lineamentis manuum, & corporis forma secundùm regulas Astrologorum, Mathematicorum, Genethliacorum, Planetariorum, Physionomorum, Metoposcoporum, Chiromanticorum, & aliorum hujusmodi sortilegorum quis judicare præsumit de futuris à causa libera dependentibus: ut de ortu puerorum, & natali die, de uniuscujusque hominis statu, conditione, vitæ cursu, honoribus, divitiis, matrimoniis, sobole, salute, morte, itineribus, certaminibus, inimicitiis, carceribus, cædibus, variis discriminibus, aliisque prosperis, & adversis casibus, & eventibus humanis. Vel etiam de præteritis, ut quinam sint hujus parentes: cujus fortunæ fuerint: quis furtum, vel homicidium commiserit, &c. Ratio prima est, quia signa ista illos eventus naturali modo non significant: cùm neque sint illorum causæ, neque illorum effectus: neque unà cum illis ab aliqua causa communi pendeant: neque ex directione divinæ Providentiæ oriantur; ideò sequitur illos eventus ab eis ex directione, & institutione dæmonis significari: quia talia signa instituit, & eventum significatum interdum procurat, ut mentes hominum superstitione, & curiositate implicitas quòcumque lubet, impellat: ut docet Augustinus *lib.2. de Doctrina christiana cap.24. Illi spiritus*, inquit, *qui decipere volunt, talia procurant cuique, qualibus eum irretitum per suspiciones, & consensiones ejus viderint*. Et paulò antè: *quæ omnia*

nia tantum valent, quantùm præsumptione animorum, (idest anticipata opinione) *quasi communi quadam lingua cum dæmonibus fæderata sunt, quæ tamen omnia plena sunt pestiferæ curiositatis, cruciantis solicitudinis, mortiferæ servitutis; non enim quia valebant, animadversa sunt; sed animadvertendo, & signando factum est, ut valerent: & ideò diversis diversa proveniunt secundùm cogitationes, & præsumptiones suas.* Cùm enim diabolus videt, ista credi, dat operam, ut eveniant, vel videantur evenire, ut homines in hac pestifera opinione confirmet. Secundò si hujusmodi futura contingentia ex astris, vel cæteris aliis signis certò præsciri possent, tolleretur libertas humani arbitrii: Nam si certò præsciri possent, hoc foret, quia actiones illæ ab astris, vel ab illis signis, & non ab arbitrii libertate penderent; sicque desinerent esse futura contingentia: implicat autem contradictionem, certò aliquid hujusmodi prædici, & tamen hujusmodi libera, sive contingentia esse. Tertiò repugnat mysteriis Christianæ fidei, quia sic stellis, & hujusmodi signis subiicerentur, & deducerentur ex astrorum situ, vel influxu: sic enim Christus, & omnia opera ejus ab astrorum influxu, & motu, vel ab aliis hujusmodi signis provenissent, quo quid absurdius? Talia enim mysteria à libero Dei decreto dependebant solo. Deus enim, ut constituit, sic etiam potest cælorum cursus, & omnium creaturarum motus, & naturam immutare; ideoque Christiana religio cælis superior est censenda. *Confessio enim ejus super cælum, & terram* ait Propheta *Psal.* 148. Repugnat etiam dignitati divinæ gratiæ, quæ vincit naturam. Et repugnat divinæ legi, quæ talia vetat sic observari, ut mox dicetur. Et repugnat nostræ mentis, & consilii dignitati, qua cunctis rebus corporeis sumus præstantiores, & sublimiores.

§. XI.

Quare non sine causa Astrologia judiciaria, Chiromantia, Metoposcopia, Necromantia, Physionomia, & quælibet alia ars, vel scientia perniciosa, prout per illas hujusmodi divinatores futura contingentia, sive à libero arbitrio sive à divina providentia emanantia, certò præscire, & prænuntiare se jactant, tum jure divino, tum ecclesiastico, tum civili prohibentur. 623 Ideò prohibetur Jure

Divino: Levit. *cap.* 19. *Non augurabimini, nec observabitis somnia.* Et infra: *Non declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid sciscitemini, ut polluamini per eos* & *cap.* 20. *Anima, quæ declinaverit ad magos, & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi mei, & Deuteron.* 18. *Nec inveniatur in te, qui lustret filium suum, aut filiam ducens per ignem: aut qui ariolos sciscitetur, & observet somnia atque auguria: nec sit maleficus, nec incantator: nec qui pythones consulat, nec divinos: aut quærat à mortuis veritatem; omnia enim hæc abominatur Dominus*. Deinde subdit: *Gentes istæ, quarum possidebitis terram, augures, & divinos audiunt: tu autem Domino Deo tuo aliter institutus es.* Ubi per augures intelliguntur Astrologi, ut docent Hebræi, & colligitur apertè ex Isajæ cap. 47. ubi Chaldæos, ac Babylonios reprehendens, illis multa mala propter multitudinem maleficorum suorum, & duritiam incantatorum vehementem ventura prænuntians ironicè dicit: *Stent; & salvent te augures cæli* (70. Astrologi cæli) *qui contemplabantur sidera, & supputabant menses, ut tibi vera prædicerent*. Ubi etiam insinuat Propheta Jeremia *cap.* 10. ex astris non posse calamitates bellorum, & eversiones regnorum prædici: *A signis cæli nolite metuere, quæ timent gentes: quia leges populorum vanæ sunt*. Quia futurorum omnium eventuum, quia à divina providentia, vel à libero arbitrio pendent, soli Deo reservatur certa præcognitio, qui solus ipse est, cujus oculis omnia nuda, & aperta sunt: & ad intimas hominum cogitationes penetrat, & consequentes eorum actiones intuetur: solus ipse, qui vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea, quæ sunt, omnia præsentia, & ante oculos posita habet, Divino.

solus denique omnia, & singula quæcunque totius temporis decursu, & sæculorum ætatibus futura sunt, ab omni æternitate novit, & admirabili providentia disposuit, quæ non modò humanæ mentis imbecillitas ignorat; sed nec dæmones ipsi præsentire possunt. Dum ergo dicti Astrologi, Chiromantici, ac cæteri divinatores, & arioli ex astris vel aliis signis prædicta futura contingentia certitudinaliter prænuntiare audent; quod solius Dei est, sibi, vel dæmoni, cujus ope illa prænuntiant, tribuere, nemo est, qui ambigat.

§. XII.

624 Ecclesiastico. ECclesiastico jure prohiberi quis non videat, cùm Concilia, & Canones P. P. gravissimis pænis præstitutis artes hujusmodi perniciosas damnent? Longum foret, verba ascribere: loca indicabo *cap. illud cap. illos. cap. sed & illud 26. qu. 2. cap. igitur 26. qu. 3. cap. non liceat 26. qu. 5. cap. 2. de sortilegiis*. Concilii Tridentini Index *lib. damnat. Regul. 9.* & plenissimè Sixtus V. Pontifex Max. *Bulla sua contra Astrologos*; quæ incipit: *Cæli, & terræ*, quæ anno 1631. alia Constitut. Urbani VIII. quæ incipit: *Inscrutabilis*: roborata fuit extensive ad alia cum gravioribus pænis.

Civili. Civili etiam jure condemnatur hujusmodi divinatio *lib. 2. C. de maleficis, & Mathem. L. Mathematicos C. de Episcop. audientia*, quibus & ars interdicta, & codices incendio, & utentes damnantur exilio; sed morte plecti jubentur prædicti divinatores *L. 5. C. eodem* his verbis: *Nemo Aruspicem consulat, aut Mathematicum* (per Mathematicum ibi, & passim alibi in jure pro solo astrologo, seu genethliaco intelligitur) *nemo Ariolum. Augurum, & vatum prava confessio conticescat*, Deinde subdit: *Sileat omnibus perpetuò divinandi curiositas: Etenim supplicio capitis ferietur, gladio ultore prostratus quicunque nostris jussis obsequium denegaverit*.

625 Damnatur à Patribus. Damnant eam communiter (ut omittam Origenem, & Eusebium *lib. 6. de Præparat. Evang. cap. 9.*) Patres orthodoxi Basilius *homil. in Gen. 6. & serm. in Princip. Proverb.* D. Chrysost. *in cap. 2. Matth.* D. Ambr. *lib. 4. Hexam. cap. 4.* D. August. *lib. 2. de Genesi ad literam cap. 17. & lib. 2. de Doctrina Christiana à cap. 21. & lib. 5 de Civit. Dei aliquot primis capitibus, & homil. in Psal. 61.* D. Gregor. *homil. de Epiphania*. Lactantius *lib. 2. Divinar. Institut. cap. 17.* Joannes Salisberiensis *lib. 2. Polycratici c. 19. & 24. & 26.*

§. XIII.

Theologis. DAmnant communiter Theologi tum veteres, ut D. Thom. 2. 2. *q. 95. ar. 5.* S. Bonav. *in Centiloquio*, D. Antoninus 2. *p. tit. 12. cap. 1. §. 6.* Petrus de Tarantasia, Richar. Paludun. Gabriel, Major *in 4. sent.* Guilhel. Parisiens. *tract. de legibus*. Tum recentiores Joannes Picus Mirand. & ejus Nepos contra Bellancinum patrui libros defendens, Joannes Franciscus Picus *lib. 6. de Prænot.* Julius Sirenius *lib. 9. de Fato à cap 29.* item Cirvelus Darocensis Theologus Philosophus, & Mathematicus *lib. de superst. par. 2. 3.* Michael. Medina *lib. 2. de recta in Deum fide cap. 3.* Benedictus Pererius *lib. integro de divinat. astrolog.* & nuper latè, ac distinctè noster Ignatius Lupus *Comment. in Edictum S. Inquisitionis par. 3. lib. 18. per totum*.

Jurisconsultis. Eandem condemnant, Jurisconsulti tam canonistæ, quàm legistæ, Joannes Andreas, Abbas, Ancharanus, Anania *in cap. ex tuarum de sortil.* Turrecremata *in d. cap. illos. & in summa de Eccles.* Albertinus Rosatus *in voce Sortilegus*, Troilus Malvetius *tract. de sortibus par. 1.* Bald. Salycetus, & alii scribentes *in ll. 2. & 5. C. de malef. & Mathem.* & Petrus Binsf. fusè in *dictis legibus*. Grilland. *de sortileg. q. 3. n. 8. & 9. q. 11. n. 16.* Petrus Leloyherius *lib. 3. de spectr. cap. 9.* Joannes Horoscus Episc. Guadixiensis *lib. 2. de vera & falsa prophetia cap. 29.*

Eodem modò illam damnant cuncti Philosophi Medici Historici, & Poetæ rectè,

rectè, & catholicè sentientes, quos videre licet apud Delrium *Disqu.magic. lib.4. cap.3. q.1.*

§. XIV.

Secunda divinationis implicitæ species est sortilegium, non latè sumptum pro omni specie superstitionis; sed strictè pro illa, quæ sortium usu perficitur: cùm aliquid eo fine agitur, ut ejus eventu spectato innotescat aliquid occultum. Ad hoc autem necessarium est, ut sortibus sua significatio imponatur, sive ut præcedat aliqua conventio inter partes (si inter plures aguntur) vel homini secum: quid unaquæque significare, & quam vim habere debeat. Et sic variè juxta uniuscujusque institutum ab hominibus exercentur: nempè talibus oscillis, pilulis, schedulis albis, aut nigris, scriptis, vel non scriptis, vel diversis signis adnotatis, & in urnam conjectis: ex qua posteà à sortientibus extrahuntur: Vel bacillis ligneis ex una parte decorticatis, ex altera vestitis in altum projectis, & ex casu sortem dantibus: vel aperto libro Homeri, Virgilii, & quod pejus Evangeliorum. Quæ omnes sortes quoquomodo fiant, ad tres species juxta tres fines consulentibus propositos, reducuntur. Nam sunt, aut Divisoriæ, aut Consultoriæ, aut Divinatoriæ.

626 §.3. Quid sit sortilegium, & quotuplex?

§. XV.

Divisoriæ sunt illæ, quarum indicio quæritur: quid unicuique tribuendum sit, & licitè exercentur in rebus plerisque, si eventus expectatur à casu, vel à speciali Dei providentia: v.gr. In dividendis bonis communibus, hæreditatibus, & aliis rebus externis, quæ aliter distribui commodè non possunt. *L. Si cum ambo ff. de Judiciis. L. Si duobus. C. communia de legatis. L. Si qui sunt ff. familiæ Herciscundæ* & confirmat August. *in Psal.30. concione* 2. & refertur 26. *qu.2.c.1. ibi: Sors non aliquid mali est.*

627 Divisorium.

In pœnis sumendis, cùm ex indulgentia Principis, aut Ducis non omnes rei, sed ex eis aliqui castigandi sunt: quod in militia est praxi receptum, quia alia ratione hoc dirimi nequit. Sic Turrecrem. *26.q.2. in summa nu.2.* Lessius *de justitia, & jure lib.2.c.43.dub.9.num.*58. Delrius *lib.4.disquis.magic c.4.qu.*1. Sanchez *tom.1. in præcept. Decalogi lib.2.cap.3.num.60.* qui benè hoc limitant intelligendum, quando par est sortientium culpa: quia aliàs iniqua esset sortitio quoad minus nocentes. Quando tamen non constat de persona, quæ delictum commisit, nullatenus licet sortibus eam indagare; quia præter divinationem ibi admixtam, & periculum puniendi innocentem, si sors in ipsum cadat; aut reum non legitimè probato ejus delicto.

§. XVI.

In functionibus, ubi de honore, vel periculo agitur; & quotiescunque non apparet ratio, cur alter alteri in aliquo præferri debet. Sic licent hæ sortes inter æquè pauperes, quorum eleemosyna eroganda est: ut docent Augustinus *lib.1. de Doctrina Christiana cap.*28. Sylvester *verb. Superstitio qu.9.* Suarez *tom.1. de Religione lib.2. de superstitione c.12.nu.17.* Sic tempore pestis, aut persecutionis Ecclesiæ, quando disceptatio fuerit, qui parochi, aut clerici, aut religiosi manere debeant in loco persecutionis, aut peste infecto, ut reliquis subveniant, nec aliter commodè lis hæc componi valet, sortibus divisoriis eligere. Ita D. August. *epist.*180. *ad Honoratum*, D.Thom.2.2.*qu.95.art.*8. & ibi Cajetan. *dub.*1. Archidiac. 26.*quæst.2.cap.1. numer.*1. & ibi Bellamera *num.*3. Hostiensis *eod. cap. finali num.*2. ibi Antonius in fine. Abbas *num.*3. Anchar. *nu.*3. Ananias *nu.*3. Marianus Socinus senior

senior *num.*27. Turtectem 26. *qu.*2. *in summa num.*2. *&* 6. & D. Antoninus 2. *par tit.*12. *cap.*1.§.9. Cajetanus *summa*, *verbo sors*, & alii infra citandi. Idem prorsus dicendum est de Medicis, & aliis ministris necessariis ad temporales ægrorum necessitates. Similiter inter ministros mittendos ad loca infidelium, dummodo inter æquè idoneos ad tale munus obeundum mittantur sortes: ut mox dicetur.

§. XVII.

628 IN officiis inter sæculares distribuendis, seu in electionibus ad officia sæcularia sortes mittere, nemo est qui ambigat; quia nullibi id repetitur interdictum: ut præter citatos auctores numero præcedenti, sentiunt Rosella *verb. sortilegium ante numerum* 1. *in fine*, Angelus *verbo sors num.*2. & ibi Tabiena *quæst.*5. *numer.*6. *Armilla numer.*1. *&* *in fine*, Sayrus in clavi regia *lib.*4.*cap.*5.*n.*20. *&* 21. Azorius *to.* 1. *Institut. moral. lib.*9.*cap.*21.*q. unica*, *vers. At verò in electionibus*. Toledo *lib.*4.*summæ cap.*15.*numero ultimo*, Emmanuel Sà *summa verbo sortes*, *n.*1. Martinus Delrius, Suarez, Lessius, Sanchez *loco sup. cit.*

Non licet tamen in electionibus etiam ad officia sæcularia inter dignos, & indignos sortes mittere, poterit enim sors cadere indigno contra bonum commune, & rectam Reipublicæ administrationem; & esset peccatum mortale: ideò ut liceant hæ sortes, debent mitti inter solas personas eo munere dignas, & capacitate pares: ut communiter sentiunt omnes præfati Doctores.

In officiis autem, ac dignitatibus Ecclesiasticis distribuendis sortes adhiberi nunquam licet: quia id interdicitur *c. finali in fi. de sortilegiis*, ubi generaliter, & indefinitè sic dicitur: *Sortis usum in electionibus perpetua prohibitione damnantes*, *&* *cap.*1.*verbo mali* 26. *q.*2. Felinus *cap. licet causam ad finem*: *de probationibus*, *&* *c. Capitulum num.*21. *versic. Et pro doctrina*, de rescriptis: Suarez, & omnes DD. supra citati de quibus videas latè Sanchez loco citato *num.*57. *in fine*, *&* *num.* 71. *&* *sequentibus*.

§. XVIII.

PRædictæ autem sortes, quas licitas diximus, facillimè possunt viciari.

1 Ratione falsæ existimationis, aut malæ intentionis: ut si quis ab astrorum influxu sortem sibi feliciter casuram expectaret.

2 Si eventus expectaretur à fortuna, quasi Dei providentiam non agnoscentes.

3 Si expectetur dæmonis moventis manus extrahentium sortes auxilium, vel si sortes eo invocato, mittantur, aut præviis aliqua ejus promissione, aut prædictione; sed hæc spectant ad magiam.

4 Si in aliis peccetur contra justitiam distributivam, ut si in electionibus ad officia mittantur sortes inter dignos, & minus dignos, ut dictum est supra.

5 Si violetur alia ratione justitia commutativa, ut si res in sortem exposita non sit sortientium, sed aliena; nec adsit domini consensus: Similiter si sortes mittantur inter eos: qui non habent par jus ad rem illam, vel si excludantur aliqui habentes par.

6 Si interveniat abusus rerum sacrarum, aut scripturæ sacræ, puta si utantur libris evangeliorum, aut rebus sacris cum maxima irreverentia ad mittendas sortes; tunc esset peccatum mortale.

7 Tandem non debet expectari divinæ voluntatis manifestatio extraordinario modo; aut per aliquod signum. Hoc enim esset tentare Deum, ut benè Delrius *lib.*4. *Disquis. mag. cap.*4. *q.*1. & Sanchez *loco citato n.*70. Vel etiam, ut ait Suarez *eodem c.*12.*n.*16. spectaret ad sortes consultorias, de quibus dicetur sequenti numero.

§. XIX.

§. XIX.

COnsultoriæ sunt illæ, de quibus in obscuro negotio consilium divinum inquiritur, ut sciatur quid agendum. Regulariter verò sunt illicitæ; & ideò sub anathemate interdicuntur *cap. Sortes.26.qu.5.* nisi inspirante Deo, sicut de electione Saulis, & Matthiæ Apostoli, vel deficiente humano consilio fiant. Quia velle sine necessitate Deum peculiari modo suam voluntatem manifestare, pertinet ad Dei tentationem, qui non promisit se has sortes temperaturum. Unde non solùm vanum est credere hanc esse Dei voluntatem, quam sortes indicant; sed etiam periculosum; nè dæmoni detur ansa malè credulum hominem decipiendi. Idcircò hunc usum meritò reprehendit Augustinus *epist.119.c.20.* & Leo IV. *ad Episcopos Britanniæ.* habetur *cap. Sortes.26.quæst.5. Sortes*, inquit, *quibus cuncta vos vestris discriminatis Provinciis, quas Patres damnaverunt, nil, quàm divinationes, & maleficia esse decernimus? Quamobrem volumus illas omninò damnari, & inter christianos ultra nolumus nominari; & ne exerceantur, anathematis interdicto prohibemus.* 629 Consultoriæ.

§. XX.

DIvinatoriæ sunt illæ, quibus futuri eventus requiruntur. Sed hæ sunt semper illicitæ, cùm *cap.1. de sortileg.& 26.q.5.cap.sortes.cap.pervenit. cap.si quis clericus.3.cap.contra* 18. *cap.Episcopi* 12. sortilegia, sicut aliæ divinationes, & incantationes prohibeantur. A quo enim expectatur earum moderatio? An à Deo? At nunquam promittit, se sortes temperaturum ad occulta, vel futura præcognoscenda. An à casu? Sed sic nihil præsignare possunt. An à cælo? At sic actiones humanæ ab eo penderent. An ab anima humana ad hoc potestatem sufficientem habente? At hoc unum est ex magiæ fundamentis. Ergo à dæmone, qui tacito quodam pacto, & consensu invocatur, tùm ut sortes regat, tùm ut effectum præsignatum procuret. Ex illo nanque totam suam scientiam speculativam divinatricem hauriunt Malefici, & Maleficorum Consultores. 630 Divinatoriæ.

SECTIO II.

Observatricem.

OBservatrix Maleficorum scientia meritò observantia vana vocatur. Observantia; quia juxta D. Thomam 2.2.*qu.6.art.1.&* 2. mediis inutilibus, & à divina Providentia, aut natura minimè constitutis aliquem procurat effectum. Vana, quia vel illum non assequitur; vel si assequitur, plus nocumenti, quàm commodi ex eo refert: cùm illud commodum in rebus corporeis acquirat, & nocumentum in spiritualibus patiatur. Quamvis autem magiæ superstitiosæ speciem constituere non videatur; quia si adhibeatur ad præcognoscenda futura, non differt à divinatione. Si ad aliquid mirum, & insolens perficiendum, non differt à magia speciali. Si verò ad aliquod damnum inferendum, non differt à maleficio. Attamen, quia Doctores communiter vanam observantiam, tanquam speciem particularem constituunt, dicamus, omnes, ut ex D. Thoma colligitur, ad tres observantiæ species, Artium sanitatum, & Eventuum, esse reducendas: ut tribus articulis breviter declarabitur. 631 Quid sit vana observantia? Quomodo dividitur in species Artium. Sanitatum. Eventuum.

ARTICULUS I.

Artium.

§. I.

632 Dæmon sub specie scientiæ decepit. Primos, & Posteros homines.

CUm omnes homines naturaliter scire desiderent, ut monet Philosophus *Metaph. lib.* I. *majore cap.* I. & interea, ad quæ afficiuntur ardentiùs, artes, disciplinæ, & scientiæ primatum teneant; præsertim si ingenii subtilioris acumine à natura donati ad altiora addiscenda curiositatis ingenitæ calcaribus provocentur; nihil mirum si à dæmone omnium artium, & scientiarum notitiam promittente, sæpiùs illudantur. Si enim Eva prima hominum Mater ab eo facilè decepta fuit sub ementitis, & speciosis illis promissionibus: *Eritis sicut Dii scientes bonum, & malum*; nonnè illius posteri diabolicis fallaciis magis obnoxii sub simili sponsione faciliùs decipientur, præsertim cùm ad optatam illam notitiam consequendam nihil agendum sit, quod pietatem redolere non videatur?

Ad illam cõsequendam invenit, & per magos tradit. Artem.

§. II.

Notoriam.

IDeò Artem notoriam invenit, quæ est ratio assequendi scientiam infusam per quædam opera pia, inspectiones figurarum, & similia vana, & inefficacia adminicula. Hanc autem per suos ministros, nempe per maleficos, ac magos tradit, qui divinarum, & humanarum rerum cognitionem brevissimo tempore sine præceptore, sine studio, sine lectione, auditione, aut labore aliquo, divina inspiratione comparandam pollicentur: modò certæ designatæ ab eis cæremoniæ adamussim observentur: ut sunt generales totius vitæ confessiones, frequentes sacræ Eucharistiæ perceptiones; indictorum ab Ecclesia jejuniorum rigidæ observationes, & aliorum voluntariæ susceptiones, diebus præsertim Veneris, quibus non nisi pane, & aqua vesci liceat: septem psalmorum (quos vocant pœnitentiæ) aliarumque precum recitationes. Quæ omnia per septem septimanas observanda; & eo tempore recedendum ab omni sæcularium negotiorum tumultu. Tum recitandæ aliæ præscriptæ preces; certæ figuræ adorandæ septem primis diebus novilunii oriente Sole: & quotidiè certis horis designatis. Denique peractis ter his ritibus per tria novilunia eligendus dies, quo se candidatus ille magis devotum, pium, & recipiendis inspirationibus accommodatum sentiat: Ut hora tertia solus sistat in templo, vel oratorio, vel in medio agri, ubi flexis in solo genibus, manibus, oculisque in cœlum sublatis ter primum versiculum Hymni, *Veni Creator Spiritus*, pronuntiare debet. Quo facto asserunt hi sathanici ministri, hominem statim tàm grandi scientia impleri, ut ipsemet tantam sui mutationem tam subitò factam obstupescat, eoque ritu, subjungunt Salomonem, Prophetas, ipsosque Apostolos tàm citò scientiam eminentem, naturalem, propheticam, & apostolicam consecut os.

§. III.

633 Paulinã Spirituum Angelicam.

HUic arti similes sunt aliæ, quas vocant, Artem paulinam, Artem spirituum, Artem angelicam traditas, ut dicunt impostores, & sacrilegi nugivenduli, à B. Paulo in extasi constituto: aut ab Angelis in assumpti corporis forma apparentibus. Sed has omnes artes esse magicas, sacrilegas, & superstitiosas imposturas, patet ex eo, quòd hæ cæremoniæ vim illam non habent: neque à Deo (si hoc esset, id Ecclesia non ignoraret) neque à natura rerum, quę adhibentur; ergo à diabolo, cui infundendi subitò animę habitus scientiarum potestas tri-

tribuitur. Quod ſolius Dei eſſe, docet Auguſtinus *lib.10.de Civ. Dei cap.9.* ex ipſo teſtimonio Porphyrii. Atque per tales adorationes figurarum, & precum oblationes invocatur dęmon: ut experientia comprobatum fuiſſe in quibuſdam ſibi notis teſtatur Cirvelus *lib. de ſuperſtitione p.3.c.1.* qui huic arti vacantes à diabolo per turbinem in aera ſublevati, & terra, marique raptati, miſeram deinceps vitam duxerunt. Quare meritò ars illa notoria anno 1320. fuit damnata Pariſiis, Contra quam prędictus Cirvelus loco citato, Joannes Baptiſta Segnius *de vero ſtudio chriſtiano c.8.& 9.* & Delrius *lib.3.p.2.q.4.ſect.2.diſq.mag.* ſcripſere. Tali arte inſtructum fuiſſe illum puerum, de quo ſupra diſp.2.n.287.

ARTICULUS II.

Sanitatum.

§. I.

634 Ad ſanitatē tuendam;aut acquirēdam diabolus adhibet ſigna.

QUia *ſanitas maximè divinum eſt, longèque blandiſſimum condimentum*, ut illam vocat Plutarchus *in ſalubricis præceptis*. *Et hic felix dicendus, qui corpore ſanus eſt, animo autem eruditur*. Quod aliàs Thales interrogatus acutè reſpondit apud Laertium *lib.1.cap.1.* *Nihil tam frequens eſt apud homines, quàm omnibus viis amiſſam quærere ſanitatem; quia ſe infelices, & miſeros putant, quandiù aliqua infirmitate detinentur.* Ideòque ad vanam ſanitatum obſervantiam libenter declinant, quę toties fit, quoties ad hominum, vel animalium morbos curandos, ſiſtendum ſanguinem, mitigandos dolores, recuperandam valetudinem, vitam conſervandam, & vitandos caſus fortuitos, ſigna inania, circunſtantię vanę, & cęremonię inutiles adhibentur.

§. II.

HÆc autem ſigna ſunt in duplici genere. Alia ſpiritualia. Alia naturalia. Spiritualia ſunt in multiplici differentia: puta, verba ſacra, opera pia, imagines, & reliquię Sanctorum, Evangelium D. Joannis, & ſimilia, quę ex ſe bona, & ſancta ſunt; ſed ſuperſtitioſa, cùm eis adiiciuntur inutiles circumſtantię, tanquam neceſſarię ad effectum, qui ab utentibus prętenditur. Vel applicantur ad ea peragenda, quę nullo modo Spiritus ſanctus, & Eccleſia intendunt. Spiritualia.

Naturalia etiam multa ſunt, ut annuli, characteres, ſigilla, figurę, verba conceptis formis expreſſa, luſtrationes, ablutiones, ſtillationes, immerſiones, nudationes, alligationes, circumdationes, inſcriptiones, gyrationes, diviſiones, dimenſiones, alięque actiones innumerę, quę certa die, & hora; oriente, vel occidente ſole: certis verborum formulis, certiſque circumſtantiis vanis, ridiculis, ſacrilegis peraguntur: ut docebimus infra cùm de Curatione diabolica diſputabitur, ad quam obſervantia vana, ſpectat, cùm eadem ſit cum illa. Naturalia.

§. III.

USus verò horum omnium, cùm ſit ſuperſtitioſus, jure prohibetur. Illa nanque talem effectum, qualis ſperatur, producere non poſſunt, neque ex ſe ut cauſę naturales, neque ex inſtitutione divina. Quare cùm ſperari non poſſit ab illarum vi naturali, aut ſupernaturali, conſequenter à dęmonibus expectatur, quibus hæc ſunt ſigna operis peragendi. *Ad genus*, ſcilicet, ſuperſtitionis, *pertinent*, inquit Auguſtinus *lib.2. de doctrina Chriſtiana cap.20. relata in jure, in cap. illud.26.qu.2. omnes ligaturæ, atque remedia, quæ Medicorum quoque diſciplina condemnat, ſive in precationibus, ſive in quibuſdam notis, quas characteres vocant: ſive* Quæ jure prohibentur.

ve in quibusdam rebus suspendendis, atque ligandis quodammodo non ad temperationem corporum; sed ad quasdam significationes, aut occultas, aut etiam manifestas, quæ mitiore nomine physicam vocant; ut non superstitione implicare, sed natura prodesse videantur, sicuti sunt, &c.

ARTICULUS III.

Eventuum.

§. I.

EO progressa est humana superstitio, ut nihil ferè accidat, aut occurrat fortuitò, ex quo sibi, vel alteri aliquid læti, aut adversi non conjectet; & inde actiones moderetur. Cui ominosæ observationi tribuisse Romanos, Cicero *lib. de Divinatione*, & Valerius Maximus *lib. 1. cap. 5.* testantur. Græcos, & Ægyptios, Pausanias in Achajo, & Theophrastes in Characterismis, Syros, historia Regum *lib. 3. cap. 20.* Omnes, experientia quotidiana. Ita enim gliscit in hominum communi conversatione, ut omnia ex quibuslibet rebus petantur, sensibilibus, insectis, vegetabilibus, & fortuitis actionibus. Canis latravit, alius ater ædes intravit, noctua assibilavit, corvus crocitavit, lepus viam velut transverso saltu dire-
635 mit, lupus, capra, aut talia animalia in itinere visa, ambulantibus duobus amicis junctim lapis, aut porcus intervenit, anguis per impluvium de tegulis cecidit; salinum eversum, vinum diffusum, egredienti domo virgo, monoculus, claudus, gibbus occurrerunt; dextera, vel sinistra auris sonitum edidit spontaneum: ingredienti iter calceus ruptus, sedens crus cruri imposuit, convivantes sunt numero pari; quis de manè domo egrediens pedem offendit, calceos induens sternutavit. Hæc & similia pro omine fausti, vel infausti successus habentur. Unde Tibullus Poeta *lib. 1. Eleg. 3.*

Superstitio humana ex omnibus rebus omina, sumit.

O quoties ingressus iter, mihi tristia dixi
Offensum in porta signa dedisse pedem.

§. II.

SEd omnia vana esse, & profana, atque ab omnibus evitanda probant Chrysostomus *homil. 21. ad Populum Antioch.* August. *lib. 2. de Doctrina Christiana c. 20.* & communiter Sacri Doctores. Quod ipsa ostendit ratio. Nam cùm omnia nullam certam, & determinatam causam habeant, & omninò dependeant à casu, non possunt talia significare, qualia ab ominantibus colliguntur, contrariosque patiuntur significatus; & ideò sine mortiferi peccati labe ab hominibus exerceri nequeunt, nisi ignorantia, & bona fide excusentur. At quia hic superstitionis modus divinationi affinis est, nec ab ea differt, nisi quòd in divinatione homo
636 signa, undè diviner, & notitiam futurorum de industria quærat; In hac verò observatione illa non quærat; sed capiat conjecturam ex iis, quæ fortuitò accidunt ad directionem operationum, non est opus ea prolixiùs prosequi, cùm præcedenti sectione satis superque de divinatione actum sit, & pateat evidenter tum ex superioribus, tum ex iis, quæ dicenda sunt tomo 2. disp. 1. par. 2. quàm fallax, noxia, & diabolica sit tota scientia speculativa maleficorum, divinatrix, & observatrix occultorum, & futurorum contingentium, sive cum invocatione expressa dæmonum fiat: sive cum tacita perficiatur.

Sed vana, & superstitiosa. Ideòque prohibita.

CAPUT II.

Quoad Practicam.

QUàm abominanda est omnis malefica operatio; cùm ipsi Magiæ professores illam detestari consueverint, suam practicam tribuentes non superstitiosæ magiæ, cujus fætus est maleficium; sed magiæ naturali, cujus occulta virtute suas perfici operationes asseverant. In hoc enim conveniunt practica magia naturalis, & practica superstitiosa; quòd utraque rebus utatur externis; sed illa tanquam causis naturalibus aptis ad varios producendos effectus: ista verò tanquam causis moralibus, hoc est, ut signis ex pacto destinatis ad opem dæmonis implorandam. Quarè, ne in magiæ practicæ artis omnium nationum calculis condemnatæ rei deprehendantur, omnia sua occultæ virtutis naturalis imagine contegere conantur, ut sub specioso velamine latitantes, impunè sua maleficia exercere valeant. 637 Magi suam practicā magiæ naturali tribuunt.

At facilè est, fucum animadvertere, & absconditam revelare abominationem. Verum nanque est, magiam naturalem per se malam non esse; sed laudabilem, si ritè exerceatur. Attamen experientia magistra probatur, illam esse valdè periculosam, cùm ingenia humana curiosis, & inutilibus rebus implicet: curiositatem se explicare volentem adaugeat; & sensim sine sensu adauctam introducat ad superstitiosam; inquantum Dæmon, qui rebus humanis semper invigilat, & indesinenter incumbat decipiendis hominibus, facilè se immiscet sub specie occultæ operationis naturæ; ut quod præstigiis agitur, totum occultæ virtuti naturalis causæ tribuatur. Et insuper videmus hos physicos magicos in suis operationibus res quidem naturales adhibere; sed vel insufficientes: vel inutiles ad prætensos effectus eliciendos. Ideòque adjungere quædam signa, quibus ex pacto dæmon allicitur ad ea perficienda, quæ ipsi fieri desiderant. Undè concludendum est, illos non physicam; sed superstitiosam magiam profiteri; eorumque operationes non naturali, sed diabolica virtute perfici, ut meritò dixerit Augustinus *lib.8. de Civit. Dei cap.19.* omnia miracula magorum doctrinis fieri, & operibus dæmonum. Sed perperā, cùm procedat à superstitiosa.

Hæc autem superstitiosa magia cùm duplex sit, seu potius duplicem habeat finem: Vel ostentationem, aliudve commodum suum, aut alienum, & sic vocatur magia specialis. Vel aliquod damnum aliis inferendum, & sic nominatur maleficium, aut veneficium, quæ sunt duę distinctę species magię generaliter sumptę. Ideò dicendum, totam maleficorum practicam Aut esse Magicam: Aut Maleficam; quarum vim sequentes sectiones declarabunt. Quæ duplicē finem habet juxta quem illa practica dividitur In Magicam, & Maleficam.

SECTIO I.

Magicam.

TAnta est magię specialis vis, ut admiranda ejus opera non modò Ethnici, sed etiam Theologi interdum miracula vocent; eò quòd consuetum naturę ordinem prętergredi, nec nisi naturali divinę virtutis ope perfici videantur. Hoc ipsi Magi afferunt, dum miraculorum editionem sibi vindicare non verentur, cùm glorientur, se omnia ad libitum posse peragere; atque nihil esse tam arduum, quod non sit in sua potestate positum. Ideò à Jamblico *lib.1. de Ægypter. Ægyptior. cap.1.* deorum pedisequi appellati quasi admirandis operibus deorum vestigia subsequantur. Hoc exemplo probatur maleficorum Ægyptiorum, qui, ut refertur in Exodo, dęmoniaca ope nonnulla fecerunt in speciem non dissimilia eorum, quę à Moyse virtute divina perficiebantur, dum virgas suas in serpentes con- 638 Opera magica interdum miracula vocantur.

conversas, aquam mutatam in sanguinem, & ranas subitò productas Pharaonis, & aulicorum ejus oculis subjecerunt.

639 At certum est, miraculorum operationem totam excedere dæmonum, & maleficorum potestatem, quæ sanè se extendit ad opera verorum miraculorum simillima existimatione hominum, eò quòd nec ea ipsi facere noverint, nec intelligere valeant quando facta sint, ut benè advertit S. Thom. 1. *par. qu.* 110. *art.* 4. *ad* 2. Non tamen ad vera miracula, quæ in operante potentiam arguunt infinitam, qualis non reperitur in Magis; sed in Deo, *qui* teste David *psal.* 71. *&* 135. *facit mirabilia magna solus*. Alioquin nec suam Christus Divinitatem efficaci argumento probaret, dum Judæos in incredulitate obstinatos suis convincit miraculosis operibus *Joan.* 20. *Opera, quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent de me. Et si mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoscatis, & credatis, quia Pater est in me, & ego in Patre*. Sic enim manifesta erant, ut post talem, & tantam Divinitatis probationem illorum incredulitas excusari nullo modo posset, ut ipse subjungit cap. 15. dicens: *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent*. Nec Ecclesia veritatem Christianæ fidei sufficienter assereret; dum illam tot miraculis quasi veris divinæ potentiæ sigillis obsignatam, & firmissimis supremæ virtutis fulcris innitentem proponit; Perirent nanque illa sigilla, & fulcra nutarent, si ab alio, quàm ab omnipotente rerum omnium Conditore, miracula patrarentur, ut benè testantur Alexander Alens. 1. *par. q.* 45. S. Thom. 1. *par. q.* 110. *art* 4. *& q.* 114. *art.* 4. S. Bonav. & alii Doctores *in* 2. *sentent. d.* 7. Benedictus Pererius *de magia lib.* 1. *cap.* 8. Binsf. *de Confess. malefic. quæst. par.* 1. *concl.* 1. & habetur *in cap. Nec mirum* 26. *qu.* 2. ex D. August. *lib.* 3. *c.* 8. *de Trinit.* Quare asserendum est, universam maleficam potestatem quantumvis magnam miracula edere non posse, mira peragere posse. Quorum Alia sunt Vera: Alia Apparentia: ut sequentes articuli demonstrabunt.

Non tamen sunt miracula.

Sed miraquorum Alia sūt Vera, Alia apparentia.

ARTICULUS I.

Vera.

§. I.

640 SI malefici ferè omnia efficere possunt ut plurimùm quæcunque dæmones perficere valent, ut communis Theologorum sententia affirmat, in confesso est, Deo permittente, & dæmone adjuvante, eos verè posse mira præstare: cùm mirabilium operatio potentiam dæmoniacam non excedat. Nam cùm in omnibus creaturis, quæ universa mundi machina continentur, sive esse simplex, sive vegetativum, sive sensitivum, sive rationale possideant plurimæ sint miræ, & occultæ virtutes, dæmones, qui tanquam sagacissimi indagatores omnes explorant, illas ut potè notissimas diversimodè temperant, & applicant juxta uniuscujusque Sympathiam, & dispathiam; atque ita mirabiles, & inusitatos effectus producunt stupentibus cæteris hominibus, qui opera Divinitatis esse existimant: quia illorum virtutes, causas, & modum, quo invicem applicantur, & temperantur, ignorant. Quare eorum respectu verè mira sunt, & mira putantur, quæ à malignis spiritibus fiunt, quibus non deest potestas ad illas virtutes modo, & tempore debitis applicandas, & temperandas sive per motum localem, sive per alterationem operentur: ut supra *p.* 2. *disp.* 1. latè probatum est.

Mira malefici facere possunt.

Hæc autem mira, quę ab ipsis, vel maleficis fiunt, maximè differunt à cęteris mirabilibus, quę vel ab omnipotente Deo, vel ab operante natura procedunt. Nam si ea conferas cum miraculosis operibus, quę à sanctis divina virtute producuntur, maximam inesse intercapedinem inter utraque deprehendes.

Quæ differūt 1. Ab operibus miraculosis Dei, & Sanctorum.

§. II.

§. II.

Opera à sanctis peracta verè miracula sunt, quæ in tribus omnem naturæ vim & potestatem excedunt: In quibus excessus naturæ creatæ reperitur. Quantum ad opera ipsa.

1 Vel in eo, quod peragitur, quale nullo modo natura facere potest; cujusmodi est: Duo corpora esse simul in eodem loco, eodem tempore, & se invicem penetrare: vel idem corpus esse in pluribus locis simul, & semel: vel corpus humanum evadere impassibile, & immortale.

2 Vel in eo, ex quo, aut in quo res fit: ut ex nihilo producere aurum, arborem, & quamlibet aliam rem: Dare vitam mortuo: & facultatem videndi cæco nato largiri.

3 Vel in modo, ordine, aut alia circumstantia, aliisve rebus, cum quibus omnibus naturaliter opus illud fit v.g. Infirmum subitò sanare languentem, & ex ligno producere serpentem. In iis enim tribus miraculorum gradibus sancti ope divina freti mirabilia multa peregerunt: ut ex sacra, & ecclesiastica historia abundè probatur.

§. III.

Operationes à maleficis factæ dicuntur miracula dupliciter. Primò, quia rara, eo modo, quo inventa nova, & artificiosa opera, qualia fuerunt illa Architæ, Archimedis, S. Alberti Magni, quæ prima disputatione commemoravimus, miracula vocitantur, non absolutè, & per se; sed respectu hominum, qui ea vocant miracula, quorum causas ignorant, & quæ sunt ipsis inusitata; quoniam ea maximè admirantur, ut testatur Petrus Binsf. *tr. de Confess. malef. qu. p. 1. concl. 1.* Secundò, quia verorum miraculorum sunt simillima, & opera miraculosa à viris sanctis divina virtute peracta imitantur: v.g. Ex ligno producere serpentes, sanare ægrotos, illuminare cæcos, producere aurum, & arbores, & dare vitam mortuis. Attamen vera miracula non sunt, cùm naturæ cancellos non prætergrediantur; neque virtutem agentium physicorum excedant: ut benè docet Seraphicus D. S. Bonavent. *in 1. d. 42. q. 3.* Possunt nanque malefici producere serpentem ex ligno, sed non immediatè: sanare languentem; sed non subitò: illuminare cæcum, sed non cæcum natum: producere aurum, & arbores; sed non ex nihilo: probrevi tempore dare vitam mortuo; sed fictè, vel illusoriè; Denique verè miracula secundi, & tertii ordinis imitari per productiones cum tempore factas in subjectis dispositis cum rerum naturalium applicationibus; sed non illa, quæ in primo gradu supremum locum obtinent. Etsi aliquid simile tentant, totum opus apparens est, & præstigiosum. Idem dicendum de aliis secundi, & tertii gradus, si per motum localem, aut alterationem produci non possint: aut si possint, cùm volunt aliquid subitò ex nihilo, & immediatè producere: aut regredi à privatione ad habitum; Nam tunc omnia erunt phantastica, & simulata; & ideò nec vera, nec solida, nec diuturna. Quantum ad operationes.

§. VI.

Quod mirandum non est: cùm Sancti virtute divina operentur: Malefici vi naturali, aut dæmoniaca. Illi sanctitate, & justitia sint insignes: Isti flagitiis, & sceleribus infames. Primi invocatione divini Nominis, signo crucis facto; aut recitatis quibusdam sacris verbis: Secundi adjuratione dæmonis, exhibitis signis ridiculis, superstitiosis, & execrandis. Sancti, ut Deum honorent, Ecclesiam ædificent, & homines juvent in corpore, & anima: Malefici, ut scelera committant, veritatem pervertant, falsitatem persuadeant, glo- Quantum ad operantes.

riam, honores, & divitias aucupentur: ut initio disputationis primæ demonstratum est. Quare facilè vera miracula à falsis discernuntur, si hæc differentiæ diligenter observentur.

§. V.

641 2. Ab operibus miris à Natura productis.

SI verò hæc diabolica mira magorum cum miraculis naturæ comparentur, certis quibusdam indiciis facilè ab illis discernuntur. Nam certum est, pertinere ad magiam dæmoniacam. 1. Si opera illa naturalem facultatem excedant: Vel quia res adhibita non habet vim sufficientem ad hunc effectum producendum. Nam si quotiescunque & à quocunque sine aliis cæremoniis applicatur: suum effectum producit, certum est, effectum esse naturalem: Si verò non sit proportionata ad talem effectum, nec illum producat, nisi ab aliquo singulari, certo tempore, certisque observationibus applicetur, meritò judicatur esse magicus. Vel quia effectus non potest procedere nisi à causa intellectu prædita; & tamen ab inanimata expectatur: v. gr. à statua responsum certis precibus, & cæremoniis absurdis de rebus occultis postulare, quod evidens est magicè fieri. 2. Præterea si effectus producitur in rem multum distante. Nam etsi inter scholasticos dissidentes hæc quæstio agitetur: Utrum res possit immediatè agere in passum à se distans, nihil in medium operando; & tam agens, & patiens debeant se contingere secundùm contactum quantitativum: an sufficiat tactus virtualis, eò quòd res, in quam agitur, seu quæ actionem respicit, sit intrà spatium illud, ad quod se vis agentis extendere potest; tamen in hoc conveniunt, agentia naturalia non posse agere in quantumlibet distans; certamque habere sphæram suæ activitatis, extra quam impossibile est ipsis, suam protendere actionem, alia majorem, alia minorem secundùm virtutem, & dignitatem, quam ununquodque in admirabili creaturarum serie obtinet. Ideò ille effectus meritò magicus esse censetur, qui à causa procedit nimium distanti. Quod clariùs patet, cùm eadem causa propiùs, vel proximè applicata non agit, tamen agit in distans maximum. 3. Insuper, si ad effectum producendum aliqua apponuntur, quæ ad illum non pertinent, quibus tamen tota operis efficacitas tribuitur: ut sunt verba ignota, falsa, absurda, characteres, & figuræ variè efformatæ, observantiæ dierum, horarum, stellarum, situs corporis, & quorundam rituum, qui absurdi, superflui, & indifferentes meritò judicantur. Hæc enim omnia ut plurimùm effectum ostendunt à malo spiritu procedentem. Sunt tamen aliquæ observationes dierum, horarum, stellarum licitæ. De quibus legas infra *tom. 2. disp. 1. num. 221. & seq.* Ibi enim latissimè omnia, quæ de his superstitionibus scitu sunt necessaria, explicantur.

§. VI.

642 In his discernendis duo observanda.

HIs, & aliis hujusmodi signis effectus magici à physicis discernuntur, in quibus, ut sapienter monet Delrius *lib. 2. qu. 5.* duo extrema solicitè evitanda sunt. Alterum, ne in iis disquisitionibus temerè omnia effectus naturales esse credantur. Hac enim Veterator antiquus astutia ut plurimùm utitur, neque in suis operibus concinnandis naturalia quædam admiscere, ut totum opus naturale reputetur: ut practicè probabitur *to. 2. disp. 2. & 3.* In quo plurimi multoties hac vana specie decipiuntur. Alterum, ne temerè omnia ut magica condemnentur. Nam ut docet Augustinus *lib. 21. de Civit. Dei c. 4. & 5. Rerum naturalium vires, & analogia cum illorum effectibus sæpiùs nos latent, & multis partibus nostram scientiam superant.* In quo falluntur multi multa operanti dæmoni tribuentes, quæ sapientiores, & doctiores noverunt ab occulta natura procedere.

Ex his constat, eandem esse rationem de operibus veris maleficorum, & dæmonum:

num: eodemque modo à divinis, & naturalibus esse discernenda: cùm quicquid possunt dæmones, possint ferè ut plurimum malefici ex pacto; & ideò quæ supra disp. 2. de potentia dæmonum in veris effectibus producendis demonstrata sunt, eodem de potentia magica hîc dicimus esse censenda.

ARTICULUS II.

Apparentem.

§. I.

Quàm aptè magi, & malefici sophistæ, & circulatores appellantur: cùm eorum mira, etsi cum maxima spectantium admiratione peracta, mera sint præstigia, somnia, & sensuum ludificationes. More etenim dæmonis, cujus præsidio operantur, cùm nec motus localis, nec rerum naturalium applicatio in suis actionibus juvare possunt ad prætensum effectum verè, & realiter eliciendum, solent confugere ad circulatorias deceptiones, quibus mira simulata, & apparentia tantùm, hoc est, non talia reverà, qualia videntur, producere consueverunt. 643 Magi quando præstigiis utantur?

Horum autem falsitas ab iis deprehenditur, qui studiosi veritatis, amatoresque virtutis sanam gerunt mentem. Nihil enim est, quod ita mentis humanæ aciem ad dæmoniaca opera quantumvis subtilibus involucris obtegantur, agnoscenda acuat, quàm veritatis, & virtutis amor. Nam veritas falsi calliditatem, virtus vitii latentis insidias manifestè revelant in iis præstigiosis maleficorum actionibus, in quibus hæc duo germano vinculo colligata reperiuntur. Quomodo fiant?

§. II.

Falsum illucescente veritate se prodit, quæ hæc mira neque vera, neque diuturna, neque utilia: sed apparentia, phantastica & vana esse demonstrat. Quid veritatis potest esse in iis, quæ sola sensuum illusione à dæmone peraguntur? Nam vel oculos fascinat, dum illos vario situ modò elevat: modò deprimit: modò humoribus inficit, ex quo res aliter, quàm sint conspiciuntur: ut contingit in ebriis, & furiosis. Vel objectum mutat, quod celeriter agitat, subitò occultat, variè collocat, diversimodè separat, latenter conglutinat, & certa dispositione proponit oculis: ut faciunt circulatores. Aut aliquid ex aere formatum rei, quæ tunc aliter apparet, circumponit. Aut ipse tale fictitium corpus sub variis formis assumit. Aut impedit, ne species objecti ad oculum deferantur, vel saltem pars media perveniat. Aut medium aliqua qualitate spissat, condensat, rarificat, aliisque modis tum potentiam visivam: tum imaginationem perturbat: tum mendacii specie sensibus illudit humanis; ut quæ facta minimè sunt, à deceptis facta putentur: ut ritè tradunt Valentia *in 1. p. disp. 4. q. 2. punct. 2.* & Molina *1. par. q. 3. art. 4.* 1. Sine veritate.

§. III.

Quid stabile reperitur in sola rerum apparentia, quæ visa statim evanescit, nec permanere potest, nisi quandiù durat fascinatio? Idem enim spectatoribus contingit, quod dormientibus. Vident se in obscura caligine positos, & horrendis tempestatibus actos, dum cælum, salum, solum confuso ordine misceri videntur, & statim cernunt inductam serenitatem. Adstant cætibus convivantium; assident mensæ exquisitissimis dapibus, delicatisque ferculis oneratæ; lautè, opiparè regiis deliciis, & apparatu splendidissimo se excipi putant; 2. Sine stabilitate.

sed paractis epulis, quæ momento tolluntur, & fame cruciante funtiunt momentaneam fuisse hanc voluptatem: Errant in densissimis nemoribus, & per loca invia vepribus obsita obsidentur à serpentibus, draconibus, & monstris insolitis quasi devoraturis summo pavore consternati, nec fugere valent, nec latitare. At pavor statim solvitur, cùm soluto præstigio se vident in securo positos. Hortorum areas lustrant, atque obambulantes varias arbores fructibus onustas, luxuriantes herbas, flores suas opes explicantes, fontium rivos scaturientes, cantilantes aves, naturæ, & artis in eodem opere concertantium mirabilia attentis oculis considerant; sed tantalei horti in fumum, & auram evanescunt. Mirantur Regem pompaticè incedentem veste fulgente aurea, principibus stipatum viris, & magnam aulicorum turbam post se trahentem: aut famosos belli duces, quales Hectorem, & Achillem fabulæ Poetarum fingunt acriter decertantes, dum alter alterius fugat exercitum modò terrestrem, modò navalem cum horribili hominum strage; sed cessat statim admiratio, cùm omnis illa pompa, totusque bellicus apparatus instantaneè perit: Quia mira maleficorum, sunt momentanea somniorum spectacula.

§. IV.

3. Sine utilitate.

QUid utilitatis in tot vanis, & inutilibus operationibus magicis, quæ per summam ludificandorum oculorum peritiam à ministris sathanæ peraguntur? ut sunt: Volare per aera: In igne volutari: Transformari in columnas, & in animalia quæque: Duas Jani facies assumere: In terra tanquam in aqua adnavigare: Gallis gallinaceis in rheda vehi: Patinas, & vasa ab uno extremo ad aliud trahere, & invisibiliter in mensa locare: Cartam ab alio ex toto fasciculo clam extractam in manu extrahentis manentem nova inducta forma immutare: Arbusculum in mensæ medio producere: In aulam inducere flumina inundantia: Gallos paleam quasi trabem trahentes: serpentes saltitantes; & cursitantes, feras venatorias: Fronti aliorum cornua cervina adiicere, & ramosam frontem repagulis ferreis illaqueare, transformare convivantium manus, in pedes bovum, & equorum ungulas, ne patinas attingere valeant: Hominem undequaque sanguinem ex hiantibus vulneribus emittentem exponere, qui mox sanus sistitur: Epistomio, seu terebello frontem perforare, & foramine omnis generis viva educere. Hominem jactare in aera, ejus membra discerpere, & ea recollecta adunare: Lanceam qua parte minatur exitium aut acutos gladios in ima viscera condere: Currum onustum fœno cum equis, & agitatore absorbere, aliaque similia edere, quæ à magis præstigiatoribus exhibenter. Nonne hæc phantastica, momentanea, & vanissima esse, veritatis virtuosæ splendor demonstrat?

§. V.

644 Cum spectantium damno, quos trahunt.

SIc vitium in iis magicis tenebris latitans in apertum educit; dum docet hæc mira non modò sine soliditate, seu veritate, stabilitate, & utilitate, sed cum summo spectantium damno sæpiùs exhiberi, atque ad infidelitatem, scelera, & magiam ipsam pertrahere spectatores.

1. Ad Idololatriam.

Anne infidelitatem apparentia magorum præstigia introducunt, cùm veræ fidei miraculosis operibus opponuntur? Sicut enim Joannes, & Mambres Moysi restiterunt, virgas in angues, & aquam in sanguinem diabolica ope mutantes, & Pharaoni, atque ejus aulicis persuaserunt, obstinato animo mosaycæ resistere legationi veris miraculis confirmatæ; ita in nascentis Ecclesiæ primordiis ex hæreticis plures magica arte præstantes: ut fuere Simon magus, & Apollonius Thyanæus, aliique inferni emissarii, dum infirmis sanitatem, cæcis visum, paralyticis motum, ipsis etiam mortuis vitam restituere videbantur, apostolicæ prædicationis tot veris miraculis confirmatæ vim enervabant; & spectatores in incredu-

dulitate detinebant. Sic posterioribus sæculis visi plures, qui ut suos errores contra catholicam fidem insolitis operibus stabilirent, suis neophitis præstigio dementatis Christum Dominum, Sanctissimam Deiparam, Angelos, atque Beatos in Majestate visibiliter apparentes, & errores illos docentes, ostendebant, quos dæmones fuisse transformatos dubitare non licet. De quibus legendi sunt S. Clemens Romanus *lib.2. Recognit.* S. Irenæus *lib.1.c.21. & 24.* Eusebius *lib.2. Histor. c.20.* S. Epiphanius *hær.27.* Severus Sulpitius *in sacra histor. lib.2.* Glycas *par.2.* & Apulæjus *de asino aureo lib.1.* Similiter in finibus sæculorum, cùm ultima Antichristi persecutio contra Ecclesiam suscitabitur, tam ipse filius peccati, quàm ejus pseudoprophetæ tot prodigia, & portenta tam insolita daturi sunt, ut in errorem etiam electi inducendi essent, ait Christus Dominus *Matth.24.* nisi omnipotentis Dei manus auxilio confirmarentur.

§. VI.

Annè ad scelera provocant homines illusionibus eorum affectu temperatis isti mendaciorum concinnatores, quando se unicuique obsequentes exhibent ad illa proponenda, ad quæ vehementi alicujus passionis impulsu feruntur? Nam si quis divitiis inhiat, ei thesauros in profundissimis montium cavernis absconditos, & à canibus, aut aliis monstris solicitè custoditos revelant, quò, dum penetrare, & custodes abigere tentat, cadentis terræ mole obruitur: ut testantur Thevetus *L. prima C. de thesau.* & Cedrenus *lib.8. Cosmogr. cap.1.* Si æstuant libidinibus, elegantis formæ mulierem in speculo ostendunt, cujus amplexibus potiri liceat: vel dæmonem in lepidæ puellæ speciem transformatum, & ad omnes spurcitias exercendas paratum introducunt: ut tradunt Cassianus *Collat.8.c.21.* August. *lib.4. de Civit. Dei cap.27.* & plurimis exemplis probat Binsfel. *de Confess. malefic. par.1. quæstionis concl.5. dub.1. ex D. Gregorio lib.2. Dialog. cap.2. Vincentio in speculo historiali in vita S. Basilii Magni: Cæsario lib.3. seu dist. cap.8. Sozomeno apud Tripartitam lib.8. c.1.* Si obscœnis spectaculis delectatur, in frequenti hominum cætu efficiunt, ut quotquot adsunt mulieres vestibus se nudent, & quæ natura tegenda docet, oculis obiiciant. Sicque tripudiare non desinant, quandiù in media aula accensa lucerna, certis insculpta characteribus ardet, de quibus latè Delrius *lib.2.q.8. & 9. Disq. magic.* Si spirat minas, & cædes in hostes, vindictæ ministros proponunt paratos: modò annuat omnibus modis injurias prætensas. Et ita similibus vitiis laboranti mendacibus somniis solatium afferre simulant, ut in atrociora devolvatur. 2. Ad Peccatum.

§. VII.

De iis portentosis operationibus plurimi ad magicas artes comparandas pelliciuntur, qui ad inusitatos paventes effectus, & iniqua curiositate ducti occultas causas, quas ignorant, investigare satagunt. Et quia ultroneos nanciscuntur magistros, qui obsequium se præstare dæmoni putant, cùm aliquem numero maleficorum adiiciunt, libenti animo se tradunt discipulos magicis artibus imbuendos: ut ritè tradunt August. *lib.10. de Civit. Dei c.9.* at clarius *lib.2. de Doctr. Christiana cap.22. & 23.* & Guilhelmus Parisiensis *in lib. de legibus.* Vel si horrore sceleris ab illa societate nefaria avertuntur, saltem ipsius operibus participant, cùm ea peragunt, quæ à magis, & maleficis imperantur, quamvis certò sciant, eos esse ministeriis dæmonum addictos: ut dicetur infra *tomo 2. disput.1.* Cavent enim solicitè, ut talia præstigia præstare possint, ne nomen Dei invocent; signum crucis etiam inopinatò efforment; Sacerdotes adeant, templa ingrediantur; reliquias sanctorum, aut sacra amuleta gerant, & quod simile pietatem redolens exequantur. Similiter punctuatim observant, quæ in mandatis dan- 3. Ad magiam.

tur, cum variis execrationibus, & juramentis se obstringunt, nunquam se secreta revelaturos, & sic si non magi, saltem magorum, & maleficorum fautores, & socii evadunt. Quare optimè Paulus 2. *ad Thessal. 2. de mendacibus signis, & prodigiis* loquens docet: illos solos circumveniri, qui charitatem veritatis non receperunt, ut salvi fiant, idest, veritati consentire, & acquiescere nolunt, quæ à Deo, qui charitas est, & procedit, summa sanctorum charitate annuntiatur, & virtutum regina charitate comitata semper incedit. Nanque in pænam virtuosæ, & charitativæ veritatis repudiatæ perversam doctrinam, & falsa dogmata amplexantur, mendaciis, & falsis miraculis persuasi, mittente eis Deo operationem erroris, ut non credendo veritati; sed consentiendo iniquitati, condemnentur.

SECTIO II.

Maleficam.

645 Malefici cum dæmone concurrunt ad maleficia.

At non sufficit dæmoni infernales simmistas superstitiosam exercere magiam in suam, & aliorum utilitatem; aut delectationem; adhuc vult sibi fieri satis aliis exercitationibus, quæ in damnum generale multorum: aut exitium particularis alicujus cedant: ut sunt illæ, quæ à practica malefica assignantur. Cùm enim nihil tam habeat in optatis, quàm maleficiis homines, & creaturas inficere, non sinit suæ malitiæ ministros à malis inferendis unquam cessare; sed eos usquequaque urget, & provocat ad nova, & majora exitia quoquomodo concinnanda.

Dæmon ut causa efficiens, & proxima Maleficus, ut causa moralis remota.

Multa nanque ipsi licent, cùm malefici consensus accedit, quæ soli non permitterentur; quia necesse est ad maleficium aliquod perficiendum, ut uterque conveniant, & tanquam causæ partiales conjungantur ex pacto ad unum, eundemque effectum producendum. Homo, qui parum potest, concurrit ad actum suas vires superantem, tum dæmonem invocando, ut adsit, & volitum maleficium exequatur: tum externa aliqua peragendo, quæ sunt aut signa invocationis: aut instrumenta damni, & maleficii. Dæmon, qui multum potest, si à Deo liceat, excitatus, & invocatus prosilit ad signum à malefico exhibitum, & statim optatum producit effectum; ita ut alter sit causa remota, & moralis, quæ consensu, & voluntate concurrit, cùm non possit physicè, & naturaliter attingere proximè talem effectum, qui ejus potestatem excedit: Alter causa proxima, & efficiens, quæ immediatè concurrit ad efficientiam actus malefici, de quo prævio consilio in nocturnis conventibus: aut secretis communicationibus inito mediis assignatis dæmon, & maleficus convenerunt.

Incitati à malitia. Dæmoniaca. Propria, & Aliena.

Quare aptè Joannes locustas inferas tanquam equos paratos ad prælium nocendi potestatem habentes repræsentat. Malefici etenim, qui laxiorem à Domino licentiam accipiunt, quia sunt in statu tum benefaciendi, tum malefaciendi, cùm sollicitè actionibus diabolicis tanquam calcaribus urgentur ad maleficia, non secus ac feroces equi à sessoribus agitati grassantur in homines omnis ætatis, sexus, & conditionis; & eo graviorem inferunt stragem, quò & propria, & aliena voluntate feruntur. Propria, quæ, cùm corruptissima sit, & malitiam diabolicam imitetur, nihil optat tam ardenter, quàm inferre mala; nec in aliquo delectatur, nisi cùm horribilem edit hominis carnificinam. Aliena, eorum, puta, qui superbia tumentes, ardentes luxuria, avaritia æstuantes, & ira perciti eos impellunt ad

Quæ maleficia revocantur ad. Somnifera. Amatoria. Hostilia.

maleficia procuranda, quibus suam impleant, & exatient cupiditatem. Quid ergo mirum, si & diabolicis, & propriis, & alienis solicitationum motibus violenter impulsi, tanto impetu properant in prælium contra homines, quos vexant maleficiis Somniferis, Amatoriis, & Hostilibus? Nam ad hæc tria genera omnia revocantur: ut sequentes articuli declarabunt.

ARTICULUS I.

Somniferam.

§. I.

QUàm salubre consilium Christus Dominus *Matthæi* 24. proponit, cùm monet, vigilandum esse, & jugiter excubandum, ne fur domum perfodiat, & dormientes, inopinantesque opprimat. *Furem enim*, ait ibi S. Hilarius, *ostendit Zabulum ad detrahenda ex nobis spolia pervigilem, & corporum nostrorum domibus insidiantem, ut ea incuriosis nobis, & summo deditis consiliorum suorum, atque illecebrarum jaculis perfodiat. Paratos igitur esse nos convenit, & orationum assiduitate detentos omnibus præceptorum suorum operibus inhærere.* Et quidem tutissimæ sunt illæ vigiliæ, quas Deus nostris precibus, & operibus bonis invitatus ut pro nobis agat excubias contra vigilantem inimicum, qui non modò per se suis consiliis, & illecebris; sed etiam per suos magos, & maleficos diversis incantationibus homines adoritur, dum somno naturali somnum diabolicum superinducit, & arctissimis somni vinculis decumbentes detinet, ut illos diris suis artibus obruat, nisi dormituri ante imploraverint Dei omnipotentis auxilium adversùs omnes tenebrarum principis, & ministrorum ejus insidias.

646 Vigilandum contra insidias dæmonum, & maleficorum somnum inferentium.

Quia.

§. II.

QUas difficiliter vitari posse patet ex eo, quod de nocte in obseratas domos, & clausa cubicula tenebriones illi ignota facie dilabuntur. Solet enim eorum magistellus, sicut variis confessionibus sagarum constat, quas refert Remigius *lib.* 2. *cap* 4. eos, qui emerito multorum annorum spatio plurimis maleficiis fidem suam probaverunt, tanquam veteranos milites certis infernalis militiæ præmiis, Imperatorum more donare, nempè, se in alienas formas immutandi, & ædes penetrandi potestate, quasi auctoramento diuturnæ servitutis, & fidelitatis. Hac accepta facultate in mures, locustas, feles, & alia pusilla animalia transformati, ut putant, per quasvis angustias nullo negotio viam sibi faciunt, & intromissi pristinæ formæ denuò restituuntur, si velint (sed hæc fiunt eo modo, quo dictum est supra *disput. præcedenti n.* 295. *& seq.* & præsertim *nu.* 300.) Tum ad eos accedunt, quibus moliuntur interitum; artus eorum omnes illinjunt, in os potionem aliquam infundunt, atque malo carmine, certisque ritibus somnum inducunt, ut nulla vi possint evigilare, ut sic securiùs destinatum opus ipsi peragere valeant.

647 1. Difficiliter evitantur.

§. III.

HÆc autem soporatio his sathanæ ministris facilis est, sive narcoticis, sive diabolicis remediis utantur, cùm utraque somnum arctum, atque diuturnum conciliandi habeant facultatem. Nam multa sunt, quæ sola vi, ac potentia naturali, si infundantur, vel amoveantur, non soporem tantùm, sed stuporem, torporemque adversùs vehementissimos quosque cruciatus inducunt: ut lolium, solanum, mandragora, papaver, & similia, quæ Chirurgi non ignorant, si quando ab humano corpore membrum absque doloris sensu resecare desiderant. Sed plura, & perfectiora norunt dæmones; Nulla enim virtus in rebus natura editis eos latet; sed perfectissimè omnia simplicia ad consopiendos homines apta noverunt, quæ ipsi posteà maleficis indicant, ut ex illis insimul temperatis suas potiones somniferas elicere possint. At viribus naturæ non egent, qui sine illius

648 2. Faciliter concinnantur remediis. Naturalibus, ac Diabolicis.

llus rei adventitiæ, atque externæ adminiculo tanta possunt, qualia in operationibus eorum quotidianis conspiciuntur. Seipsis enim somnum immittere valent, & soporem conciliare quædam adhibendo non ut causas naturales; sed ut symbola, & signa ex instituto ad dæmonis opem invocandam. Quis nanque credat excitandi somni facultatem habere characteres magicos, lucernas sulphuream flammam evomentes, pedes, & manus mortuorum prius oleo diabolico inunctas, partes aliquas humani cadaveris: ut spinam dorsi certis locis appensam, cadaverum abortione egestorum, & igne elixorum pinguedinem, faces excantatas, & de certi generis lychno, & quadam pinguedine compositas, quæ fumum emittentes, *Nebulam somni* vocatum, præferuntur accensæ: vel domi relinquuntur, cùm aliquod maleficium operandum est? Et tamen his omnibus utuntur, ut soporem inducant, quamvis hæc omnia ex pacto tantùm efficacitatem habeant. Hujusmodi somnum, facile est credendum immissum fuisse illi Adolescentulæ, de qua supra *disp.2.n.287*.

§. IV.

649 1. Crebrò adhibeantur Ad Utilitatem propriam.

QUis verò explicare queat, quot facinora hi noctambuli homines iis naturalibus, & dæmoniacis telis armati in perniciem omnium moliantur?

Si homines è cubiculis, mulieres è lecto geniali ad conciliabula malefica avolare desiderant, ne quid quotidianæ, & nocturnæ consuetudinis desideretur, per incantationes domesticis somnum inducunt. Illiniunt nanque inguine somnifero vel aures; vel culcitram: vel pallium; & sic soporem excitant, ex quo alii facile excitari non possunt: ut exemplis probat Remigius *lib.1. cap.12.* Et mihi enarravit anno Domini 1649. Venetiis quædam N. Mulier à dæmone incubo possessa tunc vidua, quòd dum etiam viveret maritus, ac cum illo decumberet in lecto dæmon illum ad tam arctum somnum inducebat, ut eam comprimentem nullatenus ipsum audiret.

Si à Judicibus deprehensi tanquam veneficii fontes, silentio tormenta, & pœnas superare volunt, virtute characteris in perexigua lamina, aut cera exarati soporem advehunt tam altum, ut nec ab excitantibus Judicibus, qui variis interrogationibus veritatem eruere volunt; nec à torquentibus carnificibus, quorum augetur barbaries, dum se deludi conspiciunt, nec ab acutissimis doloris equuleis, qui intima viscera penetrant, ullo pacto excitari possint; ut accidit in quodam Benigno, qui Danorum Reginæ Consiliarium occiderat, de quo idem Auctor *lib.2. cap.4.* sed nos latiùs infra *to.2. disp.1. n.140*.

§. V.

Aliorum damnum.

SItutò volunt alienas opes invadere, penetrare domos, scrutari supellectilem, & quæ lubet, secretis tollere de medio latrociniis, modò inunctos digitos, manus, aut pedes alicujus patibulati accendant: aut partem cadaveris certo loco appendant, intrepidè parietes effodere, & domos evertere possunt; cùm domestici omnes gravi sopore immergantur: ut duobus, & lepidis exemplis, quorum unum supra *n.596.* retulimus, ostendit Delrius *lib.3. par.1. q.2. disquis. magic.*

Si castæ alicujus matronæ, aut puellæ pudicitiam adulteriis, libidinibus contaminare statuunt, & post importunas solicitationes post dona frequenter oblata, post crebras visitationes, aliaque amoris incentiva frustra adhibita vim facere deliberant: accensa priùs face obscurum ducente lumen in cubiculo, audacter ad prædam involant: clamet quantum voluerit vim patiens mulier, & vim vi repellere tentans, domesticorum opem imploret, nihil proficit, omnes consopiti, & mortuo similes aures non habent, nec ab alio, quàm à Deo auxilium expectare potest, qui sæpissimè castitatis integritatem admirabili modo contra petu-

petulantium, & fætentium hircorum impetus tuetur, & protegit: ut memorabili exemplo idem Delrius *loco citato* demonstrat.

Denique si tollendi è cunis, aut è matrum sinu pueri: si aliquis veneno appetendus, somnus iis maleficis artibus advocatur, quo ita matres corripiuntur, ut non sentiant sibi filios eripi; nec alii suis faucibus infundi venenum, etiamsi firmiter, & validè os illis deducatur, ne potionem agitatione excludant, aut lecto violenter deturbentur. Tanta est enim venenati poculi vis, & operationis dæmoniacæ virtus, ut nec clamoribus, nec vellicationibus, nec agitationibus quibuscunque expergifieri possint. Quare salubriter æterni consilii Angelus cuique suadet vigilare contra latentes ipsos fures, & antequam lecto decumbat, preces, orationesque præmittere, quibus se in Dei præsidium, & tutelam commendet, ut tota nocte possit in Dei protectione morari, & pacifico somno gaudere, frustra obnitentibus somniferis malefactoribus. Nisi orationibus præveniantur.

ARTICULUS II.

Amatoriam.

Formidandum instare nobis adversarium ex eo maximè liquet, quòd dæmon, 650
si quandoque ipsi à Deo permittitur, non solùm in bona extera, & in omnia corporis membra grassandi potestatem habet; sed etiam in ipsam animam, quam variis passionum motibus exagitat, maximè cùm excitat æstus libidinis, & ardentes Veneris faces accendit, animosque pudicos ad impurum amorem tam validè flectit, ut non amare, sed furere videantur; præsertim cùm malefici suis philtris, & amatoriis poculis aliquem provocant ad amandum; tunc enim vires omnes adhibent, ut maleficia amatoria suum sortiantur effectum. Dæmon homines excitat ad libidinè per philtra, & pocula amatoria.

§. I.

Facilè hanc dæmoni quis posset negare facultatem. Sed illi eam tribuit sacræ scripturæ inviolabilis auctoritas, dum *Osee*. 4. hostem humani generis vocat spiritum fornicationis, qui potest incendere hominem ad libidinem, & explicat Cassianus *Collat.7.cap.32. Incentores*, ait, *libidinum, atque luxuriæ, quosdam spiritus esse Propheta commemorat: spiritus*, inquiens, *fornicationis decepit eos; & fornicati sunt à Deo suo*, & *Nahum* 3. *Propter multitudinem fornicationum meretricis speciosæ, & gratæ, & habentis maleficia*. Quod de maleficiis amatoriis rectè interpretatus est Franciscus Ribera. Quorum etiam apud Baruch. *in epistola Jeremiæ 6. vers.42*. mentio habetur his verbis: *Mulieres circumdatæ funibus in viis sedent succendentes ossa olivarum, cùm autem aliqua ex ipsis attracta ab aliquo transeunte dormierit cum eo, proximæ suæ exprobrat, quod ea non sit digna habita sicut ipsa, nec funis ejus diruptus sit*. Per quas funes rectè intelligi posse maleficia amatoria, quibus homines ad libidinem accenduntur, & quasi impelluntur ad peccata carnalia, nemini est ambigendum. Probatur auctoritate Sacræ scripturæ.

Idem Patres asseverant S. Irenæus *lib.1. cap.9*. Sanct. Gregor. Nazianz. *orat.29. in laudem Cypriani*: S. Gregor. Roman. *lib.1. Dialogorum c.4*. S. Epiphan. *lib.1. tom.2.contra hæres.Ebionit*. Arnobius *lib.1. contra Gentes*, & S. Hieronymus *lib.3. comm.in epist.ad Ephes.cap.6*. qui docet, aliquos esse dæmones amoribus, & amatoriis canticis servientes: ut *in Nahum* 3. tribuit maleficiis, & incantationibus, quòd faciunt homines amare ea, quæ odisse debuerant; & detestari ea, quæ amare tenebantur. Patrum,

§. II.

§. II.

Theologorũ. THeologi uno ore talem admittunt potestatem: ut Sanctus Thomas, D. Bonavent. *in 4. sentent. distinct.* 34. quos Petrus de Palude ibidem, Alphonsus à Castro *lib. 2. de justa hæretic. punit. cap.* 15. Auctores Mallei Malefic. *prima par. quæst.* 5. Michael Medina *lib. 2. de recta fide in Deum cap.* 7. & moderni omnes sequuntur.

Legum. Idipsum confirmant leges, quæ sub gravioribus pœnis pocula amatoria vetant. *L. Constantiniana. Eorum. C. de malef. & mathem. L.* 3. §. *Adjectio. ff. ad Legem Cornel. de Sicariis. & L. Si quis aliquid.* §. *Abortionis: aut poculum amatorium. ff. de pœnis.*

Jurisprudentium. Hoc approbat Jurisperitorum in dictas leges unanimis sententia: Albericus *in Rubric. C. de hæretic. nu.* 6. Azo. *in titul. de malefic. & mathemat.* Bonifacius de Vitalinis *in tr. de maleficis*: Godefridus *in L. Eorum C. de malefic. & mathem.* Angelus ibi: Grillandus *de sortilegiis qu.* 3. *& qu.* 12. Oldradus de Ponte *in consil.* 210. *incipit*: *Regularis habet traditio.* Panormitanus *in cap. In tabulis, de sortilegiis nu.* 4. Joannes ab Anania ibidem *in Rubrica*, Petrus Ancharan. ibidem *in cap. ex tuarum; & in lib. 6. de Hæret. c. Accusatus.* §. *sanè.* Hostiensis *in Summa, de Magistris* §. *quam scientiam.* Franciscus Squillacensis *de fide Catholica c.* 9. Sed latè Petrus Binsfeld. *Comment. in titul. de malef. & mathem.*

§. III.

Philosophorum. PHilosophi, & alii naturæ indagatores dum talem virtutem quibusdam rebus naturalibus attribuunt, quæ eò ampliùs reperitur in dæmone id testantur: ut Aristoteles *lib. 2. Historiæ Animalium cap.* 14. *& lib.* 9. *cap.* 17. Plinius *lib.* 8. *c.* 42. *& lib.* 32. *cap.* 4. Marsillus Ficinus *lib.* 13. *Theologiæ Platon.* Celius Calcagninus *integro opere de Amatoria magia*, & plures alii quos citat Tiraquellus 13. *lege connubiali*.

Poetarum. Poetæ idem indicant, qui fictionibus vera multa admiscent: ut Virgilius *in Pharmaceutria.* Ovidius *in suis libris heroidum.* Theocrit. & Propertius.

Magorum confessionũ. Magorum confessiones, in quibus usque ad mortem perseverarunt, quarum plures Grillandus *de sortilegiis q.* 3. *n.* 15. *& q.* 5. *n.* 2. *refert*, idipsum probant.

Experientiæ. Ipsa tandem testatur experientia in pluribus, quos Ecclesiastici, & profani Scriptores referunt: ut in puella adducta ad S. Hilarionem, de qua posteà, apud S. Hieronymum. In Josaphat, & Pheduda apud Damascenum, *In vita Barlaam, & Josaphat.* In Justina, & Cypriano apud Nazianz. & Nicephor. In Basilio pseudomonacho, & moniali apud S. Gregorium. In Marco Antonio Triumviro apud Plutarcum: & in alio, de quo Cleodanus apud Lucianum.

§. IV.

651 Modus assignatur compositionis philtrorum. MOdus autem, quo hujusmodi maleficia amatoria componuntur, traditur à Grillando *de sortileg. loco citato*, ubi ait: *Fieri vel intrà: vel extra corpus. In corpore per cibum, & potum, sive esculenta, & poculenta, in quibus res sacræ: ut hostiæ consecratæ, aut non consecratæ, sed notis magicis inscriptæ frequenter admiscentur*: ut ipse probat exemplis. *Extra corpus per aliquas mixturas compositas ex herbarum foliis, radicibus, reptilibus, metallis, plumis avium, membris animalium, capillis, unguibus, aut vestimentorum fragmentis, quę adhibitis certis ligaturis in tunica maleficiandi involuuntur, & consuuntur: vel sub pulvinari, aut lecti involucris: aut sub limine ostii domus, aut alio loco, per quem maleficiandus transiturus est, absconduntur.* Hæc ille.

Hæc autem dum fiunt, varios in homine operantur effectus. Sic nanque eum

ad

ad amorem provocant, ut sæpiùs pro amore perturbutiones, insaniæ, & mors ipsa adducantur. Quorum effectus est provocare Ad 1. Perturbationem.

Quasnam in toto homine perturbationes sentiant, qui philtris, & poculis amatoriis à maleficis vexantur, testantur excitati humores, irritatum semen, membra incalescentia, flatulentia inducta, pruritus, & calor in corpore æstuans, perturbata imaginatio, concitata phantasia, memoria involuta, intellectus obscuratus, voluntas crebris, & importunis suggestionibus solicitata, dæmone exteriùs operante per varia pharmaca, quæ vel naturaliter vim habent illos motus producendi: vel tanquam signa conventionis applicantur, & interiùs certante per varias tentationum illecebras, æstusque libidinis, quibus miser homo ad desideria carnalis copulæ quasi invitus trahitur: ut liquet ex facto monialis illius, de quo Gregorius *lib.1.Dialog.cap.4.* quæ incantata à Basilio Monacho febricitare incæpit, & vehementer anxiari, magnisque vocibus cum stridore clamare: *modò moritura sum, nisi Basilius Monachus veniat.* (Is erat in magicis artibus insigniter exercitatus) *& ipse mihi per suę curationis studium salutem reddat.* Quod cùm Equitio Abbati relatum esset, verbo solo monialem curavit, & Basilium expelli præcepit è Monasterio, qui posteà à Populo Romano igne crematus est.

Sic Venetiis anno 1648. Quædam Adolescentula filia cujusdam Mercatoris ætatis suę anno 17. cùm vehementer diligeretur à quodam prędicti Patris sui famulo, is, ut optata Adolescentula carnaliter frui valeret, ad quandam Sagam confugit, cujus ope eam maleficio amoris affecit, quę statim nocturno tempore clamare cępit dicens: En morior, nisi mihi concedatur in lecto concumbere cum famulo nostro, *qui in eadem domo, sed altero cubiculo dormiebat. Accurrerunt ipsius Parentes eam reprehendentes, & admirantes super his, quæ dicebantur à filia jam modestia satis prædita. At illicò dæmon, qui eorum ancillam possidebat, famuli crimen patefecit, qui sine mora è domo aufugit; postera autem die ego rogatus accessi, & interrogata Adolescentula: an voluntariè prædicta verba protulisset, quæ respondit, se inopinanter sensisse sibi cor aduri amore erga famulum; phantasiam, & imaginationem turbari, intellectum obscurari, ac confundi, voluntatem crebris, & importunis suggestionibus solicitari, interiusque per vehementem libidinis æstum ad desiderium concumbendi cum famulo quasi invitam trahi, ita ut se abstinere non posset, quin clamans dicta verba proferret. Quibus à me auditis, statim admonita, ac suaviter correpta genuflexa ante Crucifixi imaginem omnia sua peccata detestari cæpit, ad Deum confugit, ac tandem post nonnullos fidei, ac fiduciæ in Deum actus elicitos à quocumque maleficio, Deo adjuvante, ac præceptis à me contra Dæmonem formatis, perfectam coram me consecuta est sanitatem.*

§. V.

SEd ulterius progreditur philtrorum vis. Non enim solùm turbat maleficiatos; 2. Insaniam sed insuper crescente perturbatione in insaniam eos præcipitat: ut videtur in puella, de qua Hieronymus in vita Hilarionis. Hanc cùm Juvenis Gazensis deperiret, id est, vehementer amaret, & tactu, jocis, nutibus, sibilis, & cæteris hujusmodi, quæ solent morituræ virginitatis esse principia, nihil proficeret, Memphim perrexit, & anno elapso magicis artibus instructus ab Æsculapii vatib us rediit; atque subter limen domus puellæ quædam tormenta verborum, & portentosas figuras in æris Cyprii lamina sculptas defodit. Illico cæpit amore insanire Virgo, & amictû capitis abjecto rotare crinem, stridere dentibus, inclamare nomen adolescentis: magnitudo quippè amoris eam in furorem verterat. Perducta ergo à parentibus ad monasterium S. Hilarionis ei traditur, ululante statim dæmone, & confitente: *Vim sustinui, invitus sum abductus, quàm benè Memphim somniis homines deludebam. O cruces, ò tormenta, quæ patior! Exire me cogis, & ligatus sub limine teneor. Non exeo, nisi me adolescens, qui tenet, dimiserit.* Tunc

senex:

senex: *Grandis*, ait, *fortitudo tua, qui licio, & lamina strictus teneris. Dic, quare ausus es ingredi puellam Dei? ut servarem*, inquit, *eam virginem. Tu servares*, ait Sanctus, *proditor castitatis? Cur non potius in eum, qui te mittebat, es ingressus? Ut quid*, respondit, *intrarem in eum, qui habebat collegam meum amoris dæmonem?* sicque hæc confitens à Sancto fugatus est.

Quod antiquis etiam notum testatur Ovidius *lib.2. de Arte amandi*.

Philtra nocent animis, vimque furoris habent.

Et Juvenalis *Satyra 6.*

Hæc magicos affert cantus. Hæc Thessala vendit
Philtra, quibus valeant mentem vexare mariti.

Unde philtrum communiter usurpatur pro genere veneni amorem, & insaniam inferentis.

Hujusmodi maleficio affecta fuit anno 1655. Isei Brixiensis territorii quędam Adolescentula, cui quidam Juvenis advena iniquus, ac pessimus relaxandi animi gratia, ac solatium sociis exhibendi quosdam tradiderat fructus verbis blandis eam alloquens, quę statim ac tales fructus manducavit tota perturbatione referta in insaniam prorupit, ac post illum adolescentem currere cępit clamans se morituram, nisi cum eo carnaliter copularetur; quo recedente cum suis sociis à tali vico, & naviculam ingrediente, dicta Adolescentula usque ad lacus ripam illum prosecuta insaniens, quasi animam exhalans super terram strata volutabatur. Demum Bergomum coram me adducta ab hujusmodi maleficio, Divino favente auxilio, totaliter libera recessit.

§. V.

652 3. Mortem ipsam.

TAndem eò crescit malefica vis, ut post perturbationes, & insanias, furiosam mortem inferat. Sic Eusebius Chronico testatur, Lucretium Poetam primò dementatum, deindè furoris impatientia seipsum interemisse. Plutarchus in Lucullo refert, illum simili arte in furorem actum, & posteà interemptum. Caligulam potione amatoria à Cæsonia porrecta interiisse, narrant Josephus *lib. 11. Antiq.* & Suetonius in Caligula. Idem de Federico Duce Austriæ in Regem Romanorum electo, & à Ludovico Bavaro victo, testatur Cuspinianus. Quare jura civilia pœna mortis afficiunt illos, qui talia pocula amatoria quomodocunque sint composita, cæteris præbent: ut constat *L. Si quis aliquid ex metallo §. qui abortionis ff. de pęnis*. Bartolus ibidem. Grillandus *de sortilegiis. qu.12.* & Menochius *lib.2. de arbitr. Jud. qq. cas.358.* si ex eis mors sequatur, & etiamsi mors non sequatur, modò qui arte magica animum hominis ad illicitum amorem attraxerit: ut probant citati Grillandus *qu.11. num.7.* Petrus Gregor. Tholosanus *in 3. part. Syntagmatis juris universi lib.34. cap.12. num.11.* & Menochius *lib. dicto casu 388. num.5.* Etsi enim hodiè puniantur extraordinariè ad Judicis arbitrium, si mors non interveniat. Olim tamen pæna relegationis, aut damnationis ad metalla mulctabantur: ut testantur præfati DD. apud Binsfeldium *Comment. in titul. C. de malef. & mathem. in L. Eorum. q.3. concl.4.* ut videas, quàm noxia sint illa philtra, & maleficia amatoria, ex quibus tanta mala oriuntur.

§. VI.

653 Non tamen voluntatem potest.

IN iis verò duo sunt diligenter observanda. Alterum, quòd licèt quædam naturalia vim habere dicantur amorem conciliandi, & commovendi animos ad libidinosas actiones: ut Hippomanes, quod est caruncula quædam, quæ in pulli equini fronte consurgit, quam evulsam, & in pulverem conversam ad amorem concitandum efficacissimam esse, tradunt Aristoteles *de natura animalium lib.6. c.22.* Plinius *lib.8. hist. natural. c.42.* & Servius *lib.3. Georgicorum in illud Virgilii*.

Hinc

Hinc demum, Hippomanes verò quod nomine dicunt Pastores.

Non tamen tantam illis inesse facultatem, ut in hanc personam potiùs, quàm in illam aliquem compellant; sed tantùm in genere venereos motus excitare posse. Quòd si quis in aliquam personam determinatam propensiorem amoris violentiam sentiat, hoc non ex vi rerum naturalium; sed ex dæmoniaca operatione procedit, inquantum dæmon cùm Malefico ex pacto concurrit ad amorem in illa persona procurandum, in cujus perniciem signa diriguntur; dum ex una parte maleficus philtrum applicat, & poculum præbet dæmonem invocando, atque maleficiatum sæpiùs adit, cum res naturales illum perturbare incipiunt; & artibus, quibus solent homines, & mulieres capi, instanter urget ad aliquem diligendum, cujus miras profert laudes, & amoris reciproci vehementiam extollit. Dæmon verò ex altera parte ad philtri signum interiùs operatur efficaciori actione; & absente, aut præsente malefico assiduè maleficiati phantasiam, & memoriam movet exhibendo personæ species varias, propter quas amore digna videtur; & illas; quæ reddunt indignam, & exosam, subtrahendo. Unde præda ab utroque exteriùs, interiusque quæsita, & lacessita facilè in nassam cadit. 1. Determinare.

§. VII.

Alterum: in iis operationibus magicis quantumvis efficacibus nunquam voluntatem, & liberum arbitrium cogi. Nam etsi diabolus possit movere corpus, turbare phantasiam, & mediis sensibus internis, & externis in intellectum cogitationes immittere; tamen non sic movere voluntatem potest, ut in suo actu cogatur: quia implicat contradictionem, illam esse liberam, & tamen quoad actum suum interiorem cogi: ut docet D. Bonaventura *in 2. sent. dist. 25. par. 2. qu. 5.* & tenent communiter Theologi. Si quid enim vult, ex hoc, quòd libera est, liberè vult; & si aliquid vult, voluntariè vult. Si autem cogeretur, aliquid serviliter vellet, & invitè vellet, & sic simul, & semel actum haberet liberum, & servilem, voluntarium, & involuntarium, quod est impossibile. Ideò totum, quod facit veterator ille, est, liberum arbitrium allicere, & libidinis pabulum ministrare per concupiscentiæ motus, & cogitationes occasionaliter immissas modo, quo *disp. 2.* explicavimus *n. 269.* 2. Cogere.

Idcircò si quis per maleficium inductus moveatur ad aliquam mulierem concupiscendam, eamque per sponsam ducendam, matrimonium tenet, nec potest dirimi: quia licèt ibi fuerit inductio, non tamen ibi fuit coactio. Actus enim voluntatis, quo præstitit consensum, fuit liber, quod sufficit ad validitatem contractus.

Quare si quid philtra, & maleficia amatoria operantur, non provenit ex eo, quòd voluntas cogatur; sed à spontanea maleficiati inclinatione, qui dum à diabolo importunis solicitationibus, & tentationibus acrioribus agitatur, incipit incalescere in amorem illius, cujus gratia fit maleficium, nec à cogitationibus, aliisque libidinis irritamentis abstinet, donec pleno, & voluntario consensu ad effectum devenerit, quod maleficio prætendebatur. Distinguendum est enim inter motus concupiscentiæ, & actiones voluntatis. Nam dæmon illos motus etiam in nolentibus excitare potest; illas verò actiones imperare non valet, nisi in liberè volentibus, qui tyrannicè ejus dominationi omninò subjecti, nunquam ejus mandatis, & solicitationibus obstant; sed libera, & præcipiti ad malum voluntate proficiunt in pejus. Ideò qui coactionem voluntatis causantur ad excusandas excusationes in peccatis, mentiuntur; cùm tota dæmonum, & maleficorum cohors cum suis philtris, & poculis amatoriis contra illam prævalere minimè possit.

§. VIII.

654 Hinc à Confessariis, & Judicibus diligentissimè sunt interrogandi istorum maleficiorum concinnatores, quid in conficiendis hisce maleficiis intenderint: quis eorum fuerit finis; quam fidem habuerint in rerum, quibus usi sunt, applicatione.

Si dæmon simpliciter invocatus fuerit ad tentandum viri, vel mulieris pudicitiam secluso pacto expresso cum dæmone; secluso etiam abusu sacramentorum, vel sacramentalium, aut verborum sacræ scripturæ: ac demum seclusa invocatione dæmonis per verba deprecativa, sed invocetur verbis imperativis, licèt gravissimum sit peccatum superstitionis; non tamen sapere hæresim, sentiunt Clarus in §.*Hæresis.verb.successivè*. Oldradus. *Consil.*210. Gloss. Archid. Gemin. & Canonistæ *in cap. Accusatus*. §.*Sanè extra de Hæreticis lib.6*. Pegna *in direct. Inquisit.par.2.comm.68*. & plures alii relati à Diana *par.4.tract.7.Resolut.10. vers.sed oritur*, *folio mihi* 206. & nuper Carena *de officio S.Inquisit.tit.12.§.7.numer.48*. & Ignatius Lupus *comm.in Edict.S.Inquisit.par.3.lib.19.art.2.diff.1*. Ratio est, quia non tribuitur dæmoni, nisi quod ei convenit. Ipsius enim proprium est tentare, & ad peccata animos flectere juxta illud Matthæi, *& accedens tentator*. Contrarium tamen sustinet Anton. Diana *loco cit.* probans, invocare dæmonem etiam verbis imperativis esse sortilegium hæreticale; eò quòd pertinet ad societatem dæmoniacam exigere à dæmone spontè concurrente consilium, favorem, aut quodvis officii genus, sive exactio fiat deprecando, sive imperando, plures Auctores pro se adducit, nempè Simanc. Augustin. Homobon. Spineum, & alios quorum rationes videre licet apud Dianam loco citato. Quæ opinio videtur magis rationi consentanea.

Si autem in illis maleficiis concinnandis dæmonem expresè per modum adorationis invocaverint: Vel ab eo expetierint, & expectaverint aliquid, quod soli Deo facere convenit; etiamsi non fuerit per modum adorationis, apertam sapiunt hæresim: quia tribuitur creaturæ, quod soli Deo debetur.

Si verò crediderint, maleficia, aut dæmonem posse alicujus viri, vel fæminæ cogere voluntatem ad amorem inhonestum, vehemens est hæresis suspicio, & si de veritate instructi, acquiescere nolint, tanquam hæretici sunt habendi: ut rectè tradit Binsfeldius *Comment.in Titul.C.de malef.& mathem.qu.2.concl.4 in leg.4*. quia credere, hominis voluntatem à dæmone, aut malefico efficaciter cogi ad amandum aliquem, vel aliquam: hæresis est aperta; cùm repugnet libertati à Deo nostræ voluntati inditæ. Si enim voluntas à dæmone cogitur ad aliquem amandum, jam non est libera, ut supra diximus, nec in manu consilii sui, secundùm Jesum filium Sirach *Eccles.15. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilii sui*.

Si tandem in hisce maleficiis operantes abusi fuerint Sacramentis, vel sacramentalibus, aut verbis sacræ scripturæ, redduntur de hæresi suspecti: ut tradunt Panormitanus *in c.1.de sortileg.ex Glossa*, *lib.6.de Hæreticis c. Accusatus*. §.*sanè*. Carena cum aliis ab ipso citatis *in tractat. de modo procedendi in S. Tribunali tit* 12. §.5. *nu*.31. Ratio clara est. Sapere enim hæresim nil aliud est, quàm fortem præbere hæresis suspicionem. Quis autem ad tam abominabilem usum res sacras adhiberet, nisi aut effectum habere existimet: aut illius esse momenti judicet; & sic contemnat mysteria nostræ salutis? quæ, an sapiant hæresim, quisque æquus rerum divinarum æstimator facilè animadvertet. Sed de his videas, quæ ponuntur *tom.2. disp.1.nu.49.& seq.& 53.& sequentibus*.

A R-

ARTICULUS III.

Hostilem.

Si nihil tutum ab hoste, qui omnes nocendi vias parat; quot modis, putas, sævit in homines furens eorum inimicus, qui nomine Abaddon, Apollyon, & Exterminator re, & facto talem se exhibere desiderat, generalia in bonis animæ, corporis, & fortunæ exterminia inducendo, hostilibus, aut damnum inferentibus; aut aptis inferre: aut ideò adhibitis, ut inferatur, dum actu, potentia, intentione hominem à facie terræ exterminare: seu ut explicat S. Antonius à Padua ser.24. extra terminos vitæ æternæ hominem ponere conatur? Non vacat, multiformis malorum artifex multiplices maleficiorum referre dolos, & modos: at cùm de eis aliquid dicturi sumus disputatione sequenti: sat est nunc, ut ex ungue leonem dignoscamus, si aliqui recenseantur, qui ad inferendum triplex illud damnum revocantur. 655 Dæmon per maleficia homini nocet.

§. I.

Primò animum maleficiis aggrediuntur, dum errorem in intellectum, in voluntatem odium, in memoriam oblivionem inducunt: ut ex superiori articulo facilè colligitur. Nam si hoc naturalia pharmaca possunt, ita ut eorum virtute homo fiat stupidus, crudelis, morosus, obliviosus, & misantropos, dum organa spiritualibus operationibus à natura destinata læduntur, turbatur sanguis, humores aduruntur, frigus inducitur, & corporis temperamentum mutatur; ut videtur in iis, qui lycantrophia laborant: Quid non facient, si à malefico tanquam signa dæmoniacæ invocationis applicentur? Nonnè dæmon totam operationem generalem rerum naturalium in certum effectum, & circa certam personam dirigere poterit de suo addendo efficaciorem actionem, quæ tanta in potentiis, & facultatibus animæ potest, quanta disputatione secunda explicavimus? Sic homo aliàs sanæ mentis perturbata phantasia, errore aliquo singulari laborabit, & laxatis cerebri rotis circa rem particularem delirium patietur: aut odio alium in præsentia prosequetur, quem in absentia affatim amabit, dæmone ob oculos ponente imagines, ob quas impetum totis viribus faciet in eum, si fortè accedat, tanquam in oblatum malum multis deformitatibus, turpitudinibus, & horribilibus monstris pictum apparens. Hujusmodi maleficio sæpè solent affici novelli conjuges. 1. In Anima.

Sic anno Domini 1658. ad me confugit quædam novella sponsa à Coloneo territorii Bergomensis, quam cùm sponsus vellet amplecti, quamvis eum vehementer diligeret, illicò odio erga eum ita afficiebatur, ut nec illius præsentiam, & eò minùs tactus sustinere posset, qui quidem sponsus prius maleficio ligaminis fuerat affectus, sed à Deo media mea instructione, ac benedictione liberatus erat. Itaque dicta sponsa ad me unà cum sponso confugiens, post debitas instructiones, & actus fidei elicitos tandem perfectam sanitatem est assecuta.

Simili maleficio eodèm anno sponsus quidam, ac sponsa ipsius à Buccaleone propè Bergomum affecti fuere, qui simul concumbere nequibant; ac licèt se invicem diligerent, attamen se sufferre nequibant: hi à me fuerunt benedictionibus muniti; at cùm perfectam liberationem non essent assecuti, præcepi, ut unà cum illis coram me venirent eorum parentes, quibus præsentibus, ab eisque unà cum filiis simul desponsatis fidei, ac fiduciæ in Deum actibus elicitis, à quocunque maleficio liberi recesserunt.

Aliquando etiam hujusmodi maleficio affecti suorum omnium penitus oblivi-

scun-

scuntur, quasi nunquam in mentem venerint, omnesque tanquam inimicos habent: quæ omnia causantur à maleficio hostili: ut Codroncus *lib. 3. de morbis maleficis cap.* 8. exemplis ostendit. Quibus perturbationibus in anima fuit affectus Stephanus ille vitriarius de quo supra sub *n.* 589. qui omnes quotquot videbat, ut inimicos suos metuebat, idcircò huc, illuc discurrebat, nesciens ut profugus, quò se diverteret: qui dixit mihi, tunc hoc se firmiter in mente habuisse, infra unius mensis spatium se procul ab hominum consortio, ut animal irrationale in medio agri moriturum.

§. II.

2. In Corpore. SEcundò attrociora in corpus moliuntur maleficia devovendo, ligaminis, abortus, disiccationis lactis, & venenarii. Nam ut hæc distinctiùs pateant.

Dæmonem in brutorum, vel hominum corpora sola imprecatione immittunt.

Devovendo. Sicut enim Dei ministri particulari ejus instinctu aliquando malefactoribus imprecantur, ut alii divinæ ultionis actibus terreantur: sicut Helias quinquagenariis Centurionibus: Elisæus pueris irridentibus: Paulus Elymæ, Hymenæo, & Alexandro: ità Ministri Sathanæ ejus impulsu solent maleficiis alios prosequi, & sic execrari, ut confestim tabe lenta, aut violentis motibus: aut alio interitu pereant ab obsidente, aut etiam possidente dæmone. Quod pluribus exemplis Remigius *lib. 2 cap. 9. & 10. dæmonolatriæ* confirmat. Quibus unicum ego addam, cujus anno 1648. mense Augusti fui testis oculatus. Dum enim Venetiis quendam adolescentem nomine Justum de Taxis à dæmone obsessum exorcizarem, mihi à dæmone sciscitanti: cur hujusce adolescentis corpus esset ingressus: respondit dæmon: *Quia missus sum à N. malefico* (nomine malefici prolato,) *ut post multas vexationes huic adolescenti inflictas tandem illum è medio tollam; sed nunc video, quòd mea me fefellit opinio*. Immediatè nanque à me de exitu illi imposito pręcepto, per virtutem Domini nostri Jesu Christi, & fidem ipsius Adolescentis fuit ab eo totaliter expulsus. Ubi videas quomodo dęmon per imprecationem malefici in dictum Adolescentem immissus fuerat, sicut & alius in sororem illius Justinam, ut eam è medio tolleret, quæ pariter divino opitulante Numine, à dęmoniacis vexationibus libera permansit.

§. III.

657 Ligando. SÆpiùs hujusmodi diaboli asseclę viros malè afficiunt, genitalium languedine, retractione, absconsione, subtractione, castratione, seminis exsiccatione, infrigidatione, & spirituum vitalium ad membra generationis prohibitione. Quorum duo tantùm referam exempla inter plures, qui ad me accesserunt sanitatis gratia consequendæ.

Alter fuit quidam de Barillis Bergomas, qui anno Domini 1653. *ligatus maleficio sibi facto à quadam muliere meretrice, ne ullam posset ducere uxorem, timens, quòd eam omninò derelinqueret, sic affectus fuit genitalium languedine, cujus virgam cingulo strinxerat, quòd nullo modo ad matrimonii usum se aptum amplius sentiebat. Idcirco Adm. Rev. P. Ignatius Lupus felic. recor. vir doctus, & pius eum fuit hortatus, ut pro hujusmodi maleficio destruendo ad me confugeret; qui cùm ad me pervenisset, præceptis probavi, an verè esset ligaminis maleficio affectus, qui statim conturbationem in stomaco, ac in renibus velut circulum frigidissimum sensit. Quo maleficio cognito, ad actus fidei, ac fiduciæ in Deum eliciendos instruxi, & ad propositum firmum se nunquam carnaliter aliam, quàm propriam uxorem cognoscendi, uxoremque ducendi ad evitanda peccata carnalia, ad generandam prolem, eamque in lege Dei, & Ecclesię, ac bonis moribus educandam induxi. His ab eo peractis protestatio-*

tionibus à maleficio ligaminis liber evasit, uxorem duxit, filios genuit, ac monita sibi à me tradita adimplere studuit.

Alter quidam Juvenis à Martinengo Diœcesis Bergomensis eodem anno uxorem ducere volebat, cum qua jam sponsalia celebraverat; sed quidam homo Patri sponsæ dixit: quare vis nubere filiam tuam viro virilia non habenti? Quo à Patre sponsæ audito, confestim cum sponso querimoniam fecit, eo quòd vellet filiam suam in uxorem ducere, & tamen instrumentis ad usum matrimonii necessariis careret; qui respondit, se talibus instrumentis benè munitum esse, quæ cùm Pater sponsæ videre peteret, ipse posita manu, ut virilia tangeret, ac patefaceret, ecce ea non invenit; qua de re territus intrà se cogitabat, quomodo hoc esset; quapropter dum corde, ac mente dubius permanebat, ac mœstus incedebat, sibi virilia grandia habere videbatur, quæ dum tangere, & aspicere tentabat, statim totaliter se abscondebant, ac nihil inveniebat. Quod narrans Patri sponsæ unà cum eo Bergomum ad me perrexit, qui ab hujusmodi maleficio perfectè liber evasit.

§. IV.

Similí modo prædicti diaboli partiarii mulieres afficere solent muliebrium locorum arctatione, obseratione, dilatatione, matricis indignatione, & concubitus horrore. 658

Sic anno 1650. *Venetiis quidam Juvenis duxerat in uxorem Adolescentulam, cum qua quindecim mensibus jam habitaverat, ac virga genitali laboraverat, ut matrimonium consumaret, nunquam tamen potuit vas mulieris penetrare; quod enarrans admodum Rev. D. Francisco Salas suo Parocho presbytero virtutibus claro, ipse ad me accessit, omniaque patefecit. Idcirco ab utroque conjuge requisitus saluberrimis documentis eos instruxi, sacris benedictionibus munivi, dæmonique præcepi, ut omne removeret in usu matrimonii impedimentum. Quibus peractis à quocumque maleficio liberi permanserunt, ac imposterum filios genuerunt.*

Utrosque etiam conjuges quandoque afficiunt impotentia coeundi, odio reciproco, impedimento contactus, cohærentia mutua canum more, variisque modis, de quibus supra *disp.*2.*n.*277. cùm de potestate dæmonis tractaremus, quorum plures hujusmodi maleficiis affecti ad me confugerunt Bergomi, Venetiis, & alibi, quos referre nimis longum esset, & tædiosum. Nunc sufficiat scire, quòd hujusmodi maleficia præstant prædicti homines diabolici nunc ad dies aliquot, vel annum, ac tempus determinatum, aut perpetuum aliquando solis verbis: aliquando ligulæ nexu; ita ut qui poterit coire cum una, non poterit cum illa, quam amat. Et quamvis se potentem sentiat, tamen cùm vult actum matrimonialem exercere, statim elumbis, & elanguens recedere cogitur: ut latè tradunt Paludanus *in* 4. *dist.*34. *q.*2. *art.*3. Petrus Gregor. *in Syntaxi artis mirabilis tom.*1. *lib.*7. *c.*7. Auctores mallei malef. 1. *p. q.*8. Binsfeldius *tract. de Confessionib. malef. par.*1. *quæstionis concl.*6. & communiter Theologi *in* 4. *dist.*34. Canonistæ *in tit. de frigidis, & maleficiatis, & dist.*33. *q.*1. *c. si per sortiarias.*

In quibus maleficiis dæmoniacis ministri non contenti ligamine, aliquando virilia omninò per præstigia adimunt; ut Sprengerus in Malleo *p.*2. *q.*1. *cap.*7. & Remigius *dæmonolatriæ lib.*2. *c.*5. exemplis probant. Unde procedit sæpè matrimoniorum dissolutio, quando maleficium per triennium durat: ut habetur *in c. laudabilem & c. litteræ tuæ extra de frigid. & maleficiatis*; tunc enim maleficium censetur esse perpetuum non respectu Divinæ, aut dæmoniacæ potestatis; quia incomperto est, Deum, & dæmonem omnia maleficia posse auferre; sed respectu humanæ virtutis, & potentiæ: quia opere humano minimè auferre potest: ut clarè docet noster Lupus *p.*3. *Comment. in Edictum S. Inquisit. lib.*20. *dist.*8. *art.*2. *diffic.*3. & latè Tostat. *q.*90. *in c.*19. *Matth.* Sed videas infra tom.2. disp.3. in fine.

§. V.

659 Abortum procurando. INsuper mulieribus uterum gerentibus abortus: vel vehementissimos partus dolores mittunt. Quod fit vel poculis abortionis, de quibus habetur *L. si quis aliquid. §. qui abortionis ff. de pœnis, & L. pregnantem eodem ff.* Vel solo afflatu: ut exemplo cujusdam Catharinæ metensis confirmat Remigius *lib.2. dæmonolat. cap.7.* Vel absconsione lacertæ subter limen domus. Et sic Niderius *lib.ult. formicarii* refert, quendam maleficum dictum Staldele in oppido Boltingen Lausanensis diœcesis illo modo septem infantes abortivos cujusdam mulieris necasse; idemque præstitisse in fœtosis pecoribus, quarum nulla toto illo tempore vivum partum ediderat; sublataque lacerta tam mulieri, quàm pecoribus fœcunditatem fuisse restitutam.

§. VI.

660 Lac desiccando. PRæterea lac mulierum ita desiccant, ut etiamsi maturos edant partus; tamen illo semper carent, quorum plures sæpiùs ad me accesserunt, quæ juxta eorum fidem sanitatem à Deo consecutæ sunt. Idemque operantur in fœmellis animalium; immo in uno grege toto vaccarum, quæ iis desiccantur, ut nihil penitus casei reddant; etsi anteà lacte abundarent copiosissimo; ut duarum maleficarum exemplis confirmat Grillandus q.6. Et ut malefacientes de maleficio vivant, sæpiùs ope dæmonis lac ex alienis vaccis mulgent, & ad se attrahunt. Infigunt enim gladium in pariete, & urceum inter crura tenentes, manusque ad mulgendum apponentes suum invocant magistellulum, qui hujusmodi ministeriis exhibendis semper intentus rumas pleniores vaccarum mulget; & per illud instrumentum, vel epistomium lac versat in urceum. Aut utres ad anatis similitudinem ex corio consuunt, qui spontè sua vacui abeunt; aut in pratis pascualibus collocantur, domumque pleni redeunt, totum hoc dæmone operante. Quod ex Sprengero, & Balduino Bonsseo *Medicæ venationis epist.50.* probat Delrius *lib.3. disq. mag. p.1. q.3. sect.3.* Qui eadem arte frumentum ex horreis traduci asserit ex Joanne Beezio Carmelita *Præceptorio ad 1. præcept. Exposit. ult. cap.7.*

§. VII.

661 Toxicando. TAndem miseros homines variis ægritudinibus vexant: dolore capitis, dentium, pectoris, stomachi, ventris, renum, membrorum debilitatione, nervorum attractione, carnis tumefactione, hydropisi, paralysi, ipsaque morte: ut latè prosecuti sumus *disp. præcedenti à n.302. & sequentibus*. Quæ efficiunt Venefici vel causis naturalibus, venenis, intoxicationibus, herbis, aliisque rebus sibi à dæmone exhibitis, ut dicetur infra *disp.4. hujus tomi à n.733. & sequent.* vel dæmone ipso operante illis rebus ut signis tantùm à maleficis adhibitis. Hæc enim omnia Deo permittente, & dæmone operante posse maleficos probatur ex Augustino *lib.10. de Civit. Dei*, & refertur *in c. Nec mirum. §. magi 26. qu.5. & serm.207. de tempore, & in lib. de Divinatione c.6.* Jure utroque civili, & Pontificio, & contestata omnium nationum experientia.

§. VIII.

662 3. In bonis fortunæ. TErtiò post perturbatas animas, & læsa corpora in bona fortunæ grassantur; præcipuè per incendia, quæ excitant in domibus deponendo gladium, hastam, scipionem, linteolum, quo involutæ sunt minutiæ quædam instar fœni dissecti, aliaque id generis ignis, & caloris expertia; ex quibus posteà flamma prorumpens

pens inextinguibilis citò ædes absumit, quicquid domestici in contrarium nitantur: ut certissimo exemplo cujusdam Janæ Nigræ Armacurianæ confirmat Remigius *lib.2.cap.13*. Vel à dæmone ollam plenam ignitis carbonibus accipiendo, quam in domos, pagos, & oppida invertunt, ut brevi tempore consumantur. Sicut oppido Schiltaco in Helvetia intrà horam igne consumpto accidit: ut referunt Erasmus in *Epistolis*, & Lycosthenes *in Prodigiis*. Ex incendiis colligere licet, quid possint in tempestatibus, grandinibus, diluviis, aliisque publicis calamitatibus excitandis; Cùm circa bona externa omnia possint malefici; quæ dæmonem posse *parte secunda disp.2.* demonstravimus. Concurrunt enim cum dæmone, qui potest hujusmodi Meteorologica in perniciem hominum Deo permittente, excitare; & quando sic concurrunt perinde est, acsi ipsi facerent, ipsisque imputatur ad culpam: Nam *qui per alium facit, per seipsum facere videtur. c. qui per alium de reg. jur. in 6. & L. quod jussu alterius ff. eod.* Quia sic paria sunt, aliquid per se, vel per alium facere. *L. idem eorum. §.1. ff. quod cujusque universitatis nomine. L. hoc non jure. §.1. ff. de reg. juris, & L. is damnum ff. eod. tit.*

§. IX.

HInc juremeritò hujusmodi criminosi detestantur *in c. Nec mirum 26.q.5. Magi* 663
sunt, qui vulgò malefici ob facinorum magnitudinem nuncupantur: hi sunt, qui permissu Dei elementa concutiunt. Quæ verba Isidor. *lib.8. Ethymolog.cap.9.ponit*, & L. *multi*: verbo, *Elementa turbare*. Ad hujus Constantii, & Juliani Cæsar. legis mentem accedit Innocentius VIII. in sequenti Bulla, in qua omnes prædicti tribuuntur effectus magis, & maleficis.

Sanè nuper, inquit, *ad nostrum non sine ingenti molestia pervenit auditum, quòd in nonnullis partibus Alemaniæ Superioris, necnon in Moguntinen. Colonien. Treviren. Salzburg. & Bremen. provinciis, civitatibus, terris, locis, & diœcesibus, complures utriusque sexus personæ propriæ salutis immemores, & à fide catholica deviantes cum dæmonibus incubis, & succubis, ac suis incantationibus, carminibus, & conjurationibus, aliisque nefandis superstitionibus, & sortilegiis, excessibus, criminibus, delictis, mulierum partus, animalium fœtus, terræ fruges, vinearum uvas, & arborum fructus, necnon homines, mulieres, pecora, pecudes, & alia diversorum generum animalia, vineas quoque, pomeria, prata, pascua, blada, frumenta, & alia terræ legumina perire, suffocari, & extingui facere, & procurare; ipsosque homines, mulieres, jumenta, pecora, pecudes, & animalia diris tam intrinsecis, quàm extrinsecis doloribus, & tormentis afficere, & excruciare, ac eosdem homines, ne gignere, & mulieres, ne concipere, virosque, ne uxoribus, & mulieres, ne viris actus conjugales reddere valeant, impedire: Fidem præterea ipsam, quam in sacri susceptione Baptismi susceperunt, ore sacrilego abnegare: Aliaque quàm plurima nefanda, excessus, & crimina, instigante humani generis inimico, committere, & perpetrare non verentur, in animarum suarum periculum, Divinæ Majestatis offensam, ac scandalum plurimorum: &c.*

Sequuntur Theologi. S. August. *lib.8. de Civit. Dei c.19.* Isidorus *loco cit.* S. Thomas *in 2.d.7.& 8.* Doctores Maltei malef. *2.p.q.c.15.* Sylvest. in *summa verbo maleficium*. Joan. Nider *in formicario*. Alphonsus Castrensis *lib.2. de justa hæreticorum punitione c.15.* Nicolaus Jaquerius *in flagello hæreticorum*. Consentiunt Jurisperiti, Bartolus, Angel. Azor. Salycet. Godefrid. *in L. Eorum C. de Malef. & mathem.* Binsf. ibi Bonifacius de Vitalinis *in tract. de maleficiis in c. de sortileg. & Mathe.* Joannes ab Anania *in c.1. de Sortileg.* Paulus Grill. *lib.2.qu.6.* Petrus Gregor. Tholosanus *in Syntagm. juris universi c.11 n.12. & c.12. lib.34.p.3.* Ulricus Molitor Constantiensis *in Dialogo ad Sigismundum Archiducem Austriæ cap.1.* & cæteri omnes *in L. Multi. C. de malef. & mathem.*

Conclusio Disputationis tertiæ.

664 Malefici ergo sunt causa efficiens ministerialis maleficiorum.

Ecce benevole Lector, quinam, quales, & quanti sint dæmonum emissarii, qui quasi locustæ spirituales è puteo inferni prodeuntes, totius orbis incolas scorpionum more suis maleficiis persequuntur; & ideò sunt causa eorum efficiens ministerialis. Fer modò sententiam, ad quem spectet, Theologum Exorcistam, an Medicum horum infernalium ministrorum vim, & potestatem in veneficiis concinnandis agnoscere: atque de illis judicare.

Quæ cùm ab ipsis procedant ut à causis insensibilibus.

An putas veneficiorum notitiam ad Medicum pertinere? Sed quomodo ad eorum cognitionem pervenire poterit, cùm hæc à dæmone, & malefico tanquam causis insensibilibus, seu modo minùs sensibus obvio cooperantibus perficiantur? Et medica ars tota versetur circà humani corporis fabricam; atque in conservanda, aut restituenda sanitate observatis causis sensibilibus, & physicis remediis occupetur: ideoque hæc in ejus objectum cadere non possint, totumque hujus scientiæ subjectum longis intervallis superent? Unde si Medici causam illam ignorant, etiam illorum effectuum naturam ignorare, necesse est. Ex quo sequitur, talem notitiam maleficiorum ab illa causa ipsis ignota prodeuntium ad ipsos non pertinere; cùm juxta suppositionem initio hujus libri factam, perfecta alicujus rei cognitio, sine perfecta causarum ipsius agnitione haberi non possit.

Non ad Medicum pertinere eorum cognitionem statuitur. Constat ex operandi modo Medicis ignoto.

Et certè, si hujusmodi mysticæ locustæ ex inferno prodeunt; si ab Angelo abyssi suscitantur, & gubernantur; Si mores habent diabolicos, non humanos, coronis aureis, muliebribus comis, dentibus leoninis, alis perstrepentibus, loricis ferreis, & caudis aculeatis designatos; Si veneficis artibus quasi opaco fumo Ecclesiæ splendorem, & puritatem densissimis tenebris obvolvere videntur; Denique si, dæmone duce, quasi milites infernales potestatem nocendi ipsis traditam suis maleficiis in homines, & cæteras creaturas exercent, quis non videt, de his judicare non posse, nisi eos, quibus claves abyssi, & scientiæ traditæ sunt?

Gerit illas Christus, ut ipse in admirabili forma initio Apocalypsis apparens, asserit: *& Habeo*, inquit, *claves mortis, & inferni*. Gerunt & Angeli, qui eas ab ipso Domino acceperunt: ut refertur à Joanne, qui cap.20. *Vidit unum ex spiritibus beatis descendentem de cælo habentem clavem abyssi, & catenam magnam in manu sua*. Gerunt etiam Ecclesiæ Ministri, quorum capiti supremo dictum est: *Tibi dabo claves regni cælorum*, & consequenter carceris ejus infernalis. Gerit denique diabolus: ut idem testatur cùm ait: *A se vi sam stellam de cælo cadentem in terram, cui data erat clavis putei abyssi*. Sed Christus, ut Judex: Angeli, ut spiritus administratorii: Ecclesiastici, ut ministri: Diabolus, ut tortor, & carnifex. Si ergo à Christo Supremo Judice diabolo tanquam carnifici potestas permissiva conceda-tur maleficos quasi infernales locustas suscitandi: cujus erit illorum personas, mores, & persecutiones agnoscere, & de iis dijudicare, nisi justitiæ divinæ ministrorum, quales sunt ecclesiastici viri, qui in sacra scriptura toties Angeli vocitantur, & si non natura, saltem ministerio Angelos referunt?

Potestate.

A Medicis aliena.

An clavem hujusmodi Hippocrates, Galenus, Avicenna, aut alii medicæ scientiæ antistites acceperunt, ut hæc omnia reserare possint? Volve illorum libros, scrutare omnem substantiam eorum, medicamque suppellectilem perquire diligenter, & vide, quo loco disputent de magorum, & maleficorum politia, qua sive à dæmonibus, sive ab aliis maleficis gubernantur: De illorum subordinatione, colligatione, & conspiratione unanimi in tanta utriusque sexus multitudine: De triplici vinculo, quo dæmoni colligantur, fæderibus, societatibus, & ministeriis: De triplici similitudine, qua impietatem, iniquitatem, & injustitiam in suis actibus sectantes diabolum referunt. Denique quid sciant divinando, conjectando, observando; quid possint, non sua, sed ope dæmoniaca freti in suis male-

maleficiis somniferis, amatoriis, & hostilibus: quid velint, cùm tot scelera artibus, & operationibus variis, & inauditis publicè, & privatè moliuntur. Nusquam gentium illos reperies hæc, & similia ventilantes, cùm medicæ scientiæ vires, & oculos longis intervallis prætergrediantur.

Et certè quamnam possent ejus professores è principiis physicis, ex quibus totam suam hauriunt cognitionem, tot maleficiorum reddere rationem, qualia quotidiè visuntur, & nos fieri supra commemoravimus? Et quomodo probare possent vi naturali, industria, aut artificio hominum tot, & tanta perfici, quanta certo, & indubitato experimento à magis, & maleficis præstari videmus, quæ ad causam supernaturalem invisibiliter operantem referre necesse est?

Hæc verò omnibus patefacere ad Ecclesiæ Catholicæ ministros, & Theologos Exorcistas pertinet, qui clavem scientiæ antiquis mosaycæ synagogæ legisperitis primitùs concreditam, ut dicitur *Lucæ* 11. Sed potiori jure ipsis consignatam acceperunt. Illi etenim ex sacræ scripturæ oraculis, sacrorum conciliorum decretis, sanctorum Patrum dogmatibus, sacræ Theologiæ certissimis regulis de maleficorum operationibus, tanquam de re theologicæ scientiæ subjecta disputantes, docent: quomodo maleficia à maleficis tanquam à dæmonis cooperatoribus & causis efficientibus oriantur; atque omnia enucleatè suis conclusionibus manifestant, quæ ad plenam, & perfectam talium causarum efficientium notitiam consequendam requirantur. 665 **Ad Theologos ergo Exorcistas pertinet.**

Quare desinant isti ministeriorum ecclesiasticorum usurpatores, hanc sibi provinciam assumere; nec judicare audeant de maleficiis, qua parte à Veneficis ope dæmonis perficiuntur. Si enim ad illos causarum maleficarum notitia non pertinet, nec etiam effectus maleficiorum notitia spectabit; cùm ad uniuscujusque rei plenam notitiam deveniri non possit, nisi per absolutam ejus causæ cognitionem. Judicent de causis morborum sensibilibus, ut ars medica docet. Non usurpent judicium ferre de causis insensibilibus: ut sunt dæmon, & maleficus: qui modo minimè sensibus pervio operantur; atque ita vocati ad invisendos ægrotos, si illos morbo videant agitari, cujus causam ignorant, & quam suorum dogmatum, & principiorum vi deprehendere non valent, motusque observent insolitos, qui non ab operante natura; sed aliunde prodire comperiant, agnoscant dæmonem operantem, & maleficum cooperantem insensibili modo, qui ab ipsis non percipitur: nec sibi clavem abyssi assumant, quæ dum ab ipsis tanquam Medicis contrectatur, nec claudere, nec aperire valet.

Ideoque ægrotos ad Theologos Exorcistas Divinæ scientiæ clavem gestantes, remittant, ut juxta potestatem ipsis à Domino Nostro concessam claudant, & aperiant. Claudant, opificem dæmonem, & ejus cooperatores cohibendo, & omnem eis aditum præcludendo ad maleficia concinnanda; Aperiant, remedia ecclesiastica adhibendo, quibus omnis potestas dæmoniaca quantumvis occulta aperitur, manifestatur, & solvitur. **Ad quos Medici mittere debent maleficio affectos.**

DISPUTATIONIS IV.

DE REBUS NATURALIBUS,

Ut sunt causa Maleficiorum.

	Partes.	Capita.	Sectiones.	Articuli.	
De rebus naturalibus, ut sunt causa maleficiorum.	1 Animatis.	1 Rationabilibus.	1 Nascentibus.	Per Naturam.	1
				Per Temperamentum.	2
				Per Casum.	3
			2 Viventibus.	Per vim cogitationis.	1
				Per vim verbi.	2
				Per vim visionis.	3
				Per vim tactus.	4
			3 Mortuis.	Per partes solidas.	1
				Per partes ejectitias.	2
				Per partes addititias.	3
		2 Irrationabilibus.	1 Sensitivis.	Perfectis.	1
				Imperfectis.	2
			3 Vegetativis.	Domesticis.	1
				Peregrinis.	2
	2 Inanimatis.	1 Sacris.	1 Sacramentis.	Baptismi.	1
				Sacræ unctionis.	2
				Eucharistiæ.	3
			2 Sacra Scriptura.	Hebraica.	1
				Latina.	2
			3 Suppellectili sacra.	Templorum.	1
				Clericorum.	2
				Laicorum.	3
		2 Profanis.	1 Naturalibus.	Attritis.	1
				Solidis.	2
			2 Artificialibus.	Annulis.	1
				Imaginibus.	2
			3 Mixtis.	Generatis.	1
				Ingestis.	2
				Retentis.	3
				Egestis.	4

DISPUTATIONIS IV.
DE REBUS NATURALIBUS,
Ut sunt Causa Maleficiorum.

Se-

Pars II. Inanimatis.

Deus in rebus inanimatis, & per illas mirabilia sæpè operatur in statu naturæ, & gratiæ.

Exemplis probatur. 738

Hoc dæmon æmulatur, dum in maleficiorum structura ipsis utitur ad effectus producendos tum naturales realiter: tum supernaturales apparenter, sive sacris: sive profanis: ut duobus Capitibus demonstrabitur. 739

Caput I. Sacris.

Dæmon rebus sacris libenter abutitur. 740

Ut
- Deo graviorem injuriam inferat.
- Incautos, & simplices decipiat.
- Saluti suorum consulat.
- Hominibus in pœnam noceat.

Et sic maleficiis utitur tum Sacramentis: tum sacra Scriptura: tum suppellectili sacra: ut sequentibus sectionibus notum fiet.

Sectio I. Sacramentis.

In Ecclesia nihil augustius Sacramentis. 741

Assignatur ratio.

Et tamen iis malefici abuti non verentur. Præcipuè Baptismo, Sacra unctione, & Eucharistia: ut sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Baptismi.

Baptismus Fidelibus dignè accedentibus est fons vitæ: Maleficis est fons mortis, dum illius aqua abutuntur ad incantationes. 742

Articulus II. Sacræ unctionis.

Unctio sacra fidelibus confertur variè in Baptismate, Confirmatione, & Extrema unctione. Et quare?

His rebus abutuntur malefici ad inferendas corpori infirmitates, & excitandum in anima amorem impudicum. 743

Articulus III. Eucharistiæ.

Eucharistia inter Sacramenta, ut sol inter planetas eminet. Ideò illa potiùs malefici abutuntur.

Vel Hostiam non consecratam sumendo ex altari, eamque variè applicando. 745

Vel Hostiam consecratam dividendo, conterendo, & reducendo in esum, aut potum.

Vel super prunas comburendo.

Vel venenatis animalibus præbendo.

Sectio II. Sacra Scriptura.

Nihil sanctius in Ecclesia Eucharistia, & S. Scriptura.

Ex utroque latere Altaris codices reservabantur. 748

Malefici iis abutuntur. Et sacra scriptura sive prolata: sive scripta hebraicè: vel latinè: ut sequentes articuli manifestabunt.

Articulus I. Hebraica.

Magia cabalistica literis hebraicis enucleandis intenta à quibusdam reputatur.

Ut
- Mystica, & solis doctis probabilis.
- Generalis omnes alias scientias complectens. 749
- Divina à Deo ipso, non Hominibus tradita.
- Efficacissima ad mira peragenda.

Reiicitur variis rationibus, tanquam procedens vel à dæmonibus: vel à delirantibus hominibus.

Conceditur dari Cabalam piam, & sanctam oretenus traditam, vel scriptis exaratam, quæ est amplectenda.

Hanc deturpant magi variis modis.

Articulus II. Latina.

Malefici sacra scriptura abutuntur; præcipuè in suis amuletis, quorum usus à diabolo introductus est. 747

Apud

Apud | Gentiles in suis fascinninis. | Judæos in suis philacteriis. | Christianos in suis brevibus.

In quibus sunt sacræ scripturæ sacrilegæ profanationes.

Sectio III. Suppellectili sacra.

Supellectili sacra malefici abutuntur, quæ complectitur ea, quæ pertinent. 759

Ad | Templorum sanctitatem. | Ministrorum Ecclesiæ usum. | Fidelium pietatem excitandam.

Ut tribus articulis patefiet.

Articulus I. Templorum.

Suppellex sacra templorum in incantationibus à maleficis adhibetur, nempè, Crux, & Crucifixi effigies. Imagines Dei, & Sanctorum. Reliquiæ sanctorum, ac Vasa sacra. 760

Articulus II. Clericorum.

Si venerabilis fuit amictus Sacerdotum veteris Testamenti: venerabilior est apparatus vestium sacerdotalium presbyterorum novi Testamenti.

Iis malefici abutuntur in Ministeriis exhibitis, & in incantationibus ejus ope factis. 764

Articulus III. Laicorum.

Suppellex sacra laicorum ea continet, quibus pietas fidelium excitatur, & fovetur, ut Aqua sancta: Panis sanctus: Agnus Dei: Cereus paschalis: Candelæ benedictæ: Palmæ consecratæ, Thus: Oleum, Vinum, Sal. Quæ omnia à maleficis profanantur. 766

Caput II. Profanis.

Si dæmon rebus sacris abutitur, eò magis profanas violat, sive sint Naturales, sive Artificiales, sive Mixtæ, ut sequentes sectiones declarabunt. 767

Sectio I. Physicis.

Res physicę inanimatæ aliæ sunt elementares, aliæ.

Quæ à maleficis labefactantur, dum in suis compositionibus veneficis applicant vel terras varias, vel metalla, aut scorias, vel spiritus minerales, vel mineralia, vel colores, aut lapides, vel gemmas, aut similia. 768

Et hæc omnia aut Attrita in pulveres, aut Solida in massa, ut sequentes articuli demonstrabunt.

Articulus I. Attritis.

Difficile est agnoscere, quęnam res atterantur à maleficis ad suos pulveres conficiendos, aut unguenta componenda. 769

Describuntur pulveres malefici, ac unguenta malefica.

Utrisque malefici utuntur dupliciter; scilicet, occultè, & efficaciter.

Occultè | Infundendo in cibum, & potum. | Corpori applicando. | Leviter in vestes spargendo. 771 | Virgæ medicatæ applicando. | Spargendo per dæmones ipsos. | Disseminando in itinere.

Variis exemplis approbatur. 772

Efficaciter in Hominibus, bestiis, & pecudibus, tamen determinato tempore.

Articulus II. Solidis.

Res naturales sæpiùs solidæ applicantur à maleficis. Et quare?

Quando? Tempore nocturno, vel diurno. 776

Loco secreto, vel publico. Quod experimentis comprobatur: præcipuè in ligularum innodationibus.

Sectio II. Artificialibus.

Artificialia alia sunt operariorum, alia maleficorum. 780

Utraque adhibentur in sortilegiis. Et quia

quia innumera sunt, de duobus nobilioribus, & efficacioribus maleficorum operibus probatur, nempè Necromanticis Annulis, & Imaginibus in duobus sequentibus articulis.

Articulus I. Annulis.

Explicantur dicta disputatione 1. nu.21. circa annulos. Et quæ sit maleficorum sententia de eorum virtute, & forma. Et quænam eorum praxis.
Nec omnia meras esse nugas, probatur rationibus. 781

Quia
- Cæli causæ sunt universales.
- Nihil influunt, præter lucem, & motum, ex quibus calor procedit.
- Non habent figuras nisi fictitias.
- Magnitudine sunt immensæ.
- Vires à magis affectas non debent.

Concluditur, effectus annulorum, si qui sunt, procedere à dæmone. Ut praxis ipsa magis ostendit.

Articulus II. Imaginibus.

Imagines magicæ aliæ Astronomicę: alię Necromanticæ. 786
Quomodo necromanticæ formentur ad amorem excitandum: divitias acquirendas, infirmitates immittendas.
Vel absconditæ in lectis, aut domo infirmi: vel reservatæ apud maleficum.
Ex quibus concluditur, illas non naturali virtute; sed ope dæmoniaca agere.

Sectio III. Mixtis.

Dæmon mixtis utitur in maleficiis, dum res naturales, & artificiales inducit in corpora: aut ex corporibus educit. Circà quæ datur opinio eorum, qui hæc omnia apparentia tantùm putant, & per experientiam comprobant, nec non eorum, qui veras, & naturales species esse concedunt, sed eiici apparenter tantùm asseverant. 789
Non est negandum, tales materias veras esse, & verè è corporibus emissas: ut probatur testimonio Doctorum, & experientia ipsa.
Ideò cum sit prodigiosissimum malefici opus, quæritur in quatuor articulis quomodo illa Generantur, Immittantur, Retineantur, & Egerantur.

Articulus I Generatis.

Plura in corpore humano generari virtute naturali probatur Medicorum auctoritate, & experientia in longa infirmitate detentis, & in gravi vulnere fatigatis. 793
Ideò non omnes talium rerum ejectiones ad dæmonem referendæ sunt.
Majora à dæmone generari posse, probatur ex ejus natura spirituali, scientia magna, & potentia maxima, ideò ope dæmoniaca.
Sed quia ex rebus illis egestis multa sunt, quæ naturaliter generari non possunt in corpore humano, ideò quæritur quomodo illa ingerantur.

Articulus II. Ingestis.

Triplici modo res solidæ in corpus immitti possunt. 796
Primò per extensionem, & occlusionem pororum.
Probatur similitudinibus.
Reiicitur, quia supponit incredibile.
Satisfit probationi contrariæ.
Secundò per divisionem eorum, quæ ingerenda sunt.
Probatur ex potestate, & imperio dæmonis in creaturas, & ex creaturarum obedientia.
Tertiò per carnis vulnus citissimè apertum, & consolidatum, per quod materia dura immittitur. Probatur, & explicatur Medicorum exemplo in chirurgicis operibus. 798
Conceditur in partibus carnosis hoc fieri posse.
Difficillimè in angustioribus, & subtilioribus.
Confirmatur exemplis hic modus.

Articulus III. Retentis.

Mirum non est, si illa retenta dolorem infe-

DISPU-

DISPUTATIO IV.

DE

REBUS NATURALIBUS,

Ut sunt causa Maleficiorum.

667 Aliqui Medici res naturales in maleficiis ut causas physicas, non ut morales adhiberi putant.

Ideò credũt curari posse remediis naturalibus.

SUPERIORIBUS disputationibus pro virili digessimus ea, quæ Deum, dæmonem, & Maleficos spectant; modò elucubranda veniunt ea, quæ ad res naturales in maleficiis adhibitas pertinent; quod præsenti disputatione prosequemur ob quosdam Medicos, qui etsi maleficos admittant, & maleficia ab ipsis confici fateantur; tamen in morbis maleficis cognoscendis, & curandis se ingerere solent; eò quòd remediis naturalibus curari posse opinantur. Dum enim vident res naturales à maleficis in morborum curationibus adhiberi, quas tanquam causas physicas, & non morales agere putant, etiam ipsi rebus naturalibus utuntur in curationibus maleficiorum, pluraque pharmaca suis libris inserunt, quæ tanquam efficacia; & humano generi saluberrima commendant, & extollunt.

§. I.

HOrum principem Galenum constituo, qui circà maleficia ancipitem, & dubium se præbuit, ut ejus scripta testantur. Primò nanque Hippocratem secutus magicis artibus, & incantationibus nullam adhibuit fidem: ut patet *in 6. Simpl. Medic.* & potissimùm *in lib.* 10. ubi scribit: *Ridiculum esse vocata pathophia medicamenta constringere, & vincere adversarium, ut in judicio nihil possit eloqui: aut gravidæ abortum facere: aut nunquam deinceps concipiat, efficere*. Quibus verbis indicat maleficia taciturnitatis, impedimenti coitus, & abortus. Sed posteà longo usu, & experientia edoctus vim incantationum, & artium magicarum confessus est; & verè esse, fierique docuit *libro de Medica Homeri tractatione*. *Nonnulli*, inquit, *putant incantationes anicularum fabulis esse persimiles, quemadmodum ego diù existimavi; temporis autem processu ab iis, quæ evidenter apparent persuasus sum vim in ipsis inesse. Nam in percussis à scorpione adjumentum sum expertus, nihil autem minus etiam in ossibus gutturi infixis, quæ incantatione statim expuebantur, ac multa præclara singulæ habent excantationes cùm institutum consequuntur*. Ita *lib.2. ad Glauc.* extollit artem magicam, ut eam, quæ possit celerrimè, & perfectè affectus curare. Docens enim curationem scirrhi: *Multæ*, inquit, *sunt partes jam planè curatæ, convolutæ, quæ hoc curationis modo membrum dimovendo perfectè sanatæ sunt, ut ferè magicum opus videretur*. Si ergo agnoscit morbos magica arte curari posse, fateri etiam debuit, posse immitti, quos tamen remediis naturalibus curari, putavit, ut refert Alexander Trallianus *lib.9.* ver. grat. annulo ex ære cyprio confecto, & digito gestato. Quod etiam probatur *ex lib.3. Medicamentorum facilè parabilium*, quem plures Galeno ascribunt. Nam caput 189. inscribitur: *Ad veneficia, & præstigia*. In quo docet, Caridion, & latum cuminum, Zochii radicem plurimum valere, & hæc suffita dæmones abigere.

§. II.

§. I I.

DUcem hunc eximium multi ejus sectatores sequuntur, qui de maleficiis differentes, plura assignant remedia naturalia, puta radices, herbas, lapides, ossa, & hujusmodi generis medicamenta, quæ expellendorum dæmoniorum, curandorumque maleficiorum vi pollere, asserunt. Tales sunt Joannes Mesue, Marsilius Ficinus, Hieronymus Cardanus, & alii plures; Ad quorum classem reducuntur quotquot Medici à catholica fide extorres hæretica labe respersi sunt. Illi etenim, ne cogantur Ecclesiæ potestatem, & ejus ministrorum auctoritatem super dæmones, & dæmoniacas operationes confiteri, toti sunt in remediis naturalibus assignandis. Et quia vident hæc minùs opportuna hujusmodi maleficiis dissolvendis, addunt, ad Deum confugiendum esse; nunquam tamen ad Ecclesiam, aut ecclesiasticos viros, ne contra seipsos sententiam ferre videantur. Contra quos omnes aliàs disputabimus cùm in tomo 2. de Curatione naturali proloqui dabitur. Ibi enim ostendemus, hæc omnia non posse virtute naturali expellere dæmones, & maleficia solvere. Sufficiat modò demonstrare, has res naturales ut causas in maleficiis applicari ab humani generis hoste; qui etsi homines sine remediis naturalibus diversimodè lædere possit; illa tamen adhibere consuevit, dum malefaciendo operatur, ut sic creaturæ omnes superæ, mediæ, infimæ, nempè, dæmones, malefici, & Res naturales in maleficiis concinnandis unanimi conspiratione cooperari videantur. 668

Dæmon maleficia operatur.

§. I I I.

PRimum molitur sua sola potentia, cùm sagæ metu, ne deprehendantur, rem aggredi nolunt: vel se eam expedire non posse pro voto putant, totamque executionem ipsi committunt; tunc enim ad votum ipsarum solus rem perficit; & subita violentia damnum hominibus infert. Cujus subitaneæ operationis memorandum narrat exemplum Nicolaus Remigius *in sua dæmonolatria lib.2.cap.*10. de quadam saga, quæ memor injuriarum pridem acceptarum contubernalem Joannem Bannum Argentoratum bigis proficiscentem devovit, & execrata est. Ex quo nedum imprecari desierat, cùm miser è curru, in quo sedebat præceps tanta vi dejectus est, ut illicò exanimatus jaceret, integro nihilominus toto corpore, nec ulla sui parte læso, aut vulnere sauciato; unde uno momento illi interclusam animam, interceptosque spiritus à dæmone fuisse, credibile est. Similia plura refert *à c.*10. *ad libri finem*, quibus apertè monstratur, spiritum invisibilem latenter, & invisibiliter seipso damna, & cædes inferre, nullo sui relicto vestigio. 669

Sine mediis naturalibus.

§. I V.

SEcundum ut plurimùm præstat in ordinariis maleficiis, in quibus exequendis ferè semper vult res naturales à veneficis adhiberi: Vel ut causas naturales: Vel ut ca usas morales maleficii. 670

Cum mediis naturalibus. quæ sunt Vel causæ naturales, quarum novit.

Causæ naturales sunt omnes illæ res, quæ nocendi vim à natura inditam habent, & naturaliter agunt in eum, cui vel ingeruntur interiùs; vel exteriùs applicantur. In confesso namque est, illum non semper præstigiosè, sed sæpiùs verè, & realiter operari; præcipuè cùm infirmitates, incendia, tempestates, & id generis mala excitare desiderat. Quod duobus modis facere consuevit. Altero per motum localem, de quo supra disput.2. multis egimus. Altero per alterationem activa passivis applicando, qui modus ipsi facillimus est. Novit enim rerum omnium, quæ universo mundi ambitu continentur, vires, sympathias, antipathias omnibus ignotas, ipsi notissimas; & ideò illas seligere solet, quæ optatum effectum

Vires.

producere possunt. Si perturbationes in animo excitandæ, & morbi in corpus immittendi, scit, quæ res naturalis phantasmata commovere, turbare imaginationem, insanias, & deliria causare valet, quæ humores vitiosos agitare, inquinare spiritus animales, detrudere nervos, & generare paralysim, epilepsiam, febres phreneticas, cæterasque infirmitates. Novit, quomodo aptè applicari debeant; cùm optimè sciat, quid uniuscujusque valetudini noxium, aut commodum sit: quo loco, tempore, circumstantiis debeant adhiberi: qua arte corporibus, vel secundùm totam suam substantiam: vel secundùm ipsarum partem spirituosam, & maximè efficacem clam ingerendæ sint: quænam morbum, & dolorem in aliqua corporis parte determinata, aliis læsis, aliis illæsis excitent; cùm multa sint venena, quę à tota substantia habent facultatem lædendi aliquam partem, ut Medicis est manifestum. Novit denique ubinam locorum lateant illę, quibus opus habet; & eas undecumque, & quòcumque vult, maxima facilitate, & celeritate asportat, & applicat; earumque virtutem auget, ut earum auxilio illa peragere queat, quę solius naturę operatio nunquam efficeret. Nam tunc agentia naturalia sumit, ut instrumenta. Instrumenti verò conditio est, effectus non tantùm naturali suę virtuti ęquales; sed longè excellentiores, & facultati agentis principalis, à quo moventur, respondentes, producere; ut docet August. lib. 2. de Genes. ad lit. cap. 17. Unde sicut securis, quę in se virtutem habet secandi dumtaxat, potest quatenus instrumentum est periti fabri, à quo scitè movetur, statuam elegantem, aut mensam artificiosam perficere. Et calor nativus, qui est in humano semine, qua calor est, valet calefacere, rarefacere, segregare, & condensare, potest qua instrumentum est animę, ossa, nervos, & carnem generare; ita causę naturales, quę secundùm communem naturę cursum natę sunt, aliquos particulares effectus producere; possunt alios edere suis viribus pręstantiores, si à dęmonibus applicentur, qui illis tanquam notis instrumentis utentes quoad substantiam, modum, vel celeritatem admiranda operantur: ut eruditè docet Delrius disq. mag. lib. 2. q. 8. pag. 106.

Applicationes.

Effectus.

Qui applicat tanquam instrumenta.

§. V.

671 HÆc tamen nunquam naturę cancellos effugiunt: aut excedunt causę vim naturalem. Insunt enim reverà hi effectus in ipsis naturalibus agentibus eo modo applicatis, quibus dæmon applicando nihil confert præter conditionem, sine qua effectus isti non producerentur. Licèt nanque vi rerum naturalium applicatarum utatur; operatur tamen potissimùm per modum artificiosum. Unde in iis admirandis productionibus nec sola activitas rei naturalis secundùm se debet attendi; nec sola quoque secundùm se dæmonis applicatio: sed ambo simul, idest, vis naturalis applicata à dæmone secundùm quod causa instrumentalis iis operationibus est res applicata; causa verò principalis ipse dæmon applicans. Tunc enim naturaliter effectus producitur, cùm utriusque causæ conjunctæ non superat facultates. Quare dæmon illas omnes rerum proprietates, virtutes, & potentias naturales perspectas habendo, cùm vult mala inducere, ea jubet à maleficis adhiberi, quæ naturalem habent actionem in ordine ad effectus, quos producere intendunt; & sic applicari venena ad interficiendum, herbas ad sanandum, pulveres, & unctiones, ad malefaciendum. Quę omnia à dęmone jubente, & Malefico operante ritè composita causę verè reales, & physicę illarum ęgritudinum sunt, & appellantur; eò quòd alicui passo applicata propriè, physicè, & ex natura sua habent vim attingendi effectum, quem producunt, videlicet, causandi talem ęgritudinem.

Et ideò causæ naturales, sunt maleficiorum.

§. VI.

§. VI.

CAusæ verò morales maleficiorum sunt res illæ, quæ virtutem non habent 672
ex se producendi tales effectus, quales dæmon, & malefici intendunt; *Vel Causæ morales.* atque applicantur, non ut causæ physicæ, & reales ægritudinum operatione malefica immissarum; sed ut causæ morales, vel saltem causæ, sine quibus non: utpote signa, & symbola externa, quibus positis maleficus dæmonem invocat; & dæmon ad malefici placitum operatur. Cùm enim Deum in hominibus studeat æmulari, signis mirificè delectatur.

Deus propria ductus bonitate signa quædam sacra (sacramenta vocamus) ad salutem humani generis instituere dignatus est, *Quare ab illo adhibeantur?* quæ secundùm Scotum *in 4. d. 1. quæst. 4.* sunt veræ, & propriæ causæ instrumentales morales gratiæ, non physicæ, idest, non ex sua vi naturali; sed ex virtute principalis agentis, seu ex divina institutione. His verò ita assistit, ut quoties administrantur, toties gratiam dignè suscipientibus infundant; illosque spiritualibus donis sanctificent juxta propriam cujusque institutionem. Ita dæmon ejus æmulus conjuratus pro sua multiplici nequitia vult ad hominum exitium promovendum, salutemque evertendam sensibilia signa instituere, quibus ita semper assistit, ut quoties à malefico adhibentur, toties, nisi à Deo impediatur, peragat maleficium, de quo ambo ex pacto convenerunt. Solet enim cum illo pactum inire, ut quamdiù ligatura, ver. gr. sic annodata fuerit: vel quid tale defossum sub limine: aut talis imago igni applicata, tamdiù talis persona sit maleficiata: aut qui tali porta domum intrabunt, vel exibunt, tali dolore corripiantur; non quòd illa vim habeant ex natura sua, & per se producendi, & attingendi noxios illos effectus; sed quòd ex pacto dæmonem ad illos producendos invitant, & disponunt.

Unde non sunt signa certa, & infallibilia, qualia sunt sacramenta; sed falsa, & deceptoria, *Quàm vanè.* quia invocatus non semper adest, & multoties Maleficum irridet, nec vult ad votum illum audire: vel quia non potest: vel quia non permittitur: vel quia sic lubet.

§. VII.

ILla tamen apponi vult, cùm aliquid ab eo ejus minister postulat; ut sicut Deus in sacramentis colitur; ita ipse in maleficiis honoretur. Quod Augustinus *lib.* 673
21. de Civitate Dei cap. 6. aptè docet his verbis: *Quo fine?* *Dæmones*, inquit, *alliciuntur per varia genera herbarum, lapidum, lignorum, animalium, carminum, rituum, non ut animalia cibis; sed ut spiritus signis, inquantum, scilicet, hæc eis exhibentur in signum divini honoris, cujus ipsi sunt cupidi*. Alliciuntur autem diversi dæmones diversis signis secundùm quòd diversis vitiis ipsorum magis conveniunt. Unde malefaciendo non operantur etiam pluries invocati, nisi pacti signa ponantur: res, nempè, sensibiles, puta, cortices, herbæ, plantæ, plumæ, ossa, capilli, & id generis quisquiliarum, ut hac ratione malefici suam exhibeant servitutem, debitumque testentur obsequium.

Ex quibus arguitur insignis dæmonis malitia; qui cùm seipso solo maleficia perficere possit; tamen & consensum hominum petit, & insuper rerum naturalium applicationem non unius, aut alterius singularis; sed omnium, quæ in universa creaturarum serie reperiuntur, cùm omnibus utatur: Vel Animatis: Vel Inanimatis, aut ut causent, aut ut significent, sicut duabus hujus disputationis partibus declarabitur. *Quæ causæ omnes sunt. Aliæ Animatæ. Aliæ Inanimatæ.*

PARS PRIMA.

Animatis.

§. I.

675 Opinio maleficorum omnia esse animata.

SI magicarum artium professores, executoresque maleficiorum audire velimus, nihil est inanimatum, omnia sunt animata, mundus, & ea, quæ in mundo videntur. Ut enim detestandas suas operationes plausibili prætextu contegere possint, & suam scientiam curiosis hominibus facilius commendare, vanum hoc commentum excogitarunt: vel potius à Platone, & platonicis sectatoribus, qui fuere magi, vel magorum fautores, mutuum acceperunt; quo asserunt, mundum, singulasque ejus partes anima intelligente esse animatas, quæ & ipsis vitam tribuat, & vi intelligendi, atque sentiendi potiatur. Quod ut confirment, non solùm utuntur horum Philosophorum sententia; sed etiam Patrum testimoniis, qui cælo animam, & spiritum tribuere videntur; Immò sacræ scripturæ auctoritate, quæ illis adaptat ea, quæ sunt animatorum: ut videre, audire, fugere, lætari, clamare, respondere, & id similia. Neque Poetarum figmenta respuunt, quibus tanquam involucris subtilioribus hoc commentum propositum fuisse asserunt. Nam volunt unamquamque istarum animarum naturalium duplicem habere vim. Unam intelligendi: Alteram animandi. Primo modo vocari nomine masculino; secundo modo nomine fæminino; & ideò ab istis Philosophis mysticis nomina deorum, & dearum inventa, quibus illas animas secundùm utramque insignirent. Sic Jovem fulminatorem, & Junonem nihil esse aliud, quàm animam aeris: Phaetontem, & auroram animam ignis: Neptunum, & Thetym animam aquæ: Plutonem & Proserpinam animam terræ: Novem musas animas novem cælorum: Saturnum, Jovem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium, Lunam nomina septem planetarum, & ita de cæteris. Ideoque cùm tales dii, aut deæ ab ipsis invocantur, non vocari dæmones; sed animas stellarum, & elementorum, quas dicunt bonas esse virtutes à Deo per mundum distributas in ministerium, & utilitatem eorum hominum, qui ritè illis uti noverunt: multisque epithetis, & elogiis illas honorant, dum Saturnum exemp. gr. vocant patrem Deorum, dominum temporis, arcanæ contemplationis auctorem, vitæ, & mortis custodem, ostensorem absconditorum, & dominum altum, magnum, sapientem. Et Lunam nominant Dianam, Lucinam, Proserpinam, Hecatem, reginam cæli, elementorum dominam, rectricem mundi, calcantem tartarum, & similia.

Probatur.

§. II.

676 Reprobatur.

AT quis non videat sub philosophico, & magico tegumento latentem inimicum, qui ut cultus supremus uni Deo debitus creaturis mundi tribueretur, hominibus hanc opinionem inseruit meritò à Synodo V. Constantinopolit. anathemate damnatam his verbis. *Si quis dicit, Cælum, & Solem, & Lunam, & Stellas, & Aquas, quæ supra cælos sunt, animatas quasdam esse, & materiales virtutes, anathema sit*. Rejectam à Patribus, ut à D. Hieronymo, qui *in Epist. ad Pammachium* illam inter Origenis errores recenset. Reprobatam à Theologis, & à Facultate Parisiensi in famosis illis articulis anno 1498. editis contra magicam superstitionem. Et rationi ipsi repugnantem. Nam si elementa, & omnia sunt animata, ergo habent animam vegetantem, sentientem, intelligentem, & liberam. Vegetantem: Si enim habent animam sentientem, ut isti supponunt, debent habere vegetantem, quæ sentienti subserviat, & sanguinem,

aut

aut spiritum illarum functionibus suppeditet. Sentientem, ut dicunt, & per consequens debent habere organa suis figuris, & temperamentis distincta, cùm sensio non possit esse sine organo convenienti: ut Aristoteles *lib.2. de Anima* probat; & omnia, quæ sentiunt, clarè demonstrant. Intelligentem, ut est eorum opinio, ergo saxa, metalla, plantæ, animalia prædita erunt scientia, sapientia, arte, prudentia; tenebuntque logicam, physicam, metaphysicam, cæterasque disciplinas. Liberam; Nam si res illæ sunt intelligentes, erunt liberi arbitrii, ergo justæ, vel injustæ, beatæ, vel miseræ, in via, aut in termino. Sed si omnia elementa animata sunt, quid fiet, dum partes eorum separantur à toto: vel post separationem iterum ei uniuntur? An unam habent solùm animam: an plures? Si unam solùm, ergo quando pars aliqua separabitur à toto, perdet animam, & denuò unita perditam recuperabit, & sic assiduè elementorum partes morientur, & resurgent. Si plures, ergo quot erunt partes in elemento, tot erunt animæ; & cùm sint innumerabiles partes in aqua, aere, terra, innumerabiles quoque esse animas concedendum erit. Quibus quid absurdius?

§. III.

NEc favet scriptura, quæ in suis locutionibus figurativè loquitur: ut benè docet S. Damascenus *lib.2. de fide orthod. cap.6. Nullus etiam*, inquit, *cælos, aut luminaria arbitretur animata; inanima enim sunt, & insensibilia; Quare in scriptura dicit: Lætentur cæli, & exultet terra; Angelos, qui sunt in cælo, & homines, qui in terra ad lætitiam vocat. Novit enim scriptura Prosopopæja uti, & de rebus inanimis tanquam animatis disserere: ut mare vidit, & fugit, &c.* Addamus etiam, illam uti metaphoris, hyperbolis, & metonymiis; atque aliquando juxta opinionem hominum loqui. Idem dicendum de Patribus, qui simili phrasi cælo animam, & spiritum tribuere videntur, aut loquuntur de anima assistente, non informante, quæ nihil aliud est, quàm Intelligentia motrix cæli: ut explicat D. Thomas 1.*p.q.70. art.3.* 677 Objectis satisfit.

Quare perstrepere desinant isti nugatores Magi cum suis fictitiis animabus; quæ etiamsi darentur, parum tamen juvare possent magicas operationes. Si enim bonæ sunt, quomodo cooperari vellent vanis, noxiis, & malignis eorum operibus? Si malæ, quid opus est, ad illas confugere, cùm in iis dæmones paratissimi sint? Si alligatæ suis corporibus, quomodo possunt rebus humanis interesse, & effectibus magicis influere, nisi per lumen, & influentias, quæ ad hæc mira præstanda non sufficiunt: ut argumentatur Lessius *lib.2. de just. & jure cap. 44. de magia, dubit.2.* Quod si in aliquo juvant, hoc est artem magicam, ejusque abominandas actiones ementitis opinionibus tegere, & dæmoni Divinitatis æmulo favere. Qui si non veras, ut Deus, saltem fictitias animas introducere vult; & verarum cupidus clamat, ut alter Rex Sodomiticus: *Da mihi animas, cætera tolle tibi*; non ut illis benefaciat; sed detractas in interitum peccati, posteà in infernalis gehennæ barathrum præcipitare possit. Nec favet maleficis.

Itaque rejectis iis phantasticis magorum, & maleficorum commentis, dicamus juxta commune Philosophorum placitum, res animatas, Alias esse Rationales: ut homines, qui animam rationis compotem gerunt, atque ab ea vivificantur: Alias esse Irrationales, nempè animalia, & plantas, quæ animam habent sensitivam, & vegetativam; atque utrisque tum Rationalibus, tum Irrationalibus vel ut causis, vel ut signis dæmonis ministros ad maleficia uti: sicut duo sequentia capita declarabunt: Asseritur, omnia animata esse. Vel Rationalia. Vel irrationalia. Iisque uti maleficos demonstratur.

CAPUT I.

Rationabilibus.

678 Graviora damna quæ inferuntur homini. A suis. A seipso. Ideo miser, qui ope maleficorum patitur à seipso. Nascente. Vivente. Mortuo.

QUamvis omnia damna quacunque parte inferantur, semper gravia sint; illa tamen graviora esse in confesso est, quæ fiunt à proximis; vel oriuntur ab eo ipso, qui illa patitur. Etenim si utendum esset magica opinione superiùs refutata: vel saltem prosopopæja, altè ingemiscere arborem diceremus, dum à securi deiicitur; sed altiùs edere gemitus, cùm ex suis ipsiusmet ramis securi manubrium ministravit. Et dolere avem sagitta transfixam; sed eò magis, cùm è suis pennis sagittæ pennas addidit. At sine metaphoricis locutionibus asserere possumus, illius sortem esse deplorandam, qui cogitur baculum tradere, quo vapulet, ensem præbere, quo feriatur, manum admovere, cujus vi confodiatur; ideoque miserum esse hominem, qui tot damna quotidiè à malignante dæmone patitur per ipsos homines; immò per semetipsum, & sua. Cùm nihil ferè sit in homine sive Nascente: sive Vivente: sive Mortuo, quo malefici non utantur ad ejus exitium vel causandum: vel significandum: ut totidem sectionibus demonstrabitur.

SECTIO I.

Nascentibus.

679 Nihil innoxius pueris.

QUid pueris nascentibus innoxius, qui omnis doli expertes, quia expertes rationis à Christo Domino *Matthæi* 10. in exemplum sanctitatis proponuntur omnibus, qui regnum cælorum intrare desiderant, quasi conditio puerilis statum eorum præfiguret, qui ætate viri, pueri moribus, & quasi modò geniti infantes, ut loquitur Petrus, rationabiles sine dolo lac concupiscentes, & in eo crescentes, in salutem progrediuntur in via Dei, quousque in beatam sanctorum sortem admittantur? Et tamen inter homines quinam magorum, & maleficorum magis patiuntur insidias, quàm pueri, quibus enecandis studio perenni laborant nunc in prægnantibus fœminis abortum procurando: nunc enixarum fœtibus acus in caput infigendo: nunc opprimendo jacentes in cunis: nunc penetrando domos ad eos furto tollendos, ut ex corpusculis elixis, assatis, combustis, variisque modis liquatis, aut in massam redactis, suos venenarios pulveres, & mortifera unguenta conficiant, quibus tot maleficia in hominibus, animantibus, vegetabilibus, cæterisque operantur. Quasi nulla sit res in rerum natura, quæ majori virtute ad malefaciendum, & quoquomodo nocendum prædita sit, quàm pueri corpus, quod tam solerti diligentia quæsitum isti secreti homicidæ tot modis ad omnium creaturarum exitium applicant. Ideo videndum est: An aliquid venefici lateat in puerorum corporibus, Vel à Natura: Vel à Temperamento: Vel à Casu; quod sequentibus articulis disputabitur.

Nihil frequentius adhibitum in maleficiis, quàm eorum corpora.

Ideo quæritur: an in eis aliquid veneficii insit. A Natura. A Temperamento. A Casu?

ARTICULUS I.

Per naturam.

§. I.

680 Videtur inesse.

ET quidem pueros ex proprietate naturæ vim aliquam maleficam obtinere videtur, eo quòd malefici indiscriminatim ex omnium, corporibus suos eliciant pulveres; ideoque indistinctim omnibus insidiantur, ut ea tollere possint.

Si enim

Si enim virtus venefica in quibusdam tantummodo pueris latitaret, hos præ cæteris eligerent. Cùm ergo omnibus indifferenter utantur, quis non videat, ipsorum sententia, hanc in omnibus naturalem inesse facultatem?

At falsissimum est, illos omnes ex proprietate naturæ venefica vi affectos esse. Nam si hanc à natura adepti essent, omnibus hominibus data esset; cùm proprietates naturales omnibus insint, naturamque ipsam consequantur. Quamvis enim pro diversa regionis temperie, aut vario genere, & educatione dissimili homines solertiores, & agrestiores; subtiliores, & obtusiores; ferociores, & humaniores nasci contingat; & ex accidenti alius alio promptiorem, & vivaciorem naturam nanciscatur; tamen omnes iisdem proprietatibus naturam consequentibus dotantur, quæ non magis in uno, quàm in alio reperiuntur. Ex quo fit, ut si aliqui hac virtute malefica à natura præditi essent, idem de omnibus necessariò censendum esset. Falsum tamen est sive homo consideretur.

§. II.

QUo quid absurdius? Ad quid enim hoc à natura omnibus datum esset, quovis eos modo in utroque esse consideres? 681

Si in esse naturali, quomodo natura, quæ se cæteris animantibus, immò omnibus orbis creaturis tam gratam, & beneficam ostendit; vicemque gerit piæ, & benevolæ matris, tam dire se haberet in hominem, propter quem cætera sunt generata? Nec se matrem, sed sævam, & ferocientem novercam exhiberet gratias naturales homini denegando, quas aliis profusè concessit. Cùm cæteris hanc intimis medullis proclivitatem indiderit, ut nulla sit vel minima res existens, vegetans, & sentiens, quæ sua non quærat conservationem: ad quam tuendam omnia, quæ necessaria videbantur, sive contra interna dissidia: sive contra externa nocumenta abundè ministravit; atque ipsa in eo semper intenta esse videtur, ut unaquæque seipsam conservet, & sibi simile procreet, quo saltem in individuis, & singularibus proprietas specierum propagetur. Homini verò paraverit exitium, nec ejus conservationi; sed destructioni per naturalem illam venenandi facultatem consuluerit: quasi homo sit aliquis naturæ peccantis, & nocentis error, quem subitò tollere de medio necesse sit: sive commune aliquod malum, in cujus penetralibus sui ipsius ruinæ principia condenda sint, eo quòd diu stando sibi semper noxius, aliis innoxius esse non potest, quis autem hoc audeat asserere? Ideo fatendum est, non reperiri in hominibus veneficæ hujus virtutis, actionisque principia; cùm nihil, quod destruat eorum naturam, à natura oriri valeat; quia virtutum, & actionum illarum principia in nobis inserta sunt, quæ sunt connaturalia, hoc est naturæ convenientia. Frustra nanque esse dedisset, si non daret etiam conservationem; ut ritè probat Leonardus Vairus *de Fascino libro 3. cap.6.*

1. In esse naturali.

§. III.

SI verò in esse morali homo consideretur, cùm ex communi Philosophorum effato, & omnium nationum sententia sit ad civilem societatem natus, in qua alter alteri non obesse, sed prodesse debet: ut eruditè, ac Sapienter Seneca testatur *de benefic. lib.4.cap.18. Hominem*, inquit, *non unguium vir, nec dentium terribilem cæteris fecit; nudum, & infirmum societas munit. Duas enim res dedit ei Deus, quæ cæteris obnoxium, validumque facerent, scilicet, rationem, & societatem*. Quomodo cum cæteris aliquam consuetudinem contrahere posset, si esset à natura venenatus? An non esset amandandus inter aspides, & serpentes, qui ideò cum cæteris animantibus convenire non solent; quia innato veneno illis contrario infecti mortem inferunt præsentissimam? Quare cùm natura eum fecerit 682

2. In esse morali.

socialem, ei etiam omnia tribuere dignata est, quæ ad mutuam cum aliis familiaritatem exercendam necessaria erant, omniaque auferre, quæ sociali bono obicem ponere videbantur. Nam *qui dat formam, dat* (formaliter, aut naturaliter) *omnia consequentia ad formam*: ait Aristoteles 8. *physic.*

ARTICULUS II.

Per Temperamentum.

§. I.

683 Dari temperamentum veneficum. Probatur A Contrario.

SEd dices, hanc veneficam facultatem non esse quidem omnibus infantibus datam ratione principiorum essentialium speciei; sed quibusdam dumtaxat singularibus ob pravum individui temperamentum per accidens à natura intentum. Quod aliquam verisimilitudinem præseferre videtur.

Cùm enim contrariorum sit eadem disciplina, cur non dabitur pravum aliquod temperamentum, quo quis infectus alios qualitatibus venenosis inficiat? cùm juxta Medicos detur quoddam temperamentum æqualitatis, ex humorum, & qualitatum activarum ad pondus æqua mixtione resultans, quo homines justitialiter in suis complexionibus temperatis mira perficiunt; Eoque Christum Dominum fuisse præditum; atque hujus vi miracula perfecisse, velint Fulginas Medicus, magique hujus opinionis, seu potius blasphemiæ sectatores, quales sunt Agryppas, Paracelsus, & Conciliator differentiarum XX.

§. II.

684 Ab experientia.

ET quidem reperiri homines quosdam taliter intemperatos, qui per insensibilem alterationem: vel vaporem aliquem occultè enixum aliis noxii, & infesti sunt, testatur Plinius, dum de Psyllis, & Marsis loquitur *lib. 7. c. 2. & 15.* qui odore serpentes fugant, & exitiali viru corporibus eorum ingenito ita soporant, ut illos impunè lacessere possint. Mulieres verò, quotidiè experimur, menstruis laborare, quo tempore, ut asserit idem Auctor, & post illum plures, eorum accessu musta acescunt, exuruntur hortorum germina, tactæ fruges sterilescunt, moriuntur insita, fructus arborum decidunt, speculorum fulgor hebetatur, alvei apum emoriuntur, æs, & ferrum corripiuntur rubigine, & canes gustato illo humore in rabiem aguntur, morsusque insanabili veneno infigunt. Ita animalia insecta, & reptilia multa morsu, anhelitu, tactu varios morbos, & mortem ipsam inferre solent: ut aspides, bufones, reguli, totque reptantium angujum genera. Eadem tabifica virtus in herbis lapidibus, & mineralibus deprehenditur, quæ solo attractu venena fundunt, & inferunt necem. Cur ergo non dabitur idem in quibusdam hominibus; cùm non sit inconveniens, ut illi, qui cum omnibus creaturis superioribus, & inferioribus sunt quodammodo omnia per participationem cum animalibus, vel aliis rebus in aliqua proprietate conveniant? Estò tales rari reperiantur; habeanturque pro monstris: cùm ea, quæ per accidens, & præter naturæ intentum fiunt, rarò eveniant.

§. III.

685 Reiicitur.

AT commentitium est, talem facultatem in quibusdam asserere; cùm nullus sit, qui tali temperamento potiatur. Concesserim, quidem, perfectissimum, & ad pondus, ut dicunt, fuisse Christi temperamentum. Cùm enim ejus sacrosancta Humanitas non ex virili semine compacta fuerit; sed ex purissimo intemeratæ Virginis sanguine: nec humana operatione, quæ tot erroribus obnoxia est fa-

est fabricata; sed formata Spiritus sancti virtute, cujus perfecta sunt opera; non est negandum, ejus complexionem fuisse omnibus numeris, partibus absolutam; quamvis falsissimum sit, & impiè assertum, per illam fuisse patrata miracula, quæ ab Evangelistis referuntur. Cùm certum sit, illa ab ejus omnipotenti virtute processisse.

§. IV.

Atramentale quid in cæteris hominibus reperiri supervacaneè asseritur; cùm nulla sit generatio, in qua humorum, & qualitatum inæqualitas non reperiatur ob inæqualem tum viri, tum mulieris constitutionem, actionem, & circumstantias, quæ unam, & alteram consequuntur. 1. Rationibus.

Si Psyllis, & aliis hominibus virus exitiale ingenitum est, nullo pactò à natura nascitur; sed à dæmonum auxilio procedit. Incantationibus etenim hujusmodi homines fretos fuisse, satis ex Plutarco, & Plinio colligitur. Vel acquiritur hominum industria, ut probat filia illa venenata, quæ impunè venenis utebatur, eo quòd ab infantia hujusmodi assueta cibis, temperamentum venenosum, virusque diffundens in alios contraxerat: de qua Aristoteles scribit *de Regimine Principum ad Alexandrum Regem*.

Si mulieres menstruo laborant, hoc naturæ tribuendum est, quæ illas tanto sanguine abundare voluit, quantum alendo fætui sufficere posset; qui sanguis supervacaneus in iis, quæ uterum non gerunt, statutis temporibus excernitur sine noxia qualitate, si sanæ sunt, & benè temperatæ; immò ad complures morbos curandos ex aliquorum Medicorum sententia valet. Vitiosus verò, & exitialis est in eis, quæ permixtum vitiosis humoribus emittunt: & hoc est menstruum impurum, & venenosum. Quare non ex instituto naturæ; sed ex accidenti exitialis est; & ita mulieres vim maleficam à natura non sortiuntur.

Si cum animalibus, plantis, lapidibus homo communicat secundùm esse, vivere, & sentire; non tamen sequitur, omnes omnium illatum rerum proprietates in eo reperiri. Cùm enim specie differat, quod uni inditum est, alteri potest esse denegatum. Et sicut ratione speciei illa communicatio ipsi convenit; ita convenirent illæ proprietates; atque adeò omnibus hominibus communes essent; quod falsum esse, concedunt isti, qui asserunt, quibusdam singularibus convenire; nec tamen possunt dare, & determinare qualitates illas individuas, quæ hoc naturaliter supposito tribuant: ut disputant Codroncus *lib. 2. cap. 4. de morbis veneficis*, & Leonardus Vairus *lib. 3. de Fascino cap. 6.*

Quare non ex proprietate temperamenti tabifica virtus in puerorum corporibus inest: nec ob talem proprietatem singularem quæruntur, & applicantur à Magis. Si enim ratione temperamenti noxii, elicerent pulveres venenarios, unguentaque mortifera, illos solos ex pueris seligerent, qui tali temperamento præditi essent; sed quia omnibus utuntur, cujuslibet sint complexionis, perspicuè ex sua praxi demonstrant, se non ratione temperamenti; sed ob aliam causam puerorum corpora in maleficiis adhibere. 2. Praxi maleficorum.

ARTICULUS III.

Per Casum.

§. I.

Forsitan si ministri sathanæ à naturæ, aut temperamenti proprietatibus in nascente puero aliquid expiscari non possunt; saltem hoc præstant ex iis, quæ accidentariò ipsi venire contingit: ver. gr. involucris nativitatis. Nam fœtus materno 686 An involucra fætus vim habeant maleficam?

terno in utero tribus membranis involvitur; & ex illo egrediens variè se expedit à vinculis à natura superinductis. In ordinario etenim partu disrupta prima membrana, quæ à Græcis Chorion dicitur, à nobis Secundinæ, post ejus egressum eiicitur. In extraordinario autem duæ, quarum prima Agatides à farciminis forma: secunda amnios à mollice ita foras erumpunt cum fœtu, ut facies, & caput infantis quasi galeatum appareat. Hanc membranam Galli Coiffæ, Belgæ Galeam appellant. Ex cujus teguminis colore rubicundo, aut livido fortunam infantis aniculas ariolari supra retulimus *n.617. disp.3.*

Mirum verò quantùm insanient circa illud involucrum malefici, qui ex eo suos pulveres venenarios conficere solent, & mira promittere iis, qui illud continuè gerunt. Hos etenim faciunt in bello invictos, in pace fortunatos. Unde antiquitùs multa pecunia à Romanis causidicis emebatur, qui se illo ad causæ victoriam multum juvari arbitrabantur, ut testatur Lampr. *in vita Diadumeni*.

§. II.

687 Nullam habere probatur. AT quid in istis involucris visitur nisi Hinc solicita naturæ cura, quæ adversus extraneos casus fœtum tutatur in utero, & carneis illis fasciis obvolvit, ut securiùs in matricis lectulo conquiescat? Ideoque hæc omnia egrediente puero tanquam inutilia eiicit? Illinc deploranda hominis conditio, qui mundum ingrediens tam obscœnis cunis reponitur, & tam putridis tegumentis úndique contegitur, quæ solo visu nauseam pariunt, & horrorem; ut non sine causa inter celebriores mortalium miserias Job nasci de muliere recensuerit! Quoad verò vires illas naturales aptas tot prodigiosis effectibus producendis, ariolorum esse commentum ostendit Levinus Lemnius Ziticæus *lib.2. de occultis naturæ mirac. cap.* 8. Et experientia sæpè testatur, infantes hujusmodi pelle involutos, & superstitiosos illam pro amuleto gerentes nihil minus assequi, quàm quod isti pollicentur: ut patet de illo, quem supra retuli *disp.2. n.154.*

§. III.

688 Concluditur, omnia, quæ desumuntur ex corporib. puerorum, signa esse maleficii Probatur. QUarè statuendum est ad hujus sectionis conclusionem, illa omnia, quæ ex puerorum corporibus à maleficis desumuntur, non esse causas naturales maleficiorum; sed signa, quibus dæmon ad malum perpetrandum invocatur.

Quod praxis ipsorum plusquam sufficienter ostendit. Non enim galea infantili utuntur, prout à nascente detracta est; neque cutem, aut membranam pueri, aut animalis abortivi simpliciter adhibent; sed utramque præparatam in forma rotonda, aut quadrata verbis incantativis, & conjurativis spirituum, certisque incognitis characterum signis, quibus dæmones invocantur, deturpant; abscondunt sub sacrato lapide, super quo missas celebrari procurant: baptizant sub nomine personæ maleficiandæ cum aqua Baptismatis, & cæremoniis consuetis; deinde in pulverem redactam super personas malefaciendas aspergunt: ut docet, & exemplis probat Paulus Grillandus *tract. de Sortileg. c.3.*

Quæ omnia manifestè probant, chartas has virgineas, ut vocant, non è natura; sed à dæmone suam sortiri operationem.

§. IV.

689 PAri modo unctiones ex infantium pinguedine conficiunt, non quorumcumque; sed eorum præsertim, qui abortivi eiiciuntur: aut moriuntur sine Baptismo; asseruntque hanc pinguedinem, (*quam vocant pinguedinem pagani secundùm eundem Grillandum cap.6.*) habere mirabilem virtutem. Quasi verò caro pagana aliquid possit plusquam christiana: aut Baptismi aqua tollat vim illam

illam prodigiosam, quæ à natura donatur; & non potiùs hæc omnia à dæmone procedant, qui talibus lignis mirificè delectatur. Cùm enim videat Christum Dominum familiari aspectu, benedictione speciali, & amore præcipuo pueros prosecutum fuisse; & asseruisse, illorum esse regnum Cælorum; nihil tam habet in deliciis, quàm modis omnibus in illis suum explere odium; & ideò si baptizati sunt, conatur per maleficos saltem vitam illis corporalem eripere, & corpus flammis absumptum redigere in pulverem. Si verò non sunt baptizati, gaudet illis Beatitudinis aditum intercludere in æternum, qui aliàs salutaribus Baptismatis aquis regenerandi erant in filios Dei, & hæredes regni cælestis. Ideòque eorum carnes lixari, ossa comminui, & in pulverem, & unguenta redigi jubet; ut tam gratis signis appositis maleficia gratiùs operetur.

SECTIO II.

Viventibus.

A Viventibus plura malefici mutuantur, quibus cæteris noceant. Non opus est longioribus expensis in iis quærendis, quæ ad rem faciunt, cùm omnia penes se habeant, per quæ excidia, exitiaque inferre possint. Nam ea est dæmonis ars, omnibus uti, quæ in vivente homine sunt, ut aliis mortem afferat; totumque hominem taliter afficere, ut totus veneno, & mortifera labe imbutus videatur. Ne si venenis ex cæteris rebus confectis negotium maleficum semper perficiendum esset, malefici eorum penuria; vel propinandi difficultate aliquam imperata adimplendi maleficia excusationem causarentur. Quare, ut eos in primis ad veneficia paratos, instructosque habeat à cogitantibus, loquentibus, & operantibus maleficia prodire facit; ideòque examinandum: An sola naturali virtute: An verò dæmoniaca, morbi, morsque ipsa inferantur, dum isti sathanæ cooperatores Cogitatione, Verbo, aut Operatione maleficia exercent: seu an ista adhibeantur ut causæ: vel ut signa: quod sequentes articuli explicabunt.

690 An homines, & malefici vim habeant veneficam?

Dum morbos & mortem inferunt. Cogitatione. Verbo. Opere.

ARTICULUS I.

Per vim cogitationis.

SIcut homo duplici sensu præditus est, sensitivo uno, intellectivo altero: ita duplex in eo cogitatio: alia intellectualis: alia imaginaria deprehenditur, quarum summam esse virtutem ratione animæ Philosophi naturæ indagatores unanimiter asserunt.

691 Duplex in homine conditio. Intellectualis. Imaginaria. Vis primæ.

§. I.

PRima secundùm Avicennam omnipotens est. Libro nanque de Anima *sect.* 4. *cap.* 4. censet, intellectui benè disposito, & supra materiam elevato talem inesse vim, ut res cunctæ, quę materia constant, cęlestes, & terrenę, simplices, ac mixtę illi obedire teneantur. Ad hoc verò requirunt quidam, ut anima humana in magnum exardescat desiderium. Tunc enim volunt, illam sufficientem habere potestatem ad imprimendum verbis, scripturis, imaginibus virtutem aliquam, quę naturaliter efficax sit, & energiam habeat ad desideratum effectum producendum; cùm in his rebus adsit quędam proportio ad hunc effectum, quę in eo significando sita est: verb. grat. Si quis velit alteri inferre noxam, putant adhibenda esse verba, vel signa, quę illam designent, Si concitare ad amorem, aut odium etiam externis proportionatis utendum. Quę si in imaginibus, & aliis rebus inanimis locum habent, quid in homine? Cùm enim anima informe-

metur humana, alterius similiter animæ humanæ intensè operantis effectus convenientiùs, & efficaciùs recipere potest; cùm in eo plures reperiantur dispositiones.

§. II.

692 Vis secundæ in corpora Propria. Vicina.

SEcunda maxima, & mira solet efficere in corpus ipsius imaginantis; quia imaginatio, dum retractat species objectorum sensu perceptorum, & volvit rerum sensibilium simulacra, potentiarum appetitivarum varias affectiones, amoris, odii, timoris, iræ, tristitiæ diversimodè movere, & excitare comprobatur, quæ hominem sic afficiunt, ut statim calore, frigore, palore, rubore, exiliendo, torpescendo, efferendo, similiaque faciendo corripi se sentiat. Ideòque omnia potest in corpus imaginantis, quæ naturalem habent coordinationem cum imaginatione: ut sunt causare motum localem in dormientibus, cæterasque alterationes, & omnia, quæ illas consequuntur: ut docet D. Thom. 3. *par. qu.* 13. *ar.* 3. *in add.* 3. *& lib.* 3. *contra gentes c.*103. Rationi experientia suffragatur, quæ quotidiè in Noctambulis cernitur. Hi nanque per imaginationem sopitis sensibus mira faciunt, docent, hortantur, canunt, surgunt: peritè natant in fluminibus; summa ædificiorum fastigia intrepidè conscendunt, & in eis ambulant, cæteris trepidantibus, qui hæc intuentur: ferventer: & clamosè concionantur; componunt versus omnibus numeris absolutos: de negotiis gravioribus colloquuntur; & varia in domo agitant, ut illos non dormientes, sed vigilantes, & seriò, prudenterque satagentes existimes. Quam veritatem testantur Franciscus Suarez *disp.* 18. *Metaph. sect.* 8. *vers.* 28. Conimbricenses *in* 7. *Physic. c.* 2. *q.* 1. *ar.* 7. Valentia 2. 2. *disp.* 6. *q.* 13. *punct.* 2. Vairus *lib.* 2. *de Fascino c.* 3. & alii.

§. III.

693 Vicina.

ADdunt nonnulli hanc imaginariam virtutem non solo corpore imaginantis contineri; sed extra se porrigere, & corpora non tantùm propria, sed etiam aliena reipsa, & verè immutare posse. Quod verum esse, asserunt, si vicina sint, & arcta quapiam conjunctione, & contactu imaginanti copulata; atque ad agentis alterius corporis affectionem recipiendam valdè disposita. Hoc sustinent apertè D. Augustinus *de Apibove agent lib.* 18. *de Civit. Dei c.* 5. D. Hieronymus, Tostatus, & Benedictus Pererius *in cap.* 30. *Genesis*. Michael Medina *lib.* 2. *de recta in Deum fide c.* 7. Alphonsus Mendoza *in quodlibet q.* 9. *Positiva*. Plinius *lib.* 7. *c.* 12. Andreas Laurentius *hist. Anathom. lib.* 9. *c.* 20. Marsilius Ficinus *lib.* 13. *de Theologia Platonica*. Valesius *Med. lib. de sacra Philosophia cap.* 11. Galenus, & Thom. Morus Martyr *carmine lepido apud Pererium loco citato*, Hieronym. Torquemada *in Horto florum*. Heliodorus *Æthiop. histor. lib.* 1. Columella *lib.* 8. & Calpurnius Poeta *Eglog.* 2. Quod probant ex iis, quæ in fœtibus accidunt, dum in materno utero concipiuntur: aut aluntur. In conceptu nanque hæc est fœminarum natura, ut: quales in extremo voluptatis æstu aut mente cogitaverint: aut perspexerint, si tunc imaginationi occurrant, talem sobolem procreent. Quia *anima*, ait S. Isidorus *in usu venereo formas extrinsecas intus transmittit, earumque satiata typis rapit species eorum in propriam qualitatem*. Videt mulier Joannis Baptistæ Cameli tegmine indutì imaginem: aut villosi Ursi formam, hispidum, & hirsutum parit filium. Occurrit vacanti liberis procreandis æthiopis simulacrum, puerum nigrum more æthiopico enititur. Species animalis cujusdam se offert ejus phantasiæ, animantis mores enixus infans præsefert. In hominibus verò quid non operatur imaginatio? cùm id ipsum in animantibus præstet; ut sensibiliter docent Jacob Patriarchæ pecora variegata, ordinariique avium, & bestiarum fœtus, qui in pavonibus, gallis, & leporibus colore parentibus similes gigni solent.

§. IV.

§. IV.

Post conceptionem verò, dum puer alitur, & debitum acquirit augmentum, maternæ imaginationis dispendia sentit: ut quotidiè videmus in plerisque pueris, qui ex intensa matris gerentis imaginatione variis maculis, & notis asperguntur. Pavet uxor ad insolitæ rei alicujus occursum, infans posteà externatis oculis maternum pavorem ostendit. 694

Videt inopinatò cadaver deforme, filium cadaverosa facie emittit. Avet cerasa, botros, poma, pira, aut quid simile edere, quod ei non conceditur; horum fructuum notas enixus puer ab utero bajulat. Est enim fœtus, quandiu materno clauditur utero, pars matris, & facilè varias ejus impressiones recipit. Verùm, cur non in matris, sed prolis potiùs ea parte corporis, qua se tetigit mater apparet maculæ impressio? Dico, hoc mirum non esse. Siquidem facta in matre ingenti quadam phantasia, & appetitu quorumdam, anima ex iis, quæ in corpore sunt, proportionale aliquid movet, præcipuè in sanguine: ex quo cùm nutriatur fœtus, nihil prohibet, signa quædam ejus alimenti ita affecti in eo remanere, præsertim coloris; propter quod ea signa rubentia ferè omnia sunt, & exustionem aliquam in sanguine factam ostedentia. Fortasse autem, & figura cupitæ rei ostenditur, quòd in eo proportionali anima etiam figuram mentiatur. Et ut plurimùm hoc in ea parte corporis, qua tunc, dum ardenter illam rem avebat, seipsam tetigit. Forsan, quia ibi per tactum matris fuit sanguis aliqualiter alteratus, & ex illo proportionali à vehementi apprehensione, & animæ applicatione moto exustus, & quodammodo illius rei concupitæ similitudine inustus, qui dein ad fœtus partes alendas, & nutriendas accurrens, in fœtu, non in matre maculæ illæ enatæ conspiciuntur. Ita etiam testatur Hieronymus Fracastorius *lib. de sympatia, & antipathia rerum cap.* 23.

§. V.

Nec hic sistere putant quidam hujus potentiæ imaginatricis virtus. Fertur nanque (ajunt) longissimè in corpora remotiora, quæ pertingere, & afficere potest; & sic fulgura, & pluvias è cælo deducere, res loco movere, sanare, fascinare, & similia peragere: ut docet Avicenna *lib. de Anima loc. c.* quem sequuntur Paracelsus *lib. de imaginibus*, Andreas Cataneus *lib. de mirabilium effectuum causis*, Pomponatius *lib. de Incantamentis c.* 3. *&* 4. & alii. Qui tamen non conveniunt in explicando modo, quo tales operationes ad extra ab illa potentia peragantur. Alii enim hoc fieri volunt solo animi imperio, Avicenna, Fulginas, & Augerius Ferrer. *lib.* 2. *method.* 11. Alii per spiritus ex corpore vi imaginationis expulsos (Paracelsus, Pomponatius loco citato, & Sibyllanus c. 8. q. 3.) Alii per certos quosdam radios (Alchindius *lib. de imaginibus*) quos ipsi comminiscuntur, quasi spiritus imaginationi deserviens non secus ac rationale quoddam sidus in quaslibet res pro intensæ illius facultatis voluntate influxus salutares, vel perniciosos effundat. Quorum opinio quàm sit à veritate aliena mox dicetur *n. sequenti*. 695 Remotiora.

Quare cùm tanta sit utriusque cogitationis intellectivę, & imaginarię potestas, quibusdam videtur, hac via, nempè, desiderio vehementi intellectui, vel imaginationi addito, Veneficos amorem, odium, valetudinem, ęgritudinem, & maleficia inferre posse; eò quòd corporis spiritus ea, qua est qualitate affectus, ad imaginativam deferatur; per quam qualitatem aer inficitur, & corrumpitur, contrahiturque maleficium juxta imaginantis voluntatem. Ideò per utramq. causare maleficia, aliqui putãt.

§. VI.

§. VI.

696 Reiicitur illa opinio variis rationib. AT imaginaria hæc esse commenta, facilè demonstratur, cùm neutra vis talis insit in homine: ut intellectus, aut imaginationis virtute in extera, & longinqua corpora agere, atque illa immutare valeat: aliàs non homo, non Angelus; sed Deus, aut Deo æqualis reputabitur.

1. Ex parte hominis. Quid facultates intellectus, & imaginationis possunt extra hominem quovis modo considerentur? Nam in utraque intervenit potentia, species, objectum, & actio, quæ quomodo odia, morbos, mortem ipsam in aliis excitandis virtutem habere possint?

1. Ex potentiis nanque solis, & simpliciter acceptis talia prodire non valent: cùm intellectus, & imaginatio absque specie, & actu intelligendi, & imaginandi non plus efficere possint in vigilante, quàm oculus clausus in dormiente; nec alia vi prædita sint, quàm intelligendi, & imaginandi: non autem corpora immutandi.

2. Species etiam hujusmodi effectus producere non possunt: Cùm enim non sint res ipsæ veræ, & vivæ; sed tantùm rerum verarum, & viventium similitudines, & simulacra, quid aliud possunt, quàm res, quarum sunt effigies, repræsentare, & sese spectantibus, & meditantibus offerre? Quomodo ergo extra agere, & in aliis edere possunt hujusmodi actiones? An poterunt aliquid in alieno corpore, quod non possunt in proprio? Sed ita poterit etiam species equi equum gignere, & species caloris ab uno imaginati algentem alium ab eo remotum calefacere. Sed quid absurdius?

3. Si verò objecta sunt remotiora: vel anima agens in intellectu, & imaginatione talia perficit contactu: vel non. Non contactu; quia corpora maximè distant, ergo sine contactu. At illa, quæ sine contactu agunt, in infinitam distantiam agere possunt: cùm in naturali actione intervalli mensura solùm ratione contactus requiratur; ergo anima in infinitam hanc distantiam agere poterit: & per consequens erit infiniti vigoris, quod est absurdum.

4. Denique per actum intellectionis, aut imaginationis nec maleficium, nec aliud quidquam in externis corporibus fieri posse, probatur ex eo, quod utraque actio est immanens in eo, qui intelligit, & imaginatur; ideòque nullam imprimere potest qualitatem rei distinctæ; quod esset necessarium, ut in eam agere posset. Nam radii illi ex imaginatione prodeuntes juxta Alchindii placitum nulli sunt. Spiritus, si aliqui dantur, (ut ajunt Pomponatius, Paracelsus, & Sibyllanus) planè debiles existunt; nec prætergrediuntur sinum utriusque potentiæ: Aut si extra progredi audent, facilè ab aere corrumpuntur. Species verò habent solùm vim repræsentandi, ut dictum est. Quare nulla datur talis virtus ex parte hominis.

§. VII.

697 Ex parte rerum. NEque etiam in rebus dispositio ad illius receptionem reperitur. Nam quamvis cogitationes sive intellectivæ, sive imaginariæ possint concitare spiritus, humores, aliaque similia, quæ sunt ipsi substantiæ animæ præsentissima, & naturalem ad illam subjectionem habent; non tamen idem asserendum est de rebus externis, in quibus non reperitur similis subjectio, & obedientia ad illam, etiamsi desiderio vehementi ferantur. Nam talis obedientia aut est naturalis; cùm creaturæ corporalis, & spiritualis ne unius quoque speciei ulla sit naturalis subjectio, nisi ratione actionis, & passionis propter quas id, quod imbecillius est, fortiori cedit. Ideò cùm neque homines sic agere, nec res naturales sic pati valeant, sequitur nullam inesse intellectui, aut imaginationi virtutem ad corporum remotiorum

rum

rum immutationem. Non moralis: Nam certè si aliquis hominum tali virtute præditus reperiretur, qualis ab istis scriptoribus asseritur, non pro homine habendus esset.

Quis enim unquam inventus est tam potens, qui solis, & puris intellectus, & imaginationis actibus, sive naturaliter, sive moraliter ciere tempestates, excitare ventos, imperare aeri, commovere pluvias, grandines, ventos, aves de cælo detrahere, serpentes educere è latebris, feras è cavernis attrahere, ægrotos sanare, sanis morbum, & mortem immittere potuerit? Cùm juxtà Domini dictum *Matth.5. & 6. Nemo possit capillum album, aut nigrum facere. Et ad staturam suam cubitum unum adiicere valeat?* Nam si homo rem ita conjunctam mutare non potest, quomodo poterit rebus externis vires effectrices imprimere?

§. VIII.

IMmò plusquam Angelus reputandus esset, humanam, & angelicam superans facultatem. Nam si intelligentiarum separatarum mirandas operationes consideres, certum est, illas naturalium agentium medio, & interventu produci. 698
Non enim pluviæ ver. gr. tempestates, & terremotus excitantur ab Angelis solo actu intellectus, & voluntatis; sed per applicationem virtutis, quæ naturaliter perficit motus locales, & varias alterationes, ex quibus ista procedunt; ergo multò minus hoc præstare valebit hominis cujusque anima, quæ naturæ nobilitate, & efficacitate virtutis Angelo inferior est, nisi illum Deo assimiles. Si enim tam potens homo daretur, fatendum esset, parem & similem esse humanam, & divinam potestatem. Dei nanque mira potentia in hoc elucet, quòd res omnes intelligendo, & dicendo producit. *Dixit*, ait David psal.32. *& facta sunt, ipse mandavit, & creata sunt.* Et sicut dicendo, ab eo facta sunt, dicendo pariter ab eo possunt immutari. Quoniam omnia serviunt ei; ipsaque insensibilia ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum faciunt verbum ejus. Ideò æqualis erit intelligentis, aut imaginantis hominis virtus, si suis intellectionibus, & imaginationibus aliena corpora immutare, alterare ad placitum poterit; nec aliquod in iis corporibus tali virtuti impedimentum obstabit; cùm ipsa sint obedire disposita, & tantum imperium revereri. At non imaginationis perturbatæ sunt commenta?

Quare asserendum est, maleficos sola cogitatione, & imaginatione maleficia perficere non posse, aliisque immittere sanitatem, aut ægritudinem; neque hoc unquam à dæmone institutum fuisse, qui res naturales, & signa sensibilia in maleficiis adhiberi jubet: ut maleficus iis externis applicationibus suum testetur obsequium.

ARTICULUS II.

Per vim Verbi.

§. I.

QUanta sit vocis, verborum, & carminum vis norunt omnes orbis creaturæ, quæ summoperè illa afficiuntur. Hæc enim in hominibus omnia perficit, ut ait Plutarchus, dum peritus orator modò sermonis elegantia, & lepore: modò contortis, vibratisque sententiis regit auditorum animos, eosque flexanima acrimonia, & lenitate temperata delinitos versat, quò vult, torpentes excitat, exhilarat tristes, rigidos demulcet, solatur afflictos, sævientes sedat, pacat tumultuantes, ac velut tubæ sonitu percussos flectit ad iram, miseri- 699 Vis naturalis vocis, & verborum,

producere possunt. Si perturbationes in animo excitandæ, & morbi in corpus immittendi, scit, quæ res naturalis phantasmata commovere, turbare imaginationem, insanias, & deliria causare valet, quæ humores vitiosos agitare, inquinare spiritus animales, detrudere nervos, & generare paralysim, epilepsiam, febres phreneticas, cæterasque infirmitates. Novit, quomodo aptè applicari debeant; cùm optimè sciat, quid uniuscujusque valetudini noxium, aut commodum sit: quo loco, tempore, circumstantiis debeant adhiberi: qua arte corporibus, vel secundùm totam suam substantiam: vel secundùm ipsarum partem spirituosam, & maximè efficacem clam ingerendæ sint: quænam morbum, & dolorem in aliqua corporis parte determinata, aliis læsis, aliis illæsis excitent; cùm multa sint venena, quę à tota substantia habent facultatem lædendi aliquam partem, ut Medicis est manifestum. Novit denique ubinam locorum lateant illę, quibus opus habet; & eas undecumque, & quòcumque vult, maxima facilitate, & celeritate asportat, & applicat; earumque virtutem auget, ut earum auxilio illa peragere queat, quę solius naturę operatio nunquam efficeret. Nam tunc agentia naturalia sumit, ut instrumenta. Instrumenti verò conditio est, effectus non tantùm naturali suę virtuti ęquales; sed longè excellentiores, & facultati agentis principalis, à quo moventur, respondentes, producere; ut docet August. lib. 2. de Genes. ad lit. cap. 17. Unde sicut securis, quę in se virtutem habet secandi dumtaxat, potest quatenus instrumentum est periti fabri, à quo scitè movetur, statuam elegantem, aut mensam artificiosam perficere. Et calor nativus, qui est in humano semine, qua calor est, valet calefacere, rarefacere, segregare, & condensare, potest qua instrumentum est animę, ossa, nervos, & carnem generare; ita causę naturales, quę secundùm communem naturę cursum natę sunt, aliquos particulares effectus producere; possunt alios edere suis viribus prętantiores, si à dęmonibus applicentur, qui illis tanquam notis instrumentis utentes quoad substantiam, modum, vel celeritatem admiranda operantur: ut eruditè docet Delrius disq. mag. lib. 2. q. 8. pag. 106.

Applicationes. *Effectus.* *Qui applicat tanquam instrumenta.*

§. V.

671 HÆc tamen nunquam naturę cancellos effugiunt: aut excedunt causę vim naturalem. Insunt enim reverà hi effectus in ipsis naturalibus agentibus eo modo applicatis, quibus dæmon applicando nihil confert præter conditionem, sine qua effectus isti non producerentur. Licèt nanque vi rerum naturalium applicatarum utatur; operatur tamen potissimùm per modum artificiosum. Unde in iis admirandis productionibus nec sola activitas rei naturalis secundùm se debet attendi; nec sola quoque secundùm se dæmonis applicatio: sed ambo simul, idest, vis naturalis applicata à dæmone secundùm quod causa instrumentalis iis operationibus est res applicata; causa verò principalis ipse dæmon applicans. Tunc enim naturaliter effectus producitur, cùm utriusque causæ conjunctæ non superat facultates. Quare dæmon illas omnes rerum proprietates, virtutes, & potentias naturales perspectas habendo, cùm vult mala inducere, ea jubet à maleficis adhiberi, quæ naturalem habent actionem in ordine ad effectus, quos producere intendunt; & sic applicari venena ad interficiendum, herbas ad sanandum, pulveres, & unctiones, ad malefaciendum. Quę omnia à dęmone jubente, & Malefico operante ritè composita causę verè reales, & physicę illarum ęgritudinum sunt, & appellantur; eò quòd alicui passo applicata propriè, physicè, & ex natura sua habent vim attingendi effectum, quem producunt, videlicet, causandi talem ęgritudinem.

Et ideò causæ naturales, sunt maleficiorum.

§. VI.

§. VI.

Causæ verò morales maleficiorum sunt res illæ, quæ virtutem non habent ex se producendi tales effectus, quales dæmon, & malefici intendunt; atque applicantur, non ut causæ physicæ, & reales ægritudinum operatione malefica immissarum; sed ut causæ morales, vel saltem causæ, sine quibus non: utpote signa, & symbola externa, quibus positis maleficus dæmonem invocat; & dæmon ad malefici placitum operatur. Cùm enim Deum in hominibus studeat æmulari, signis mirificè delectatur. 672 Vel Causæ morales.

Deus propria ductus bonitate signa quædam sacra (sacramenta vocamus) ad salutem humani generis instituere dignatus est, quæ secundùm Scotum *in 4. d. 1. quæst. 4.* sunt veræ, & propriæ causæ instrumentales morales gratiæ, non physicæ, idest, non ex sua vi naturali; sed ex virtute principalis agentis, seu ex divina institutione. His verò ita assistit, ut quoties administrantur, toties gratiam dignè suscipientibus infundant; illosque spiritualibus donis sanctificent juxta propriam cujusque institutionem. Ita dæmon ejus æmulus conjuratus pro sua multiplici nequitia vult ad hominum exitium promovendum, salutemque evertendam sensibilia signa instituere, quibus ita semper assistit, ut quoties à malefico adhibentur, toties, nisi à Deo impediatur, peragat maleficium, de quo ambo ex pacto convenerunt. Solet enim cum illo pactum inire, ut quamdiù ligatura, ver. gr. sic annodata fuerit: vel quid tale defossum sub limine: aut talis imago igni applicata, tamdiù talis persona sit maleficiata: aut qui tali porta domum intrabunt, vel exibunt, tali dolore corripiantur; non quòd illa vim habeant ex natura sua, & per se producendi, & attingendi noxios illos effectus; sed quòd ex pacto dæmonem ad illos producendos invitant, & disponunt. Quare ab illo adhibentur?

Unde non sunt signa certa, & infallibilia, qualia sunt sacramenta; sed falsa, & deceptoria, quia invocatus non semper adest, & multoties Maleficum irridet, nec vult ad votum illum audire: vel quia non potest: vel quia non permittitur: vel quia sic lubet. Quàm vanè

§. VII.

Illa tamen apponi vult, cùm aliquid ab eo ejus minister postulat; ut sicut Deus in sacramentis colitur; ita ipse in maleficiis honoretur. Quod Augustinus *lib. 21. de Civitate Dei cap. 6.* aptè docet his verbis: ***Dæmones**, inquit, **alliciuntur per varia genera herbarum, lapidum, lignorum, animalium, carminum, rituum, non ut animalia cibis; sed ut spiritus signis, inquantum, scilicet, hæc eis exhibentur in signum divini honoris, cujus ipsi sunt cupidi***. Alliciuntur autem diversi dæmones diversis signis secundùm quòd diversis vitiis ipsorum magis conveniunt. Unde malefaciendo non operantur etiam pluries invocati, nisi pacti signa ponantur: res, nempè, sensibiles, puta, cortices, herbæ, plantæ, plumæ, ossa, capilli, & id generis quisquiliarum, ut hac ratione malefici suam exhibeant servitutem, debitumque testentur obsequium. 673 Quo fine?

Ex quibus arguitur insignis dæmonis malitia; qui cùm seipso solo maleficia perficere possit; tamen & consensum hominum petit, & insuper rerum naturalium applicationem non unius, aut alterius singularis; sed omnium, quæ in universa creaturarum serie reperiuntur, cùm omnibus utatur: Vel Animatis: Vel Inanimatis, aut ut causent, aut ut significent, sicut duabus hujus disputationis partibus declarabitur. Quæ causæ omnes sunt. Aliæ Animatæ. Aliæ Inanimatæ.

PARS PRIMA.

Animatis.

§. I.

675 Opinio maleficorum omnia esse animata. SI magicarum artium professores, executoresque maleficiorum audire velimus, nihil est inanimatum, omnia sunt animata, mundus, & ea, quæ in mundo videntur. Ut enim detestandas suas operationes plausibili prætextu contegere possint, & suam scientiam curiosis hominibus facilius commendare, vanum hoc commentum excogitarunt: vel potius à Platone, & platonicis sectatoribus, qui fuere magi, vel magorum fautores, mutuum acceperunt; quo asserunt, mundum, singulasque ejus partes anima intelligente esse animatas, quæ & ipsis vitam tribuat, & vi intelligendi, atque sentiendi potiatur. Quod ut confirment, non solùm utuntur horum Philosophorum sententia; sed etiam Patrum testimoniis, qui cælo animam, & spiritum tribuere videntur: Immò sacræ scripturæ auctoritate, quæ illis adaptat ea, quæ sunt animatorum: ut videre, audire, fugere, lætari, clamare, respondere, & id similia. Neque Poetarum figmenta respuunt, quibus tanquam involucris subtilioribus hoc commentum propositum fuisse asserunt. Nam volunt unamquamque istarum animarum naturalium duplicem habere vim. Unam intelligendi: Alteram animandi. Primo modo vocari nomine masculino; secundo modo nomine fæminino; & ideò ab istis Philosophis mysticis nomina deorum, & dearum inventa, quibus illas animas secundùm utramque insignirent. Sic Jovem fulminatorem, & Junonem nihil esse aliud, quàm animam aeris: Phaetontem, & auroram animam ignis: Neptunum, & Thetym animam aquæ: Plutonem & Proserpinam animam terræ: Novem musas animas novem cælorum: Saturnum, Jovem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium, Lunam nomina septem planetarum, & ita de cæteris. Ideoque cùm tales dii, aut deæ ab ipsis invocantur, non vocari dæmones; sed animas stellarum, & elementorum, quas dicunt bonas esse virtutes à Deo per mundum distributas in ministerium, & utilitatem eorum hominum, qui ritè illis uti noverunt: multisque epithetis, & elogiis illas honorant, dum Saturnum exemp. gr. vocant patrem Deorum, dominum temporis, arcanæ contemplationis auctorem, vitæ, & mortis custodem, ostensorem absconditorum, & dominum altum, magnum, sapientem. Et Lunam nominant Dianam, Lucinam, Proserpinam, Hecatem, reginam cæli, elementorum dominam, rectricem mundi, calcantem tartarum, & similia.

Probatur.

§. II.

676 Reprobatur. AT quis non videat sub philosophico, & magico tegumento latentem inimicum, qui ut cultus supremus uni Deo debitus creaturis mundi tribueretur, hominibus hanc opinionem inseruit meritò à Synodo V. Constantinopolit. anathemate damnatam his verbis. *Si quis dicit, Cælum, & Solem, & Lunam, & Stellas, & Aquas, quæ supra cælos sunt, animatas quasdam esse, & materiales virtutes, anathema sit.* Rejectam à Patribus, ut à D. Hieronymo, qui *in Epist. ad Pammachium* illam inter Origenis errores recenset. Reprobatam à Theologis, & à Facultate Parisiensi in famosis illis articulis anno 1498. editis contra magicam superstitionem. Et rationi ipsi repugnantem. Nam si elementa, & omnia sunt animata, ergo habent animam vegetantem, sentientem, intelligentem, & liberam. Vegetantem: Si enim habent animam sentientem, ut isti supponunt, debent habere vegetantem, quæ sentienti subserviat, & sanguinem,

aut

aut ſpiritum illarum functionibus ſuppeditet. Sentientem, ut dicunt, & per conſequens debent habere organa ſuis figuris, & temperamentis diſtincta, cùm ſenſio non poſſit eſſe ſine organo convenienti: ut Ariſtoteles *lib.2. de Anima* probat; & omnia, quæ ſentiunt, clarè demonſtrant. Intelligentem, ut eſt eorum opinio, ergo ſaxa, metalla, plantæ, animalia prædita erunt ſcientia, ſapientia, arte, prudentia; tenebuntque logicam, phyſicam, metaphyſicam, cæteraſque diſciplinas. Liberam; Nam ſi res illæ ſunt intelligentes, erunt liberi arbitrii, ergo juſtæ, vel injuſtæ, beatæ, vel miſeræ, in via, aut in termino. Sed ſi omnia elementa animata ſunt, quid fiet, dum partes eorum ſeparantur à toto: vel poſt ſeparationem iterum ei uniuntur? An unam habent ſolùm animam: an plures? Si unam ſolùm, ergo quando pars aliqua ſeparabitur à toto, perdet animam, & denuò unita perditam recuperabit, & ſic aſſiduè elementorum partes morientur, & reſurgent. Si plures, ergo quot erunt partes in elemento, tot erunt animæ; & cùm ſint innumerabiles partes in aqua, aere, terra, innumerabiles quoque eſſe animas concedendum erit. Quibus quid abſurdius?

§. III.

NEc favet ſcriptura, quæ in ſuis locutionibus figurativè loquitur: ut benè docet S. Damaſcenus *lib.2. de fide orthod. cap.6. Nullus etiam*, inquit, *cælos, aut luminaria arbitretur animata; inanima enim ſunt, & inſenſibilia; Quare in ſcriptura dicit: Lætentur cæli, & exultet terra; Angelos, qui ſunt in cælo, & homines, qui in terra ad lætitiam vocat. Novit enim ſcriptura Proſopopæja uti, & de rebus inanimis tanquam animatis diſſerere: ut mare vidit, & fugit, &c.* Addamus etiam, illam uti metaphoris, hyperbolis, & metonymiis; atque aliquando juxta opinionem hominum loqui. Idem dicendum de Patribus, qui ſimili phraſi cælo animam, & ſpiritum tribuere videntur, aut loquuntur de anima aſſiſtente, non informante, quæ nihil aliud eſt, quàm Intelligentia motrix cæli: ut explicat D. Thomas *1.p.q.70. art.3.* 677 Objectis ſatisfit.

Quare perſtrepere deſinant iſti nugatores Magi cum ſuis fictitiis animabus, quæ etiamſi darentur, parum tamen juvare poſſent magicas operationes. Si enim bonæ ſunt, quomodo cooperari vellent vanis, noxiis, & malignis eorum operibus? Si malæ, quid opus eſt, ad illas confugere, cùm in iis dæmones paratiſſimi ſint? Si alligatæ ſuis corporibus, quomodo poſſunt rebus humanis intereſſe, & effectibus magicis influere, niſi per lumen, & influentias, quæ ad hæc mira præſtanda non ſufficiunt: ut argumentatur Leſſius *lib.2. de juſt. & jure cap. 44. de magia, dubit.2.* Quod ſi in aliquo juvant, hoc eſt artem magicam, ejuſque abominandas actiones ementitis opinionibus tegere, & dæmoni Divinitatis æmulo favere. Qui ſi non veras, ut Deus, ſaltem fictitias animas introducere vult; & verarum cupidus clamat, ut alter Rex Sodomiticus: *Da mihi animas, cætera tolle tibi*; non ut illis benefaciat; ſed detractas in interitum peccati, poſteà in infernalis gehennæ baratrum præcipitare poſſit. Nec favet maleficis.

Itaque rejectis iis phantaſticis magorum, & maleficorum commentis, dicamus juxta commune Philoſophorum placitum, res animatas, Alias eſſe Rationales: ut homines, qui animam rationis compotem gerunt, atque ab ea vivificantur: Alias eſſe Irrationales, nempè animalia, & plantas, quæ animam habent ſenſitivam, & vegetativam; atque utriſque tum Rationalibus, tum Irrationalibus vel ut cauſis, vel ut ſignis dæmonis miniſtros ad maleficia uti: ſicut duo ſequentia capita declarabunt: Aſſeritur, omnia animata eſſe. Vel Rationalia. Vel irrationalia. Iiſque uti maleficos demonſtratur.

CAPUT I.

Rationabilibus.

678 Graviora damna quæ inferuntur homini. A suis. A seipso. Ideo miser, qui ope maleficorum patitur à seipso. Nascente. Vivente. Mortuo.

QUamvis omnia damna quacunque parte inferantur, semper gravia sint; illa tamen graviora esse in confesso est, quæ fiunt à proximis; vel oriuntur ab eo ipso, qui illa patitur. Etenim si utendum esset magica opinione superiùs refutata: vel saltem prosopopæja, altè ingemiscere arborem diceremus, dum à securi deiicitur; sed altiùs edere gemitus, cùm ex suis ipsiusmet ramis securi manubrium ministravit. Et dolere avem sagitta transfixam; sed eò magis, cùm è suis pennis sagittæ pennas addidit. At sine metaphoricis locutionibus asserere possumus, illius sortem esse deplorandam, qui cogitur baculum tradere, quo vapulet, ensem præbere, quo feriatur, manum admovere, cujus vi confodiatur; ideoque miserum esse hominem, qui tot damna quotidiè à malignante dæmone patitur per ipsos homines; immò per semetipsum, & sua. Cùm nihil ferè sit in homine sive Nascente: sive Vivente: sive Mortuo, quo malefici non utantur ad ejus exitium vel causandum: vel significandum: ut totidem sectionibus demonstrabitur.

SECTIO I.

Nascentibus.

679 Nihil innoxius pueris.

QUid pueris nascentibus innoxius, qui omnis doli expertes, quia expertes rationis à Christo Domino *Matthæi* 10. in exemplum sanctitatis proponuntur omnibus, qui regnum cælorum intrare desiderant, quasi conditio puerilis statum eorum præfiguret, qui ætate viri, pueri moribus, & quasi modò geniti infantes, ut loquitur Petrus, rationabiles sine dolo lac concupiscentes, & in eo crescentes, in salutem progrediuntur in via Dei, quousque in beatam sanctorum sortem admittantur? Et tamen inter homines quinam magorum, & maleficorum magis patiuntur insidias, quàm pueri, quibus enecandis studio perenni laborant nunc in prægnantibus fæminis abortum procurando: nunc enixarum fœtibus acus in caput infigendo: nunc opprimendo jacentes in cunis: nunc penetrando domos ad eos furto tollendos, ut ex corpusculis elixis, assatis, combustis, variisque modis liquatis, aut in massam redactis, suos venenarios pulveres, & mortifera unguenta conficiant, quibus tot maleficia in hominibus, animantibus, vegetabilibus, cæterisque operantur. Quasi nulla sit res in rerum natura, quæ majori virtute ad malefaciendum, & quoquomodo nocendum prædita sit, quàm pueri corpus, quod tam solerti diligentia quæsitum isti secreti homicidæ tot modis ad omnium creaturarum exitium applicant. Ideo videndum est: An aliquid venefici lateat in puerorum corporibus, Vel à Natura: Vel à Temperamento: Vel à Casu: quod sequentibus articulis disputabitur.

Nihil frequentius adhibitum in maleficiis, quàm eorum corpora.

Ideo quæritur: an in eis aliquid veneficii insit. A Natura. A Temperamento. A Casu?

ARTICULUS I.

Per naturam.

§. I.

680 Videtur inesse.

ET quidem pueros ex proprietate naturæ vim aliquam maleficam obtinere videtur, eo quòd malefici indiscriminatim ex omnium, corporibus suos eliciant pulveres; ideoque indistinctim omnibus insidiantur, ut ea tollere possint.

Si enim

Si enim virtus venefica in quibusdam tantummodo pueris latitaret, hos præ cæteris eligerent. Cùm ergo omnibus indifferenter utantur, quis non videat, ipsorum sententia, hanc in omnibus naturalem inesse facultatem?

At falsissimum est, illos omnes ex proprietate naturæ venefica vi affectos esse. Nam si hanc à natura adepti essent, omnibus hominibus data esset; cùm proprietates naturales omnibus insint, naturamque ipsam consequantur. Quamvis enim pro diversa regionis temperie, aut vario genere, & educatione dissimili homines solertiores, & agrestiores: subtiliores, & obtusiores; ferociores, & humaniores nasci contingat; & ex accidenti alius alio promptiorem, & vivaciorem naturam nanciscatur; tamen omnes iisdem proprietatibus naturam consequentibus dotantur, quæ non magis in uno, quàm in alio reperiuntur. Ex quo fit, ut si aliqui hac virtute malefica à natura præditi essent, idem de omnibus necessariò censendum esset. Falsum tamen est Sive homo consideretur.

§. II.

Quo quid absurdius? Ad quid enim hoc à natura omnibus datum esset, quovis eos modo in utroque esse consideres? 681

Si in esse naturali, quomodo natura, quæ se cæteris animantibus, immò omnibus orbis creaturis tam gratam, & beneficam ostendit; vicemque gerit piæ, & benevolæ matris, tam dire se haberet in hominem, propter quem cætera sunt generata? Nec se matrem, sed sævam, & ferocientem novercam exhiberet gratias naturales homini denegando, quas aliis profusè concessit. Cùm cæteris hanc intimis medullis proclivitatem indiderit, ut nulla sit vel minima res existens, vegetans, & sentiens, quæ sua non quærat conservationem: ad quam tuendam omnia, quæ necessaria videbantur, sive contra interna dissidia: sive contra externa nocumenta abundè ministravit; atque ipsa in eo semper intenta esse videtur, ut unaquæque seipsam conservet, & sibi simile procreet, quo saltem in individuis, & singularibus proprietas specierum propagetur. Homini verò paraverit exitium, nec ejus conservationi; sed destructioni per naturalem illam venenandi facultatem consuluerit: quasi homo sit aliquis naturæ peccantis, & nocentis error, quem subitò tollere de medio necesse sit: sive commune aliquod malum, in cujus penetralibus sui ipsius ruinæ principia condenda sint, eo quòd diu stando sibi semper noxius, aliis innoxius esse non potest, quis autem hoc audeat asserere? Ideo fatendum est, non reperiri in hominibus veneficæ hujus virtutis, actionisque principia; cùm nihil, quod destruat eorum naturam, à natura oriri valeat; quia virtutum, & actionum illarum principia in nobis inserta sunt, quæ sunt connaturalia, hoc est naturæ convenientia. Frustra nanque esse dedisset, si non daret etiam conservationem; ut ritè probat Leonardus Vairus *de Fascino libro 3. cap.6.* 1. In esse naturali.

§. III.

Si verò in esse morali homo consideretur, cùm ex communi Philosophorum effato, & omnium nationum sententia sit ad civilem societatem natus, in qua alter alteri non obesse, sed prodesse debet: ut eruditè, ac Sapienter Seneca testatur *de benefic. lib.4. cap.*18. *Hominem*, inquit, *non unguium vim, nec dentium terribilem cæteris fecit; nudum, & infirmum societas munit. Duas enim res dedit ei Deus, quæ cæteris obnoxium, validumque facerent, scilicet, rationem, & societatem*. Quomodo cum cæteris aliquam consuetudinem contrahere posset, si esset à natura venenatus? An non esset amandandus inter aspides, & serpentes, qui ideò cum cæteris animantibus convenire non solent; quia innato veneno illis contrario infecti mortem inferunt præsentissimam? Quare cùm natura eum fecerit 682 2. In esse morali.

socialem, ei etiam omnia tribuere dignata est, quæ ad mutuam cum aliis familiaritatem exercendam necessaria erant, omniaque auferre, quæ sociali bono obicem ponere videbantur. Nam *qui dat formam, dat* (formaliter, aut naturaliter) *omnia consequentia ad formam*: ait Aristoteles 8. *physic.*

ARTICULUS II.

Per Temperamentum.

§. I.

683 Dari temperamentum veneficum. Probatur A Contrario.

SEd dices, hanc veneficam facultatem non esse quidem omnibus infantibus datam ratione principiorum essentialium speciei; sed quibusdam duntaxat singularibus ob pravum individui temperamentum per accidens à natura intentum. Quod aliquam verisimilitudinem præseferre videtur.

Cùm enim contrariorum sit eadem disciplina, cur non dabitur pravum aliquod temperamentum, quo quis infectus alios qualitatibus venenosis inficiat? cùm juxta Medicos detur quoddam temperamentum æqualitatis, ex humorum, & qualitatum activarum ad pondus æqua mixtione resultans, quo homines justitialiter in suis complexionibus temperatis mira perficiunt; Eoque Christum Dominum fuisse præditum; atque hujus vi miracula perfecisse, velint Fulginas Medicus, magique hujus opinionis, seu potius blasphemiæ sectatores, quales sunt Agryppas, Paracelsus, & Conciliator differentiarum XX.

§. II.

684 Ab experientia.

ET quidem reperiri homines quosdam taliter intemperatos, qui per insensibilem alterationem: vel vaporem aliquem occultè enixum aliis noxii, & infesti sunt, testatur Plinius, dum de Psyllis, & Marsis loquitur *lib. 7. c. 2. & 15.* qui odore serpentes fugant, & exitiali viru corporibus eorum ingenito ita soporant, ut illos impunè lacessere possint. Mulieres verò, quotidiè experimur, menstruis laborare, quo tempore, ut asserit idem Auctor, & post illum plures, eorum accessu musta acescunt, exuruntur hortorum germina, tactæ fruges sterilescunt, moriuntur insita, fructus arborum decidunt, speculorum fulgor hebetatur, alvei apum emoriuntur, æs, & ferrum corripiuntur rubigine, & canes gustato illo humore in rabiem aguntur, morsusque insanabili veneno infigunt. Ita animalia infecta, & reptilia multa morsu, anhelitu, tactu varios morbos, & mortem ipsam inferre solent: ut aspides, bufones, reguli, totque reptantium angujum genera. Eadem tabifica virtus in herbis lapidibus, & mineralibus deprehenditur, quæ solo attractu venena fundunt, & inferunt necem. Cur ergo non dabitur idem in quibusdam hominibus; cùm non sit inconveniens, ut illi, qui cum omnibus creaturis superioribus, & inferioribus sunt quodammodo omnia per participationem cum animalibus, vel aliis rebus in aliqua proprietate conveniant? Estò tales rari reperiantur; habeanturque pro monstris: cùm ea, quæ per accidens, & praeter naturæ intentum fiunt, rarò eveniant.

§. III.

685 Reiicitur.

AT commentitium est, talem facultatem in quibusdam asserere; cùm nullus sit, qui tali temperamento potiatur. Concesserim, quidem, perfectissimum, & ad pondus, ut dicunt, fuisse Christi temperamentum. Cùm enim ejus sacrosancta Humanitas non ex virili semine compacta fuerit; sed ex purissimo intemeratæ Virginis sanguine: nec humana operatione, quæ tot erroribus obnoxia est fa-

est fabricata; sed formata Spiritus sancti virtute, cujus perfecta sunt opera; non est negandum, ejus complexionem fuisse omnibus numeris, partibus absolutam; quamvis falsissimum sit, & impiè assertum, per illam fuisse patrata miracula, quæ ab Evangelistis referuntur. Cùm certum sit, illa ab ejus omnipotenti virtute processisse.

§. IV.

Attamen tale quid in cæteris hominibus reperiri supervacaneè asseritur; cùm nulla sit generatio, in qua humorum, & qualitatum inæqualitas non reperiatur ob inæqualem tum viri, tum mulieris constitutionem, actionem, & circumstantias, quæ unam, & alteram consequuntur. 1. Rationibus.

Si Psyllis, & aliis hominibus virus exitiale ingenitum est, nullo pacto à natura nascitur; sed à dæmonum auxilio procedit. Incantationibus etenim hujusmodi homines fretos fuisse, satis ex Plutarco, & Plinio colligitur. Vel acquiritur hominum industria, ut probat filia illa venenata, quæ impunè venenis utebatur, eo quòd ab infantia hujusmodi assueta cibis, temperamentum venenosum, virusque diffundens in alios contraxerat: de qua Aristoteles scribit *de Regimine Principum ad Alexandrum Regem*.

Si mulieres menstruo laborant, hoc naturæ tribuendum est, quæ illas tanto sanguine abundare voluit, quantum alendo fætui sufficere posset; qui sanguis supervacaneus in iis, quæ uterum non gerunt, statutis temporibus excernitur sine noxia qualitate, si sanæ sunt, & benè temperatæ; immò ad complures morbos curandos ex aliquorum Medicorum sententia valet. Vitiosus verò, & exitialis est in eis, quæ permixtum vitiosis humoribus emittunt: & hoc est menstruum impurum, & venenosum. Quare non ex instituto naturæ; sed ex accidenti exitialis est; & ita mulieres vim maleficam à natura non sortiuntur.

Si cum animalibus, plantis, lapidibus homo communicat secundùm esse, vivere, & sentire; non tamen sequitur, omnes omnium illarum rerum proprietates in eo reperiri. Cùm enim specie differat, quod uni inditum est, alteri potest esse denegatum. Et sicut ratione speciei illa communicatio ipsi convenit; ita convenirent illæ proprietates; atque adeò omnibus hominibus communes essent; quod falsum esse, conceduntisti, qui asserunt, quibusdam singularibus convenire; nec tamen possunt dare, & determinare qualitates illas individuas, quæ hoc naturaliter supposito tribuant: ut disputant Codroncus *lib. 2. cap. 4. de morbis veneficis*, & Leonardus Vairus *lib. 3. de Fascino cap. 6.*

Quare non ex proprietate temperamenti tabifica virtus in puerorum corporibus inest: nec ob talem proprietatem singulatem quæruntur, & applicantur à Magis. Si enim ratione temperamenti noxii, elicerent pulveres venenarios, unguentaque mortifera, illos solos ex pueris seligerent, qui tali temperamento præditi essent; sed quia omnibus utuntur, cujuslibet sint complexionis, perspicuè ex sua praxi demonstrant, se non ratione temperamenti; sed ob aliam causam puerorum corpora in maleficiis adhibere. 2. Praxi maleficorum.

ARTICULUS III.

Per Casum.

§. I.

Forsitan si ministri sathanæ à naturæ, aut temperamenti proprietatibus in nascente puero aliquid expiscari non possunt; saltem hoc præstant ex iis, quæ accidentariò ipsi venire contingit: ver. gr. involucris nativitatis. Nam fœtus ma- An involucra fœtus vim habeant maleficam?

686

terno in utero tribus membranis involvitur; & ex illo egrediens variè se expedit à vinculis à natura superinductis. In ordinario etenim partu disrupta prima membrana, quæ à Græcis Chorion dicitur, à nobis Secundinæ, post ejus egressum eiicitur. In extraordinario autem duæ, quarum prima Agatides à farciminis forma: secunda amnios à mollice ita foras erumpunt cum fœtu, ut facies, & caput infantis quasi galeatum appareat. Hanc membranam Galli Coiffæ, Belgæ Galeam appellant. Ex cujus teguminis colore rubicundo, aut livido fortunam infantis aniculas arioli supra retulimus *n.617. disp.3.*

Mirum verò quantùm insanient circa illud involucrum malefici, qui ex eo suos pulveres venenarios conficere solent, & mira promittere iis, qui illud continuè gerunt. Hos etenim faciunt in bello invictos, in pace fortunatos. Unde antiquitùs multa pecunia à Romanis causidicis emebatur, qui se illo ad causæ victoriam multum juvari arbitrabantur, ut testatur Lampr. *in vita Diadumeni.*

§. II.

687 Nullam habere probatur.

At quid in istis involucris visitur nisi Hinc solicita naturæ cura, quæ adversus extraneos casus fœtum tutatur in utero, & carneis illis fasciis obvolvit, ut securiùs in matricis lectulo conquiescat? Ideoque hæc omnia egrediente puero tanquam inutilia eiicit? Illinc deploranda hominis conditio, qui mundum ingrediens tam obscœnis cunis reponitur, & tam putridis tegumentis ùndique contegitur, quæ solo visu nauseam pariunt, & horrorem; ut non fine causa inter celebriores mortalium miserias Job nasci de muliere recensuerit! Quoad verò vires illas naturales aptas tot prodigiosis effectibus producendis, ariolorum esse commentum ostendit Levinus Lemnius Ziricæus *lib.2. de occultis naturæ mirac. cap.* 8. Et experientia sæpè testatur, infantes hujusmodi pelle involutos, & superstitiosos illam pro amuleto gerentes nihil minus assequi, quàm quod isti pollicentur: ut patet de illo, quem supra retuli *disp.2. n.154.*

§. III.

688 Concluditur, omnia, quæ desumuntur ex corporib. puerorum, signa esse maleficii Probatur.

Quarè statuendum est ad hujus sectionis conclusionem, illa omnia, quæ ex puerorum corporibus à maleficis desumuntur, non esse causas naturales maleficiorum; sed signa, quibus dæmon ad malum perpetrandum invocatur.

Quod praxis ipsorum plusquam sufficienter ostendit. Non enim galea infantili utuntur, prout à nascente detracta est; neque cutem, aut membranam pueri, aut animalis abortivi simpliciter adhibent; sed utramque præparatam in forma rotonda, aut quadrata verbis incantativis, & conjurativis spirituum, certisque incognitis characterum signis, quibus dæmones invocantur, deturpant; abscondunt sub sacrato lapide, super quo missas celebrari procurant: baptizant sub nomine personæ maleficiandæ cum aqua Baptismatis, & cæremoniis consuetis; deinde in pulverem redactam super personas malefaciendas aspergunt: ut docet, & exemplis probat Paulus Grillandus *tract. de Sortileg. c.3.*

Quæ omnia manifestè probant, chartas has virgineas, ut vocant, non è natura; sed à dæmone suam sortiri operationem.

§. IV.

689 Pari modo unctiones ex infantium pinguedine conficiunt, non quorumcumque; sed eorum præsertim, qui abortivi eiiciuntur: aut moriuntur sine Baptismo; afferuntque hanc pinguedinem, (*quam vocant pinguedinem paganisecundùm eundem Grillandum cap.6.*) habere mirabilem virtutem. Quasi verò caro pagana aliquid possit plusquam christiana: aut Baptismi aqua tollat vim illam

illam prodigiosam, quæ à natura donatur; & non potiùs hæc omnia à dæmone procedant, qui talibus signis mirificè delectatur. Cùm enim videat Christum Dominum familiari aspectu, benedictione speciali, & amore præcipuo pueros prosecutum fuisse; & asseruisse, illorum esse regnum Cælorum; nihil tam habet in deliciis, quàm modis omnibus in illis suum explere odium; & ideò si baptizati sunt, conatur per maleficos saltem vitam illis corporalem eripere, & corpus flammis absumptum redigere in pulverem. Si verò non sunt baptizati, gaudet illis Beatitudinis aditum intercludere in æternum, qui aliàs salutaribus Baptismatis aquis regenerandi erant in filios Dei, & hæredes regni cælestis. Ideòque eorum carnes lixari, ossa comminui, & in pulverem, & unguenta redigi jubet; ut tam gratis signis appositis maleficia gratiùs operetur.

SECTIO II.

Viventibus.

A Viventibus plura malefici mutuantur, quibus cæteris noceant. Non opus est longioribus expensis in iis quærendis, quæ ad rem faciunt, cùm omnia penes se habeant, per quæ excidia, exitiaque inferre possint. Nam ea est dæmonis ars, omnibus uti, quæ in vivente homine sunt, ut aliis mortem afferat; totumque hominem taliter afficere, ut totus veneno, & mortifera labe imbutus videatur. Ne si venenis ex cæteris rebus confectis negotium maleficum semper perficiendum esset, malefici eorum penuria; vel propinandi difficultate aliquam imperata adimplendi maleficia excusationem causarentur. Quare, ut eos in primis ad veneficia paratos, instructosque habeat à cogitantibus, loquentibus, & operantibus maleficia prodire facit; ideòque examinandum: An sola naturali virtute: An verò dæmoniaca, morbi, morsque ipsa inferantur, dum isti sathanæ cooperatores Cogitatione, Verbo, aut Operatione maleficia exercent: seu an ista adhibeantur ut causæ: vel ut signa: quod sequentes articuli explicabunt. 690

An homines, & malefici vim habeant veneficam?

Dum morbos & mortem inferunt. Cogitatione. Verbo. Opere.

ARTICULUS I.

Per vim cogitationis.

SIcut homo duplici sensu præditus est, sensitivo uno, intellectivo altero: ita duplex in eo cogitatio: alia intellectualis: alia imaginaria deprehenditur, quarum summam esse virtutem ratione animæ Philosophi naturæ indagatores unanimiter asserunt. 691

Duplex in homine conditio. Intellectualis. Imaginaria. Vis primæ.

§. I.

PRima secundùm Avicennam omnipotens est. Libro nanque de Anima *sect.* 4. *cap.* 4. censet, intellectui benè disposito, & supra materiam elevato talem inesse vim, ut res cunctæ, quę materia constant, cęlestes, & terrenę, simplices, ac mixtę illi obedire teneantur. Ad hoc verò requirunt quidam, ut anima humana in magnum exardescat desiderium. Tunc enim volunt, illam sufficientem habere potestatem ad imprimendum verbis, scripturis, imaginibus virtutem aliquam, quę naturaliter efficax sit, & energiam habeat ad desideratum effectum producendum; cùm in his rebus adsit quędam proportio ad hunc effectum, quę in eo significando sita est: verb. grat. Si quis velit alteri inferre noxam, putant adhibenda esse verba, vel signa, quę illam designent. Si concitare ad amorem, aut odium etiam externis proportionatis utendum. Quę si in imaginibus, & aliis rebus inanimis locum habent, quid in homine? Cùm enim anima informe-

metur humana, alterius similiter animæ humanæ intensè operantis effectus convenientiùs, & efficaciùs recipere potest; cùm in eo plures reperiantur dispositiones.

§. II.

Secunda maxima, & mira solet efficere in corpus ipsius imaginantis; quia imaginatio, dum retractat species objectorum sensu perceptorum, & volvit re-
692 Vis secundæ in corpora Propria. Vicina. rum sensibilium simulacra, potentiarum appetitivarum varias affectiones, amoris, odii, timoris, iræ, tristitiæ diversimodè movere, & excitare comprobatur, quæ hominem sic afficiunt, ut statim calore, frigore, palore, rubore, exiliendo, torpescendo, efferendo, similiaque faciendo corripi se sentiat: Ideòque omnia potest in corpus imaginantis, quæ naturalem habent coordinationem cum imaginatione: ut sunt causare motum localem in dormientibus, cæterasque alterationes, & omnia, quæ illas consequuntur: ut docet D. Thom. *3. par. qu. 13. ar. 3. in add. 3. & lib. 3. contra gentes c.* 103. Rationi experientia suffragatur, quæ quotidiè in Noctambulis cernitur. Hi nanque per imaginationem sopitis sensibus mira faciunt, docent, hortantur, canunt, surgunt: peritè natant in fluminibus; summa ædificiorum fastigia intrepidè conscendunt, & in eis ambulant, cæteris trepidantibus, qui hæc intuentur: ferventer: & clamosè concionantur; componunt versus omnibus numeris absolutos: de negotiis gravioribus colloquuntur; & varia in domo agitant, ut illos non dormientes, sed vigilantes, & seriò, prudenterque satagentes existimes. Quam veritatem testantur Franciscus Suarez *disp.* 18. *Methaph. sect.* 8. *vers.* 28. Conimbricenses *in 7. Physic. c. 2. q. 1. ar. 7.* Valentia *2. 2. disp. 6. q. 13. punct. 2.* Vairus *lib. 2. de Fascino c. 3.* & alii.

§. III.

Addunt nonnulli hanc imaginariam virtutem non solo corpore imaginantis contineri; sed extra se porrigere, & corpora non tantùm propria, sed etiam
693 Vicina. aliena reipsa, & verè immutare posse. Quod verum esse, asserunt, si vicina sint, & arcta quapiam conjunctione, & contactu imaginanti copulata; atque ad agentis alterius corporis affectionem recipiendam valdè disposita. Hoc sustinent apertè D. Augustinus *de Apibove agens lib. 18. de Civit. Dei c. 5.* D. Hieronymus, Tostatus, & Benedictus Pererius *in cap.* 30. *Genesis*. Michael Medina *lib. 2. de recta in Deum fide c. 7.* Alphonsus Mendoza *in quodlibet q. 9. Positiva.* Plinius *lib. 7. c. 12.* Andreas Laurentius *hist. Anathom. lib. 9. c. 20.* Marsilius Ficinus *lib. 13. de Theologia Platonica*, Valesius *Med. lib. de sacra Philosophia cap.* 11. Galenus, & Thom. Morus Martyr *carmine lepido apud Pererium loco citato*, Hieronym. Torquemada *in Horto florum*. Heliodorus *Æthiop. histor. lib.* 1. Columella *lib.* 8. & Calpurnius Poeta *Eglog.* 2. Quod probant ex iis, quæ in fœtibus accidunt, dum in materno utero concipiuntur: aut aluntur. In conceptu nanque hæc est fœminarum natura, ut quales in extremo voluptatis æstu aut mente cogitaverint: aut perspexerint, si tunc imaginationi occurrant, talem sobolem procreent. Quia *anima*, ait S. Isidorus *in usu venereo formas extrinsecas intus transmittit, earumque satiata typis rapit species eorum in propriam qualitatem*. Videt mulier Joannis Baptistæ Cameli tegmine indutì imaginem: aut villosi Ursi formam, hispidum, & hirsutum parit filium. Occurrit vacanti liberis procreandis æthiopis simulacrum, puerum nigrum more æthiopico enititur. Species animalis cujusdam se offert ejus phantasiæ, animantis mores enixus infans præsefert. In hominibus verò quid non operatur imaginatio? cùm id ipsum in animantibus præstet; ut sensibiliter docent Jacob Patriarchæ pecora variegata, ordinariique avium, & bestiarum fœtus, qui in pavonibus, gallis, & leporibus colore parentibus similes gigni solent.

§. IV.

§. IV.

POst conceptionem verò, dum puer alitur, & debitum acquirit augmentum, 694
maternæ imaginationis dispendia sentit: ut quotidiè videmus in plerisque pueris, qui ex intensa matris gerentis imaginatione variis maculis, & notis asperguntur. Pavet uxor ad insolitæ rei alicujus occursum, infans posteà externatis oculis maternum pavorem ostendit.

Videt inopinatò cadaver deforme, filium cadaverosa facie emittit. Avet cerasa, botros, poma, pira, aut quid simile edere, quod ei non conceditur; horum fructuum notas enixus puer ab utero bajulat. Est enim fætus, quandiu materno clauditur utero, pars matris, & facilè varias ejus impressiones recipit. Verùm, cur non in matris, sed prolis potiùs ea parte corporis, qua se tetigit mater apparet maculæ impressio? Dico, hoc mirum non esse. Siquidem facta in matre ingenti quadam phantasia, & appetitu quorumdam, anima ex iis, quæ in corpore sunt, proportionale aliquid movet, præcipuè in sanguine: ex quo cùm nutriatur fætus, nihil prohibet, signa quædam ejus alimenti ita affecti in eo remanere, præsertim coloris; propter quod ea signa rubentia ferè omnia sunt, & exustionem aliquam in sanguine factam ostedentia. Fortasse autem, & figura cupitæ rei ostenditur, quòd in eo proportionali anima etiam figuram mentiatur. Et ut plurimùm hoc in ea parte corporis, qua tunc, dum ardenter illam rem avebat, seipsam tetigit. Forsan, quia ibi per tactum matris fuit sanguis aliqualiter alteratus, & ex illo proportionali à vehementi apprehensione, & animæ applicatione moto exustus, & quodammodo illius rei concupitæ similitudine inustus, qui dein ad fætus partes alendas, & nutriendas accurrens, in fætu, non in matre maculæ illæ enatæ conspiciuntur. Ita etiam testatur Hieronymus Fracastorius *lib. de sympatia, & antipathia rerum cap.23.*

§. V.

NEc hic sistere putant quidam hujus potentiæ imaginatricis virtus. Fertur 695
nanque (ajunt) longissimè in corpora remotiora, quæ pertingere, & afficere potest; & sic fulgura, & pluvias è cælo deducere, res loco movere, sanare, fascinare,& similia peragere:ut docet Avicenna *lib.de Anima loc.c.* quem sequuntur Paracelsus *lib. de imaginibus*, Andreas Cataneus *lib. de mirabilium effectuum causis*, Pomponatius *lib.de Incantamentis c.3.& 4.* & alii. Qui tamen non conveniunt in explicando modo, quo tales operationes ad extra ab illa potentia peragantur. Alii enim hoc fieri volunt solo animi imperio, Avicenna, Fulginas, & Augerius Ferrer. *lib.2.method.11.* Alii per spiritus ex corpore vi imaginationis expulsos (Paracelsus, Pomponatius loco citato, & Sibyllanus c.8.q.3.) Alii per certos quosdam radios (Alchindius *lib. de imaginibus*) quos ipsi comminiscuntur, quasi spiritus imaginationi deserviens non secus ac rationale quoddam sidus in quaslibet res pro intensæ illius facultatis voluntate influxus salutares, vel perniciosos effundat. Quorum opinio quàm sit à veritate aliena mox dicetur *n.sequenti*.

Remotiora.

Quare cùm tanta sit utriusque cogitationis intellectivę, & imaginariç potestas, quibusdam videtur, hac via, nempè, desiderio vehementi intellectui, vel imaginationi addito, Veneficos amorem, odium, valetudinem, ęgritudinem, & maleficia inferre posse; eò quòd corporis spiritus ea, qua est qualitate affectus, ad imaginativam deferatur; per quam qualitatem aer inficitur, & corrumpitur, contrahiturque maleficium juxta imaginantis voluntatem.

Ideò per utramq. causare maleficia, aliqui putāt.

§. VI.

§. VI.

696 *Reijcitur illa opinio variis rationib.*

AT imaginatia hæc esse commenta, facilè demonstratur, cùm neutra vis talis insit in homine: ut intellectus, aut imaginationis virtute in extera, & longinqua corpora agere, atque illa immutare valeat: aliàs non homo, non Angelus; sed Deus, aut Deo æqualis reputabitur.

1. Ex parte hominis.

Quid facultates intellectus, & imaginationis possunt extra hominem quovis modo considerentur? Nam in utraque intervenit potentia, species, objectum, & actio, quæ quomodo odia, morbos, mortem ipsam in aliis excitandis virtutem habere possint?

1. Ex potentiis nanque solis, & simpliciter acceptis talia prodire non valent: cùm intellectus, & imaginatio absque specie, & actu intelligendi, & imaginandi non plus efficere possint in vigilante, quàm oculus clausus in dormiente; nec alia vi præditæ sint, quàm intelligendi, & imaginandi: non autem corpora immutandi.

2. Species etiam hujusmodi effectus producere non possunt: Cùm enim non sint res ipsæ veræ, & vivæ; sed tantùm rerum verarum, & viventium similitudines, & simulacra, quid aliud possunt, quàm res, quarum sunt effigies, repræsentare, & sese spectantibus, & meditantibus offerre? Quomodo ergo extra agere, & in aliis edere possunt hujusmodi actiones? An poterunt aliquid in alieno corpore, quod non possunt in proprio? Sed ita poterit etiam species equi equum gignere, & species caloris ab uno imaginati algentem alium ab eo remotum calefacere. Sed quid absurdius?

3. Si verò objecta sunt remotiora: vel anima agens in intellectu, & imaginatione talia perficit contactu: vel non. Non contactu; quia corpora maximè distant, ergo sine contactu. At illa, quæ sine contactu agunt, in infinitam distantiam agere possunt: cùm in naturali actione intervalli mensura solùm ratione contactus requiratur; ergo anima in infinitam hanc distantiam agere poterit: & per consequens erit infiniti vigoris, quod est absurdum.

4. Denique per actum intellectionis, aut imaginationis nec maleficium, nec aliud quidquam in externis corporibus fieri posse, probatur ex eo, quod utraque actio est immanens in eo, qui intelligit, & imaginatur; ideòque nullam imprimere potest qualitatem rei distinctæ; quod esset necessarium, ut in eam agere posset. Nam radii illi ex imaginatione prodeuntes juxta Alchindii placitum nulli sunt. Spiritus, si aliqui dantur, (ut ajunt Pomponatius, Paracelsus, & Sibyllanus) planè debiles existunt; nec prætergrediuntur sinum utriusque potentiæ: Aut si extra progredi audent, facilè ab aere corrumpuntur. Species verò habent solùm vim repræsentandi, ut dictum est. Quare nulla datur talis virtus ex parte hominis.

§. VII.

697 *Ex parte rerum.*

NEque etiam in rebus dispositio ad illius receptionem reperitur. Nam quamvis cogitationes sive intellectivæ, sive imaginatiæ possint concitare spiritus, humores, aliaque similia, quæ sunt ipsi substantiæ animæ præsentissima, & naturalem ad illam subjectionem habent; non tamen idem asserendum est de rebus externis, in quibus non reperitur similis subjectio, & obedientia ad illam, etiamsi desiderio vehementi ferantur. Nam talis obedientia aut est naturalis; cùm creaturæ corporalis, & spiritualis ne unius quoque speciei ulla sit naturalis subjectio; nisi ratione actionis, & passionis propter quas id, quod imbecillius est, fortiori cedit. Ideò cùm neque homines sic agere, nec res naturales sic pati valeant, sequitur nullam inesse intellectui, aut imaginationi virtutem ad corporum remotiorum

rum immutationem. Non moralis: Nam certè si aliquis hominum tali virtute præditus reperiretur, qualis ab istis scriptoribus asseritur, non pro homine habendus esset.

Quis enim unquam inventus est tam potens, qui solis, & puris intellectus, & imaginationis actibus, sive naturaliter, sive moraliter ciere tempestates, excitare ventos, imperare aeri, commovere pluvias, grandines, ventos, aves de cælo detrahere, serpentes educere è latebris, feras è cavernis attrahere, ægrotos sanare, sanis morbum, & mortem immittere potuerit? Cùm juxtà Domini dictum *Matth. 5. & 6. Nemo possit capillum album, aut nigrum facere. Et ad staturam suam cubitum unum adiicere valeat?* Nam si homo rem ita conjunctam mutare non potest, quomodo poterit rebus externis vires effectrices imprimere?

§. VIII.

Immò plusquam Angelus reputandus esset, humanam, & angelicam superans facultatem. Nam si intelligentiarum separatarum mirandas operationes consideres, certum est, illas naturalium agentium medio, & interventu produci. 698 Non enim pluviæ ver. gr. tempestates, & terremotus excitantur ab Angelis solo actu intellectus, & voluntatis; sed per applicationem virtutis, quæ naturaliter perficit motus locales, & varias alterationes, ex quibus ista procedunt; ergo multò minus hoc præstare valebit hominis cujusque anima, quæ naturæ nobilitate, & efficacitate virtutis Angelo inferior est, nisi illum Deo assimiles. Si enim tam potens homo daretur, fatendum esset, parem & similem esse humanam, & divinam potestatem. Dei nanque mira potentia in hoc elucet, quòd res omnes intelligendo, & dicendo producit. *Dixit*, ait David psal. 32. *& facta sunt, ipse mandavit, & creata sunt*. Et sicut dicendo, ab eo facta sunt, dicendo pariter ab eo possunt immutari. Quoniam omnia serviunt ei; ipsaque insensibilia ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum faciunt verbum ejus. Ideò æqualis erit intelligentis, aut imaginantis hominis virtus, si suis intellectionibus, & imaginationibus aliena corpora immutare, alterare ad placitum poterit; nec aliquod in iis corporibus tali virtuti impedimentum obstabit; cùm ipsa sint obedire disposita, & tantum imperium revereri. At non imaginationis perturbatæ sunt commenta?

Quare asserendum est, maleficos sola cogitatione, & imaginatione maleficia perficere non posse, aliisque immittere sanitatem, aut ægritudinem; neque hoc unquam à dæmone institutum fuisse, qui res naturales, & signa sensibilia in maleficiis adhiberi jubet: ut maleficus iis externis applicationibus suum testetur obsequium.

ARTICULUS II.

Per vim Verbi.

§. I.

Quanta sit vocis, verborum, & carminum vis norunt omnes orbis creaturæ, 699 quæ summoperè illa afficiuntur. Hæc enim in hominibus omnia perficit, ut *Vis naturalis vocis, & verborum.* ait Plutarchus, dum peritus orator modò sermonis elegantia, & lepore: modò contortis, vibratisque sententiis regit auditorum animos, eosque flexanima acrimonia, & lenitate temperata delinitos versat, quò vult, torpentes excitat, exhilarat tristes, rigidos demulcet, solatur afflictos, sævientes sedat, pacat tumultuantes, ac velut tubæ sonitu percussos flectit ad iram, misericor-

cordiam, amorem, odium, cæterasque passiones; atque ad arma, tripudia, jocos, & similia; Etiam invitos irritat, & cogit; & præsertim si conveniens actionis, & pronuntiationis ratio compositis verbis accedat. Hæc in animantibus suavem exercet dominationem, dum ferocitate deposita Pastoris loquentis subsaltando sequuntur imperium; ut eò lubentiùs, & errantia in pascuis concentu dulciore mulceantur. Nec illa solùm; sed in avibus, quarum aliquæ velut luscinię, & cygni cantum quasi quadam disciplina suæ artis exercent. Aliæ invitante sonora voce ex aere in terram spontè decurrunt. Hæc denique ipsis insensibilibus quasi auritis sensum imprimit. Quod antiqui fabularum Concinnatores Orpheo modulatiore lyræ sono saxa movente significare voluerunt, ac si homini ad certos modulorum numeros loquenti, vel canenti cætera omnia eloquentiæ, & musicæ virtute affecta parere cogantur.

§. II.

700 Vis magica. SEd ejus energia magis sentitur in verbis, & carminibus magicis quocunque modo à maleficis proferantur.

1. Si imperando loquuntur, tota natura (ut ipsi credunt) subsistit, quasi parata obsequi; animi ad diversas passiones impelluntur; corpora afficiuntur diversimodè; tauri mitescunt; latrantes canes acquiescunt; arbores humano more loquuntur: plantæ subitò è terra erumpunt; moventur statuæ; deiiciuntur montes; colles attolluntur; aquæ subsaltant; ædificia ruunt; petræ, & saxa scinduntur; parietes locum dant; terra tremit, & quiescit; sidera ipsa videntur cursum abrumpere; nihilque est tam distans, quod statim non pręsentiat imperantium potestatem: ut latè supra disputatione præcedenti prosecuti sumus.

2. Si verò depellendo verba faciunt, cùm noxia, & molesta volunt abigere, quid non præstant in omnibus? Videas subitò fugari potentissimos exercitus; solvi obsidiones; incarceratos liberari; sanari infirmos: recedere feras in antiqua latibula, mures, locustas, Ciniphes, cœnomyjas, & alia insecta infesta agris expelli, nubes dissipari, abigi tempestates, & similes cessare publicas calamitates.

3. Si deprecando devovent: siccantur flumina, agitatur mare, turbatur aer, excitantur incendia, grassantur morbi, inducuntur infirmitates, & mala immittuntur. Devoti verò subitò paralysi, apoplexia, epilepsia, convulsionibus, aliisque morbis insolitis corripiuntur; pueri ægrotant, puellæ conficiuntur macie; uterum gerentes abortum faciunt; homines sævis doloribus cruciantur.

4. Si invocando aliquid à superis petere videntur, omnia statim obtinent; fæcunditas terræ, serenitas aeri, mari tranquillitas redditur; fœtæ liberè pariunt; arentia virescunt; infirmi sanantur; pluviæ agros irrigant: calores desiccant nimias humiditates; & bona omnia certatim videntur fluere in eos, quibus benè precantur.

5. Denique si prophetando aliquid effantur: præterita obsoleta, & è memoria hominum elapsa penitus revocant; præsentia occulta revelant: futura incognita prædicunt: absconditos thesauros pandunt, furta detegunt: prosperam, aut adversam fortunam augurantur; & hæc omnia faciunt determinatis quibusdam verbis, certisque carminibus, quibus consequenter maximam inesse virtutem dicere necesse est. Ideòque nihil mirum, si malefici, quos volunt, inficiunt, dum vocem etiam obmurmurando emittunt; præsertim si verbis, & vocibus tanta efficacia præditis vehemens accedat desiderium: sicut se expertum esse fatetur Horatius dicens;

Quantum carminibus quæ versant, atque venenis
Humanos animos, has nullo perdere possunt
Nec prohibere modo.

§. III.

§. III.

AT undè tanta vis in paucis, & simplicibus verbis? Esto iis naturali virtute homines perturbentur, ipsaque animalia commoveantur, immutatis animis, & corporibus. Quod mirum non est: cùm ipsa notionum, & rerum, quæ significantur, intellectio, suavis verborum pronunciatio, vocisque grata moderatio hoc præstare possint. Ingeruntur enim per sonos moderatos, vocesque significativas, conceptus, species, & signa rerum, quæ ab intellectu apprehensa, varia repræsentant inducentia ad gaudium, tristitiam, odium, & similes passiones: ita ut vis illa non in simplici sono, aut vocibus nudè prolatis sita sit; sed in rebus, quæ per illa verba significantur. 701 Prima naturalis est, & innoxia.

§. IV.

ATtamen quomodo seipsis solis præstare possunt hæc, quę supra commemoravimus à maleficis fieri? Nam quæ virtus eximia in his verbis continetur, cùm ab ipsis pronunciantur, qua possint tot, & tanta patrare? 702 Secunda diabolica, & perniciosa.

1. An inest in materia vocis, seu in spiritu, qui ex thorace per asperam arteriam in larynge effingitur? At vim aliam habere non potest, quàm cæteri corporis nostri halitus, qui dissipantur facillimè statim atque extrà corpus emittuntur. Et si quid expiratio haberet virtutis, eandem sub quacunque artificiali forma retineret; ideò non referret, quibus verbis maleficus uteretur; Immò ne verbis quidem opus foret; sola enim efflatio satis esset effectui producendo; quæ tantò magis esset efficax, quantò uberiùs effunderetur.

2. An residet in forma verborum significatione, & ratione signi? At illa nihil juvare possunt: cùm nihil in vocibus ponant; sintque denominationes extrinsecæ ab institutione hominum dependentes. Insuper malefici utuntur quibusdam verbis, formulisque tam obscuris, & barbaris, ut illa nec ipsi intelligere valeant.

3. An in impressione aliqua ab anima facta in illis signis? At si aliqua imprimeretur virtus in verbis, statim cum verbis evanesceret; nec posset hærere diù, & diù operari, cùm signa magica diutissimè vim habeant.

4. An in audientibus vis dispositiva aliqua dabitur? At verba illa ab iis non intelliguntur, vel quia barbara: vel quia absentes, aut distantes sunt ab iis, qui illa proferunt: vel quia intelligentia carent; & tamen longinqui æquè, ac propinqui; absentes æquè ac pręsentes: animalia æquè, ac homines; immò inanimata veneficium ex verbis experiuntur: ut latè tradit Franciscus Valesius *de sacra Philosophia cap.3.*

§. V.

QUare sequitur, totam illam vim non naturalem esse; sed dæmoniacam atque à dæmonibus procedere, qui verba illa tanquam pacta, signa, & conventa adinvenerunt, ut faciliùs malè credulos homines decipiant, deceptisque imposturam faciant. Et per consequens illos omnes, qui conceptis iis verbis utuntur ad hujusmodi producendos effectus; eaque consequenda, quę ipsi desiderant, pactum habere cum illis tacitum, aut expressum. Et quamvis plures tale pactum ignorantes iis verbis utantur; tamen hęc mira perficiunt; quoniam is, cui primò dęmon hęc verba dictavit, ea lege illa impetrasse, existimatur; ut quicunque iis uteretur tacito Sacramento, & fędere censeretur obstrictus, ut eruditè docet Leonardus Vairus *lib.2. de Fascino cap.11.* & Codroncus *lib.2. de morbis veneficis*. Unde eę omnes verborum formulę tanquam è dęmonis officina prodeuntes reii- Ideò verba illa sunt signa maleficiorum.

cien-

ciendę sunt, quicquid prima fronte speciosæ pietatis præseferant, ut fusè explicabitur infra *tom.2.disp.*1. cùm de Curatione superstitiosa pertractabitur.

ARTICULUS III.

Per vim Visionis.

703 An visu maleficia perficiant? DUo sunt, de quibus inter opera humana meritò dubitari potest: Utrum illorum vi maleficia perfici possint, Visus nempè, & Tactus. Mira enim videndo (ea quæ tactum pertinent, sequenti articulo discutienda relinquentes) tum ab hominibus: tum ab animalibus fieri, omnibus incomperto est.

§. I.

Mira, quę per visum fiunt. TRita sunt, quæ vulgò circunferuntur: Basiliscum inter serpentes solo intuitu obvios quosque interimere; & Testudinem visu ova excludere: Gallum inter aves spirituoso obtutu leoni terrorem incutere; de quibus Ananias *lib.4.de natura dæm.* Nicand. *in Ther.* Diosc. *lib.6.* Plin *lib.8.& 28.c.4.* Solin. *c.30.* & Mercurialis *lib.1.de venenis c.21.* Galgulum aspiciendo sanare ictericum: scribunt Plin. lib.40.c.11. Plutarchus *lib.5. Symposiacon.c.7.* & Heliodorus *lib.3. Hist.2. Æthyop.* Inter animantia lupum homini priùs à se viso adimere vocem, & ingerere raucedinem; ut testatur D. Ambrosius *lib.7.in Luc.c.10.* Inter homines Tybios Ponti accolas in oculorum altero geminam gerentes pupillam tabe conficere illos, quos aspiciunt. Inter mulieres, vetulas nocere pueris. Menstruatas per aspectum specula maculare. Lippas nocere oculorum intuitu. Et inter viros, & mulieres, plures, quos fascinatores vocant, sola visione, & aspectu non modò hominibus; sed & animantibus, arboribus, & segetibus ipsis damna inferre: omnium Historicorum, Poetarum, & Physicorum libri referunt: Ita Favent. *adversus impios Atheos disp.1.c.9.n.153.*

Ex quibus infertur, videri aliquos naturaliter maleficio afficere homines posse, quos malignè, aut malitiosè aspexerint. Ex oculis etenim radii quidam, & spiritus, seu effluvia emittuntur, qui veluti jacula quædam, & sagittæ deferuntur ad corda eorum, quos aspiciunt; nullaque interposita mora totum corpus inficiunt perniciosis qualitatibus, quibus morbi, vel mors ipsa causantur. Tali virtute venefica preditos fuisse refert Plinius *lib.7.cap.2.* homines cujusdam familiæ apud Tybios, Ponticos, Tryballes, & Illyrios, fæminas Stychias, quæ vocantur Pythiæ, & quotquot duplices pupillas habent; præcipuè si vetulæ provectioris, & senescentis sunt ætatis.

§. II.

704 Quid in eis insit naturaliter? SEd in his omnibus alia virtute naturali: alia vi dæmoniaca fieri certum est; ideòque hæc adinvicem solicitè secernenda sunt; ne quod ex una procedit, alteri tribuatur. Omissis nanque iis, quæ de testudine, gallo, & Lupo dicuntur, quæ ad hanc tractationem non pertinent; quia testudo ova respicit, non fovendi sed custodiendi studio: ut dicunt Naturales. Gallus Leonem terret non ex oculis, sed ex naturali antipathia, ut docet Ananias *lib.4.de natur.dæmon.* quam Lucretius explicuit his versibus:

Nimirum quia sunt gallorum in corpore quædam
Semina: quæ cùm sint oculis immissa Leonum,
Pupillas interfodiunt, acremque dolorem
Præbent, ut nequeant contra durare feroces.

Simili antipathia videas buffone hiante, quasi coactam miro cum ejulatu musteiam se ejus ori devorandam inserere. Cùm verò Lupus hominem respicit, à mican-

cantibus ejus oculis, & formidabili aspectu timor obvio incutitur, timore sanguis ad cor fugatur; sanguine fugiente frigus membris inducitur, & frigus sequitur totius corporis alteratio, unde raucedo, & vocis impedimentum: ut testatur etiam Delrius *disq.mag.lib.1.c.3.q.4.* Iis inquam omissis, dicendum est, maximam in oculis vim sitam esse ad communicandas animi, & corporis ægritudines.

Anima nanque, ejusque mores ita in eis conspiciuntur, ut juremeritò illam dixeris in pellucidis iis corporis partibus sedem fixisse. Si gaudet hilarescunt: Si tristatur, hebetantur: Si pavet, turbantur: Si molestia afficitur, effundunt lacrymas: Si dilatatur, subrident: Si arctatur, languescunt. Si irascitur, tumescunt: Si quiescit, remittuntur: Si meditatur, hærent, & apertè nihil cernunt; ità ut variis affectibus, qui in illa exurgunt, correspondere videantur. Quare prout benè, aut malè est affecta, per illos, quasi per affines, & ministros non solùm seipsam exteriùs refert; sed etiam in aliorum penetralia per ipsorum etiam oculos insinuat, & miro modo in eis intimè operatur sua bona, & mala communicando. Quoad Animam.

§. III.

PRimum sensibiliter fuit in modo, quo in animis hominum, vel generatur amor: vel tristitia dissipatur. Nam nemini dubium est, amoris initia, & incrementa ex visu nasci; & interna incendia, qua ardent illi, qui liberiore oculo feruntur in objecta incentiva libidinis, ex mutuo aspectu excitari, & foveri. Si enim Richardo *distinct.1.qu.12.quodlib.3.* credendum est, solo aspectu, imagine mediante, passio primùm interiùs concitatur, seseque oculis insinuat, & qualitatem ad lascivum amorem allicientem eis inserit; suntque viri, & mulieres, quibus illicium illud, seù qualitas attractiva inest in oculis per modum qualitatis perpetuæ, & immanentis. Aliis verò durante passione amoris dumtaxat: seù quandiù ipsi concupiscunt, & amant: ut patet in quibusdam mulieribus, quæ etsi deformiores sint; tamen oculum habent ita illecebrosum, ut aspectu plures in suum amorem pelliciant, quàm aliæ, quæ longè pulchriores; non tamen illos sic movent: quia hac nociva efficacia cum passione transeunte prædita non sunt. Hinc diffluere, colliquescere dicuntur amantes, cùm in mutuo aspectu sive lumen, sive fluxus, sive quid aliud, quod illos conficit, cùm permixta dolori; vel, ut ipsi dicunt, dulci amara voluptate ex ipsorum oculis exit. Neque enim ex auditu, aut accessu ità afficiuntur, ac visu reciproco, quo se penitùs sauciari fatentur; cùm passione amoris perciti acriùs oculorum aciem intendunt, & ignea lux illa splendidior redditur: atque personæ amatæ decorem, & venustatem adauget. Non quòd solo aspectui hìc effectus præcisè tribuendus sit; sed interiori libidini, quæ per attentiorem aspectum rei convenientis, & pulchræ excitatur; cùm visus non sit causa; sed occasio quædam alterationis; ut rectè discurrit Vairus *lib.2. de Fascino cap.9.* 705 In Bonis.

Sic in confesso est, nihil tam exhilarare tristem hominem, quàm oculum hilarescentem, qui sua alacritate, decore, & venustate, quasi splendentibus radiorum spiculis densas melancholię tenebras, quę illum occupant, paulatim dissipat; & in ejus animam alacrem lucem infundit, quę per ejus passiones semper insinuata diffunditur, gratoque progressu dilatatur: ut videre est in illis, qui gratia hac illecebrosa à natura donati, sola aspectus decentia, oculorumque venustate cęteros ad hilaritatem provocant; quod efficaciùs præstant, si conversationis decor accedat. Et sic ex iis duobus vides animam in oculis sedentem sua cęteris bona communicare.

§. IV.

706 *In malis.* SEcundum experimento comperitur, dum anima noxia quadam passione agitatur; tunc enim noxium pariter esse ejus intuitum patet in invidis, qui quotiescumque invidia tabescentes lividos oculos in aliquem desigunt, animi simul venenum vibrant, & quasi jaculis virulentis visum confodiunt, ac vulnerant. Cùm enim aer nobis circumfusus per oculos, nares, halitum, aliosque meatus ad profunda penetret; & ex qualitatibus exteris eò secum inferat; qualisque influxerit, talem etiam nobis halitum ingerat, dum aliquis livore percitus alium intuetur, circumstantem aerem qualitate noxia replet, ac proprium spiritum acerbitatis plenum in eum ita contorquet. Spiritus autem, utpote subtilis ad spiritum usque & medullas ipsas pervadit, varièque juxta cujusque dispositionem nocet. Quod in similibus passionibus violentis locum habet, in quibus homo suas affectiones per oculos quodammodo in animas ejaculat: ut satis præclarè, ac luculenter explicat Heliodorus *Æthiopicæ histor. lib.*1. *ex Plutarcho lib.*5. *Symposiacon cap.*7.

§. V.

707 *Quoad corpus.* PAri modo corporis ægritudines per oculos communicantur. Solo nanque intuitu lippitudinem, à Græcis ophthalmiam dictam, contrahi experientia docet. Cùm enim hunc morbum patientes aliquem aspiciunt, eum lædere solent, quæ læsio maximè contingit, quando aspectus est mutuus. Idemque dici potest de iis, qui peste, veneno, putridis humoribus, corrupta complexione, aut aliquo vitio interiori laborant. Nam nemo negat, hujusmodi humoribus venenatas, & noxias inhærere qualitates, quæ spiritibus vitalibus communicantur; eosque plus, minusvè juxta majorem, aut minorem intensionem inficiunt. Hi verò spiritus, dum attentiùs aliquid animus meditatur: aut acriori applicatione imaginatio intenditur, vehementiùs incitantur, & excitati viam quærunt, eamque quærentes perveniunt ad oculos, ex quibus, dum simul cum visione erumpunt, per aerem proximum effluunt, suum virus effundunt, & viciniores partes inficiunt: quæ deinde remotioribus contagiosam luem communicant, donec perveniat ad eum, qui inficiendus est; in cujus oculos tanquã in partes teneriores se se spiritus ille noxius insinuat, se & deinde in partes penetrat interiores. Unde si mutuus sit lædentis, & læsi aspectus, gravior noxa corporibus infertur: quia ex oculis directis ad oculos infixos secundùm rectam lineam infectio illa derivatur. Ideoque efficaciùs agit in aliud corpus, quod citiùs ejus venenatam percipit vim, si ei viciniùs esse contingat. Immutatio nanque illa citiùs fit in corpore propinquo, quàm in longè distanti; quia spiritus isti, qui sunt aliquantulum graves, utpotè humiditate aquea pleni virtute naturali expelluntur; & ideò non possunt in longum tendere, nisi magna vi potentiæ expulsivæ propellantur, quæ nec in oculo inest; nec, si inesset, sufficeret: quia vis illa noxia resistentia medii facillimè commutatur.

§. VI.

708 QUod locum habet, si propinquum corpus ad recipiendam corruptionem illam sit dispositum. Nam si talis dispositio in illo non reperiatur, ii spiritus nullum nocumentum inferre queunt. Cùm enim sint substantiæ calidæ, & humidæ, & corpora quædam subtilia; in certos vapores resolvuntur, qui si ferantur in corpus solidum, frigiditate superficiei corporis solidi, & circumstantis aeris condensantur; atque visibiles effecti subtilia corpora apparent: ut contingit in speculo, quod menstruata intuetur. Si verò deferantur in corpus tenerum, ei facillimè adhærent: ut videtur in infantulis, qui ob naturalis habitus teneritudinem citiùs ab his

ab his spiritibus noxiis ex oculis infectorum hominum prorumpentibus in discrimen vitæ incidunt. Aut in adultis, qui dum ab oculis infirmis aspiciuntur, se lædi putant, aut timent. Imaginatio enim, & timor, quibus corripiuntur, non solùm eos disponunt ad noxias illas qualitates recipiendas; sed etiam morbos contagiosos excitant, qui posteà oculis lædentibus tribuuntur. Hanc veritatem sustinent Alexan. Aphrodisæus *in Problemat.* & Aristoteles *Problemat.* 20. *sect.* (nisi dicas, hunc ex vulgi sententia locutum) apertè est D. Thomæ 1. *part qu.* 117. *art.* 3. *ad* 5. 2. *&* 3. *contra gentes cap.* 103. quem Ferrar. ibi & Ægidius Columna *contra errores Philosophorum*, & alii sequuntur. Et probant non malè exemplis Richardus *d. qu.* 13. & Abulensis *parad.* 4. *q.* 16. & aliis locis.

§. VII.

EX quibus colligitur, immutationes illas, quæ sive in anima, sive in corpore ab intuentibus fiunt, non fieri ipsa, quà visio est; sed à spiritibus, & vaporibus noxiis, & putridis, qui concomitanter cum visione ex oculis exeunt, ex quorum globis subtiliores, sed pauci progrediuntur: Cæteri plures ex concavitatibus orbium, seu angulis, unde lacrymæ, lippitudo, & alii pravi humores inter palpebras, & tunicam candidam stillant, qui omnes spiritus non pertinent ad potentiam visivam; sed ad tactivam, quæ per applicationem, & contactum operatur. Et illi per calorem, vel humorem nocent; sæpiusque alios habent conjunctos ex ore, & naribus simul cum expiratione prodeuntes, qui à corde longè plus, & citiùs emittuntur; & cùm sint calidiores, & inflammatiores, efficaciori contagio illos afflant, ad quos perveniunt: ut patet in iis, qui gravi morbo phtisi, lepra, aut peste laborant, qui non visu, sed halitu, aut contactu accedentes inficere consueverunt. Et ideò constat similem infectionem visionem non esse; sed vaporum pravorum extramissionem, qui ex sordidis, & malè affectis corporibus, tanquam ex palude quadam limosa exhalare solent. Et dum ad oculos sanos deferuntur, ipsos inficiunt; neque maleficium dicendum esse; sed contagionem: quę à pluribus fascinatio physica, & philosophica nominatur; sed translatitiè per quandam analogiam latè sumpto vocabulo. Nam propriè à Francisco Vallesio sic definitur: *Fascinatio dicitur passio oculis illata, & concepta, profecta ex quadam animi affectatione maligna ejus, qui intuetur.* Impropriè verò: *Omne contagium ore, halitu, naribus, affricatione membrorum illatum.* Quo sensu non Doctores solùm, sed etiam Patres fascinationis nomen usurparunt. 709

§. VIII.

HOc à natura oculis inest. At majores ejus vires adduntur à Dæmone, cùm malefici solo intuitu mala inferunt, quibus homines tabe conficiuntur: pueri marcescunt: emoriuntur equi; pecudes lacte destituuntur: languescunt segetes: & ipsa insensibilia immutantur. 710

Quid diabolicè inficit, quoquomodo visio fiat.

Hic etenim nostri generis hostis illorum oculis quasi instrumento utitur ad lædendum, sicut testatur S. Basilius *hom. de Invidia*. Nam ex pacto inito inter ipsum, & maleficum, quoties maleficus aliquem veneno inficere vult; eoque animo illum aspicit, toties dæmon stratim virus ejaculatur, humores commovet, & solvit continuum, ut ad ejus nutum varias ægritudines inferat. Et certè hæc omnia naturæ operantis virtute fieri posse, quis credat qualemcumque opinionem velit amplecti ex his duabus, quæ circa modum videndi inter Philosophos ventilantur?

§. IX.

Sive per radiorum emissionem. NAm si placitum sequatur Platonicorum, qui Platoni in Thimæo adhærentes, asserunt visionem fieri per radiorum immissionem, & hominem cernere aliquid emittendo: ut sequi cogitur, qui veneficos sola vi visionis maleficia perficere asseverat.

1 Quomodo illa omnia concedi poterunt; cùm Theologorum, & Peripateticorum verior longè, & securior sententia obstet, qui probant visionem fieri per introsusceptionem speciei objectum repræsentantis; & fictitiam esse illam radiorum emissionem ostendunt? Ex quo infertur, potestatem videndi potentiam esse passivam, non activam, quæ alterari, non alterare queat; & mira illa extra producere, quæ isti homines lincei ipsi tribuunt.

2 Quomodo spiritus illi, & radii ex oculis exeuntes continua eorum effusione non exhauriuntur, & necem hominibus afferunt? Cùm enim exteriùs continuè prorumpant, eorum corpora languida, & imbecilla reddi, & tandem interire necesse est; quod tamen non evenit, cùm ex magna, & longa inspectione oculus quidem, ac vis visiva debilitetur, & corpus nullam virium imminutionem patiatur. Vel si immoto corpore exhauriuntur: quæ est illa vis, quæ novam materiam semper suppeditat?

3 Quomodo egredientes ex oculis ad corpora veneno afficienda perveniunt; atque ad determinatum hominem? An motu naturali? Sed quis eos ad rem visam comitatur? Quis impedit, ne flantibus ventis ab eorum impetu dissipentur: aut absumantur ab excellenti calido, vel frigido? An morali? Ergo virtuti corporum obediunt, ut certum, & determinatum potiùs hominem, quàm quemlibet sine discrimine obvium lædant; & ipsi consequenter rationis participes sunt, corporis virtuti parendo; dum singularem illum, & non alium petunt.

4 Quomodo tam exiles spiritus nulla interposita mora quoscumque volunt, fascinant, & interimunt, si naturaliter agunt: cùm natura non nisi multo tempore, multisque dispositionibus præviis suos operetur effectus?

5 Denique quomodo unus humor uno intuitu tam diversæ speciei res, segetes, plantas, animalia, homines naturaliter interimere potest: cùm in naturalibus rerum actionibus illa, quæ hominibus nocent, arboribus, & segetibus non afficere, conspicuum sit?

Quare non radiosis maleficorum oculis; sed dæmonis operationi veneficia attribuenda sunt. Solent enim nefarii isti homines pacisci cum eo; ut quos lividè; vel iracundè aspexerint, iis statim perniciem inferat.

§. X.

711 Sive per specierum introsusceptionem. QUod etiam suadet altera opinio, qua asseritur, visionem fieri per specierum introsusceptionem. Hæc enim posita, undenam maleficium videndo, & aspiciendo solùm naturaliter perficiet?

1 Num ex hominis ipsius, vel natura? Sed eo modo in cunctis hominibus eundem effectum pareret; cunctique essent fascinatores; quod non datur. Vel ab astro prædominante in ejus ortu? Sed omnes illa eadem hora nati fascinatores essent, quod est absurdum. Vel à temperiei, & substantiæ dissimilitudine? Sed inter res ejusdem speciei tanta substantiæ pugna, ac dissimilitudo esse nequit. Non enim Basiliscus Basilisco, Vipera Viperæ; sed homo homini, & animalibus nocet, cum quibus nulla intervenit vehemens naturæ antipathia: nec differentia specifica, quam differentia temperamenti sequatur.

2 Num ex oculo? At duas solùm actiones sortitus est. Alteram motricem, quæ illi cum multis aliis communis est. Alteram visoriam, quæ illi particularis est ad rerum differentias ostendendas. Unde ergo habet illam vim venenandi, & interimendi quasi ad alias res abolendas, & exterminandas sit procreatus?

3 Num

3 Num ex objecto? At ſi aliquid incommodi, vel læſionis ex parte illa orire-tur, nulli inferretur, niſi oculis ipſis: ut fit, quando excellens objectum (ver. gr. ſolis radius) illis offertur, quod ſenſum corrumpit.

4 Num ex actione videndi? At hæc eſt immanens, qua finita, nihil in objecto ſupereſt: utpotè cui nihil acceſſit: vel in illud tranſivit.

5 Num ex ſpecie? At res non eſt, ſed rei veſtigium, & ſimulachrum, quod omnis actionis eſt expers; & tantummodò viſum ad videndum excitat. Quæ etenim qualitas viſibili ſpeciei ineſſe poſſet activa, aut paſſiva, quæ ad modum quatuor naturalium qualitatum alterationem pariat: cùm nec calida, nec frigida: nec ſicca, nec humida ſit formaliter, aut effectivè; Sed nec virtualiter id efficere tantùm poterit, ut res, cujus eſt ſpecies; videatur non extra videntem; ſed in ejus oculo? Ergo ex dæmonum actione, & pravitate maleficorum, qui ex inito cum illis pacto viſu mala inferre noverunt. Quam veritatem apertè docuit Ariſtoteles 1. *de generat.* & 1. *de Anima*, quem ſequuntur Themiſtius, Alexander, & omnes recentiores. Nec non quidam egregii Medici Julius Schaliger *de ſubtilit. exercit.* 349. Franciſcus Valleſius *Sacræ philoſophiæ cap.*68. Codroncus *lib.* 2. *de morb. veneſ. c.*2. Bochelius *lib. de Philtris c.*1. Ac Patres, ac Theologi, D. Hieronymus, D. Chryſoſtomus, S. Anſelmus, ac Theophilactus *in illa verba D Pauli ad Galatas cap.*3. *Quis vos faſcinavit, non obedire veritati?* D. Thom. 1.*part. qu.* 117. *art.*3. Richardus *quod lib.*3. *q.*12. Abulenſis *in Geneſim cap.*21. *à q.*11. *uſque ad* 19. Haliacenſis Cardinalis *in Perſpectiva*, Cirvelus *par.*3. *de Superſtitione c.*5. Vairus de Faſcino *toto fermè lib.*2. & 3. Delrius *lib.*2. *Diſquiſ. magic. par.*1. *q.*4. *ſect.* 1. Laurentius Ananias, *lib.*4. *de natura dæmonum*, & Andreas Laurentius *libr.*11. *hiſt. Anatomicæ q.*1.

§. XI.

EX quibus colligitur, duplicem faſcinationem diſtinguendam eſſe: Alteram phyſicam, *quæ nihil aliud eſt*, quàm *virulentum contagium oculis, ore, halitu, naribuſque effuſum aerem inficiens, & afficiens accedentes variè pro varia cujuſque diſpoſitione.* Alteram diabolicam, *quæ eſt pernicioſa qualitas arte dæmonum illata, ob tacitum, vel expreſſum hominis cum eis pactum.* Ad primam referenda eſſe illa, quæ de Baſiliſco, ſeu Regulo, de menſtruatis, vetulis, lippis, Tybiis, aliiſque qui truces oculos habent, circumferuntur. Ad ſecundam illa, quæ de incantationibus ſegetum, plantarum, animalium, & hominum à maleficis factis enarrantur. Atque ideò omnes illos obtutus faſcinatorios, maleficoſque aſpectus non eſſe cauſas naturales; ſed ſigna tantùm maleficiorum: quod notæ in oculis faſcinantium hujuſmodi deprehenſæ ſatis oſtendunt, in quibus ambobus: vel in eorum altero effigies avis, equi, buffonis, pedis leporis cernitur; qua tanquam ſtygmate ſathanas ſua mancipia inſignire conſuevit. 712

ARTICULUS IV.

Per vim Tactus.

§. I.

QUi maleficia per contactum naturaliter perfici poſſe aſſerunt, experimentis multis id probare conantur: torpedinis fariſſa ictæ manum, lacertoſque piſcatoris ſtupore afficientis: hyenæ umbræ contactu canes obmuteſcere facientis: Magnetis ferrum trahentis: fidium agninarum lupinis junctarum diſſilire cogentium: pennarum aquilæ alias pennas abſumentium; aliorumque, quorum *capite primo diſput.*1. *nu.*22. meminimus. Ex quibus inferunt, nihil 713 Probatur, maleficia tactu naturaliter inferri poſſe.

Brogn. Alexicachon. Dd 3 pro-

prohibere, quin alicujus hominis contactus sit noxius: & per illum morbos inferat, abortus faciat, similiaque naturaliter operetur.

Reiicitur hæc opinio. At receptis iis omnibus experimentis, ut veritati consonis (etsi de quibusdam meritò dubitetur) dicimus, illa omnia procedere ex vi maxima effusionis occultarum qualitatum, & latentis in rebus naturalibus consensus, & dissensus, quem sympathiam, & antipathiam dicunt: de quibus latè discurrit Hieronymus Fracastorius *lib. de Sympathia, & antipathia à cap.5. usque ad* 11. Nec valere consequentiam, si à brutis ad hominum argumenteris. Nam homo homini specie similis est, nec naturalis antipathia in eadem specie locum habet; sed in una respectu alterius differentis. Insuper hæc venefica proprietas non toti hominum speciei convenit; non enim omnes malefici sunt; sed quibusdam singularibus: cùm hæ naturales proprietates in tota cujuslibet rei specie; & in individuis solùm reperiantur. Omnes nanque torpedines stuporem causant, cùm feriuntur, & sic de cæteris. Ideoque has similitudines nihil prorsus roboris habere ad probandum, solo contactu maleficia naturaliter inferri posse.

§. II.

714 Stabilitur opinio contraria. Et certè obstat ratio sive attendas maleficos tangentes: sive tactum ipsum: sive actionem contactus: sive tangendum, & maleficiandum: sive mala immittenda.

Maleficus enim si propria facultate aliis mala posset inferre necesse esset, ut ipse priùs tali morbo laboraret. Nam certum est (ut benè probat Vairus *lib.2. de Fascino cap.*10.) aliter morbos per contactum contrahi non posse, ut experientia demonstrat, juxta quam videmus corpora sana nunquam aliis infirmitates immittere; sed illa solùm, quæ peste, veneno; contagiosis febribus, & hujusmodi infirmitatibus detinentur: ut ritè testatur Fracastorius *libro de Contagione à cap.3. usque ad finem*, & communiter Medici, *ubi de contagiosis morbis*. Unde pestis tempore noxam aliorum conversationem, & decumbentium accessum fugere solemus. At istud hominum genus, cùm sanum sit; tamen medio contactu aliis veneficia infert. Ideoque talis infectionis causa ad alium, quàm ad hominem referenda est.

Tactus verò quomodo tam noxia qualitate veneficandi præditus est, qui homini à natura datus est, non ad perniciem; sed ad salutem animalis? An qui in seipso salutaris est, cæteris noxius? Sed quam virtutem aliam naturaliter habet, quàm tangendi? Si enim noxa illa inficitur, cur priùs non necat ipsum hominem, cui inest? Illa nanque, quæ suo contactu cætera qualitate prava afficiunt, illam in seipsis habere debent: ut videmus in iis, quæ marcescere consueverunt; cùm fructus fructui adhæret. Sic etenim aliena caliditas, & humiditas, quæ sunt evaporationis principia commiscentur, & pomum putridum contactu putredinem, qua marcescit, adhærenti pomo communicat.

§. III.

Actio insuper contactus diuturna esse debet, ut per illum possit contagium contrahi; Neque enim sanus ex contactu languentis infirmi protinus inficitur; sed opus est, ut corpora diù adhæreant, & medio impuro calore, & sudore tabifico, qui mali vehicula sunt; conjungantur. Nam sic pravæ dispositiones paulatim in alienum corpus introducuntur, & pedetentim contagiosæ qualitates communicantur. At in maleficis contactibus aliter se res habet, in quibus ex levissimo contactu, etiam solius vestis exitiales sævissimique morbi ab aliis contrahuntur, aliquando statim ac nulla interposita mora, ac si fierent per præsentaneum venenum: aliquando tardiùs, & ad tempus à malefico volitum, & præfixum, quæ omnia arguunt aliam causam à naturali contactu.

Præ-

Præterea extitiales effectus patiuntur quotquot ab ipsis malevolo tanguntur animo, & non alii. Si ergo tactus naturaliter exitiosus est, cur non æqualiter agit in eos omnes, qui tanguntur? Et quare iis dumtaxat noxius est, quos maleficus perdere desiderat? An non certissimum est argumentum, exitium non ex propria tactus natura, sed aliunde procedere? Etenim si hoc illi naturaliter inditum esset, quotquot tanguntur, læderentur, ipso etiam nolente malefico.

§. IV.

DEnique si mala illata consideres, alia causa à malefici tactu quærenda est. 715
Neque enim omnia per infectionem communicantur; sed varia diversimodè, prout corpus à corpore differt; natura à natura, & nutrimentum à nutrimento. Aliud enim arboribus nocet, quod non obest animalibus. Aliud animalia infestat, quod hominibus parcit. Aliud homines ferit, quod mulieres non tangit. Aliud mulieres vexat, quod pueris innocuum est: ut testantur Lucanus Poeta, latè Fracastorius loco citato *cap.*8. *de Analogia contagionum*, & apertè experientia. At per maleficorum contactum omnia mala advehuntur in segetes, arbores, animalia, homines, mulieres, pueros, & puellas.

Quare concludendum est, mala illa ab alio, quàm malefico generaliter in omnes effundi, nempè à dæmone, qui juxta pacta, & conventiones initas ad qualemcumque malefici tactum illos adoritur; & ad ejus voluntatem interiùs, vel exteriùs torquet. Quod arguunt observationes, & ritus, quibus utuntur, dum maleficiandos tangunt, nempè, invocato dæmone: vel mysticis quibusdam vocibus pronuntiatis: seu submurmurando prolatis: aut sæpiùs adhibita virga incantata, qua uti solent, cùm periculum est, ne in facinore deprehendantur, si sua manu illud patrarent: ut pluribus exemplis probat Remigius *lib.*2. *cap.*8. *Demonol.* Quòd videas rationi junctam esse experientiam. Quare omnes illi contactus non causæ; sed signa sunt maleficiorum, quæ ad eorum exhibitionem per maleficum factam à dæmone perficiuntur.

SECTIO III.

Mortuis.

ETiam mortuos in viventes sævire malefici volunt, dum ex ipsorum spoliis plu- 716
rima mutuantur, quibus maleficia inferunt, ut superiùs variis exemplis comprobatum est. Quamvis enim ad curandos corporis morbos peritissimo eventu à Medicis, & Pharmacopolis multa adhibeantur, quæ ex humano corpore, ejusque humoribus, & ejectionibus desumuntur; & ita humanus sanguis, mumia, & alia hujusmodi in pharmacorum compositionibus misceantur; tamen, cùm hæc omnia fiant per applicationem virtutis naturalis, & ad finem curationis infirmorum à nemine condemnantur, sed legitimè exercentur. At malefici, dum iis rebus utuntur, non eo fine procedunt; nec eo modo operantur; cùm non curent, quænam sit unicuique à natura indita virtus; sed quærant tantùm præcipienti dæmoni satisfacere, qui illa frequentiùs in maleficiis adhiberi jubet, ut quodammodo viventes, & mortuos simul iisdem criminibus involvat; consciosque faciat omnium scelerum, quæ in hominum, & creaturarum exitium perpetrare consuevit. Quare hæ omnes corporis humani applicationes tanquam diabolicæ meritò reiiciuntur: ut magis patebit, si tribus articulis consideremus: Quomodo Venefici per cadaverum partes Solidas, Ejectitias, & Additiias malefici operentur.

Mortuorum cadaveribus utuntur.

Medici ad beneficium. Venefici ad maleficium.

Adhibendo partes Solidas. Ejectitias. Addititias.

ARTICULUS I.

Per partes solidas.

717 Quæ sunt partes solidæ? Partes corporis solidæ sunt membra ejus ex prima humorum conditione procreata, quorum alia sunt simplicia: alia composita. Simplicia sunt ea, quæ constant ex similibus, & partes habent homogeneas, seu quorum quælibet particula est ejusdem rationis, & naturæ cum toto. Composita sunt ea, quæ ex dissimilibus conflantur, & partes habent heterogeneas, seu naturæ diversæ. Prima sunt ossa, cartilagines, nervi, venæ, medulla, caro, sanguis, pinguedo, cutis. Secunda, caput, brachia, manus, pedes, humeri, spina, pectus, & cætera membra officiaria, quæ variè ab Anatomicis dividuntur.

§. I.

718 Quomodo adhibeantur. 1. Ut causæ naturales? HÆc autem omnia à maleficis adhibentur in suis pravis operationibus: Vel ut causæ naturales: Vel ut morales, seu ut signa diabolicæ conventionis. Ut causæ naturales rarissimè. Quantus enim quisque eorum est, qui omnium illarum partium aut salutares: aut noxias proprietates noverit: cùm ista hominum fęex ex ignoranti populorum turba ut plurimum adunetur; paucique inter eos scientia physica polleant, ad vires cujusque corporis membri dignoscendas, & ritè applicandas; atque ii non physicis, & medicis operationibus vacent; sed magicis exercitationibus occupentur, quæ circa illas cadaverum exhumationes, dissectiones, elixationes, & applicationes horrenda praxi versantur? Fateor ex iis adustis, lixatis, varieque decoctis hujusmodi homines eligere suos pulveres, & unguenta; atque utraque facultate aliqua naturali, noxia, aut salutifera prædita esse. At illa non extrahuntur à qualibet parte singulari, ut sigillatim juxta cujusque virtutem confecta, posteà debitè alicui particulari morbo sanando; aut inferendo applicentur; sed confusè ex omnibus insimul assis, aut lixatis educuntur, & omnibus malis inferendis: aut sanandis indifferenter applicantur. Et quamvis fortuitò quibusdam adhibeantur, nihil tamen noxii in eis operantur, nisi iis, quibus maleficus nocere desiderat. Quæ infallibiliter arguunt in talibus rerum applicationibus, per quæ maleficia causantur, aliam adesse virtutem, quàm naturalem, dæmoniacam, nempè, per quam ad illarum rerum, tanquam signorum ex conventione institutorum applicationem, à diabolo perficiuntur.

§. II.

2. Ut signa maleficii? ET quidem ut signa conventionis apponi in ordinariis operationibus probant evidenter exempla supra relata *disput.3.* Necromanticorum, qui ex hominis calvaria rerum occultarum, aut futurorum contingentium notitiam aucupantur; & eorum, qui, ut impunè possint dormientibus venenatas potiones infundere, alienas domos penetrare, & diripere supellectilem, spinam dorsi humani suspendunt: vel manus, aut pedis articulos certo priùs unguento delibutos accendunt: aut scopas pinguedine humana illiniunt, ut illicò iis insidentes sublimè efferantur; & in loca dissita deportentur. Quis enim unquam ne per somnium putavit, vim aliquam inesse calvariæ ad occulta patefacienda: aut futura prædicenda? Quasi verò os nudum, frigidum, siccum sensu, intelligentia, & prophetica cognitione donatum sit. Sensu, ut verba interrogantis audiat: Intelligentia, ut illa comprehendat: Prophetia, ut illis per oracula satisfaciat. Quis credat unquam, suspensam spinam, aut digitos ardentes alicujus patibulati tam profundum posse domesticis omnibus inferre soporem, ut nulla arte, neque

neque ullis vellicationibus excitari valeant, quandiu feralis illa fax ardet, quæ extincta dormientes ultrò excitentur? Nonnè flamma illa sulphurea, & violacea, qua lucent, dum perficitur, & absolvitur latrocinium, digitique illi tam integri, & illibati restantes, quàm si lumini fomitem nullum ante præbuissent; denique opus illud cum eadem digitorum informitate toties repetitum, quoties necesse est, ostendunt in iis non naturam; sed dæmonem operari? Quis tandem inducere poterit in animum, humanam pinguedinem, & unguentum ex cadaveribus extractum, atque scopis applicatum virtutem illis communicare, hominem sublimè efferendi, sustinendi tantum pondus, in locum determinatum transportandi? Quomodo enim virtute naturali res gravis insensibilis, & irrationalis poterit peragere, quæ scopæ istæ perficiunt, dum seipsa, & hominem efferunt in altum, nec statim cadunt; sed per aera volitant; neque fortuitò feruntur; sed in illum determinatum locum, ad quem magi, & cæteri malefici convenerunt; quasi non res gravis, sed levis ad modum ignis: non deorsum cadens, sed vi innata more avis se efferens: non casu delata, sed consilio, & deliberata voluntate, tanquam Angelus quò vult, pergat, & opportunè proficiscatur; sicque virtutem existentium, sentientium, & intelligentium rerum tam potens unguentum insimul consequatur? Quare sequitur, illa omnia non causas esse naturales maleficiorum; sed signa conventionis à maleficis adhibita, ut ad illorum positionem juxta fædera diabolus operetur: ut latè probat Delrius *Disquis. magicar. lib. 3. part. 1.* sparsim Grillandus *tractat. de sortilegiis* pluribus in locis, Remigius, Guaccius, Auctores mallei, & alii.

ARTICULUS II.

Per partes Ejectitias.

§. I.

Sicut ad compositionem corporis humani quatuor elementa concurrunt; ità ad ejus vegetationem quatuor consimiles humores convenire, certum est, videlicet, sanguinem, choleram, phlegma, & melancholiam (ut communis Medicorum schola profitetur) ex quibus sanguis est calidus, & humidus; cholera calida, & sicca: Melancholia frigida, & sicca: phlegma frigidum, & humidum. Primus aeri: secundus igni: tertius terræ: quartus aquæ assimilantur. Et quia unus ex illis, qui magis abundat, cæteris dominatur; cæteriq; inter se contrariis qualitatibus pugnant, quæ vario superveniente cibo augentur, fit, ut multi humores in corpore generentur, quos velut nimis abundantes: vel ut noxios natura eiicere satagit per septem vel novem meatus, quos sagaci providentia variis in locis aperuit, ut ubi particulariter ad individui conservationem operatur, ibi portæ pateant fæcibus eiiciendis. Quas partes latè vocabulo sumpto nominamus, & corporibus mortuis attribuimus; quamvis à viventibus solùm secernantur, quia ab illis separatæ tanquam partes mortuæ reputantur. (Parcat Lector, si hæc, quæ honestæ, & pudicæ aures vix tolerant, effari tentamus.) Ad hoc enim artibus diabolicis, maleficisque sceleribus describendis juxta suscepti operis intentum cogimur; & ut Hilarii verbis utar: *In vitium vitio vertimur alieno.* 719 Quæ sint partes ejectitiæ corporis?

§. II.

Dicamus ergo (cum bona venia) corpus humanum ad instar antiquæ Judæorum Piscinæ quinque porticibus esse instructum ad superfluas aquas, limumque in fundo generatum evacuandum; & maleficos ad omnes stare, atque expectare naturæ operantis motum, ut ejecta colligant: & collectis non ad aliorum salutem 720 Quomodo in maleficiis. 1. Adhibeantur?

pro-

procurandam; sed ad inferendos morbos utantur. Nam cùm suos pulveres, & unguenta componunt, & potiones suas conficiunt, sanguinem, muscum, sputa, semen, urinam, menstruum, & aurium, podicisque ejectiones illis immiscere solent. Et hæc omnia aliis rebus permixta, certisque verbis condita, in cibum, & potum præbere iis, quibus maleficium inferre volunt; præcipuè cùm aliquem ad amorem provocare desiderant. Constat enim ex multorum confessionibus, has immunditias misceri poculis amatoriis: ut refert Delrius *lib.3.par.1.sect.3. Disquis. magic.* & confirmat Sprengerus *part.1. quæst.7. Mallei malef.* qui refert, vetulam quandam tres successivè Abbates in quodam Monasterio non solùm maleficiasse; sed etiam interemisse; & similiter quartum dementasse. Quòd ipsa publica voce fatebatur, nec verebatur dicere: *feci, & facio; nec poterunt à meo desistere amore: quia tantum de meis stercoribus comederunt*, quantitatem per extensum brachii demonstrando. Ex quo colligere licet, ex ungue Leonem judicando, quid de cæteris mixturis sentiendum sit.

§. III.

2. Componantur. IN quibus dæmon talem se gerit, qualis à Spiritu Sancto in scripturis vocitatur, nempè, *ut Spiritus immundus, & Behemot*, idest, plures bestiæ. Nam hæc meritò nomina illi conveniunt, non solùm quia ingenio, & moribus impurus est, ut ejus actus, studiaque testantur; sed etiam quia sordibus, & exteriore immunditia delectatur. Si enim corpus humanum inhabitat, in illis partibus receptum frequentiùs habet, quæ uti in navi sentina sordes, & excrementa recipiunt: ut aliàs faciebat in Pythonissis, & ventriloquis. Si ex aere, concretisque vaporibus corpus aliud sibi format, suam præsentiam in eo semper insigni aliquo fætore indicat. Si suis munera, aut epulas præbet, illa solent esse è fimo, & stercore: istæ è morticiniis pecudum. Si maleficos in suum ministerium vocat, mulieres squalidas fortunarum tenuitate viles ut plurimùm, & ætatis sordibus obsoletas eligit, quas prætereà ad sordes, & immunditiam edoctas habet, & ad porticus corporis naturales adstare imperat, ut ex eis immunda quæquè colligendo, suis pulveribus, unguentis, & potionibus immisceant.

§. IV.

3. Agant. QUænam autem in his rebus vis naturalis reperire datur, quàm noxia, malefica, & efficax ad valetudinem debilitandam, morbos inferendos, & deiiciendos de statu mentis: aut de vita tollendos eos, qui illas in cibo, aut potu sumunt; cùm eorum ingredientia sint admodùm periculosa, ut satis constat absque singulari cujusque demonstratione? Et quomodo semen, menstruum, & stercora amorem excitare, & insolitos effectus producere valent, qui à maleficis ipsis tribuuntur, nisi diabolus intercederet, & ad hujusmodi signa ardentis libidinis faces accenderet; aliaque extraordinaria operaretur? Quæ ampliùs probare non decet; cùm iis monendis spurcitiis vacare non libeat, nisi malecis, & scarabæis.

ARTICULUS III.

Per partes Addititias.

§. I.

721 Quæ sint partes addititiæ? ADdititias partes, lato loquendi modo, vocamus omnia illa, quæ humanis corporibus ad ejus ornamentum, aut munimentum à natura, vel ab arte adii-

adiiciuntur, quæ ad hunc locum quasi res mortuæ dum resecantur, revocari debent. Natura nanque interiùs operans duo præcipuè ipsis confert, nempè ungues, qui in digitorum extremitatibus prodeunt; & pilos, capillosque, qui in capite, genis, & aliis partibus corporis nascuntur. Utrique verò crescunt per introsusceptionem humorum, & fumositatum; atque non parum decoris, & roboris homini conferunt. Qui si illis careat, deformitatem non mediocrem circumfert: patet in iis, quibus castratione, vel infirmitate calvicies superinducta. Ars verò exteriùs operans vestes variæ formæ adinvenit: Alias necessarias, quibus humana nuditas tegitur, corpusque munitur contra calorem, frigus, pluviam, & externa aeris incommoda: Alias convenientes, quibus juxta uniuscujusque conditionem homo super induitur, & externis indiciis suam dignitatem ostentat.

§. II.

Has verò additiias corporis partes maleficiis inservire quis credat, nisi hoc quotidiana experimenta probarent? Dum enim Venefici alicui exitium parant, vel ad amorem excitare prætendunt, maximè expetunt unguium præsegmina: vel capillos: seù crines, vel fasciam, ligulam aut aliud quid minimum vestimenti, quo corpus ejus tangere consuevit. Cujus veritatis luculentum exemplum mihi enarravit meus Lector admodùm Reverendus P. Ignatius Lupus auctor. Commetar. in casus reserv. Bergom. & in Edictum S. Inquis. **Quomodo: 1. Applicentur?**

Tres homines Bergomates diabolicis facinoribus addictos illius quondam Simonis Presbyteri in tota Lombardia ut magi insignis noti sectatores se cognovisse mihi asseruit, qui sibi invicem consuluerunt, à dæmone insimul unicuique sui mille nummos aureos petituros, nec non pro omnibus simul quandam Adolescentulam valdè pulchram, quam deperibant, ut ea ad concupiscentiæ effrenatæ satisfaciendum pro velle abuti valerent. Hoc inito consilio, dæmonem simul invocaverunt, qui eis apparens omnia præstiturum promisit, dummodo, & ipsi animam suam illi traderent, sed priùs aliquam capillorum, seù crinium partem illius Adolescentulæ, quam concupierant, habere studerent, quos super altare in nemore domui Adolescentulæ rusticanæ proximiore erigendum reponerent, ubi omnibus ad sacrificium ipsi dæmoni exhibendum paratis, ac thus offerendo ipsum ut Deum adorarent. Illi promptè dæmoni animam obtulerunt, ac citissimè omnia præstare studuerunt. Quare domum Adolescentulæ adeuntes, eam enixè rogaverunt, ut sibi crinium, seù capillorum suorum particulam aliquam tribueret, quę post repetitas excusationes, tandem eorum petitioni se velle annuere simulans, stabulum ingressa ab una Vacca pilos abscindens, eos illis obtulit, qui existimantes esse ipsius crines gratias ei exhibentes lęti recessere, & ad nemus proximum profecti, ibi altare exstructo, candelis supra candelabra accensis, vestes induti sacerdotales thuribulo fumigante dęmonem invocaverunt, quem sine mora super altare apparentem adoraverunt, qui statim unicuique eorum mille nummos aureos super altare deposuit. Sed ecce illa Vacca, cujus pilos Adolescentula absciderat, magno impetu à stabulo egressa cursu citissimo advenit, ac cornibus, pedibusque ac dentibus in illos Magos insiliens modò unum, modò alium sauciabat, nunc altare destruendo, nunc candelabra, ac cętera evertendo: quo rumore à vicinis incolis audito festinanter accurrerunt, qui hujusmodi spectaculum, hominesque vestes Sacerdotales indutos cernentes eos Reverendissimo P. Inquisitori Sancti officii denuntiaverunt, qui statim missis satellitibus eos comprehendit, carceribus mancipavit, tandemque ad triremes deportari mandavit.

En videas quomodo Dæmon capillis, seù crinibus utitur ad sua maleficia concinnanda; & qua arte Adolescentula eorum artem delusit.

Aut si nihil hujusmodi nancisci queunt, epistolam, aut aliquid de domo ejus: ut do-

ut docent Delrius *lib.3.part.1.qu.3.Disquisit.Magic.* & Grillandus *de sortileg.quæst.3. numer.23.* Ex iis namque quisquiliis suorum sortilegiorum materiam mutuantur, quasi vis quædam efficax in eis insit. Quam etiam majorem esse asseverant, si hæc omnia ex corporibus supplicio affectis, & in malam crucem sublatis depromantur. Quibus tantam virtutem tribuunt ad incantationes, ut indusiis, & panniculis eorum putridis, quibus in patibulis aliqualiter teguntur: immò ipsis carnificinæ instrumentis, resti, vinculis, palo, ferramentis communicatam velint. Et ideò illa tanquam potentissima ad actiones maleficas solicitè quærere, & studiosè adhibere consueverunt.

§. III.

2. Agant. AT quis credat unquam hæc præsegmina, vestium frusta, & instrumenta supplicii aliqua naturali virtute prædita esse ad hujusmodi effectus producendos, quales sunt: excitare amorem, & odium: victoriam consequi in ludo: fortunatum esse in commerciis: certas infirmitates immittere; & id generis alios; & non potiùs agnoscat malignantis dæmonis insultus, qui ad malefaciendum talia signa imponi jubet, ut sic illudat hominibus? Sicut & hominum excæcationem, qui ab eo persuasi res tam horrendas tantis pollere virtutibus: *illas* secum deferre non verentur, quas aliàs contrectare formidarent? Nec opus est, hæc aliis argumentis comprobare; cùm seipsis hanc veritatem res ipsæ demonstrent. Atque ita ex superioribus patet, nihil esse in rebus animatis ratione præditis; hominibus, nempè, quovis modo consideratis, quo malefici vel ut causa: vel ut signo sortilegii abuti non deprehendantur: ut de Irrationabilibus etiam capite sequenti comprobabitur.

CAPUT II.

Irrationabilibus.

723 Materiam maleficorum Venefici mutuantur ex Irrationabilibus. EX irrationabilibus animatis tanquam ex abundanti promptuario, & copioso penu suorum maleficiorum, ac sortilegiorum materiam Veneficos depromere, omnes eorum confessiones probant; confirmantque Auctores diversis exemplis, quibus satis superque constat, eos non semper simplicibus verbis, aut imprecationibus maleficia perficere; sed quampluribus rebus sæpiùs uti, quæ morbi, necisve certissimam causam præbeant iis, quibus ita constituerint, vel ut causæ naturales, vel ut signa dæmoniacæ operationis. Hæc autem tùm ex Sensitivis: tùm ex Vegetativis mutuantur: ut duabus sectioniobus declaratur. (Sensitivis, & Vegetativis.)

SECTIO I.

Sensitivis.

724 Deus res sensitivas homini subjecit. MAgno certè bonitatis argumento, & insigni amoris indicio Deus in nascentis mundi primordiis primum hominem paulominùs ab Angelis minoratum gloria, & honore coronavit: cùm illum constituere dignatus est super opera manuum suarum; & sub pedibus ejus creaturas omnes sensu, & motu præditas; quæ vel tolluntur in aera: vel perambulant semitas maris: vel moventur, & repunt super terram, subjecit, ut divinæ potentiæ consortem, & participem faceret. Vide enim, quomodo universale hoc tradatur, & acceptetur imperium. Traditur à Deo & verbo, & facto Verbo infallibili cùm ait *Genesis* 1. *Dominamini piscibus maris, & volatilibus cœli, & universis animantibus, quę moventur super terram.* Quo omnes, & singulos sentientium creaturarum ordines expressit, ut nul-

nullus subjectionis exemptionem præsumeret. Facto admirabili, & prodigioso; cùm formatis cunctis animantibus terræ, & universis volatilibus cæli, adduxit ea ad Adam, ut videret, quid vocaret ea. Nam quid mirabilius, quàm immensam avium, piscium, & animantium multitudinem, non obstante plurium antipathia, congregare, congregatam quasi communi concordia hominis dominationem subire, volentem adducere, & adductam in Adami potestatem tradere, ut ad libitum nomina, officia, mandata cunctis imponeret? Acceptatur ab homine, qui unicuique nomen imponit, & imprimit quasi signum, & characterem potestatis. Domini etenim est, servis, & ministris juxta cujusque ingenium, vires, & facultates nomina assignare: ut norit, quomodo eos compellare debeat, cùm illorum opera uti vult. Et illi singulari nomine compulsi ad ejus exequenda mandata se promptos exhibeant. Quod præstare non poterat novus ille princeps sine subditorum notitia, non generali tantùm; sed etiam singulari, qua uniuscujusque naturam, essentiam, operationem, proprietates specificas, & individuas perspectas haberet. Et certè quomodo plenum in eos posset exercere dominium, qui singulos singillatim non nosset? Quomodo convenienti nomine vocitare, nisi singulorum quidditatem, & consequentes proprietates probè calleret? Nec refugiunt irrationales isti subditi ejus parere mandatis, ut Moyses satis indicat iis verbis: *omne, quod vocavit Adam animæ viventis, ipsum est nomen ejus*. Quid enim significant, nisi reciprocam dominationis acceptationem factam ab animalibus, cùm nomen, & onus impositum susceperunt, ut se futuros imposterum subditos obsequentes testarentur in iis, quæ ab homine poterant imperari ad sui, & alienam, vel utilitatem, vel voluptatem?

Sed mirare summam infernalis hostis malitiam. Ab initio namque coronam homini detrahere, & gloriam, atque honorem auferre satagit: dum illum impellit ad rebellionem contra Deum; quod facilè assequitur. Postquam enim per peccatum homo insurrexit in Deum, universa sensibilium natura insurrexit in hominem, & subditi, qui anteà ad nutum obsequebantur in ejus exitium unanimiter conspirarunt. Quod eloquenter testatur D. Chrysostomus *tom. 1. in Enarrat. in Psalmum tertium* his verbis: ***Quandiù Adam purum servavit vultum ad imaginem Dei, bestiæ ei tanquam servæ parebant; quandò verò vultum fœdavit inobedientia, non agnoscentes Dominum, tanquam alienum cum odio habebant***. Et modò infensissimus hic hostis nihil non agit, ut præter generalem persecutionem, quam omnes creaturæ sensibiles, & quotquot vagantur aves in aere; pisces natant in aquis; bruta, & reptilia moventur in terra, tanquam ministri conjurati in hominem suscitant; & etiam singulares hostilitatis actus exercent, cum illo, suisque ministris Veneficis concurrendo ad maleficiorum executiones. Ideòque ab unaquaque suas vires nocivas mutuatur; & omnes in maleficiis adhiberi, imperat: Sive hæ creaturæ sensibiles Perfectæ sint: sive Imperfectæ: ut totidem articulis palàm fiet.

725 **Dæmon illas in hominem suscitat.**

Sive, Perfectas, Sive Imperfectas.

ARTICULUS I.

Perfectis.

QUò ibo à spiritu tuo, ait David *Psalmo* 138. *& quò à facie tua fugiam? Si ascendero in cœlum tu illic es. Si descendero in infernum, ades. Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitavero in extremis maris; etenim illuc manus tua deducet me; & tenebit me dextera tua*. Sed quò ibit homo à spiritu nequam dæmonum, & maleficorum? Si enim feratur in aera, aves cæli suscitant. Si maria penetret, pisces, quasi tot acies congregant. Si terram perambulet, struunt exercitus animalium, & omnium sensitivarum creaturarum, quæ perfectæ vocantur,

726 **Dæmon, & maleficus sensitivorũ perfectorum vires in maleficiis congerunt.**

eò quòd communi maris, & fœminæ concursu generentur. Insimul vires congerunt, quas unus indicat, & alii applicant in maleficiorum executionibus. Quis enim indicare aptiùs potest, quàm subtilis naturæ indagator, qui illius secreta cuncta rimatur, & penetrat? Quinam accuratiùs applicare, quam efferati ministri nequitię, qui nullam nocendi ansam prætermittunt?

§. I.

727 Avium. EX avibus multa mutuantur, ut ait Grillandus *tract. de sortil. cap. 6.* quibus maleficia concinnant. Nam dæmones, qui sæpiùs in Scriptura aves cæli vocantur: ut Matth. 13 *Et congregantur*. Apocal. 19. *ad carnes regum, tribunorum, fortium, equorum, liberorum, servorum, pusillorum, & magnorum devorandas*, gaudent ex avibus ea depromere, quæ vel causæ: vel signa sunt mali, quod hominibus inferre desiderant: Modò ab iis, quę carnibus vescuntur: Modò ab illis, quæ grano, & semine reperto pascuntur: Nunc à silvestribus, quæ deserta frequentant; & quærendi sibi victus difficultatem libertatis amore compensant; Nunc à domesticis, quę domiciliis delectantur, & herili mensæ assuescunt: Aliquandò à rapacibus, quæ acuto visu, incurvato rostro, & adunco ungue cæteris insidiantur: Aliquando ab adventitiis, quæ proprio tempore abeunt, & redeunt: Aliquando à Simplicibus, quæ plumarum diversitate oculos, & vocum varietate aures demulcent. Sed ut plurimùm ab illis, quas deformes facit, vel vorax edacitas, vel importunus strepitus, vel salacitas libidinosa, vel monstruosa forma, vel nocturnus volatus, & ululatus, vel fuliginosus, & pullus color, ut ab herodiis, milvis, passeribus, anseribus, anatibus, filicis, picis, upupis, corvis, nycticoracibus, noctuis, & vespertilionibus. Atque ut appareat, non propter naturales earum virtutes ab iis rebus subsidium quæri; sed ut signa pacti, & maleficæ conventionis applicari, ut plurimùm cristas, ungues, rostra, & plumas in maleficiis adhibent; quibus vel nullam, vel minimam vim inesse compertum est, quorum plurium fui testis oculatus. Sic narrat etiam Codroncus *lib. 1. cap. 8. de morb. venef.* in culcitra propriæ filiæ maleficio affectæ, inventa signa maleficii, cineres, nempè grana coriandri, frustum carbonis, & ossis defuncti; prætereà quasdam plumas ita quibusdam filis artificiosè insertas, ut pileo (ut moris est) applicari facilè possent. Quibus omnibus sacro igne combustis, infirma convalescere cæpit.

§. II.

728 Piscium. EX piscibus similiter, ut asserit idem Grillandus loc. cit. alia conquirunt maleficiis adhibenda, nempe, ova, pellem, dentes, squammas, branchias, pinnas, caveas, ossa, ut propriis oculis vidi. Quod confirmat quoque idem Codroncus. Nam post restitutam filiæ sanitatem, cùm iterum infirmaretur, lectulo denuò explorato, inventa fuere alia instrumenta scilicet, frustula duo nucis siccæ, & ossis albi; novem, vel decem ossa piscium, quę erant fabricata instar pectinum, quibus capita pectuntur cum quibusdam corollis mira arte fabricata ex variis rebus paratis; iisque omnibus igni traditis per Exorcistam absque naturali remedio filiam iterum convaluisse. Lucifer nanque qui tanquam Cete grandia apud *Job c. 40. & 41.* describitur, dum in procelloso hujus mundi pelago imperiosam tyrannidem exercet in homines, iis ad maleficiandum libenter utitur, quæ à natatilibus, & piscibus depromuntur, ut signa, & significata conveniant.

§. III.

§. III.

EX animantibus denique materiam maleficiorum congerunt. Tum ex domesticis, putà, bobus, equis, ovibus, asinis, mulis, arietibus, capris, porcis, hircis. Tum ex silvestribus, cervis, apris, leporibus, cuniculis. Tum ex feris, ursis, lupis, leonibus, hyænis, à quibus mutuantur ea, quæ ad propositum malum inducendum naturaliter conducunt: vel quæ ab imperante dæmone adhiberi jubentur, ut testatur Grillandus *tr. de sortil. c.5.* Ab iis enim desumunt cerebrum, cor, fel, pulmonem, hepatem, splenem, jecur. Ab istis oculos, aures, palpebras, ora, labia, linguam. Ab aliis cornua, dentes, ungulas, ossa, pilos, cutem. A quibusdam cranium, caudam, costas, pectus, collum, pedes, seu anteriores, seu posteriores dextros, & sinistros. Ab aliis carnem, pinguedinem, sepum, adipem, medullam, coagulum. Ab aliis arterias, venas, nervos, chartilaginem, vesicam, matricem, testiculos, membra genitalia. Denique sanguinem, urinam, sperma, stercus, mucum, spumam, salivam, humores excrementitios; & si quid aliud adventitium in eis reperitur, ut Hippomanes, quod triplex est. Plantula quædam Archadiæ, teste Theocrito *in pharmaceutria*. Virus, quod stillat ab inguine equæ cupidæ, de quo Propert. *lib.4. in lenam quandam cecinit*. 729 Animantia.

Consuluitque striges nostro de sanguine, & in me
Hippomanes fœtæ semina legit equæ.

Et pellicula, quæ revellitur à fronte pulli equi recens editi, cujus odor equas in furorem adigit, teste Aristotele *lib.6.hist.anim.cap.18.* & Plinio *lib.8.c.42.* Hæc virtus, ut volunt magi, præcipuè in maleficiis amatoriis enitet, ut probat factum Cesoniæ, quæ ut Caligulæ amorem sibi conciliaret, hoc ei potandum porrexit; sed præter spem ipsi mortem acceleravit, ut narrant Josephus *lib.11. Antiqu.* & Svetonius *in Caligula*.

ARTICULUS II.

Imperfectis.

§. I.

SEd frequentiùs ab animalibus imperfectis malefici petunt ea, quæ ad propositum veneficium conducere videntur. Vel ut sunt causæ: quia certissimum est, noxias, & virulentas qualitates plures, & efficaciores in imperfectis, quàm in perfectis reperiri. Vel ut signa: quia sicut perfecta sunt opera Dei, qui benè omnia fecit: ita dæmonis, qui malè omnia facit, imperfecta; ideòque mirè imperfectis delectatur. 730 Imperfecta adhibentur à maleficis ut sunt.

Et primò insectis ferè utuntur: ut testatur Grillandus *tract. de sortileg. cap.7.* Videas enim in omnibus maleficiis araneas, erucas, pulices, cicadas, bruchos, cantharides, culices, pediculos, scabrones, scarabæos, cyniphes, vespas, tineas, formicas, limaces, muscas, locustas, papiliones, multipedes, lumbricos, grillos, sanguisugas, scorpiones; atque eorum ova, aculeos, testas, alas; membra nunc integra: nunc trita: nunc in pulverem redacta adhiberi. Sic Jana quædam apud Remigium *lib.2. cap.7. dæmonolatr.* cùm sera jam nocte animo volveret, quomodo pœnas expeteret à vicina quadam, à qua injuriam passa erat, præstò adfuit dæmon sub specie felis, qui jussit ei, ut limacis testam in pulverem comminueret, & eo illius vestem aspergeret, quod cùm factum fuisset, misera vicina in obscuro stabulo reperta unà cum pecudibus eo similiter pulvere aspersis interiit. Ut scias similibus pharmacis non inesse vim aliquam certam vel nocendi, vel sanan- Insecta.

nan-

nandi; sed dæmonem pro sua potestate ea omnia latenter efficere. Eadem Jana, cùm illo pulvere mulierem aliam abundè aspersisset, membra ejus levi morbo debilitavit; & post aliquot dies eodem pulvere respersam sanavit. Non enim eadem res ad tam repugnantia naturaliter insimul efficax esse potest.

731 Reptilia. His addunt serpentes cæteraque venenosa reptilia, viperas, regulos, colubros, stelliones, salamandras, lacertas, aspides, basiliscos, cerastes, jaculos, situlas, tarantas, ex quibus venena extrahunt, carnes lixant; dentes, aculeos, pelles; ossa separant in usus maleficos. Unde alioquod serpentium exuvium ferè semper in iis applicari solet. Cùm enim sint ministri serpentis antiqui in suis operationibus noxiis serpentum adminiculis gaudent, ut posteà nu. 746. exemplo probabitur relato ab Auctoribus Mallei malefic. *p.2.q.1.c.12.*

§. II.

732 Animantia ex putredine orta. Denique animantibus, quæ ex putredine oriuntur, ut talpis, soricibus, muribus, ranis, sed præcipuè rubetis, & bufonibus in ollis inclusis uti delectantur, sicut exemplo à Codronco *lib.3.cap.6.* relato probatur de quodam Juvene in oppido Sangeminianensi Hetruriæ, qui adeò perditè mulierem veneficam adamabat, ut formosam alioqui, & honestam uxorem unà cum filiis relinqueret; & cum pellice suorum immemor vitam eòusque traduceret; donec uxor de maleficio monita cum eo consceviset, clàm maleficii instrumentum perquisitum, invenit sub lecto bufonem olla inclusum consutis oculis, quo arrepto, & solutis, posteà igne concremato confestim vir suorum recordatus, tanquam à somno surgens ad uxorem, & filios reversus est. Prædictis omnibus imperfectis animantibus utuntur magi, & malefici; immò dæmonis ope ea sæpè producunt, vel quę hinc inde in variis locis sunt conspersa, congregant, & coarcervant, illa movendo in locum destinatum, uti seminibus, plantarum, & arborum floribus nocumenta inferre, ac terræ fructus disperdere volunt: ut probatur ex scriptura *Exodi 7. & 8. Fecerunt malefici per incantationes suas ranas, & serpentes.* Quod sustinent communiter Patres, & Theologi. D. Hieronymus, Lyranus, Dionysius Carthusianus, & alii in *cap.8. Exodi* Augustinus *lib.3. de Trinit. cap.9.* Alexander Alensis *in 2. part. qu.43. membr.2.* Magister. sent. *in 2. d.7. in fine* D. Bonavent. & alii ibidem. S. Thomas 1. *part. q.114. art.4.* Guilhel. Parisiens. *in lib. de Universo par.3.* Binsf. *Comment. in Titul. C. de malef. & mathem. qu.9. in L. eorum.* Ad eundem effectum facit Psal. 77. *Et dedit ærugini fructus eorum: & labores eorum locustę &c.* Et deindè subjungit: *Immissiones per Angelos malos.* Hoc etiam variis exemplis probat Nicolaus Remigius ex processibus judiciariis collectis, ac relatis *lib.1. c.21. dęmonol.* Quę confirmantur à Binsfel. *loc. cit. conclusione 3. & 4.*

SECTIO II.

Vegetativis.

733 Homo amissa vegetabiliũ notitia damnum patitur à se, & ab aliis. Sicut singulari amoris indicio Deus in mundi primordiis omnium sensitivorum dominationem Protoplasto tribuere voluit; ita admirabili providentia disposuit ipsi conferre omnium vegetantium plenam perfectamque notitiam, qua proficua seligeret, vitaret noxia, & omnibus tutò juxta qualitates inditas uteretur. At quia homo sua culpa gratuitis supremæ bonitatis donis spoliatus hanc notitiam perdidit; & modò laborat incredibili rerum naturalium ignorantia: sæpissimè in dignoscendis vegetabilium qualitatibus; & iis ab aliis discernendis hallucinatur; nec vires ipsarum nisi labore improbo, summo studio, experimento multiplici, & longo temporum intervallo exploratas habere potest. Quare multoties gravia patitur damna tam à seipso; cùm pro pharmaco toxicum sumit, & gravissimas infir-

infirmitates, ipsamque mortem incurrit, dum sanitatem conservare, & vitam tueri desiderat: quàm ab aliis, qui vegetantium adminiculo variis, & occultis modis ipsi nocere consueverunt.

Præcipuè à Veneficis, qui ipsis utuntur.

Inter quos malefici tanquam conjurati hominum hostes primas obtinent. Hi nanque cùm aliquem adoriuntur, ut ei morbum, aut mortem inferant, herbas, & vegetabilia in maleficiis applicant, à quibus se tueri homo non valet; quia noxias eorum proprietates ignorat; nec damna per applicationem illata animadvertit: quia occulto modo ab istis concinnatoribus adhibentur, qui à dæmone omnia naturalia probè callente edocti, omnibus vegetabilibus utuntur; non solùm juxta qualitates innatas; sed etiam ad magistri institutum, nempè Vel ut causent: Vel ut significent malum inferendum. Quod tum in Domesticis: tum in Peregrinis duobus sequentibus articulis demonstrabitur.

Tum Domesticis. Tum Peregrinis.

ARTICULUS I.

Domesticis.

§. I.

734 Quænam sint vegetantia domestica?

Domestica vegetantia, seu plantæ generaliter dividuntur in arbores, frutices, & herbas. Arbores sunt plantæ ramosæ, & surculosæ cum caudice simplici, quæ altiùs à terra surgunt: ut malus, pirus, ficus, cerasus, morus, & cætera. Frutices plantæ ramosæ assurgentes caudice multiplici à radice: quales arundo, hedera, & cætera. Herbæ plantæ, quæ foliatæ sine caudice quidem, sed cum caule crescunt; & semen caule, aut surculis ferunt: ut plantago, urtica, caulis, porrum, & cætera. Quæ omnia maleficiorum materiam veneficis administrant, dum tanquam causæ: aut signa ab ipsis applicantur.

Quomodo applicentur, Ut Causæ?

Causæ sunt: cùm Arbores virtutes noxias infundunt, quæ latent in radicibus, caudicibus, caulibus, ramis, surculis, foliis, fructibus, corticibus, lignis, matricibus, seu medullis, humore, liquore, lacrymis. Frutices innatas proprietates transfundunt per calamos, culmos, mucrones, radices, fibras, capillamenta, crura, vertebras, fructus. Herbæ agunt suis thyrsis, stolonibus, surculis, nervis, corticibus, venis, carne, medulla, adipe, comis, capite, alis, sinu, geniculis, lateribus, striis, crænis, foliis, flore, cæterisque partibus.

Ut signa?

Signa verò sunt: cùm ad nocendum applicantur; non quòd ex se noxiam aliquam proprietatem habeant; sed quia dæmon ad eorum applicationem prætensum à malefico malum peragere consuevit; atque ita utroque modo naturali, & morali vegetabilia in maleficiis operantur.

§. II.

735 Comprobatur experimento. In fructibus.

Quod constat experimento in arboribus frugiferis non solùm in iis, quorum noxii sunt fructus, & nativa qualitate morbos, & mortem inferre valent: sed etiam in proficuis; ut testatur pluribus exemplis Remigius *lib.3.cap.5.*

Cujusdam Cathinæ Gillotiæ insignis maleficæ sua manu poma, pruna, aliaque esculenta præbentis iis, quos vel maleficia debilitare; vel sanitate donare cupiebat. Libro 2. c.7. *Alterius veneficæ Barbelinæ Rayel medicatum pyrum in via deponentis, quasi id è viatoris pera fortè excidisset, quo imprudenter à quodam Ludovico, à quo injuriam passa erat, sublato, ac gustato, statim gravi morbo correptus, vix præ dolore domum pedes se referre sustinuit.* Libro 2. c.4. *Cujusdam Claudii Gerardi, qui à Blasia saga invitatus ut unà secum ad focum pauxillùm sederet, & ex pomis ibi recenter coctis ederet; cùm unum accepisset, tanto ardore ejus volæ manui adhæsit, ut alteram ei excutiendo statim admo-*

vere cogeretur; verùm dum id facit, utræque sic conglutinantur, ut videretur in unam coaluisse. Clamanti præ dolore, & ferè insanienti, dum alter aquam versat ardori restinguendo, alter manus instrumento dividere frustra conatur: occurrit Blasia, qua subridente, & tantisper brachium demulcente, pomum excidit, sedatus est dolor, & manus liberè ut anteà suum exercere officium continuavit. Denique lib.3. c.3. *refert, Stephanum quendam Novachum, qui frustra solertiam Medicorum tentaverat, ut se à triennali morbo liberaret; cùm ariolos convenisset, à malefica pyrum accepisse, quod illa comedere, jusserat; sed cum silicis instar durum, & planè ferreum ei contactu videretur; nec posset illud morsu dividere, jubente striga, cæpisse illud paululum attrectare, donec sensit non sine admiratione emolliri; ac si benè coctum, conditumque fuisset, & in lanæ mollitiem abire, tum illud devorasse, etsi gustu insuavissimum; & statim illi stomachum tanto ardore flagrare cæpisse, quanto vix majorem candentes carbones excitare potuissent.*

Quale pyrum enim tam durum, tam molle, tam efficax in natura datur, si dæmonis operatio non intercederet?

§. III.

SEd quid circa hujusmodi exempla referenda immoror? Nonne continuis experimentis hanc veritatem probant Exorcistæ, dum ab obsessis, vel maleficiatis eorum cruciatuum exordia perquirunt? quibus eventibus pluribus relictis, unicum tantùm considerare sufficit à me relatum infra *to.2. n.539.* cujus fui testis oculatus.

§. IV.

736 In Herbis. HOc idem probatur in herbis, quas dæmon præbet, & malefici applicant iis, quibus nocere cupiunt: vel in occultis locis abscondunt: vel humi spargunt; ut dum cæteri supergredientes salvi, & incolumes evadunt, soli maleficiandi necis, vel morbi certissimam causam incurrant, juxta malefici voluntatem sic referente Remigio *lib.2. c.3.4. &* 8.

Perina quædam saga, dum ulcisci cupit injurias à contubernale illatas, à quo egregiè vapulaverat, à dæmone herbam accepit, qua sterneret iter, per quod ille transire debebat. Quod cùm factum fuisset; & ille insidiarum ignarus eum locum esset supergressus, solus in morbum incidit, quem mors posteà subsecuta est. Alia repulsam passa à pistore, cùm herbas papiro involutas à dæmone accepisset, easque sparsisset in porticu domus, statim miser pistor cum uxore, & filiis morbo corripitur; nec convalescit, donec aliæ herbæ clam ab illa venefica cubili submissæ sunt. Alia limina cujusdam herbam à dæmone acceptam subdit; & statim supergrediens ejus uxor exsiccatur lacte in mammis arescente, ex qua penuria infans interiit. Quædam alia, quæ silicis manipulum à dæmone acceperat per eam viam spargendum, quam filia ejus inimica frequentiùs inibat, ut illam perderet; cùm vereretur, ne illud infortunium alios etiam læderet, qui eam viam ingrederentur, jubente dæmone, ut quiesceret, sola filia ex omni vicinia illac itando, morbum contraxit. Eadem, cùm Castellani cujusdam sedem herba perfricuisset, valetudinem ejus miserrimè afflixit, non aliorum, qui ante, & post eum in illa sedissent.

§. V.

In Seminibus. SImile videtur in granis, & seminibus & experientia probant illi Exorcistæ, qui hujusmodi maleficiorum signa perquiri jubent. Exemplo confirmatur ab Auctoribus Mallei malefic. *par.3. q.1. cap.12.*

Uxor quædam unius ex ministris Arciducis, quæ ob magam increpatam, cùm dolores, & punctiones horribiles in omnibus corporis membris, calorem in capite immensum, quasi igniti carbones ei continuò superfunderentur; & pustulas sanie repletas à planta pedis ad verticem pateretur; super ostium stabuli peciam panni albi invenit, in qua

in qua incluſa erant ſemina, legumina, & grana quædam alba ad modum poſtularum, quæ corpori ejus inerant, cum oſſibus ſerpentum, & aliorum animalium. Quibus igne conſumptis in momento priſtinam ſanitatem recuperavit.

Ut ex iis videas, maleficos, & ſagas iis vegetabilibus uti tanquam ſignis maleficii; & hac arte illos adoriri, quibus calamitatis aliquid ſtruere, ac moliri peroptant.

ARTICULUS II.

Peregrinis.

§. I.

Arbores, & herbas peregrinas voco illas, quæ vel in locis ſilvaticis: vel in remotis naſcuntur. Utriſque enim maleficos uti certum eſt. Et primas quidem adhibent (; ut ſalices, ſicomoros, fagos, quercus, abjetes in arboribus) earumque glandes, baccas, dactilos, gallas, nuces, fructus, flores, & folia. Vel inter herbas abſynthium, aconitum, cicutam, coloquintidam, helleborum, utramque mandragoram, marrubium, napellum, orpinum, ſcamonæam, ſempervivam, trifolium, ſcolopendriam, quæ vim necandi naturalem habent. De quibus mentio fit *L.3. §. adject. & ſequ. ff. ad legem Corneliam de ſiccariis, & veneficis*. Et plura teſtantur exempla, quæ ut notiſſima omittere lubet: cùm paſſim legantur apud Auctores. 737 Peregrinis herbis malefici utuntur nempè. 1. Silvaticis.

§. II.

Secundas verò nobis ignotas à dæmone accipiunt, qui ut eſt ſpiritus perambulans univerſam faciem terræ, herbas colligit in locis remotioribus, quas novit ad maleficum opus efficacioris eſſe virtutis. In comperto enim eſt, plures plantas in quibuſdam terræ plagis ſub certis cæli conſtitutionibus, & citiùs creſcere, & præſtantiores vires accipere, quàm ſi alibi colantur: ut in partibus orientalibus, Ægypto, Paleſtina, Perſide, in quibus ſimplices herbæ naſcuntur, quæ ſunt virtutis mirandæ; quas dæmon hinc affert; eo quòd in partibus occidentalibus non reperiantur; eaſque ſuis miniſtris præbet: ut plures ex ipſis juridicè examinati Doctori Grillando aſſeverarunt; ſicut ipſe teſtatur *tractatu de ſortileg. cap.6.* 2. Remotis.

§. III.

Sed non ſemper ut cauſæ naturales applicantur; cùm ſigna ſint ſæpiùs, ad quorum præſentiam dæmon varia exitia infert. Ea verò in maleficis operationibus applicari jubet: vel herbas, radices, folia, capillamenta, & id generis vegetantia, quaſi ex extraneis locis advecta præbendo. Quod facilè perſuadere poteſt in iis, qui herbarum differentias ignorant: ut ſunt ferè omnes malefici rudes, ignari, & certiſſimè credentes ea, quæ à magiſterulo afferuntur: Vel in locis inacceſſis, puta, in ſummitatibus montium, cavernarum penetrabilibus, abſconditis aquarum ſinibus, deſertis, & ſolitudinibus ſummo labore conquiri, imperando; ut ſic miſeris inferni mancipiis illudat. Quibus nihil concedere ſolet eorum, quæ ab ipſo poſtulantur; niſi illos, & variis animi illuſionibus, & intolerandis corporis fatigationibus conficiat. Sed ut ſignis maleficii.

PARS SECUNDA.

Inanimatis.

738 Deus mira perficit in rebus, & per res inanimatas. 1. In statu naturæ.

TAnta est divinæ Potentiæ magnitudo, ut ejus ipsa sine sensu inanimata persentiant: dum in illis, & per illa in utroque statu mirabilia operatur.

In statu quidem naturæ quid creaturæ non moliuntur, cùm jubente Deo majora usitatis operationibus audeant? Cælum irrequieto motu totam terræ massam gyrans, & ambiens quiescit. Sol obscuratur, stat, retrocedit. Luna mobilis immota manet. Sidera orbibus suis fixa cadere videntur. Ignis sursum ascendens vergit deorsum, nec comburit. Aer suas modò excitat, modò serenat tempestates. Mare tumentes fluctus demittit. Flumina cursum dividunt. Fontes antiqui arescunt, & novi fluunt. Ascendunt montes, descendunt campi, & opposito motu agitantur. Denique grando, nix, glacies, spiritus procellarum faciunt verbum ejus. Unde D. Hieronymus *lib. 1. Comment. super illa verba Matthæi cap. 8. Surgens imperavit ventis, & mari,* ait: *Ex hoc loco intelligimus, quòd omnes creaturæ sentiant Creatorem. Quas enim increpavit, & quibus imperavit, sentiunt imperantem, non errore hæreticorum* (& magorum, ut supra docuimus in hac disputatione n. 9. & sequentibus) *qui omnia putant animantia; sed majestate conditoris, quæ apud nos insensibilia, illi sensibilia sunt.*

2. In statu gratiæ.

In statu verò gratiæ nobiliora, & augustiora operantur. Cùm enim ex divina institutione applicantur, tales producunt effectus, qui totam superant naturæ activitatem. Aqua, quæ carnem tangit, animam abluit; & non solùm tollit externas corporis sordes; sed etiam internas animi maculas, quas originale peccatum induxit. Panis verbo operatorio consecratus in Christi corpus convertitur abeunte substantia, remanentibus accidentibus, quæ ad modum substantiæ subsistunt, & operantur. Oleum per externa membra languentis effusum; & intus in absconditas animæ facultates penetrans, peccata, morbosque depellit: utramque restituit sanitatem; & luctantem cum morte, & dæmone Christianum athletam victorem facit. Sacri Divinæ scripturæ characteres, in quibus quicquid docetur, veritas: quicquid præcipitur, bonitas: quicquid promittitur, felicitas est: quia Deus in ea loquens veritas est sine fallacia, bonitas sine malitia, felicitas sine miseria, latentem continent energiam. Venerandis imaginibus, vasis sacris, & ecclesiasticæ suppellectili sua non deest virtus, quæ prodigiosis effectibus quotidiè comprobatur: quia ex Divina applicatione universa creatura elevat se supra se; & ordinariis naturæ viribus prædita à Potentia Divina vim mutuatur insolitam, per quam hæc mira perficiuntur.

739 Hoc dæmon æmulatur, dum in maleficiis illis utitur.

Quod Dei æmulus, & hominum hostis imitari volens; ut aliquam Divinitatis similitudinem, & speciem præseferat, in maleficiorum structura, inanimatis utitur. Ut quod Deus summa bonitate in utilitatem hominum præstat; hoc ipse insigni malitia in eorum perniciem exequatur. Nam illa applicat: aut applicari præcipit: Aliquando ad eos producendos effectus, qui illorum, utpote causarum naturalium virtuti congruunt: Aliquando ad ea peragenda, quæ insitas à natura vires omnimodè supergrediuntur. Non quòd ad talia opera producenda eorum virtutem naturalem elevare possit: cùm hoc solius sit Creatoris; sed ut elevare videatur: & sic æqualem cum Deo obtinere potestatem ad eorum applicationem, occultè producendo illud, quod apparet exteriùs produci ab inanimatis. Et sic rebus sive Sacris; sive Profanis utitur: ut sequentes capituli demonstrabunt.

Sive Sacris, Sive Profanis.

C A-

CAPUT I.

Sacris.

740 Cur dæmon ſacris abutatur in maleficiis?

DÆmon ſacris libenter abutitur. Hoc præſtat: quìa ſic gravem omnipotenti Deo injuriam facit. Cùm enim nihil ſit ei antiquius, quàm ea, quæ ad ejus cultum, & honorem pertinent, omnibus viis labefactare, nihil eſt tam ſanctum in rebus divino miniſterio dedicatis, quod profanare non ſtudeat; ut ea, quæ ad Dei gloriam inſtituta ſunt, in ejus contumeliam cedant. Et eadem via, qua creaturis maleficum damnum infertur, Creatori injuria gravis irrogetur. Inſuper hoc modo ſimplices credentium animas ſuis fallaciis irretire conſuevit. Cùm enim ſint ad Dei cultum procliviores, in ſuperſtitionis errorem faciliùs inducuntur; quia ſortilegia ſub ſpecioſæ ſanctitatis tegmine abſcondita detegere neſciunt; & ea putant honeſta, & licita, quæ ſanctitatis devotione foventur. Præterea ſic miniſtrorum ſaluti conſulit, cùm prodigioſarum ſanitatum, quæ ejus opera fiunt, ſuſpicionem aliò à ſuis transfert; ne ſi illorum beneficio morbus levatus videretur, idem exiſtimaretur ab eis ante illatus veneficio. Denique his ſortilegiis ea, quæ ſalutem hominum ſpectant, ad eorum exitium applicat, accedente divina permiſſione, quæ ſæpiùs ipſi conceditur in peccatorum vindictam, & peccantium punitionem, maximè Sacerdotum, & Clericorum, qui res ſacras non ea, qua decet animi puritate, caſtitate corporis, & externa reverentia tractant; ſed ad eas perficiendas, quaſi ad opera ſæcularia peragenda, horrendis ſcelerum maculis, & fœtentibus carnis ſpurcitiis accedere non verentur. Ideo hoc modo Sacrilego Sacramentis, Sacra ſcriptura, Suppellectili eccleſiaſtica in ſortilegiis, & incantationibus abutitur: ut ſequentes Sectiones declarabunt.

Ut Sacramentis, Sacra Scriptura, Supellectili ſacra.

SECTIO I.

Sacramentis.

741 Nihil auguſtius ſacramentis.

QUid auguſtius in Eccleſia Sacramentis à Chriſto Domino inſtitutis? quæ tali nomine nuncupantur: quia ſub tegumento rerum corporalium Divinam virtutem latenter eorum operantem effectum contegunt. Et per materiale elementum extrinſecùs ſuppoſitum oculis, inviſibilem gratiam dignè accedentibus conferunt. *Dum caro abluitur, ut anima emaculetur. Caro ungitur, ut anima conſecretur. Caro ſignatur, ut & anima muniatur. Caro manuum impoſitione adumbratur, ut & anima ſpiritu illuminetur. Caro corpore, & Sanguine Chriſti paſcitur, ut & anima de Deo ſaginetur*, ait Tertullianus *lib. de Reſurrectione carnis*. Unde & Scotus *in 4. ſentent. diſt. 1. q. 2. art. 2.* Sacramentum in genere definiens ait: *Eſt ſignum ſenſibile gratiam Dei, vel effectum Dei gratuitum, ex inſtitutione divina efficaciter ſignificans, ordinatum ad ſalutem hominis viatoris.* Et tamen horribili profanatione hæc ſacroſancta myſteria à maleficis aſſumuntur: dum ſuas concinnant incantationes; maximè Sacramenta Baptiſmi, Sacræ Unctionis, & Sanctiſſimæ Euchariſtiæ: Quod totidem articulis patefiet.

Iis tamen malefici abutuntur præcipuè. Baptiſmo, Unctione ſacra Euchariſtia.

ARTICULUS I.

Baptiſmi.

§. I.

742 Baptiſmus fons vitæ fidelibus.

NOn immeritò ſacri Baptiſmatis ſacramentum fons vitæ à fidelibus nuncupatur: quia accedentes melioris vitæ novitate reformat; & priùs in peccato mor-

mortuos viventes justitiæ donat. In quo si consideretur solummodò quod corporeus aspicit sensus, elementum fluidum conspicitur, corruptioni subjectum, quod corpora solùm lavandi potentiam obtinet; sed si virtus Spiritus sancti per consecrationem Sacerdotis accedens inspiciatur, non solùm corpora: verùm etiam animas diluere, & spirituales sordes spirituali potentia amovere dignoscitur; ita ut in uno, eodemque elemento insit, & quod corporis sensus attingat mutabile, atque corruptibile, & quod fides sola conspiciat, nec corruptioni, nec vitæ discrimini obnoxium. In proprietate humor corruptibilis, in mysterio verò virtus sanabilis, Elementum superficies tenus lavans, virtus autem vitalis sanctificationis; & quod immortalitatis est interiùs purgans. Complectitur utrumque definitio tradita à Scoto *in 4. sent. d. 3. q. 1.* dum ait: *Baptismus est ablutio hominis aliqualiter consentientis facta ab alio in aqua simul verba certa cum intentione debita proferente, significans efficaciter ex institutione divina ablutionem animæ à peccato.*

§. II.

Maleficis fons mortis.

SEd maleficis, cæterisque sathanæ ministris fons est mortis, & interitus sempiterni, quando horribili abusu, & sathanico sacrilegio ejus aquam sumunt ad suas incantationes conficiendas. Non enim eis sufficit, cùm se dæmonum ministerio primùm devovent, suscepto in Ecclesia vero Baptismati renuntiare, & fictum aliud, simulatumque inferni baptisma suscipere; novumque nomen sibi imponere; & novos eligere execrandi baptismatis susceptores: ut ante monuimus *disp. 3.* Insuper busones, imagines malefica arte confectas baptizare: ut dicemus posteà, quasi in fictis illius baptismatis collationibus vis aliqua insit; sed etiam veri Baptismatis aquam suis potionibus, pulveribus, inguinibus, signisque maleficis admiscere gaudent: ut testatur Grillandus *tract. de Sortileg. c. 5. n. 3.* & ex eo Delrius *libr. 3. p. 1. q. 3. Disquis. magic.* Non quòd virtutem baptismalem hujusmodi mixtis conferre possint, quæ non recipitur nisi ab hominibus dignè dispositis; sed ut applicatione elementi cæteros vivificantis, mortem inferant iis, quos perire volunt.

Dum illo in veneficiis abutuntur.

ARTICULUS II.

Sacræ Unctionis.

§. I.

743 Cur sacra Unctio confertur in Baptismate, Confirmatione, extrema unctione?

EAdem sacrilega impietate oleo Sancto utuntur; aut quo infirmi in extremis positi: aut quo infantes recenter baptizati: aut quo fideles adulti Episcopis inunguntur, & confirmantur. In iis enim tribus Sacramentis à Christo Domino institutis unctio sacra confertur, ut debilibus robur, formidolosis audacia, fatigatis requies, & prostratis fiducia dimicandi tribuatur. Et certè si mundus procelloso, & variis acto tempestatibus mari: aut periculo certaminis assimilatur: sicut proprium nautarum est, dum sulcant æquora, navem religare, vela resarcire, quicquid vetustate corruptum, aut procellis dissipatum restaurare, perlustrare littora, portum quærere diligenter: Militum verò, dum adversùs hostes visibiles dimicant, augere animos, resumere vires, in medias ruere acies, & confugere ad munita præsidia, ubi mederi vulneribus, artus reficere, necessitatibus providere valeant, ut iterum redeant in campum acriùs bellaturi: Ita Christianis in hoc procelloso mundi oceano navigantibus, & certamen quotidianum in spirituali virtutum stadio ineuntibus opus est ad Ecclesiam, tanquam ad tutissimum portum, & inexpugnabilem arcem confugere, ubi sacramentorum ope requiem, robur, vires, & animos comparare possint. Ideò cùm hanc tempestuosam navigationem, & certamen forte ingrediuntur, statim Baptismi oleo inunguntur. Progredientes ul-

tes ulteriùs inter procellas, & acies, balsamo sacro confirmantur. Jam portum, & prælii finem attingentes extrema unctione roborantur: ut in nautarum morem cantato celeusmate: aut ad modum victorum jo pæan triumphali repetito, coronam assequantur æternam.

§. II.

Et tamen diabolica impietate malefici his sacris unctionibus abutuntur, non ad beneficia, sed ad maleficia: non ad robur excitandum; sed ad infirmitates inducendas: non ad vitam prorogandam; sed ad inferendam horribilem mortem iis, quibus hanc sacramentorum materiam applicant, quam suis incantationibus, & sortilegiis admiscere non verentur; ut idem testatur Grillandus cap.5. Et quasi non sufficiat nocere corporibus, animis damna inferunt; dum iis materiis sacramentalibus abutuntur ad impurum amorem in hominibus, & mulieribus excitandum. Quod idem Auctor *cap.10.* confirmat exemplo. 744 In unctionibus abutuntur malefici ad nocendum Corporibus, & Animabus.

Necdum est annus elapsus, inquit, *quòd vidi Romæ casum ipsum evenire in facto, ubi duæ mulieres impudicæ cum oleo Sancto Baptismatis, ac Chrismatis inunxerunt sibi labia dicentes quædam turpia verba ad formandum sortilegium; deinde osculabantur viros, à quibus amari cupiebant, asserentes, quòd illud sortilegium, & observantia operabatur maximum effectum quoad injungendam dilectionem in corde vacuo. Nihilominus vidi ambas castigari per urbem, & mitratas in loco quodam publico notissimo turpiter dehonestari.*

Hactenus ille; qui cap.3. refert, illas cùm labia inungerent, hæc verba dixisse: *Fides abrenuntio tibi*, & cum labiis sic inunctis deosculatas fuisse viros, à quibus diligi peroptabant; sed experimento fallaci.

Sic anno Domini 1639. dum in quodam pago diœcesis Brixiensis concionarer, ac privatim quandam mulierem satis læsæ famæ hortarer, ut vitam suam mutaret in melius; Vere, dixit, aliàs se vitam duxisse incontinentem, & lasciviis deditam, dum in juventute sua Brixiæ commorabatur: præcipuè dum quendam sacerdotem juvenem canonicum deperisset, ac cum illo carnaliter commisceri ardenter exoptaret: ut enim suis posset facilè satisfacere votis, se ad quandam confugisse sagam, quæ præcepit, si vellet suum consequi desiderium, oleum sanctum, quo morientes inunguntur, assumeret, ac illo posito super ignitum ferrum interim quædam sæpiùs repeteret verba. Quod impatiens amatrix, ut obtineret, quotidiè omnes viciniæ invisebat infirmos, ac benè attendebat, si cui fortè extrema unctio adhibenda foret. Quare cùm tandem hoc cuidam administraretur sacramentum adstitit diligens mulier tum infirmo inserviens magna charitate simulata flagrans, tum sacerdoti administranti humiliter suum exhibens obsequium, qui globulos illos bombaceos, aut lineos, aut laneos, quibus membra infirmi, oleo sancto inuncta absterserat, in pollubrum deponens, sagax fœmina presbytero incogitante, & inadvertente illos ferè omnes furtim sustulit, & in linteolo inclusos domum repentè detulit. At cùm serò esset, nec tempus hujusmodi opus peragendi opportunum sibi videretur, in quoddam parietis foramen reposuit, ut postera die quicquid jusserat malefica, adimpleret; sed nocte sequenti (ut ipsa credidit) à muribus fuerunt devorati: vel aliò transportati: sed de his omnibus (subjunxit) se pœnitentiam egisse. Quod utinam pro bono suo perfecisset.

Hæc est una ex illis, scilicet Mater, de qua *tom.1.n.444.*

ARTICULUS II.

Eucharistiæ.

Sicut sol cæteros orbium cælestium planetas splendore lucis, caloris ardore, & virtutis efficacia superat; ita sanctissimum Eucharistiæ mysterium inter sacra- 745 Eucharistia cæteris eminet sacramentis.

menta, quibus Ecclesia decoratur, reliquis eminere dignoscitur. Cùm non solùm gratiam significet, & conferat; sed etiam ipsum auctorem gratiæ Dominum nostrum Jesum Christum incomprehensibili modo verè, & realiter sub speciebus panis latitantem; atque innumerabilibus bonis dignè accedentes, dum seipsum præbet in esum, replentem, contineat. Quæ est ratio, cur dæmon ejus hostis infensus huic admirabili sacramento præ cæteris injurias, & contumelias inferre; eoque potiùs, quàm aliis abuti, tentet. Quod variis modis in maleficiis, & sortilegis operationibus præstat.

Ideo malefici libentiùs ea abutuntur.

§. I.

Enumerantur modi abusus.

PRimò jubet aliquando malefico, hostiam nondum consecratam sumere; & post sacrilegos ritus observatos, ea uti ad amorem conciliandum. Quod factum probat illius, qui, ut refert Grillandus *tract. de sortileg. c.3.* cùm unam accepisset, descripserat in ea verba satis turpia: tum illam altari imposuerat, hoc est, super nudo lapide sacrato: sub linteamine tamen altaris absconditam; & per quendam Sacerdotem (quem vocat: rotundæ conscientiæ) super ea quinque missas curaverat celebrari, additis quibusdam orationibus ad ejus propositum compositis, tum sumptam diviserat in duas partes; quarum alteram pro se reservaverat: alteram tradiderat personæ maleficiandæ, ut cum illa indissolubili amoris vinculo colligaretur. Idem ostenditur attentatum à quadam impudica muliere (*apud eundem Grillandum*) in cujus cophinis repertæ fuerunt duæ hostiæ verbis quibusdam sanguineis inscriptæ, ut illas alteri mulieri traderet, quam impudicè vir quidam amabat.

§. II.

SEcundò ejusdem dæmonis jussu sacrilegi ministri crescente malitia sumunt etiam hostiam consecratam: ut notat Glossa *in c. Accusatus. §. sanè de hæretic. in 6.* & testatur idem Grillandus *eodem loco* de quibusdam sortilegis, quorum unus ad similem amorem mulieris excitandum Sanctissimam Eucharistiam in duas partes diviserat; & harum unam sumpserat, verba turpia, & nefanda pronunciando: alteram minutatim contritam, & in pulverem redactam amasiæ miserat, ut in cibum, aut potum sumeret.

Tertiò majori impietate aliquando ad eundem effectum super prunas comburendam exponunt. Quod confirmat miraculum à Thoma Bossio *de Notis Ecclesiæ lib.14. cap.7.* recitatum, de quadam muliere.

Hæc anno 1273. Ausidi in Piceno, cùm venerabilem Eucharistiam in Ecclesia recepisset, nec deglutivisset, servatam secum domum detulit, ut illa uteretur ad amorem mariti per veneficia conciliandum; atque super prunas in tegula repositam projecit. Quo facto (mirabile dictu) apertissimè in carnem conversa est, & cæpit Sanguinem latè emittere, qui cobiberi non potuit, quamvis irrito conatu mulier cinerem, pulverem, terramque apponeret. Cujus rei attonita sacram Eucharistiam, & tegulam cum carne, & Sanguine linteo involvens stabuli propinqui stercoribus infodit; ubi per septem annos latuit, donec crescentibus ibidem miraculis, & muliere revelante, Sacra Eucharistia, caro, & Sanguis intacta reperta sunt, quæ post tanta temporum spatia in eodem statu hactenus perseverant.

§. III.

746 DEnique quod horribile dictu, & insigne diabolicæ malitiæ facinus, Sanctissimam Eucharistiam bufoni priùs suo ritu baptizato deglutiendam exhibent; aut

aut illam cùm venenatis animalibus in ollis includunt, ut sua maleficia hostilia, aut amatoria perficiant. Quod Sprengerus stupendo exemplo confirmat p.2.q.1.c.12.

Quædam mulier post sumptum Sanctissimum Sacramentum: illud ore extractum panniculo involuit; tum præcipiente dæmone projecit in ollam, in qua bufo erat inclusus; & illam unà cum aliis maleficis instrumentis in quodam stabulo propè horreum domus occultavit. Quod facinus sequenti die manifestatum est hoc modo. Mercenarius quidam illàc iter faciens vocem infantis ejulantis audivit, quæ tantò distinctiùs personabat, quantò propiùs accedebat ad illum locum: in quo, dum putat infantem ab aliqua meretrice subtumulatum fuisse, rem ad Præsidem defert, cujus ministri ab eo missi, & in insidiis positi, observare cœperunt: an aliqua mulier ad hunc locum veniret, & sic auctorem facinoris, & infanticidii, ut putabant, detegerent. Quod dum faciunt, ecce malefica veneni ollam extraxit occultè, & sub pallio abscondit: Quæ deprehensa, & quæstioni, torturæque exposita facinus suum confessa est.

Quibus sceleribus quid attrocius excogitari potest?

§. IV.

His addo, quod nuper mihi narravit, quidam Religiosus fide dignus, nempè, se anno 1647. audivisse à quodam Juvene suo familiari, qui arti magicæ deditus erat, se inter alia opera, quæ ad malum inferendum: vel ad sua optata consequenda præstabat, sub pedibus suis intrà calceorum soleas, particulam hostiæ consecratæ in contemptum tanti sacramenti sic à dæmone jussum, & instructum detulisse, qui eodem anno unà cum alio fratre suo majori ejusdem perniciosæ artis professore extra illius diœcesis confinia deportatus est. 747

Hinc Parochi, cæterique Sacerdotes, si quandoque hujusmodi de magia, aut maleficio suspectis Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum administrare contingat, diligentissimè observare debent, & cavere, ne hostiam consecratam subter, sed supra linguam suscipiant: vel si immediatè post susceptionem manus ori imponant ut extrahant: aut quid simile præseferant: ut quo meliori modo possunt, tam execrabile, & nefandum impediant sacrilegium.

SECTIO II.

Sacra Scriptura.

Non sine causa in Ecclesiis duo erant antiquitùs secretaria à dextro,& à sinistro latere hapsidis posita; in quorum altero sacra Eucharistia: altero Divinæ Scripturæ codices asservabantur: ut Sanctus Paulinus *Epist.12. ad Severum Sulpitium* in Nolana à se erecta Basilica fecisse refert versibus in fronte eorum affixis. 748 *Sacræ Scripturæ dignitas.*

A dextra hapsidis.

Hic locus est, veneranda penus, qua conditur, & qua
Promitur alma sacri pompa ministerii.

A sinistra verò ejusdem

Si quem sancta tenet meditandi in lege voluntas.
Hic poterit residens sacris intendere libris.

Nihil enim utroque sanctius, & sacratius in Ecclesia reperiri potest: cùm sacra Scriptura revelet mysteria, fidem fulciat, spem erigat, excitet charitatem, vitia propellat, virtutes promoveat, doceat veritatem, convincat hæreses, ignorantes illuminet, reducat errantes, fauciis medeatur, languentes corroboret, animet pusillanimes, peccantes arguat, pœnitentes purget, justos sanctificet, & unumquemque in doctrina salutis erudiat; & tamen malefici suo more sacrilego in suis incantationibus abutuntur prolata, & scripta modò Hebraicè: modo Latinè: sicut sequentes articuli declarabunt. *Illa abutuntur malefici prolata, & scripta Hebraicè. Latinè.*

A R-

ARTICULUS I.

Hebraica.

§. I.

749. Quidam hebraicam Cabalā laudant ut scientiam.

QUamvis nonnulli vanitatis magis, quàm veritatis studiosi magiam cabalisticam sacræ scripturæ hebraicis litteris enucleandis intentam multis laudibus, & encomiis extollant, quasi scientiam Mysticam, Generalem, Divinam, & efficacissimam; tamen asserendum est, illam si non dæmonum fœtum, saltem hominum somniantium inventum esse.

Mysticam.

In hoc mysticam esse, ajunt: ut refert Pererius *lib.1. de magia c.*10. atque ideò ingeniis sublimioribus dignam: quòd non more aliarum disciplinarum, quæ ab hominibus edocentur, suam doctrinam rationibus, elenchis, & disputationibus tractet; sed illam sub certis numeris, figuris, & symbolis in scriptura contentis tradat. In qua, ut ipsi volunt, singulæ litteræ, figuræ, nomina, elementa, apices, lineæ, puncta, accentus, spiritus, eorumque formæ, & omnia etiam, quæ in ea sunt minutissima profundissimam quandam, & abditissimam ingentium rerum significatricem doctrinam suo sinu complectuntur.

§. II.

Generalē.

GEneralem verò, eò quòd universam philosophiam divinam, humanam, naturalem mysticè, & symbolicè contineat; ita ut nihil de Deo, & ejus essentia, existentia, perfectione, operatione quæri: nihil de hominis natura, esse, vivere, operari, tam quoad spiritum, quàm quoad animam, & corpus, eorumque potentias, facultates, connexiones, productiones, actusque vegetativos, sensitivos, rationales disputari: nihil de omnibus, & singulis creaturarum speciebus, individuis, differentiis, inclinationibus, motibus, propagationibus investigari: nihil denique de rebus omnibus, quæ in universa mundi machina conspiciuntur, inquiri possit, quod sub iis litterarum sacrarum voluminibus non lateat; & ab occultis scientiæ cabalisticæ Doctoribus non edoceatur.

§. III.

Divinam.

DIvinam autem scientiam esse prætendunt, non humanam, utpotè non traditam à mortalibus: sed à Deo immortali, qui illam primum Moysem docuit, cùm in Synai montis cacumine inter nubes caliginosas, procellas insolitas, fumantem ignem, tubæ sonum, & tonitruum perstrepentium fragores, legem scriptam, & cabalam non scriptam; sed illam digito in tabulis exaratam; istam sacro ore, auribus, & cordi audientis traditam consignavit. Quam tantus Doctor posteà commendavit, non litterarum monumentis; sed oretenus; & illam suos assistentes spiritu Dei plenos edocuit, qui tantam scientiam deinceps per quandam veluti manuum traditionem, & receptionem posteris tradiderunt. Ideòque dictam esse Cabalam hebraicè, quod latinè idem est quod receptio. Atque ita à prioribus oretenus edoctam, & à posterioribus auditione sola receptam, memoriæque commendatam usque modò post tot sæcula conservatam fuisse.

§. IV.

§. IV.

TAndem ità in suis operationibus efficacem esse contendunt; ut asserere non vereantur eum, qui hanc magiam cabalisticam optimè teneat, omnia præsentia scire, omnia futura præscire, omnibus orbis creaturis imperare; ut ei obedire cogantur, & omnia quantumvis insolita posse perficere: ut patere, ajunt, in Moyse, Josue, Elia, Elisæo, cæterisque clarioribus antiquæ legis hominibus; quos hujus scientiæ vi perfecisse, asserunt, quæ in scripturis miracula referuntur. Quia, ut ipsi volunt, voces hebrææ, quibus cunctæ res in mundi primordio ab Adamo vocatæ fuere singularem vim habent ad mira peragenda, ut pote, quæ rerum omnium substantias, qualitates, & proprietates exprimant. Quocirca, cùm iis nominibus se appellari sentiunt, confestim se vocanti subiicere; & in ejus obsequio se totas addicere, mordicùs asseverant. Quam scientiæ cabalisticæ virtutem non solùm sacrarum litterarum prolationi tribuunt; sed etiam scriptioni; cùm litteræ hebraicæ aptè concinnatæ pergameno chartæ, aut tabulis æneis, argenteis, & aureis imprimuntur. Sic testantur D. Thom. 2.2.*q.*95.*a.*8. Joannes Baptista Segnus *de vero studio christiano c.*7. §. *de arte Cabalistica* & Philippus Faber Favent. *adversus impios Atheos disp.* 1.*c.*11.*n.*236. *& sequentibus*. 750 Efficacissimam.

§. V.

AT quis non jure meritò rideat tales nugas, & ingeniorum portenta? Unde enim habent isti boni viri in vocibus hebræis per se sumptis, plura, & majora latere mysteria, quàm in græcis, aut latinis? Quomodo probant, in lingua hebræa reperiri voces, quæ omnium rerum naturas singulares, infimas differentias, & minimas proprietates exprimant? An illa uberior est, & significantior græca, aut latina, aut aliis quibuslibet, in quibus certum est nullum esse nomen, quod simul alicujus rei substantiam, differentias, proprietates genericas, specificas, & individuales aperiat? Sed qua via constare hæc omnia poterunt, vim illam in vocibus, & characteribus hebraicis reperiri; cùm certum sit, alios esse characteres hebræos, qui nunc extant, quàm qui olim fuerant ante captivitatem babylonicam: ut testatur D. Hieronymus *in Prologo galeato*, qui litteras hebræas, quibus nunc utimur, ab Esdra post captam Hierosolymam, & restauratum templum inventas fuisse, docet. Nam si hæc vis in primoribus characteribus inerat, nonnè ipsis pereuntibus evanuit? nisi fortè per canalem in posteriores litteras fluere, visa fuerit ab illis Doctoribus oculatis? Insuper quomodo vim illam res omnes naturales sentire, & nosse poterunt? Estò illam homines norint. An etiam ad animata notitia illa perveniet; & indè ad vegetantia, arbores, & herbas progredietur? Aut fortè etiam ad inanimata, & insensibilia, Solem, Lunam, Astra, Elementa deveniet, quibus in hoc casu non solùm aures, & sensum; sed etiam intellectum tribuere necesse erit? 751 Rejicitur hæc scientia variis rationibus.

§. VI.

QUæ si concedantur, & omnia naturalia audiant hebraicas illas voces: An earum vi, & latenti virtute sic afficientur, & movebuntur, ut loquenti pro ejus arbitrio parere; & quæcunque ille vult, facere cogantur? At quomodo illorum verborum prolationem audire, & ei obedire poterunt, non dico insensibilia, quæ motu: non vegetantia, quæ sensu: non bruta, quæ ratione carent; sed ipsi etiam homines motu, sensu, & ratione prædi ti; cùm juxta istorum sententiam reconditissimam illam vim, & efficaciam vocum hebræarum paucissimi intelligãt; nec nisi qui in illa aut longo tempore exercitati tandem ejus abscondita penetrarunt? 752

Qui

Qui si reperiantur, cur isti Cabalistici peritissimi non imperant cælis, solem non sistunt, non dividunt maria, flumina non siccant, totumque mundum non commutant? Cur isti Judæorum Philosophi primores, qui nedum hanc scientiam sibi arrogant; sed etiam contendunt super alios edoctos esse, vi istius saltem à se durissimum servitutis jugum, quo miserè supra mille quingentis, & septuaginta circiter annis oppressi tenentur, non excutiunt? Cur per hujusmodi scientiam ad imperia, & regna non se elevant? Probent se hoc fecisse: aut de facto edant hujusmodi potestatis specimen, ut illos quasi redivivos Moyses, Josuas, Elias, Eliseos, cæterosque Prophetas suspiciamus. Quasi verò Sanctissimi illi viri virtute Cabalæ, & non potentiæ divinæ ope miracula perfecerint!

Concluditur illam à dæmonibus, vel delirantibus hominibus adinventã esse. Quare dicendum est, totam illam scripturæ cabalisticæ prolationem, & applicationem tanquam insulsam, ridiculam, & abominandam ab omnibus rejici debere: utpotè à Necromantia, seu à magia dæmoniaca nil prorsus differentem; & per consequens à spiritibus malis dæmonum, aut somniantibus delirantium hominum ingeniis adinventam. De hac loquitur Decretum S. Inquisitionis Romæ, quo damnantur omnes libri ad Cabalam pertinentes.

§. VII.

753 Conceditur dari Cabalã piam, & sanctam. NEc tamen est denegandum, dari Cabalam piam, & sanctam, quæ vocatur Arithmantica: sicut prior impia, & diabolica appellatur Themantica: prout eam dividit Garzonus in Platea universali discursu 29. Hæc autem pia, & sancta *est revelatio rerum altissimarum sub mysteriis absconditarum*, ut tradit Peterius *contra artes superstitiosas l. 1. cap.* 10. Garzonus loc. cit. & Baptista Signa *de vero studio christiano cap.* 8. Apertiùs autem describitur à Joanne Pico Mirandulano *in Apologia q.* 4. *Cabala*, inquit, *est expositio, & intelligentia legis divinæ datę à Deo Moysi cum manifestatione multorum mysteriorum, quę sub cortice litteræ continentur*. Est enim opinio Rabbi Eleazar, Rabbi Moysis de Ægypto, Simeon Belangis, Rabbi Ismael, Rabbi Jodam, Rabbi Inachinam, & aliorum quamplurium (inquit Joannes Picus) ex sapientibus hebræorum, & etiam Doctorum legis christianæ, Moysem accepisse duplicem legem à Deo in Monte, scilicet, litteralem, & spiritualem: Moysem autem ex præcepto Dei scripsisse litteralem. Spiritualem autem ex præcepto Dei non scripsisse; sed solùm 70. senioribus, & sapientibus communicasse oretenus; atque eis præcepisse, ut sic solis sapientibus successoribus oretenus traderent successivè. Ex hoc autem modo tradendi per successionem istam scientiam adeptam fuisse nomen Cabalæ; ut supra diximus; Undè scientia Cabalæ est idem, quòd scientia receptionis, seu traditionis. (Oretenus traditam.)

§. VIII.

754 Scriptis exaratam. FUerunt autem hæc mysteria & secreta deindè tradita litteris, & scripta ab Esdra eo tempore, quo hebræi à babylonica captivitate restituti fuerunt per Cyrum, & sub Zorobabel instauratum templum. Quare Esdras, qui fuit præfectus Synagogæ, postquam legem Moysis scriptam reparavit, & vetus correxit testamentum, voluit etiam ut ista secreta Dei eloquia, quæ usque ad illud tempus scripta non erant, scriberentur: quia propter captivitatem non poterant servare illum ordinem tradendi illam doctrinam per manus; & dubium erat, ne amitteretur, nisi scriptis mandaretur. At quia erant 70. seniores, quibus hæc doctrina communicata erat, ordinavit, ut in 70. libris scriberetur; qui tamen non nisi sapientibus communicarentur. Quos libros Joannes Picus multa impensa se con uisivisse asserit: quia hebræi hos libros nostris latinis communicare nolunt.

Hos autem libros, ait Picus, omnia fidei nostræ consona continere, & esse valdè utiles ad hebręos de eorum perfidia in Christum convincendos: quia fuerunt

runt Dei ore traditi; & à Judæis ante mortem, & adventum scripti: Quo tempore nulla passione ad vitiandam, vel corrumpendam ipsam veritatem moveri poterant. Quos libros interdum (ut notat idem Picus) citant maximè in explicandis divinæ scripturæ sensibus Doctores Sancti, & præcipuè D. Hieronymus. Nec est dicendum, hos libros esse Talmud, quia isti totaliter sunt contra Christum. Et prætereà Talmud post mortem Christi plusquam 150. annis fuit compositum.

§. IX.

HÆc verò pia Cabala, si datur, ut tenet Joannes Picus, cui se subscribunt Faber Faventinus *adversus impios Atheos disp.* 1. *cap.* 11. Pererius *contra superstitiosas artes lib.* 1. *cap.* 10. Baptista Signa loco citato, & nuper Ignatius Lupus *Comm. Edicti S. Inquisit. part.* 3 *lib.* 15. *dist.* 1. *artic.* 2. *diffic.* 1. non est reiicienda; sed tanquam doctrina à Deo tradita maximè est amplectenda modò ut talis ab Ecclesia sit prius approbata. Hac enim illustrati fuerunt Apostoli: ut testatur S. Lucas cap. 8. ibi: *Vobis datum est nosce mysterium Regni Dei: cæteris autem in parabolis*. Hæc quoque nobis promissa fuit illis verbis: *Dabo vobis os, & sapientiam, cui non poterunt contradicere omnes adversarii vestri*. Luc. 21. Item illis verbis: Matthæi. 10. *Cùm steteritis ante Reges, & Præsides, nolite cogitare, quomodo, aut quid loquamini; dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini*. Quod sæpiùs in Martyribus, & Confessoribus adimpletum esse, in comperto est. Quæ prout est à Deo revelante vocatur revelatio: ut verò ab uno homine in alium recipitur, nomen Cabalæ, idest, receptionis sortita est. 755 Quæ est amplectenda.

Hanc, quidam sentiunt, ut tradit noster Lupus *loco citato*, Theologorum eminentium, scilicet, spiritu, & scientia corruscantium propriam esse; sed veriùs dicendum, solius Ecclesiæ Catholicæ Romanæ esse propriam, quę cùm à Spiritu sancto edoceatur, in nullo errare posse, nemo est, qui ambigat. Respectu verò particularium dico; Si aliqui nonnulla divinorum mysteria occulta se nosse arbitrentur: hi examinandi sunt: an talia mysteria divinę scripturę, doctrinę evangelicę, ecclesiasticis sanctionibus, Patrum testimoniis, rectę rationi, ac bonis moribus sint consona: aliter ut suspectę hujusmodi revelationes sunt habendę, & prorsus ab Ecclesiasticis, vel catholicis viris reiiciendæ.

§. X.

SEd hanc Cabalam piam, & sanctam sive oretenus traditam; sive scriptis exaratam à Magis, ac Maleficis inficiari quis non videat? Non enim eis sufficit, impiam illam primam, & diabolicam adinvenisse, qua se mirabilia patrare posse, sibi persuadent; verùm & hanc piam, & sanctam maculare, & conspurcare satagunt, dum varia mysteria occulta de Deo, de Christo, ejus vita, passione, & morte per traditionem à sapientioribus Magis, ac Maleficis se oretenus recepisse profitentur: sicque Dei nominibus hebraicis sive ore prolatis, sive scriptis: ut El, Eloym, Sabaoth, Eloa, Elion, Esercheye, Sothaii, Adonai, Ya, Agla. Thetagramaton, & aliis pluribus, simul cum dæmonum nominibus, ut Belial, Beelzebub, Sathana, Behemot, Asmodæo, Leviathan, aliis prorsus vanis, & ridiculis incognitis unitis tum ad varia concinnanda maleficia: ut ad sanitatem ægrotis, sive maleficio affectis conferendam: tum ad cæteros optatos effectus consequendos abuti, ex variis Magorum, & Maleficorum confessionibus experientia desumpta, comprobatur. Quo quid Deo injuriosius, & Ecclesiæ Catholicæ perniciosius? 756 Hanc magi deturpant variis modis.

A R-

ARTICULUS II.

Latina.

§. I.

757 Malefici sacra scriptura latina abutuntur, præcipuè in suis amuletis.

SEd non ea sunt peritia ordinarii sathanę ministri ut scripturam sacram lingua hebraica pronunciare, & hebraicis characteribus scribere sciant, qui nedum hujus idiomatis prima elementa noverunt, cùm ferè omnes, qui artes maleficas & incantationes profitentur, sint prorsus illiterati. Sat sibi esse putant, si latina verba utcumque proferre, & exarare possint. Certum nanque est, hos sacrilegos in suis fascinationibus, imposturis, conjurationibus, & curationibus sacræ scripturæ, verba adhibere; atque iis admiscere plurima blasphematoria, insulsa, absurda, ignota, & nihil significantia. Tum illa omnia simul inscribere in suis amuletis, quibus vel mala inducere, vel auferre consueverunt: ut latè demonstrabitur *tom.2.disp.*1.

§. II.

Quorum usus introductus est dæmonis ope apud. Gentiles Judæos Christianos.

SIc dæmone præcipiente semper sibi simili, magicæ istæ exercitationes apud Gentiles, Judæos, & Christianos introductæ fuere. Gentiles quidem, & maximè Romani soliti erant puerulis de collo suspendere res turpiculas, ne fascinarentur; & alia amuleta ex diversis materiis compacta gestare contra varias infirmitates, quibus sanandis, vel impediendis mirificam virtutem tribuebant. Quem morem, sicut & cæteras idololatriæ superstitiosas cæremonias à Græcis mutuati fuerant: apud quos sua periapta, & periamata maximè commendabantur. Judæi sua gestabant philacteria, divinum præceptum perperàm interpretantes. Cùm enim *Deuteronomii* 6. diceretur: *Eruntque verba hæc, quę ego præcipio tibi hodie, in corde tuo, &c. & ligabis ea, quasi signum in manu tua; eruntque, & movebuntur inter oculos tuos*. Ipsi plura ex variis scripturæ locis verba congesta membranis inscribebant; quas gestabant circumvolutas in fronte; & sic à malis omnibus se immunes esse opinabantur. Christiani obsoletum illum ritum sacrilegæ antiquitatis renovare non verentur, dum ad maleficiorum præscriptum suis utuntur amuletis, quæ brevia vocant, & illa de collo suspendunt, brachiis alligant, vestibus inserunt; aut aliis modis circumgestant, ut à febribus, aliisque infirmitatibus liberentur.

§. III.

758 Ideòque ut sacrilegus, & profanus reiicitur.

HÆc autem si lustres, videbis continere multa Dei nomina hebraica, græca, latina, crucibus intertexta. Nomina insuper Angelorum Sanctorum, non illa nota, Michaelis, Gabrielis, Raphaelis; sed alia incognita, Tubuelis, Raguelis, Simihelis, Adimis, Tubua, & similia: Vel trium Regum Gaspar, Baltasar, Melchior cum certis versiculis. Præterea verba à Christo in cruce pendente prolata, quæ non atramento solùm; sed sæpiùs sanguine infirmitatem patientis ascribuntur. Insuper versiculos ex psalmis Davidicis variè desumptos, & simul consutos. Denique centones textus evangelici, quibus adduntur verba consecrationis: aut alia ex canone missæ mutuata cum mutilis ecclesiasticarum precum relationibus. Quæ omnia quatenus verbis sacris miscentur suspecta esse: vel si addantur aliæ vanæ observantiæ, sacrilegam esse divinarum scripturarum profanationem, nemo dubitat; & nos latiùs probabimus, cùm de Curatione dæmoniaca, ubi de verbis significativis loqui dabitur.

SE-

SECTIO III.

Suppellectili Ecclesiastica.

SI illa omnia, quæ speciali consecratione divini cultus obsequiis deputantur, 759
singulari reverentia tanquam quid divinum contrectari debent: quid dicendum Malefici abu-
de maleficorum impietate, cùm illis omnibus abutuntur, quæ quoquo modo di- tuntur sup-
vinis, & ecclesiasticis ministeriis destinata sunt; & pertinent ad universam supel- pellectili sa-
lectilem ea omnia complectentem, quæ Vel ad Templorum sanctitatem, & orna- cra.
tum conducunt: Vel Ministrorum Ecclesiæ usibus destinantur: Vel Fidelium Templorum,
omnium pietati excitandæ, atque fovendæ inserviunt? ut sequentes articuli ma- Ecclesiasti-
nifestabunt. corum. Fidelium.

ARTICULUS I.

Templorum.

§. I.

QUàm acceptus Deo, & hominibus venerabilis sit templorum ornatus; & quantùm ad divinum honorem, atque ad mortalium salutem conferat, antiqui, & novi testamenti monumenta testantur. Sed quàm dæmoni sit exosus, probat horrenda profanatio, quam per maleficos exercere non cessat; tam ea, quæ cultui divino in templis dedicata sunt, ipso jubente incantationibus, & veneficiis à suis ministris applicantur. 760 Suppellex templorum à maleficis profanatur.

Ordiuntur à Cruce, quæ ex antiqua praxi ritu ecclesiastico erigitur primò in his locis, in quibus fideles templa ad Dei gloriam, & sanctorum honorem suscitare parant: cùm sit victoria Christi, perditio diaboli, infernorum destructio, cælestium confirmatio, clavis paradisi, lignum vitæ æternæ, infidelium mors, vita justorum, mortuorum victoria, & spes viventium: ut testatur Origenes *homil.6. in Exod. & aliis locis*, Drogo Hostiensis *serm. de Sacram. Dominicæ crucis*. Beatus Laurentius Justinian. *serm. de exaltat. sanctæ crucis*. S. Ephrem Syrus *serm. de cruce, & lib. de Penit.* S. Leo *sermon.8. de Passione*. S. Martialis *in Epist. ad Burdegalenses c.8.* Landulphus Cart. *de vita Christi, ubi de Passione Domini*: & ut loquuntur communiter Patres. Cruces.

§. II.

IDem præstant in Christi de Cruce pendentis effigie. Crucifixus etenim per crucem peccata delevit, destruxit mortem, vitam introduxit, dedit gratiam, gloriam acquisivit, reseravit cælum, infernum confregit, terram sanctificavit, beatificavit Angelos, sanctificavit homines, subegit dæmones, principatus, & potestates expoliavit, palàm triumphans illos in semetipso: ut Paulus testatur scribens ac Coloss. cap.2. Unde ejus Effigies consummato templo in medio elevatur: ut docet Lactantius *carmine de Passione Domini*, in quo Christum alloquentem ingredientes, & ad compassionem suæ passionis excitantem introduxit his verbis: 761 Crucifixi effigies.

Quisquis ades, mediique subis hæc limina templi,
Flecte genu, lignumque crucis venerabile adora.

Quare, & cruci, & Crucifixo insidias inferre conantur, non solùm insultu publico, ut anteà vidimus *disput. præcedenti*, dum sacras cruces deiiciunt, calcant, in frusta redigunt, iniiciunt in flammas: aut sclopo ejaculato glandes plumbeas

beas igneas immittunt; sed etiam occulto impetu, nempe, sub specie sanctitatis: cùm nihil sit tam frequens apud maleficos, quàm Crucis, aut Crucifixi alicujus particulas applicare iis, qui aliqua infirmitate vexantur. Unde si in confiniis sit aliqua crucis, aut Christi Crucifixi imago, quæ à fidelibus honore speciali colatur, aliquam ejus particulam ad infirmi salutem necessariam esse, contendunt; ut sic paulatim illam annihilare, & discerpere valeant. Et cùm tales desunt, iis utuntur, quæ in promptu sunt: quas jubent, vel immitti in aquas: vel foveri in cubiculis: vel in locis obscęnis collocari. Sicque in suis amuletis, quæ febricitantibus, aut alio modo laborantibus tradunt, frequentissimas cruces apponere consueverunt.

§. III.

762 Imagines Dei & Sanctorum. TUm convertuntur ad sanctorum imagines, quarum venerandum cultum semper in Ecclesia observatum ipsis summè displicere omnium ministrorum infernalium sacrilegæ profanationes satis superque demonstrant. Hæretici in locis, ad quæ fanatica eorum rabies pertingere potuit, omnes Dei, Sanctissimę Virginis, Angelorum, & Sanctorum repræsentationes pictas, aut sculptas iconoclastica impietate, & furore diabolico sustulerunt, demissa sæpiùs dæmonis effigie. Dum enim Divi Michaelis dæmonem calcantis: aut Sanctæ Genovefæ candelam tenentis, quam follicularius dæmonculus extinguere tentat: aut alterius ex Sanctis draconem infernalem catena ligatum tenentis imagines deturpant, aut deturbant, intactas diaboli figuras relinquunt. Similique zelo sculptas Christi ultimam cænam cum discipulis celebrantis statuas deiicientes, Judæ simulacrum conservant: ut neotericos Calvinistas fecisse, refert Delrius *l.3.p.1.q.7.sect.1. Disq.mag.* Ad demonstrandum, se spiritu diabolico, & proditorio agitatos Christo, & Sanctis ejus insultare. Ita malefici, cùm timore magistratus non cohibentur, instigante eodem dæmone imagines Sacras Christi, & Sanctorum omnibus contumeliis afficiunt; sed quia timore correpti sæpiùs non audent illas publica profanatione violare assumpta religionis specie occultis sacrilegiis conspurcant, quando illas ob diversos fines maleficiis applicant: ver. gr. si arescente præ nimia siccitate terra à populis pluvia desideretur: suadent, sanctorum Martini, Urbani, aut alterius statuas in aquas, & fontes immergere. Vel jubent, illas urticis, & spinis supponere, alta fovea abscondere, collocare in locis obscęnis, aut sordidis animalium stabulis sub prætextu repellendæ sterilitatis: aut inducendæ fertilitatis, ait Grillandus *cap.10. tract. de sortilegiis*.

§. IV.

763 Sanctorum reliquiæ. QUòd si imaginibus ita abutuntur, quomodo, putas, eos se gerere in Sanctorum reliquias: cùm eodem Grillando auctore *capitibus* 5. & 10. particulas ossium, carnis, nervorum, capillorum, unguium, vestrum, & similium suis maleficis esculentis, & poculentis immiscent. Aut etiam rebus profanis, immundis, & horribilibus, puta, semine humano, menstruo muliebri, stercoribus animalium, atque aliis spurcitiis. Ideòque sacrariis insidiantur, ut aliquas nancisci possint; In quo præfecti solicitè vigilare tenentur.

Vasa sacra. Denique Baltassaris Regis more sacra vasa profanant: in hoc pejores: quòd ille vasa aurea, & argentea à Nabuchodonosor Jerosolyma asportata, ad usum domesticum jussit afferri, ut in celebri convivio cunctis Regni optimatibus exhibito illis tanquam poculis ad hauriendum vinum uteretur. Isti verò vasa ecclesiastica, aut eorum partes, & frusta ad sortilegia, & incantationes adhibeant; quibus exitium creaturæ infertur. Ut Jacobeta illa equina apud Remigium *lib. 1. cap. 2.* quæ

quæ aspergillo lustrali Petroniæ cujusdam filiæ, cui amicum invidebat, gravissimum morbum, & non multò post mortem immisit.

ARTICULUS II.

Clericorum.

§. I.

SAnctitatis amictos zona gloriæ circumcinctos, stola gloriosa circumdatos, & vasis virtutis coronatos fuisse antiquos Sacerdotes testatur Ecclesiasticus *cap.* 45. *&* 50. cùm de Aaron, & Simone filio Oniæ loquitur: Eo quòd mitra lamina aurea fulgente, rationali Judicii, lapidibus duodecim radiante, superhumerali auro, hyacintho cocco, & purpura intertexto, aureisque tintinnabulis in gyrum ornato, & tunica linea splendente induebantur. Quæ potiori jure de Sacerdotibus novæ legis dici possunt, qui augustioribus ministeriis destinati, non typicę, *&* umbratilis; sed verę Sanctitatis indiciis amiciuntur, cùm amicto, alba, cingulo, manipulo, stola, planeta, & aliis sacerdotalibus, aut pontificalibus ornamentis induti ad altare sacrum accedunt: quod non taurorum, aut vitulorum sanguine rubet; sed corporis, & sanguinis Christi, sacris pallis, & corporalibus obvoluti incruenta oblatione splendescit. 764 Ministri novæ legis antiquis venerabiliores in suis vestibus.

§. II.

HÆc tamen sathanas profanare non erubescit; cui placet iis uti ad exitium hominis, quibus summus Deo cultus offertur. Vult enim in suis congregationibus, ut ait Grillandus cap. 3. à Maleficis reddi expressum adorationis cultum per solemnia sacrificia; in quibus paramentis, luminaribus, orationibus, & aliis hujusmodi ritum divini cultus imitantibus utuntur. Quod probat mulieris Aquitanæ confessio relata à Florimundo de Raymundis Consiliario Burdegalense *in suo libro de Antichristo c.* 7. quæ coram Judicibus fassa est, in his sathanicis conventibus, quibus ipsa sæpiùs interfuerat, Missæ simulacrum exhiberi; & illum, qui illam peragit, casula nigra, cui nulla crux intexta, vestiri: loco hostiæ orbem ex rapa, tinctum fuligine elevari; & omnes ad illam elevationem clamare: *Magister adjuva nos*. Sic venenatos pulveres perfici, sortilegiique ministeria distribui. Idem enuntiarunt aliæ striges, asserentes, ad has impietates peragendas cum majori dæmonum applausu sacras vestes sæpiùs è sacrariis furto à maleficis auferri; atque in iis diabolicis ministeriis peragendis adhiberi. 765 Quas profanant, dum illas adhibent. 1. In ministeriis diabolo exhibitis.

§. III.

EAsdem profanant in suis incantationibus. *Nam*, ut ait Grillandus *c.* 5. *tract. de sortileg. capiunt frustula quædam indumentorum Sacerdotalium, aliorumque panniculorum benedictorum, quibus sacra mysteria celebrantur: sicut camisciæ, purificatorii, corporalis, tunicellæ, manipuli, amictus, lapidis sacrati, mappæ, altaris, patinæ, sudarii, calicis, & similium; atque ita omnia, vel istorum partem admiscere solent in sortilegiis amatoriis, adhibitis etiam nefandissimis precibus, & diabolicis verbis, ad turpes libidinis actus, tot sacramentorum & aliorum sacrorum perpetrantes abusum*. Hæc Grillandus. Quæ etiam profanationes in cæteris maleficiis locum habent. Non enim major est ratio, cur in amatoriis potiùs, quàm in venenariis, hostilibus, cæterisque adhibeantur. 2. In incantationibus.

ARTICULUS III.

Laicorum.

§. I.

766 Quæ sit supellex sacra Laicorum? AD suppellectilem sacram laicorum ea omnia pertinent, quæ ad pietatem excitandam, & fovendam non solùm personis cultui ecclesiastico dicatis; sed omnibus omninò fidelibus in Ecclesiis proponuntur: qualia sunt: Aqua Sancta præ foribus templorum intrantibus exhibita: Panis benedictus, qui Eulogiarum more in aliquibus locis diebus dominicis non communicantibus distribuitur: Ceræ formæ orbiculares, quas Agnos Dei vocamus propter Agnum in una facie impressum. Cereus paschalis sabbato sancto in honorem Christi resurgentis solemniter consecratus: Candelæ ad Sacrum hypapanthe, seu Purificationis festum benedictæ. Palmæ, & olivæ in dominica, quæ Palmarum vocatur, ad significandum triumphantis Christi Domini ingressum, & victoriam de hostibus reportatam, solemni ritu sacratæ, cæteræque res: ver. gr. thus, oleum, vinum, sal, cera, benedictionibus ecclesiasticis expiatæ, & cultui divino, usuique fidelium destinatæ. Quibus maximas inesse virtutes, aliàs ostendemus; cùm de maleficiorum Curatione divina, & Ecclesiastica proloqui dabitur.

§. II.

HÆc verò ad usum profanum, & diabolicum sortilegiorum, & maleficiorum transferri, & applicari à sacrilegis sathanæ ministris, testatur Grillandus *eodem cap. 5. supra citato*: cùm illa, sicut cætera sacra aliis maleficialibus rebus admiscent: ut quod in utilitatem christianorum consecratum est, in eorum ruinam cedat. Atque ita ex superioribus evidenter apparet, dæmonem extrema malitia rebus omnibus sacris abuti: nihilque esse tam Sanctum in ecclesiastico cultu, quod suo, & suorum ministerio violare, & profanare non tentet.

CAPUT II.

Profanis.

767 Dæmon rebus profanis abutitur. SI insensus humanæ naturæ hostis tam audax est in rebus sacris per suas incantationes violandis, quid non tentabit in profanis, quæ eò potiùs sathanicæ dominationi subduntur, quòd, sicut priores, non sunt speciali dedicatione divinis consecratæ obsequiis? Ideò per illas res atrociora molitur in hominum perniciem, quoquomodo illis, vel ut physica virtute pollentibus: vel ut signis ex composito institutis utatur. Quod magis patebit, si modum, quo illas in maleficiis applicat, consideremus: Sive sint Physicæ: Sive Artificiales: sive Mixtæ: ut totidem sectionibus explicabitur.

Sive Physicis. Sive Artificialibus. Sive Mixtis.

SECTIO I.

Physicis.

768 Res physicæ inanimatæ in maleficiis adhibentur. REmm naturalium, seu physicarum inanimatarum alias esse elementares, alias mixtas; & utrasque à maleficis labefactari, certum est. In iis nanque sortilegis compositionibus adhibent modò terram albicantem, rubescentem, flavam, friabilem, levem, ponderosam, pinguem, macram, varii saporis, odoris, & ef-

& efficaciæ, modò metallorum genera septem, videlicet, aurum, argentum, æs, electrum, stannum, plumbum, & quod domat omnia, ferrum. Aliquando scorias ex eis prodeuntes: aut eorum composita: ut auricalcum, lithargirum, chalcitem, calcantum, pondium, antispondium, anthimonium. Aliquando spiritus minerales, nempe sulphur, auripigmentum, seu arsenicum, sal armoniacum, & mercurium, seu argentum vivum omnium mineralium transformationum medium potentissimum. Nunc mineralia, quæ media corpora sunt inter corpora, & spiritus, qualia sunt: alumen, atramentum, vitrum obsianum. Nunc colores varios, cerusam, vermilionem, cinabrum, minium, ochram, sandaracum, sinopidem, purpurissum, cæterosque nativos, aut fictitios. Sæpius communium lapidum, & saxorum frusta, calcem, gypsum, tophum, silicem, cotem. Sæpius frustula marmoris varii generis, gagatis, caristæi: & ut plurimùm magnetis; immò (quamvis rariùs) gemmas, & lapides pretiosos. Virides, ut smaragdum, jaspim, topazum, prasium, chrysopazium. Rubros: corallum, onicem, sardonicem, succinum. Purpureos, amețistum, saphyrum, hiacynthum, cyanæam. Candidos, margaritam, galactitem, silenitem, cimediam. Nigros, achathem, egicillam, pyritim. Varios, oppalum, olcam, mitridalem. Chrystallinos, galiceam, ceraunium, iridem, dracontidem, & id generis alios. Nihil enim intactum relinquunt, quo jubente dæmone, non abutantur vel ut causa: vel ut signo. Et hæc omnia applicant: aut Attrita: aut Solida: sicut sequentibus articulis palàm fiet. Aut Attritæ Aut Solidę.

ARTICULUS I.

Attritis.

QUamvis solis inferni candidatis maleficiorum mysteria pateant; & difficile sit agnoscere, ex quibus rebus pulveres, & unguenta conficiantur; quorum vi, aut infirmitates: aut curationes inferunt; cùm ipsimet eorum distributores hoc sæpiùs ignorent; & tam pulveres, quàm unguenta à suis magistrulis malefica instrumenta in suis generalibus conventibus juxta cujusque officium administrantibus accipiant: ut testatur Petrus Binsfel. *Comment. in Titul. C. de malef. & mathem. L. Eorum quæst.6. concl.2.* Attamen si ex peritorum confessionibus, & illorum apparentia aliquid liceat suspicari, hæc omnia ex supra relatis rebus admixtis variis herbis, ossibus, aquis, vinis, oleis, cæterisque liquoribus venenatis conficiuntur. 769 Difficile est, res attritas agnoscere, quibus à maleficis pulveres & unguenta conficiuntur.

§. I.

PUlveres nanque alii sunt atri: cinericei: alii rufi: alii albi coloris. Primi præsentissimam necem afferunt. Secundi morbum faciunt. Tertii lenem infirmitatem inducunt. Quarti malum tollunt, & pro medicina applicantur; ita ut hæc pharmaca suis sic officiis, & viribus solo colore distinguantur: ut refert Remigius *lib.1. dæmonol. cap.2.* qui tamen optimè notat, vires illas non ex diversitate coloris, vel aliis qualitatibus emanare; sed ex dæmonis voluntate pendere. qualitas pulverum.

Quod probat ex eo, quòd. Primò idem pulvis oppositos operatur effectus, cùm ille, qui est albi coloris, si à striga ista respersus fuerit, medicinam facit, & sanitatem affert. In alterius verò strigis potestate infirmitatem, & morbos gravissimos causat. Secundò Cineritius, qui vulgò morbum non lethalem inducit; necandi tamen vim habet, ubi primùm à Veneficis post datum sathanicæ militiæ nomen usurpatur. Tertiò omnes illi pulveres impunè à Veneficis contrectantur. Quamvis enim virus habeant, quod certissimum corpori venenum infert per conduplicata etiam vestimenta penetrabile; attamen nuda eorum manus sine no-

sa illos tangit, spargit, distribuit: ita ut tuti, & illæsi maneant, dum pestem in alios transmittunt. Quartò immò ab omnibus aliis gestari; & attrectari possunt absque ullo nocumento, statim ac sortilegi in vincula conjecti societati dæmonis renuntiarunt. Quintò denique in iis solùm agunt, quibus malefici nocere desiderant, ut statim dicemus. Ex quibus omnibus apertè constat, quidquid fit in pulverum illorum aspersione, latentis dæmonis ministerio fieri; & sub minutula illa arena intus grassari eum, qui ad hujusmodi signorum applicationem operatur. Ideoque colores illos non tam esse diversos, ne in venenorum delectu malefici hallucinentur; & decepti unum pro alio sumant: quàm ut pactorum fides declaretur, & promissionum veritas elucescat: Et sic tales pulveres non causas esse; sed signa maleficii.

§. II.

770 Qualitas unguentorum. IDem dicendum de unguentis, quorum alia sunt alba, alia rufa instar bituminis, in quibus permixtæ metalli micæ, & simul luteæ, candidantesque guttæ interlucent: ut exemplo idem Auctor ostendit *lib.*1. *c.*3. Mariæ Albertæ, & Catharinæ Prævotiæ, quæ maleficii damnandæ, cùm rogarentur mala sua venena, si quæ fortè domi reliquissent, indicare; ne alicui illis vita functis fraudi esse possent; idque statim fecissent; allatæ sunt à Perquisitoribus ollæ duæ fictiles, in quibus tale unguentum bituminosum visebatur: Quæ colorum diversitas, diversarum rerum, quæ in istorum unguentorum compositionem veniunt, varietatem arguit; quam etiam signis ostendit. Nam si hæc in flammas iniicias, fulgorem, strepitum, nidoremque edunt, atque emittunt, qualem nulla res alia edere, atque emittere potest.

771 Quomodo utrisque utantur? 1. Occultè sex modis. Utrisque autem tam unguentis, quàm pulveribus malefici, & occultè, & efficaciter utuntur. Occultè quidem: quia insidiosissimis rationibus venena illa pulveraria, & unguenta spargere, & applicare noverunt; dum manus pulvere plenas, & inguine illitas habent, ut eorum usus sit magis expeditus, & ad omnem occasionem parati in promptu habeant, quo nocere possint. Hoc autem præstant: Aut infundendo in cibum, & potum: Aut corpori applicando: Aut leviter etiam in vestes ipsas spargendo: Aut virgæ medicatæ applicando: Aut per dæmones spargendo: Aut in itinere disseminando, quò transituri sunt, quibus exitium intentant. Iis sex modis ad dæmonis nutum illa dispensant; ut exemplis ab eodem Auctore petitis probare licet.

§. III.

772 *PRimo modo Nicolæa Morelia cùm venenum dedisset cuidam coquo Dynastæ ejus pagi, quem incolebat; ac morbus tantùm mortis expers esset secutus, & ob id durissimè à dæmone vapulasset, coacta fuit damno graviore eum afficere, & in ejus culinam advolare, ubi potionem, quæ dum fortè coquo parabatur ad sanationem, & in mortario miscebatur, mortifero pulvere à nemine conspecto inspersit; unde non post miser coquus extinctus est* lib. 2. dæmon. c. 9. *Huic affine accidit anno* 1645. *(nomen vici, ac diœcesis reticeo, quia sic expedit.) Quædam mulier satis læsæ famæ, dum tempore æstivo per agrum transiret, ubi Colonus quidam paleas metebat, & sitienti certam dedit potionem, quam secum in cucurbitula deferebat, qui aquam bibere sitim extinguentem opinatus, statim amaram, ac viscosam esse potionem animadvertit; ideoque à potu desistens mulieri dixit; quid est hoc tam amarum? Quæ ait, nil aliud esse, quàm aquam tinctam; sed ecce illicò conturbata sunt omnia viscera ejus, ac torqueri, lacerarique cæperunt, cor puncturis affligi, quadam febri insolita nullum servante periodum laborare; accessit ad me, qui dum benedictionibus sacris eum muniebam, meliùs se habebat; sed post aliquot horas iterum iisdem cruciatibus afficiebatur; Ad eum accessit illa vetula etiam non requisita, quæ se velle eum ab ægritudine liberare*

rare asseruit: ideoque praecepit, ut vestimenta sua inverteret, ac baculo percuteret: quia sic infirmitas recederet. At ego prohibui, ne faceret: cùm hoc remedium nec à Deo, nec ab Ecclesia, nec à natura ullam prorsus vim habere posset. Quaesierunt parentes signa maleficii, quo tempore statim mulier illa accurrit quaerens, quid facerent. Inventis signis fuerunt à me igne prius benedicto combusta; & interim aegrotus (ut mihi enarravit) maximos sustinuit cruciatus, & ferè sensibus fuit destitutus; ita quòd è lectulo, quo decumbebat, ampliùs surgere non potuit; sed semper proficiebat in pejus. Sibique videbantur viscera igne ardentissimo continuè flagrari, sitisque vehementissima illum affligebat; nec tamen aquam frigidam poterat libare: & quicquid aptum erat siti extinguendae, funditùs abhorrebat. Varia à Medico fuerunt adhibita remedia: ut medicinae evacuantes, vomitoria, pulveres cor roborantes, & caetera hujusmodi, sed omnia incassum. Cùm tandem miseriam morti esset proximus, Sanctissimis Sacramentis Confessionis, Eucharistiae, ac Extremae unctionis munitus: à parentibus, qui ex veneno ab illa muliere propinato moriturum existimabant, res fuit ad Judicem delata, qui statim missis suis satellitibus mulierem captam carceribus mancipavit: Quo facto, illicò ab aegroto maleficiato sitis ardor, adustio, dolores, torsiones, punctiones, caeteraeque afflictiones totaliter recesserunt; ac post paucos dies pristinae restitutus est sanitati.

Ubi videas quid operentur hujusmodi potiones venenariae, nempè, ad votum daemonis, qui cessat agere ad maleficiorum placitum, cùm ad manus Judicum deveniunt: ut latiùs ostenditur infra *tom.2. disp.*1.

§. IV.

Secundò Nicolaea Stephana Sanpaulina Dommartinense Castrum pestilentia repurgans, peracto opere, ut diutius remanere posset, Castellani uxorem placuit morbo aliquo distinere, nec mora adstans ad fores cubiculi sub praetextu reconcinnandarum collarii strophii plicaturarum, quas disturbatas esse dicebat, adducta per speciem officii ad collum manu, solertissimè excussit in ejus dorsum micas aliquas pulveris venenati, quem digiti tegebant. Ex quo illicò mulier membrorum horrore, & maximis doloribus correpta est. Remigius. Lib.3.c 3. *Eodem modo Alexia Drigaea illinitum maritum, dum dormiret, interfecit.* Lib.1.c.3. 773

Tertiò Benedictus Drigaeus vestes inficiendo, cui vellet, mortem inferebat lib.2. cap.8. *Et Alexia Belhoria neglecta ad epulum, ad quod tota vicinia in nativitate filii viri equestris convocata erat, non advertentibus qui asportabant, venenato pulvere puerum aspersit, & necavit* lib.1.c.2.

Quartò Franciscus Fellaeus, Margarita Vuarnia, & aliae striges, dum virga, seu joco obvios feriunt homines, quos perditos volunt, variis infirmitatibus cruciant. Ibidem *idem Auctor.*

Quintò Martha Margelatia Brindensis etiam absens per daemonem suum mortifero pulvere Nicolaum Carpentarium consperfit. Lib.2. cap.9.

Sextò Rosa Gerardina Stephanum obertum popularem suum in mortem congessisse fassa est; cùm ejus limen tali pulvere horis antelucanis conspersisset lib.2.c.8. *Eumque sortilegorum morem in facinore deprehendi timentium esse, recitat ibidem Odilla Boncuriana, venenatum pulverem in via disseminandi, per quam transituri sunt illi, quibus aliquid calamitatis moliuntur.*

§. V.

Efficaciter verò his pulveribus, & unguentis utuntur. Nam, ut plures maleficae apud eundem asseverant *lib.2.c.*8. nunquam hoc frustra contra aliquem tentant: praesertim si illud à daemone jussae sunt facere. Ideoque non solùm hominibus iis modis conatu nunquam irrito nocent: ut exempla superiora commonstrant; sed etiam pecudibus: ut aliis exemplis ab eodem Auctore relatis ibidem comprobatur. 774 *Efficaciter.*

Brogn. Alexicachon. Ff 3 Quae

Certis hominib. & bestiis

Quæ tamen ita peragunt, ut sparsus pulvis non quibuslibet, qui illum contrectant, aut attingunt, morbos, aut necem inferat; sed iis tantùm, qui à maleficis designati dæmoni indicantur.

Ita apud eundem Hubertula quædam Buxeriana, ut injurias à municipe illatas ulcisceretur, vaccas quinque, quarum proventu se suamque familiam sustentabat, veneno tollere statuit. Ne tamen in facinore deprehenderetur, si illud sua manu, aut virga patraret; cùm persuaderetur à suo magistellulo venenato pulvere pascua conspergere ad quæ frequentior pecoris erat appulsus; vereretur tamen striga, ne lues ad universum pecus, cui volebat parcere, perveniret: promisit dæmon intrà eum quinque vaccarum numerum futuram omnem noxam: idque eventus comprobavit: nam illæ solæ ex omnibus perierunt.

Certo tempore.

Immò juxta Grillandum *cap.3. de sortileg.* venefici ita pulveres, & unguenta temperant, ut morbos, aut mortem non statim afferant; sed intrà determinatum spatium decem, aut viginti dierum, mensis; aut trium, aut quatuor mensium, prout ipsi volunt: sicut ex multorum confessionibus didicisse se asserit. Quod ratio suadet: cùm hæc omnia maleficia arte præcipuè, & industria dæmonis componantur, & dæmoniaca virtute operentur.

§. VI.

775 Hinc diligentissimè observandum, maleficia per hujusmodi venena illata difficillima esse ad curandum: & quandoque ampliùs nullo modo, nisi per miraculum Dei curari possunt: ut testatur Binsfeldius *Comment. in Titul. C. de malef. & mathem. in L. Eorum qu.6. concl.5.* Ratio est: sicut mala aliquando ita periculosa, & inveterata sunt, ut nulla arte medicorum curari queant: ita etiam ob diuturnitatem maleficia hominis naturam, vel aliquod organum, aut membrum internum, putà os parvum, nervum, musculum, particulam hepatis, pulmonis, lienis, & cætera hujusmodi ita alterare, destruere, ac corrumpere possunt, ut impossibile sit ea curare. Non arte naturali; quia subjectum non est ampliùs dispositum ad suscipienda remedia naturalia: Non dæmoniaca, seu malefica virtute; quia cùm maleficus curet cooperante dæmone, qui impedimenta sanitatis removere debet mediis naturalibus: si ob diuturnitatem omninò natura destructa sit: vel membrum, aut organum aliquod corruptum, non poterit dæmon remedium afferre, nec à tali morbo ægrotum liberare: quia dæmonis potentia vires naturæ creatæ non excedit. Hinc sæpissimè audimus, quando incantatores, & malefici interrogantur, & consuluntur de morbis illatis (quod nullo modo fieri deberet) eis quandoque respondetur: quòd nimis tardè veniant. Nec tandem potestate ecclesiastica; quia hæc tantùm ordinatur ad dæmones eiiciendos è corporibus obsessis, ac locis infestis, ac maleficia destruenda, quandiù durant; At quando natura totaliter destituta est, vel aliquod organum, aut membrum est corruptum, non ampliùs durat maleficium; quia dæmon non est ibi præsentialiter, nec potestativè; sed remanet tantùm effectus maleficii, nempè malum per maleficium à dæmone illatum; quod cùm per vires naturæ, ac potentias creatas sit irreparabile, à solo Deo, qui omnia potest, per miraculum reparari potest.

ARTICULUS II.

Solidis.

§. I.

776

Quare res physicæ solidæ applicantur.

Sed non semper à maleficis res naturales, seu physicæ in suis incantationibus atteruntur, & rediguntur in pulveres; aut in unguenta liquantur: cùm sæpiùs solidæ applicentur: ut varii lapilli, saxorum frusta, calx, arena, arenatum, carbones,

bones, seu prunæ extinctæ, cineres, pulvis, sabulum, bacilla, lignorum frusta, clavi, acus, paleæ, & alia id generis instrumenta: quæ præcipuè adhibentur, cùm ad eos, quibus paratur exitium, facilis non datur accessus: aut maleficium in longum tempus protenditur. Tunc enim Venefici solent solidas diabolica ope hominibus infestandis diurno, & nocturno tempore applicare. Diurno quidem occultè ad illos accedendo absque eo, quòd ab aliis videantur. Nocturno verò præeunte dæmone, & januas, fenestrasque referante, petendo lectulos absque strepitu; & res maleficiales abscondendo in pulvinaribus, culcitris, cervicalibus; aut in vestimentis, pileis, & cingulis nullo aperturæ relicto vestigio. Vel illas occultando sub liminaribus ostiorum, puteis profundioribus, animalium stabulis, aut aliis locis obscurioribus, in quibus minus suspicio viget, talia latitare: ut sic longiori tempore maleficia perseverent; & personæ maleficiatæ diù crucientur. Quando Quo loco?

§. II.

Utrumque experientia approbat. Primum quidem: quia in culcitris, & lectis infirmorum ea reperiuntur, quæ sunt instrumenta maleficii, quibus ablatis, aut combustis, quandoque sanitas restituitur: ut inventa fuisse refert Codroncus *lib.1. cap.8. de morb. venef.* in lectulo filiæ. Vincentius Carrarius 2.*part. de Medico, & ejus officio*, in lectulo Sororis. Menghus *c.14 Fustis dæmonum* in lecto cujusdam nobilissimæ Viduæ apud Regium. Et alterius pueri nobilis apud Bononiam. Ab his inter multa, quorum fui testis oculatus unicum non dissimile referam. 777 Probatur experientia.

Anno Domini 1644. Civedini Vallis Calepinæ vici diæcesis Bergomensis quædam mulier ancilla cujusdam Dominæ Gandinensis vitæ probitate, ac morum gravitate perillustris fuerat affecta maleficio, ita ut in stomacho, capite, brachiis, cæterisque ferè corporis membris varios sustineret cruciatus, ab hera sua fuit coram me adducta, quâ diligenter examinata, ex signis certis cognito maleficio, tunc antiquorum Exorcistarum sequens morem, præcepi heræ, ut maleficii instrumenta diligenter perquireret; quæ sine mora inquirens, invenit in culcitra frustum casei, aliud saponi, clavor, varia grana, tres, aut quatuor pecudis costas cum aliquibus carnis coctæ reliquiis costis adhærentibus, acsi nuper ex eis carnem dentibus devorassent: aliaque plura vana, & ridicula. His igne benedicto combustis, solitis adhibitis exorcismis partim convaluit; sed non in toto; adhuc enim in capite ingentem quandam gravitatem cum vehementi dolore sustinebat. Tunc, ut accuratè etiam cervical perlustrarent, jussi: & egomet adfui, dum talia peragerent: in qua magna sabuli, nec non seminum cucumerum quantitas fuit inventa; sabuli facillimè capitis gravitatem, seminum verò dolorem ex instituto dæmonis significantium: quibus combustis, orationibusque ecclesiasticis ad Deum directis, pristinam consecuta est sanitatem.

§. III.

Hinc toties inculcant antiqui Exorcistæ eorum lectulos, pulvinaria, & culcitras expurgare, quos subest suspicio maleficio affectos esse: ut ipse Menghus in iis rebus exercitatissimus præstare solebat, cùm ad tales infirmos consolandos vocabatur. Secundum etiam patet experimentis: cùm sæpiùs hujusmodi signa in stabulis, & puteis reperiuntur; sicut in facto accidit Comiti cuidam Vvestratiensi, de quo Auctores Mallei Malefic. p.2. q.1. 778

Hic enim, cùm elegantem, & nobilem duxisset uxorem per tres annos matrimonium consumare non potuit; donec didicit à Concubina, vetulam quandam ipsum maleficio affecisse; & in signum ollam certas res maleficiales continentem in putei media curiæ palatii existentis fundum immisisse; ut quamdiù ibi remaneret, tandiù impotentia

duraret. Qua olla sublata, concrematisque rebus illis, potentia deperdita Comiti, gaudente Comitissa, restituta est.

779 Sed hoc clariùs, & manifestiùs apparet in ordinariis ligaminibus, per quæ matrimonio conjuncti ad actus conjugii frequenter inidonei fiunt. Ad hoc enim inter infinitos ferè modos, quibus utuntur malefici, hic ordinarius est: Ligulam prolatis quibusdam verbis, nectere; quæ quamdiù sic innodata remanet, impedit, operante dæmone, ne mulieres viris: aut viri mulieribus debitum conjugale reddere possint; quamvis ad id omni conatu enitantur. Idem dicendum de laminibus æreis, & pluribus simili materia compactis, magicisque characteribus inscriptis, quæ quamdiù sub domorum liminibus, stabulis, agris, aliisque locis defossa, & abscondita perseverant, tandiù maleficium perseverat. Ex quibus videas, res naturales tum attritas, tum solidas in sortilegiis ab incantatoribus adhiberi.

SECTIO II.

Artificialibus.

780 *Artificialia Alia operariorum, Alia Maleficiorum.*

TAnta est malitiosa dæmonis versipellis industria, ut nihil ferè sit in rerum natura, ex quo materiam maleficarum operationum non assumat. Non enim rebus solùm naturalibus, & physicis utitur; verùm etiam artificialibus, quæ duplicis sunt generis. Nam alia fabricantur ab operariis mercede conductis: Alia à maleficis nequitia compulsis concinnantur.

Uteraque adhibita in maleficiis.

Prima sæpiùs in sortilegiis adhibentur; ut videtur in facto mulieris illius, de qua Delrius *lib.6. cap.2. sect.1. q.3.* quæ cùm impudicè versaretur cum viro quodam, à quo se posteà derelictam videbat. Ut illatam sibi, ut putabat, injuriam ulcisceretur, incantationem fecit super seram clausam, quam in puteum quendam misit, & clavem similiter in alium puteum; & sic illum reddidit impotentem ad matrimonii consummationem, quod cum alia muliere legitimè contraxerat.

Secunda etiam ab illis frequentiùs adhibentur, ut constat experimento. Sed quia utraque ferè sunt sine numero; quis enim tot variorum operum modos, qui ab operariis, & sortilegis perficiuntur, valeat enumerare? omissis aliis omnibus, de duobus solùm totidem articulis differere lubet, nempè Annulis, & Imaginibus, quæ inter artificialia Maleficorum opera nobiliores partes tenere, & efficaciori pollere virtute, ipsimet concedunt, qui illa fabricant.

Præcipuè Annulis & Imaginibus.

ARTICULUS I.

Annulis.

§. I.

781 *Declaratur nostra sententia circa annulos.*

VIrtute cælesti magos mira posse perficere in prima disput. de Deo *nu.*21. Hermetem Trimegistum *apud Augustinum lib.*8. *de Civit. Dei cap.*23. ex duplici fundamento censere, docuimus; atque adeò videri posse illos ad certum stellarum situm annulos, & imagines ad aliquos effectus producendos fabricare. Quod ex annulis Apollonii Thyanæi, Gygis, & aliorum; atque auctoritatibus Marsilii Ficini, & Francisci Victoriæ *Relect.*12. *de Arte magica* verisimiliter insinuavimus. Non tamen ea fuit mens nostra illud approbare; ut inibi scripta satis apertè demonstrant. Multò minus Magorum, & Maleficorum sententiam, & praxim confirmare, qui suis annulis, characteribus, & sigillis miram vim inesse contendunt.

Explicatur magorum. 1. Sententia.

Hæc est eorum sententia. *Vultus cælo inferiores juxta Ptolomæi axioma vultibus cælestibus subjacere; atque ita ursos omnes, canes, scorpiones, pisces, & hujusmodi animalia, quæ*

quæ terrę, marisque finibus aluntur esse subjecta ursę, cani, scorpioni, piscibus, & cęlestibus animalibus. Nullam esse imaginem stellarum, & constellationem, quę in cęlis ab Astronomis collocantur, cui peculiaris efficacitas non inhęreat ad producendum aliquem effectum insolitum. Planetas, & stellas in terrestres imagines influere, si auro, argento, gemmis, & cęteris metallis imprimantur in sympathia quadam naturali rerum inter se similium; inquantum hę figurę adamussim invicem coaptantur. Unicuique metallorum speciei; unicuique ętati hominis; unicuique qualitati inducendę: unicuique corporis membro, & parti singularem planetam prędsidere; & ejus figuram, si illi metallo apposité inscribatur, mira perficere. Tandem metallicos annulos hac figura insignitos, & ad debitum cæli, stellarum, & constellationum situm fabrefactos vim ab illis excipere; & per illam mirabilium peragendorum potestate pollere.

Huic sententiæ similis praxis accedit, quæ talis est: 2. Praxis.

Cùm aliquid perficere volunt, metallum planetę illi conveniens sub ejusdem planetę dominio sumunt. Tum quosdam characteres, & imagines insculpunt. Aliquando in fronte: aliquando in tergo: modò lęva, modo dextera manu: nunc capite deorsum: sursum efformato. Denique ad certum illum cæli situm annulum fabricant, in quo putant recipi corporis cęlestis influxus, & virtutem. Iisque sic fabricatis se insolita peragere posse jactando asseverant.

Hanc doctrinam præter Ptolomæum sustinent Aphrodisæus, Porphyrius, & alii Platonici: Ex recentioribus Pomponatius, Ficinus, Dulcis, & Antonius Mizaldus *in Centur. memor. c. 3. q. 1.*

§. II.

SEd has jactabundas assertiones nugaces esse, quis non videat? Cælum nanque causa est universalis, & indeterminata, quæ universalem, & indeterminatam virtutem omnibus sublunaribus impertitur, per quam indirectè tantùm, & mediatè particularibus agentibus cooperatur. Nec potest immediatè cum causis particularibus ad agendum concurrere. Ex quo sequitur, cùm in unam partem corporis, aut alterius rei influit, etiam non posse, quin simul in aliis influat. Unde non valet iis imaginibus vim illam singularem, & admirabilem tribuere; sicut nec cæteris rebus; quæ si viribus singularibus inter se differunt, non illas à cælo mutuantur, quòd unam, eandemque qualitatem omnibus imprimit, & unaquæque pro sua facultate actiones viribus convenientes exercet; sed illas à seipsis possident: quia uniuscujusque naturæ singulari insunt, ut testantur Anton. Mirand. *l. 22. singul. cert.* Georg. Venet. *Cant. 1. l. 2.* Veracruc. *l. 1. Meteor.* Valesius *de sacr. Phil. c. 31.* Medina *l. 2. de recta fide in Deum c. 1.* Buccaferreus *in 2. de cęlo.* Qui omnes asserunt, cęlos, & astra in hæc inferiora nullos habere influxus præter lucem, & motum; vel potiùs influentias quidem agnoscunt à motu, & lumine realiter distinctas: per quas non calorem (hunc enim motu, & luce producunt) sed alias elementorum qualitates etiam gignunt, quarum in rerum corporearum temperamentum vis est aliqua. Sed addunt, hanc potestatem certis limitibus coerceri. Nam si res inanimas, mixta, ac viventia imperfecta, quando nascuntur, ex putredine, gignunt, hoc fit per accidens, scilicet, quando particulares causæ materiam sic disposuerunt, ut sit semen aptum viventis, tunc enim huic temperamento cæli, & astra suo influxu majorem calorem largiuntur, & illud perfectius reddunt. Si verò ad perfectioné viventiũ generatione concurrunt, hoc tantũ fit, causam particularem ejusdem speciei cum re genita coadjuvando. Quo sensu sol, & homo hominem gignunt. Si autem aliquid in excitandis affectionibus, & inclinationibus tribuunt, hoc agitur mediante corporis dispositione, & temperie, quas affectiones sequi solent; Ideòque non illa excitare; sed nonnihil inclinare salva arbitrii libertate dicuntur, ut habetur *26. qu. 5. cap. Non liceat Christianis.* Confirmat Glossa, & sustinet Scotus *in 2. sent. dist. 14. q. 3.* Undè ergo cæli, & astra hanc virtutem expiscantur? Aut quomodo illam annulis, & imaginibus astronomicis, cæterisque artificialibus tribuunt, cùm illa careant?

782 Utraque tanquàm nugax reiicitur variis rationibus.

§. III.

§. III.

783 SEd supponamus, cælos, & sydera aliquam virtutem excellentem possidere: quomodo illam imaginibus; annulis, cæterisque artificialibus communicare possunt? Cùm enim actio, & passio in illis tantùm rebus reperiantur, quæ ad idem genus pertinent, ut docet Arist. 1. *de Gener. & Cor.* & nos latè explicamus infra *tom. 2. disputat.* 1. & 2. Sequitur, corpora naturalia in artificialia, quatenus artificialia sunt, agere non posse. Et ideò non cælos influere in has imagines astronomicas: cùm nulla sit illarum cum cęlo neque secundùm naturam, neque secundùm motum, neque secundùm qualitatem convenientia. Resque naturales, sicut sine figuris tales influxus recipere non valent; ita nec posse, cùm figuris insigniuntur.

Et certè quid, vel ad influxus recipiendos, vel communicandos possunt figuræ cælestes, quæ sunt planè fictitiæ, & quædam entia rationis à Philosophis excogitata, ut stellas adinvicem inter se distinguere possent? Quis enim tam hebes unquam inducat in animum, veros esse in cęlo leones, canes, ursas, serpentes, scorpiones, pisces, capricornos; & quod magis mirum est, crateres, coronas, naves, casiopæas, pegasos; & non potiùs credat, hæc tantùm ab Astronomis imaginari, qui certis stellarum numeris hæc nomina ad placitum imposuerunt, ut certa, & distincta de illis posset haberi notitia? At figuræ fictitiæ, & imaginariæ nullam habere virtutem certum est: quia *non entis non datur actio, aut passio*; ideòque nec effectum producere, nec influxus recipere à cœlo, immò nec ab ipsa arte; cùm ordinem solùm, compositionem, & figuram tribuat, quæ agendi principia esse non possunt, ut diffusè explicabitur infra *tom. 2. disputat.* 1. *num.* 294. *& sequentibus*.

§. IV.

784 DEmus tamen iis assertoribus, omnes stellas, & constellationes hac insolita non carere virtute, & singulas habere vim illam mirificam ab ipsis excogitatam; constans est, & indubitata Mathematicorum, & Astronomorum sententia stellas, maximè quæ oculis ampliùs patent, magnitudine, & amplitudine totam terræ vastitatem superare. Quod cùm certum sit; quomodo ingentium siderum virtus in tam parvam, & singularem figuram, qualis est annuli, coarctari, & restringi poterit, ut etiam per alias res plurimas, nedum tali insignitas, diffundatur?

Demum quis tales siderum, & imaginum vires, sympathias, actiones, & passiones iis assertoribus revelavit? An aliquis de cælo demissus venit ad illos annuntians hæc mysteria? Certè asserere non audebunt. An fortè didicere à Chaldæis, Ægyptiis, Platonicis, & aliis, qui hæc figmenta suis scriptis inseruerunt? At quis hæc istis enuntiavit? Et quibusnam acceperunt; primò eum, qui annulum habuerit Lunæ impressum effigie, votorum compotem fieri? Qui Veneris, amabilem, Qui Martis, invictum? Qui Solis, opulentum? Qui Jovis gratum? Qui Saturni fortem? Qui Mercurii sapientem? Secundò si fuerit insculptus Cancer, Scorpio, & Piscis, eum proclivem esse ad iniquitatem, levitatem, mendacium? Si Virgo, Taurus, Capricornus, religionis amplectendæ avidum? Si Gemini, Libra, Aquarius, amicum fidum, legum tenacem, & concordiæ studiosum fore? Si aries, leo, vel Sagittarius, gratum, & gratiosum omnibus? & id generis dogmata, quibus tota astronomica, & astrologica scientia, praxisque tanquam fundamentis innititur?

§. V.

§. V.

QUare concludendum est, hæc omnia meras esse nugas. Et si aliquando talium annulorum & characterum usum effectus aliquis insolitus sequatur, ut contendunt illorum fabricatores, non annulis, & imaginibus tribuendum esse; sed dæmoni, qui iis operationibus hoc mentibus conatur inserere, cùm hæc singula, ut signa maleficii apponuntur. Quod magis confirmatur ex ritibus tum superstitiosis, tum sacrilegis, qui in horum annulorum structura adhibentur. Superstitio est, quando talis effectus desideratur, in tergo figuræ characterem inscribere: si contrarius, in fronte sigillum capite modò deorsum, modò sursum fodere. Characterem aliquando dextera, aliquando leva manu exarare. Sacrilegium est, hos annulos Angelis, & Sanctis Gabrieli, Raphaeli, & Zachariæ tribuere. Blasphemia, dum hosce Sanctos fingunt nefariè magicis initiatos. Et summa impietas, illas imagines, & annulos baptizare, exorcizare, consecrare, aut potius execrare; ut faciunt isti astrologō-magi, qui à Summis Pontificibus Sixto V. *constit. Cæli, & Terræ Creator.* ab alia Urbani VIII. roborata, quæ incipit: *Inscrutabilis*, refelluntur: *Et c. Non liceat. 26. q. 5.* Burcardo *lib. 10. c. 3. ibi.* & Ivone *part. 11. c. 40. in c. eodem.* à Patribus D. Basilio *in Hexameron*, Tertulliano *lib. de Idololatria ante medium*. Theologis D. Bonaventura *1. par. Centiloquii*. D. Thoma *2. 2. q. 96. art. 2. lib. 4. contra gentes c. 104. & 105.* Joanne Gersone *in 1. p. in tract. de erroribus circa artem magicam*, Silvestro *verb. Superst. q. 10.* Cirvelo *de superstit. par. 3.* Contrado Voimpina, Vairo, Anania, & aliis. Jurisperitis Martino de Arles *lib. de superstitione*, Grillando *de sortilegiis c. 5.* Oldrato de Ponte *consil. 210. incipit: Regularis habet traditio*, & Medicis Codronco *lib. 3. de morbis veneficis cap. 1.* Bokelio *lib. de Phyltris c. 1.* ab iis omnibus jure meritò reiiciuntur. 785 Concluditur effectus annulorum, si qui sunt procedere à dæmone.

ARTICULUS II.

Imaginibus.

§. I.

IMaginum, quibus superstitiosi, & sacrilegi homines utuntur, duo sunt genera: ut docent Laurentius Ananias *lib. 4. de natura dæmonum c. 11.* & Binsfeldius *comm. in tit. C. de malef. & Math. in L. Multi q. 3.* Aliæ Astronomicæ, sivè Astrologicæ appellantur, quæ ex astrorum conficiuntur aspectu, & ex cœlorum influentiis pendent, nec ad rem conferunt, nisi ex preciosa materia, auro, argento, & gemmis conficiantur, diùque corpori adhæreant, de quibus modò non loquimur; cùm idem de illis judicium ferendum sit, ut de annulis astrologicis. Aliæ necromanticæ vocantur, quæ in vili, vel nobili materia, neglecta siderum observatione, cuduntur, & sine contactu corporeo, qui annulis necessarius est, suum consequuntur effectum. 786 Duo genera immaginum.

Hæ verò, ut ait Grillandus *tract. de fortil. c. 3.* à maleficis ad sacrificiorum loca portantur, ubi certis cæremoniis nostras adumbrantibus cum quibusdam verborum formis, quas referre non permittit honestas, in nomine Beelzebub baptizantur, tum postulante malefico à dæmone effectum, quem personæ repræsentatæ inferre desiderat, igni composito adhibentur. 787 Quomodo necromāti ce formentur, & adhibeantur.

Si excitando amori dedicentur, completis sacrificiis, & adhibitis nefariis precibus prolatisque turpibus verbis, illas ad ignem malefici admovent: suum pectus aperientes, & rogantes, ut quemadmodum imago hæc igne consumitur, & liquescit, eodem modo cor mulieris talis, aut talis viri amore ardeat. Ad Amorem.

Si ad lucra, divitias, honores, & id generis commoda destinentur, capsis ligneis, aut phialis vitreis includuntur reservandis ab iis, qui talia consequi desiderant, ut probant Paredrius phiala inclusus Advocati Burdigalensis, & Virunculus Ad lucra?

Man-

Mandragores ater, & situ pædoreque obsitus, longo capillitio; sed imberbis capsulæ in modum sandapilę efformatę obserratus cujusdam Belgę Licentiati. De quibus Delrius *lib.4.c.2.q.6.sect.4.disq.magic.*

§. II.

Ad infirmitates.

SI ad infirmitates diuturniores, acutosque dolores immittendos concinnentur: Aliquando supponuntur lectibus, aut pulvinaribus, & culcitris includuntur, ut patet ex eo, quod refert Hieronymus Menghus *in fuste dæmonum c.14.*

Quædam mulier nobilissima, cùm in Civitate Regii anno 1575. incurabili morbo detineretur: nec minimum sentiret solatium ex tot remediis, quibus ex Medicorum præscripto utebatur, jubente dicto Patre Mengho, lectus, in quo jacebat ægrota, expurgatus est; in quo cunctis admirantibus inter alia instrumenta maleficialia imago ex plumis miro modo ad instar hominis fabricata, & omnibus membris, capite, brachiis, manibus, pedibus, cruribus ex eadem materia aptata reperta est: qua sublata, infirma statim salutem recuperavit.

Aliàs in aliqua domus parte absconduntur: ut accidit in oppido Iisburg, ubi, sicut narrat Sprengerus *Mallei tom.1.par.2.q.1.c.12.*

Mulier quædam ventris dolores intensos, & acutissimas torsiones patiebatur à latere sinistro versus dextrum: & vice versa, quasi duo gladii essent pectori infixi. Nec sanari potuit, donec sortilego quodam maleficium detegente, super limen ostii domus in quodam foramine reperta est imago cerea in longitudine unius palmi undique perforata, & ex adversa per latera duas acus habente ad modum, quo infirma puncturas sentiebat; quam mibi alia mulier malefica reposuerat.

Sed sæpiùs domi à maleficis reservantur, ubi lento igne torrentur: Vel gladii, ensis, & acus puncturis perforantur: ut eodem tempore, quo ministri diaboli similes actus exercent, persona repræsentata torqueatur. Hoc confirmat memoranda Duffi Scotorum Regis historia apud Boethum *l.11 rerum Scoticarum*, qui longo morbo detentus iteratos cum doloribus summis sudores patiebatur, quo tempore in extremis Regni finibus cerea ejus statua à duabus maleficis ad ignem torquebatur, ut fusè descripsimus *supra disp.3.* Ad has imagines reducendæ sunt illę figurę, quę carbone, vel alio colore in terra, vel in pariete describuntur, vel ad mortem inferendam, vel saltem infirmitatem gravem inducendam; ut illa de qua supra *disp. 1.nu.139.in fine.*

§. III.

788 EX quibus omnibus plusquam manifestò constat has omnes imagines non naturali virtute; sed institutione, & operatione dęmoniaca suos effectus sortiri, ideòque non causas esse; sed signa maleficiorum, quę ipsis mediantibus perficiuntur. Quod testatur Universitas Pariensis *in articulis determinatis contra superstitiones in art.21.* his verbis: *Quod imagines de ære, plumbo, vel auro, de cera alba, vel rubea, vel alia materia baptizatę, exorcizatæ, & consecratæ, seù potiùs execratæ secundùm prædictas artes, & sub certis diebus, habent virtutes mirabiles, quæ in libris talium artium recitantur.* Error in fide, & philosophia naturali, & Astronomia vera. Cùjus articuli sensus est, quòd tales res, & imagines ex natura sua non habent naturalem vim ad effectum; sed effectus sequitur ex ministerio dęmonum. Quam veritatem sustinent Joannes Gerson *loco citato,* Alphonsus Castrensis *lib.1. de justa hæreticorum punitione c.15.* Auctores Mallei *1.p.q.5.* Cosmus Philiarchus *lib.3. p.2.de off. Sacerdotis cap.8.in 1.præcepto.* Silvester *ver. maleficium.* Juristę Salycetus, Angelus, & alii *in L.Multi. C.de malef.& Mathem.* Martinus Arles, Grillandus, Oldratus de Ponte, Binsfeldius, & alii omnes supracitati.

S E-

SECTIO III.

Mixtis.

NOn cessat his maleficiis supra relatis sævire sathanica malitia, quæ ad atrociora mala hominibus invehenda progreditur; cùm mixtim res tùm naturales: tùm artificiales quantumvis magnas, & solidas ad suorum placitum in virorum, & mulierum corpus immittunt. Videas enim sæpiùs maleficio affectos per os, aut imam corporis partem eiicere ossa, pannos, setas, cornu lucernæ, capillos glomeratos, lanuginem, lapides, ligna, saxa, frusta vitrorum, acus, cultros, clavos, & alia ferramenta; immò serpentes, lacertas, & similia. Quod plures fieri posse non credunt: quia ista vel pèr oesophagum: vel per anum, aliamve corporis partem absque illius vulneratione, vel sensibili saltem læsione transire nequeant. Ideòque duas opiniones circa tales immissiones, & emissiones commenti sunt. 789

Mixtis dæmõ utitur, dum res naturales & artificiales aut immittit in corpora: aut ex eis emittit.

Prima est hæc: Omnia, quæ evomuntur, & eiiciuntur, non esse species verè naturales: sed apparentes tantùm; totumque, quod in istis ejectionibus agitur, dæmoniaca ope præstari: atque ita esse meras illusiones ab hominis hoste confictas. Quod ex eo probant: quia si illa biduum, aut triduum reserventur (ut se reservasse, asserit Grillandus, qui hujus opinionis est *lib.2.de sortileg.q.3.num.*27.) omninò liquescunt, & in sua forma pereunt. Ex quo argumentum opinandi desumunt, hæc non esse naturalia: quia si talia essent, in sua pristina forma remanerent, nec corrumperentur, maximè ferrum, & lapides propter naturalem eorum duritiem. 790

Secunda res illas tanquam veras species, & naturales agnoscit; non tamen vult illas verè, & realiter ex corporibus reiici; sed dæmonem in ipso vomitu, vel dejectione aliundè cito, & invisibili modo delatas ità immiscere, & abscondere, ut cum vomitione, & aliis excrementis eductæ esse videantur. Si enim agyrtæ, & præstigiatores circumstantium oculos ita perstringunt, ut sibi ferrum in jugulum adigere, lanceam in ventrem condere, pectus ense transverberari videantur. Quid dæmon non poterit suis illusionibus, quas peragere novit, & cautiùs, & subtiliùs? 791

Utraque certè illarum opinionum probabilis est: & has ejectiones à præstigiatore infernali his duobus modis fieri, non est à ratione alienum. Quia tamen multorum diligenti, & oculari inspectione compertum est, similes materias verè è corporibus excisas, & emissas, & posteà multis mensibus, & annis integras conservata fuisse, infirmi est intellectus, in eis, quæ multis ad sensum patent, omnia ad deceptionem referre; ideò veras esse species naturales credendum est: accedente maximè plurium Doctorum testimonio, qui sic experientia ipsa edocti censuerunt, sicuti egomet diù servavi lapides, & alia, de quibus infra. 792

Hoc autem cùm sit inter omnes à sortilegis morbos illatos prodigiosissimum, & insigne maleficæ actionis opus, videndum, quomodo illa in corpore Generentur: Immittantur, Retineantur: & Egerantur: ut sic totius opinionis series totidem articulis elucescat.

Ideòque quæritur, quomodo Generentur, Immittantur, Retineantur, Egerantur?

A R-

ARTICULUS I.

Generatis.

§. I.

793 Plura in corpore vi naturali generantur.

EX iis supra relatis plura, ver. gr. glomos pilorum, capillos, lapillos, oscilla conchylia, generari naturaliter posse consentiunt Galenus *lib.2.ad Glaucum*. Celsus *lib.5.c.6.* Ætius *lib.16.c.*100. Levinius Lemnius *lib.3.de occultis naturæ miraculis cap.*40. Alexander Benedictus *lib.2.& 3. Anatom.* Antonius Benivenius *lib.de admirandis morborum causis cap.*3.18.24.94. Et ipsamet experientia docet, in multis, qui vel longa infirmitate detenti, vel gravi ulcere fatigati talia foras emittunt, quę intrà ex prava humorum corruptione; & ex ulcerum putredine coaluerunt; atque in malè affecto stomacho, & vitiosis renum regionibus, aliisque corruptis viscerum sinibus generata sunt. Patet in calculo laborantibus, aut iis, qui diutiùs nodosam tulere podagram similibus morbis detenti fuere: ex quorum ventriculo lumbrici, renibus calculi, articulorum juncturis lapilli, & calx, aliisque corporis partibus similia post acutos dolores, & duras torsiones prodeunt. Idemque accidit in sordidis ulceribus, ex quibus teste Levinio *loco citato*, ungues, pili, testulę, officuli, lapidum fragmenta sępissimè eruuntur. Quare non est prudentis viri, neque boni christiani, ut vult Binsfeldius *Comm.in Tit. C.de malef.& Mathem. q.7.concl.2.in L.Eorum* statim ac tales ejectiones fiunt, illas in dęmonem referre, & attribuere maleficio: cùm natura mira operetur; quę ideò diabolica opera esse censentur, quia eorum causa, & modus, quo peraguntur, ignoratur.

§. II.

794 Majora virtute dæmoniaca.

QUòd si hęc naturę laborantis decursu in intimis corporum recessibus generari possunt; quantò magis si dęmonis accedat operatio; qui, cùm sit substantia spiritualis, & spiritus quantitatis corporeę expers, ex sua insita vi in quodlibet corpus se invisibiliter insinuare: humores vitiosos exagitare: noxios spiritus excitare: potentias corrumpere: facultates inficere: meatus obstruere; instrumentorum structuram solvere, partium unitatem separare: putredinem inducere: & ex illa res varias compingere, coagulare, & ad libitum efformare potest? Quod facile est illi, qui scientia, & potentia tantum valet, quantum valere integris disputationibus demonstravimus. Et qui sciens, & potens est multa per motum localem efficere, etiam rebus naturalibus uti potest; ex quarum applicatione talia in locis ad hoc aptis formari consueverunt. Scit enim admirandas rerum facultates ignotas hominibus sympathiam, antipathiam, & modum, quo applicari, & temperari debent, ut optatum consequatur effectum.

795 Sed plura sunt, quæ generari non possunt ideò que ingeruntur.

Sed quia multa sunt ex his rebus egestis, quę naturaliter in corpore humano ex aliqua putrefactione generari nequeunt. Quis enim inducat in animum, cultros, forcipes, clavos, & hujusmodi artificiosè facta, ex putrefactione posse prodire; atque calorem naturalem in intimis ventris recessibus metalla gignere, humores ad certam artificiosam dispositionem coagulare, & fortuitò laboriosam opificam industriam in talibus concinnandis imitari? Ideò dicendum est, talia in corpus ingeri eo modo, quo sequenti articulo declarabitur.

A R-

ARTICULUS II.

Ingestis.

§. I.

TRibus modis has res solidas, & quantitativas in corpus humanum à dæmone immitti posse putant Doctores; Ex quibus Lectoris erit eum eligere, qui ipsi magis arriserit. 796 Tribus modis hęc solida in corpus immittuntur Primus.

Primò per extensionem, & occlusionem pororum; qui ità dilatantur ab illo, ut hæc duriora inseri possint. Rursumque iis insertis ità clauduntur, ut hujusmodi hiatus nullum posteà vestigium remaneat. Sic ajunt, qui hunc modum approbant post Paracelsum primum ejus inventorem *lib. de occulta Philosophia*: Fulminis radium poros vaginæ penetrare; ferrumque, & ensem liquare sine ejusdem vaginæ læsione. Eademque ratione manum, quæ in profundum aquæ lapidem recondit, dum retrahitur nullum signum relinquere, quo via discerni queat, per quam lapis in aquam penetraverit.

Attamen hic modus à pluribus reprobatur, ut à Binsfeldio *Comment. in Titul. C. de malef. & Math. in L. Eorum. q. 7. concl.* 4. & Delrio *lib.* 3. *par.* 1. *q.* 4. *sect.* 6. *disquis. magic.* eò quòd supponat, Vel dari penetrationem corporum, quam à Deo solo perfici Philosophi melioris notæ contendunt; Ità ut res illæ solidæ, crassę, & dura corpora, & dimensiones corporeas penetrent. Vel ingentem quandam pororum dilatationem etiam in partibus corporis non raris, quam incredibilem asserunt: quia pori ita angusti sunt à natura, ut præter tenuissimum liquorem, & sudorem, nullam substantiam solidam emittere, nec sine insigni læsione, & cutis, carnisque scissione crassas, duras, solidasque materias admittere valeant.

§. II.

NEque huic sententiæ favent allata similia, quæ dissimillima esse patet. Fulmen etenim, cùm sit subtilissimum, & tenuissimum, ea naturali virtute præditum est, ut non eodem modo omnem materiam lædat: quia lapides, ferrum, æs, & similia, quæ ob duriciem ei resistunt, consumit, dissipat, conterit. Tenera verò, mollia, rariora, & quæcunque sunt cedere facilia, sine læsione transmittit: ut videtur in homine ab ipso percusso, cujus ossa nullo vulnere exteriùs apparente contrita remanent. Et in crumena integra, & in nullo læsa, etiamsi pecunia intus conflata, & consumpta sit, ut tradunt S. Isidorus *lib.* 13. *Ethymolog.* Seneca *lib.* 5. & 6. *naturalium quæst.* & Plinius *lib.* 2. *hist. natural.* At res illæ maleficæ, quæ spissæ, duræ, & solidæ sunt, minimè posse seipsas per poros insinuare. Ita aqua, quæ liquida est, humida, tenuis, fluitans, cujusvis rei cedens loco, apta est vi sua statim coire, & reuniri, aliud solidum corpus admittere, & educto subito coadunari; quod de corpore humano dici non potest. Cùm enim sit solidum, non dividitur sine sensu, & dolore: neque sine longiori remediorum applicatione conjungitur. Unde concludunt, imaginarium esse, & à naturali ratione alienum, talem pororum extensionem comminisci: quærendus ergo talis modus, qui sit. 797 Secundus.

§. III.

SEcundò per divisionem eorum, quæ ingerenda sunt. Asserunt enim Silvestri Prieratis sectatores, dæmonem res solidissimas dividere, & comminuere in partes minutissimas, etiam instar pulveris; tum illas sic in minuta quantitate sensim im-

immissas, & ingestas iterum unire, & compingere; atque in pristinam formam, & molem restituere; idque tam citò, & subtiliter, ut astantium oculi talem operationem ob nimiam ejus subtilitatem, & celeritatem advertere nequeant; & ità putent eas res integras immitti, quia divisionem, & compositionem advertere non potuerunt. Hoc autem illi promptum esse facere probant ex imperio, quod, Deo permittente, in naturam, & res naturales exercet. Si enim potest (modò non prohibeatur à superno Numine) valles in mirandam altitudinem excitare: montes in profundissimas voragines deiicere: sistere fluviorum impetum: arbores, & vegetantia producere, ac ferè omnia, quæ in hoc mundo inferiori continentur: ut testatur Remigius *lib.3.c.1.demonol.* sursum, deorsum vertere; cur non poterit instrumenta illa solida integra dividere: divisa reunire; maximè cùm videamus ferrum igne emolliri, liquefieri, & denuò in pristinum rigorem indurescere sola vi qualitatum, quas imbecilles hominum manus administrant? An non poterit citò facere, quod faber ferrarius tardiùs præstat? cùm certum sit, illum vigere scientia, & potentia incomparabili; posseque facillimè, citissimè, & efficacissimè, si cubi opus est, activa naturalia applicare, quæ ad prætensum effectum producendum conducere novit. Et sic ferrum, stuppam, ossa, lapides, testas, & alia, quæ sua quantitate excluduntur, pro nutu coarctare, extenuare, in atomos imminuere, & rursus ubi sunt immissa priori figuræ restituere?

§. IV.

798 *Tertius.* TErtiò per carnis vulnus citissimè apertum, & consolidatum, per quod materia dura introducitur. Dicunt etenim; qui hunc modum comperierunt, ut Binsfeldius *in suo Comment. loco citato conclusione 6.* dæmonem sua subtilitate scientiæ, & potentiæ virtute homini somnum profundissimum immittere posse: ut Medici, & Chirurgi facere consueverunt, cùm naturalibus, & soporiferis herbis, vel poculis eos sopore demergere satagunt, quibus aliquod membrum abscindere decreverunt; ut soporati dolorem non sentiant. Tum sopore immiso, & adempto doloris sensu; scissione carnem dividere. Quod eò meliùs novit, quantò Chirurgos omnes, & Medicos peritia superat. Et post factam sufficientem carnis divisionem, materiam duram, & solidam immittere. Dehin aliis naturalibus, & efficacibus remediis brevissimo tempore vulnus consolidare; ita ut nulla cicatrix, vel vestigium incisionis relinquatur. Si enim hoc Medici, & Chirurgi possunt; inter quos illi, qui in arte medica, & chirurgica sunt peritiores, perfectiùs vulnera curant, & minorem cicatricem relinquunt: Cur hoc non præstabit dæmon, qui præter innatam medicinæ peritiam, si qua ad hunc effectum utitur, tardam, & debilem operationem supplere potest.

§. V.

799. QUi modus, etsi facilis in partibus carnosis appareat; eò quòd nullo negotio dilatari, & consolidari queant: est difficilior in orificio stomachi, gutture, arteriis, & aliis organis; quæ cùm angusta sint, non dilatantur, aut comprimuntur, nisi ad naturales functiones; tamen nec illud ultimum absolutè impossibile est. Nam licèt modus quo fieri potest, sit nobis incognitus: nec sciamus, quænam sint medicamina iis consolidandis, & reuniendis idonea: non tamen dæmonis notitiam fugiunt, qui sua vi, & rerum naturalium virtute hæc absolutè præstare potest.

- *Ita Sennel Armentaria anno* 1586. *morti adjudicata fassa est, se in summum pedem cujusdam Philippi pistoris os è coxa vervecina inseruisse; cùm priùs admota piscis spina vul-*

na vulnus fecisset, quod deinde callo obductum est. Sic Margarita Jenina, cùm filium proprium dormientem, & ad dormiendum altiùs unguento illinitum vivum assare vellet, fato aliquo impedita testam humi repertam lateri filii inseruit, facto priùs vulnere, quod coaluit in momento; unde etiam videntibus multis erupit post multorum mensium vexationem.

Quæ duo exempla à Remigio *lib.2.cap.4.* referuntur. Sed claudat hunc articulum moderna historia illorum instrumentorum, quæ anno Domini 1664. nec non duobus sequentibus annis propriis oculis vidi, manibus tetigi, ac diù apud me retinui, ac conservavi, non fictitia, nec tantùm apparentia, sed physica, vera, ac naturalia ingesta in corpore cujusdam Adolescentulæ de qua infra in fine articuli 4.

Hæc coram me ducta à R. suo Parocho, ac Confessario, medio suo Juramento mihi enarravit, quòd dæmon sub specie, ac figura cujusdam Juvenis violenter immiserat intrà vulvam ipsius plures lapides diversarum specierum, ac variæ magnitudinis, aliqua ossa longa, ac crassa, atramentum sutorium, nonnulla vitra, parvum sclopum ex clave, & ligno compositum longitudine unius palmi, Cuspides, acus, & alia instrumenta, quæ variis temporibus infigerat in ejus ventrem usque ad stomachum, eique maximum dolorem afferentia, quæ posteà per præcepta dæmoni à prædicto Presbytero, vel à me facta iterum è vulva egressa sunt sanguine madefacta, quę omnia mihi tradita sunt, ac diù conservavi. Simili modo alia adolescentula ejus conterranea mense Maii 1666. ad me confugit asserens se vehementi affici morbo laterali acuto: qua prius à me in fide erga Deum instructa pręcepi dæmoni, si fortasse ipse talem dolorem efficeret, illicò cessaret, vel foras emitteret materiam (si qua esset) talem dolorem producentem; quo præcepto facto statim materia illum dolorem efficiens à latere descendit in uterum, deinde exivit è vulva ipsius, & cecidit interram vagina ferrea mucronis pugionis, quam diù apud me servavi, quæ non erat genita in ventre, sed ab aliquo pugione extracta, ac per vulvam in ventrem ingesta.

ARTICULUS III.

Retentis.

§. I.

HÆc autem quoquomodo ingesta summum maleficiatis inferre dolorem, clariùs est, quàm probatione indigeat, dæmone præsente specialiter operante, qui gravissimos, quos vult morbos, acerbissimosque cruciatus & propria vi, & auxilio rerum naturalium excitare potest. Hoc probat desperati Agricolæ mors, de quo Joan. Langius *lib.1. epistolarum epist.38.* Hic enim Ulricus Neuseffer nominatus, cùm crudelibus dolorum tormentis circa alterum hipochondrium conficeretur, subitò clavum ferreum sub illæsa cute apprehendit, quem Chirurgus illùc balneator novacula excidit; non cessantibus ob id doloribus, sed in dies magis incrudescentibus, miser, ut se ab eis liberaret, arrepto cultro sibi guttur abscidit. Post mortem in dissecto ventre lignum teres, & oblongum, quatuor ex chalybe cultri partim acuti, partim instar serræ dentati, involucrum capillorum instar globi, & duo ferramenta aspera palmi longitudinem excedentia reperta fuere.

800 Mirum non est, si hæc retenta dolorem afferant.

§. II.

801 Mirandum, quomodo. 1. Agant.

SEd non mirum, si talia dolorem afferant: Mirum verò, quòd illata, & tamdiu retenta agant, & dolores excitent quandiu, & quantum maleficus voluerit. Quod ostendit factum Zabernensis, de qua Auctores Mallei *p.2. quæst.*1. *cap.* 13. Hæc tempore puerperii in lecto jacens nocturno tempore vidit accedentem ad se maleficam obstetricem cum aliis duabus, & dicentem, se velle in ejus intestina aliqua immittere, quorum dolorem post semestre tantùm sentire inciperet. Quo dicto, & ventre manu tacto, statim ad manus contactum puerpera sensit sibi extrahi viscera, & ea inferre, quæ oculis discernere non poterat. Post quæ sana, nullumque dolorem sentiens sexto mense finito viscerum tortura illam evadens, acutissimis agitavit cruciatibus, à quibus ope Sanctissimæ Virginis liberata, ossa, ligna, spinasque rosarum longitudine unius palmi, aliaque innumera emisit per posticum: Unde pristinæ sanitati restituta est.

§. III.

... 1. Contineantur.

NEc minus mirandum, quomodo tot, & tanta in angusta ventriculi concavitate contineri queant: ut videtur in facto cujusdam Catharinæ Gualteris Lovaniensis, quod refert Cornelius Gemma *post calcem libro* 2. *Cosmoscript.*

Hæc cùm libamenti frustulum à coætanea acceptum comedisset, in morbi symptommata prorsus prodigiosa incidit; post cujus mensem octavum cœpit eiicere, quæ sequuntur. 1. *Anguillam vivam crassitudine polliculari, & sesquipedali longitudine, quæ triduo ante sonum argutum, & tenuem edere audiebatur.* 2. *Ingentem aquosi humoris copiam humano lotio non absimilem.* 3. *Pilos copiosissimos numero digiti longitudine, quales annosis canibus evellunt.* 4. *Materiam pullulentam instar saniei, vel stercoris columbini, aut ansermi; & in hac colluvie frusta lignorum, & membranarum tenuvia rudimenta.* 5. *Aliam materiam nigram: ut carbones, attramentum, vel sepiæ succus cum pilis copiosis.* 6. *Purum sanguinem tam atrum, acsi anthimonio tinctus fuisset humor cum pilis atrocioribus, & lividioribus, tam virulentum, & crassum, limoque simillimum.* 7. *Membranæ frusta tanquam ventriculi partes, & quasi tunicas crassiores, carnosas, lentas, & duras; inter quæ tria præcipuè fragmenta duorum palmorum amplitudinis cætera longitudine, forma, & inæqualitate superabant.* 8. *Lapides ferè innumeros, solidos, angulosos, inæquales specie, & magnitudine; & aliquando calce obtectos, varieque coagmentatos; inter quos unum cum duplicis castaneæ mole librandum.* 9. *Magnam ligni portionem pollicis longitudine, & crassitie.* 10. *Tandem os triangulare foris solidum, intus cavum, & spongiosum, articulos osseos digitorum, acus, & rotulas variæ formæ, & magnitudinis, pilos, lapides, & vitri, atque æris portiunculas.*

Quæ omnia quomodo in ventriculo puellæ 15. annorum contineri poterant: cùm, teste Gemma, nullus in ventre tumor, nulla in toto corpore inflatio exteriùs appareret? Ut non minus admiratione digna sit talium in ventre retentio, quàm immissio, aut egestio. At circa hæc quid ego sentiam, dicam in fine sequentis articuli.

ARTICULUS IV.

Egestis.

§. I.

INter plurimas solicitæ naturæ de hominis, & uniuscujusque individui salute, conservatione operationes, una ex præcipuis est superfluorum, & noxiorum ejectio; in quibus propulsandis sæpiùs ultra vires aliquid tentare videtur; cùm res solidas ad intrà susceptas: aut quovis alio modo formatas mirabiliter egerit. 803 Natura admirabilis in noxiorum ejectionibus.

Quid enim magis admiratione dignum, quàm quòd Ambrosius Paræus Christianissimorum Regum Galliæ Chirurgus *lib.2.c.17.* ut testis oculatus narrat?

Camerarius quidam, cùm imprudens germinis spicam fortè deglutivisset; atque ea in pulmonis substantiam per tracheam penetrasset; post multos dolores perpessos sensit obstetricantis naturæ beneficium, quæ spicam transversis pulmonum lobis illæsis, tum integris costarum musculis, & membrana eas succingente incolumi, integram camerarius ejecit.

Prædones quidam ruri fortè repertum opilionem coegerunt, semipedalem cultellum, cui corneum erat manubrium crassitudinis pollicularis in fauces ingerere, qui per sex menses in ventre hominis macie confecti retentus, tandem in inguine se ostendit; unde extractus, & evulsus est. Hæc Paræus.

His tertiam narrationem Remigius lib.3.c.1. dæmonol. *addidit de Morione quodam Ducis Rohannis in Britannia Gallica, qui ensis mucronem digitos tres longum per os in fauces adegerat, quem duodecimo post die per anum egessit. In quibus quis non obstupescat, videre delicatum operantis naturę motum, quo spicam, cultellum, & ensis mucronem per tot tenuissimæ, & subtilissimæ substantiæ intestina, tot sinus tortuosos, spiras multiplices, & gyros convolutos, atque implicitos foras adegit?*

§. II.

QUòd si natura hoc suis viribus, quid dæmon sua virtute, rerumque naturalium applicatione poterit in egerendis instrumentis maleficialibus? Certè eò prodigiosiora operari valet; quò potestate, & industria omnes homines superat; ut non sit ei difficile ea per os, aut posticum proferre, quæ intus generantur, immittuntur, & retinentur: ea nempè iis tribus modis egerendo, quibus illa ingerere anteà commemoravimus. 804 Admirabilis dæmon in emissione rerum maleficarum.

Sic anno Domini 1647. Romæ quidam Juvenis à dæmone obsessus pluries Ecclesiam Sancti Francisci Transtyberim devotè visitaverat, se Deo Clementissimo, ac seraphici Patris intercessioni humiliter commendans, maximoperè confidens, per merita, ac preces hujusce gloriosi Dei Athletæ è dęmoniaca tyrannide, ac vexatione se facillimè evasurum: nec eum sua fefellit opinio; Nam quadam die dum post orationem ad Deum efficaciter directam ante fores Ecclesię staret, inopinato ex ore per vomitum clavum, carbones, ac capillos emisit, pręsentibus nonnullis ex nostris fratribus, qui sine mora me advocantes, Juvenem jam in Conventum introductum interrogavi: quomodo se haberet? qui ait: benè; *sed anteà ferè semper aliquandiù se malè habuisse, variasque à dęmone passum fuisse molestias. Quare eo genuflexo cœpi præceptis conditionatè factis in nomine Domini antiquum inimicum objurgare, si fortassè adesset, experiendo. Sed juvenem adinveni à dæmone, & à quacunque ejus molestia funditùs liberatum. Modum verò, quo clavum illum, cæteraque illa instrumenta ex gutture, & ore foras emisisset, mihi explicare ignoravit.*

§. III.

805 *Opinio Auctoris circa prædicta.* Verumtamen ego fateor in iis, & similibus eventibus, etsi ut plurimum instrumenta illa vera sint, & realia: sæpè etiam, reor, illa non verè, ac realiter in corpora immitti, nec è corporibus eiici; sed dæmonem in ipso vomitu, vel dejectione aliunde citò, & invisibili modo oculos adstantium præstringendo, ita immiscere, & abscondere, ut cum vomitione, & excrementis educta esse videantur. Et hoc, ut ad simplices, & ignorantes Exorcistas relictis spiritualibus remediis ad corporalia hasce res per alvum evacuantia pharmaca confugiant, cosque talibus illusos præstigiis continuò detineat: Adstantes verò idiotas in admirationem, & errorem aliquem inducat.

Horum aliqua exempla adducam ex his, quorum testis fui oculatus.

806 *In primis anno Domini 1658. in territorio Bergomensi in Conventu cujusdam Congregationis Sororum Tertii Ordinis S. Francisci cujusdam oppidi, in cujus Ecclesia parochiali tempore quadragesimæ concionabar: quædam Adolescentula jam per aliquot menses varios sustinuerat dolores in renibus, in latere dextro, & in capite, febrique ferè quotidiana licèt aliqualiter remissa laborabat: fui ergo admonitus, quòd illa Religiosa aliqua lateris frusta pluries minxerat, ac tandem unum lapidem, qui pollicis longitudinem, ac latitudinem, sive crassitudinem habebat, quos dum è vulva emittebat, totaliter sensibus, quasi gravi somno, præcipuè post eorum emissionem per aliquot horas affecta manebat; ideò opus erat, ut sæpiùs ejus sorores hujusmodi lapides, ac lateris particulas suis digitis è vulva extraherent. Quare semel & iterum putantes, quòd vitam cum morte commutare vellet, ut illam inviserem obsecrantes, nec non Reverendum Parochum, ut extremæ unctionis Sacramento muniret, ac Medicum, ut si quæ posset, remedia adhiberet, advocantes, omnes simul accessimus. Medicus ex pulsu arguit eam in limine mortis non existere, quia pulsus eam se non malè habere indicabat: lapides verò, ac lateris particulas, licèt Medicus, quia neophytus, in renibus genitos assereret, verumtamen hoc falsum esse existimavi, quia tam lateris particulæ, quàm lapides, erant omninò similes aliis pluribus in Conventus atrio existentibus, quos utique non in corpore genitos, sed à dæmone dumtaxat in vulva positos dubio procul existimavi, sic meæ sententiæ aliqui Medici ex senioribus & doctoribus Bergomatibus se ascripserunt; quod rei maximè probavit eventus; Post nanque ei suaves simul & severas adhibitas correptiones, ut illa omnia esse diaboli technas, ac fallacias agnosceret, ad illam otiosam continuè detinendam, nec non ad magnas expensas in medicinis ei exhibendis faciendas ejus sorores pauperes ad aliaque eis detrimenta tam spiritualia quàm corporalia sufferenda induceret: cognita ab ipsamet Religiosa diaboli fraude, ac perfectè in Dei fiducia roborata, ab omni diabolica vexatione, ac fraude libera permansit, ac sine ullo remedio corporali perfectam assecuta est sanitatem.*

Huic affine evenit cuidam Adolescentulæ Vallis Serianæ Diœcesis Bergomensis Anno Domini 1664. die 19. Decembris unà cum Sorore sua, & Reverendo suo Parc cho, & Confessario ad me confugit, & enarravit, quomodo dæmon die, noctuque apparebat sub variis formis, nunc ipsius Parochi, nunc alterius Parochi, nunc alici jus Religiosi, sed sæpiùs cujusdam Juvenis, quem diligebat, qui eam ad carnalit peccandum solicitabat, cui cùm ipsa fortiter resisteret, eam dentibus, ac morsibus sa ciavit in fronte, quam plagam egomet vidi, sic & in aliis partibus corporis lacer vit, crines capitis abscidit, ac præcipuè in stomacho immisit velut bolum gravem, qui bi videbatur velutì lapis; cùm autem dæmoni præciperem in Nomine Jesu, ut è stom cho educeret illud pondus, statim descendit in uterum; iterùm à me dæmon facto p cepto, ut è ventre abstraheret illud pondus sine tamen detrimento Adolescentulæ, tim è vulva ipsius egressus est lapis ovatus magnitudine ovi pullastræ sanguine defactus, decidens in terram, qui à sorore ejus Maria acceptus mihi fuit traditus, qui

apu

apud me retinui, quem constat non esse genitum in stomacho, vel ventre illius Adolescentulæ, sed esse naturalem, similem omnino aliis lapidibus, qui in montibus, vel campis reperiuntur, ideoque à dæmone immissum fuisse in stomachum ipsius uno modo supradicto.

Ex quo videas operationum dæmoniacarum varietatem, ideoque in illis dignoscendis facillimè concludere possumus maxima opus esse scientia, ac prudentia, ne hallucinentur Exorcistæ; ut suo loco dicetur *tomo 2. disput.*4. Et postquàm de his multa didicerimus, memoria repetendum illud dictum D. Augustini lib.21. de Civit. Dei cap.5. notatu dignissimum: *Multa*, ait *sunt, & fiunt nec dubitari potest ea esse; quæ tamen rectè cognosci non possunt*. Quare sufficit scire dæmonem res tum naturales, tum artificiales in hominum corpora interdum ingerere; & ea ex illis egerere quandoque, quamvis modum, quo id perficiat, nesciamus.

Conclusio Disput. Quartæ.

§. I.

ECce quanta sit dæmonum malitia, & quàm virulentus, quo flagrat, nocendi ardor. Cùm enim seipso solo possit perficere maleficia, vult tamen ad eorum consummationem & maleficium hominum consentire, & res naturales applicari: ut sic creaturæ omnes superæ, mediæ, infimæ in opus maleficum conspirare unanimiter videantur. 807

Dæmon ergo vult ad maleficia concurrere maleficum & Res naturales applicari.

In quibus applicationibus observandum est, opus maleficum veneno, aliisque rebus naturalibus compactum periculosius esse eo, quod est tantùm signum, & symbolum conventionis: quia naturalia naturali modo applicata secundùm activorum, & passivorum proportionem tam in bonis, quàm in malis suum sortiuntur effectum, puta organum aliquod corporeum corrumpendo, ex quo necesse est mortem sequi, ut dictum est *num. hujus disputation.*775. & tunc sanari nequeunt, nisi miraculosè ab eo, qui Marci ult. de omnibus in eo credentibus dixit: *Si mortiferum quid biberint, non eis nocebit*. Non autem ab applicatione Crucis, Reliquiarum, & Sacramentalium: quia naturalium rerum cursum non impediunt. At ratio diversa est in aliis maleficiis, quæ sæpiùs destruuntur virtute sacrarum rerum: ut posteà demonstrabimus, cùm de Curatione divina erit sermo.

§. II.

DE rebus autem sic applicatis, cùm judicium ferendum est, & de maleficio curando agitur: Aliæ sunt partes Medici: Aliæ Exorcistæ Theologi, qui conjunctim vocari debent: ut circa illas decernant, quid facto opus sit juxta cujusque professionem.

Circa rerum applicationem, ac maleficium curandum. Aliæ partes Medici, Aliæ partes Exorcistæ.

Medicus, qui de rerum naturalium proprietatibus, actionibus, vi, & efficacia unicuique ad suos proprios, & naturales effectus producendos à natura ingenita disputat, sententiam ferre debet, an naturalis virtus insit huic minerali, auripigmento, alumini, iis herbarum radicibus, foliis, capillamentis, iis avium rostris, unguibus, plumis, iis animalium ossibus, pellibus, intestinis, iis oleis, unguentis, pulveribus, quæ in lectis, culcitris, vestimentis, aut domibus reperiuntur eorum, qui maleficio affecti sunt, naturaliter inducendo talem morbum, quo hic vir, aut mulier illa laborat. Et an vi operantis naturæ solida, puta, acus, lapilli, ossa ex eorum ore prodeuntia in corporibus generari, in ea immitti, in eis retineri, & ex eis egeri valeant. Hæc enim, & similia prout sunt causæ naturales natu- 808

De quibus rebus Medicus judicare debeat?

raliter applicatæ, & naturalem operantes effectum, ad Medici cognitionem pertinent, qui circa physicam eorum actionem tanquam de re arti medicæ subjecta determinat, quæ, qualis, & quanta naturaliter esse possit. Et ideò, cùm talia reperiuntur, in quibus subest suspicio maleficii, ipsi offerri debent, ut ex scientiæ medicæ conclusionibus judicet. An à tali re naturali huic personæ, vel loco naturaliter applicata, talis effectus, qualis videtur in infirmo, vi naturæ, & physica operatione oriri possit.

Quomodo Medicus judicare valeat indirectè? Quòd si rem hujusmodi, quæ maleficii causa esse putatur, censet ex artis medicæ præscripto, non habere à natura virtutem inducendi hujusmodi morbum, qualem maleficiatus patitur: tunc negativè fert sententiam, & indirectè judicat esse maleficium. Cùm enim juxta scientiæ medicæ regulas directè declarat: ex hac herba, ver. gr. aliave simili re morbum hunc naturaliter non posse procedere, indirectè asserit, illum aliunde supernaturaliter provenire. Et cùm causam naturalem non habeat, habere supernaturalem, dæmonem, nempè, opus maleficum perficientem.

§. III.

809 Quomodo Exorcista judicet de maleficiis. Exorcista verò Theologus, cujus est judicium ferre de omnibus effectibus, qui à causis naturalibus procedere non queunt; sed necessariò à causis supernaturalibus, putà, à Deo, Angelo, Dæmone producuntur: judicat de his rebus naturalibus, non inquantum applicantur, ut causæ physicæ physicum producentes effectum; sed inquantum adhibentur, ut causæ morales, seu signa diabolicæ operationis, qua ad talis signi posituram maleficium perficitur. Cùm enim conspicit, earum vi naturali morbum, qualis in viro maleficiato deprehenditur, induci non posse: infert, illas vim habere moralem; ut signa maleficii, ideoque judicat, hunc morbum referendum esse, non ad res naturales, à quibus hujusmodi effectus oriri non potest; sed ad dæmonem operantem; qui positis à malefico talibus signis juxta conventiones inter ipsos factas, occulta vi maleficiatum hoc morbo afficere, & vexare non cessat, quandiù signa tali modo posita permanent. Et ideò directè judicium fert de

Directè. maleficio, quod Medico non convenit, qui absolutè ad judicium directum de illo ferendum judex incompetens dici potest.

§. IV.

810 Probatur ratione desumpta à rebus Sacris. HÆc conclusio manifesta ratione probatur. Nam illæ res naturales, quæ à maleficis adhibentur, sunt vel sacræ: vel profanæ.

Si sacræ, ver. gr. quæ ab aqua Baptismatis, oleo, balsamo, Eucharistia, Sanctorum reliquiis, imaginibus, suppellectili ecclesiastica desumuntur: aut consistunt in verbis sacræ scripturæ, variis crucis signis, nominibus Dei, & Angelorum, diversa forma, idiomate, & charactere exaratis: certum est, hæc omnia Theologici esse judicii, non medici; Et ideò ad Theologos, non Medicos spectare, circa res has sacras definire: An institutione divina, aut ecclesiastica vim habeant ad talem effectum, qui in maleficiato apparet, producendum: Ideoque Medicos se immiscere non posse in judicio ferendo, cùm maleficium iis rebus sacris perficitur, & continuatur. Quod ita clarum est, ut probatione non egeat.

§. V.

§. V.

SI verò res illæ profanæ sunt: ut sunt ex omnes, quæ institutione, & usu divinis, & ecclesiasticis ministeriis non deputantur: adhuc patet, Medicum de maleficio non judicare, quoquo modo res illæ in hoc facto malefico considerentur. Nam si signa sunt tantùm maleficii; nec naturalem, sed moralem habeant virtutem ad morbum maleficum inducendum, quis non concedat, hoc posito, ad Theologum Exorcistam pertinere de iis judicare? Cùm enim non agant vi physica, sed dæmoniaca; & effectus morbi non procedat à causa naturali, sed præternaturali, ad eum spectat de illis rebus, & eorum effectibus judicare, ad quem eorum causæ judicium pertinet. Atqui Theologi est, non Medici, judicare de dæmone ad illorum signorum posituram operante ut causa preternaturali, ergo de effectu, & de signo operationis dæmoniacæ. Profanis.

Si verò sunt physicæ causæ physicum producentes effectum, tunc asserendum est, Medicum de iis judicium ferre, inquantum res sunt naturales proprium suum effectum producentes: non autem inquantum res naturales à dæmone, & malefico applicatæ ad causandum effectum maleficum. Judicat enim de virtute illius causæ naturalis, prout applicata huic domui, vesti, membro, aut corpori, naturaliter apta est producere hujusmodi effectum, ver. gr. amorem, somnum, paralysim, delirium; sed non prout applicantur à dæmone, & malefico: quia res illæ secundùm quod naturaliter agunt, sunt de Medici consideratione, & per consequens earum actio naturalis prout talis est, ab illo debet agnosci, & definiri. At non secundùm quod à dæmone, & malefico applicantur ex pacto ad morbum maleficum, aut quid simile causandum: cùm ea, quæ dæmonis naturam, & operationem spectant, Theologo dijudicanda remaneant.

§. VI.

QUare patet in hoc facto, Medicum judicare solùm de re maleficio inservien- 811 te, nempe, tali causa, non inquantum maleficio servit; sed inquantum Confirmatur naturaliter applicata secundùm vires à natura ipsi inditas operatur; & experientia. per consequens non judicare de maleficio: cùm maleficium non consistat in applicatione illa naturali: aliàs omnes Medicorum, & Pharmacopolarum operationes, quibus mineralia, herbas, radices morbis sanandis applicant, essent tot maleficia, quod absurdum est; sed in applicatione præternaturali à dæmone per maleficum invisibili modo facta, quæ medicam cognitionem transcendit, & theologico examini reservatur.

Quod magis confirmatur ex communi experientia, quæ tria probat.

Primùm: Has res naturales, cùm applicantur in maleficiis, non solùm suum producere naturalem effectum, qui unicuique juxta naturæ vires competit; sed ulteriùs progredi, & majora conari, quàm virtus naturalis possit perficere. Quod manifestum signum est dæmoniacæ potestatis virtuti naturali superadditæ, cujus effectum non Medicus, sed Theologus discernere debet.

Secundùm: Has res applicatas ut plurimùm à Medicis non agnosci: quia à dæmone conficiuntur, & posteà Maleficis consignantur: ut patet in pulveribus venenariis, quibus utuntur, cùm aliquem maleficio afficere cupiunt. Nam si Medico offerantur, definire, & assignare non potest, ex quibus rebus componantur, & rationem reddere: quare horum alii sint atri, alii cinericei, alii rufi coloris. Multò minùs cur ater necem, cinericius morbum gravem, rufus infirmitatem afferat, & albus conferat sanitatem. Et eò magis, quare cinericius ver. gr. per unum ex maleficis applicatus infirmitatem: per alterum necem: per alium morbum afferat, eodem pulvere contrarios effectus producente. Immò nec ipse malefi-

cus, qui virtutes illorum ignorat. Et quamvis color diversus ostendat ipsi virtutem eorum diversam: & talis color à dæmone impositus fuerit, ne in usu talium pulverum maleficus decipiatur; atque ita necantem pro sanante aliquando accipiat; tamen neque Medicus, neque maleficus ex solo colore devenire possunt in eorum cognitionem, ex quibus pulveres componuntur: quia, ut ante docuimus, nonnunquam qui color albus uni medicinam facit, in alterius strigis potestate lethalis est; totumque maleficum opus à dæmone modo incognito, & insensibili perficitur; ideoque non Medicum, sed Theologum spectat.

Tertium: Rarissimè, & ferè nunquam res naturales, & causas physicas ad suum physicum effectum solùm producendum in maleficiis applicari; sed præter solitum naturæ cursum aliud agere, & operari; atque ideò apponi, ut signa conventionis, & pacti inter dæmonem, & maleficum initi. Unde sequitur, hujusmodi rerum applicationem ad Theologi judicium pertinere, utpote Judicis competentis operum maleficorum; ad cujus tribunal standum est ab iis, qui eorum vi infirmitate aliqua detinentur: aut quid simile nocivum patiuntur.

Conclusio Generalis.

§. I.

812 Concluditur cognitionem maleficiorum Ad Theologum pertinere Non ad Medicum.

AGitatis modò quatuor disputationibus de quatuor maleficiorum causis, & quasi emenso mari quadruplici aquarum illuvie tumescente, cujus gurgites rudibus remis solicitavimus, declinavimus freta ferventia, & vario secavimus æquora cursu; ad optatum tandem portum deveniendum est, ut hærens tandiù salo navicula solo firma consistat. Hic jacta anchora certissima, nempè conclusione.

Ad Theologum Exorcistam, non ad Medicum maleficiorum cognitionem pertinere.

Si enim exacta rei alicujus scientia ex perfecta causarum, & principiorum ejus notitia comparatur, & nullus potest aliquid scire, nisi priùs principia, & causas ejus apprimè noverit; sequitur, ad solum Theologum maleficiorum cognitionem pertinere; cùm ad eum solùm uniuscujusque causæ singulatis ex quatuor assignatis cognitio spectet; Ideoque ejus esse, de maleficiis judicium ferre, non autem Medici, qui judicare de illis non potest: quia illa non cognoscit. Illa verò non cognoscit, quia non novit illorum causas, ut in singularis cujusque disputationis calce circa unanquamque causam, Deum, Dæmonem, Veneficum, & Res Naturales certa conclusione demonstravimus.

Quia non novit eorum causas Deum, Dæmonem Veneficum Res naturales.

§. II.

813 Theologus Exorcista maleficia cognoscat.

EX quibus collige, Theologum Exorcistam sibi speculati vam, & practicam maleficiorum cognitionem jure merito vindicare.

Speculativam: dum in theologica palęstra sacræ doctrinæ conclusi onibus enucleandis, & solvendis quæstionum nodis laudabiliter se exercet.

Practicam: dum in Ecclesia Sancta Dei divina, & ecclesiastica potestate munitus exorcizandis energumenis; & dissolvendis maleficiorum operibus perseveranter intendit.

Speculativè. In palęstra nanque theologica continuo studio addiscit: quænam sit Divinæ Providentiæ in malis permittendis æconomia: quænam Angelorum bonorum natura, scientia, potentia, operatio: & malorum lapsus, obstinatio, malitia: Quæ societas inter dæmonem, & hominem esse possit. Quæ signorum conventionis

tionis inter ipsos initæ vis, & efficacia: Atque ideò maleficiorum causas probè agnoscit, quas ignorare, necesse esset, si illa non nosset. Necessarium nanque est, ut qui exorcizandis energumenis, & maleficiatis curandis ex ecclesiastico munere deputantur, prius philosophiæ, & theologiæ scientiis apprimè imbuantur, quàm sacro huic muniri vacent; ne ex defectu scientiæ prolabantur in intolerandos errores cum ecclesiastici ministerii contemptu, & generali omnium scandalo; si dæmonem occultè operantem non deprehendant: aut circa morbo malefico affectos non rectum judicium ferant. Ex scientia philosophica ac Theologica.

§. III.

814 QUòd certè difficillimum esse, nemo negabit, si consideret: Hinc quanta sit dæmonis malitiosa potentia, dum variis artibus, efficacibus modis, & versutiis subdolis sua opera concinnat, & mala innumera non cessat in orbem invehere; quæ vix, ac ne vix quidem à nobis homuncionibus agnoscuntur. Illinc quàm periculosum de morbo malefico judicare, qui sæpiùs, si signa externa considerentur, à naturali discerni non potest; ideò Medicis, & Theologis disputationis ansam præbet, dum quisque ejus cognitionem sibi vindicat. Ex quo aliquando nimis frequenter accidit, ut qui Theologiæ sedulò, ac præcipuè doctrinæ de dæmoniacis operationibus, nec non de ægritudinum naturalium causis operam non navarunt: nec aliam circa maleficia notitiam sunt assecuti, quàm tenuem, & umbræ similem: qualem, scilicet, hauserunt ex libris, qui de maleficiis tractant; cùm de quocunque morbo obvii cujusque infirmi judicant, transeunt de potentia ad actum; quas enim in libris infirmitates legunt à dæmone causari posse, eas semper ab illo inductas existimant; & possibile pro facto reputantes, quot vident infirmos, tot maleficiatos credunt. Quare dum cæcutientes isti Exorcistæ cæcos infirmos ducere contendunt, seipsos, & alios in foveam præcipitant.

§. IV.

815 AD quos cavendos errores Ecclesiasticæ disciplinæ consultum foret, si nullus exorcizandi, & maleficia solvendi munus aggrederetur, qui priùs Episcoporum vel suorum Superiorum mandato non esset ad id prævio examine tam circa scientiæ sufficientiam, quàm vitę probitatem legitimè approbatus.

Quòd si tales errores in Ecclesiasticis viris reperiuntur, multò magis inveniuntur in Medicis, qui quasi cæci judicant de coloribus, & tanquam surdi sonos discernere tentant, cùm circa maleficia sententiam ferunt. Dum enim omnis eorum discursus est ab una causa naturali ad aliam causam naturalem, modò istam, modò illam; & non nisi raró, aut nunquam à causa naturali ad causam præternaturalem, ea, quę veneficio diabolico tribui debent, noxiis corporum dispositionibus attribuere; & ut morbos à causa naturali procedentes curare solent. Undè frustrà Exorcista ecclesiasticis remediis eum curare nititur, qui naturali infirmitate laborat. Et Medicus incassum naturalibus pharmacis sanitatem restituere tentat ei, qui pręternaturali morbo afficitur: dum is, quem curat Exorcista, Medico sanandus offerri debuit: & ille, cui suam Medicus operam impendit, ab Exorcista curandus est. Ut ex ijs videas, quàm necesse sit, Exorcistam Theologica scientia probè, & aliquali naturalium causarum ęgritudinum notitia ad illud munus ritè obeundum esse imbutum.

§. V.

§. V.

816 Praticè. IN Ecclesia ergo Theologus practicè maleficia cognoscit, dum actu aliquem exorcizat, & curat per exorcismos, ac præcepta dæmoni facta in nomine Jesu, per evangelia, & alia id generis spiritualia, quæ dæmon maximè abhorret; mutationes in infirmis videt insolitas; & sic à posteriori conditionem eorum nanciscitur ex signis, quæ ut plurimùm à priori habere non potest. Quæ signa ponuntur infra *tom.2.disp.4.n.598.& seq.*

Verùm enim verò, ne hallucinentur Exorcistæ in judicando aliquem esse obsessum, vel maleficiatum diligentissimè animadvertere debent, ne unquam dicant, aliquem esse dæmoniacum, vel maleficiatum certitudinaliter, & absolutè, nisi etiam signa habeant certitudinalia, & evidentia; nec probabiliter, nisi probabilia. Alii nanque sunt obsessi, seu maleficiati verè, & realiter: Alii solummodò imaginariè, quia sic esse imaginantur, licèt non sint. Alteri nec verè, ac realiter; neque imaginariè; sed tantummodò apparenter: quia sic alii eos tales reputant: secundi, & tertii numeri sæpiùs sunt mulieres, quæ defectu menstruorum, humoribus illis matricalibus afficiuntur, & agitantur: nec non qui humoribus melancholicis, & affectibus flatuosis, & *hypochondriaticis* corripiuntur: vel cæteris id generis morbis affliguntur; in quibus eadem ferè signa concurrere videntur, quæ apparent in obsessis, ac maleficiatis: Idcircò ut aliquid certi Exorcistæ valeant statuere, relictis iis, quæ à vetustioribus Exorcistis adduci consueverunt, experientiis: De quærendis signis maleficii: illis comburendis, interim observando: Dum quæruntur, si saga sub aliqua apparenti excusatione ad invisendum patientem accedat: Dum venit, & in prospectu ægroti assistit, si ille afficiatur ingenti molestia, terrore, ac tremore corripiatur, ploret, & morbus alteretur. Dum malefica instrumenta comburuntur, si ægrotus in deteriùs mutetur. His, inquam, omninò posthabitis, unicum referam signum, quod erit regula, & mensura omnium cæterorum nempè

Exorcista, maleficii, vel obsessionis eo meliori modo quo potuit, habita notitia, tunc instruat obsessum vel maleficiatum, si capax sit rationis, & instructionis: si non est capax, instruat parentes ejus, vel illius curam habentes; ut sciant, & credant firmiter, Exorcistam ex ordine Exorcistatus ab Ecclesia potestatem habere, dæmonibus imperandi, ut destruant maleficia hominibus inducta, & recedant, & exeant à corporibus obsessis: ideòque sicut dæmones non possunt resistere potestati divinæ: ita nec potestati ecclesiasticæ, quæ, immediatè à Deo procedit, & dependet; idcircò non poterit dæmon repugnare, & contradicere preceptis Exorcistæ. Quare si dæmon aderit in corpore patientis, statim se manifestabit.

Genuflexo ergo ægroto (si potest) ante pedes Exorcistæ: Exorcista sedens veluti Judex aspectu gravi, voce horribili, & maxima divini auxilii, & specialis ejus concursus confidentia fretus animo audaci. In nomine Sanctissimæ Trinitatis, & in nomine, ac virtute Domini Nostri Jesu Christi, ut Christi, & Ecclesiæ publicus minister præcipiat dæmoni (si adest) sive unus sit, sive plures, ut sine mora illos moveat humores, illosque causet dolores, ac cruciatus in ægroto coram Exorcista, quos solitus est movere, ac causare, absente illo. Tunc si patiens erit obsessus, aut maleficiatus, credat mihi Exorcistæ, si ipse credit, veram esse, & non fictam suam potestatem, quam habet ex ordine Exorcistatus; statim ægrotus aliquam faciet mutationem; nam vel melius se habebit dæmone fugiente; vel iisdem coram Exorcista afficietur cruciatibus, quibus in absentia ejus affligi consuevit. Tunc autem Exorcista immediatè eodem modo dæmoni imperabit, ut à tali cesset vexatione. Quod utique dæmon, si aderit, prestabit. Et hoc dæmoniacæ præ-

præsentiæ, & operationis sathanicæ signum erit evidens. Sic practicè Exorcista deveniet in obsessionis, & maleficii cognitionem, quam anteà speculativè assecutus fuerat.

§. VI.

THeologos Exorcistas sano, & salubri consilio sequuntur plures ex Medicis, qui de maleficiis, & veneficiis tum speculando: tum practicando tractant, non tàm ex Medicinæ placitis, quàm ex theologiæ sacræ dogmatibus, à quibus didicerunt: Quæ sit Divinæ Providentiæ in malis permittendis admirabilis ratio, modus, dispositio: Quanta sit dæmonum, & spirituum invisibilium scientia, potentia, malitia in hominibus vario modo vexandis; sed præcipuè per veneficia: Quęnam magorum, & maleficorum cum diabolo colligatio ad maleficia concinnanda: Quàm efficax sit applicatio rerum naturalium, ut sunt signa maleficii: Aliaque ad perfectam maleficiorum, & eorum differentiarum, causarum, specierum, effectuum, rationum, quibus infliguntur, remediorum, quibus curantur, & signorum, quibus dignoscuntur, cognitionem necessaria. Ut jure merito illos non Medicos; sed Theologos, seu potiùs Medico-theologos dixeris; ut qui ex puræ Theologiæ laticibus veritatem haurientes; & eam sanis medicinæ aquis admiscentes, ex utrisque fontibus contemperatam doctrinam Lectoribus propinant. 817

817 Exorcistas Theologos sequuntur plures Medici de maleficiis tractantes.

§. VII.

SI speculativè de maleficiis disputant, fatentur ingenuè, malefici operis cognitionem non esse medicinæ; se theologicæ scientiæ. Docent etenim, *Medicinam esse scientiam, qua humani corporis dispositiones noscuntur ex parte, undè sanatur: vel à sanitate removetur; ut habita conservetur, & recuperetur amissa.* 818

818 Speculativè.

Sanitatis verò, & ægritudinis quatuor causas assignant: Materiales, quæ sunt subjectum tum propinquum: ut membrum, aut spiritum; tum longinquum: ut humores; & eis longinquiora elementa. Efficientes, quæ sunt conservantes, aut permutantes humani corporis dispositionem: ut aerem, aquam, esum, potum, evacuationem, retentionem, motum, quietem, somnum, vigiliam. Et alterationes in diversis anni temporibus, regionibus variis, artibus, & moribus; aliisque rebus, quæ humano corpori superveniunt, atque ipsum tangunt: sive sint: sive non sint contra naturam. Formales, quæ sunt complexiones, & virtutes, quę post eas eveniunt, & compositiones. Finales denique sunt operationes. Iis addunt causarum morbos facientium abolitionem à contrariis fieri: quia contrariorum contraria sunt medicamina; & pro diversis morborum causis, eorum etiam medicationes ex rebus naturalibus, simplicibus, aut inter se compositis, puta, mineralibus, herbis, radicibus, ossibus, & corporibus solidis, liquatis, lixatis, & in massam, oleum, pinguedinem redactis sumendas, & conficiendas variari debere.

Ex causis Sanitatis, & Ægritudinis.

Ex quibus colligitur, Medicos nihil aliud per se considerare, præter humanum corpus ex parte undè sanatur: vel à sanitate removetur; Et hoc secundùm causas planè sensibiles, & corporeas, quas per medicationes similiter sensibiles, & corporeas tollere debent; & per consequens, cùm de morborum cognitione agitur, illos nullam aliam causam cognoscere posse, præter quatuor elementorum, humorum, partium similium, & instrumentalium symmetriam; vel ametriam; seu

seu moderationem, & immoderationem, quarum illa sanitatis, hæc ægritudinis sunt causæ intrinsecæ. Insuper regimen in comestione, & potu: electionem aeris: evacuationem, & retentionem: motum, & quietem corporis: mutationes ætatum, regionum: cæteraque ex rebus externis extrinsecùs advenientia. Cùm verò ad curationem proceditur, illos nihil aliud nosse, quàm medicamina apponere contraria; & ea juxta diversas morborum causas variare; quæ à rebus sensibilibus, & corporalibus desumunt, nempè sanguinem emittendo; purgantia pharmaca adhibendo, victus rationem, vel alia hujus generis remedia assignando: pensatis priùs debitè causis tum externis, tum internis, quas à sensibilibus indagare consueverunt.

§. VIII.

819 Fatetur ad se non pertinere maleficiorum cognitionem, & Curationem.

Unde sequitur, maleficiorum cognitionem, & curationem ad eos pertinere non posse. Non cognitionem; quia causam habent tam intrinsecam, & extrinsecam, quàm procreantem, & sanantem extra naturam corporum: nempe, dæmonem, & veneficum: qui in causando sunt insensibiles; eò quòd neuter per se quoad modum causandi cadit sub sensu, vel phantasmate; ideòque illorum notitia per principia scientiæ medicinalis haberi non potest, quæ non fertur extra naturam corporum; totamque haurit à sensu, & phantasmate cognitionem; morborumque causas exquirit à sensibilibus, non autem ab insensibilibus, quales sunt dæmones, eò quòd à naturali philosophia sua fundamenta mutuatur. Non curationem: quia maleficia aliquo contrario curari non possunt: ut Medicis mos est, suas curationes operari. Cùm enim juxta Aristotelis doctrinam, *substantiæ nullum contrarium adversetur*; & ita dæmoni, qui est illorum causa spiritualis, & insensibilis, nihil sit contrarium; ideò medicaminibus, & manualibus operationibus expelli; aut impediri non potest.

§. IX.

820 Ex medicinæ principiis.

Quarè Medici illi Theologi ex suis etiam medicinæ principiis fatentur totam dæmoniaci operis cognitionem, & curationem medicinæ fines prætergredi: ut Joannes Fernelius vir sanè doctissimus, qui ad mentem Codronchi tam disertè, & luculenter egit de morbis veneficis, & eorum causis, differentiis, & effectibus, ut omnes antiquiores, & recentiores Medicos facillimè superarit, & meritò à quolibet studioso, ac christiano scientiæ medicæ professore sit audiendus. Ille etenim has affectiones aptissimè transnaturam nuncupat: eò quòd causam arti medicæ non obsequentem obtineant. Hoc ipsum sæpissimè idem Codroncus in medicina peritissimus docet, repetit, inculcat in suis libris de veneficiis, in quorum præfatione hoc omnibus notum esse voluit, cùm dixit: *Quid igitur mirum, si plerique doctissimi Medici veneficos morbos cùm causam extrinsecam tum procreantem, tum sanantem extra naturam corporum possideant, ignorare cogantur; nec ullam opportunam medicinam adhibere possint?* Hæc ille.

Ex Theologiæ dogmatibus.

Sed hanc veritatem luculentiùs, & certiùs asserunt ex Theologiæ dogmatibus, quæ idipsum clariùs edocet: ut potè quæ divinorum, dæmoniacorum, & maleficorum operum causas, effectus, differentias certissimè manifestat: ut patet in ipso Codronco, qui filiæ maleficio affectæ edoctus experientia cæpit, relicta commu-

muni Medicorum incredulitate, quærere libros hujus professionis, inquit ipse *lib.1.cap.8.* eosque legere, & eis fidem adhibere: (nota verbum *Ex quibus, peritoque Exorcista cùm multa didicerim, & in multis ægrotantibus observaverim, libenter laborem suscepi aliis opitulandi studio: Inter alios autem auctores, quos mihi legere contigit, fuit Claudius Guilluardus interpres sacrarum litterarum peritissimus &c.* Quare ex Theologorum sententia in his libris loquitur, ut in præfatione protestatur dicens: *Quid sint veneficia, inquit, pro Philosophorum sententia aperiam, quorum rationibus examinatis, atque rejectis, Theologorum vestigia secutus, meam sententiam afferam.*

§. X.

SI verò practicè de maleficiis tractant, seu potiùs maleficio vexatis opitulari vocantur, ut moris est, cùm cæteros ægrotos invisere solent, exequuntur ea, quæ sunt partium Medici, non quæ Theologos spectant. 821 Practicè.

Non enim intollerandum quorumdam Medicorum errorem sequi volunt, qui si semel alicujus ægroti curam susceperint, & cœperint ei præscribere remedia, quæ ad ejus sanationem conducere videntur; etiamsi latentem dæmonem posteà deprehenderint, eò quòd in tollendo morbo laborant incassum, irritaque sunt omnia pharmaca, quæ ab ipsis adhibentur, nolunt tamen fateri maleficium; sed in pharmacorum usu assignando, & remediis naturalibus applicandis perseverant: erroresque errori adiicientes, non cessant ægrotum à dæmone vexatum eo modo curare velle, quo sanandus esset, si infirmitate aliqua à causa naturali proveniente corriperetur: quasi è re sit, suum honorem in errore perseverando tueri; quem labefactari, atque insigni nota deturpari putarent, si cessarent ab errore, qui tandem cum ipsorum summo dedecore omnibus manifestatur.

Quam obstinatam in malo perseverantiam Medico-theologi jure meritò damnant sua praxi contraria. Nam cùm tales infirmi ipsis offeruntur Primò omnia morbi symptommata, seu quæ præter naturam eveniunt, omnesque possessionem, obsessionem, aut maleficium patientis actus, attenta, exacta, & justo pondere librata meditatione considerant, & observant. Tum illa principiorum Medicorum normam, & artis medicæ regulas examinant. Inde quibusdam experimentis quænam sit causa latens, explorant; & cùm inusitatos effectus, motusque insolitos deprehendunt, qui à naturali causa ortum habere non possunt; hujusmodi sanandis infirmis non se ampliùs immiscent; sed illos ad Theologos Exorcistas, & Ecclesiæ Ministros remittunt, ad quos sciunt, talium morborum cognitionem, & curationem pertinere. De his inusitatis effectibus agitur tom. 2. disputat. 4. num. 603.

§. XI.

QUare post observatos illos effectus (qui etiam Theologo exorcistis maleficiis dignoscendis inserviunt (& debita experimenta, ex quibus ægrotos maleficio vexari comperiunt; atque ita latentem causam, & præter naturæ vires operantem deprehendunt; ministros Ecclesiæ vocant; ut se fecisse in veneficio filiæ *loco citato* Codroncus testatur. Vocato enim perito Exorcista, qui signa maleficii in lectulo, in quo ægrota jacebat, inventa, benedicto igne com- 822

combussit; atque exorcismos, & alia sacra remedia adhibuit, per quæ sine alio remedio naturali, non semel; sed ter ob variis temporibus reiteratum maleficium sanitas filiæ restituta est: ut idem *capit.* 8. *lib.* 2. fusiùs narrat. Quam praxim in aliis infirmis observasse ex hoc actu satis conicere licet.

Quamobrem hi omnes Medico-theologi tum ex philosophiæ, & medicinæ axiomatibus; tum ex principiis doctrinæ sacræ de maleficis disputantes; & de Exorcistarum consilio suam operam in iis morbis maleficis exhibentes, Deo gloriam, Ecclesiæ honorem, hominibus officium, ægrotis beneficium tribuunt; & sibi meritum, nomenque apud Deum, & homines comparant. Atque ideò non tam Medici, quàm Exorcistæ theologi funguntur officio; & in Theologorum numero computari debent.

F I N I S.